

Greg Ber

LEGGAT

UVOD: PUTOVANJE, 753. GODINA

Stajao sam na ivici južnog okna, čvrsto držeći pomoćno uže, i zurio sam, prvi put u životu, van mase Čička, u zvezde. Širile su se kroz duboki svemir, brojne i oštre kao oblak snežnih kristala na pozadini od crnog oniksa. Nekartirana sazvežđa okretala su se neobično žurno, odajući sopstvenu rotaciju asteroida.

Radno odelo nemo je obavljalo svoj posao, i neko vreme mi se činilo da sam i sam samo kristal, u središtu kristalne kugle, potpuno miran. Potražio sam slike među zvezdama, ali pre nego što sam uspeo da nađem neku, prekinuo me je moj pratilac.

"Olimi." Pažljivo je prišla duž pomoćnog užeta i ostala da lebdi kraj mene.

"Samo trenutak", odgovorih.

"Ovde smo završili. Skupina nas čeka, Olmi. Proslave i razonode... ali ti si obrečen, zar ne?"

Uvređeno sam odmahnuo glavom. "Teško je poverovati da nešto tako veliko kao Čičak može da se skupi do ništavila", rekoh.

Njeno lice, okrenuto ka zvezdama, pokazivalo je mešavinu izraza brige i gađenja. Kerija Ap Kejn bila mi je partner među braniteljima Puta još od obuke, i dobar drug, ako ne baš srodna duša. Imao sam tako malo srodnih duša. Čak i moja obrečena...

"Samo minut, Kerija."

"Hoću da se vratim", slegnula je ramenima. "Pa, dobro. Minut. Ali zašto gledaš napolje?"

Kerija nikad ne bi razumela. Za nju je asteroidni svemirski brod bio sve i sva, svet beskonačnih društvenih mogućnosti: rad, prijatelji, čak i smrt sa braniteljima Puta ako dotle dođe. Zvezde su napolju, 'na kraj sveta', i ne znače ništa; samo je zatvorena beskonačnost Puta budila divljenje u njenoj duši.

"Lepo je", ravnodušno je rekla. "Misliš da ćemo ikada stići do Van Bruha?"

Van Bruhova zvezda, još udaljena stotinu svetlosnih godina, bila je prvobitni cilj Čička. Za većinu naderitskog stanovništva broda - uključujući i moju porodicu - to je bila svrha našeg postojanja, sveto

odredište, i tako je bilo tokom sedam stotina godina putovanja.

"Šta misliš, može li se videti odavde?"

"Ne", rekoх. "Ove godine je vidljiva sa polutara."

"Šteta", reče Kerija. Nemirno je puckala jezikom.

Desetkilometarski krater na južnom polu Čička nekada je prelamao i usmeravao strujanje motora Bekmanovog pogona. Motori nisu uključivani već četiri stoleća. Poslednji put sam bacio pogled preko ivice kratera, prelazeći očima duž saćaste krive udubljenja u središtu kratera. Veliki crni roboti sa mnogo udova čučali su u udubljenju kraj ivice kratera, gde su se postavili radi inspekcije pre više sati.

"U redu", rekoх okupljenim robotima. "Idite kući." Uperio sam komandni predajnik i mašine su se povukle, oslanjajući se o padinu kukama i kandžama, i vratile se svojim poslovima na površini asteroida.

Okrenuli smo se i pošli duž užeta dublje u okno, ka cevobrodu, spljoštenom i sivom, lako oslonjenom o crni kamen i metalni zid. Iza cevobroda ležao je masivni prvi dok, cilindar unutar okna konstruisan tako da rotira u suprotnom smeru i olakšava pristup teretnim brodovima. Desetine kilometara daleko, na severu, sijala je mala, blistava tačka, ulaz u prvu komoru. Popeli smo se u cevobrod, izjednačili pritisak u tesnoj kabini i isključili radna odela.

Kerija je uputila signal ka ulazu u okno. Dva masivna krila odvojila su se od zidova i spojila se kao stegnute crne usne, zapečativši ovaj kraj Čička i izbrisavši zvezde.

"Sve je čisto i sređeno", reče ona. "Slažeš se?"

"Sve je čisto i sređeno", rekoх.

"Zar generali stvarno misle da će Jarti izići iz Puta i zaći nam za leđa?" veselo upita Kerija.

"Jednom su nas iznenadili", odgovorih. "Mogli bi ponovo."

Kerija me sumnjičavo pogleda. "Da te ostavim u šestoj komori?" upita, podižući brod.

"Prvo moram da obavim neke stvari u Čičkovom Gradu."

"Uvek si bio tajanstven."

Nije imala pojma.

Hitali smo kroz tunel ka severu. Kilometri ka kraju okna brzo su

promicali. Pred nama je zjapio ulaz u prvu komoru, i uleteli smo u blistavu svetlost.

Sa pedeset kilometara prečnika i trideset dubine, prva komora se u poređenju sa maločašnjim pogledom ka zvezdama činila jedva kao unutrašnjost velikog, zdepastog bubnja. Prava veličina se ukazala po sporosti kojom je naš cevobrod prolazio ka oknu na severnom kraju komore.

Pod komore zaklanjali su oblaci, na dvadeset pet kilometara ispod nas. Atmosfera u komori dopirala je do dvadeset kilometara visine, kao voda u bubnju. Ugledao sam malu oluju kako se priprema na dnu. Nikakva oluja nije mogla da dospe do nas u osi, jer smo se nalazili u gotovo potpunom vakuumu.

Prva komora uvek je bila gotovo napuštena, iz predostrožnosti zbog proboja srazmerno taknih zidova asteroida na južnom kraju.

Putovali smo kroz sredinu svetlosti cevi, prozirnog toka blistave plazme prečnika pet kilometara i dužine trideset, generisane na južnom i severnom polu asteroida. Videli smo brzo pulsiranje svetlosti jer smo bili blizu ose, ali sa dna komore cev se videla kao stalni, bledožuti sjaj, danju i noću. Tako je bilo u šest prvih komora.

Sedma komora bila je, naravno, drugačija.

Okno je izgledalo kao tačkica na sivom, blago zakrivljenom zidu asteroida ispred nas. "Da pređem na ručno i uđenem nas unutra?" upita me Kerija, smešeći se.

Uzvratio sam osmehom, ali nisam odgovorio. Bila je dovoljno vešta da to izvede. Upravljalala je tokobrodovima i raznim drugim letelicama po čitavom Putu, sa lakoćom znalca.

"Radije bih se opustila", rekla je, ozlojeđena mojim ćutanjem. "Možda ne bi pristao da se diviš." Ukrstila je ruke iza potiljka. "Osim toga, ovo je bio dug dan. Možda bih i promašila."

"Ti nikada ne promašuješ", rekoh joj.

"Tu si prokleta u pravu."

Zakoni Heksamona nalagali su inspekcije dva puta godišnje. Branitelji Puta povećali su to na četiri puta godišnje, sa posebnim naglaskom na bezbednost šeste komore, inspekciju rezervnih akumulatora na hladnim spoljašnjim zidovima broda i održavanje južnog kratera i spoljašnjih monitora. Ovog puta smo Kerija i ja

izvukli inspekciju na južnom kraju. Potom smo imali trideset dana slobodno, i Kerija je smatrala da ima sreće: upravo je počinjala proslava dvadesetpetogodišnjice Puta.

No, mene je čekao neprijatan posao: izdaja, izdvajanje, okončanje veza u koje više nisam verovao, ali nisam hteo da se nikome izrugujem.

Zid je narastao, ispunjavajući nam vidno polje, i iznenada nas je progutalo drugo okno. Kilometrima daleko, izlaz ka gradu druge komore, Aleksandriji, predstavljao je novu blistavu tačku u neosvetljenoj tami tunela.

"Lift, ili da se spustim i ostavim te negde?"

"Lift", rekoh.

"Vidi, vidi", kratko se nasmeja Kerija. "Baš si mračan."

"Smeješ se kao pile", rekoh.

"Ti nikada nisi video živo pile. Kako da budeš mračan kad te čeka toliko lepih stvari?"

"Svejedno."

Prešli smo u drugu komoru, iste veličine kao prva, ali ispunjenu najstarijim gradom na Čičku. Aleksandrija je pokrivala dve trećine dna druge komore, tri hiljade sto kvadratnih kilometara veličanstveno belih, zlatnih, bronzanih i zelenih tornjeva poređanih u spirale i nizove, zidova od čistih crnih i zlatnih kocaka, precizno ukrašenih kugli postavljenih na masivna postolja puna boja i ljudi. Između grada i južnog pola protezala se plavozelena 'reka', široka kilometar i duboka nekoliko metara, tekući ispod ljupkih visećih mostova raspoređenih u svim četvrtima. U originalnim planovima Čička nisu postojali parkovi duž obale bliže polu; umesto njih stajao je nasip, sto metara viši od suprotne obale, kako bi se suprotstavio posledicama ubrzanja broda. No, još u početku gradnje Čička, taj problem je rešen pomoću mašinerije za prigušenje inercije u šestoj komori. Ista ta mašinerija je, stolecima kasnije, omogućila Konradu Korzenovskom da razmišlja o stvaranju Puta. Dno komore bilo je ravno, a ne nagnuto; park i reka stvarali su plave i zelene pruge oko južnog kraja komore.

Parkovi i šume pokrivali su otvoreni prostor između pojedinih delova grada. Na nekim mestima oko grada roboti su završavali

građevine predviđene za smeštaj polako rastućeg stanovništva. Čičak je bio večno mlad.

Posle sedam stoleća, stanovništvo asteroida brojalo je sedamdeset pet miliona. Put ih je počelo pet miliona.

Kerija je opet pucnula jezikom i odmahнула glavom. Prošli smo preko Aleksandrije, pa u treće okno. Blizu severnog otvora, usporila je vozilo i skrenula kroz izdignuti ulaz. Odatle se stizalo prolazom do cevnog lifta, i tu sam sišao. Mahnuo sam Keriji i ušao u zeleno-srebrni lift. Vazduh se osećao na vlagu i ljude, čisti ali nepogrešivo ljudski miris grada u kome sam proveo dve godine mladosti.

"Vidimo se za koji dan?" upita Kerija, gledajući me pomalo zabrinuto.

"Važi."

"Zdravo!"

Nakrenuo sam malo glavu i oprostio se od nje.

Dok sam silazio, naredio sam svojoj uniformi da postane civilna, standardna dnevna odeća stil jedan, umereno zvanična. Nisam želeo da privlačim pažnju kao branitelj Puta, jer u naderitskom gradu takvi nisu česti.

Liftu je trebalo devet minuta da se spusti do dna komore. Izišao sam i pošao kratkim hodnikom u samu komoru.

Prešao sam preko Šahrazadinog mosta, osluškujući šapat vitke reke Fa i šuškanje hiljada dugačkih crvenih traka koje su lešpršale na vetru, pričvršćene na žice. Taj ukras za most odabrali su ljudi iz okoline, ovog meseca; sledećeg će možda biti pun malih, pokretnih, svetlucavih robota.

Čičkov Grad izgrađen je tokom prva dva stoleća putovanja. Sa lančanim kablovima, koji su se protezali čitavom dužinom komore, od pola do pola, i pun vitkih belih zgrada, daleko je nadmašivao Aleksandriju. Bilo je jasno da je to gešelsko mesto za razmetanje - pa ipak se, za vreme najgorih sukoba između Gešela i Naderita na brodu, po otvaranju Puta, mnogo konzervativnih i radikalnih Naderita preselilo iz svojih domova u Aleksandriji u nove stanove u Čičkovom Gradu. Na južnom kraju još je bilo mnogo Naderita. I ovde je bilo mnogo novih gradilišta, sa lukovima koji su išli uporedo sa polovima; bilo je planirano da najveći bude dugačak deset kilometara.

Posle kratke šetnje stigao sam u visoku cilindričnu zgradu u kojoj sam proveo rano detinjstvo. Kroz okrugle hodnike pune svetlosti bez vidljivog izvora, praćen senkom koja se pojavljivala i nestajala oko mene u slučajnim lukovima, vratio sam se u naš nekadašnji stan.

Moji roditelji otišli su u Aleksandriju da izbegnu proslavu - znao sam to pre nego što sam došao ovamo. Ušao sam u stan i zapečatio vrata, a onda prišao memorijskim pločama u životnom centru.

Dvadeset četiri godine čuvao sam jednu važnu tajnu koju sam znao samo ja i možda još jedna osoba - muškarac ili žena koji su smestili starog prijatelja baš u ovu zgradu, ne očekujući da će radoznalo dete moći da naiđe na njega, gotovo slučajno. Došao sam ovamo da obiđem prijatelja koji je umro pre mog rođenja, u ovom savršenom skloništu, i da proverim je li još skriven i neuznemiravan.

Samo sam ja - i najviše još ona jedna osoba, u to sam verovao - znao poslednje sklonište velikog Konrada Korzenovskog, grobnicu ne njegovog tela nego onoga što je ostalo od njegove ličnosti pošto su ga ubili radikalni Naderiti.

Povezao sam se sa memorijom zgrade, upotrebio miša-agenta da zaobiđe lične glasnike, kao što sam učinio pre dvadeset godina, a potom najmanje jednom godišnje, i upao u šifrovano memorijsko skladište.

Zdravo, rekoh.

Prisustvo se promeškolo. Iako nije imalo telo, izgledalo je kao da se smeši. Više nije bilo ljudsko biće, polovina karaktera bila mu je uništena, ali i dalje je moglo da kontaktira i da deli topla sećanja. Ono što je ostalo od velikog Korzenovskog bilo je ranjivo i prijateljsko. Nestala je sva opreznost, sva samozaštita, i mogao je da bude samo jedno - velikodušan i ponekad divan prijatelj, idealan za usamljeno dete nesigurno u sebe. Čuvao sam njegovu tajnu iz jednog jedinog razloga: oštećene ličnosti ne mogu se, po naderitskim zakonima, popravljati. Ako se otkrije ono što je ostalo od Korzenovskog, biće smesta potpuno obrisan.

Zdravo, Olmi, odgovorio mi je. Kako je Put?

Sat kasnije prolazio sam kroz grad, ka meštovitom gešelsko-

naderitskom 'naprednom' kraju grada koji su voleli studenti i branitelji Puta. Tu sam se, u svom malom stanu, povezao sa gradskom memorijom, poslao svojoj komandi planirana odredišta tokom nekoliko narednih dana i promenljivu uniformu zamenio potpuno civilnim odelom prikladnim za proslavu: svetloplave pantalone, tamnosmeđa košulja, svetlozelena jakna i lake cipele.

Vratio sam se na železničku stanicu.

Dok sam se pridruživao masi koja je čekala na peronu, tražio sam poznata lica, ali ih nisam našao. Četiri godine u odbrani Puta od Jarta na samim granicama Puta, četiri milijarde kilometara severno od Čička, dalo je mojim gešelskim poznanicima sa univerziteta dovoljno vremena da promene ne samo partnere i filozofiju nego i telesni izgled. Ako je neko od mojih prijatelja iz studentskih dana možda i ovde, verovatno ga ne bih prepoznao. Nisam očekivao da ću ovde sresti još nekog branitelja Puta.

Osim svetloplavih, rakunskih pruga oko očiju, i dalje sam fizički bio isti kao i pre četiri godine. Ohol, pun ideja, tvrdoglav i ponekad neosetljiv. Mnogi poznanici smatrali su me izuzetno pametnim, a mnogi veoma sumornim - privlačio sam žene na onaj čudan način kako žene često privlače oni koji bi ih mogli povrediti - jedino dete divnih roditelja, često hvaljeno, a retko kažnjavano, napunio sam trideset godina ubeđen u svoju hrabrost koju sam retko mogao da proveravam, ali takođe ubeđen da me očekuju još mnoge provere. Napustio sam očevu veru, a, iskreno rečeno, majčinu nikada nisam ni razumeo.

Čičak, ma koliko ogroman, činio mi se nedovoljan za sve moje ambicije. Nisam mislio da sam mlad, a svakako se nisam osećao neiskusno. Uostalom, četiri godine sam bio branitelj Puta. Učestvovao sam u onome što mi se tog časa činilo kao važne akcije protiv Jarta...

Ali sada, zarobljen u masi koja je proslavljala srebrni jubilej Čičkovog spajanja sa Putem, bio sam samom sebi bezimeni mehurić u potoku, manji nego što sam se osećao pod zvezdama. Strepeo sam od onoga što sam nameravao da učinim.

Nad pretežno gešelskom masom ljudi lebdele su muzika i slike, a glasovi su pričali pojedinosti koje svi znaju, i Gešeli i Naderiti, i to

napamet. Pre dvadeset pet godina, Korzenovski i njegovi pomoćnici završili su, povezali i otvorili Put. Od detinjstva mi se činilo da je Put jedino mesto - ako se uopšte može zvati mesto - koje mi može pružiti provere za kojima sam žudeo.

'Da li je ikada u istoriji čovečanstva postojalo nešto tako pustolovno? Počev od sedme komore Čička, unutrašnjost (a 'spoljašnjost' ne postoji) beskonačne nematerijalne cevi prečnika pedeset kilometara, glatke i gole površine boje novoizlivene bronzne, Put je vaseljena okrenuta na naličje, kroz koju se prodeva osna singularnost nazvana tok...'

'U pravilnim razmacima duž površine Puta nanizani su mogući otvori ka drugim mestima i vremenima, istorijama i stvarnostima...'

Moji roditelji - a i većina prijatelja iz rane mladosti - bili su pravoverni Naderiti, iz one poluortodoksne struje poznate kao Putnici. Verovali su da je čovečanstvu sudbina bila da izdubi sedam komora u asteroidu Junona, da ugradi motore Bekmanovog pogona, i da pretvori veliki planetoid u svemirski brod kršten imenom Čičak. Verovali su - kao i svi sem najekstremnijih Naderita - da je pravedno i ispravno prevesti milione ljudi preko ponora između zvezda kako bi naseljavali sveže, nove svetove. Naša porodica je stolecima živela u Aleksandriji, u drugoj i trećoj komori; svi smo rođeni na Čičku. Nismo poznavali nikakvo drugo postojanje.

Oni jednostavno nisu verovali u stvaranje Puta. Svi Naderiti su se složili da su Korzenovski i preterano ambiciozni Gešeli počinili svetogrđe.

Kada raskinem vezu sa ženom koja mi je obrečena na Sazrevanju, konačno ću završiti sa svojim naderitskim životom.

Pristizali su okićeni vozovi, dok su se po stanici lepršale crvene i bele šare. Masa je režala kao ogromna, ali zadovoljna životinja i pogurala me preko perona, ka vratima širom otvorenim da nas prime. Izgubio sam se u moru lica, nasmešenih, iskrivljenih, nasmejanih, ili samo usmerenih na to da ne padnu u gužvi.

Zbili smo se u vozu, toliko da smo jedva mogli da se mičemo. Kraj mene je stajala mlada žena; pogledala me je u lice, rumena, smešeći se, srećno i pomalo uplašeno. Nosila je gešelsko odelo, ali po načinu na koji je bila ošišana znao sam da potiče iz naderitske

porodice; pobunila se, pobjegla i pridružila masi Gešela bar na ovoj najsvetijoj proslavi - mada joj možda uopšte nije bilo važno šta se slavi.

"Kako se zoveš?" upita ona, grizući donju usnu, kao da očekuje grub odgovor.

"Olmi", rekoh.

"Baš si lep... sa tom maskom. Jesi li je sam stavio?"

Nasmešio sam joj se. Bila je možda pet godina mlađa od mene, odavno je prošla Sazrevanje, i po svim merilima bila je odrasla, bez obzira na to je li Naderit ili Gešel, ali ovde je bila izvan elementa. Pribila se uz mene zbog gužve, možda i pomalo namerno. Nije me privlačila, ali sam se zabrinuo za nju.

"Ideš da vidiš Put? U Osni Grad?" upitah je, sagnuvši se da joj šapućem na uho.

"Da!" odgovori ona, a oči su joj poigravale. "A ti?"

"Kasnije. Tamo te čeka porodica?"

Strašno je pocrvenela. "Ne."

"Možda verenik?"

"Ne."

"Onda bolje razmisli", rekoh. "Gešeli mogu prilično da podivljaju kada slave. Opija ih Put."

Povukla se, žmirkajući. "Zbog kose, je li?" upita, iznenada opustivši usne. Trudila se da se udalji od mene, gurajući se kroz gužvu, ljutito me gledajući preko ramena.

Za mlad svet - a ja sam, sa trideset godina u društvu gde svako može proživeti stotine godina, svakako bio veoma mlad - bilo je mnogo uzbudljivije biti Gešel nego Naderit. Svi smo živeli u čudu tehnologije, i izgledalo je da se duša Čička umorila od stalne zatvorenosti. Gešeli, koji su rado dočekivali najekstremnije tehnologije i promene, ponudili su sjaj beskonačne pustolovine u Putu, u poređenju sa dosadnom sigurnošću narednih vekova u svemiru, na putu sa Čičkom u potrazi za nepoznatim planetama oko daleke, usamljene zvezde.

Zaista smo nadrasli ciljeve naših predaka. Za mnoge od nas bilo je neracionalno držati se prevaziđene filozofije.

Ali nešto me je ipak pritiskalo, izgubljeno osećanje udobnosti i

sigurnosti...

Voz je prošao kroz asteroidnu stenu ispod Čičkovog Grada, a preko lica putnika bile su projektovane nove vesti o proslavi. Preko i oko nas lebdele su stilizovane pesme i istorija:

"Tokom dvadeset pet godina Put je pozivao pionire, kao beskonačna granica, ispunjen neiscrpnim tajnama - i opasnostima. Mada su ga stvorili građani Čička, čak i pre otvaranja naselile su ga parazitske inteligencije, genijalne i nasilne, Jarti. Pošto su Jarti potisnuti iza granice od prve milijarde kilometara Puta, sada se kapije otvaraju ujednačenim ritmom, i otkrivaju se novi svetovi..."

Progurao sam se kroz gomilu i izišao iz voza u četvrtoj komori. Na otvorenom peronu bilo je svega nekoliko izletnika, uglavnom Naderita, koji su bežali u prirodu - šume, reke, pustinje, planine - kako bi izbegli slavlje. Ali čak i ovde je nebo unutar cilindrične komore bilo puno blistavih boja. Bledožuta svetlost iz cevi duž ose komore pretvorila se u pulsirajuće umetničko delo.

"Baš preteruju", mrmljao je postariji Naderit na peronu, sav dostojanstven u sivoplavoj odeći. Njegova žena klimala je glavom. Dvadeset kilometara iznad nas svetlost iz cevi varničila je i blistala, crvena i zelena. Unutar tih boja kovitlali su se zmijoliki oblici blistavobelog sjaja.

Sa obe strane stanice podizale su se šume i izletišta. Gledano sa dna komore, njena ogromnost pokazivala se varljivom postepenošću. Po pet kilometara sa obe strane, gledano duž ravnih sivih zidova asteroidne stene i metalne obloge cilindra, predeo je izgledao ravan, kao što bi izgledao na Zemlji. No, kriva cilindra podizala je tlo u most koji se spajao nad glavom, pedeset kilometara uvis, sa jezerima, šumom i planinama okačenim u izmaglici atmosfere, izmenjenim neobičnom veselošću svetlosti iz cevi.

Komore su u početku nazivali 'kavez za vevice'; iako ogromne, imale su otprilike iste razmere. Čitav brod okretao se oko svoje duge ose, a centrifugalna sila pritiskala je stvari o dno komora ubrzanjem od šest desetina Zemljine sile teže.

Srce mi je bilo teško kao olovo. Peron je bio na svega nekoliko kilometara od šume Višnu, gde me je čekala verenica.

Pošao sam pešice, zadovoljan što mi fizička aktivnost donosi

odlaganje.

Ulejsa Ram Donel stajala je sama kraj spoljašnje ograde, ispod paviljona gde smo nekada zajedno slavili svoje Sazrevanje. Tada nam je bilo deset godina. Naslonila se na drvenu ogradu, pričvršćenu na ogromna debla jove stara koliko i Čičak, sićušna, usamljena prilika na napuštenom podijumu za ples. Visoka, bela kupola zaklanjala ju je od duginih boja iz svetlosne cevi. Polako sam pošao uz stepenice, a ona me je gledala prekrštenih ruku, dok joj se izraz lica brzo menjao iz zadovoljstva što me vidi u brigu. Provodili smo zajedno dovoljno vremena da se pripremimo za uloge muža i žene; dovoljno smo se poznavali da osetimo raspoloženje onog drugog.

Zagrlili smo se pod visokom borovom kupolom. "Zanemario si me", rekla je. "Nedostajao si mi." Ulejsa je bila visoka koliko i ja, i pošto smo se poljubili, pogledala me je pravo u lice, očima krupnim, crnim i pomalo suženim od neizgovorene sumnje. Imala je ljupko lice, puno inteligencije i uviđavnosti, blago povijenog nosa, okrugle i pomalo uvučene brade.

Naša veza mnogo je značila našim roditeljima. Nadali su se čvrstom naderitskom braku koji će biti uvod u gradsku, a možda i brodsku politiku; njeni roditelji su govorili da ćemo postati predstavnici Heksamona, združeni administratori, uporište naderitskog vođstva...

"Promenio si se", reče Ulejsa. "Tvoja služba..." Za trenutak sam ugledao u njenim očima nešto nalik na dečiji strah.

Rekao sam šta sam imao da kažem, bez ponosa i bez mnogo žurbe. Moja otupelost polako je prelazila u neku vrstu šoka.

"Kuda ćeš ići?" upita ona. "Šta ćeš raditi?"

"Drugi život", rekoh.

"Zar te toliko gnjavim?"

"Nikada me nisi gnjavila", rekoh pomalo ljutito. "Krivica je do mene."

"Da", rekla je, čkiljeći, stegnutih zuba. "Mislim da jeste... samo do tebe."

Poželeo sam da je poljubim, da joj zahvalim za vreme koje smo proveli zajedno, za odrastanje, ali to je trebalo da uradim pre nego

što sam progovorio. Odgurnula me je, pružila ruke i brzo odmahnula glavom.

Izišao sam ispod kupole, osećajući se istovremeno i bedno i slobodno.

Kad sam se našao u drugom pretrpanom vozu ka šestoj komori, osećao sam se naprosto prazno.

Ulejsa nije plakala. Nisam to ni očekivao od nje. Bila je snažna i ponosna i neće joj biti teško da nađe sebi novog verenika. Ali oboje smo znali jedno: ja sam je izdao, kao i planove naših porodica.

Nameravao sam da se čitavim srcem utopim u proslavu. Sišao sam sa voza u šestoj komori, stajao u Centru Korzenovskog sa ostalima i čekao da nas prevezu u sedmu komoru, i gledao sam kišu kako pada iz gustih oblaka na prozirni krov.

U šestoj komori skoro je uvek padala kiša. Slojevi mašinerije koji su pokrivali najveći deo komore, prenoseći i uobličavajući sile izvan moje moći poimanja, stvarali su toplotu koja se morala poništiti, a ovaj drevni način se pokazao kao najbolji.

Pomislio sam na Ulejsino lice, na njene oči, i obuzeo me je nalet bola. Svest o tome gde sam i ko sam povukla se ka unutra kao puževi rogovi. Implants me nisu spasavali od negativnih osećanja... a nisam ni pokušao da ih izbrišem. Ulejsa nije nosila kontrole osećanja. Zaslužio sam svoj deo patnje.

Neko me je dodirnuo, i za trenutak sam pomislio da sam zaustavio red za prevoz. No, letelice još nisu stigle. Okrenuo sam se i ugledao Janoša Ap Keslera. "Izgledaš kao prebijen", rekao je. "A nemaš modrice."

Mračno sam se nasmešio. "Sam sam tome kriv."

Nosio je oko vrata ucrtavač kakvi su ulazili u modu, ali nije mi crtao. Inače je bio obučen po stilu koji su zvali atonični, blago konzervativno, u plavu i bež košulju, crne pantalone, sive cipele, a sve tkaknine su bile ravne, bez utkanih slika.

"Da, već dva dana pokušavam da te nađem."

"Bio sam na dužnosti", reko. Janoš mi je bio stari drug. Upoznali smo se davno, na naderitskom koledžu u Aleksandriji. Činio sam mu usluge, ne previše složene, pomažući mu da prikrije neke svoje nestašluke. On je u svakom slučaju umeo bolje da proceni okolnosti i

karaktere, i napredovao je u karijeri mnogo brže od mene, No, nisam bio raspoložen za društvo, čak ni njegovo.

"Tako sam te i našao. Ubedio sam nekoga da moram da saznam gde si... očajnički."

"Svaki položaj ima svoje prednosti."

Namrštio se i malo okrenuo gornji deo tela pre nego što se okomio na mene. "Prestani da budeš tako prokleta mračan. Kuda si pošao?"

"U sedmu komoru."

"U Osni Grad?"

"Na kraju."

"Hajde sa mnom. Nema potrebe da čekaš u redu."

Janoš je pre četiri meseca izabran za trećeg administratora za sedmu komoru i Put. Stigao je u to središte moći i aktivnosti iz sredine slične mojoj. Sin odanih Naderita, prišao je Gešelima ubrzo posle otvaranja Puta, kao i mnogi drugi.

Svi smo poštovali filozofiju Dobrog Čoveka, krstaša i opreznog kritičara tehnologije koja je donela Smrt, ali to je bilo pre hiljadu godina.

"Nove povlastice?" upitah.

"Samo prijateljstvo."

"Nisi me tražio godinu dana."

"Nisi se ni potrudio da te neko pronađe."

"Možda mi sada više odgovara masa sveta."

"Ovo je važno", reče Janoš. Otezao sam, ali on me je samo jače stegao. Da me ne bi vukao silom, predao sam se i pošao sa njim. Dodirom dlana otvorio je bezbednosna vrata, pa smo prošli ledenim hodnikom do okna za održavanje. Dugačak i prostrani tunel bio je osvetljen nizom svetiljki koje su nestajale u tami na severu.

"Šta može da bude tako važno?"

"Mogao bi da saslušаш nešto neverovatno, kao uslugu meni", reče Janoš. "A možda bih mogao da ti spasem karijeru." Zazviždao je i iz senke se pojavilo malo vozilo sa oznakama Neksusa, lebdeći na nekoliko centimetara iznad crnog poda.

"Naderiti su te ispitivali", reče Janoš dok su nas kola vozila

tunelom, kroz zid između šeste i sedme komore.

"Zašto?" upitah, ironično se smešeći. "Ja sam branitelj Puta. Upravo sam prekinuo poslednji naderitski običaj koji mi je ostao..."

"Znam", reče on. "Sirota Ulejsa. Da sam na tvom mestu, pokušao bih da je ubedim da pođe sa mnom. Ona je dobra žena."

"Ne bih joj to učinio", rekoh, zureći kroz prozor u bleskanje pomoćnih svetiljki. Veliki crni roboti sklanjali su se u stranu da nas propuste. "Podnosila je moje greške. Nije se slagala sa njima."

"Ipak, možda bi volela da je došla u iskušenje. Da li da je potražim i utešim?" upita Janoš. "Vreme je da nađem sebi porodičnu trijadu."

Slegnuo sam ramenima, ali nešto na mom licu bilo mu je veoma zabavno.

"Ma koliko želeo da obnovim veze sa Putnicima, ne bih bio tako grub", reče. "Naderiti će narednih nedelja pokušavati da steknu kontrolu nad Neksusom. Verovatno će i uspeti. Čak i najuvereniji Gešeli gundaju zbog cene potiskivanja Jarta. Ako ga Naderiti preuzmu, Neksus će se sasvim promeniti - a svi mi mlađi moraćemo deset godina da se bavimo glupim poslovima. Moja administratorska karijera visi o vrlo tankom koncu, a mogao bih reći da bi i Put bio ugrožen."

Piljio sam u njega, iskreno zgrožen. "Nikada ne bi mogli da sastave koaliciju za to!"

"Nikada ne potcenjuj ljude koji su nas stvorili."

Vozilo je izbilo na put ispod blistavog bisernog svetla, sa tamnim i svetlim peskom sa obe strane. Bili smo na pet kilometara od javnog ulaza u sedmu komoru. Iza nas su se udaljavali sivi visovi južnog pola, nalik na ogromnu liticu.

Pred nama nije bilo pola... nije bilo kraja.

Put se protezao u beksonačnost, ili bar do nepojmljivih i neizmernih daljina. To je stvorio Korzenovski - učinio je Čičak većim iznutra nego spolja, otvorio je beskonačne mogućnosti, pustolovine i opasnosti, i zbog toga je ubijen u atentatu ubrzo posle otvaranja Puta.

Nije stigao da sazna za Jarte.

"To je, zapravo, pitanje ekonomske stabilnosti", reče Janoš. "Ali

tokom poslednjih dvadeset pet godina bilo je umešano mnogo strasti."

"Otvaraju se kapije. Naderiti se prijavljuju za iseljenje."

"Politika nije racionalna stvar", reče Janoš, "čak ni na Čičku. Imamo u sebi suviše zemaljskog."

Podigao sam pogled. U središtu svetlosne cevi koja je tekla sa južnog pola videla se tanka linija, više kao nezemaljsko odsustvo. Stvaranje Puta stvorilo je, po nekoj metafizičkoj zakonitosti koju sam samo napola razumeo, singularnost koja se protezala čitavom dužinom cevaste vasseljene Korzenovskog: tok. Na toku je, šezdeset kilometara od južnog pola, lebdeo viseći grad, građen odeljak po odeljak.

Dalje pred nama ležao je nov odeljak na praznom belom pesku, prekriven robotima koji su se rojili kao mravi na velikom šećernom kolaču; to će postati drugi deo Osnog Nadera, ustupak onim snagama koje nikada nisu verovala u Put. Tri gotova odeljka ili okruga Osnog Grada već su lebdele nad nama, beli i čeličnosivi, ogromni cilindrični spomenici prošarani tornjevima koji su dosegali do na kilometar visine nad osnovom. Grad je blistao, zapanjujuće jasan zbog tanke atmosfere koja je pokrivala dno ovog odeljka Puta.

Na kraju puta, šezdeset kilometara od južnog pola, iz grada je visio privatni kabel. Vozilo se zaustavilo kraj njegovog lifta.

"Šta misle da sam uradio?" upitah Janoša.

"Ne znam. Niko ne zna. O tome neće da razgovara čak ni Prvi administrator Aleksandrije."

"Ja sam mali vojnik u velikoj vojsci", rekoh. "Običan sedmi čin. Nisam vredan gužve."

"To govore svi razumni ljudi... ovog meseca. Tajni savezi suviše opasni da bi se pomenuli, među esktrmistima koji ne bi smeli da imaju glas čak ni među radikalima..." Okrenuo se ka meni kad su se otvorila vrata lifta. "Ima li to smisla?"

Imalo je, ali to nisam mogao da mu kažem, ni njemu ni ikom drugom. Korzenovski je, teorijski, mogao biti oživljen ukoliko Gešeli promene zakone. Mogao bi da postane moćan simbol. Možda je ona druga osoba koja je to znala promenila uverenja, ili je bila neoprezna.

"Ne", reko.

"Pričaćemo dalje u mojoj kancelariji."

Janoševa kancelarija gledala je na spoljašnji zid završenog prvog okruga Osnog Nadera. Kancelarije Neksusa skupile su se kao kristali kvarca u ovoj ivičnoj oblasti.

"Hajde da na jednu besmislicu uzvratim drugom", reče je Janoš. "Ova je, zapravo, mnogo važnija. Jesi li čuo za Haime Kar Lenka?" Sedeo je na ivici svoje uzane radne ploče. Na ekranu oko i iza njega bleskale su pojedinosti o izgradnji Osnog Grada.

"Predvodio je skupinu radikanih Naderita, zvali su sebe divarikati. Nestao je", odgovorih.

"Znamo kuda je otišao", reče Janoš. "Poveo je četiri hiljade sledbenika - divarikata - i nekoliko jednostavnih mašina i otišao da stvori Utopiju."

Pitao sam se da li se Janoš šali. Voleo je priče o ljudskoj gluposti. "Kuda?" upitah.

"Prvo pitanje je pogrešno", reče Janoš. Pažljivo mi je gledao u lice.

Ograničenja na Čičku svima su bila dobro poznata. Mogla su se naći skrovišta... ali ne za toliki broj. Tek sad sam postao svestan razmera nestanka: prvo, samog broja, četiri hiljade građana, a potom činjenice da je njihov nestanak prošao neprimećeno i bez objavljivanja. Smesta sam postao veoma zainteresovan i oprezan.

"Onda, kako?" upitah.

"Bili su potpuno odani Lenku. Čak su usvojili njegovo ime i dali mu titule, kao samom Naderu. Svako od njih je pažljivo ostavljao za sobom obmane. Pojedinačno, ili kao porodica ili skupina, tvrdili su da se povlače na usavršavanje, u neku drugu komoru, u neki drugi grad, po zakonima koalicije, tako da ih organi Neksusa ne traže i ne ispituju do povratka svetovnom životu. Osim toga, Lenk je odabrao čitave porodice, muževe sa ženama, decu sa roditeljima, trijadne skupine sve zajedno... niko nije ostao. Nestali su i ostavili za sobom jedva pokoji talasić, pre pet godina. Samo je Lenk prijavljen kao nestao. Ostali..." Slegnuo je ramenima.

"Kuda ih je odveo?" upitah.

"Niz Put", reče Janoš. "Uz pomoć dva tek unovačena otvarača kapija, stvorio je bespravni prolaz u geometrijskim naslagama."

"I niko nije znao?" Moje čuđenje je prešlo u nevericu. Bilo mi je drago što više ne moram da mislim na svoju sudbinu... ako je to bila sudbina, a ne lažna uzbuna.

Janoš ponovo sleže ramenima. "Imali smo druga posla, ne treba naglasiti, ali to je slab izgovor. Izabrali su naslage blizu granice, nedaleko od linije razgraničenja sa Jartima. Iskoristili su kao zaklon sukob iz 748. godine. Prošunjali su se iza leđa odbrambenih snaga... Prerušili su se kao pozadinska jedinica. Niko ih nije otkrio. Imali su pomoć sa strane - i to još istražujemo."

"Lenk je očito imao dobre veze", nastavi on. "Neko mu je rekao za Lamarkiju."

"Lamarkiju?" Ime je zvučalo egzotično.

"Strogo čuvana tajna."

"Neksus?" upitah, glumeći zaprepašćenje. "Čuva tajne?"

Janoš nije ni trepnuo. "Prvi otvarači kapija, pre oko dvanaest godina, pronašli su neobičan svet. Vrlo zemaljski. Nazvali su ga Lamarkija. Bio je malo vremena za istraživanje, pa su posle kratkog pregleda zatvorili kapiju, označili čvor i ostavili je za dalja proučavanja. Sva takva otkrića drže se u tajnosti, da bi se sprečili upravo ovakvi incidenti."

"A kako onda znamo za Lenka posle toliko vremena?" upitah.

"Jedan od iseljenika se vratio", rekče Janoš. "Ukrao je jednu od dve ključnjače koje je Lenk imao i vratio se kroz splet naslaga. Vojni tokobrod ga je našao polumrtvog u izduvanom zaštitnom odelu. Dovezli su ga ovamo."

Janoš se zagledao kroz prozirni pod, u ogromne dizalice i mreže kablova, i u crvena i zelena vučna polja koja su podizala sa tla Puta novi okrug. "Ima ih koji kažu da nikada nećemo moći da se vratimo na Lamarkiju zbog toga što su oni učinili", nastavio je. "Drugi, kojima više verujem, kažu da će to možda ići teško, ali da je moguće. Otvarači kapija su uznemireni što ključnjača može da dopadne Jartima u ruke - ako uopšte imaju ruke. Možemo svakog trenutka da izgubimo kontrolu nad tim područjem. Neksus je pristao da pošalje otvarača kapija srednje klase da proveri kolika je šteta pričinjena.

Tražili su jednog istražitelja da ga prati. Pomenuto je tvoje ime. Ja ga nisam izgovorio."

"Oh?" Nasmehio sam se u neverici. Nije mi uzvratio osmeh.

"To je možda najlepší od svih do sada nađenih svetova. Neki Gešeli pretpostavljaju da bi Lamarkija mogla da nam postane utočište ukoliko izgubimo rat." Podigao je jednu obrvu. "To je najzemaljskiji od deset svetova koje smo imali vremena da otvorimo."

"Zašto nismo nastavili?"

"Da li smo ga mogli zadržati?" odgovorio je pitanjem. "Jarti su nas potisnuli dalje od te naslage, a mi smo potom potisnuli njih. Tamo i ovamo, tri puta otkako je otkriven."

O anatomiji Jarta znalo se malo ili nimalo, kao i o njihovoj psihologiji ili istoriji. Još manje se znalo kako su uspeli da načine svoju obrnutu kapiju odmah po stvaranju Puta, pre nego što je otvoren i povezana sa Čičkom.

Jarti su počeli moćnu ofanzivu u trenutku otvaranja, i pobili su hiljade ljudi. Od tada je rat nemilosrdno uzimao danak na obe strane, uz korišćenje sveg mogućeg oružja - uključujući čak i fiziku samog Puta. Oni koji su ga izgradili, i koji su ulazili u njegove mnogobrojne stvarnosti poređane u slojeve, mogli su takođe da velike deonice učine neprijateljskim prema svemu živom.

Janoš me pogleda u lice, izazivajući me zelenim očima. "Neksus bi hteo da neko pređe na Lamarkiju i povrati preostalu ključnjaču. Dok je taj neko tamo, može i da detaljnije istraži planetu. Malo znamo o njoj - imamo samo preliminarni istraživački izveštaj. Lamarkija izgleda kao raj, ali ima neobičnu biologiju. Moramo da saznamo koliko je štetu naneo Lenk."

"Nisi me odmah predložio?"

Janoš se nasmehio.

Neodlučno sam odmahnuo glavom. "Ja važim za tvrdoglavog, ali sposobnog buntovnika. Ne verujem da bi me moj komandant preporučio."

"Pitali su me za tebe, i rekao sam da ti to možeš - da bi možda čak i uživao u nečem takvom. Ali, iskreno rečeno, ne bih takav zadatak dao starom drugu."

Janoš je podozrevao da mi je dosadno kao običnom vojniku i da mi treba prilika da se istutnjim; znao je i bez mene da se među braniteljima Puta trošim na sitnice. Situacija sa Jartima se već neko vreme svodila na nategnutu pat poziciju. Učestvovati u akciji Neksusa - i to teškoj - bilo je jemstvo brzog napretka, ukoliko uspem.

Janoš je znao da sam nekada bio u dodiru sa divatrikatima. Moji roditelji poznavali su ih nekolicinu; jednom sam upoznao Haime Kar Lenka, pre petnaest godina. Poznao sam njihov način mišljenja.

"Lamarkiju su mi dobacili kao vruć krompir gešelski predstavnici u Neksusu", nastavi Janoš. "To je moje vatreno krštenje. I proba. Ako pristaneš i uspeš, obojica ćemo imati koristi... Zato sam rekao da ću te pitati, ali nisam te naročito podržavao."

"A useljenici?"

"Biće političkih problema sa njihovim povratkom. Divarikati imaju specifičan odnos prema Putu. Gnušaju ga se, ali misle da mogu da ga koriste. Uvek su govorili o novom ognjištu daleko od Čička i Gešela. O novoj, svežoj Zemlji. Ali, iskreno rečeno, u ovom trenutku Gešeli vladaju Neksusom, i više nas zanima planeta nego ljudi. Ako su se upleli u njen sistem, što izgleda gotovo neizbežno - vratićemo ih, i Lenku će se suditi. To će radikalima ostaviti gadnu mrlju u dosjeu."

"Tužno", rekoh.

Janoš se nije pobunio. "To je veliki zadatak za nekoga", rekao je. "Čitava planeta, da je slobodno izučavaš. Ali neće biti lako. Moram priznati da ti na neki način to sasvim pristaje, Olmi."

Pitao sam se da li sam bio suviše osetljiv zbog svoje tajne. Poslednjih pet godina nisam bio samo vojnik; a Janoš, ili ljudi iza njega, nisu bili prvi osim branilaca Puta kojima sam se učinio koristan. No, ovo je ipak bilo iznad sposobnosti koje sam dosad pokazao.

"Ima li još nekih razloga što sam odabran?" upitah.

"Šta god da si učinio protiv Naderita, ovo te izvlači iz političkog rata. Čitava misija se može shvatiti i kao neka vrsta izgnanstva, dalekog mesta gde te niko ne može naći, dok ne sredimo političku situaciju. Bez obzira na to u šta si umešan..."

"Uvek sam bio odan Heksamonu", rekoh.

"I Neksus ceni odanost."

"Umeš lepo da istakneš stvari. Moć dođe i ode. Dajem caru carevo."

Janoš odvrati pogled, najednom naizgled veoma umoran. "Postao si zagonetka za većinu naših prijatelja. Kome pripadaš - Gešelima ili Naderitima?"

"Korzenovski je bio Naderit", rekoh, "a sagradio je Put."

"Platio je zbog toga", odgovori Janoš.

"Kome ti pripadaš?"

"Nisi mi odgovorio na pitanje."

"Srećom po sve nas, ne moramo izneti svoju pripadnost da bismo služili u vojsci, ili u Neksusu. Godinama sam pomagao Gešele."

"Ali Ulejsa..." Janoš je podigao obrvu, što je moglo da znači mnogo neizgovorenih stvari koje su se desile od našeg poslednjeg susreta. Tokom našeg prijateljstva bilo je trenutaka - mada ne mnogo - kada me je njegova pronicljivost nervirala.

"Greška", rekao sam. "Ne politička. Lična. Ali ako Neksus hoće da se nešto obavi, zašto šalju samo jednog?"

Janošev pogled postao je dubok, kao da gleda kroz mene. "Tvoje lice. Tvoje oči. Nikada nisi pokušavao da se uklopiš, zar ne?"

"Nikad nisam morao."

"Nije samo to." Odmahnuo je glavom. "Nije važno." Uzdahnuo je. "Voleo bih da sam se rodio pre nego što je Heksamon otvorio Put. Stvari su bile mnogo jednostavnije."

"I dosadnije. Pitam se koliko poverenja imaš u mene."

"Iskreno rečeno, naveli su me da pristanem na razgovor sa tobom", reče Janoš. "Vešti taktičari čije pobude nikada nisu jasne. Naravno, smatram da možeš da obaviš zadatak; a mislim da ne žele moju kožu. A ako pristaneš, znatno ćeš umanjiti pritisak koji vrše na mene."

"Nekome je stalo do Lamarkije."

"Lično premijerki", reče Janoš. "Tako kažu. Hoće da sazna više o Lamarkiji, ali za sada ne može da progura u Neksusu slanje velikog pohoda. Jarti nam moraju biti glavna briga. Može se reći da si ti žeton u velikoj partiji. Premijerka će se kockati prebacivši te na Lamarkiju, samog, kako bi prikupio podatke i doneo procene. Kada

ubedi Neksus da pošalju veću ekipu, njihov zadatak će se odvijati mnogo lakše. Stupiće u vezu sa tobom, ti ćeš ih obavestiti, i onda ćemo moći svi zajedno da polažemo pravo na Lamarkiju."

"Razumem."

"Verujem da će ona uspeti, čak i ako Naderiti osvoje kontorlu nad Neksusom. Njeni argumenti sasvim su na mestu. Za nekoliko nedelja ili meseci, ako geometrijske naslage pristanu, imaćeš mnogo novog društva."

"A ako ne dobiju odobrenje Neksusa, i ako kapija ne bude mogla da se otvori?"

"Morćeš da nađeš Lenkovu drugu ključnjaču i da sam otvoriš kapiju."

"To stvarno zvuči kao izgnanstvo."

"Niko ne veruje da će misija biti bezbedna i laka."

Meni je sve zajedno zvučalo kao izazov, baš kao i Janošovo oduševljenje. "Savršeno", rekoh. U toj maloj kancelariji, sa veličanstvenim pogledom, punoj prikaza napredovanja Osnog Grada, nasmešio sam se starom drugu. "Zainteresovan sam, naravno."

"Bojim se da mi to nije dovoljno", reče Janoš, prekrstivši ruke na leđima. "Treba mi odgovor. Ubrzo."

Moja prva reakcija je bila da odbijem zadatak. Uprkos nevoljama i zbrkama u poslednje vreme, imao sam svoje planove, i u njima je bilo izvesne elegancije. Takođe sam imao i neke odgovornosti... Što me je činilo mnogo značajnijim i vrednijim nego što sam izgledao, čak više nego što je Janoš ili iko u Neksusu mogao da zna.

Ali bio sam duboko svestan nedostatka iskustva. Vreme koje sam proveo među braniteljima Puta uglavnom je bilo protraćeno. Neću ništa postati ako ne prođem proveru i kaljenje. Protivrazlog je zvučao mnogo ubedljivije: Svakako nećeš ništa postati ako pogineš, ili ostaneš izgubljen i zaboravljen na svetu izolovanom od Puta.

Glas razuma samo što nije prevladao. No, drugi glas je iskočio i odgovorio umesto mene, glas na koji me je otac upozoravao i koji je moja majka osuđivala.

"Poći ću", rekoh.

Janoš me je oštro pogledao, a onda se nagnuo i čvrsto me

uhvatio za rame. "Veličanstvena naglost. To sam i očekivao."

Postao sam prilično ciničan, rastrzan između različitih odanosti. Više nisam znao ko sam. Odlazak nekuda - sasvim drugde - činio mi se kao razložno rešenje. Tajna će ostati sačuvana, možda i bezbednija ukoliko odem.

Tako ponekad dejstvuje istorija. Jednostavne veze, jednostavne odluke, sa neizrecivim posledicama.

Proučio sam tajni Dalgešov izveštaj, koji su napisala trojica istraživača neposredno po otkriću Lamarkije. Lamarkija je bila druga planeta žutog sunca, rođena u oblasti Galaksije srazmerno siromašnoj metalima, bez ikakve veze sa bilo kojim poznatim mestom u našoj Galaksiji. Istraživači su imali nepuna dva dana da obave posao pre zatvaranja kapije, i zato su njihovi nalazi bili nepotpuni. Ostavili su tri monitora na najvećem kontinentu, ali nisu lansirali satelite. Fotografije i dokumenta pokazivali su svet u isti mah i poznat i izuzetan.

Posebno me je zanimalo logističko planiranje Haime Kar Lenka. Dobri Lenk je namerno zanemario neka ograničenja divarikata kako bi omogućio useljavanje. Na Lamarkiji nije bilo ispitanih i odobrenih prehrambenih materija, a naravno ni mašinske pomoći, osim onoga što sami useljenici ponesu. Pohod je poneo hranu za šest meseci i lične sisteme za prečišćavanje vode. Takođe su poneli uobičajen odabir semena - žito, voće i drvo za građu, nešto lekovitog i ukrasnog bilja. Iako Lamarkija nije imala složeni kopneni ekosistem koji bi olakšao zemljoradnju, ovi usevi bili su tako genetski sazdana da im budu dovoljne samo hemikalije koje im ljudi pruže. Zapravo, ljudi su bili ekosistem za te monokulture. Hemikalije su, po uverenju useljenika, mogle da se na Lamarkiji nađu ili sintetišu.

Nisu povelili životinje. Što se tiče mašina, poneli su tri male fabrike alata i elektronike, i dvadeset višenamenskih traktora, sposobnih za samopopravke.

Lenk se u izvesnom smislu držao svojih divarikatskih uverenja: useljenici su odbacili nutrifore, visoko delotvorne veštačke organizme kojima su se mogli neograničeno hraniti. U Naderovo vreme nutrifori nisu postojali, a Dobri Čovek veoma je sumnjao u

genetski inženjering.

Janoš me je otpratio do stana u Osnom Naderu gde je sada živeo dostavljač. Zvao se Darou Jan Fima. Bio je sitan, veoma zabrinut, obučen u jednostavnu odeću boje peska. Sad kad mu se zdravlje popravilo - pod izuzetno naprednom medicinskom negom kakvu divarikati odbijaju - bio je spreman da ponovo ispriča svoju priču, da pruži sve pojedinosti koje je znao.

Pričao je Janošu i meni o Mesečini, selu sa trajektnim pristaništem blizu mesta odakle je prešao - što je bilo najverovatnije mesto pojavljivanja nove kapije; o gradovima i putnim pravcima, kopnenim i morskim, o kratkoj istoriji Lenkovih useljenika - oskudici, svađama tokom planiranja ovog putovanja u jednom smeru, o sukobima između klika koje su se brzo raspadale, o politici kakva se neizbežno javlja u tako brojnoj skupini... I još o biologiji Lamarkije, ono malo što su Lenkovi useljenici uspeli da shvate.

Na kraju je, grčevito plačući, možda tek napola priseban, ispričao o Adventistima, opozicionoj skupini osnovanoj da se protivi Lenkovoј vladavini. Nikada nisu bili naročito uspešni; čekali su da Heksamon pošalje ljude koji će ih vratiti na Čičak. U svakom selu, prema njegovim rečima, imali su po jednog operativca da utire put Heksamonu. Govorkanja o Heksamonovim istražiteljima postala su već narodno predanje. No, niko nije došao.

Darou Jan Fima posvađao se sa svojim Adventistima, prebegao, pretvarao se da služi Lenku, za godinu dana stigao u Lenkovo unutrašnje veće...

I ukrao je ključnjaču.

"Zašto vam je tako dugo trebalo?" žalosno upita obaveštajac. "Morao sam da lažem, toliko zla sam učinio." Konačno je šapatom priznao greh svog naroda. "Okaljali smo toliko majki života."

Potom se nasmešio kao da poklanja nešto. "Lamarkija nije loše mesto da se umre..."

To mu nisam poverovao. On je ipak otišao.

Počeo sam obuku. Janoš mi je obezbedio sve što je trebalo. Zakazao sam operacije uklanjanja svih implanta.

Moja majka bi time bila veoma zadovoljna, ali, naravno, nikada

neće saznati.

Vretenasti tokobrod hitao je središtem Puta, brzinom od tri stotine kilometara u sekundi. Sedeo sam u jednom od dva debelo tapacirana bela sedišta pred prednjim prozorom broda i gledao napred, u cevasti sjaj koji mi se činio pun jezivih obećanja. Obuzeli su me tupost, oduševljenje i najčistiji užas.

Opipao sam ružičaste delove kože na zadnjoj strani vrata i na doručju, osećajući se usamljeno. Otkako mi je otac umro, dao sam da mi ugrade niz mentalnih pomagala koja on nije odobravao; sićušne aparate u glavi i vratu koji ubrzavaju misli, poboljšavaju pamćenje, daju određene sposobnosti i znanja, i omogućavaju neposrednu vezu sa Gradskom memorijom i milionima pojedinaca i hiljadama biblioteka u njoj.

Da bih ostao neotkriven među Lenkovim divarikatima, koji ne koriste implante, morao sam da se lišim svih svojih dodatnih glasova, očiju i umova. U mojim mislima postojao sam samo ja. Osećao sam se nekako neprijatno: bio sam nag, mada to nije podrazumevalo odeću niti otkrivenu kožu.

Tokobrod je započeo dugo, blago usporavanje. Na jedva četiri metra od mesta gde sam sedeo tok je ružičasto svetlucao, blistajući na mestima gde su ga pritiskale hvataljke broda. Brod se nije usporavao trenjem, nego zarivanjem hvataljki u zabranjeno područje prostorvremena.

"Pozdravi, ser Olmi Ap Senone." Otvarač kapija, Frederik Raj Ornis, visok i mršav kao bogomoljka u lovu, protegnuo se i ušao da sedne kraj mene, ubacio se u sedište i pustio da mu meki, beli jastuci obmotaju kukove i grudi. "Koliko je vremena prošlo otkako ste poslednji put zagrlili tok?"

Ma koliko koristio naprednu gešelsku modu i tehnologiju, bar sam zadržao uobičajeni telesni oblik. Raj Ornis je pripadao novom tipu, ljudima koji ispituju radikalnije oblike.

"Nekoliko godina. I nisam išao ovako daleko na sever", rekoh.

"Malo ko je bio ovako daleko", reče Raj Ornis sa izgledom krivca. "Bar u poslednje vreme. Jarti su na manje od milion kilometara odavde." Ispružio je dugačak prst sa pet zglobova i elegantno

pokazao napred.

Otvarači kapija kao Raj Ornis stiču ogromnu moć i ugled. Nešto u meni mu je zavidelo.

"Jedan sat do spuštanja na zid", reče on. "Ne radujem se ovome."

"Zašto?" upitah.

Raj Ornis me mračno pogleda. "Jedva čekate da počnete svoj prvi zadatak?"

"Valjda", osmehnuh se.

"Spremni da pokažete svoju odanost Neksusu Heksamona... Zreli ste za pustolovinu?"

Moj osmeh je izbledeo od tog ironičnog tona. Slegnuo sam ramenima, obasjan zelenim i crvenim sjajem vučnih polja.

"Vi ne morate da ponovo nađete to mesto", gundao je Raj Ornis, opet se smešeći kao krivac. "Otvorili su ga amateri. Mogu zamisliti šta su sve radili da izoluju i izvuku pravu liniju sveta. Verovatno su skleпали embrion kapije i smanjili nam broj pristupa na najviše tri ili četiri. Dakle... nema mesta za greške. Ako ispreturam par linija sveta, za vas to znači put u jednom smeru, a Lamarkija nikome neće koristiti."

Raj Ornis mi se nije posebno dopao; unervozio bih se od prisustva većine otvarača kapija. Njihova nadarenost potpuno je drugačija od moje, kao i ličnost.

Minuti su sporo proticali. Raj Ornis kao da je bio opčinjen beskrajnim prizorom sa druge strane stakla. Nagnuo se prema mom sedištu. "Iskreno rečeno, članovi i administratori saveta imaju i previše posla. Da je Lamarkija zaista važna, zar ne bi trebalo da se potrudite i pošaljete malo više ljudi?"

Morao sam da se nervozno nasmejem. "To sam i ja pomišljao", priznah.

"Zašto ste pristali na ovo?"

"Odgovara mi", rekoh. "A vi?"

Raj Ornis je opet iskrivio lice, pa je izgledao kao cirkuska maska. "Otvarači kapija napreduju samo ako pokazuju dovoljno poslušnosti. Da li je tako i među braniteljima Puta?"

"Ne znam", rekoh, nedovoljno iskreno, "ja sam samo sedmi čin."

Raj Ornis se zapiljo u mene. "Svejedno."

"Možete li me odvesti na Lamarkiju?"

"Otvorena pitanja zaslužuju otvorene odgovore", reče on. Duboko je uzdahnuo. "Na žalost, ne znam." Tokobrod je usporio do nekoliko hiljada kilometara na sat; uskoro će se sasvim zaustaviti. "Ovo nije merljiva nauka. Svaki otvarač kapija ima privide. Moj privid jeste to da, što više znam o nekom mestu, bolje mogu da nanjušim njegove linije sveta."

"Ovaj, na neki način, liči na Zemlju", rekoh.

"Pročitao sam Dalgešov izveštaj. Znam mu veličinu i približne odlike. Tražio sam lično mišljenje. Zašto je tako zanimljiv?"

Nisam razumeo na šta cilja. "Sada tamo ima ljudi..."

"Priča kako umemo da nanjušimo humanoidne oblike sasvim je pogrešna. Otvarač kapija ne traga za tim. Mi tražimo zanimljivost."

"A šta mislite da je zanimljivo?" upitah.

Raj Ornis nagnu glavu u stranu. Vučna polja su se povukla. Sada smo išli sporije od sto kilometara na sat i tok više nije blistao. "Lamarkija poriče sve što smo naučili o evoluciji i o poreklu života."

"Tako misli dostavljač. Zvao ju je 'Nova Mati'. On misli da će je useljenici uništiti."

"E, to je zanimljivo." Raj Ornis zadovoljno klimnu glavom. "Veliki događaji označavaju linije sveta. Ako će Lenkovi ljudi izmeniti istoriju planete... odvešću vas tamo."

Pilot tokobroda se nagnula napred i proturila glavu između nas. "Uživajte u prizoru?" upitala je.

"Neizmerno", rekoh.

"Obojica smo nervozni", dodade Raj Ornis.

Pilot je nabrala usne i nakrivila glavu sa izrazom žaljenja. "Pa, ovo vas neće osokoliti. Jarti znaju da smo tu - nikakvo čudo - i imamo možda trideset minuta pre nego što počnu da pretražuju. Ovde su granice promenljive." Procenjivački nas je pogledala. "Ovo nije misija vrhunske važnosti, zar ne?"

Ustao sam i pošao pozadi. Raj Ornis je pošao za mnom, gledajući pilota sa lažnim prkosom. "Neki od nas se možda ne bi složili sa tim", oholo je rekao.

To mi je zvučalo klovnovski. Možda i ne zaslužujem nikog boljeg

nego što je on. Ipak smo obojica izaslanici ograničene reakcije - kockanje. Nismo od vrhunske važnosti.

Raj Ornis i ja spustili smo se iz tokobroda malim priručnim vozilom. To je trajalo manje od deset minuta. Deltoidno vozilo je oprezno, spiralno manevrisalo. Što se više približavalo zidu, bivalo je sve teže. A zid se, uprkos imenu, ponašao više kao pod - gravitaciona površina. Vozilo se lako spustilo, bez ikakvog trzaja.

Raj Ornis i ja obukli smo laka zaštitna odela. On je uzeo kutiju ne mnogo veću od ljudske glave i strpao je pod mišku. Klimnuli smo glavom oku koje je naše slike prenosilo pilotu u tokobrodu; potom smo izašli napolje.

Zid je pod našim đonovima bio čvrst kao stena. Raj Ornis je smesta pošao preko gole bronzane površine, prelazeći po dva metra svakim korakom dugačkih nogu. Izvadio je iz kutije ključnjaču, nemarno bacio kutiju i smesta uhvatio ručke na spravi, njišući je ispred sebe. Čitao sam o drevnim rašljarima na Zemlji; Raj Ornis upotrebljavao je ključnjaču baš kao ti tragači za vodom.

Pred nama je ležala jedna od čuvenih, strašnih oblasti nazvanih geometrijske naslage, mesto gde se fizika Puta nepredvidljivo menja - slično naboru kože mnogodimenzionog crva. Poređenje mi se nije dopalo.

"Čitavo ovo područje je učvoreno", reče otvarač kapija promuklim glasom, tonom negde između čuđenja i gađenja. "Kakve je boje? Bože moj, kako miriše?"

Zbunjen pitanjima, nisam mu odgovorio. Zaključio sam da je najbolje da mu ne smetam.

Raj Ornis je nastavio. "Znate li da geometrijske naslage bole? Dok ih pretražujemo? Ostavljaju stravične, teško izlečive glavobolje. No, jasno je da je ovde neko bio pre nas. Ostavili su svoje prljave otiske prstiju: ispupčenja; linije sveta izvučene iz tkanja; uništene prilaze. Bože, kakvi amateri."

Polako sam išao za njim. Nisam nosio ništa; poneću sa sobom samo odeću koju imam na sebi ispod zaštitne. Sav prtljag mi je bio unutra - nedelje obuke i učenja, pažljivo prenošenje bitnog znanja iz implanata u biološko pamćenje...

Pod kacigama smo začuli glas pilota. "Jarti nas skeniraju svakih nekoliko sekundi. Biće mi mnogo prijatnije kad krenemo nazad."

Raj Ornis mi se obrati. "Ne mogu da jemčim da ću vas prebaciti na Lamarkiju u neko određeno vreme." U glasu mu se osećalo gađenje. "Biće veoma teško ubaciti vas u onu deceniju u kojoj je dostavljač načinio svoju privremenu kapiju. Lenk mora da je ostavio neku bradavicu, čvor, inače dostavljač ne bi uopšte uspeo da se vrati. Ali to je sad nestalo."

Otvarač kapija je stajao potpuno uspravno, svetlucav u belom odelu, kao zapanjujući kontrast u okolini. Svetlo je izvodilo trikove u ovoj ogromnoj, bezličnoj cevi bez senki. Kad bih stajao i zurio u visoko zasvođenu tavanicu, to me je još više zbunjivalo. Začkiljio sam ka cevi plazme, prateći ka ošamućujućem sjaju na jugu tok koji je osvetljavao Put milionima kilometara... Ali završavao se malo severnije od mesta gde smo stajali, ostavljajući Jarte u njihovoj tami...

Spustio sam pogled da se ne bih ošamutio. U mom telu više nije bilo pomoći protiv vrtoglavice. Bio sam nag iznutra.

Otvarač kapija se sagnuo, jače stežući ručke ključnjače, prelazeći zaobljenim krajem na nekoliko centimetara iznad površine. "Našao sam nešto", objavio je. "Ponovo vezane čvorove. Očito nekakav pokušaj normalizacije, isceljenja."

"Iscljenja?" upitah.

Raj Ornis me nije čuo ili nije obraćao pažnju na mene. "Većina ovih linija se otvara u prazan prostor. Toliko praznine, toliko nezanimljivih mesta. To nas čini veoma usamljenim. Na jednom mestu usamljena zvezda, na drugom komad stene bez vazduha. Tako je lako naleteti na lažne svetove, na snove o budućnosti koja još nije dostupna, još nije sasvim stvarna. Deset godina, dvadeset... Možda dvadeset pet. Nema jemstava. Možda ću vas ostaviti pre dolaska Lenkovih useljenika. Ne bih to želeo. A neće biti načina da se vratite, niko od vas... moram paziti da ostavim još nekoliko pristupa."

"Molim vas", rekoh, stresajući se. Mislio sam da će ovo vreme biti mirna pauza, kratak trenutak posmatranja preciznog, možda čak i neljudskog rada jednog majstora u otvaranju kapija. Umesto toga,

pomoćnici premijera odredili su ovu ukočenu priliku, ovog bubolikog čoveka sa dugačkim licem i sklonošću ka brbljanju. Možda zaista žele da me se otarase.

"Našao sam nešto. Hodite ovamo, ser Olmi." Raj Ornis mi je mahnuo da priđem i pogledam.

Došao sam do njega i zagledao se u nerazumljivu sliku na ekranu između ručki ključnjače.

Raj Ornis je prevukao prstom rukavice preko boja na ekranu. "Vidite ovo?" Video sam samo izuvijane linije, bleštanje plavih i zelenih mrlja. "Prilaz. Vidi se da je taj čvor izuzetno zanimljiv. Nema ničeg oko njega... Nesumnjivo je u pitanju Lamarkija. A hronološki je usledilo posle onoga što je morao biti Lenkov ulaz. Ali gde da je namestim? Gde da vas prebacim u liniji sveta Lamarkije? Oдавde dovde", prešao je prstom preko ekrana, "srazmerna dosada, dosada, dosada... ali ovde." Blistavo se osmehnuo iza vizira. "Ovo su izuzetni čvorovi. Tražim stvari koje su zanimljive ljudima, ser Olmi, i nalazim ih. Ako je Lamarkija zanimljiva sama po sebi, onda su nam ove tačke na liniji sveta još zanimljivije. Vama i meni. Razumete?"

"Ne", rekoh.

Raj Ornis je ponovo premestio prste, blago njišući ključnjačom. "Čvorovi velikih događaja koji uključuju i ljude. Lamarkija je veliki događaj u pozadini, nepoznat... Ali svakako je spremna za promene. Da li da vas smestim u jedan od najzanimljivijih čvorova, ser Olmi?"

"Samo me vodite tamo", rekoh. Ugrizao sam se za donju usnu, pokušavajući da savladam narastajuću strepnju. Hrabrost mi je izgledala kao bedno apstraktan pojam.

"Unutar deceniju-dve od Lenkovog dolaska. Ne mogu da budem siguran. To je zaista najbolje što mogu."

"Uradite to. Molim vas, samo uradite." Već sam osramotio svoju porodicu i uspomenu na svog oca, priklanjajući se naprednim Gešelima i ugrađujući neprirodne aparate u svoje telo, potom prijavivši se za branitelja Puta, odbacivši ženu kojoj sam obrečen. Nisam hteo da se ponovo osramotim time što bih se ovde slomio.

"Nemate razloga za nervozu. Kapija se uopšte neće otvoriti ako ne mogu da vas prebacim na mesto koje je zaista zanimljivo."

Poželeo sam da ga udarim.

"I zato širim ćilim ovde... I označavam ovu kapiju kao broj trideset dva, u geometrijskim naslagama dvanaest..." Raj Ornis je povukao blistavu crvenu liniju na zidu uz pomoć ključnjače. "Sklonite se u stranu."

Sklonio sam se.

Sa površine Puta podigla se kvrga, pet metara u prečniku, sa jamicom u sredini. Preko nove površine poigravale su crvene i zelene linije, brzo vibrirajući, a zatim je sve dobilo uobičajenu boju sveže bronzne. Raj Ornis je širio kvrgu uzmičući, vukući ključnjaču za sobom. Preko nove kapije pojavio se krov u obliku diska.

Ustiju suvih kao pesak, glave hladne kao led, popeo sam se uz kvrgu na sve četiri, čučnuo na ivicu jamice i zagledao se unutra, u oluju tečne tame.

"Odvešće vas tamo gde treba", reče Raj Ornis. "A potom će nestati."

Uspravio sam se na ivici kapije, prikupljajući poslednje trunčice svoje ograničene hrabrosti. Poći ću napred, u pravoj liniji, i izići ću tamo gde je doušnik napustio Lamarkiju.

"Samo hodajte", reče otvarač kapija, a glas mu je pod mojom kacigom zvučao šuplje. "Ne zaboravite da na pola puta skinete zaštitno odelo. Tamo će već biti vazduha sa Lamarkije."

"U redu", reko.

"Čini mi se da su ostala još samo dva pristupa. Kako ćete se vratiti, pojma nemam. Srećno."

Pogledao sam preko ramena, ugledao mršavu, u belo obučenu priliku, i neprirodnu ujednačenost iza i iznad nje... okrenuo sam se, i suočio sam se sa novom opsenom, još neverovatnijom.

Ovde nije bilo pravih linija, nikada neće biti ravnih puteva. Unutar kapije moraću da pužem kroz rupu probušenu u svim mogućim svetovima, kroz kanal između Puta i nekog drugog mesta...

Morao sam da imam puno poverenje u Raja Ornisa. Moje telo je smatralo da to nije mudro. Stegao sam zube, provukao jednu nogu, pa drugu. Osetio sam da oko mene raste pritisak. Skinuo sam odelo i ostavio ga na kosini kapije iza sebe. Sada sam imao samo odeću kakvu nose Lenkovi useljenici.

Više nisam video ni Put ni Raja Ornisa.

"Kapija je pod pritiskom. Požurite." Glas otvarača kapija odjekivao je oko mene kao zujanje insekta, jer dopirao je iz odbačenog odela. Pred sobom sam video crveni, crni i purpurni kovitlac, trake plave i luk blistavo žute boje; moje odredište, viđeno kroz izobličujuće sočivo kapije.

Zatvorio sam oči, pružio ruke, načinio poslednji korak napred...

I dočekao se nogama na blatnjavom tlu, umazavši čizme i smeđe pantalone. Za trenutak mi se učinilo da ću pasti. Pružio sam ruke, kleknuo u blato i smirio se. Iza mene se kovitlac tame sveo na tačku, povukao me za kraj kaputa i ostavio me u sićušnom vazdušnom vrtlogu.

1.

Sunce se nalazilo na dve širine dlana iznad horizonta. Kasno jutro ili rano večer: nisam mogao da znam. Stajao sam na vrhu brežuljka, među debelim crnim deblima, glatkim kao staklo. Iza mene se nalazio gust zid crnih stabala. A napred... zapljusnuli su me pojedivosti; upijao sam ih, pun hitnje.

Crvena i purpurna šuma pružala se preko niskih, širokih bregova, bledeći do ružičaste i boje lavande na brežuljcima prema horizontu. Po njima se lenjo valjala magla. Svakih nekoliko stotina metara kroz šumu se probijalo drveće nalik na kosture tornja katedrale, sa ružičastom krošnjom nameštenom na četiri vitke noge, izdižući se visoko iznad ostatka šume. Nebo je iznad bregova bilo kristalno plavo, sa razlivenim crvenim i purpurnim mrljama, kao da odražava boje šume. Zapravo je šuma ispunjavala nebo: nepravilni, gasom ispunjeni baloni podizali su se sa dalekih skupinica crnih debala u tanke slojeve oblaka.

Sve je blistalo od spokojnog žutog svetla i blistavog, plavičastog života. Dokle god oko dopire - ono što je Darou Jan Fima nazvao Elizabetina Zona, jedno stvorenje, jedna stvar.

Sa mesta gde sam stajao, na vrdu uzvišice iznad široke, maslinasto zelene reke Tera Nova, Lamarkija uopšte nije izgledala narušeno. Nijednog čoveka na vidiku, ni traga od pramena dima ili neke građevine. Negde daleko, skriveno među glatkim crnim deblima, krupnim okruglim lišćem i purpurnim balonima, trebalo bi da bude pristanište trajekta... A na kopnu, par stotina metara po stazi od peska i šljunka, takođe skriveno u gustoj šumi, treba da je selo Mesečina.

Zabrinuto sam opipao svoju odeću. Hoću li izgledati upadljivo drugačiji?

Tek sad sam shvatio da zadržavam dah. Duboko sam udahnuo. Vazduh je bio sladak i čudan. Mirisao je na svežu vodu, na grožđe, na listiće čaja i na razne mirise koje sam mogao da definišem samo kao mošusno-slatke. Bogati mirisi širili su se iz obližnjih izdanaka nalik na krupno purpurno cveće, sa mesnatim tkivom u središtu.

Mirisali su na bananu, sa primesom cimeta. Otvarali su se i zatvarali, okrećući se na kraju svakog ciklusa. Potom bi se sasvim povukli uz piskavo kreštanje.

Pružio sam ruku da pogladim glatku, crnu površinu debla. Na moj dodir, kora se razdvojila i stvorila neku vrstu stome, otkrivajući crvenu i ružičastu masu iznutra. Iz pukotine je potekla kap beličaste prozirne tečnosti, a čim sam podigao ruku sve se zatvorilo.

"Nije drvo", promrmljah. Dalgešov izveštaj - a napisali su ga prvi istraživači - nazvao ih je 'drvenasti scioni'. A i ovo nije bila šuma, nego silva.

Na Lamarkiji nije bilo biljaka ili životinja kao takvih. Prvi istraživači, u onom jedinom danu što su ga proveli na planeti, zaključili su da unutar određenih zona svi naizgled samostalni organizmi, nazvani scioni, zapravo pripadaju većem organizmu, koji su nazvali ekos. Nijedan scion ne može sam da se razmnožava; oni ne djeluju sami za sebe. Ekos je jedinstven genetski organizam, koji unutar sebe stvara raznovrsne delove ekosistema i širi se na prostranim područjima - u nekim slučajevima čak i po čitavom kontinentu.

Svakim ekosom upravlja, pretpostavili su istraživači, ono što su nazvali gospodarica semena, ili kraljica. Istraživači - a po Fimi, ni useljenici - nikada nisu sreli tu kraljicu; poznavanje biologije Lamarkije i njena planetologija uopšte i dalje su bili u povelju kada je doušnik otišao.

Crna debla širila su u visini veliko lišće u obliku suncobrana, široko koliko raširene ruke, ružičasto po obodu, a krvavo crveno u središtu. Suncobrani su se trljali ivicama na blagom strujanju vazduha, proizvodeći prigušen, šuštav zvuk, kao kad mati umiruje bebu. Na glavu mi je u naletima padala crna prašina; nije bila polen, a svakako ni pepeo. Protrljao sam malo između prstiju, onjušio sam, ali nisam okusio.

Lice mi je grejala poslednja svetlost narandžastog sunca. Znači, bilo je ne jutro nego večer: dan se bližio kraju. Uživao sam u sjaju. Bio mi je divno, uzbudljivo poznat; ali to je bilo prvo sunčevo svetlo koje sam ikada neposredno osetio. Sve do sada sam živeo samo na

Čičku i u Putu.

Moj užas prešao je u otupelo ushićenje. Osećanje tuđinskog i novog, nepoznate lepote, zahvatilo me je kao droga; zaista sam hodao po planeti, po svetu nalik na Zemlju, a ne unutar izdubljene stene.

Nevoljno sam se okrenuo od sunčeve toplote i pošao kroz senke, zapuštenom stazom. Ako sam stigao na pravo mesto, staza će voditi do reke Tera Nova i do pristaništa sela Mesečina. Rekli su mu da ću tu moći da uhvatim trajekt za Kalkutu, najveći grad na kontinentu Elizabetina Zemlja.

Pitao sam na kakve ću ljude naići. Zamišljao sam divlje izrode, jedva sposobne za razgovor, skupljene u malim, mračnim gradovima, zarobljenike sopstvenog sujeverja. Onda sam zažalio zbog toga. Možda sam proveo previše vremena sa Gešelima, pa sam prestao da poštujem svoje. No, Lenkovi ljudi svakako su bili mnogo gori od mojih. Janoš ih je opisao kao fanatike.

Vlažni rečni vazduh skupljao se oko mene, nalik na poplavu nevidljive hladnoće. Pažljivo birajući gde ću da stanem, izbegavajući kolone narandžastih crva veličine prsta sa paperjastim plavim krestama, osluškivao sam, ali čuo sam samo svilasto šuštanje vazduha i tihi mrmor reke.

Stazom su ljudi bar jednom prošli. Između debala, u spletu kameno čvrstog 'korenja', primetio sam komadić zgužvane plastike i kleknuo da je uzmem. Kad sam je raširio, pokazalo se da je to prazna strana iz izbrisive beležnice.

Osetio sam prilično olakšanje; očito nisam stigao pre useljenika. To bi značilo da sam ovde potpuno zarobljen, bez ikakve prilike za povratak dok oni ne dođu... ili dok neko iz Heksamona ne stigne po mene.

Strpao sam papirić u džep. I dalje nisam bio siguran koliko je vremena proteklo od dolaska Lenka i njegovih sledbenika.

Četiri hiljade stotinu četrnaest ilegalnih useljenika; možda i tri decenije između njihovog i mog dolaska. Šta li su za to vreme učinili Lamarkiji?

Probijao sam se kroz splet purpurnih, izuvijanih oštrica. Noge su mi tonule u zrnasti, lepljivi humus prošaran ružičastim školjkama i

šljunkom. Pristanište se nije videlo; nije bilo svetla, nikakvog traga rečnog saobraćaja. Za trenutak sam kleknuo i zario prste u tlo. Delovalo je istovremeno zrnasto i gipko - zrna peska i sunderaste kockice stranice pola centimetra, rastvorene u mastiljavoju tečnosti koja se jasno razlikovala od kapljica čiste vode. Izgledalo je kao dobra baštenska zemlja pomešana sa lepljivim mastilom.

Podigao sam ružičastu školjku. Spiralna i pljosnata, ličila je na drevni zemaljski amonit, prečnika četiri ili pet centimetara. Onjušio sam je: mirisala je čisto i slatko, sa vodenastim, prašnjavim mirisom i prisenkom ruža i banana. Pritisnuo sam je prstom; lako se slomila.

Malo dalje opet je padao crni prah u gustim zavesama. Podigao sam pogled i spazio nešto nalik na ogromnu riđastu zmiju, sa tamnoplavim trakama, dugačku desetine metara i debelu koliko i ja, uvijenu oko stabala i lišća u visini. Polako, pravilno se talasala. Nisam joj video ni glavu ni rep. Stegnutog grla i jedva dišući, potrčao sam dalje stazom, pokušavajući da iziđem ispod zmije.

Staza je bila sve gušće obrasla sitnim, crvenim i purpurnim obličjima nalik na biljke, fitidama, koje su popunjavale prostor između arborida. Izgubio sam se i morao sam da osuluškujem zvuke reke da bih se orijentisao.

Prošlo je nekoliko minuta dok nisam shvatio da osećam nešto čemu tu nije mesto, nešto snažno i gasovito. Otkako sam stigao nisam nijednom osetio buđ ili metan, nigde nisam primetio ni nagoveštaj mrtvog bilja. I grmlje i drveće - što je samo bila pogodna reč - raslo je iz tla koje kao da su pripremili vredni i promišljeni baštovani. Samo su ružičaste školjke, potopljene u blato, pokazivale da je ovde nešto živelo, a potom umrlo, ostavivši za sobom trag...

A onda ovaj sveži miris truljenja.

Izbio sam na obalu i zagledao se preko duboke, smeđkaste vode ka crnom obrisu na suprotnoj obali. Između drveća na drugoj strani reke videle su se slabe, ali široke pruge plave svetlosti. Titrale su i ponovo se pojavljivale. Nisam bio siguran da ih zaista vidim. A onda su, daleko gore, plavo blesnule donje strane suncobrana. Odnekud se začulo visoko pištanje. Lepršanje pod suncobranima: tamni, krilati stvorovi nosili su vlaknaste komadiće. Nešto malo i crveno jurnulo mi je kraj lica uz jasno čujno njuškanje.

Vetar je zamro. Spustio se noćni vazduh. Magla se kovitlala i uvijala preko sredine reke. Sada se ponovo osećala trulež. Životinjsko meso. U to sam bio siguran.

Pošao sam za zadahom. Uz obalu, pažljivo preskaćući vijugava, purpurna, puzava stvorenja, vođen nejasnim plavim bleskovima iza žbunja, našao sam ostatke staze.

Nešto je proizvelo zvuk između cičanja i uzdaha i protrčalo na tri noge između žbunova; testasto stvorenje veličine manjeg psa, trouglastog oblika. Zaustavilo se kraj crnog debla i pogledalo me strpljivim, praznim tačkicama od očiju, poređanim duž crvene središnje linije. Pulsiralo je i tiho zviždalo. Koža mu se ježila kao da se gadi mog prisustva. No, to je ipak bilo samo neodobravanje - ili nešto sasvim drugačije - jer nije se sakrilo. Umesto toga, polako se podiglo i otpuzalo uz deblo, otvorilo pukotinu dodirom repa-noge i počelo da sisa mlečnu tečnost. Zadivljeno sam gledao kako belo telo raste. Potom, upola veće nego ranije, stvorenje je skočilo sa debla, dočekalo se na zemlju uz gumasti pljesak i odmilelo polukružnim koracima, nadole okrenutih vrhova trouglastog tela.

Sumrak je sve brže zaklanjao sve. Dvostruka zvezdana traka, nalik na jaram, prosijavala je kroz tanke oblake. Primetio sam daleki narandžasti blesak: baklja ili plamen. Požurio sam ka narandžastom svetlu i našao pristanište i prljavi put koji je vodio dublje u kopno, ka Mesečini.

Pristanište je bilo prostrana platforma na kraju puta, sa isturenim dugačkim dokom. Na platformi je jedna prilika čučala kraj svetiljke: ljudsko biće, malog rasta. Druga tamna oblička ležala su potrbuške ili poleđuške po pristaništu i doku.

Pod sjajem zvezda i svetiljke, utvrdio sam da su i ta oblička ljudi, i to nepomični. Njihova nepomičnost i način na koji su ležali po platformi uverili su me da su mrtvi. I to već neko vreme. Ležeći u barama osušene krvi, počeli su da se nadimaju na suncu i sad im se odeća zategla, kao da se predaju piru nasilja.

Oči su mi se iznenada ispunile suzama. Ovo nikako nisam očekivao.

Prilika kraj svetiljke nosila je izbledelu, blatnjavu košulju i dugačku suknju. Držala je pognutu glavu i glasno, plitko disala.

Već prvim korakom po platformi izazvao sam šupalj udar. Prilika se brzo okrenula, sa iznenađujućom ljupkošću, i podigla crni pištolj dugačke cevi. Sad sam video da je u pitanju žena, lica smeđeg, blatnjavog i upalog; čkiljila je u mene. Verovatno je bila napola zaslepljena od svetiljke. Mogla je da mi vidi samo obris.

"Ko si ti?" upita drhtavim glasom.

"Došao sam na trajekt", rekoh. Pazio sam da mi glas zvuči zapanjeno. "Tako mi zvezde, sudbine i peume, šta se desilo?"

Žena se tiho, gorko nasmeja i uperi mi pištolj pravo u grudi. "Moj muž", reče. "Prišao je Bejsu."

"Molim vas", rekoh, "recite mi šta se desilo."

"Da li ga znaš? Janoš Strik. Moj muž. Znaš li Bejsa?"

"Ne", odgovorih. Bio sam siguran da se nijedno od tih imena nije nalazilo na spisku useljenika.

"Možeš da budeš bilo ko. Ne poznaješ mog muža. On je u ovom kraju veoma važan."

"Bojim se", rekoh, pokušavajući da izazovem saosećanje. "Ne znam šta se ovde desilo."

"Sve će nas pobiti." Polako je ustala, oslanjajući se rukom o koleno kao da je boli. Pištolj mi je i dalje bio uperen u grudi. Oči su joj bile izbezumljene, možda svetlosive, žute pod sjajem svetiljke. Izgledala je prastaro, lice joj je bilo izobličeno od bola, umazano suzama, blatom i osušenom krvlju. "Mora da si jedan od njih", rekla je oštro i zapela oroz.

"Kojih njih?" upitah molećivo, i nisam morao da glumim strah. Mogu završiti ovde, pre nego što sam i počeo. Ovde bi zaista moglo sve da se završi.

"Zadržaću te ovde", rekla je žena sa prizvukom umorne odlučnosti. "Neko će uskoro doći sa severa. Uzeli su nam predajnike."

Divarikati nisu poneli sa sobom oružje, tako je rekao doušnik, ali ovaj pištolj bio je metalan, težak i spreman da dejstvuje, sudeći po zvuku. Meci su verovatno imali ekslozivno punjenje. Primitivno, ali vrlo delotvorno oružje. Žena je govorila prepoznatljivim trgovačkim jezikom prvog stoleća, uobičajenim na Čičku, ali imala je neznatno izmenjen naglasak.

Pazio sam da mi stalno vidi ruke. Premestila se sa noge na nogu, napinjući se da gleda u tamu izvan kruga sjaja svetiljke.

"Ko ih je ubio?" upitah.

"Brionisti", odgovorila je. "Odeven si kao oni."

"Ja nisam njihov", rekoh. "Bio sam u šumi, proučavao sam Kalderovu zonu, južno odavde. Zonu dva. Nisam znao za ovo."

Zena je začkiljila i više podigla pištolj. "Ne budi glup", rekla je.

Pokušao sam da mirno slegnem ramenima, kao neupućeni stranac, ako je moguće biti miran u ovakvim okolnostima. Žena je bila više nego sumnjičava; prošla je kroz pakao, a to zahteva snagu ličnosti - ili neku duboku prepreku da se preda očajanju - da ne bi povukla okidač i ubila me, makar samo da ne bi morala dalje da misli.

"Godinama nisam čula za Kalderovu Zonu", rekla je. "Predala se Elizabetinoj Zoni. Seksale su se i pretopile dok sam još bila dete."

Znači, prošle su godine, možda i decenije. Moji podaci su ozbiljno zastareli. "Jesi li biolog?" upitah. Nije izgledala dovoljno umorna ni nevešta da bi me promašila. A ja više nisam imao u sebi medicinsku mašineriju koja bi me spasla ako me pištolj rascepi, čak ni memorijski implant koji bi sačuvao moje misli i ličnost.

"Nisam biolog, a nisi ni ti", rekla je. "Čak ni ne govoriš kao oni koje znam. Zašto si rekao šuma?" Oči su joj svetlucale od svetiljke. Cev pištolja se spustila nekoliko centimetara. "Ali mislim da nisi brionista. Rekao si da si bio dugo u silvi - tamo napolju?"

"Dve godine."

"Proučavao si?"

Klimnuh glavom.

"Istraživač?"

"Želeo bih to da budem."

"Nisi se borio kad su došli?"

"Nisam ih video. Nisam znao da se išta dešava."

"Najbolji su se borili. Ti si kukavica. Ostao si u silvi." Polako je odmahnula glavom. "Ono mi je rođaka, Genadija." Uperila je drhtavi prst u najbliže telo. "A ono je Johan, njen muž. Ono je Nkvano, seoski sintetičar. Janoš je otišao u Kalkutu i potom prešao u Nadervil, da se pridruži brionistima. Ostavio me je ovde." Protrljala

je nos i zagledala se u nadlanicu. "Rekao im je da imamo magnezijum, kalaj, bakar i malo gvožđa. Došli su da vide. Janoš se vratio sa njima. Nije me ni pogledao. Rekli smo im da moramo da se posavetujemo sa Visokim Lenkom."

Pomislio sam da to Lenk ima sina, a onda sam po njenoj intonaciji shvatio da je u pitanju titula.

"Rekli su da ne smemo da ih odbijemo. Uzeli su nam predajnike. Rekli su da je Bejs dobio naređenja. Gradonačelnik im je rekao da odu. Ubili su ga, a onda su neki muškarci pokušali da se bore. Pobili su ih... sve sem mene. Sakrila sam se u silvi. Brzo će se vratiti i sve će preuzeti." Nasmejala se sa detinjastom radošću. "I ja sam kukavica. Nije mnogo ostalo."

"Strašno", rekao sam. Nkvano - to ime je bilo na spisku. Jednom sam sreo studenta po imenu Nkvano - odanog Naderita kome je predavao moj stric.

Žena je podigla svetiljku iznad glave i prišla mi bliže. Osvetlila mi je odeću. "Bio si u silvi samo nekoliko sati. Elizabeta pokriva sve posetioce svojom prašinom. Ali čamci su otišli pre više dana. Jedva da si crn." Oči su joj plamtele. "Jesi li stvaran?"

"Kupao sam se u reci."

Ispustila je zvuk između cviljenja i smeha, podigla pištolj kao da će pucati u vazduh i povukla obarač. Oroz je pao na prazno mesto. Potom je spustila pištolj, pustivši da joj landara na jednom prstu pre nego što je pao na daske uz težak udar. Pala je na kolena. "Nije važno", rekla je. "Ionako ću uskoro umreti. Sada je čitav svet laž. Mi smo ga pretvorili u laž."

Stresla se i legla, sklupčavši se kao embrion, i brzo sklopila oči.

Stajao sam neko vreme, dok mi je srce tuklo, suvih usta, ne znajući odakle da počnem. Konačno sam se trgao, prišao ženi i kleknuo kraj nje. Izgledalo je da spava. I dalje sam teško disao zbog pištolja koji je bio uperen u mene. Zbog tog dokaza slabosti - skoro da sam poginuo nekoliko minuta po dolasku - bio sam besan na sebe i na sve.

Stegao sam zube, uzeo pištolj i zatakao ga za pojas, a zatim sam zaobišao ženu da pogledam leševe. Dva muškarca i žena. Zadah mi je bio nepoznat i napadan. Nikada nisam osetio miris mrtvih tela koja

se prirodno raspadaju, osim u igrama i prilikom obuke; sukob sa Jartima na Putu nije uključivao i takve grubosti.

Pretpostavljao sam da se raspadanje odvija na neuobičajen način; nije bilo spoljašnjih bakterija, pretpostavio sam, samo unutrašnjih, a i te su pažljivo odabrane pre više stoleća, za stanovništvo Čička. Prilično veštački i neprirodan način da se telo vrati zemlji - ako se za Lamarkiju može reći da ima zemlju.

Drhteći, sagnuo sam se da prvo pogledam Nkvana. Visok, tamnopusit muškarac, gotovo neprepoznatljivog lica; no, u tim bezbojnim crtama prepoznao sam mladog, živahnog studenta koji je radio sa očevim bratom u Aleksandriji. Ali ovaj čovek bio je mnogo stariji nego što bi trebalo da bude Nkvano koga sam poznavao...

Žurno otvorena kapija pogurala me je nekoliko decenija duž Lamarkijine linije sveta.

Dugo sam mogao samo da zurim, sav zbunjen. Potom sam se smirio i pretražio džepove na lešu. Našao sam nekoliko novčića i tanku lisnicu sa papirnim novcem, malu, elegantno izrađenu tablu, kao i ustajao komad hleba umotan u navoštenu papir. Razgledao sam novac, a onda sam ga vratio na mesto.

Divarikati su usvojili sistem ekonomske razmene iz dvadesetog veka. U svojim džepovima nosio sam novac iskopiran sa uzoraka koje nam je dao dostavljač. Jedva da je ličio na ovo što sam našao kod Nkvana. Najverovatnije mi neće biti ni od kakve koristi.

Nisam mogao da se prisilim da kradem novac sa leševa. Tablica je bila nešto sasvim drugo. Očajnički su mi trebale informacije. Strpao sam je u džep pantalona.

Seo sam kraj usnule žene i zamislio se. Povetarac je zamro i sada je vazduh bio pun jasnog, slatkastog zadaha smrti. Zatvorio sam oči i nabrao nos.

Jan Fima je rekao da pripada skupini koja se protivi Lenkovoju politici. Ta klika je žalila zbog Lenkove odluke da se bespravno useli, sa ograničenim sredstvima, i predviđala je mnoge nevolje u budućnosti. Nevolje su očito počele. Možda traju već neko vreme. Jan Fima je pretpostavljao da u Mesečini postoji osoba koja će pružiti zalihe i obaveštenja predstavniku Neksusa... ali koliko je ta osoba strpljiva?

Tiho sam opsovao i protrljao oči. U roku od jednog sata izišla su dva mala meseca, svaki u prvoj četvrti, i polako su gonili jedan drugog po nebu. Njihova svetlost bacala je srebrnaste senle preko glatkog toka reke.

Iz vode su se izdizale velike, tamne grbe, na nekoliko desetina metara od obale. Mesečina je poigravala po njima u utvarnim iskrama. Tvoje neznanje će te ubiti. A ovde... sve bi moglo da se zaista završi.

Žena je duboko spavala, kao dete, plitkog i ravnomernog daha, povremeno se trzajući i ječeći. Nisam želeo da je ostavim, ali ovde, izgleda, nije bilo nekih novih opasnosti. Ipak, nisam mogao da je ostavim na doku. Podigao sam je, preneo dalje od leševa i spustio u meku prašinu kraj pristaništa. Skinuo sam svoju jaknu i napravio joj jastuk. Zaječala je, trgla se, ali spustila je glavu na njega i stegla ga dugačkim, prljavim prstima.

Imao si sve i to ti nije bilo dosta. Nije te držalo mesto, istraživao si, i sve si odbacio... Prišao si Gešelima, privučen njihovom moći. Molio si za zadatke. Želeo si slavu borbe sa Jartima. Potom su te poslali ovamo. Veliki zadatak, reče Janoš. Čitav svet, i sva slava samo za tebe. Ali kao neka vrsta izgnanstva. Usputni ogranak nečije karijere.

Da bih ućutkao žalostivi glas, izvukao sam iz džepa Nkvanovu tablicu. Predstavljala je anahronizam - dizajn sa kraja dvadesetog veka, kakav su voleli divarikati; oni su se gnušali svih novijih tehnologija.

Seo sam. Osvetljeni ekran bacao mi je sjaj u lice, upadljivo sličan mesečini. Pretražujući memoriju, našao sam veći broj Nkvanovih ličnih fajlova; neki su bili prilično obimni, ali svi su bili pod šifrom. Pretraživao sam biblioteku tablice i našao direktorijum sa dokumentima stvorenim na Lamarkiji, datiranim po kalendaru koji su ustanovili useljenici.

Naučnik po imenu Redhil počeo je prilično obimnu lokalnu enciklopediju - i za jedan sat uspeo sam mnogo da naučim o ovom delu Lamarkije. Čitao sam, pretraživao i gledao zapise, izgubivši se u novom znanju, i počelo je da mi se vraća pouzdanje.

Od dolaska useljenika proteklo je trideset sedam lamarkijskih

godina. Čuvari kapije pogrešili su više nego što su slutili; moguće je da se nikada neću vratiti u Put, čak i ako otkrijem drugu ključnjaču, i da niko iz Puta više nikada neće moći da nađe Lamarkiju u geometrijskim naslagama.

Grbe u reci su tonule uz tiho kлокotanje. Enciklopedija ih je zvala rečne puzavice i tvrdila je da potiču iz Zone Pet, Petenove zone, i da su scioni drugog ekosa; Zona Jedan, Elizabetina zona, samo delimično koristi reku, jer bilo je jasno da joj ne odgovara vlažna i vodena sredina.

Toliko toga treba da naučim. Tragao sam dalje, zgrčivši se za trenutak od sećanja na elemente koji su mi nekada ubrzavali i poboljšavali misli. Praznine nastale njihovim uklanjanjem delovale su kao amputirani udovi, i dalje su avetinjski postojale. Neprekidno sam menjao raspoloženje između oduševljenja i očajničkog straha da neću uspeti. U tom užasu vrebala je i snažna seksualna želja. Erekcija mi se činila više nego neprikladna u ovim okolnostima. Uz zadah truljenja, takva reakcija izgledala mi je nastrana.

Namrštio sam se i prigušio takve misli. Čuo sam da se govori kako opasnost izaziva ovakve reakcije; prema tome, nema razloga za stid, zasad.

Posle nekoliko minuta smirivanja osetio sam da mi se vraća pouzdanje. Dobro sam obučen i dobro obrazovan za ovaj zadatak. Na osnovu onog što mi je rekao doušnik, napravio sam spisak sposobnosti potrebnih za opstanak i putovanje po Lamarkiji: tehnologije, stavovi, izmene u jeziku.

Ali niko nije očekivao pokolj, niti opšti rat.

Preko reke je prelazila fina izmaglica, naprosto neprilična u ovakvim uslovima; ubrzo sam shvatio da je izmaglica zapravo namirisano isparenje, ne samo vodena para; nešto u ekoslu je informacije nečemu drugom. Zamislio sam čitavu Zonu Jedan, čitavu Elizabetu, kao organski procesor, ogroman, organizovan sistem ne toliko primitivan kao košnica, ne tako brz i povezan kao um, ali svestan svih svojih sitnih oblika, kako im šalje poruke hemijskim vetrom, kao ogromna mati koja upućuje milijarde svoje dece.

Saznao sam od Redhila koliki napredak je učinjen u proučavanju Lamarkije za skoro četiri decenije. Enciklopedija je smatrala da se

život na Lamarkiji pojavio pre tri stotine miliona godina. Zvezda je bila mlada, jedva četiri milijarde godina; planeta je još zadržala veliki deo prvobitne vreline, čime je dopunjavala srazmerno slabo zračenje zvezde.

Na čitavoj Lamarkiji otkriveno je samo stotinu devet genetski različitih organizama - ekosa; sedam ih se nalazilo na Elizabetinoj zemlji. Ekosi u različitim zonama retko su lovili scione drugih ekosa, ali su ih često posmatrali i kopirali, ili bi ih hvatali radi detaljnijeg proučavanja. Ekosi su slali brze uzorkovače, ljudi su ih ponekad zvali špijuni ili lopovi - scione koji lete, trče ili plivaju - da pronađu i donesu komadiće tkiva ili čitave scione. Ako se njihov sklop pokaže koristan, ekosi ih uključuju u sebe, menjajući neke ili sve svoje scione ili ih zamenjujući novim obličjima. Primećene, ukradene ili kopirane, isto kao i nasledne, osobine se prenose na naredna pokolenja.

Nasleđivanje stečenih osobina, odavno odbačenu teoriju evolucije na Zemlji, postavio je pre gotovo devet stotina godina francuski biolog Žan Batist de Lamark... Po njemu su prvi istraživači dali planeti ime.

Kada su useljenici tek stigli, Elizabetina zona bila je uglavnom narandžasta i siva. U enciklopediji je pisalo da ekos može da se 'pretopi' ili bitno izmeni svoje odlike, i to za samo nekoliko dana, i bez upozorenja. Tokom pretapanja mnogi, a možda i svi scioni bivaju apsorbovani i prerađeni u drugačije scione. To se u ovoj zoni poslednji put desilo pre dvadeset osam godina, kao što reče žena; Kalderova Zona se 'seksala' - postala je spremna za potpuno genetsko stapanje. Elizabetina Zona prihvatila je predlog. Njih dve su se stopile i svi scioni iz oba ekosa su opozvani. Novi, jedinstveni ekos se 'pretopio' i postao sasvim drugačiji.

To je za useljenike bilo vreme izuzetnih teškoća.

Elizabetina Zona je nadjačala, preuzela je Kalderovu Zonu i sada je zauzimala deo Elizabetine Zemlje od središta do severne obale, dve hiljade kilometara od istoka do zapada na najširem mestu. Tamo gde se graničila sa drugim zonama - zonama tri, četiri, pet, a sada i šest, ogoljene 'linije primirja' stvarale su upadljive bele granice nalik na linije na mapi. Sve zajedno, kontinent Elizabetina Zemlja sada je zauzimalo pet zona.

Na jugu, čitao sam dalje, skupina prostranih ostrva ispunjavala je gusto naseljeno more oko Magelanovog Rta, i na tim ostrvima su zone tri i četiri podelile teritoriju, a jedno ostrvo je zauzimala mnogo manja zona, jedva istražena i nazvana samo zona sedam.

Zona pet, zvana Petenova Zona, ležala je istočno od Elizabetine Zone i duž istočne obale. Bila je uglavnom obalska - u osnovi okeanska, a prilagodila se kopnu pre možda milion godina. Nekoliko zona zauzimalo je velike površine i na kopnu i na vodi. Ogromne puzavice koje se pojavljuju tri puta dnevno u reci kraj Mesečine, pripadaju zoni pet.

Počeo sam nos i isključio tablicu. Koristio sam te primitivne ekrančice tokom obuke i postao sam prilično vešt sa njima, ali i dalje su me bolele oči od njih.

Posle nekoliko minuta osluškivanja pljuskanja reke o stubove pristaništa i mirnog disanja žene, ponovo sam se vratio tablici. Našao sam spisak stanovništva, star dve godine, i potražio selo Mesečina; našao sam ženinu sliku i povezao je sa imenom: Larisa Kašemu, kćer Hakima Kašemua i Belinde Bišon-Kašemu, rođena pre trideset dve lamarkijske godine. Udata u trijadu Strik. Janoš Strik, muž. U divarikatskom društvu, kao i u većini pravovernih naderitskih porodica, trijadne porodice ne razmenjuju partnere - monogamija je strogo pravilo - ali dele finansije i zajednički podižu decu.

Larisa Strik-Kašemu zapravo nije bila mnogo starija od mene. Stres i užas učinili su da izgleda prastara.

Vratio sam tablicu u džep i uzeo ženinu svetiljku. Vreme je da saznam šta se desilo u Mesečini; vreme je da počnem svoj posao, ma koliko neprijatan bio.

2.

Put od pristaništa bio je popločan kamenjem i šljunkom. Nosio je sveže tragove širokih guma, koje su raskopale delove sa šljunkom. Oni krivudavi komadi blata na pristaništu mogli su pasti sa takvih guma. Zaključio sam da je neko prenosio krupnu opremu putem do doka.

Bacivši mlaz svetlosti preko silve, primetio sam rupe i rascepe na nekoliko debala blizu puta. Zavukao sam prst nekoliko centimetara u jednu rupu i osetio na dnu čvrst predmet: metak. Ponovo sam pogledao tela na pristaništu, pokušavajući da sklopim činjenice.

Odbacio sam mogućnost da je Larisa ubila ljude na pristaništu. U ovom času to nije imalo nikakvog smisla. Jedini preostali mogući zaključak bio je da su pucnji ispaljeni sa čamaca na reci.

Duž puta su išle uzane cevi na gvozdenim podupiračima. Sagnuo sam se da pogledam cevi i osetio vlagu kako kaplje sa njihove donje polovine. Primetio sam sićušne rupe okrenute napolje, ka silvi. Onjušio sma kapljicu na prstu. Tečnost u cevima bila je mirišljava, kiselkasto-mošusna. Pretpostavio sam da iz cevi prska nešto što je scionima neprijatno, što je način da se spreči zarastanje puta i sela - ili napad na njih.

Nešto krupno i nejasno zanjihalo je debla uz blag zvuk mljackanja u žbunju. Ispod blistavih zvezda ugledao sam dva dugačka, vijugava vrata, ili ruke, kako beru suncobrane i lepeze; nisu pasli, nego su kidali uz duge, šuškave zvuke i sekli ih brzim škljocajima bledosjajnih, plavih zuba. Visoko sam podigao svetiljku, ali neusmereni zrak ništa nije otkrio. Svaka ruka se podizala iz tamnog središnjeg tela i dosezala šest ili sedam metara iznad moje glave. Sve zajedno je bilo veliko koliko dve odrasle žirafe.

Ubrzao sam korak, opet osećajući da se ježim.

Put se proširio i došao do okrugle kule od žućkastog kamena, koja se izdizala iznad silve. Put se tu delio i zaobilazio po ivici čistinu iza nje. Na čestini se nalazilo središte sela Mesečina. Jednospratne kamene kuće, kvadratnog oblika i građene u parovima, sa šiljatim krovovima na dve vode, nalik na spavaonice, činile su

četvorougao nik severno od tornja.

Prešao sam preko trga, bacajući levo i desno nejasno svetlo. Na trgu je bilo još leševa. Na sredini sam zastao kraj jednog tela, žene neodređenih godina, sa metkom prosviranim kroz čelo. Na trgu, površine možda četvrt hektara, izbrojao sam dvadeset dva tela. Svi su bili ubijeni hicima iz malokalibarskog kinetičkog oružja: pištolja nešto manje moćnih od onog koji sam nosio za pojasom.

Stajao sam nasred trga, pokušavajući da se smirim. Slab vetar i ritmično škripanje vrata. Svež, vlažan vazduh, leševi, tišina, blistav dvostruki luk zvezdanih oblaka i pojas sjajnih zvezda izazvali su trenutak vrtoglavice. Brzo sam se savladao, ali plamen gneva bilo je mnogo teže kontrolisati.

Daleko od stoleća kulture i političkog iskustva, daleko od svih ograničenja i nametnutih sistema desetina miliona sugrađana, useljenici su nazadovali. Ponovo je počeo stari ljudski sistem nasilnih sukoba. No, moja uputstva nisu se odnosila na spasavanje divarikatskih useljenika.

Glavna briga bila mi je Lamarkija. Nisam došao ovamo da bih bio umešan u glupi rat.

Prešao sam trg po dijagonali i stigao do severnog kraja najbliže spavaonice. Tiho sam se popeo uz stepenice i zavirio kroz otvorena vrata. Dok sam mahao svetiljkom da osvetlim dugačak i mračan hodnik, pod prstima sam osećao čvrstu, zrnastu strukturu dovratka. Po Redhilovoj enciklopediji, najčešće 'drveće' ove zone zvalo se lizbus - Elizabetin bambus. Vrata su bila načinjena od ksile - što je useljenička reč za drvenasti materijal dobijen od arborida; u ovom slučaju posredi je bilo tkivo lizbusovog stabla, spiralno odvojeno u slojevima. Stablo se moglo naprosto oboriti, očistiti od krošnje i nisko izraslih suncobrana, a zatim uhvatiti za ivicu i čitavo razmotati.

Odmahnuo sam glavom. Stare navike - um ponosno prikazuje novostečena znanja, kao da se štiti.

Ušao sam u zgradu i počeo da tražim, ne leševe - mada sam našao desetak - nego informacije. Zgrada je bila potpuno opremljena i imala je električno svetlo. Pretresao sam pisaće stolove, ormane i ladice, pažljivo vraćajući sve na mesto. Pretražio sam džepove i opremu leševa, kriveći lice zbog lešinarskog posla, ali nadao sam se

da ću naći još koju tablicu. Nisam ih našao.

Pljačkanje leševa nije spadalo u uputstva koja sam dobio, ali pod ovim okolnostima nije bilo potpuno nečasno. Na spratu sam ušao u gradonačelnikovu kancelariju i našao primitivnu oglasnu tablu načičkanu podacima o selu. Bile su tu mape monokulturnih useva i tablice sa prinosima, grafikon rasta stanovništva tokom poslednjih dvadeset godina - prošle godine ih je bilo najviše, stotinu pedeset - i kartu sela. Dodirnuo sam trnolike pribadače kojima je karta bila pričvrćena i primetio da je preko nje stajala druga, novija, i da je bila otrgnuta, ostali su samo uglovi. Tako je ostala otkrivena starija karta, sva išarana olovkama.

Izišao sam iz zgrade i pogledao tamno nebo. Skupili su se oblaci, tanke uporedne linije nepravilne izmaglice na zvezdanoj pozadini. Oba meseca su zašla.

Uskoro će svanuti.

Pre nego što sam pretražio sledeću spavaonicu, pošao sam ka staklenicima i njivama malo severnije, iza postrojenja za preradu vode. Dve bele keramičke cevi nosile su vodu iz reke do postrojenja, koje ju je filtriralo, ali ne i zagrevalo ili drugačije tretiralo. Ljudski mikrobi (ono malo njih koji su preživeli prečišćavanje i prenošenje na Čičak) izgleda da na Lamarkiji nisu obitavali. Biološke niše bile su ili suviše uske ili već zauzete.

Elektrana je bila zasnovana na jednostavnoj tehnologiji. Dva hektara silve bila su posečena i raščišćena, i stabla lizbusa sada su služila kao držači za elektrolitsku membranu. Vodonik je brzo i delotvorno izvlačen iz vode pomoću sunčeve svetlosti i čuvan u rezervoarima. Membrane su takođe neposredno stvarale struju - dvoslojnom tehnologijom, koja se lako mogla proizvesti iz sirovih organskih materijala.

Podigao sam svetiljku i onjušio je. Nije bila na naftu ili neko drugo tečno gorivo, nego je koristila jonizatorsko kolo koje je poigravalo baš kao plamen, uronjeno u supernabijen hemijski rastvor. Lepo, ali ne i delotvorno. Možda je služilo kao ukras ispred zgrade. Nisam video druge svetiljke, a gradska elektrana bila je uništena kratkim postupkom - nije bilo rezervoara za gorivo i transformatora. Nedostajale su jonske ćelije, generatori i sva ostala teška oprema.

Kao i sva seoska deca. Nisam našao nijedan leš osobe mlađe od dvadeset godina.

Znači, ukradeni su oprema i deca. Preneseni su nizvodno, možda. Pljačkaši - brionisti, kako reče žena - želeli su metal. Lamarkija je bila siromašna visokokvalitetnim metalnim rudama, a useljenici se očito nisu upuštali u ozbiljnije rudarenje.

Seoski komunikacioni centar nekada se nalazio u maloj zgradi tridesetak metara zapadno od elektrane. Oprema - jednostavni radio-aparati, sudeći po tragovima i nešto dodatka što je ostavljeno - sva je uklonjena. Pred ulazom su ležala još tri tela.

Pregledao sam mračnu staklaru i njive, stotinu hektara raščišćene zemlje otete od silve. Pljačkaši su ostavili veći broj kolica, ali su uzeli sve električne traktore. To je objašnjavalo one duboke tragove guma na putu ka pristaništu. Verovatno su upotrebili traktore da prevezu transformatore, generatore i ostalo što su pokrali u selu.

Zamislio sam prikolicu punu dece koja plaču i vrište. Stegao sam zube i pošao u drugu spavaonicu.

Unutra je bila gomila leševa. Tragovi krvi po hodnicima i stepenicama pokazivali su kakva je akcija preduzeta protiv Mesečine. Pljačkaši su očito hteli sa spale ovu zgradu zajedno sa telima unutra. Ko zna zašto, to nisu uradili, pa su ostavili tela na trgu i u drugoj spavaonici, a možda ih je bilo i po kućama. Očito je neko zaključio da je važnije odneti opremu i decu pre nego što stigne pomoć.

Meci u drveću.

Možda ih je nekolicina - Larisa, njena rođaka, Nkvano i onaj četvrti - preživela napad i pošla na pristanište. Zamislio sam usamljeni čamac ostavljen da dokrajči preživele kad se pojave iz džungle.

Ili su možda poginuli prvi, čim su čamci stigli.

Tad sam se setio Nkvanove tablice. Ovde će tablice biti na ceni. Nisam našao nijednu sem te, a nju su ostavili. To me je ubedilo da su Nkvano i ostali ubijeni poslednji.

Ovoliko nasilje bilo je nešto novo za Lamarkiju.

Prošao sam nekako kraj leševa, uza zid, držeći svetiljku visoko, osećajući da mi čizme tonu u meko meso, osećajući klizanje ruku,

nogu i trupova, slušajući bizarne zvuke iz mrtvih, pritisnutih grudi. Pazio sam da ne gledam u otekla lica boje trulog voća. Oči su mi već bile pune suza, a želudac mi se grčio od smrada. Nikada u životu nisam se suočio sa toliko bliske, usredsređene smrti. Popeo sam se na sprat i naslonio se na zid. Nisam se sećao da sam ikada ranije osećao potrebu za povraćanjem.

Brzo je prošlo. Opet sam se uspravio.

Iz bočne sobe dopro je zvuk. Zastao sam, oslušnuo, kucnuo o zid.

"Ko si ti?" javio se slab muški glas. "Oh, ubij me i budi proklet."

"Jesi li naoružan?" upitah.

Nije bilo odgovora. Kleknuo sam i stavio svetiljku pred vrata. Niko nije pucao u nju. Provirio sam i ugledao sobu punu kutija i sanduka, a na kutije je bio naslonjen čovek. Sa mesta odakle sam gledao video sam mu samo noge, pocepane pantalone pocrnele od zgrušane krvi. Ustao sam i polako ušao.

Ležao je raširenih ruku u gomili knjiga i hartije, očiju uperenih u tavanicu. Izgledalo je da mu je sedamdeset pet ili osamdeset godina, bio je sed, lica zboranog ne samo od starosti. Grčevito je držao bocu vode i taman, izvakani komad nečega - možda hleba. Čučnuo sam kraj njega. Okrenuo je glavu ka svetiljki i začkiljipo. "Jesi li video? Jesi li ih doveo?" upitao je.

"Samo sam ja tu", reko.

Čovek je pružio ruku i opipao mi rukav. "Ostavili su nas", rekao je. "Jesi li ti...?" Nije mogao da izgovori reč.

"Ja sam istraživač. Upravo sam stigao."

"Čamcem?"

Odmahnuo sam glavom.

"Nema drugih čamaca? Nema disciplinaca?"

"Još ne. Jesi ozbiljno povređen?"

"Prilično. Umreću. Zaista treba da umrem."

Bio je ranjen u grudi i ruku, i kao da je povrhu toga isečen i noževima. Nisam mogao ničim da mu pomognem. U vodovodu nije bilo vode, nije bilo struje, ni lekova. Upitao sam može li da opiše napadače.

"Sve smo predvideli", mrmljao je čovek, izvivši se ispod mojih

prstiju. "Sve je kako sam im rekao." Nemo je pokretao usne, jedva izgovorivši ime. "Brionisti, naravno. General Bejs. Ko bi drugi bio?"

"Odakle?"

"Odněkud blizu. Bejs je otplovio iz Nadervila u Hsiu i tamo napravio bazu. Njegovi brodovi tokom noći šalju čamce uzvodno. Danju se kriju. Traže rude, metale i mašine. Sve šalju na istok, u Hsiu." Hsia je bila veliki kontinent severoistočno od Elizabetine Zemlje, dve hiljade kilometara preko Darwinovog mora.

"A deca?" upitah.

Čovekovo lice se zgrčilo od brige. "Sva. Bejs ih uzima za Briona."

"Kako se zoveš?"

"Fič." Olizao je usne. "Sander Darsi Fič. Lekar. Uzeli su sve lekove. I svu opremu."

"Zašto su sve pobili?"

"Osim mene", reče Fič.

"I žene."

"Koje?"

"Larisa Strik-Kašemu."

Čak i izmučen bolovima, napravio je grimasu. "Blesava kučka. Njen muž je mislio da treba da se pogađamo sa brionistima."

"Zašto su sve pobili?"

"Oh, biće dvoraca i bogataša i Lamarkija će se klanjati njihovoj volji." Stao je poluglasno da peva. Čvrsto je zažmurio i počeo da se njiše napred-nazad, tako da je kutija na koju se oslanjao počela da šuška i škripi. Potom se naglo zgrčio, otvorio oči i pružio ruku ka meni.

"Tajna", reče. "Velika tajna."

"Šta?"

"Doći će Heksamon. Da li veruješ?"

"To je neizbežno", rekoah.

"Imam odeću za njih, i zalihe. Odbačeno odelo. Evo ovde. Vodim dobrotvorno skladište. Zato sam se sakrio umesto da se borim. Mislio sam da će doći, kad vide ovo. Ovde mogu da biraju. Naravno, ako pošalju hiljade... nije dovoljno."

"Čekao si?" upitah.

"Otišao je pre trideset sedam godina", reče Fič. "Uzeo je

ključnjaču i naprosto otišao. Možda nije uspeo." Zakašljao se i stresao se. "Gadno smrdi. Tajna. Molim te, sad moram da kažem."

"U redu je", rekoh.

Starac je pružio ruke i dodirnuo mi lice prstima prekrivenim skorenom prljavštinom. "Ne poznajem te, ne znam nikoga nalik na tebe", rekao je, razgledajući me, pogotovo tanku košulju i vrećaste, tamne pantalone. "Obučen si na stari način, kao kada smo tek stigli. A i izgledaš drugačije." Oči su mu sinule. Otvorio je usta. "Uzmi ovo odelo. Tvoje je potpuno pogrešno. Tako ti Dobrog Čoveka, da li te gušim?"

Odmahnuo sam glavom. Trudio se da ustane, ali je opet pao, a noge su mu se batrgale kao štapovi.

"Tako ti zvezde, sudbine i daha", kreštao je, oblizujući usne, "budi dobar prema meni, sačuvaj me od ruke ponosa. Zvezdo, izvore života, kome ću se vratiti da budem ponovo stvoren, izbriši moje grehe..."

Oči su mi se opet ovlažile kad sam začuo staru molitvu, i počeo sam da govorim zajedno sa starcem. U glas:

"...i pročisti, veži moje atome za nešto više, pošalji moju svetlost daleko, drugima koji istinski vide. U kracima velikih galaksija leži spasenje, i tamo ćemo poći, da plešemo u beskrajnoj radosti nedužni ples oslobođeni ruke." Starčev glas je utihnuo, i završio sam sam. "U ime Dobrog Čoveka, tajni Logosa, Sudbine i Daha i Duše, neka bude tako u dubokim vremenima."

"Ti", reče Fič i nemoćno me steže za ruku. "Jesi li sam?"

Niz obraze su mi tekle suze. "Da", rekoh.

"Uzmi odeću. Spasi nas od ovoga što smo učinili. Neka ti služi sećanje na Dobrog Čoveka."

Prestao je da diše. To je bio kraj. Bio je mrtav. Boca vode se prevrnula i počela da ističe. Uspravio sam je, a onda poprskao starca po licu. Slobodan od ruke i njenih klopki. Oproštaj. Kleknuo sam kraj tela, čvrsto stegnutih usana.

Ustao sam posle nekoliko minuta, na ivici nerava. Kao što je Fič predložio, pretražio sam kutije u potrazi za starom odećom i viškovima stvari. Umesto svoje dosadašnje odeće uzeo sam čvrste, mada izlizane, pantalone i košulju, ali čizme sam zadržao. Uzeo sam

i platneni ranac da ponesem tablicu i rezervnu odeću.

Napolju, u dvorištu, daleko od tragova krvi, zamazao sam čizme blatom. Potom sam se vratio na reku.

3.

Sunce je provirilo na istoku, bledožuto između ogromnih debala, suncobrana i lepezastog lišća iza pristaništa. Žena je otvorila oči, ugledala me i ponovo ih zatvorila, kao da se miri sa sudbinom.

"Niko nije došao", promrmljala je.

"Još ne", reko. "Je li ti bolje?"

"Danima nisam jela."

"I ja sam gladan. Ima li negde hrane?"

Odmahnula je glavom. "Počistili su grad."

"Brionisti."

"Da."

"Očekuješ da će neko doći. Čamcem."

"Ne znam ko je živ. Bejs je poslao velike čamce prepune vojske. Možda su zauzeli i Kalkutu. Pucali su... kada su Nkvano, Genadija i Gana..." Podigla je glavu, stegnutih vilica i napetog vrata od samog sećanja. "Mene su promašili."

"Ima li u blizini čamaca? Neko drugo selo?" upitah.

Pokazala je bradom uzvodno. "Trebalo je da stignu juče. Čekala sam, a oni nisu došli." Prišla je obali. Ustao sam i pošao za njom. Pogledala me je preko ramena. "Odlazi, ko god da si", reče. "Umorna sam. Ja sam mrtva osoba."

"Kako se zoveš?" upitah, mada sam znao.

"Larisa", reče žena i opet se zaustavi, povijajući ramena kao da sam ja zujava buba koja bi mogla i da ujede.

"Ja se zovem Olmi", reko. "Iz trijadne porodice Dačetong."

"Čula sam za njih", reče Larisa. "Lenk ih je lišio građanskih prava." Protrljala je nos i pogledala me u lice. "Znam da lažeš", reče, začkiljivši. "Možda te je silva stvorila."

Odmahnuh glavom.

"Sad mogu sve da poverujem. Ništa nije važno", reče ona. Odmahnula je glavom i stresla se, a onda me povela dalje od reke, nazad ka selu.

Išao sam kraj nje. Hodala je raširenih očiju, s naporom, kao da primorava sebe na svaki korak. Nemo je micala usnama.

"Skoro smo stigli", reče.

Nad glavama nam se sklapao krov od širokih crvenih lepeza i crnih debala. Išli smo kroz senku. Nešto mi je - nekakva leteća traka - zalepršalo pred licem, zaustavilo se, ujelo me za obraz i odletelo pre nego što sam mogao da zamahnem na njega. Larisa me je ravnodušno gledala.

"Uzorkovači ujedaju samo jednom. Potom te Liz poznaje."

Obrisao sam kap krvi sa obraza.

Larisa je pošla dalje.

"Kada su tebe ujeli?" upitah.

"Kad sam bila sasvim mala, valjda. Zaboravila sam."

Približili smo se kuli. Sa reke je dopro zvuk motora. Larisa je usporila, izbuljenih očiju, jedva dišući. Zaustavio sam se i zgrabio je za ruku. Pogledala me je kao dete. "Vratili su se", rekla je.

"Ostani ovde. Idem da vidim", rekoh. Uhvatio sam je za ramena kao da time mogu da je ukopam u zemlju, ali bio sam siguran da će, čim se udaljim, pobeći i sakriti se. Pošao sam stazom nazad, osvrnuo se i ugledao je kako sedi kraj kule kao ošamućena životinja.

Stigao sam na pristanište i sakrio se iza debelog, crnog stabla lizbusa. Gledao sam na sever, nizvodno. Uz struju su se polako kretala četiri mala čamca, bleštavo beli na sivoplavoj rečnoj vodi. Na svakom je bilo deset-dvanaest putnika i svi su bili u uniformi. Namrštio sam se. Po meni je padala crna prašina, pokrivajući me kao čađ. Nesvesno sam je protrljao između prstiju. Činila mi se nalik na karmin i lepila mi se za kožu. Na čamcima je došlo do komešanja; čuo sam glasove preko vode, ljutite i zabrinute. Čamci su bili na stotinak metara od pristaništa i izviđači na pramcu već su videli leševe. Isključili su motore i čamci su prišli obali. Video sam da drže spremne puške.

Nisu izgledali kao vojnici u napadu. U čamcima je najverovatnije bila policija - disciplinci - iz Kalkute. Razmišljao sam da li da ih sačekam ovde ili u selu.

Larisa je odlučila umesto mene. Pojavila mi se iza leđa i izišla na dok. U jutarnjoj tišini, njeni koraci odjekivali su po daskama.

"Zakasnili ste", povika prema čamcima.

Krupan, pročelav muškarac sa tankom, kratko podšišanom

bradom uspravio se na pramcu prvog čamca. "Ko si ti?" povikao je. Dobacio joj je uže i ona ga je prihvatila, prekoračivši rođakino telo da ga priveže. Potom se uspravila, brišući crnu prašinu sa dlanova o pantalone, i ponovila optužujućim glasom: "Zašto niste došli ranije?"

Izišao sam iz zaklona i došao na pristanište. Muškarci i žene iz čamaca oprezno su nas odmeravali. Svi su nosili uniforme, ali raznih boja i loše krojene; domaća izrada, zaključio sam, i ručno šivene.

Proćelavi bradonja prvi je izišao iz čamca. "Već dan i po nismo primali nikakve radio-poruke. Videli smo nepoznate čamce da idu uzvodno... pljačkaši, brionisti, najverovatnije. Građanski savet je zaključio da bi disciplinci trebalo da pogledaju šta se dešava." Prišao je i začkiljio na nju. "Larisa, zar ne? Larisa... Strik-Kašemu? Šta se ovde desilo?"

"Pobili su nas", odgovorila mu je. "Onda je došao ovaj." Pokazala je ka meni. Prišao sam i izvukao pištolj iza pojasa, držeći ga za cev. "Njen je", rekoh. Bradonja je uzeo pištolj i predao ga nekom od oficira, koji ga je ubacio u platnenu torbu. "Ja sam Olmi Ap Dačetong."

"Elevi Jar Tomas. Disciplinac u Kalkuti." Nije ni pokušao da se rukuje. "Ne poznajem te. Odakle si?"

"Bio sam u silvi, putovao sam i proučavao", rekoh. "Tek sam stigao."

"Laže", poverljivo saopšti Larisa, kao da će se time umiliti disciplincu. Ovaj ju je oprezno odmerio, osećajući da nešto ne valja.

"Jesi li video šta se desilo?" upita me on.

"Ne."

Samo je troje ljudi u sivom ostalo sa nama, ostali su odmarširali u selo. Muškarac sa teškom, dugocevnom puškom ostao je na straži kraj čamaca. Disciplinac je razgledao tela na doku. Jedna žena, kratka i čvrsto građena, sa kratkom kestenjastom kosom ispod labave sive kape, izvukla je iz čamaca nakatranisano platno i raširila ga kraj leševa. "Nismo povelili doktora", podsetila je Tomasa.

On nije mogao da odvoji pogled od leševa. Na njegovom širokom, mesnatom licu pojavile su se duboke, blede pruge. "Za ime Dobrog Čoveka, zašto?"

"Iz besa", reče Larisa, grčeći usne od mržnje. "Oni imaju mnogo

besa."

U praznoj seoskoj trpezariji, gde su svi žitelji Mesečine mogli da se okupe za ručkom i večerom, disciplinac je obrnuo stolicu i seo nalakćen na naslon. Seo sam preko puta njega, sa druge strane okruglog stola.

"Imaš sreće što nisi bio umešan, zar ne?" Tomas nije čekao moj odgovor. "U čitavom selu bila su možda tri pištolja. Mirno su živeli ovde punih trideset devet godina. Imali su dvadeset sedmoro dece. Sva su nestala. Nismo našli nijedno." Zamišljeno se počeošao po nosu. "Čuo sam da Bejs odvodi svu decu, da brionisti žele da ih odgaje na svoj način. Nadam se da je to tačno. Ne bi ih, valjda, pobili, zar ne? Prvo da ih odvedu, a onda da ih pobiju..."

Odmahnuo sam glavom. Nisam znao ništa o tome.

"Ne možeš ništa da mi kažeš?" tiho me je upitao.

Brzo sam procenjivao Tomasa: građansko veće i glave trijadnih porodica izabrali su ga da bude šef disciplinaca u ovom okrugu, neka vrsta pozornika. Disciplinac svake tri godine bira nove zamenike, što je tradicija u divarikatskoj zajednici. Stigao je prekasno, pomislio sam, zato da ne bi morao ništa da učini. Video je čamce, znao je odakle su, a ipak...

A možda sam ga pogrešno procenio.

"Stigao sam u selo tek sinoć", rekoh. "Larisa kaže da su imali sukob oko minerala."

"Šta im fali u njihovoj zoni? Bezopasno selo, nikakvog razloga nisu imali da ih istrebe. Sto dvadeset četvoro mrtvih." Lice mu se zgrčilo u ružnu girmasu i izgledalo je kao da će početi da pljuje. "Na Lamarkiji nema mnogo visoko kvalitetnih ruda, bar ne na otvorenom. Ovde ima nešto malo... Deset kilometara dalje, kroz silvu. Tek smo počeli da razmišljamo o otvaranju rudnika. Brion je gladan metala, toliko da je spreman i da ubija. Šta mi da radimo? Imamo malo oružja. Samo da sahranimo tela." Nagnuo se napred. "Žena kaže da si lažov. Nešto ti je odgrizlo komadić sa obraza. Uzorkovač?"

Nadao sam se da ću imati više vremena da se uklopim. Sad sam mogao samo da se držim svoje priče, ma koliko tanka bila - i da se nadam da ću stići do Kalkute.

"To mi nije bilo prvi put", rekoh. "Otkrio sam podzonu i proveo

neko vreme u njoj. Tražio sam znake novog pretapanja." Podzone su, po Redhilovoj enciklopediji, bila podurčja izuzetne specijalizacije unutar ekosa, gde se ponekad pojavljuju neobični scioni. Neki naučnici su nagađali da promene u podzonama mogu biti predznaci pretapanja. Drugi su ih smatrali za male zasebne ekose, koji služe nekim posebnim potrebama većih zona u nekoj vrsti simbioze.

Nadao sam se da enciklopedija nije preterano zastarela.

Tomas je razmislio o mom odgovoru, a onda je slegnuo ramenima. "Pokušavam da se ne petljam u proučavnaja zona. Mene zanimaju ljudi." Podigao je svoju tablicu. "O tebi nemam podataka. Popis od pre pet godina. Nas dvadeset dve hiljade na Lamarkiji, od toga deset hiljada na Elizabetinoj Zemlji. Nemam upis osobe po imenu Olmi Dačetong. Doduše, imam podatak o Darou Jan Fimi iz proširene trijade Dačetong... ukrao je nešto veoma važno - ne kaže se šta - pre trideset sedam godina. Nikad nije uhvaćen. Slučaj zatvoren."

Moje poštovanje prema disciplincu poraslo je za nekoliko stepeni. Darou Jan Fima jeste onaj doušnik koji se vratio u Put. Tek sad sam povezao njegovu krađu ključnjače sa Larisinom primedbom da su Dačetongovi lišeni građanskih prava. Pogrešno ime, pomislih. Izopštili su čitavu trijadu.

Tomas se ljuljao na stolici, a onda je ustao i strpao tablicu u džep. "Dobro sam poznavao Nkvana. Bio je dobar i mudar čovek. Svakih nekoliko meseci dolazio je nizvodno, u Kalkutu, da drži predavanja. Našli smo i telo enciklopediste, Redhila. Jesi li znao da je on živeo ovde? On je smestio Mesečinu na kartu, tako reći. Pucali su mu u glavu." Podigao je pogled i pogledao me pravo u oči. "Priličan broj uglednih građana za tako malo selo."

Ćutke sam mu uzvratio pogled.

"Vreme je da se završi. Sahranićemo tela i odlazimo. Sve smo snimili. Više ništa ne mogu da uradim."

"Silva će sve osvojiti za nedelju dana", reče Tomasov zamenik, punačka žena grubih crta lica, Bruni. Stajala je kraj kule i razgledala debla lizbusa i jednu nogu drveta-katedrale tik iza cevi. Jedan kapak joj se nervozno trzao. Okrenula se i radoznalo me odmerila, ali

ostavila je Tomasu da postavlja pitanja.

Pošao sam ka reci sa Tomasom i još četvoro ljudi. Uzeo sam jedan kraj nosila, a Tomas drugi, pa smo poneli sa doka poslednje, Nkvanovo telo. Larisa nas je gledala dok samo prilazili ostalim leševima poređanim u pravougaoniku. "Hvala Logosu što nemam dece", mrmljala je dok nam se pridruživala.

Svi zajedno smo iskopali četiri dugačka groba u tvrdom tlu nasred trga, tako različitom od bogate, zrnaste gline u silvi. Ašovi su se zabijali u mrtvu prašinu uz kratak, lajav zvuk.

Do dolaska u Mesečinu nikada se nisam sreo sa ljudskom smrtnošću na tako divalj način, i u tolikom broju. Nikada nikoga nisam sahranio. Okršaji sa Jartima u Putu bili su mnogo brži i mnogo smrtonosniji, ne ostavljajući za sobom tragove...

Ubrzano disanje i dahtanje muškaraca i žena koji su radili oko mene, pečati jasne različitosti na njihovim licima, budili su maglovita, čudna osećanja, mešavinu užasa i ponosa.

Prilježno sam kopao.

Jedna žena je zastala da obriše suze. Prišao joj je muškarac, sa lopatom u ruci, zagrio je oko ramna i pružio joj maramicu.

Završili smo rov predviđen za trideset mrtvih. Prvo telo bilo je sitno i mršavo. Sklonili su platno i ugledao sam ženu od šezdeset ili možda sedamdeset godina. Prirodnih godina, proživljenih bez izuzetne medicinske nege ili podmlađivanja. Projektilsko oružje pogodilo ju je u vrat i u grudi. Rane su bile ružne, purpurno crvene i naduvene kao bajato meso. Eto šta su načinili od nje: bajato meso. Ženino nateklo, smeđe i ljubičasto lice izgledalo je grubo, oholo mirno.

Pogledao sam ostale kopače: snažnog mladića sa širokim ramenima i punačkim obrazima, čvrsto građenu ženu kestenjaste kose, Bruni, vitkog sredovečnog muškarca sa večito zabrinutim izrazom lica, mladu ženu čije se lice rumenelo sve dok smo kopali. Pojedinci. Bez ustupaka veštačkoj lepoti; bez prepravki. Onaj mladić širokih ramena spustio je lopatu i zagledao se u mrtvu ženu. Kao da je oklevao sa onim što se moralo učiniti.

Sagnuo sam se i sa dva prsta zatvorio staričine oči. Jednom sam to video u programu o dalekoj prošlosti, na dalekoj Zemlji. Naježio

sam se od dodira njene kože, hladne i vlažne, i lepljivog otpora kapaka na upalim očima. Mladić mi je klimnuo glavom u znak slaganja i zahvalnosti. Zajednički smo ponovo stavili ženu na platno, potom ga nagnuli i spustili je u grob. Ostali su donosili nova tela - mladića, starca, još dve starice. Spuštali su ih u rupu. Zajedničkim naporima smo ispunili grob. Pogledao sam lica oko sebe, mračna, pomalo izbezumljenih očiju; neki san je umirao u njima.

Veče. Kvadratni trg bio je zapljusnut narandžastim svetlom zbog jednog oblaka u prolazu, veličanstveno obasjanog suncem.

Kad smo završili, spuštao se mrak.

Tomas je nad nizom dugačkih grobova izgovorio nekoliko reči iz Molitve Opšteg Mesta. Ostali su dovršavali spiskove i mape onoga što je ostalo od sela. Jedna žena oficir savetovala se sa Tomasom o spisku nestale dece, uzete iz spiskova u gradonačelnikovo kancelariji.

Potom me je Tomas poveo nazad do kule. Izvukao je iz džepa parče zaslađene gume, prelomio ga na pola i ponudio mi polovinu, pa sam primio, zainteresovan za uspostavljanje prijateljske veze sa tim čovekom.

Popeli smo se na kulu i pogledali u već mračnu silvu i selo, u prazne zgrade, u blede ožiljke svežih grobova na sivkastom trgu, u mali staklenik i velike rezervoare, u lopatice nepokretne usred smeđeg otpada - nisu više neposredno pretvarale otpad u hranu. Nisam mogao da vidim pristanšte, ali videla se druga obala reke. Suncobrani i lepeze savijali su se i sklapali, spremajući se za noć. Iz silve je na stotinak metara dalje izbio oblak crne prašine i odlebdeo. Osetio sam miris limuna i začina.

"Pričaj mi sad zašto si ovde", reče Tomas.

"Došao sam da se ukrcam na trajekt. Poslednjih nekoliko godina uglavnom sam proveo u silvi. Nisam navikao na nasilje. Ne znam šta još da kažem ili učinim."

Tomas je prljavim dlanom protrljao ćelavo teme. "Odavno govorim da bi građani morali da nose sa sobom dokumenta." Podigao je obrve i ljutito pogledao uvis. "'Oh, ne, nikako'", zakreštao je, oponašajući nečiji glas. "'Ovo je mesto na kome svi možemo da budemo slobodni.' Povešćemo te u Kalkutu. Ispričaćeš ono što znaš

pred komisijom veća građana. Ako si brionista koga su slučajno ostavili ovde - ili namerno, kao uhodu - lično ću se postarati da se odvedem na porotno suđenje u Atinu."

Tome nisam imao šta da dodam.

I dalje mi se nije spavalo. Niko nije hteo da spava unutar četiri zida. Ležao sam sa ostalima u uglu pravougaonog trga, gde nije bilo leševa, pa je tlo ostalo bez krvi, pod prostranim vedrim nebom, tražeći slike među zvezdama. Dvostruki jaram sad se nije video. Nebo je bilo puno sitnih oblačića u raznim bojama - uglavnom nijansama crvene. Velovi mrtvih sunaca. Za trenutak sam osetio vrtoglavicu potpune izgubljenosti. Ove zvezde verovatno se nalaze u istoj Vaseljeni, ali ne moraju biti u istoj galaksiji, čak ni u istom razdoblju. U geometrijskim naslagama Puta, razdaljina i vreme mogu se ispreplesti kao beskonačna količina konca nagurana u kutiju.

Nalazio sam se među ljudima, ali to me nije mnogo tešilo. Ako umrem ovde, ko će me dovoljno dobro poznavati da poveže tkanje moje pneume sa nekom pojmljivom prošlošću?

Sahrana i govor mnogo su me dublje dirnuli nego što sam mislio da je moguće. Uglavnom sam zanemario religijska uverenja otkako sam se pridružio braniteljima Puta, i usmerio sam se na drugi vid ličnog razvoja: na odanost smislu, na društvena, a ne metafizička pitanja. Predanost borbi protiv zlokobnih Jarta, čudovišta izvan moći poimanja bilo kog čoveka pre otvaranja Puta.

Sada sam bio suočen sa mnogo manjim problemom, ali daleko ličnijim, sa izazovom na ivici gotovo sigurnog poraza. Ono što sam sada video u zvezdama bila su lica mojih roditelja, i sve za šta su se zalagali iznenada je postalo nelagodno pogrešno.

Ma koliko umorni bili, malo ko je spavao te noći.

Čamci su u zoru bili spremni za polazak. Nizvodno će se kretati mnogo brže, ali ipak će biti potreban čitav dan do Kalkute. Slušao sam oficire kako razgovaraju između sebe; izdvojili su me na krmi poslednjeg čamca, sa dva metra praznog prostora, kao da sam parijski. Bez porodice, nepoznatog porekla, glasine se brzo pronose; majmuni se klone stranaca na zajedničkom drvetu. Zakratko sam bio

besan zbog njihove gluposti; potom sam se upitao šta bih činio da sam na njihovom mestu.

No, pre nego što je Tomas stigao da izda naređenje za polazak, svi smo izdaleka začuli zvuk malog motora. Larisa, u kabini najvećeg čamca, glasno je zacvilela i probila se između začuđenih ljudi oko sebe. Iskočila je na obalu, neobično vešto, i otrčala putem ka selu.

Ono nekoliko zamenika koji su imali puške spremili su ih i uperili uzvodno, odakle je dopirao zvuk. Pojavio se osmometarski čamac, ploveći nizvodno uz dokono pućkanje motora sa unutrašnjim sagorevanjem, sekući pramcem slojeve jutarnje magle. U čamcu su čučala dva muškarca, po jedan na pramcu i krmu, i obojica su piljili u četiri čamca poređana duž pristaništa i obale. Izgledalo je da nisu naoružani.

Disciplinac je prišao boku čamca i stao kraj mene da bolje osmotri pridošlice. "To je Rendal", rekao je. "Ervin Rendal i još neko - Metju Šatro, čini mi se." Izgleda da je Tomas poznavao svakog živog na reci. Naredio je da se puške spuste. "Oni nisu brionisti. Istraživači su." Obratio se posadi drugog čamca. "Idite po ženu, prokleta bila."

Čamac je prišao pristaništu i visok, rasklaćen muškarac mršavog lica sa dugačkim nosom i ozbiljnim smeđim očima mahnuo je Tomasu, dodavši ravnodušan pokret u znak pozdrava ostalima. "Šta se ovde desilo?" upitao je.

"Mrtvi", reče Tomas.

"Sudbina i dah", reče Rendal. Šatro, na krmu, namrštio se i podigao okovratnik jakne. "Svi?"

"Svi sem nestalih", reče Tomas.

"Uzvodno smo videli sedam čamac", reče Rendal, pokazavši rukom. "Mora da su to ti. Tri barže. Nisu se potrudili ni da pucaju na nas."

"Dobro je što ste ostali živi i zdravi", reče Tomas bez ironije.

"Poslao sam radio-poruku u Kalkutu", reče Rendal. Provukao je ruku kroz gustu kosu boje slame. "Poznaješ Metjua Šatra, mog pomoćnika. Istraživali smo Liz, dole oko jezera Mareotis."

Tomas je, izgleda, bio u nedoumici, i kao da nije bio zadovoljan što su se sreli. Stajao je oslonjen o gvozdenu krmu, za trenutak me zbudjeno pogledao, a onda je odmerio svoje čamce i pomoćnike.

"Prošli su kraj Kalkute noću. Mora da negde imaju bazu... Trebalo bi da pođemo za njima."

"Prošli smo kraj logora na putu nizvodno. Sad su negde tridesetak kilometara uzvodno, i logor je prazan. Sve je počišćeno. Mislim da će se narednih dana uputiti nizvodno."

"Ako znamo gde su... onda moramo da uzvratimo." Tomasu kao da je bilo krivo.

Rendal ga je razumeo. "Svi su naoružani - ima ih preko pedeset. Idemo sa vama..." Pružio je prazne ruke. "Ali bez oružja nismo od neke koristi."

"Nema potrebe", reče Tomas. "Imam dvoje ljudi koje moramo prevesti nizvodno. Ovog ovde, zove se Olmi Ap Dačetong, i ženu iz sela. Svašta joj se desilo i lako se uplaši. Zove se Larisa Strik-Kašemu."

"Znam je", reče Rendal. Meni je klimnuo glavom i radoznalo me odmerio. Ovde su svi sve poznavali, a ja se nisam uklapao.

"Možete li da ih povežete u Kalkutu i predate ih građanskom veću?"

Činilo mi se da je Rendal navikao da neprekidno zuri u ono što ga zanima. "Naravno", rekao je. Šatro, mišićav, onizak momak blede kože i kratko ošišane plave kose, počeo je da premešta kutije i torbe po čamcu.

Rendal i Tomas nespretno su stajali svaki u svom čamcu, obojica svesni da je vest donela nedoumicu Tomasu i njegovim pomoćnicima. Pošto je Tomas disciplinac, dužnost mu je da se suprotstavi napadačima. No, ovako mala skupina, sa samo osam pušaka i nekoliko pištolja, nije mogla mnogo da naudi takvim protivnicima. Rendal je pocrveneo i zamucao. "Mislim da ne bi valjalo da ih napadnete..."

Tomas se zakašljao i odmahnuo rukom. "To je na meni da odlučim", reče. "Zvaćemo Kalkutu i tražićemo još čamaca, i da građani budu izvidnica. Niko ne želi da nam pobegnu posle svega što su uradili na severnoj obali. Ako budemo stražarili danju i noću, neće moći da se prokradu pored nas sa toliko čamaca."

"Mogu se podeliti i poslati prvo ukradenu robu", reče Rendal. "Jedna barža bila je duboko utonula."

"Puna traktora i metala", pretpostavio je Tomas. Oštro je odmahnuo glavom, ne želeći da čuje ništa od čega bi postao besniji, ili što bi ga čvršće gonilo na dužnost. "Pridite ovamo da primite ove ljude, pa da pođemo."

Larisa se vratila na pristanište u čvrstim rukama dve žene. Tomas joj je objasnio situaciju, a ona ga je slušala klimajući glavom kao ptica, raširenih očiju. Ukrcali smo se u Rendalov čamac i ja sam se zahvalio Tomasu za sve što je učinio.

"Za tebe nisam učinio ništa", reče Tomas prilično hladno. "Kad stigneš u Kalkutu, ispričaj istinu i reci im šta ja ovde radim. Ako niko ne pošalje pomoć, ili čak i ako je pošalju, možda se nećemo vratiti. Ne tražim sažaljenje. Hoću samo prokletu istinu."

Pomoćnici u čamcima netremice su piljili u nas dok smo se otiskivali dalje nizvodno. Šatro je raširio grubo ćebe za Larisu, a Rendal je uzeo krmu i usmerio nas u sredinu reke, izbegavajući grbe rečnih puzavica. Dno čamca bilo je puno kutija sa staklenim teglicama. U njima su bili delovi konzervisanog tkiva: uzorci.

"Znači, nisi bio u Mesečini kad se to desilo?" upita Rendal. Odmahnuh glavom. Larisa je počela da nervozno brblja, objašnjavajući njima dvojici sve što je rekla i Tomasu i meni, i dodavši svoje sumnje da sam ja lažov. Rendal ju je pažljivo slušao, ali izgleda da nije delio njene brige niti sumnju.

Obale reke bile su potpuno jednolične, samo silva, gotovo bez promena boje ili visine. Crno i crveno, smeđe i purpurno, ništa zeleno. Desetinama kilometara od obala podizale su se planine, a baloni iz silve lebdeli su ka njima; no, izdaleka, sa stotinak metara od obe obale, video sam samo crna debla, suncobrane i lepeze, noge i ružičaste krune drveća-katedrala.

Reka je mirisala na čistu, svežu vodu, praznu ali ne i bezopasnu. Zagledan u tamnu bistrinu, primetio sam nejasne srebrne bleske kako hitaju kraj nas, prestižući i zaobilazeći nas. U Redhilovoj enciklopediji pisalo je da stvorenja iz Petenove zone, Zone Pet, vladaju Tera Novom još od izvora, duboko u Elizabetinoj Zemlji. Neki rečni scioni krupni su kao kitovi, i lako mogu da prevrnu čamac. Slika je prikazivala izuvijano čudovište, dugačko dvadeset metara, sa

primitivnim očima poređanim unakrst na ravnom čelu, sa grubim kljovama na vrhu nosa, bez usta. Njegova uloga u reci, kao i u ekoslu Zone Pet, nije bila poznata.

Zamislio sam to stvorenje kako klizi ispod našeg čamca u dubokoj plavoj vodi, i zaista sam uživao u drhtaju strepnje. Divljenje prirodi je mnogo čistije osećanje od svih koje sam u poslednje vreme doživio.

Larisa je zaspala, klatareći glavom, otvorenih usta. Rendal je seo na klupu kraj mene, prepustivši krmu Šatru, i ponudio mi komad gume. Ovde je, izgleda, žvakanje gume spadalo u opšte običaje.

"Gospa Kašemu je poznata i uz i niz reku", tiho reče Rendal. "Glasna i glupa žena. Ako ju je muž napustio i otišao u Hsia, možda je imao bolje razloge od većine drugih." Iskrivio je lice. "Šta si ti radio u silvi?"

"Oduvek sam želeo da se bavim istraživanjima", reko. Divarikati su retko koristili reč 'nauka'. "Proveo sam poslednje dve godine proučavajući za svoj račun." Zazirao sam od ovog čoveka; verovatno je o silvi znao više od bilo koga duž reke, a svakako mnogo više nego što sam ja mogao da naučim od Jana Fime, Dalgešovog izveštaja i Redhilove enciklopedije. "Nije bilo lako. Trebalo je više da učim... Pre nego što sam se uputio u silvu."

Rendal se nasmeja. "Najverovatnije. Jesu li te zaista uzorkovali?"

Ranica na bradi mi je gotovo zrasla. "Ona tako kaže. Nešto je doletelo, udarilo me u mraku i popilo malo krvi, ali Liz to ne radi dvaput, zar ne?"

"Ne", reče Rendal. Nasmešio se i pošao napred da napravi zaklon za ženu.

Ostavljn sam, bez ikakvog posla sem da gledam reku i beskrajnu silvu, izvadio san Nkvanovu tablicu i nastavio učenje. I dalje nisam mogao da otvorim naučnikove lične fajlove, ali sudeći po pokazateljima u nekoliko manjih otvorenih fajlova, Nkvano je koristio nekoliko ključnih reči koje je menjao svakih nekoliko meseci. Pitao sam se zašto nije želeo da neko čita njegove lične zapise. Još nisam mogao da otkrijem prave reči, ali bar su mi bili otvoreni svi njegovi javni zapisi.

Dok smo plovili nizvodno, tragao sam za istorijom i našao sam

nekoliko verzija, uglavnom nedovršenih, sve sa potpisom prilježnih amatera.

Useljenici su došli ovamo pre trideset sedam lamarkijskih godina, kroz kapiju blizu sadašnjeg grada Kalkute. Lenk je kopno na kome su se našli (a u tom trenutku nisu znali koliko je veliko) nazvao po svojoj ženi, Elizabeti. Bili su užasno nepripremljeni. Prošli su meseci dok nisu otkrili koje lamarkijske vrste se mogu koristiti za ishranu i za dobijanje sirovina. Prvih deset godina najveći problem bila im je glad.

Premotao sam desetine slika ispijenih doseljenika, upalih očiju, kako raskrčuju lizbuse, sade žito, voće i puzavice, kako obaraju katedralno drveće zbog njegovog čvrstog, lakog, drvenastog stabla. Lenkovi istoričari sačuvali su video snimke odlučnih majki i očeva kako drže prvu decu rođenu na Lamarkiji - bebe umotane u iznošenu odeću, roditelji u ritama.

Među njih dve hiljade bilo je sedam lekara, sa manje od tone lekova i opreme, a malo šta je bilo savremeno; Lenk je ovde zahtevao versku čistoću. Neki su, očito, zanemarili ili pogršeno protumačili njegova uputstva, ali ne u dovoljnoj meri da bi sprečili ozbiljne medicinske probleme, uključujući i smrtonosne alergijske reakcije na neke scione. Gladni, očajni ljudi jeli su mnogo šta bez odgovarajuće prethodne provere.

Lica na slikama i filmovima su me progonila; ispošćeni, uplašeni, ali smireni, sigurni u sebe. Svi građani Čička smatrali su sebe pionirima i istraživačima, ali Lenkovi ljudi su se upustili u pustolovinu potpuno drugačiju od putovanja Čičkom, i sa mnogo manje izgleda na uspeh.

Duž obe obale u reku su se spuštale crne i smeđe cevi prečnika nekoliko metara, napola potopljenih otvora. Preko vode su se pronosili bučni zvuci usisavanja: to su radile ogromne organske pumpe: uzimale su vodu iz reke i prenosile je u unutrašnjost kopna. Prolazili smo kraj takvih cevi svakih nekoliko metara. Bio je to hidraulični sistem, Lizin vodovod za sve njene scione.

Posle deset sati putovanja, Rendal je podelio na nas četvoro veknu hleba. "Vino?" upitao je, nudeći mali keramički krčag. Larisa je jela svoj hleb u malim zalogajima, ali odbila je vino. Umesto toga je

zagrabila vodu iz reke.

Ja sam primio piće. Vino je bilo gusto i slatko, sa blago gorkim prizvukom. Vodio sam računa o tome da ne iskrivim lice. Rendal, koji je pazio kako ću reagovati, izgledao je nezadovoljan.

"Nisi rekao gde si studirao... Mada verujem da si bio u Džakarti, jer je većina Dačetongovih živela tamo otkako nas je Lenk doveo."

"Učio sam sam", rekoh.

Rendal je začkiljio. "Ja volim Liz kao i svi ostali... ali ne mogu da zamislim da godinama ostanem sam u silvi. Otkao bih. Kako ti je bilo?"

"Teško", rekoh i iscerih se. "Umalo da otkočim."

"Ti si oprezan čovek, ser Olmi."

"To mora kad si sam", rekoh.

Rendal je zaklonio oči od sunca i zagledao se u gusto obraslu obalu. "U ovom kraju postoji nekoliko logora. Tragači, mali farmeri, sakupljači. Individualci. Obećao sam da ću potražiti jednog. Zove se Kimon Đorđos. I on voli da bude sam."

Pratio sam njegov pogled po zapadnoj obali. Lizbusova stabla su bila puna narandžastih, kobasičastih mahuna, dugačkih i po dva metra, koje su lelujale nad vodom kao gusto pobodena ograda. Kroz ogradu sam ugledao svetlosmeđu mrlju skrivenu među sjajnim, crnim deblima. "Je li ono kuća?" upitah.

Rendal čučnu i položi ruke na kolena. "Da", promrmlja on. "Oštre oči, Olmi."

Čamac je polako skrenuo u rukavac reke. Između lizbusa i gustih gajeva fitida, pet stabala-katedrala okružavalo je malu čistinu. Nasred čistine nalazila se elegantno izrađena kućica. Prozorski kapci na šarkama, podignuti pomoću motki pobodenih u prašinu, davali su joj izgled stare, obogaljene ptice koja odvažno pokušava da leti.

Sa druge obale začuo se prodoran zvižduk, a prihvatila ga je i silva oko kuće. Zvuk nije uznemirio ni Rendala ni Šatra, pa sam i ja pazio da ne delujem iznenađeno.

Rendal je povikao pred kućom. Nije bilo odgovora. Dao je znak Šatru da priđe čamcem bliže. Nasukali smo se na obalu blizu čistine.

"Đorđos već godinama šparta po reci", reče Rendal. "Poznaje je

bolje od ma koga. Neko kome trba vodič... recimo Janošu Striku..." Nije završio rečenicu. Sišli smo sa pramca i pošli uz obalu, osluškajući kako odjeci zvižduka zamiru u dubinama silve. Larisa je ostala pod zaklonom koji joj je sklopio Rendal, vireći ka nama kao mala, uplašena životinja. Rendal i Šatro obišli su kuću, a Redal je pozvao Đorđosa po imenu. I dalje nije bilo odgovora.

Rendal je ušao u kuću kroz prednja vrata. Začula se uplašena psovka, a onda smeh pun olakšanja. Kroz vrata je izišao scion veličine mačke, cevastog crvenog tela na tri dugačke, tanke noge, polako i dostojanstveno, nakrivio prema obali ono što mu je mogla biti glava, a onda se okrenuo i pošao u džunglu.

Rendal je izišao iz kuće, odmahujući glavom. "Nema ga već danima. Liz počinje da osvaja." Popeo se u čamac. Šatro i ja smo ga pogurali sa obale i popeli se za njim. Rendal je uzeo krmu i usmerio čamac u maticu.

Klimao je glavom kao da sluša neku muziku. "Da je otišao po svojoj volji, dobro bi zatvorio kuću. Nikada je ne ostavlja otvorenu skitnicama. On je dobro poznat na reci. Svi znaju da je on najbolji vodič uzvodno."

"Zarobili su ga!" povika Larisa. Glas joj je odzvanjao preko reke, a odgovrilo joj je novo zviždanje sa obe obale.

"Ako su pametni, verovatno jesu", reče Rendal.

Šatro je sedeo na krmu i uglavom je ćutao, ali neprekidno je osmatrao reku.

Na dvanaest kilometara od Kalkute obale Tera Nove postale su više i prbiližile su se, stvarajući duboki klanac širine jedva pedeset metara. Čamac je hitao neverovatnom brzinom. Rendal je preuzeo krmu, i bez nevolja smo izbegli nekoliko stena i virova.

Primetio sam velike ružičaste suncobrane kako mašu, nalik na krupne šake, sa ivice kanjona. Crni i plavi gmizavci visili su sa strmih, orošenih, crnih zidova, pulsirajući kao da pumpaju vodu iz reke u silvu nad sobom. Posle nekoliko kilometara zidovi kanjona opet su se spustili i zašli smo u ravan kraj, naseljen gustim šumama lizbusa, prošaranim sveprisutnim katedralnim drvećem.

"Jesi li video suncokrete ovako daleko na jugu?" upita Rendal.

Ćutali smo otkako smo ostavili napuštenu kolibu, i izgleda da je želeo da nam popravi raspoloženje. Nisam imao pojma šta su suncokreti, pa sam odmahnuo glavom.

"Već nekoliko godina silaze sve južnije od Mesečine, ali u poslednje vreme nisam ih ivđao. Izgleda da preuzimaju neku drugu ulogu u sistemu Liz... mora da si zavisio od diospura."

"Uglavnom me je to održavalo u životu", rekoh. Jestiv ako se potopi u vodu i skuva, pun korisnih proteina i šećera, sladak i mesnat, diospor je bio jedna od fitida koje su se uspešno koristile za hranu. No, ako je rešio da me ispita, Rendal će me uskoro uhvatiti.

"Jesi li video bele-kape da se hrane diospurom?"

"Ne", rekoh. "Video sam da sisaju lizbus."

"To im je običaj ovde severno. Južnije odavde, gde im nismo smanjili brojnost, izgleda da više vole diospor." Rendal je izgledao zadovoljan ovim, pa je ćutao nekoliko kilometara.

Prijalo mi je sunce na rukama dok sam se držao za klupu. Nebo je uglavnom bilo prekriveno tankim, visokim oblacima, koji su sunčev vreli disk pretvarali u neugasivi dragulj. Zabacio sam glavu i zatvorio oči pod mlečnobelim sjajem. Vrat me je zboleo... valjda od napetosti. Koliko sam se sećao, već godinama nisam bio napet - a možda ni uopšte. Implanti i dodaci kojih sam se odrekao zbog ovog zadatka ujednačavali su brojne reakcije unutar mog tela; kao da sam se našao u novom postojanju, ili bar u nekom davno zaboravljenom.

Vid mi se zamaglio i zapao sam u dremež, što je takođe bilo novo iskustvo.

Trgao sam se i podigao glavu, žmirkajući u senku što se našla nada mnom.

Šatro mi je ponudio konzervu keksa. Govorio je tiho i odsutno. "Za jedan sat ugledaćemo Kalkutu."

Reka se širila i struja je ponovo usporila. Larisa je izišla ispod zaklona i sela podalje od mene, zagledana u prazno, izvan čamca, nabranih usana, podignutih obrva kao da se neprekidno čudi. Da smo na Čičku, njena porodica primila bi je na mentalno osvežavanje. Čak i divarikati priznaju mentalne smetnje.

Rendal mi je prišao, držeći svoju konzervu keksa. "Znači, nisi čuo vesti u poslednje vreme."

Rendal mi se dopadao, osećao sam da je simpatičan, ali nisam želeo dalji razgovor. Trebalo mi je još mnogo vremena za učenje, kako ne bih bio uhvaćen u nekoj glupoj greški. "Da", rekoh. "Izvinjavam se zbog svoje neobaveštenosti."

Nasmešio mi se i odmahnuo glavom. "Politička situacija se izmenila otkako si otišao iz... Kalkute?"

"Iz Kalkute", potvrdih.

"Prošao si kroz Mesečinu."

"Na putu uzvodno, da."

"Brion je lane poslao svoje pse da opljačkaju severnu obalu. Poharali su sedam sela i ukrali sve čega su se dočepali... uključujući i decu."

"Zašto uzima decu?" upita Šatro, odmahujući glavom. "Ne slaže se, gladuju, a krađu decu."

"Možda više ne gladuju, ako je verovati pričama. Više ne pričamo mnogo sa Nadervilom", reče Rendal. "Možda je neko u Nadervilu malo računao i shvatio da ćemo ih tokom narednog pokolenja prestići po broju i uticaju. Njihove žene su iscrpljene i više im ne rade mašine za bebe. Krađa dece u ovako malim populacijama kao što je naša sasvim ima smisla, ako možeš da ih hraniš i podižeš."

Nisam znao ništa o mašinama za bebe. Nisu bile pomenute ni u Nkvanovim beleškama. Divarikati nisu nikada verovali u vantelesno začecje i rođenje. "Niko se nije borio?" upitah.

Rendal me ponovo odmeri. "Lenk, izgleda, nema stomak za rat. Mislim da se nada da će Nadervil naprosto nestati. No, oni su protekle godine povratili dosta snage. Naravno, u onim retkim prilikama kad uopšte razgovaraju sa nama zvanično ne priznaju generala Bejsa... Ali on ipak isporučuje svoj plen Nadervilu."

Neko vreme smo ćutke sedeli. Potom je Rendal nastavio. "Imaš li gde da oseedneš u Kalkuti?"

"U svratištu", odgovorih. "Nemam novca."

"Ne moraš u svratište. Zašto ne bi bio kod mojih dok čekaš svedočenje? Može potrajati nekoliko dana."

"Hvala", rekoh. "Nisam baš mnogo društven. Toliko dugo sam bio sam..."

"Mi smo bili na južnom toku Tera Nove poslednje dve nedelje",

reče Rendal. "Siguran sam da si video zanimljive stvari, čak i ako ne znaš kako da ih objasniš. Na ovoj planeti ima toliko malo istraživača da ne smemo propustiti priliku za razgovor."

Šest kilometara ispred Kalkute geologija se naglo izmenila. Tlo je poslalo neravno i talasasto. Silva se proredila, ostavljajući drveće-katedrale i nešto malo rasutih lizbusa da stoje kao oznake za lov na niskom, ustalasanom prostiraču jarkopurpurne i nebeski plave boje. Na zapadu su se dizali bledosivi bregovi, prekriveni po vrhovima gustim, ljubičastim rastinjem.

"Pogledaj kakvu su boju bregovi dobili ovog prolća", reče Rendal. "Jarkija je nego što sam godinama viđao. Pitam se da li Liz nešto menja u sastavu."

Šatro je kroz dvogled razgledao bregove. Video je moje zanimanje, pa ga je ponudio i meni. Pogledao sam bregove, pa skupinu lizbusa na dvesta metara od obale, i ugledao skupinu dvovratih čistača kako brste suncobrane i štitove. Njihove bezoke glave njihale su se od lista do lista sporim, sigurnim pokretima, podsećajući me istovremeno na dinosauruse i mikroskopske crve. Vratio sam dvogled Šatru.

"Ser Rendal i ja našli smo još nekoliko oblika lizbusa, specijalizovane za različite mineralne uslove", reče Šatro. "Merili smo proizvodnju kiseonika u dubokoj silvi."

"Upečatljivo", rekoh.

"Zapravo, osnovno", reče Rendal. "Lenk nam je dao da proverimo hoće li se Liz ponovo pretakati. Silva, zapravo, nije važan izvor kiseonika. Pre će biti nebitna. Većina kiseonika potiče iz okeana. Pretpostavljamo da je u pitanju razlaganje vode - mada ne znamo kako. No, nivo kiseonika u silvi može da ukaže na promene u sastavu sciona. To je važan posao, ali prilično dosadan."

Počeo sam da se pitam koliko dugo ću izdržati ovaj razgovor, kao gost u Rendalovoj kući, a da ne budem razotkriven kao varalica.

Potom sam se upitao kada će se brionisti vratiti u Mesečinu da je zauzmu. Hoće li im se disciplinci i građani Kalkute protiviti? Pokušao sam da zamislim tog Briona, o kome kod Redhila nije bilo ni pomena; verovatno ambiciozan, smešan diktator u papagajskoj uniformi.

Šatro je isključio motor i čamac je nastavio vučen maticom. Povetarac je nosio neobične mirise - sok od paradajza, đumbir.

S juga, uzvodno, začuo sam tiho, tanko brujanje drugih motora. Pristizale su nas tri velike barže. Držeći polupojeden keks, Rendal je prišao boku čamca i zagledao se u njih. S gađenjem je zdrobio keks i bacio ga u vodu. "Evo, dolaze, bezobrazna kopilad", zareža.

Uskoro su barže bile na stotinak metara od nas. Palube su vrvele od uniformisanih ljudi, bilo ih je oko stotinu. Svaka barža bila je dugačka petnaestak metara, a široka šest-sedam na najširem mestu, sa niskom ogradom i dugačkim, širokim kabinama dovoljno velikim za utovar sve moguće opreme. Na palubi nije bilo žena. Verovatno su sve ostale kod kuće da podižu još dece za Briona.

Muškarci između skladišta bili su uglavnom smeđi, tek poneki crn ili beo - uobičajeno za Čičak. Nosili su tamne pantalone i komotne bele košulje. Većina ih je upadljivo držala velike puške. Neki su se smešili i tiho razgovarali dok su prolazili kraj nas. Ostali su ćutali i samo piljili u nas, spremnih pušaka.

"Šta znate o selu uzvodno odavde, zvalo se Mesečina?" doviknuo im je Rendal. Pocrveneo je kad mu nisu odgovorili. Larisa se zavukla u svoj zaklon i legla, pokrivši lice dlanovima.

Na baržama je nastupilo nemirno meškoljenje. Bili smo veoma blizu. Mogli su lako da nas pobiju.

"A građanin po imenu Đorđos? Kimon Đorđos?"

Barže su isprednjačile. Sada smo gledali ljude na krmi, bilo ih je mladih i starih, i svi su izgledali ravnodušno.

"Gde su vam ostali?" povika Rendal, prilično glupo, po mom mišljenju. Sedeli smo, čekajući odgovor, ali niko nije odgovorio rečima. Umesto toga, ljudi na baržama podigli su puške i uperili ih tik iznad naših glava, a zubi su im se sjajili iza blistavih crnih cevi.

Potom se sa barži podigao visok, titravi uzvik. Svi ljudi na njima podigli su ruke i puške i ponovo zapevali, a glasovi su im odjekivali od ivice silve. Kad su začutali, električno brujanje motora zvučalo je kao nastavak pretnje.

"Proći će kroz Kalkutu usred bela dana, i to ispred nas", reče Šatro.

"Sad smo oko šest kilometara od Kalkute", reče Rendal. "A s

nama neće ni da pričaju. Potpuni prezir. Kopilad."

Silva je ponovo postajala jedra, lizbusi sa čipkom od mahuna opet su popunili obe obale. Na severnoj strani, blistavi crni pesak stvarao je obalu koja se zavlačila u silvu i duž reke. Skupina izletnika izležavala se oko postavljenog ručka, gledajući nas. Muškarci su učtivo mahnuli. Možda su mahali i sivim baržama; nisu delovali zabrinuto. Troje golišave dece pljuskalo se u plićaku, a njihovi melodični uzvici i smeh dizali su se iznad pljuskanja reke do ivice čamca. Upitao sam se da li su decu pozvali da se sakriju dok su prolazile barže.

Svi su izgledali opušteni, bez ikakve brige...

Spustio sam ruku preko ivice i zagnjurio prste. Voda je bila hladna, ali ne ledena. Pre nego što sam stigao da reagujem, srebrnasto stvorenje veličine manje pastrmke sunulo je iz dubina i zarilo mi nešto oštro u palac. Trgao sam se i stegao vilice da sprečim izdajnički krik. Izvukao sam ruku, olizao kap krvi i brzo obrisao palac o tamne čarape. Samo običan ubod. Niko nije primetio. Sada me i reka poznaje, pomislih.

Nebo je u zenitu blistalo kao uglačano srebro, a samo je duž obzorja bilo plavičasto. Kako smo odmicali nizvodno, bilo je sve više čistina sa kućama okruženim lizbusom; skladišta za čamce, nekakva mala fabrika sa zdepastim dimnjakom iz koga je kuljao crni dim, a pred njom su muškarci u crnim keceljama tovarili kolica. Video sam samo nekoliko traktora, a konja i volova, naravno, nije bilo; Lenkova skupina nije dovela sa sobom životinje.

Mala farma ugneždena između zidova lizbusa, kao smeđa poštanska marka na crvenom, purpurnom i crnom paketu. Silosi, ali ne i štale. Znao sam da joj ovde nije mesto, ali ipak je izgledala sasvim ljupko, poznata nekako iznutra, mada nikada nisam izistinski video ništa slično. Zamišljao sam njive sa usevima - žitom i povrćem - i jezerca sa biomasom, dublje u kopnu, dalje od reke, možda rasute ili poređane po niskim zaravnima severoistočno od Kalkute, kao što je Redhil opisao; Liz je očito podnosila takve ljudske upade. Dok smo prolazili kraj farme, mladić u crnosmeđem radnom odelu - pantalone sa tregerima, drevnog kroja - izišao je na mali pristan i

mahnio nam. Rendal i Šatro su mu otpozdravili.

"Dole, pred Kalkutom, organizovan je doček", povika mladić, a glas mu je bio pun mladosti i uzbuđenja. "Bolje da pristanete i sačekate."

"Kakav doček?" upita Rendal.

"Dosta sam rekao. Možda ste i uhode."

Rendal odmahnu glavom i ponovo mahnu u znak zahvalnosti za nejasno upozorenje, ali nismo se zaustavili.

"Kakav doček?" nervozno upita Šatro.

"Mislim da hoće da kaže kako Kalkuta neće pustiti barže da prođu", reče Rendal.

"Šta mogu da im urade?"

"Voleo bih da vidim."

Šatro je zaustio da se pobuni, ali se predomislio i oborio glavu. Rendal je stajao na pramcu, gledajući nizvodno. Svi smo osluškivali. Larisa je ječala pod zaklonom.

"Trebalo da iskrčimo ženu", reče Šatro.

Rendal kao da ga nije čuo.

"Možda bi i ser Olmi želeo da se iskrca", dodade Šatro.

Odmahnuh glavom. Bio sam radoznao koliko i Rendal da vidim kakav je odgovor smislio grad.

Niz reku se začu nekoliko pucnjeva, nalik na lomljenje štapa. Svi poskočismo kao jedan.

Rendal reče Šatru da okrene čamac i da vozi četvrtinom brzine, puštajući da nas nosi matica. Na kilometar pred nama reku je gotovo napola delilo ostrvo gusto obraslo samim lizbusom. "Ja bih to tamo uradio", reče Rendal. "Kuda... levo ili desno?"

"Ja bih barže pustio sa obe strane", rekoh.

"Obe strane su plovne", reče Rendal. "Ali bolja je istočnija, leva strana. Šira je. Lenj i samouveren kapetan krenuo bi sa leve strane... I tu bih ja stavio klopke. Brionisti su uobražena kopilad, ser Olmi. Misle da znaju više od nas. Misle da smo postali ovce."

Ponovo retki pucnji, a potom niz krak-krak-krak-krak, panična paljba, pa eksplozija. Nad drveće se podigao pramen dima, polako se okrećući. "Levo", povika Rendal, i Šatro okrete krmu da nas skrene ka ostrvu.

U silvi duž leve obale stajali su muškarci i žene zagledani nizvodno i obuzeti pričom. Neki su nam mahali cereći se kao budale; drugi su dovikivali upozorenja. "Napred je bitka! Sklonite se!"

Rendal je samo odmahnuo glavom. Šatro je postajao sve uznemireniji, i na bledom licu izbijale su mu graške znoja. Mračno je zurio napred bledoplavim očima, kao da očekuje da će nam nešto progutati čamac.

Zaobišli smo skupinicu lizbusa na uzanom peščanom sprudu. Rendal je povećao broj obrtaja motora. Sa manje od kilometra na sat, spuštali smo se ka tri brionističke barže. Preko reke su bile razapete mreže i konopci, i barže su bile zarobljene u njima. Muškarci su poiskakali u vodu i sad su plivali oko čamaca, a glave su im se njihale na vodi. Jedan je visio sa opuštenog konopca, sa nogama u vodi, mrtav. Pucnji su odzvanjali sa istočne obale, iza zaklona od malih koliba i lizbusovih debala. Ljudi na baržama uzvraćali su vatru što su bolje mogli, ali bili su izloženi, i sve više i više ih je padalo na palubu ili u vodu. Vazduh je bio pun vike i pucnjave.

Sa obale su dopirali ratnički poklici i novi pucnji. Šištava, cevasta bomba preletela je preko reke i pala na palubu leve barže, otkotrlaja se u vodu i eksplodirala, podigavši oblak vodenih kapljica. Druga je pala pravo na skladište, otkotrljala se na desnu stranu, eksplodirala i podigla u vazduh masu iverja. Tek treća je pala na srednju baržu i jedan čovek ju je podigao da je baci. Eksplodirala mu je u ruci, koja je nestala zajedno sa glavom. Sa obale su to propratili uzvici užasa i oduševljenja, a zatim još oduševljenja kad se obezglavljeno telo skljojalo i palo u vodu.

Osetio sam mučno uzbuđenje. Želudac mi se zgrčio i stezao sam oznojene šake. Osećao sam barut i dim i još nešto - verovatno krv. Koža mi se ježila, a grlo mi se od pomisli na udisanje isparenja iz nečije krvi toliko steglo da sam počeo da se gušim.

Sve tri barže bile su beznadežno zarobljene. Sa paluba su sada dopirali uzvici predaje, i nekoliko ljudi stajalo je sa podignutim rukama, bacajući oružje u vodu.

"Imate pravo da ćutite!" povika neko sa obale, sigurno student istorije. Pucnjava se nastavila, ali sve slabije. Desna barža očito je

bila probušena i sve se više naginjala u stranu. Začuli smo nove zvuke, prigušene, nalik na krike životinja u zamci. Rendal se uspravio na pramcu i namrštio se. "Sudbine mi i daha", reče. "U toj barži su zarobljenici."

Prišao je boku čamca, uzeo krmu od Šatra, ponovo okrenuo čamac i pošao nizvodno punom brzinom, pravo prema bici. Šatro se oteturao do sredine čamca. "Kuda idemo?" povika.

"Ona barža će potonuti", odgovori Rendal.

Šatro sede kraj Larise, koja je zurila u prazno kao lutka, izbezumljena od straha.

Krici iz unutrašnjosti barže sada su postali glasniji. Nekoliko metaka prozujalo nam je iznad glava, a onda su glasovi sa obale povikali da mi nismo brionisti. Reka se kovitlala ispred barži, koje su bile na petnaest metara od nas, i stigli smo do vira. Rendal ga je iskoristio da skrene udesno. Na desnoj barži, veoma nagnutoj na desni bok, iznenada su se otvorila vrata skladišta i kao da su eksplodirala. Glave, ruke, noge izlivala su se na palubu; bila su to deca, bilo ih je preko trideset.

Nisam mogao da zadržim krik, i Rendal je mračno klimnuo glavom, a suze su mu tekle niz obraze. Deca su skakala i padala u reku sa nagnute palube. Muškarac sa dve bebe u naručju izgubio je ravnotežu i takođe pao. Za trenutak je držao bebe što više, a onda ih je pustio i zaplivaio da spase sebe.

Pomislio sam na mrave kako skaču sa lista koji plovi.

Voda je bila puna plutajućih glava; nekoliko su bili brionisti, ali većina su bila deca svih uzrasta. Naš čamac je dospeo među njih i Šatro i ja smo smesta počeli da grabimo ruke, noge, glave, da ubacujemo decu u čamac, pet, šest, osam, devet, izgubio sam račun. Larisa je ostala nepomična na svom sedištu, gledajući levo-desno kao starinska igračka. Mala devojčica sa mokrom, klizavom kosom bacila se na nju. "Tebe znam! Tebe znam!" vikala je i pokušala da je zagrlji. Larisa ju je odgurnula sa gadljivim strahom.

Sa obale su pristizali novi čamci, kanui, kajaci i šajke. Reka ih je bila puna.

Jedan vojnik na barži mehanički je nanišanio i opalio na spasioce. Kao u snu, gledao sam ga kako nišani, puca i okrenuo se da vidim

vodoskok kraj čamca, ili čoveka kako vrišti i drži se za grudi, teturajući se. Vojnikov izraz lica bio je smiren, ravnodušan. Činilo mi se da ga gledam minutima, mada su u pitanju mogle biti samo sekunde.

Rendal je podigao iz vode još jedno malo telo i dodao mi ga. Smesta sam ga položio na prednju klupu i počeo sa veštačkim disanjem. Bio je to mali dečak. Koža mu je bila topla, a oči otvorene; zurile su u prazno. Plašio sam se da je već mrtav. No, posle nekoliko mojih izdisaja čvrsto je zažmurio, iskašljao vodu i počeo da povraća, a potom je počeo da diše, pa da vrišti i otima se. Ispljunuo sam kiseli ukus onoga što mi je ubacio u usta povraćanjem i predao ga starijem dečaku, koji ga je uzeo u mršavo krilo.

Podigao sam pogled, preuzeo od Šatra sledeće dete, pa još jedno, i video da ih na našem čamcu već ima previše, da ćemo se uskoro i sami prevrnuti. Struja nas je pronela pored barži. Nekoliko ljudi još je čučalo po palubama, ali većina se povukla u skladišta.

Vojnik sa puškom već je bio ubijen i ležao je preko ograde, a krv mu je kapala u vodu iz zdrobljene glave.

Još se čuo pokoji pucanj, sa čamaca i sa obale, ali većini građana prva briga su bila deca.

Rendal je ponovo predao krmu Šatru i proderao se na Larisu da pomogne da umirimo decu. Nije se ni pomerila. U čamcu je bilo možda dvadeset petoro dečaka i devojčica, najmlađem su bile možda dve, a najstarijem dvanaest ili trinaest, i svi su bili prestrašeni, beli ili zeleni od šoka. Na dnu čamca ležalo je telo jednog dečaka, zureći uvis praznim pogledom mrtvacu. Čamac je zaudarao na strah, mokraću i povraćanje. "Kreni ka obali", reče Rendal Šatru. "Olm, pomoz mi da prenesem decu na levu stranu." Pomogao sam mu da premesti nekoliko mališana, noseći ih u rukama ako su bili suviše ošamućeni ili uplašeni da poslušaju.

Čamac je naišao na malu plažu od crnog peska, gotovo me srušivši. Visok, mršav devojčurak pao je u vodu i sam se isteturio na obalu, sa kosom punom vode i peska, lica punog odlučnosti da ostane živa i da se spase od ovog ludila.

Iz silve su izišle tri žene i dva muškarca i pomogli nam da iskrcamo decu.

"Odakle su?" upita materinska, visoka žena prosede kose. Držala je u rukama dvoje dece. Jedno je počelo da se otima i vrišti.

"Ne znam", odgovori Šatro.

"Možda iz Mesečine", reče Rendal.

Iz koliko sela su ukrali decu?

Muškarac u mokrim, smeđim pantalonama i ispasanoj belojoj košulji doplivao je do plaže i uspravio se u plićaku. Pogledao nas je, video da smo zauzeti decom i pokušao je da pobegne u silvu, ali put su mu preprečila dva mladića u radnim odelima, naoružana velikim štapovima. "Ko si ti?" upita ga jedan od njih.

"Predajem se", zadihano reče ovaj.

Odveli su ga, bockajući ga štapovima po ramenima i leđima.

Decu su povelili ili poneli u silvu, a čamac je ostao da se njiše na vodi, olakšan, i počeo je da se odmiče od obale. U čamcu je ostao samo jedan dečko, od pet ili šest godina. Obema rukama se držao za klupu i gledao me je preko ramena.

"Ja se zovem Danijel Harin", rekao je. "Moja porodica je mrtva. Kuda da idem?"

Osim mrtvog dečaka koji je još ležao na dnu, on je bio poslednji koji nam je ostao na brizi. Seo sam kraj njega i zagrlio ga oko ramena. "Naći ćemo ti mesto, Danijele", rekoše.

Larisa je nekako dospela do obale, i tu je čučnula na pesak, bespomoćna i beskorisna kao i do sada. Osetio sam mržnju i sažaljenje. Koliko primitivnih osećanja za jedan sat; bio sam iscrpljen.

Rendal je užetom izvukao čamac na pesak i usidrio ga, a onda je zastao u vodi kraj nas, zagledan u mene i dečaka.

"Gde smo toliko pogrešili?" upita.

4.

Kalkuta je bila podignuta na bregovima i uvalama zapadne obale, nalik na veličanstvenu kulu od karata, lepša nego što sam očekivao. Žuti i beli zidovi izdizali su se iz crne, crvene i ružičaste silve. Pozno popodneвно sunce osvetljavalo je vrhove niskih, ravnih, četvorougaoonih zgrada i pretvaralo ih u belo zlato. Zidovi su se stapali sa stepeništima koja su se spuštala kraj parkova i skladišta prema reci, gde su vode klizile i blago ih zapljuskivale.

Dok je čamac klizio ka ivičnim delovima grada - ako se to može nazvati gradom, pošto je imao manje od pet hiljada stanovnika - video sam da je većina zgrada načinjena od obojene ksile, verovatno od lizbusa ili katedralnog drveća. Uočio sam vrlo malo metala i plastike. Veliki stakleni prozori gledali su ka istoku i reci. To je značilo da imaju peći i fabrike.

Prošli smo kraj još nekoliko čamaca. Šatro i Rendal sedeli su pozadi, Larisa pod svojim zaklonom, a ja sam seo na klupu blizu pramca. Mrtav dečak je odnesen, a dno čamca očistili smo što smo bolje mogli, kofama vode i krpama.

Nisam mogao da očistim glavu od zvukova i mirisa. Povraćanje dečaka koga sam vratio u život upilo mi se u košulju i pantalone. Deo mene još je gledao i analizirao, ali u središtu misli ostala je tupost i sivilo. Nisam mogao da spavam, a želeo sam to. Najbliže snu što sam mogao da postignem bilo je da sedim na klupi, gledam i pokušavam da se ne prisećam suviše jasno.

Nikada nisam osećao snažan roditejski nagon sve dok nisam ugledao decu u vodi. Sada su se kroz sivilo probijali bleesci užasa, bezuslovne ljubavi prema deci, životinjske mržnje, želje da svojim rukama zadavim brioniste, i sve je to dolazilo i nestajalo kao munje iza oblaka.

Moraću ozbiljno da se potrudim da zadržim objektivnost. Moj zadatak je da proučavam Lamarkiju, a ne da se upuštam u politiku useljenika.

Najviša zgrada uzdizala se u središtu grada, na brežuljku; imala je četiri sprata, zaobljena, i svaki pomen u odnosu na središnju

osu, pod nagnutim pagoda-krovovima i tremovima koji su mi izgledali ljupki i drevni: Frenk Lojd Rajt, Ričard Neutra, pomislih, i malo Tibeta, Šangri-la; pokušavao sam da se prisetim delića istorije umetnosti Zemlje koje sam proučavao pre nego što su mi izvađeni svi memorijski implantati.

Smetalo mi je što nemam dovoljno podataka. Stresao sam se, jer sapleo sam se o nedostatak neke lične mudrosti zasnovane na sećanju koje mi više nije bilo dostupno, kao kad ti nedostaje kutnjak. Osećao sam se ograničeno, nedovoljno sposobno; to mi je smanjivalo pouzdanje. Šta ako u nekoj hitnoj situaciji naiđem na prazninu na ključnom mestu?

No, ništa od toga nije bilo istinski važno u poređenju sa onim što sam upravo iskusio.

Čamac je glatko skliznuo na pokriveni pristan. Dok ga je Šatro vezivao, iskrcao sam se i duboko udahnuo, okrenuo se i ugledao Rendala kako zuri u mene. Iznenada se nasmešio. Izgledao je kao vuk.

"Dobro smo radili tamo dole", reče on. "Sutra idemo na sud da kažemo da si ovde. Noćas možeš da ostaneš kod moje porodice."

Larisa je izišla ispod zaklona, kruta od dostojanstva, ili možda od iscrpljenosti. Jedva nas je pogledala. "Imam porodicu ovde", reče ona. "Ne treba mi tvoja pomoć."

"Tomas hoće da dođeš na sud", podseti je Rendal.

Ona klimnu glavom. "Doći ću." Prostrelila me je pogledom. Začkiljila je i lice joj za trenutak postade puno mržnje. "Ne treba mi tvoja pomoć."

Na putu do Rendalove kuće prošli smo kroz središte Kalkute. Šatro se oprostio i otišao svojoj kući. On je bio slobodan, kako reče Rendal, i živeo je sa jednim starijim parom u delu grada po imenu Karpos. "Tamo gaje voće. Kruške i jabuke dobro uspevaju ako ih đubriš samlevenim suncobranima lizbusa. Oni sadrže prave materije. To su luksuzni usevi, ali nikom ne smetaju."

Sudnica, središte pravnog života okruga, nalazila se tik do elegantnog tornja na najvišem bregu Kalkute. Pošli smo dugačkim, krivudavim stepeništem okruženim kućama i radnjama. Kula je, po

Rendalovim rečima, bila Lenkov Čvor, sedište okružne vlade i samog Lenka kada bi odlučio da poseti Kalkutu.

"Prilično skroman dom za takvog čoveka", reče Rendal.

"Poznaješ li ga?" upitah.

"Preko kapetana Kajzer-Baha."

Široko stepenište već je bilo u popodnevnoj senci, koja je izgledala bogato smeđa, gotovo zlatna pod srebrnim nebom. Grad je mirisao na kuvanu hranu, uglavnom na kvasac i bogatu melasu, na prašinu od kolica koja su hitala po prometnoj ulici u dubini, na narandže, paradajz i začine iz silve koji su stalno bili tu. Niz stepenice su oko nas protrčala deca, smejući se i cičeći, dečaci i devojčice od dve do desetak godina, svi u crvenim, kratkim pantalonama i belim jaknama sa zelenim okomitim prugama, a čuvao ih je mladić začuđenog lica, sigurno mlađi muž u trijadi. Osim njih, ulice su bile tihe, građani ućtivi, odeveni u prigušene boje, uglavnom smeđu, sivu i zelenu, ali svako je imao na sebi ponešto jarko, šal, maramu ili pojas, što je označavalo staloženost u radovanju životu. Ta tradicija se dobro održala na Lamarkiji.

Bilo mi je milo što se nije sve pretvorilo u kaos. Posle svega što sam čuo o teškoćama i problemima, začudio sam se što je Kalkuta izgledala uspešno, a njeni građani siti.

Na vrhu stepeništa, u senovitom dvorištu ukrašenom usamljenim zemaljskim drvetom - jasen, pomislih, golih grana, očito nije dobro uspevao - skrenuli smo u bočnu uličicu. Kuće sa obe strane bile su načinjene od isečene crvenkaste lave spojene tamnosivim cementom. Obična vrata od ksile, nimalo drugačija od ostalih, otvorila su se na Rendalov dodir, škripeći, i ušli smo u svežu senku.

"Rendale?" začuo se nestrpljiv ženski glas. "Ervine, jesi li to ti?"

"Ja sam", reče Rendal. Stidljivo se nasmešio, a vučji izgled je nestao. "To je moja žena, Rajta. Glava porodice. Ja sam ovde samo povremeni višak."

Rendalova porodica brojala je sedmoro: četvoro dece, od dve do dvanaest godina, dve male devojčice i dva starija dečaka, koja su se sjatila oko njega sa širokim osmesima i krupnim očima, očito radosna što vide oca; njegova žena Rajta, punačka i lepa, istih

godina kao on; i njena mati, Kajtai Kim-Jastro. Gospa Kim-Jastro bila je visoka, uspravna, siva i strašna, i nije zagrlila Rendala, nego se rukovala sa njim i ozbiljno mu poželela dobrodošlicu.

Deca su se okupila oko mene čim su završila pozdravljanje sa ocem. Pitali su odakle sam i da li sam oženjen i imam li dece, i zašto me je njihov otac doveo ovamo. Na to poslednje pitanje odgovorio je Rendal: "On je istraživač i biće naš gost. Nije navikao na veliko društvo, pa vas molim da mu date malo mira makar do posle večere."

Dečaci su ostali da slušaju Rendalove priče, ali devojčice su otišle sa majkom i bakom u drugu prostoriju, niže niz hodnik. Odande sam čuo i druge glasove: zajednička kuhinja. Danas su kuvali muškarci iz druge porodice u trijadi. "Ništa naročito", reče Rajta dok je prolazila hodnikom, okružena devojčicama. "Ali biće hrane."

"Opet sive kobajagi ribe i sos od rečne trave", reče Rendal čim je izišla, i poverljivo iskrivi lice. Poveo me je u sobu za koju reče da je samo njegova, ali nije se protivio kad su dečaci pošli za nama. Sobica je imala prozor visoko na spoljašnjem zidu, kroz koji je dopirao prohladni večernji povetarac. U jednom uglu visila je mala električna svetiljka, bacajući mutno žuto svetlo preko polica pretrpanih grubo uvezanim knjigama.

"Oče, šta se desilo na reci?" upita stariji dečak kad smo se smestili na fotelje sa tkanim sedištima. "Učitelj nas je danas rano raspustio i pošao na reku... Rekao je da učestvuje u odboru."

"Bilo je borbe", reče Rendal, a bore na licu postadoše mu dublje. Nije želeo da to opisuje svojim sinovima.

"Je li neko poginuo?" upita mlađi dečak. Ličio mi je na dečaka koga sam spasao veštačkim disanjem. Oči su mu poigravale od zanimanja. Stomak mi se zgrčio kad sam se ponovo setio ljubavi i mržnje.

"Poginulo je mnogo ljudi, uglavnom gusara", reče Rendal. Nije pomenuo decu u čamcima. Negde blizu ulaznih vrata začulo se zvono i Rendal je ustao da se javi. Posle nekoliko minuta razgovora, a dečaci su za to vreme ostali sa mnom u sobi, grizući usne i z gledajući se da se ohrabre, Rendal se vratio.

"Predstavnik građanskog odbora, došao je da me zvanično pozdravi", reče on. "Tomas se javio radiom sa reke. Zaista nas očekuju sutra."

"Ima li još vesti?" upita stariji dečak.

"Ser Olmi, dozvoli da ti predstavim ove brbljivce", reče Rendal, tepšući ih po glavi. "Ovo je Nebulon, a ovo je Karl. Karl je mlađi od svog brata godinu i po dana."

"Zbog mene je mama bila malo bolesna", reče Karl. "Zato su nam sestre tako male, a mi nismo."

"Ima još vesti, da", reče Rendal, očiju poluzatovrenih od umora. "Idite da pomognete mami i baki. Pričaću vam kasnije."

"Sada!" zahtevao je Karl, ali Rendal ih je blago i odlučno ispratio iz sobe i navukao zavese kad su se izgubili iz vida.

"U barži je bilo trideset sedmoro dece", reče mi. "Tridesetoro je spaseno. Većina ih je bila u našem čamcu. Poginulo je dvanaest brionista, a dvadeset je ranjeno. Imamo šezdeset zarobljenika. Niko ne zna šta da radimo sa njima. Verovatno će ih poslati u Atinu da Lenk odluči. Ne možemo dozvoliti sebi da ih držimo ovde." Duboko je uzdahnio i podigao ruke. "Oprosti. Ponašam se kao da smo stari prijatelji."

"Mnogo toga smo prošli", rekoah.

"Ali ne poznajem te. To je ovde neobično. Većina sveta duž Tera Nove zna se bar iz viđenja."

"Čitavog života sam bio usamljenik."

"Zato što ti je porodica prokazana?"

Pravio sam se da ga nisam čuo, i Rendal je pretpostavio da je dodirnuo osetljivo mesto.

"Danas na reci pokazao si pravu hrabrost", reče. "Čak i više nego Šatro. Izgledaš navikut na takve događaje."

"Ne baš", iskreno rekoah. "I ne bih rekao da je to bila hrabrost."

"Hm." Rendal je ponovo seo i protegnuo se u maloj, tesnoj, smeđoj, senovitoj sobi. "Svejedno, ostavio si utisak na mene. Kakva ti je budućnost, šta planiraš dalje, ako smem da nastavim sa nezahvalnim propitivanjem?"

"Ranije ili kasnije moraću u Atinu", rekoah.

"Koliko brzo?"

"Nisam siguran."

"Pitam te zato što moj drug, kapetan Kajzer-Bah..." Zastao je da vidi kako ću reagovati na to ime. Nabrao sam usne i raširio oči, i to ga je, izgleda, zadovoljilo. "... i ja... planiramo vrlo ambiciozno putovanje brodom. Savladali smo mnogo teškoća i mnogo oklevanja, da bismo dobili odobrenje i materijalnu pomoć za putovanje, i da bismo našli prave ljude koji bi pošli sa nama."

Shvatio sam da je ime kapetana Kajzer-Baha trebalo da me zadivi, ali iako ga je jednom već pomenuo nisam znao ništa o toj osobi. Odlučio sam da se ponašam kao da se i dalje divim. "Putovanje, kuda?" upitah.

"Oko sveta", reče Rendal. "Nadamo se da ćemo završiti putovanje koje Bejker i Šulago nisu okončali. Prvo u Džakartu, pa na Valasovu Postaju da pokupimo ser Mansura Salapa i još neke istraživače, a zatim preko Darvinovog mora na severoistok do Martine Zemlje... To je tek početak. Put oko sveta, sa istoka na zapad. Završićemo u Atini, ali potrajaće možda i tri godine."

Osetio sam da mi se grudi stežu. "To je veličanstven put", rekoh. "Naučni pohod?"

Rendal se trgao, a ja sam prekasno shvatio grešku. "Kapetan suviše često koristi tu reč, i u pogrešnom društvu", reče on. "Za nas je to uvek istraživanje, a mi smo istraživači. No, svodi se na isto. Za sada smo dovoljno proučavali Liz. Ona je divan ekos, mirna i prijatna, sad kad smo je upoznali, ali je pomalo jednolična i obična za naš ukus. Vreme je da se vrše poređenja i izvode zaključci. Osim toga, i kapetan i ja čvrsto verujemo da će nas Lamarkija vremenom ubiti." Spustio je glas. "Došli smo ovamo kao neznalice i nespremni, i sve ovo vreme nam je trebalo da se uopšte izvučemo iz rupe." Sada je napeto zurio u mene, i njegove krupne, vodnjikave oči prodirale su u mene i odmeravale me, još prilično sumnjičavo.

"Kome ćete podneti izveštaj", upitah, "kada završite putovanje?"

"Samom Sposobnom Lenku", reče Rendal.

Zurio sam u svoje ruke, gotovo preumoran i suviše otupeo da bih shvatio koliko sreće imam. Raj Ornis me je zaista ubacio u veoma zanimljivom trenutku.

"Ako se to uklapa u tvoje planove, smatraj se pozvan na razgovor

sa kapetanom, a ja ću te podržati. No, nema potrebe da odmah odgovoriš. Obojici nam treba odmor. A tebe sutra čeka svedočenje."

"Ponuda je veoma zanimljiva", rekoše.

"To je za sada dovoljno", reče Rendal i podiže ruke sa doručja fotelje. "Hajde sad da se operemo pre večere. Zaslužujemo obilan obrok i koju čašu vina."

Dok sam se pljuskao po licu iz keramičke činije u tesnom kupatilu, ponovo sam jasno ugledao vojnika brionistu u onoj barži, kako kleči i pažljivo nišani u spasioce u kanuima i kajacima. Njegov izraz lica progonio me je više nego njegova smrt, koju nisam video. Izgledao je savršeno zadovoljan što ubija ljude, čak i one koji nisu pokušavali da ubiju njega. Zažmurio je na jedno oko i nišanio onom bednom puškom, kao da je to najmoćnije oružje u Vaseljenu.

Za ljude koje je ubio, zapravo je i bilo.

A ja sam video oružja koja mogu da sprže milion hektara i pretvore materiju u plavoljubičastu plazmu...

Podigao sam pogled ka malom ogledalu bez okvira na zidu i upitao se otkud mi ta misao. Vojnik na barži postao je oruđe i bio je zadovoljan da bude oruđe. Nije razmišljao je li opravdano ubijati muškarce i žene u čamcima koji su pokušavali da spasavaju decu koju je on sam oteo.

Upitao sam se postoji li u meni nešto slično njemu. Šta bih ja učinio sa ovim gnevom, sa ovom željom da ga uhvatim oko vrata i zadavim, da gledam njegove mirne, zadovoljne oči kako postaju prazne i mlitave kao oči dečaka u dnu čamca?

"Nije to tvoj posao", šapnuh liku u ogledalu: crna kosa, oštre oči, oštar nos, pune usne koje su čak i meni izgledale malo preterane. "Samo nauči šta možeš, nađi ključnjaču, idi kući."

Nas osmoro sedelo je za dugačkim stolom od lizbusa i služilo se iz više činija sa sosom od rečne trave i pečenih riba iz reke; imale su sivu kožu, nisu imale usta i pomalo su ličile na ribu zbog prozirnog, neravnog repa, tri crne očne tačke i tela dugačkog dvadesetak centimetara. Sastojale su se gotovo isključivo od žilavih proteina nalik na mišiće i bile su hranljive, ali bezukusne. Razni sosovi sa

travama iz kućne bašte dodavali su nešto ukusa inače vrlo bljutavom obroku.

Već posle prvih nekoliko minuta za večerom postalo mi je jasno da gospa Kajtai Kim-Jastro smatra sebe glavom ovog ogranka trijade. Rendal i njegova žena bili su tihi i pomirljivi prema njoj, baš kao i deca; ali videlo se da gospa Kim-Jastro smatra da se ne ponašaju prema njoj onako kako zaslužuje. Dok smo sedeli za stolom, prevrtala je po hrani u tanjiru sa tužnim dostojanstvom, kao svrgnuta kraljica koja se priseća davnih gozbi. To, izgleda, nije smetalo Rajti, koja danas nije kuvala, nego je koristila porodični udeo u zajedničkoj kuhinji.

Vrlo malo se pričalo o događaju na reci. Umesto toga, Rajta se raspitivala kod muža o putovanju uz reku i šta su tamo našli. Rendal je opisao dvanaest dotad nepoznatih sciona. "Nisu novi - nemaju osobine prototipa ili probnih primeraka - naprosto ih nikada ranije nismo приметili i opisali. Izvršili smo mnoštvo merenja kiseonika. Nema znakova pretapanja."

"Je li vredelo truda, sve zajedno, čitav put?" upita Rajta.

"Mislim da jeste. Ne toliko kao veliko putovanje, naravno... ali bilo je dobra vežba."

"Moj muž postaje nemiran ako provede više od nekoliko dana mesečno kod kuće", vedro mi reče Rajta.

Rendal joj se nasmeši i nagnu glavu, kao da izražava skromnost zbog nekog komplimenta. "Moja žena postaje nemirna ako joj se motam pod nogama", odgovori.

"Mi volimo kad je tata kod kuće", reče mlađi dečak, Karl. Jeo je vrlo malo. Dečija lica su me opčinila. Pogotovo su devojčice bile očaravajuće - minijaturne kopije odraslih žena, a njihovo tepanje i dečiji naglasci zvučali su kao muzika. Deca u reci su me pogodila dublje nego što sam mislio.

"Zašto piljiš u nas?" upita starija devojčica, Sasti, posle nekoliko minuta.

"Tako dugo sam bio u silvi..." rekoh. "Tamo nema baš mnogo lepih, malih lica."

"Naša deca jesu veoma lepa", ponosno reče Rajta. "Nisu uvek dobra, ali jesu lepa."

"Hvala, mama", učtivo reče Sasti.

"Da li bi bilo učtivo da te upitam čime se baviš?" upita me Rajta.

"Uglavnom istim poslom kao i ser Rendal, samo sam manje obrazovan za to i imam manje ideja. Uglavnom sam protraćio dve godine, iskreno rečeno."

Rendal je upozoravajuće pogledao Rajtu, i ona smesta promeni temu. "A sadašnji planovi?"

"Trebalo da nađem posao. Mislio sam da pođem u Atinu."

Rajtina majka odmahnu glavom. "Snobovski grad. Svi se klanjaju Sposobnom Lenku. Došla sam ovamo iz Atine da pomognem kćeri kad su joj se rodila deca. Muž mi je još tamo."

"Kajtaini pogledi su malo preoštri", reče Rajta. "Predugo je živela blizu prestola."

"Budi ljubazna", poluglasno joj reče Rendal. "Seti se da imamo sredstva i odobrenje."

"Da, a Sposobnom Lenku trebalo je sedam godina da ti ih da", reče Kajtai. "Ne bojim se uhoda. Znam da im Lenk ne veruje - ovo nije policijska država, i tu mu odajem priznanje - a osim toga, ser Olmi ne izgleda kao dostavljač."

"Ne bih ni znao kome da se obratim", rekoh. "Ne znam mnogo o politici u Atini."

"To jeste politički grad, ali to je svakako normalno", nastavi Kajtai. "Malo ko sme da kritikuje Sposobnog Lenka, iako ima šta da se kritikuje. Da je u početku bilo više kritike, možda ne bi imali toliko teškoća i tragedija."

"Bilo je teško organizovati prelazak kroz Put", reče Rajta uz prizvuk tuge. "Tako su mi pričali, naravno. Ja se još nisam bila rodila."

"Pričaj nam opet o Čičku i Putu, bako", reče Nebulon, ali baka kao da ga nije čula.

"Bila sam odrasla", reče Kajtai. "Trebalo je da znam u šta se upuštam. Ali život u Čičku bio je kao san o bogatstvu, i nismo bili pripremljeni. Niko nije znao šta da očekuje. Najmanje smo očekivali da će nas pretvoriti u mašine za bebe."

Opet taj iraz.

"Zakon prirode", suvo reče Rendal.

"Lako je muškarcima da tako kažu", nastavi Kajtai, zagrevajući se. "I lako je bilo Lenku da to očekuje od nas. A mi smo pristale! Zvučalo je dramatično i moćno, da postanemo majke novog, čistijeg društva. Ali ono što se desilo danas na reci - je li to bilo čisto ili časno?"

"Bilo je časno ono što su učinili branitelji", reče Rajta, zarumenevši se. Pogledala je Rendala, ali on je očito bio navikao na svoju taštu i pazio je da se ne uvredi.

"Jesi li video čistu hrabrost, bez ikakvih gluposti, ser Olmi?" upita me Kajtai.

"Video sam hrabrost i mnogo gluposti", reko.

"Mnogo gluposti, to je sasvim tačno. Moramo biti hrabri kod toliko gluposti." Neko vreme je ćutala, i završili smo obrok slušajući dečje ćeretanje. Nebulon mi je opisivao Čičak i Put, a Karl je ubacivao pojedinosti. Smatrali su da je to bilo veličanstveno mesto, puno hladnih, bučnih mašina i ljudi koji ne liče na ljude.

Kajtai je nastavila tamo gde je stala kad je poslužen čaj. "Dobro se sećam Čička", reče. "Niko od vas ga se uopšte ne seća."

"Meni su bile tri godine", reče Rendal. "Sećanja mi baš nisu jasna."

"Nije bio onakav kako ga opisuje Lenk, niti onako kako zamišljaju Karl i Nebulon. Nije bio izopačeno mesto zagađeno tehnologijom. Bio je čudesno udoban. Tada to nisam shvatala. Bila sam mlada i puna ideala. Moj muž bio je odani sledbenik Dobrog Lenka. Sve što je verovao moj muž, verovala sam i ja. I prešla sam, njega radi. U prve tri godine umrlo mi je troje dece. Rađala sam ih u patnji i bolu, i umirala su. Na Čičku bi njihovo rođenje bilo mnogo lakše, i ne bi umrla..."

"Platili smo visoku cenu", tiho reče Rajta, otpijajući iz keramičke šoljice, zagledana u sto. "Ali dobili smo divan svet, mlad svet."

Izgledalo je da joj je neprijatno zbog majčinih reči, ali nije nameravala da je prekine. Pitao sam se koliko se ona slaže sa Kajtai - i koliko se slaže Rendal, i šta useljenici kao celina misle o teškoćama proteklih decenija.

"Koliko li je svetova dosad otvoreno u Putu? Skoro četrdeset godina! Mogli smo naći pravi raj..."

Kajtai je mislila da vreme na Čičku protiče isto kao ovde.

"Ali mrzeli smo tehnologiju. Plašili smo je se. Toliko smo je se plašili da smo je ostavili za sobom, čak i mašine koje bi nam održale decu u životu. Sve je palo na žene. Pravljenje beba i gledanje kako umiru. Stari način, koji smo svi bili zaboravili. Nismo bili spremni za to. Dobro se sećam."

"Put je bio užasan", reče Rajta.

"Lenk ga je upotrebio, zar ne?" upita Kajtai.

"Majko, naš gost je imao vrlo težak dan... a i Ervin. Treba da nađemo drugu temu."

"Teški dani su deo onoga o čemu sam... ne mogu čak ni da pokušam da se izrazim. Jednog dana će se sve srediti, ali ne znam kada. Izvinjavam se, ser Olmi, ako sam te uznemirila."

"Nisam uznemiren", reko.

Kajtai mi se nasmešila prvi put otkako sam je upoznao. "Volela bih da ti jednom pričam o Čičku", reče. "Suviše si mlad da se sećaš, a činjenice su toliko izobličene. Sećam se kakav je zaista bio. Kada sam bila devojka, pre nego što sam upoznala svog muža..."

Rendal i Rajta su mi pripremili ležaj u radnoj sobi. "Slobodno razgledaj knjige", reče Rendal.

"Studenti često odsedaju kod nas", dodade Rajta. "Rendal voli da se hvali svojom bibliotekom."

"Malo je tako dobrih izvan Atine i Džakarte", reče Rendal. "Gotovo sve što se zna o Lamarkiji." Žalosno je domahnuo glavom. "Očito još mnogo treba da učimo."

Porodica se povukla posle nekoliko minuta, i stan je utonuo u tišinu. Moja iscrpljenost je uminula, pa sam seo na ležaj, potpuno budan. Imao sam pred sobom čitavo veče, dok porodica spava.

Neko je tiho kucnuo po do vratku kraj navučene zavesu. Povukao sam zavesu. U hodniku je stajala Kajtai, sa prstom na usnama, a sive oči blistale su joj u mraku. "Izgledaš kao da razumeš", reče. "Ovde me tako malo razumeju. Oh, vole me, mnogo, ali izgleda da me niko ne razume."

Iznerviran time što ću imati manje vremena za proučavanje tablice i knjiga, potpuno sam povukao zavesu i pustio je da uđe.

"Osećam da imam nešto da ti kažem", kruto je rekla, potpuno nezainteresovano pogledavši nizove knjiga. "Ervin će te sutra odvesti i verovatno neću imati drugu priliku.

Proveo si dve godine u silvi. Svakako ti je bila fantastična, a možda čak i lepa. Zaista je lepa, to ne mogu da poreknem. Ali na Čičku su imali komore pune zemaljskih šuma, životinja, insekata... Bogate, guste i potpune. Kada sam bila devojka, provodili smo čitave nedelje u tim šumama, i ako ne bismo gledali u nebo, mogli smo da se pretvaramo da smo na Zemlji... divna, divna mesta.

Muž mi je rekao da će Lamarkija biti raj. Uveravao me je da Lenk sve zna, i da ćemo živeti u devičanskoj divljini nedirnutoj ljudskom rukom. Mislim da ni on nije shatao šta će to značiti. Lenk nam je rekao da se množimo. Prvih deset godina ovde provela sam rađajući decu i gledajući ih kako umiru. Rajta mi je bila četvrta beba, i prva koja je preživela. Tlo je bilo siromašno kobaltom, selenom i magnezijumom. Nijedan usev nije rastao kako treba. Nismo znali šta na Lamarkiji sme da se jede. Hrana je bila pogrešna. I odrasli su se razboljevali, ali ne tako često kao deca. Njihova mala tela nisu, izgleda, znala kako da se uklope. Bila su to užasna vremena... Patili smo od bolesti koje su na Čičku bile nepoznate. Nismo bili pripremljeni."

Na ulazu se pojavila Rajta. "Majko", blago je rekla. "Molim te. Naš gost je veoma umoran."

"Samo sam htela da mu kažem", reče Kajtai.

"Izvinjavam se, ser Olmi", reče Rajta, obgrlivši majku oko ramena. Okrenula se da me pogleda. "Nemoj misliti da se ne slažem sa svojom majkom, ali ima boljih trenutaka za razgovor. A nismo ni pitali kakva su tvoja gledišta."

"Mlad je", reče Kajtai. "Treba da zna. Ko će da mu kaže?"

Rajta je navukla zavesu i stan se opet utišao.

Izvukao sam iz ranca Nkvanovu tablicu. Zidovi knjiga bili su suviše zastrašujući. Udžbenici visokog nivoa, radovi naučnika za druge naučnike. Morao sam da steknem osnovno znanje pre nego što se upustim u to. Do jutra moram biti spreman za razgovore sa Rendalom i njegovim prijateljem, važnim i dobro poznatim kapetanom Kajzer-Bahom.

Ponovo sam pregledao Nkvanove lične fajlove, pokušavajući da otkrijem šifru. Mnogo puta je citirao Henrija Dejvida Toroa, kao i Henrija Plejsa, glavnog ekologa tokom izgradnje Čička. Isprobao sam kombinacije ta dva imena i različitih naslova, bez uspeha. Potom sam, gotovo slučajno, našao podvučen odlomak iz Toroa:

Kakva je to zemlja bez prepelica i zečeva? Oni spadaju u najjednostavnije i samonikle životinjske stvorove; drevne i časne porodice poznate od davnina do danas; sama boja i srž Prirode, najbliži saveznici lišća i zemlje.

Posle citata sledila je Nkvanova beleška: "Toro ima Zemlju u sebi. 'Ako ne znaš gde si, ne znaš ni ko si.'"

"Zemlja", razmišljao sam. "Zečevi, prepelice. Zemlja... mesto. Toro. Zečevi..."

Toro ima Zemlju u sebi. Ne imao, nego ima.

Lupnuo sam tablicu o koleno, sve više se nervirajući. Bilo mi je pred nosom. Znao sam...

Zemlja. Toro.

Pogledao sam slova i uporedio dva imena. Toro je zaista sadržao Zemlju, a ostajali su O i U. *Neprevodiva igra reči: Toro se u originalu piše 'Thoreau', a Zemlja 'Earth' - prim. prem. UO. OU.* Pretražio sam rečnike tablice potrazi za O i U, U i O. Uo, reče tablica, je francuska reč za gde. "Ako ne znaš gde si, ne znaš ni ko si. To je bio citat pisca iz dvadesetog veka po imenu Vendel Beri, koga su građani Čička često koristili.

Jednostavan kompjuter unutar tablice pratio je moje traganje, videlo se po maloj ikoni. Osećao sam se kao da mi Nkvano viri preko ramena dok sam rešavao njegovu malu zagonetku.

Počeo sam da kucam: "Zemlja. Gde. Mesto. Toro. Beri."

Na ekranu se iznenada pojavio okvir. "Znaš li mesto gde je sahranjen Toro?"

"Zemlja", odgovorih.

U okviru se pojavio nov tekst:

"Toro je u Zemlji. Zemlja je u Torou. Ali gde je Toro sahranjen?"

Prešao sam na staru Veću kosmičku enciklopediju koja je uvek

bila ugrađivana u ovakve tablice prilikom sklapanja - kopija starine iz dvadesetog stoleća - naročito za divarikate na Čičku. Tablica je potrajala tolike godine; pitao sam se koliko su useljenici poneli baterija iz dvadesetog veka, za svoje naročite skromne tablice, ali nije bilo mesta odakle bi se baterije izvadile radi zamene. Dok sam pretraživao enciklopediju u potrazi za Toroom, shvatio sam da su tablice svakako opremljene sasvim savremenim izvorom energije, koji može da traje vekovima. Divarikati su često pravili takve kompromise, pošto bi filozofske vođe pažljivo razmotrile stvar. Uobičajeni izuzeci u korist savremene tehnologije odobravani su uz frazu: 'Dobri Čovek bi ovo odobrio, jer je podređeno čoveku i ne čini nas manjim nego što jesmo.'

Nisam mogao poreći da je Nkvanova tablica podređena čoveku.

U enciklopediji nije bilo izričito rečeno gde je Toro sahranjen, ali pisalo je da je pred kraj života obitavao u Bostonu. Zato sam upisao: "Boston, Masačusets."

"Pristup otvoren", odgovori tablica.

Znao sam da sad imam na raspolaganju Nkvanov lični dnevnik. Setio sam se njegovog tečnog, melodičnog govora, kad sam ga sreo dok sam bio dete na Čičku, i kako me je čak i tada zadivio njegov oštri um. Znao sam da ću tu naći ključeve i perspektivu koji su mi potrebni.

Počeo sam sa dnevničkim zapisima od pre više od trideset lamarkijskih godina:

Prelazak 4. Jesen 67.

Danas je bilo mnogo rasprave zbog Lenkovog plana da propiše način potrage za jestivim scionima. Na svom prestolu u Džakarti, Lenk sluša razne poručnike i iznenada shvata koliko smo gladni mi na granici ljudskih teritorija... Svi su gladni. Usevi ne rastu dovoljno brzo, niti u dovoljnoj količini. Žetve su slabe. Tlo je siromašno metalima, uključujući i mikroelemente. Jedemo scione iz očajanja, i neki ljudi su se razboleli i umrli. Znamo da su bele-kape - tako smo nazvali spore, pljosnate, trouglaste scione koji koračaju na uglovima povijenim naniže - nisu jestive, pa ipak je prošle nedelje dvoje dece u Mesečini umrlo jer su pokušali da ih jedu.

Ima i nekih uspeha. Odavno uzimamo vlakna iz pseudo žbunja lepezastog lišća, koje uspeva blizu Mesečine, i koristimo ga za čaj i tkanine. Žvakanje vlakana pruža delimično zadovoljstvo - sadrže blago stimulatívno sredstvo koje naši hemicari još nisu uspeli da izdvoje - ali malo hrane. Najbolja hrana koju smo dosad otkrili jeste gumasta masa načinjena od gúste unutrašnjosti crvenih i purpurnih izdanaka takozvanog asparagusa. Masa se brzo obnavlja, a ima ukus na ribu i obezbeđuje osnovne proteine. Niko još nije analizirao sve fitide, i verovatno će nam nešto od ovoga što sada jedemo nauditi kasnije - ali za sada glad nalaže pravila, naročito na mestima kao što je Mesečina, na ivici Lenkovog carstva.

Prelazak 7. Proleće 78.

Sećam se da je, prve dve godine pošto nas je Lenk doveo ovamo, silva pevala svake noći. Bila je to tiha pesma od zviždanja i šištanja, jer arboridi su uvlačili vazduh kroz pore na lišću-suncobranima, a i drugi scioni su stvarali svoje jedinstvene zvuke, kao instrumenti u orkestru. Niko nije znao zašto silva peva. Naprosto je pevala, i mi smo to prihvatili i navikli se.

No, kako su godine proticale, noćna pesma je jenjavala. Silva je ponekad proizvodila samo pokoji isprekidani zvuk, dalek i usamljen. Nekih noći uopšte ne bi bilo pesme. Sada silva peva možda jednom u deset dana. Mislim da razumem zašto peva, ali ne znam zašto to čini sve ređe.

Ekosi svakako imaju mnogo načina da prate svoje scione. Videli smo brzane kako kruže kroz silvu uobičajenim putanjama, nalik na tronoge hrtove, kako jure između fitida i arborida brzinom i do trideset kilometara na sat. Znamo neke putanje klizača i pticolikih, koji lete iznad silve. Verujem (a nisam jedini) da sva ta stvorenja imaju ulogu u unutrašnjoj komunikaciji silve. Kao glasnici, nose podatke... možda o uslovima na jugu, ili severu, o upadima iz drugih zona, ili samo obične tračeve. Nose ih nekuda. Nešto sluša, razmatra, premišlja...

Ili se samo nadam tome. Voleo bih da sretnem srce i um ekosa. Imam mnogo pitanja za njega - ili nju.

Prelazak 8. Proleće 43.

Danas sam video krdo brstača suncobrana, nalik na dvoglave žirafe, kako se probijaju kroz silvu na pola kilometra od Mesečine i na desetak metara od reke. Retko se viđaju danju, i nikada u tolikom broju, niti toliko veliki - jedan je bio dovoljno visok da dosegne granje katedralnog drveta! Upitao sam se da li ih je ekos dodelio nekoj drugoj oblasti. Kreću se na tri uporedna koloseka, kao stopala golaća. Gledano izbliza (kada je Hilar jedne noći slučajno traktorom oborio jednog), vidi se da svaki kolosek predstavlja niz od hiljada nožica sa sisaljkama na vrhu, svaka ima možda tri centimetra dužine, a ipak drže težinu stvorenja velikih kao zemaljski dinosaurusi... a ima i izvesne sličnosti sa njima.

Ne uzimaju - ne volim da kažem 'jedu' - suncobrane niti lepeze osim ako im je drška oštećena (možda od vetra) ili su na neki drugi način izgubili funkciju. Kad smo tek stigli, neki od nas su mislili da su u pitanju biljojedi, kakvi bi se mogli očekivati u savani ili džungli na Zemlji. Sada znamo mnogo više o njima, ali ipak ni blizu dovoljnog.

Video sam danas i mnogo belih-kapa kako se hrane iz lizbusa, kao stenice na peteljki ruže. Ostale su tamo satima, mada se obično hrane nekoliko sekundi, a onda odu. Niko ne zna čemu služe bele-kape.

Dobio sam iz Džakarte paket dokumenata. Ponovo sazvana komisija za istraživačke standarde konačno je donela zaključke o klasifikaciji i nomenklaturi lamarkijske biologije. Moramo znatno da se udaljimo od starih zemljanskih merila, iz očitih razloga.

Izgleda da je najviši oblik klasifikacije ekos. Ekosi se opisuju i definišu po geografskom položaju ili po imenu onoga ko ih je otkrio, i po broju zone (na primer, Elizabetina zona ili Zona Jedan). Određivanje granica i dokazivanje odnosa sa ekosom zavise od posmatranja i genetske analize, koje su nam još grube i nesigurne. Posmatranje je, izgleda, zasad osnovni i najpouzdaniji metod.

Potom dolaze klade unutar ekosa. Arboridi ili drvolike klade, fitide, anulide, poligonide i tako dalje, definišu ove skupine sciona. Potom dolaze odgovarajući scioni, ili oblici, koji vrlo malo variraju po izgledu. Prema tome, bele-kape su svrstane kao Elizabethae Polygonon Trigonichos.

Klasifikacija i nomenklatura će se nesumnjivo menjati i poboljšavati, ali bar smo postigli nekakav dogovor odakle da počnemo.

Preskočio sam deo, brzo prelistavajući stotine stranica teksta:

Prelazak 22. Zima 34.

Žena mi je umrla pre skoro dvadeset godina, i nisam se ponovo ženio. Počeo sam ovaj dnevnik kada je umrla. Žene su podnele najveći teret našeg dolaska na Lamarkiju. Sada živimo svoju filizofiju sa odmazdom, i bol i tuga su duboki. Neki kažu da je zadovoljstvo još dublje. Sećam se svoje žene, i njenog blagog ponašanja, i straha na njenom licu od bola dok je rađala naše prvo dete. I sam sam tada osećao toliko bola, što ju je moja požuda, moja upornost, dovela u takvo stanje. Naravno, potom je usledio njen oporavak i radost... ali i dalje mislim da su žene mogle da se sećaju života na Čičku i da žale za onim što su tamo ostavile. Samo zbog svoje istinske hrabosti ne žale se mnogo više.

Mojoj ženi je čas kucnuo suviše rano. Nešto se ugasilo u njoj, i naprosto je umrla. Smrt može da dođe kao dobar prijatelj onima koji umiru. Nikada nije dobra onima koji ostanu.

Prelazak 23. Leto 7.

Šetao sam kroz silvu sa decom iz seoske Lenkove Škole. Hvatili smo scione i nosili ih u školu da ih proučimo, uvek ih oslobađajući za koji sat. Prošle nedelje smo imali zarobljenika koji je na mene ostavio veliki utisak. Vilijem Tas Feni, star osam godina, našao je malog šestonogog nosača sa sedam mladih fitida. U toj ranoj fazi razvoja, Elizabetine fitide - pogotovo one sitnije, koje zovemo izdanci - jedva da su išta više od tamnosivih i purpurnih želatinskih kuglica veličine prsta, punih sićušnih belih niti. Vilijem je doneo nosača na kolicima. Razgledali smo lelujavu činiju sa kožastom ivicom, i mlade fitide u njoj, i zapisali smo šta treba. Potom sam rekao Vilijemu da vrati nosača tamo gde ga je našao, a on je rekao: "Ali ne sećam se gde je to bilo."

Pokušali smo da se vratimo istim putem u silvu, ali Vilijem je

ostavio vrlo malo tragova, a otisci točkova kolica nestali su u gipkom tlu. Konačno, pošto je dan opasno odmicao, a uskoro su počinjali časovi iz drugih predmeta, spustili smo nosača i njegov teret na tlo. Nekoliko minuta se okretao u krug, tiho je uzdahnuo i pao na zemlju. Potom je istovario sve fitide. Ležale su kao crvi veličine prsta, vijugajući na tamnom, neravnom tlu.

Anđela nas je zvala iz školske zgrade, pa sam poveo decu nazad, ali zarekao sam se da ću se vratiti što pre uzmognem. Nekoliko sati kasnije našao sam nosača očito mrtvog, a mlade fitide isušene i izmrvljene.

Upleli smo se u jednostavna nosačeva uputstva, ili smo ga odvojili od putanje obeležene mirisom ili na neki drugi način, i vratili ga negde gde mu nije bilo mesto.

Često mislim na tog nosača. Šta će biti sa našom decom, odvojenom od putanje?

Prelezak 25. Zima 15.

Ponovo Džozef Vizal u poseti preko Kalkute. Došao je iz Atine i stigao u Kalkutu tek juče, a onda je smesta krenuo za Mesečinu čamcem koji ide sredom. Proveli smo mnoge sate i večeri prisećajući se. On danju putuje sa svojim prijateljima istraživačima, daleko rekomb na jug, ali uvek se vraćaju do večeri. Bojim se da su svi oni samo amateri. No, šale se na račun svojih malih otkrića, od kojih će neka možda ipak biti vredna...

Doneo mi je nove pojedinosti o pokušaju ubistva Sposobnog Lenka, vesti koja nas je sve užasnula pre dve nedelje, kada smo je prvi put čuli na radiju. Atentator pripada Geancima, skupini o kojoj se mnogo govorka i o kojoj se vrlo malo zna, pa nehotice pomišljam da su oni pre legenda nego činjenica; no, taj atentator, Dou Ton Kunsler, koga nikada nisam sreo, tvrdi da pripada njima. Džozef kaže da su Geanci aktivni svuda i da se prepoznaju po tajnim znacima.

Čudno. Napustili smo Čičak da bismo stvorili novu vrstu raja, a umesto toga našli smo se na putu ka starim, otužnim paklovima.

Džozef je doneo i vest da Lenk odobrava novi istraživački program, uprkos onome što su mu rekli savetnici, pogotovo Alrika Fasid, sitna ženica i užasan pomoćnik. Bar jednom je Lenk nije

poslušao. Program će se zvati Godina Lamarkije, i učestvovalaće sve zajednice - zbog čega će sredstva svakako biti dodeljivana iz nekog centralnog fonda. Tu će biti mnogo protivljenja. Sredstva su nam i dalje oskudna, mada je glad prošla.

Pretpostavljam da možemo da žrtvujemo jedan traktor i pošaljemo ga u Atinu.

Počće nov istraživački pohod, vodiće ga Bejker i Šulago, dvojica mojih nekadašnjih studenata u Džakarti. Oni su sjajni, ali skloni raspravama i bojim se da neće biti dobre vođe.

Posle desetak zapisa u Nkvanovom dneniku, prišao sam policama sa knjigama i našao dva debela toma, početničke udžbenike koji nisu bili prepuni tehničkih izraza i reči koje ne bih mogao lako da shvatim. Dobro će mi poslužiti kao uvod za ono što useljenici znaju o Lamarkiji, ili bar o Liz.

Čitao sam čitave noći, sve do pred zoru, kada sam postao nemiran a mišići su počeli da mi se grče. Kao i na Čičku, na vratima nije bilo brava. Tiho sam se iskrao i pošao uličicom na sever. Želeo sam da sam razgledam Kalkutu i da razmislim o onom što sam pročitao.

Nisam računao na potpunu tamu u Kalkuti pred jutro. Ni u uličici ni u glavnim ulicama nije bilo električnog svetla, a na okolnim bregovima videla se tek poneka svetiljka. Sa rečne delte navukli su se oblaci, te nije bilo pomoći čak ni od zvezda. Pošao sam nazad pipajući, brojeći vrata, opipavajući grube cigle od lave i zrnastu strukturu lizbusa na kapijama i vratima, sve dok nisam stigao do jednih za koja sam mislio da su sigurno Rendalova.

Uz dosta olakšanja spustio sam se na svoj ležaj u biblioteci i pomislio na sve jednostavne stvari koje ću još morati da naučim.

5.

Rendal me je otpratio pola kilometra od svoje kuće do sudske zgrade, kraj Lenkovog Čvora. Prošli smo kroz masu ljutih i radoznalih građana. Neki su nas prepoznali kao učesnike u spasavanju i tapšali su nas po leđima, u znak čestitanja i zahvalnosti. Stigli smo do kordona stražara, a dežurni oficir nas je upitao za imena i pustio nas unutra.

Pred glavnom sudnicom stajalo je petoro građana, dva mračna muškarca poznih godina i tri žene koje su prošle doba rađanja. Kruto su nas pozdravili. Pre nego što saslušaju naše svedočenje, pošli su na pauzu; stajali su u svojim tamnosivim ogrtačima u holu i pili taman čaj od vlakana. Bili su zauzeti od ranog jutra, odlučujući kako i kada da pošalju zarobljene brioniste Lenku, u Atinu.

Larisa Strik-Kašemu sedela je malo dalje na klupi, sama i ćutke.

Poslednji brionisti koji su tog dana bili saslušavani izišli su pod stražom iz suda baš kad smo stigli, sedam muškaraca i jedna žena, svi u odeći koju su imali i juče, samo očišćenoj i osušenoj, i svi međusobno vezani debelim konopcima, vrat za vrat i noge za noge. Gvožđe i čelik bili su suviše retki i vredni za lance, a činilo mi se da u Kalkuti i nema mnogo potražnje za lancima.

Masa napolju počela je da viče i skandira kad su se pojavili zarobljenici. Čuvari su ih brzo sproveli niz otvorenu ulicu i dalje od Čvora.

Nekoliko minuta pošto smo stigli, u hol su ušli disciplinac Elevi Bar Tomas i dvoje njegovih pomoćnika. Tomas je klimnuo glavom Rendalu, Larisi i meni i prišao nam. "Čujem da smo svi imali okršaje", reče. "Mi smo sreli tri barže dok smo bili usidreni iznad Kalkute. Prošle su kraj nas uzvodno. Bilo je ispaljeno nekoliko metaka, ali znali smo da ne možemo da ih zaustavimo."

"Jeste li čekali ostale čamce?" upita Rendal.

"Do sinoć. Tada sam zaključio da je to beskorisno, pa smo se vratili u Kalkutu."

Rendal nije bio oduševljen ovom pričom, ali nije rekao ništa.

"Građani su se ovde dobro poneli", reče Tomas. "Voleo bih da

sam bio tu da pomognem."

Posle pet minuta sudski činovnik objavio je da građansko veće nastavlja zasedanje. Rendal se izvinio i pozvao me da kasnije dođem na dokove, na 'Obazrivog', i upoznam se sa kapetanom Kajzer-Bahom. Mi ostali ušli smo u unutrašnju odaju bez prozora, jasno osvetljenu električnim svetlom. Ovde su gradski mirisi nestali u prašnjavom, ustajalom vazduhu. Veće je zauzelo pet stolica na platformi. Tomas je stajao kraj njih, okrenut ka Larisi i meni. Larisa se nesigurno premestila na stolicu.

"Kakve su joj povrede?" upita najstarija žena glasom punim saučešća. Zvala se Sulamit Fej-Činmoi. Bila je sitna, mršavog lica, naboranih šaka i istaknutih kostiju ispod blede kože, i sva se usmerila na Larisu, zabrinuto se mršteći.

"Bol i šok", oštro odvrati Larisa. "Izdaja."

"Iscripljenost", dodade Tomas. "Dani bez hrane."

"Jesi li dovoljno snažna da ispričaš svoju priču?"

Larisa je prevrnula očima i stegla vilice. "Već sam ispričala. Boli me kad moram sve ponovo da prežvakavam."

"Razumemo te", reče najstarija žena. "Da li me poznaješ, Larisa Strik-Kašemu?"

"Ne", reče Larisa.

"Ja sam te venčala sa tvojim mužem pre pet godina."

"Onda budi prokleta", reče Larisa.

Žena se iznenađeno trže. "Treba da se zvanično predstavimo", reče. Članovi veća rekli su jedan po jedan svoja imena i adresu u gradu. Mlađi muškarac, širokih kukova i uskih ramena, sa šiljatim, radoznalim licem i ispitivačkim, duboko usađenim očima, reče da je iz Džakarte i da je došao u Kalkutu u okviru građanske razmene. Zvao se Torens Raj Paskal i kao da se posebno zanimao za mene.

"Sad nam ispričajte svoju priču", reče visok muškarac dugačkih prstiju, sa gustom crnom kosom i krupnim plavim očima, Kenet Du Šamet iz južnog kraja grada, farmer. "I setite se, po propisima Dobrog Čoveka i po Lenkovom zakonu, svaki građanin govori pred valjano sazvanom petorkom kao da je zaklet svetom zakletvom."

'Zavet se podrazumeva, da niko nikada ne sme biti slobodan da laže', setih se. Osetio sam iznenađan i neočekivan bol od pomisli da

ću ja svakako narušiti ovo pravilo.

Larisa je svedočila polako i bolno. Nekoliko puta se uspravila u stolici dok je opisivala muževljev sastanak sa brionistima i njegov prelazak njima, pre pola godine. Potom je pričala o čamcima koji su se vratili i o vojnicima brionistima - upotrebila je drevni pogrdni izraz, soldati, uobičajen neposredno posle Smrti pre deset stoleća - i njene reči su siktale u vazduhu kao odvezani balon. Slaba i iscrpljena, skljkala se u stolici, lica izobličeno i vlažno od suza.

"Gradonačelnik je odbio predstavnika generala Bejsa. Sakrila sam se kad su došli. Znala sam da će biti zla."

Potom se opet uspravila u sedištu i ispričala kako je pretražila selo, ne nalazeći nikoga živog, kako se neko vreme krila, kako je odlutala do reke da čeka čamce. Tamo je našla poslednje žrtve, Nkvana, svoju rođaku Genadiju i ostalo dvoje. Potom je opisala svoj dolazak na dok. "Pojavio se niotkuda. Sve što je rekao bila je laž."

Ponovo je pitala zašto čamci nisu došli ranije.

Fej-Činmoi odgovorila joj je piskavim glaom: "Zato što se nije znalo da vam se nešto desilo, sve dok dan i po niste odgovarali na radio-pozive. Čamci iz Kalkute inače idu do vas svaki peti dan."

"To smo joj objasnili", poluglasno reče Tomas.

"Nemojte me zaobilaziti! Ja sam razumno ljudsko biće!" planu Larisa i ustade. Odvratio sam pogled, osećajući da sam pocrveneo - uznemiren zbog njene uznemirenosti, zbog čitavog ovog postupka. Zašto ovi ljudi tako utiču na mene? Osećao sam se kao da sam se vratio devet stoleća unazad, u Oporavak; nalazio sam se u davnoj istoriji, na kraju detinjstva čovečanstva, sa svim pratećim zamkama i preprekama.

"A vaša priča, ser Olmi?" upita Kenet Du Šamet. "Molim vaše ime i adresu. I setite se..."

"Zavet se podrazumeva", reko. "Zovem se Olmi Ap Dačetong, poreklom iz Džakarte."

"A kako ste dospeli u Mesečinu?"

"Pešice. Proučavao sam silvu."

"Ser Tomas u izveštaju iznosi vašu tvrdnju da ste u silvi proveli dve godine. Je li to tačno?"

"Jeste."

"U okviru kog fonda ili institucije?"

"Za svoj račun."

"A kako ste se obrazovali za takvo istraživanje?" upita Fej-Činmoi.

Zbunjeno sam je pogledao, namerno. Nisam želeo da odgovoram na nepotrebna pitanja.

"Vaše obrazovanje."

"Ne vidim zašto je to važno", rekoh.

Žena se zavalila u stolicu, pogledala svoje kolege, a onda se opet nagnula napred. "Mora da ste se negde obrazovali posle Lenkove Škole."

"Ne", rekoh. "Ja sam nezavisan." Nalazio sam se na tankom ledu. Koliko se divarikatsko društvo izmenilo otkako ih je Lenk doveo ovamo? Da li su nezavisni - oni koji odluče da zanemare zvanično školovanje - i dalje česti?

"Da li ste prisustvovali napadu?" upita Fej-Činmoi.

"Ne."

"Jeste li ga čuli dok se dešavao?"

"Bio sam nekoliko kilometara od reke."

Na to je Larisa opet ustala, a kosa joj je pala preko lica. "Nije mogao biti u silvi više od nekoliko sati. Videla sam kad ga je ujeo uzorkovač. A stalno je govorio šuma."

Du Šamet je iznervirano pogledao tavanicu. "Moramo se usredsrediti na selo i okolnosti napada", reče.

Ispitivali su me skoro čitav sat. Tomas je pažljivo slušao moje odgovore, svakako ih poredeći sa onim što sam mu ranije ispričao.

"Čini mi se da ovde nismo saznali punu istinu", reče Fej-Činmoi kad sam završio svedočenje. "No, svi dokazi govore da su umešani bili samo čamci sa napadačima koji možda jesu, a možda nisu brionisti, i da su jedini neposredni svedoci gospa Larisa Strik-Kašemu i možda Kimon Đorđos, ukoliko dođemo do njega. Koliko razumem, ser Olmi je učestvovao u okršaju sa brionističkim baržama i pomogao je da se spase većina dece iz potopljenog broda. Primite našu zahvalnost, ser Olmi. Možete da idete, ali zahtevamo da ostanete u Kalkuti i budete na raspolaganju za dalje svedočenje, dok vas ne oslobodimo te obaveze. Moramo da podnesemo radio-

izveštaj Atini i Džakarti. Birokratija se najuspešnije širi po ovoj planeti." Frknula je.

Larisa me je već nekoliko minuta fiksirala pogledom.

"Ja mislim", reče Du Šamet, "da ćemo uskoro morati da postanemo mnogo delotvorniji. Ovo je deveti pljačkaški pohod na Elizabetinu Zemlju, i daleko najgori, iako je prvi u našem okrugu. Severna obala podnela je najveći deo. Oni su pristupačniji od gradova i sela duž Tera Nove."

Sulamit Fej-Činmoi je zaključila: "Prvi put imamo veći broj zarobljenika da ih koristimo pri pregovorima. Ne znam hoće li nam koristiti, ali ako Brionovom generalu Bejsu očajnički trebaju deca, koliko su mu tek potrebni obučeni vojnici?"

"Ko će protestovati kod brionista?" upita Tomas.

Članovi građanskog veća su se zgledali, a onda je odovorio Du Šamet. "Podneću radio-izveštaj okružnom administratoru. Sutra šaljem zatvorenike brodom u Atinu."

Tomas me je ispratio do podnožja stepeništa i do glavne ulice koja je vodila od reke ka zapadnom delu Kalkute. Video sam visoke motke u pravcu reke, virile su u prostoru između nizova radnji. Bile su pune užadi i jedara - i znao sam da su to jarboli. Jedrenjaci u glavnoj luci. Priličan broj, sudeći po broju jarbola. Tamo treba da se nađem sa Rendalom. Iz nekog meni nejasnog razloga - možda nagonski - nisam hteo da to kažem Tomasu.

"Kuda ćeš sada, ser Olmi?" upita me on.

"Treba da ostanem ovde", reko. "Stekao sam takav utisak..."

Tomas zažmiri na jedno oko i pređe preko kratke brade krupnom, snažnom šakom. "Ali šta ćeš raditi?"

"Kad budem slobodan, nastaviću svoja proučavanja."

"A hoćeš li čekati?" Tomas kao da je sumnjao. "Nećeš naprosto nestati u silvi?"

"Izgleda da nisi zadovoljan mnome, ser Tomase. Doduše, nisi usamljen. Moja sirota mati polagala je u mene velike nade."

Tomas je klimnuo glavom i blede se osmehnuo, pokazavši da je razumeo šalu. "Moja majka želela je da postanem farmer. Ja sam više voleo da pazim na ljude, da se staram za njihovu bezbednost."

Pa, u poslednje vreme se nisam mnogo bavio time. Iskreno rečeno, ser Olmi, pokazao si više hrabrosti od mene." Tomas se ispravio i pljesnuo dlanovima, a potom je proteglio ruke i ramena. "Nikom našao, a, ser Olmi? Samo to tražim dok si ovde."

Nasmešio sam se i pružio mu ruku. Tomas mi se dopadao, možda baš zbog sumnjičavosti. Ličio mi je na instruktore u školi za branitelje Puta. Primio je pruženu ruku i čvrsto je protresao.

"Nikom našao", rekoh.

Tomas je gledao za mnom dok sam se udaljavao. Kad sam odmakao nekoliko metara, obratio mi se tek malo povišenim glasom. "Nisi ono za šta se izdaješ, ser Olmi. Ne znam kakav ti je naum, ali nadam se da ću saznati."

Hteo sam da razgledam Kalkutu pre nego što se opet nađem sa Rendalom. Bio sam siguran da se po danu neću izgubiti. Pošao sam duž kamenom popločanih ulica, prema severu, između radnji i praznih kućnih zabata obojenih belo, svetlosivo i žuto, kroz miris prašine i sveprisutni miris lizbusa, nalik na osušeni đumbir. Prošao sam kraj kratkog, pravog puta oivičenog zasebnim kućama, dobro održanim, sa stepeništima i tremovima namerno puštenim da izblede do prirodne boje žita, sa crnim ivicama i tragovima stoma lizbusa ugrađenim u jednostavne cvetne šare.

Nigde nije bilo uličnih tabli, niti karte grada; Kalkuta nije sagrađena za strance. Ručao sam u malom, mračnom restoranu na kraju glavne ulice u pravcu sver-jug. Kuvar i konobar, mršava mlada žena koja je neprekidno zurila u sjaj jedinog prozorčića, saopštila mi je jelovnik: tri vrste žitnog hleba ispečenog tog jutra, Lizine trešnje i sos od kukaste puzavice - oboje je poticalo od epidendrida, oblika adenophora i ampelopsis - i pržene pogačice od rečne trave. Naručio sam pogačice, hleb i jednu Lizinu trešnju. Za trenutak se zagledala u cedulju sa narudžbom, mršteći se, a onda je otišla da mi donese jelo.

Hleb je bio gumast, kao sunder, ali ukusan. Lizina trešnja bila je užasno kisela, za primesom gorčine kakvu imaju svi plodovi fitida. Neke fitide stvaraju hranljive pakete za pokretne scione na dugim putovanjima, i u Elizabetinoj Zoni to se smatra voćem. Lizine trešnje

spadaju u najčešće. Nisu visoko hranljive, ali sadrže upotrebljive šećere, neke vitamine i vrlo malo alergena ili toksina.

Posle jela sam se zaustavio u malom parku sa pogledom na reku i seo na kamenu klupu. Izvadio sam Nkvanovu tablicu i vratio se istoriji u godinama neposredno po Prelasku.

'Među nekima od onih koji su došli na Lamarkiju sa Lenkom', nastavljala se istorija, postojala je ozbiljna zavera. Gde je počela, i kolika je bila u početku, ne zna se; ali pretpostavlja se da je počela na Čičku i da se nekoliko stotina zaverenika pridružilo Lenkovom tajnom pohodu. Smatrali su Lamarkiju za mogućnost za sebe. Pratiće Lenka, pretvaraće se da su mu verni, ali imali su svoje planove i naume.

Po dolasku na Lamarkiju, zavera nije imala nikakvu snagu. Njeni pripadnici nisu mogli da se slože oko konkretnih ciljeva. Lamarkija je, po njihovom mišljenju, trebalo da pripadne njima, ali nisu mogli da odluče koji ogranak će dati novo drvo. Jedino što su sigurno znali od samog početka bilo je da ne žele Lenkovu vladavinu.

No, tokom prvih godina po Prelasku, većina ogranaka odustala je od velikih planova, obeshrabrena izuzetnim teškoćama održavanja svoje zavere unutar druge, veće i složenije.

Poslednji ogranak, najuporniji, bio je najskriveniji i najbolje prerušen. Uskoro se pojavila klika koja uopšte nije poštovala naderitska učenja. Tehnofili i aristokrate, urbanisti su se okupili oko rečite žene po imenu Hezebija Hogland, koja je brzo širila gešelska učenja. Hogland je verovala u neophodnost da žene kontorlišu tehnologiju. 'Žene samo kroz znanje mogu da prevaziđu patrijarhat', tvrdila je. 'Naderiti, a pogotovo Lenkovi divarikati, pokušali su da nas vrate u patrijarhalno ropstvo: da budemo neprekidno trudne, kako bi naselili novi svet bebama pod najprimitivnijim mogućim uslovima; potpuno u suprotnosti sa učenjima onoga koga svojataju za zaštitnika, Dobrog Čoveka Nadera. Koji je, naravno, bio muškarac...'

Hogland je povelala sedamdeset sedam sledbenika - dvadeset muškaraca i pedeset sedam žena - i prešla preko Darwinovog mora, u Hsiu. Tamo su, na neravnoj obali, osnovali srazmerno zaklonjenu luku i počeli naseljavanje u uslovima mnogo grubljim i primitivnijim nego što su bili u Džakarti ili u tek osnovanoj Kalkuti. Naselje je u

početku dobilo ime Godvin.

Uslovi u Godvinu vrlo brzo su se popravljali, i stanovništvo je raslo dvosturko brže nego u naseljima na Elizabetinoj Zemlji. Govorilo se da Godvinci koriste prokrijumčarenu naprednu medicinsku opremu - ili sredstva za proizvodnju takve opreme - za vanmaterično rađanje.

Uskoro su se nade mnogih obeshrabrenih okrenule ka Godvinu, zlatnoj zemlji daleko preko mora, gde su uslovi - kako se pričalo - idealni, gde niko ne gladije, i gde je tehnološki sklad sa zonama Hsie postignut bez uništavanja sciona. Tamo su, po pričama, velike površine tla unutar ekosa ostavljene neupotrebljene, 'predate' ljudima za uzgajanje i 'zasejane' brzo rastućim žitom.

Do tog vremena su raščićene njive u Tasmanu, i Sposobni Lenk preselio je vladu u novoosnovanu luku, Atinu, kako bi nadgledao proizvodnju hrane. No, privlačnost Hsie i Godvina bila je ogromna. Četiri stotine pet žena i devedeset dvojica muškaraca otplovili su preko Darvina, izazvavši krizu u Kalkuti i Džakarti.

Preostale zavereničke skupine konačno su se ujedinile pod snažnim i sposobnim vođom, rođenim na Lamarkiji, po imenu Emil Brion. Bivši ekolog sa nešto poznavanja poljoprivrede, Brion je rano pokazao izuzetan dar da ubeđuje i organizuje. To je privuklo pažnju Lenkovih pomoćnika, ali oni ipak nisu uspeli da ga privuku u Lenkov tabor. Priča se da je bilo i pritisaka koji su se Brionu smučili.

Sa dvadeset godina (lamarkijskih), Brion je krišom otputovao (kažu, prerušen u žensko) u Godvin.

Podigao sam pogled sa tablice i zagledao se u deo trijadne porodice u šetnji kroz park: dva oca sa svojim suprugama; tri devojčice i dva dečaka, svi vrlo mali; i dvoje starije dece, dečak i devojčica. Većina odraslih bila je odevena u tamnu odeću sa jarkim maramama ili pojasima, a deca uglavnom u šarenu odeću za igru.

Osetio sam nalet nostalgije za parkovima na Čičku, i upitao sam se hoću li ikada postati otac u trijadi i hoću li uopšte imati svoju decu.

Jedan od očeva, mlađi, hramao je. Jednu nogu pokretao je trzajem iz kuka, i videlo se da je za centimetar kraća od druge. Bio je povređen, i povreda nije dobro zalečena.

Porodica je prošla, ni ne primetivši me. Hromi čovek preživeo je povredu i navikao se na to. Možda su ovih nekoliko mirnih godina prihvatili kao odmor između izazova, vreme za šetnju kroz parkove i podizanje dece. Život je sačinjen od izazova i problema.

Brion i njegovi pratioci zatekli su kaos u tajnom i uglavnom zatvorenom Godvinu. Po volji Hoglandove, rađalo se više devojčica nego dečaka. Ona je verovala da je idealno društvo koje se sastoji od devet žena na jednog muškarca. Pisala je kako žene koje mirno i skladno žive mogu da budu zadovoljne i sa mnogo manje muškaraca. Začudo, većina muškaraca u Godvinu nije se protivila.

Posle pet godina srazmernog mira, plan je pošao naopako kad je nekoliko stotina mladih žena, predvođenih mladim inženjerom po imenu Kaitla Čung, osnovalo svoju političku skupinu, prozvavši se Pravim Sestrama. Prave Sestre nisu se slagale sa onim što su nazvale matrijarhat, tvrdeći da to svodi žene na proste radnike, ne dajući im priliku da utiču na karakter dece koju podižu, a kamoli da ispolje prirodne potrebe i želje.

Potom se pojavila neka vrsta verske pobune, pod uticajem Pravih Sestara - nijedna nije bila starija od osamnaest godina - a možda i uz Brionovu pomoć. Hogland je izvršila samoubistvo, mada ima i tvrdnji da je ubijena. I muškarci i žene su onesposobili - a možda i uništili - napredne mašine, a možda i minijaturne fabrike koje su se mogle koristiti za proizvodnju novih mašina.

Njive su ostale nepožnjene, i glad je postala opšta pojava u zemlji navodnog obilja.

Protrljao sam koren nosa i oči, a onda prišao kamenom vodoskoku i zahvatio vode. Bila je slatka i čisata; ako je i bilo zagađenja ljudskim otpadom, neće mi nauditi. Sve preostale ljudske bolesti iskorenjene su na Čičku tokom prvih godina putovanja, davno pre nego što sam rođen. Mutacija mikroorganizama u izazivače novih bolesti odstranjena je implantima koji se ugrađuju svoj deci - čak i divarikatskoj - još u kolevcu. Dobri Čovek nikada nije osuđivao imunizaciju, i ovi dodaci su predstavljali, po mišljenju pravovernih Naderita, samo proširenje prirodne imunizacije.

Mutacije bakterija i virusa među ovako malim stanovništvom na

Lamarkiji svakako su mogli da savladaju bilo ti dodaci, bilo prirodna zaštita. Izvori bolesti jednostavno nisu postojali. Da li živa bića Lamarkije mogu da izazovu bolesti - ili da budu zaražene od strane ljudi - i dalje je bilo otvoreno pitanje, ali većina stručnjaka smatrala je to malo verovatno.

Ljudi su Lamarkiju mogli da zaraze kulturno i filozofski, a ne biološki.

Pretraživao sam tablicu, pokušavajući da nađem podatke za poslednjih deset godina, ali nije bilo ničega više o Brionu ili Hsii. Bilo mi je jasno da je Brion promenio ime Godvina u Nadervil.

Osećao sam svoje neznanje kao smrtonosni svrab koji ne mogu dovoljno brzo da počešem.

Pošao sam ka komadu golog tla oko polumrtvog jasena. Zagrebao sam po tvrdo nabijenom tlu i zagledao se u zrnca na dlanu; našao sam vlakna, zrnca crnog peska, suvi crni prah - ali ni traga od živog podrhtavanja tla iz silve.

Ovo je očito bilo ljudsko tlo.

Nebo je po podne ponovo posivelo i padala je slaba kiša.

Pljuskovi su prestali i oblaci su otišli dalje, polako na istok. Išao sam duž obale, kraj dugačkih pokrivenih dokova i skladišta, kraj kamenih i betonskih stepenica.

Prebacio sam ranac na ramena i pošao kraj zida od cigala i kamena, prekinutog svakih pedeset metara stepenicama ka vodi. U zgradici blizu glavnih skladišta stajali su tek dorasli dečaci i devojčice u loše skrojenim crnim uniformama, uredno postrojani, i slušali krupnog muškarca debelih mišica i pesnica nalik na čvornovato korenje, kako im objašnjava rukovanje rečnim čamcima i veštine jedrenja. Kraj zgrade, na kratkim plutajućim dokovima, nalazilo se sedam čamaca i jedna desetmetarska jahta sa jednim jarbolom. Zastao sam da oslušnem, sve dok me krupajlija nije primetio. Potom sam pošao dalje.

Rečna pijaca upravo se zatvarala. Nekoliko ljudi sa kolicima trampilo je svoje poslednje kopnene proizvode sa prodavcima koji su raščičavali tezge.

Gledao sam rečni ulov u kofama i na stolovima punim gotovo

rastopljenog leda: male, srebrnaste 'kobajagi ribe' iz zone pet; rečni celer, purpurne cevi debele koliko moja ruka; hrpe blistavih kugli veličine jabuke, a boje sirovog testa, nazvanih, sasvim logično, jufke. Po onom što sam pročitao znao sam da potiču od trkača, sciona koji prelaze velike razdaljine po Liz iz nepoznatih razloga, ali koji se duž puta hrane jufkama. Odakle jufke potiču, i da li ih prave baš trkači, ostalo je nepoznato.

Kad sam izišao na početak glavne luke, odvojene od Tera Nove zakrivljenim zidom, ugledao sam dve brionističke barže, usidrene. Upravo su istovarivali traktore i drugu opremu preko rampi i uz pomoć malih dizalica. Malo dalje nalazio se najveći brod u luci, jedrenjak dužine oko četrdeset metara, sa tri jarbola i dve cilindrične vetrenjače za proizvodnju energije. Brod je sa dokom bio povezan dvema daskama, duž kojih su ljudi nosili kutije, tovareći ih na brod. Bilo je još mnogo usidrenih brodova - škuna sa tri jarbola, barki, jedna mala jedrenjača sa dva jarbola - i sve su imale elegantne pramce i široke krme. Jedan od brodova, barka sa jednom velikom platnenom vetrenjačom na krmi, bila je načičkana po jedrima i ogradi stotinama malih električnih sijalica, i, kao da to nije dovoljno, na oba boka šištale su dodatne gasne svetiljke.

Dok sam gledao sa obale, pojavila se žena mornar i prošla palubom, gaseći svetiljke. Došla je do krme, posegnula u kutiju i sijalice su se takođe pogasile.

Nasmešio sam se. Evo konačno nečega gde mi se činilo da ću moći da se snađem. Mnogo puta sam jedrio po vodama četvrte Čičkove komore, a za ovu misiju sam posebno proučavao jedrenjake, vođen dostavljačevim opisom putovanja i trgovine. Poznavao sam pomorske izraze - samo što nisam znao koje su od tih izraza useljenici zadržali tokom decenija otkako je dostavljač otvorio svoju kapiju i otišao, kao ni šta su dodali. Nkvanova tablica vrlo je malo govorila o brodovima i putovanju po lamarkijskim okeanima i rekama.

Prešao sam nekoliko desetina metara po pristanu, ka sledećem brodu, pravom jedrenjaku. Visok, naizgled obeshrabren muškarac stajao je kraj gomile kutija od lizbusa, upakovanih u mreže, čekajući da ih kratka, zdepasta dizalica prenese na brod. Prišao sam mu.

"Želeo bih da nađem brod Ervina Rendala - pardon, mislio sam brod kapetana Kajzer-Baha."

Čovek me je žalosno pogledao. "Ja sam voskarski pomoćnik", reče. "Ovo je 'Obazrivi'."

"Kajzer-Bah?" upitah za svaki slučaj.

"On je kapetan, da."

"Gde je ser Rendal?"

Obeshrabreni pomoćnik izvi usne. "Ja nisam sa broda, čoveče. Doneo sam tovar."

"Sa kim onda da razgovaram?"

"Ne bih hteo da presuđujem, ali po tvojoj odeći... Već si duže vreme bez posla." Nasmejao se i odmahnuo glavom. "To je neobičan brod, taj 'Obazrivi'. Vlada nestašica mornara, ali ti mi ne izgledaš tako." Ugrizao se za obraze iznutra. "Ne volim da širim priče, ali kapetan Kajzer-Bah nije čovek sa kojim bih ja plovio. Tip koji misli je tip koji misli, a kakav mornar može da postane od takvog? Sav se zadubi u karte i proučavanja." Značajno se kucnuo po čelu.

Zahvalio sam se i sačekao da neko siđe sa 'Obazrivog'. Kroz nekoliko minuta pojavio se muškarac srednjih godina u dugačkim smeđim pantalonama i lakom kaputu, golih grudi između dve labavo vezane uzice, i vešto prešao preko daske. "Tražim ser Rendala", rekoh.

"Ovo nije putnički brod", reče čovek, radoznalo me odmeravajući. "Ne poznajem te." Sačekao je malo, a onda pošao dalje. "Doduše, ne poznajem baš svakoga ovde."

"Ser Rendal mi reče da se javim kapetanu Kajzer-Bahu."

Čovek se okrete i ponovo me odmeri od glave do pete. "Zovem se Frenč. Navigacija i meteorologija. Rendal se još nije vratio. Evo šta možeš. Idi do prvog oficira za istraživanje - on je u onoj kućici sa crnom ivicom. Nedavno je bio sa Rendalom i možda zna nešto. Ali pazi se. Baš se raspravlja sa glavnim voskarom i nije naročito raspoložen, razumeš?"

Pošao sam ka kućici i ušao. Gole sijalice bacala su bolesno žuto svetlo na prašnjavi sto. Preko stola su raspravljala dva čoveka, jedan je sedeo na ofucanoj stolici, a drugi, plavokosi krupajlija, stajao je i oslanjao se o sto mišićavim rukama. To je bio Šatro. Izgledao je

iznenađen što me vidi. Čovek za stolom podigao je oštre plave oči. "Brod? Potrebe?" upita. Njegovo usko lice i mršavi obrazi davali su mu izgled kostura.

"Rendal mi reče da se javim na brod", rekoš Šatro.

"Ja sam ovde voskar", reče čovek koji je sedeo za stolom, sa širokim, mada neubedljivim osmehom, otkrivajući lepe zube ispod dugačkog, bledunjavog nosa. "Znaš li..."

"Poznajem ga", reče Šatro. "Zašto ti je rekao da dođeš ovamo?"

Nisam hteo da se poveravam Šatro, niti sam znao zašto me ispituje. "Rekao je, i došao sam. Gde je ser Rendal?"

"Nije se još pojavio", reče Šatro. Dao mi je znak da se udaljim, ali nisam se pomerio, pa se obratio voskaru sa izrazom čoveka kome je na ramena navaljen još jedan teret.

Njih dvojica nastavila su raspravu. Voskar je prošle godine dvaput podigao cene, protivno Lenkovim ekonomskim preporukama, tvrdio je Šatro. Voskar je mirno objašnjavao da je te godine nestalo sedam brodova, da metal stalno nedostaje, i da je logično da oprema bude skupa, pogotovo oprema za istraživanja. "Kvalitetne teglice i čelične posude posebno su retke", reče voskar.

Šatro me je očajno pogledao. "Sutra krećemo na debelo more, a ovaj... ovaj čovek uopšte ne mari za nauku." No, svađa kao da je izgubila zamah. Šatro uzdahnu i uspravi se. "Ne mogu da verujem da ti je ser Rendal to rekao", reče poluglasno. "Naša posada je probrana. Moraju imati završenu Lenkovu školu i dodatnu obuku. Poželjno je i mornarsko iskustvo. Optrosti mi, ali ti naprosto ne izgledaš tako."

"Znam mnoge veštine. Imam tehničko znanje i iskustvo. I snažan sam."

Voskar nas je naizmenično gledao kao da se zabavlja. "Sada su svi snažni", reče veselo. "Pre samo nekoliko godina..."

"Jesi li ikada jedrio?" upita Šatro.

Klimnuh glavom.

"Uopšte ne izgledaš tako", reče voskar, žalosno odmahujući glavom.

"Hoćeš da budeš mornar, zar ne?" upita Šatro. "Nedostaju nam mornari, ali ne baš toliko. Izvinite, ser Kosta", reče voskaru.

"Zaračunajte koliko vam savest nalaže. Možete služiti saznanjima, zaslužiti čast i za svoju decu, i podeliti sa nama pustolovinu, a možete se i obogatiti na našoj potrebi."

Voskar ga je saslušao sa širokim osmehom, čkiljeći. "Verujem da će se sledeći brod na kome budete služili - ako bude bilo takvog - imati bolje argumente." Zanjihao se na stolici i pažljivije me osmotrio. "Predlažem vam da nađete manje ambiciozan brod."

Šatro je izišao iz kućice teškim koracima. Pošao sam za njim preko popločanog dvorišta, a voskar je iza nas počeo da se guši od smeha.

"Mora da si pogrešno razumeo ser Rendala", reče Šatro. "On je zapovednik na 'Obazrivom', ali posadu bira kapetan. Proveli smo u Kalkuti šest meseci čekajući sredstva iz Atine i pokušavajući da sastavimo naučnu ekipu. Kako ti možeš da nam pomogneš?"

Hodao sam postrance, gotovo se saplićući kraj njega, ali sam govorio odlučno - pokušavajući da izgledam istovremeno i mladalački poletan i sposoban i samouveren. Šatru su, koliko sam procenio, nedostajali osnovni elementi poverenja u sebe. Mene je, ko zna zašto, shvatio kao pretnju po sebe. "Poznajem fiziku i osnove meteorologije. Znam osnovno o brodovima i moru. A brzo učim."

Šatro se zaustavio i pružio ruke prema meni kao da hoće da me zaustavi. "Dozvoli da proširim voskarev opis našeg putovanja."

"Ser Rendal mi je objasnio..."

"Ne veurjem da ti je opisao čitavo putovanje. Biće u najmanju ruku teško. Ići ćemo na istok, duž Samnerove Obale, pa na jug-jugozapad oko planine Paskal, svratićemo u Džakartu da pokupimo neke prave istraživače, a onda na jug ka postaji Valas po još istraživača. Uz put ćemo proučavati pustinju Čefla Lava, a zatim jedrimo ka Martinom ostrvu. Putovanje od osam hiljada nautičkih milja, ili u prevodu četrnaest hiljada osam stotina kilometara. Posle Martinog ostrva idemo na jug ka Magelanovom rtu, tu se iskrcavamo da proučavamo zonu šest, potom idemo oko rta pa na zapad, strujom Kangdži, ako postoji, oko nepoznate strane Lamarkije. Nadamo se da ćemo stići do Bazilike i Nihona, ako i oni postoje, i da ćemo prispeti na Hsiu sa istočne strane. Potom ćemo se provući kroz Kukove brzake. Novih dvanaest hiljada nautičkih milja. I još

nećemo stići kući. Preći ćemo Darwinovo more ka La Peruzovoj zemlji. Tek tada ćemo krenuti na sever ka Atini, ako nam brod izdrži toliko. Prema tome, mornarski pripravniče, koliko dana imamo pre nego što počne da nam nedostaje kopno?"

"Ne znam", rekoše.

"Tačno", reče on, kao da sam potvrdio njegove sumnje. Okrenuo se i pošao na brod. "Ser Rendal će stići svakog časa. Sve zavisi od kapetana, i od njega."

Duboko sam uzdahnuo i proveo narednih dvadeset minuta na klupi kraj stuba za koji je bio privezan 'Obazrivi', gledajući kako dolaze i odlaze muškarci i žene. Mali električni traktor dovukao je pun vagon hrane u kutijama i sanducima i ostavio ga kraj boka broda, da ga kasnije ukrcaju.

Rendal je stigao sa još nekoliko ljudi. Ugledao me je kako sedim na klupi, kruto mi klimnuo glavom i nastavio sa svojim poslom. Išao je duž doka, razgledao 'Obazrivog', razgovarao sa svojim pratiocima, pokazivao, klimao glavom. Na sve strane ljudi su radili isto to - bio je to obred provere, odmeravanja i uveravanja, bogato dopunjen pružanjem ruku i pokazivanjem prstom.

Kada su se razišli, i dalje razgovarajući i pokazujući, Rendal se zaustavio kraj daske 'Obazrivog' i mahnuo mi da dođem.

"I dalje nemaš prtljag, ser Olmi, a?" upita kad sam se približio. "Tomas će misliti da si čovek bez korena."

"I jesam", rekoše.

"Izvini što si morao da čekaš. Jesi li odavno tu?"

"Ne baš", rekoše. "Razgovarao sam sa ser Šatrom."

"Oh?"

"Čini mi se da mu se ne dopadam."

Rendal se iskezi. "Kapetan odlučuje".

"To mi je i ser Šatro rekao."

"Pa, hoćemo li?" upita Rendal. Prešli smo daskom i popeli se na brod.

Mali, čvornovat muškarac nemirnog pogleda, brzih, žilavih prstiju i visokog čela sa gustom, riđom kosom, kapetan Kajzer-Bah zabrinuto me je odmeravao. Prvi oficir i Šatro uletali su i izletali iz njegove

kabine, unoseći formulare za potpis, štampane novine (prvi put sam ih video), kutiju punu priručnika i udžbenika, takođe sve na papiru, i usred te gužve, potpisujući dokumenta desnom rukom i gurajući ih levom ka pomoćniku koji ih je trpao u fasciklu, kapetan mi se obratio: "Pretpostavljam da ti je moj poštovani zapovednik donekle objasnio kuda smo se uputili."

"Da, ser."

"Kapetane", ispravi me Rendal.

"Kapetane." Razgledao sam kabinu, imala je zidove od belo obojenog katedralnog drveta sa ivicom od lizbusa, pod od ksile sa mesinganim zakivcima, keramičke posudice ispod malog laboratorijskog stola, zid prekriven uvijenim kartama i sanduk pun velikih, debelih knjiga. Kraj kapetanove uzane postelje nalazila se tablica, okačena na zid zajedno sa futrolom. Vazduh se osećao na etanol i druge hemikalije, poređane na stolu kraj optičkog mikroskopa. Mikroskop je zauzimao središnji položaj u sobi, kao ikona; nisam sumnjao da su takvi instrumenti mnogo ređi od tablica, i da su se Rendal i kapetan borili za dozvolu da ga ponesu na putovanje.

Na mikroskopskoj pločici nalazio se komadić ko zna kog sciona, pažljivo označen. No, što se odeće tiče - dugačke košulje sa širokim kaiševima, široke pantalone i sandale - mogli smo se nalaziti i u laboratoriji na Zemlji, u devetnaestom veku.

"Niko u Atini nije oduševljen ovim pohodom. Neki pokazuju zanimanje, neki daju ohrabrenja, ali niko nije oduševljen. I sam Lenk se pita hoće li biti korisno." Kapetan je završio potpisivanje, pa je uzeo novine. "Neki od nas su bar ponovo otkrili ambiciju. Kakve su tvoje ambicije?"

"Da učim o ekosima i našem mestu među njima, kapetane", rekoh.

"Ako zapovednik kaže da odgovaraš, neću mu se protiviti. Isplovićemo sa tri mornara manje - zapravo, sa deset manje, ako računamo iskusne mornare i mornare prve klase. Ali Sudbine mi i Logosa, isplovićemo." Izvukao je iz facikle list papira i mahnuo njime prema Rendalu. "Primio sam ovo dok si išao uz Tera Novu. Dozvola administratora za nauku i metalurgiju iz Atine. Trebalo je da stigne

još pre tri meseca. Zabranjeno nam je da 'nepotrebno rizikujemo brod koji sadrži metale, kao i da izveštavamo o otkrićima bilo koga sem oficira i pomoćnika Sposobnog Lenka.'. 'Nauka i metalurgija', nije nego. Kao da je metal u ovom brodu važniji od posade ili misije..." Ponovo je ubacio dozvolu u fasciklu. Protresao je novine i okrenuo naslovnu stranu ka Rendalu, koji se nagnuo da pročita. "Opljačkana sela na severnoj obali i u okolini Džakarte, i uzvodno odavde. Oteti brodovi. Posade prepuštene čamcima ili splavovima." Uvukao je obraze, začkiljio, počeo da cokće zubima, a onda se ispravio i podigao jednu ruku, kao da sve to ipak vrlo malo znači.

"Željan sam znanja", rekoh. "Želim da steknem iskustvo. Na kraju želim da stignem u Atinu - i to je sve. Roditelji su mi rekli da pođem negde gde ću moći da se obrazujem. Da steknem iskustvo."

"Koliko ti je godina?" upita kapetan. Imao je čudnu naviku da se uhvati za vrh isturene brade i onda je vuče sve dok mu se zubi ne razdvoje, a sve vreme je stezao vilične mišiće kao da se brani.

"Dvadeset", rekoh.

"Porodica?"

"Dačetong. Ogranak nije menjan."

"Znači, prokazan i bez obrazovanja?" upita kapetan.

Klimnuh glavom, pazeći da delujem uznemireno.

"Vezan, veren?"

"Nemam trijadne veze", rekoh. "Bio sam u silvi nekoliko godina, na svoju ruku. Pokušavao sam da učim."

"Znači, bar umeš da opstaneš... Da li da proveravam kod disciplinaca jesi li u nemilosti?"

"Obojica smo već bili kod njih", tiho reče Rendal.

Kapetan se nagnu bliže, prodorno me gledajući. "Ne znaš ništa o našem pohodu?"

"Znam više nego pre nekoliko dana", priznah.

"Dve godine u silvi - u Elizabetinoj Zoni? Tako mi Daha i Logosa, ti si tajanstveni čovek, zar ne? Onaj iz Mesečine?" Naglo se okrenuo i pogledao Rendala. "To mi nisi rekao, Ervine."

"Nisam hteo da stekneš predrasude. Zajedno smo putovali dovde."

"Trebalo je da pogodim... A disciplinci su ga pustili?"

"Zasad", reče Rendal.

Kajzer-Bah opet poče da se vuče za bradu, gledajući Rendala pa mene. "Kažu da brionisti, a pogotovo general Bejs, pokrivaju nekoliko morskih puteva i otimaju brodove. Ne verujem u to - mislim da brioniste suviše optužuju - ali moramo biti dovoljno..."

"Obazrivi", rekoh.

Rendalu to kao da se dopalo. Kapetanu baš i nije.

"Ovaj pohod planiran je punih deset godina, a počinje bez oduševljene podrške bilo koga moćnog. Polazimo puni vere i snažnih pobuda i sa malo čim pride." Naduvao je obraze. "Bićeš zaprepašćen kad vidiš koliko je ovde mladih i koliko su hrabri. Ali ako zapovednik misli da si prikladan, primićemo te kao novajliju. Nemoj očekivati da se mnogo baviš naukom. Očekuj žuljeve i viku."

Prošetao sam se po brodu pre nego što sam se pridružio posadi i malo sam ga procenjivao za svoj račun. Tokom decenija na Lamarkiji, useljenici koji su se vezali za more premeštali su pomorske reči ovamo i onamo, brisali i izmišljali, dodavali i skraćivali, ali ipak je većina bila prepoznatljiva. Prepoznatljiva koliko i konstrukcija 'Obazrivog'; bio je to jedrenjak od četrdeset metara, sa tri jarbola, načinjen uglavnom od ksile, sa spojnicama od mesinga i čelika. Bilo je pojedinosti koje bi zaprepastile mornare sa Zemlje (kao i one iz četvrte Čičkove komore, gde je jednom po Vetrovitom jezeru brodila kopija pravog klipera): brod je bio širok po sredini, sa istaknutom pramčanom nadgradnjom, sa pramcem oštro srezanim, ali sa mehurastim ispupčenjem tik iznad vode. Gledan odozgo, oblik broda podsećao je na kratko dleto sa kapljicom boje što visi sa vrha. Dve vetrenjače sa platnenim krilima nalazile su se na krmenom kraju i naginjale se iza jedara, a rotori su im bili priključeni na generatore unutar trupa broda.

Ono što sam znao o Prelasku potvrđivalo je da je Lenk namerno onesposobio svoje stado, odabravši najvernije radikalne Naderite - koji su se, naravno, klonili finih tehnologija savremenog Heksamona. Čak su i divarikati prihvatili neke aparate i tehnologije koji nisu postojali u dvadesetom veku - kao što su baterije za tablice. Ipak, osim značajnih izuzetaka navedenih u istoriji na Nkvanovoj tablici, useljenici su došli na Lamarkiju upadljivo lišeni znanja iz

inženjerstva, matematike i fizike, osim onih najosnovnijih.

Možda se pomorsko inženjerstvo još nije oporavilo od Lenkove odluke. Pod jakim vetrom, sa visokom pramčanom nadgradnjom i uzdignutom krmenom palubom, 'Obazrivi' će se najverovatnije valjati; vetrenjače su izgledale kao nakalemljene, i ako budemo jedrili niz vetar, ili sa bočnim vetrom, svakako ćemo skretati sa kursa.

Videlo se koliko je gvožđe skupo. 'Obazrivi' je bio načinjen od ksile i bio je čvrst, ali sa vrlo malo gvozdenih i čeličnih delova; aluminijum, bronza i mesing, nikal i bakar bili su štedljivo korišćeni. Jedra i jarboli bili su pričvršćeni i razapeti kombinacijom užadi i žičanih držača i spojnice; vrze su bile od žice i užadi, a prepone isključivo od lizbusovih užadi. Kad se koristi uže, a kad žica, izgleda da je zavisilo od nadahnuća; glavno zadnje jedro bilo je učvršćeno konopcem, a prednje žicom, iako je zadnje jedro snosilo glavno opterećenje vetra u krmu. Osetio sam da me obuzima briga. Nadao sam se da grešim, ali predviđao sam 'Obazrivom' mnogo nevolja na moru; stalnih i upornih nevolja.

To bi moglo da objasni nestanak tolikih brodova. Što se posade tiče, sastojala se od trideset jednog muškarca i dvanaest žena; najmlađe novajlije poslale su njihove trijadne porodice da se iskušaju na moru, možda zbog neuspeha u Lenkovoju školi (uprkos onom govoru što mi ga je održao kapetan); najstariji, uglavnom mornari prve klase, bili su pokupljeni kao viškovi iz ne baš prevelike trgovačke flote. Čak i sa dvadeset hiljada stanovnika, trgovina je bila spora, a putovanje morem predstavljalo je nasumične i opasne poduhvate.

Sada mi je bilo jasnije zašto me je kapetan primio sa tako malo protivljenja.

Sunce se nalazilo tik iznad brežuljaka iza Kalkute. Pošto su i poslednje zalihe hrane i opreme utovarene u skladišta i dobro pričvršćene, prvi oficir, nabijen muškarac četrdesetih godina i crvenog lica, sa taličnim imenom Salvator Soterio, okupio je posadu na palubi ispred kormila. Rendal je sedeo na vitlu, prekrštenih ruku, držeći pod miškom savijen lizbusov suncobran. Zalazak sunca obasuo je brod, posadu, dokove i skladišta plamenim sjajem; crna

prašina iz silve, pristigla sa kontinenta daleko na more, davala je predvečerju fantastičnu boju.

Dok smo čekali kapetana, stajao sam među novajlijama i iskusnim mornarima. Svi smo se premeštali s noge na nogu, a oni koji su se poznavali tiho su pričali i značajno se zgedali; mene su zanemarili ako se ne računaju pogledi ispod oka i tiho mumlanje uputstava, kao na primer 'gledaj svoja posla, i gledaj tuđa posla. Uči i budi brz u tome.' Što je značilo - sledi primer iskusnih članova posade i uklopi se u život na brodu.

Prvi oficir zatražio je pažnju. Kapetan je izišao iz svojih odaja i zagledao se u sunce, čkiljeći kao da je to nekakva buba izgmizala ispod kamena. Došao je do ograde i preleteo pogledom preko posade okupljene na zadnjoj palubi.

"Dobili smo naređenja i naša misija je potvrđena", počeo je Kajzer-Bah. "Sutra u zoru isplovljavamo. Većina vas je nova na 'Obazrivom'. Novi ste i meni i zapovedniku. Prešli ste sa žitnih brodova iz Tasmana i sa trgovačkih brodova, čak i sa jahti, i treba da znate da 'Obazrivi' polazi drugačijim kursom. Tragaćemo za znanjem, a ne za dobiti. Idemo na put oko sveta u slavu znanja. Kartiraćemo život na Lamarkiji u njegovim najčudnijim oblicima. Nismo prvi koji to pokušavaju... Dve misije, četiri broda, od kojih su dva potopljena, neka bi Sudbina bila milostiva i umirila vetrove nad njima. Ima dovoljno opasnosti tamo kuda smo pošli, neke su poznate, neke nisu.

Mi smo kao deca pred licem Lamarkije. Proveo sam dvadeset godina na ovim morima i ipak ih jedva poznajem. A pola sveta tek treba da vidimo. Ovo putovanje zavisi od svih nas i od naših oštrih čula.

Pošto je ono što se uči u Lenkovim školama, čak i srednjim, tako neodređeno i neodgovarajuće, smatram da mi je dužnost da vas naučim boljem osećanju prirode. Zato ćemo biti i školski brod, a ne samo istraživački.

Neki od vas će sigurno misliti da sam ekscentričan. A ako zbog toga bude govorkanja o meni, i ako mi se budete podsmevali, svejedno.

Sada svi znate kakav sam. Izvršenje je majka ispravnosti. Svi

zajedno ćemo stvarati istoriju, ako pazimo na vreme i pazimo da nam pogled bude blistav i uperen pravo napred."

Mračno raspoloženje iz proteklih dana počelo je da se razilazi. Pogledao sam posadu oko sebe i Rendala. Zapovednikovo lice kao da je sinulo, umor je nestao. Ovde je zaista vladalo razdoblje ranog istraživanja, sa dovoljno opasnosti za svakog pustolova. Pogledao sam 'Obazrivog', sa svim njegovim nastranostima i nepogodnostima, i osetio sam da počinjem da ga volim.

Bio sam poslednji primljeni član posade. Navigator i oficir za zalihe, Frenč, koga sam upoznao ranije, zapisao me je u spisak posade i u raspored sledovanja, dao mi je kaput i pantalone od debelog nauljenog platna, obuću pogodniju za kretanje po brodu, i odveo me je do moje buduće postelje ispod pramca.

Soterio, prvi oficir, čovek snažnih vilica, naduvenih obraza, ogromnih ramena i nepopustljivih crnih očiju, sazvao je posadu na prednjoj palubi u sumrak. Rendal je naizgled nezainteresovano gledao, oslonjen na desnu ogradu. Stao sam sa novajlijama, uglavnom mršavim momcima, gotovo dečacima, rasklaćenim i nesigurnim.

"Dobro večer", reče Soterio, uz nešto što je trebalo da predstavlja prijateljski osmeh.

"Dobro večer", odgovorili smo mrmljajući.

"Izgleda da će biti i veoma lepo", nastavi on, mada bez nekog velikog oduševljenja na licu. "Ostavljam zapovedniku i kapetanu govore o ponosu i uspesima. Ja sam praktičan čovek, i stalo mi je samo do mog života, mog broda i moje posade, onim redom koji je vama najprijatniji." Naduvao je obraze i odmahnuo glavom. "Ali postoje pravila koja odmah moramo usvojiti."

Koračao je pred nama, snažnih ruku prekrštenih preko grudi, isturene vilice.

"Šta zapovednik kaže meni, ja kažem vama, i vi radite. Nema oklevanja, nema protivljenja, nema labavo. Počnite labavo, i imaćete posla sa mnom. Nema broda na ovom svetu koji može da plovi sam, i nema nijednog toliko složenog da budala ne može da nauči šta treba, i zato ćemo učiti." Ponovo je naduvao obraze. "Ovo nije jahta,

i zato zaboravite Lenkovu školu i sve ono što ste učili. Veliki Darwin nije jezero, to je more, zapenjeno i debelo, nemilosrdno kao i svako drugo kojim su plovili ljudi na bilo kom svetu." Pogledao nas je onim crnim klikerima od očiju.

"Tako je", rekosmo mi.

"A kada počne putovanje, pazite kako mi se obraćate. Govorićete 'ser', i to zbog mnogih stoleća pomorskih putovanja, a ne zbog ugladenosti."

"Da, ser."

"Neki od vas su već plovili, neki i mnogo, većina nije. Neki su plovili sa zapovednikom i sa mnom. Ali svi ćete me večeras pratiti oko palube da naučite kakav je ovo brod."

Potom nas je Soterio proveo po brodu, od pramca do krme, neprekidno govoreći skoro pun sat. Sve ono što sam zbog ovog zadatka učio o brodovima i pomorstvu tek me je izdaleka pripremio za promene u jeziku, za pronalazke useljenika. Mnogi pomorski izrazi koje je koristio prvi oficir bili su mi poznati, ali useljenici su gradili svoje brodove bez iskustva godina provedenih na moru, koristeći samo ono malo podataka iz tablica što su ih doneli sa sobom. Bilo je razlike, i bilo je mešavine pomorskih izraza iz raznih stoleća.

'Obazrivi' je bio, po zemaljskim merilima, jedrenjak sa tri jarbola, a ovde su ga zvali trojkaš. Jarboli su se, sudeći po prvom oficiru, zvali drvo, i delili su se na prednje drvo, glavno drvo i zadnjak. Nazive glavnih jedara bilo je lako zapamtiti; najniža su se zvala kurs, uz dodatak po odgovarajućem drvetu - prednji kurs, srednji kurs, ali na zadnjaku je bio krstak; sledeći par bili su galant i nadgalant; nad njima, gornje i donje vršno jedro bili su gorevrh i dolevrh. Poprečna jedra od pramca i prikosnika do prednjeg jarbola zvala su se tibe, a najjisturenija (bez ijednog smeška među novajlijama) leteća tiba. Retko korišćena najviša jedra, iznad gorevrha, zvala su se nebesnici. Držači jarbola ostali su držači, a jedra koja se ponekad na njima šire bila su jedra držača. Pršna jedra su postala krila, kosa ili pričvršćena za produžetak križeva, nazvan metla. "Prema tome", reče prvi oficir, "kada 'Obazrivi' leti sa vetrom u dupe, onda širimo krila i tibe, jasno?"

Čikao je ko će da se nasmeši.

Podigači, podupirači, soške i ostala oprema takođe su pretrpeli promene. Trudio sam se da pamtim - i da zaboravljam nešto od onog što sam naučio na Vetrovitom jezeru.

Srećom, na palubi i u potpalublju nazivi su se vrlo malo menjali. I dalje se govorilo prednji i zadnji; pramac, sredina, krma; pramčana nadgradnja, prednja ili glavna paluba, srednja paluba iza glavnog drveta, ali krmena paluba iza zadnjaka postala je krmac. Dugačka građevina na krmku - meni je delovala preteško - zvala se krmeni dvorac. Tu su, na 'Obazrivom', obitavali kapetan, zapovednik, lekar i istraživači, a tu su bile i dve laboratorije.

Brodске zanatlije - Stori Majsner, crn, zagrobno ozbiljni majstor za jedra; mala i natmurena stolarka, Varija Gusmao; Vilijem Frenč, navigator; pogureni, prosedi i naborani Pjotr Kovansk, mašinstičar; i Šatro, jedini već ukrcani istraživač, takođe su bili smešteni u dvorcu, u zajedničkoj kabini, ili tik do svojih radionica. Mornari prve klase, ili prvaci, i novajlije (ponekad nazvani i majmuni, jer provode mnogo vremena na drvetu) dobili su po ležaj u pramčanom potpalublju.

Svi ispod ranga zanatlija imali su dežurstva, četiri časa na dužnosti pa četiri slobodno, podeljeni na levu i desnu stranu palube. Svaki zanatlija, mornar i novajlija dobijali su tri obroka dnevno. Žito iz Džakarte i Tasmana bilo je osnovna hrana, uz dodatak brašna od rečne trave. Potom je sledila klopa - testo od soje i rečne trave, prženo ili pečeno, ili samleveno i umešeno u hleb. Osušeni rečni celer i diospuros obezbeđivali su osnovne vitamine. Sveže zemaljsko voće i povrće, uzgajano na plantažama oko Kalkute, predstavljalo je poslasticu. Izgledalo je da mornari ne vole scionsko voće kao što su Lizine trešnje, a morski i obalski scioni, bez obzira na to iz kog ekosa poticali, bili su uglavnom nejestivi, za razliku od kopnenih oblika, koji su ponekad mogli da budu hranljivi i da ne izazivaju imuni odgovor.

Bilo je planova (Soterio nam je to mračno izneo) da se posada povremeno hrani kopnenim scionima koje kuvar proceni kao upotrebljive - uz odobrenje kapetana i glavnog istraživača, dodao je. To je kod iskusnijih članova posade očito predstavljalo bolnu tačku, pošto su gotovo svi - sudeći po tihom šapatu - bar jednom probali

neki scion izvan Liz koji im nimalo nije prijao.

Obilazak se završio kratkim Soteriovim predavanjem o disciplini. "Od svakog se očekuje da radi svoj posao. Bilo kakva protekcija smatra se za labavo." Stalno je ponavljao tu reč da bi opisao ponašanje koje nije u skladu sa brodskim redom. Sada se toliko namrštio da mu se oči gotovo nisu videle, i nabrao je usta kao da se seća nekog gorkog ukusa. "Nema seksa između članova posade dok smo na moru. Ne moram da objašnjavam zašto. Ovde smo svi jednako vredni, a to bi dovelo do ozbiljnih svađa. Lekovi", mislio je na sredstva za gašenje seksualnog poriva, zanimljiva zamena značenja, "mogu se dobiti od medicinara."

Zaključio je predavanje spiskom kazni. "Prvi prekršaj, četiri sata na vrhu nebesnika. Drugi prekršaj, zatvaranje u skladište u potpalublju onoliko dugo koliko odrede kapetan i zapovednik. Treći put, iskrjavamo vas u prvom naseljenom mestu i uzimamo nekog pogodnijeg."

Potom su nas poslali da sredimo smeštaj. Večeras neće biti obroka na brodu; posada će provesti poslednje večere u gradu.

U prednjem potpalublju svi su dobili ležajeve po broju, ali mornari prve klase su mirno i bez ikakvog otpora trampili mesta sa drugima dok nisu dobili svoje odeljenje. Društvena preraspodela trajala je možda desetak minuta, a novajlije su uglavnom samo stajale i gledale.

Talija Raj Diem, najstarija žena mornar, proseda i krupna, sa mišićavim rukama i nogama, i licem nalik na buldoga, uzela je na sebe da nam objasni. "Postoje činovi i položaj, čak i na slobodnom građanskom brodu. Više iskustva, više vremena na moru, više povlastica. Prvaci znaju dovoljno da vas spreče da izginete. Tako je pravedno. A najvažnije je što tako ja dobijam bolji krevet."

Nameštena je zavesa da odvoji odeljenje za dvanaest žena. Sve žene bile su mornari prve klase, pa su odvojile ugao boljeg dela kabine i navukle zavesu, označavajući svoje područje. Pošto među novajlijama nije bilo žena, nismo se dalje delili, pa smo zauzeli najlošije ležaje - toliko su se malo razlikovali među sobom da nije bilo smisla raspravljati se.

Opet smo se predstavili jedni drugima, najviše radi pridošlica.

Rukovao sam se sa svojim novim drugovima, pristavljen je Tasmanov čaj, a iz sanduka Raje Diem pojavila se kutija keksa. "Ovo je posebno za novajlije, koji ne znaju kako se živi na ovom brodu", reče ona. "Svi mi moramo da se slažemo, i to naročito - na morski način, tako da prođu meseci i godine bez mnogo svađa. Ako imate neko pitanje ili problem, obratite se meni, ili ser Šankari. Ili Mejsneru, majstoru za jedra. On je dobar čovek. Već sam plovila sa njim."

Novajlije su se, pošto su pokušale da ulepšaju činjenicu da su najbliže pramcu, u najtešnim prostorima i najmanjim ležajima, dale na posao da pokažu i opišu ono malo svojih najvećih dragocenosti, kako bi svi mogli da znaju ko ih je eventualno ukrao od koga. Već su se izdvojila dvojica mogućih lopova: najmlađi i najžgoljaviji, obojica sa uzanim, prenamažućim licima, Uve Kisbeg i Uri Ridjel, koji kao da su stalno imali osmeh zapanjene nevinosti.

Visok momak od oko osamnaest godina, čupave smeđe kose, podbrijane sa strane, posebno odlučno se rukovao sa mnom. "Ja sam Algis Bas Šimčisko. Ovo mi je prvi brod. I tebi?"

Nasmeših se i klimnuh glavom.

"Novajlije treba da se drže zajedno", reče Šimčisko. "Inače će prvaci vladati. Iz Kalkute si?"

"Iz Džakarte", rekoh.

"Ovo je Mista Iber", reče Šimčisko, zagrlivši oko ramena mršavog dečaka od šesnaest-sedamnaest godina, sa sitnim, mišolikim licem i kratkom 'jež' frizurom. Iber se nasmešio. "Zajedno smo došli. Obojica smo u Lenkovoju školi učili nauku. Proveli smo pet meseci u dubinama Liz."

"Duboko iza rta Žuraitis", reče Iber. "Mislimo da dobro poznajemo Liz."

"A šta ona misli o vama?" upitah.

Momci se glasno nasmejaše. Šimčisko se pljesnuo po kolenu. "Mislimo da nas obožava, naravno. Kao i sve žene."

Među ostalima, odmah mi je pao u oči Elis Šankara, stariji mornar prve klase, tih, tamnopusit muškarac veselog pogleda, krupnih i ispitivačkih očiju, ali strogo stisnutih usana. Zadržali su me njegov napet izraz lica i smireno ponašanje. Proveo sam nekoliko minuta posmatrajući jednu ženu mornara, kratkih nogu i okruglog lica, sa

brzim, pticolikim pokretima, nekako neobično privlačnim, ali njeno ime nisam uspeo da čujem.

Kisbek i Ridjel potrudili su se da izvedu neslanu šalu dok smo sklanjali svoje dragocenosti u plitke ormanice kraj ležaja. Kisbeg je počeo da skakuće unaokolo, tvrdeći da je to ples opraštanja od kopna. Ridjel je kružio oko njega, a Kisbeg je naizgled slučajno pao preko njega i srušio zavesu koja je odvajala naš pramčani prostor od prostora odvojenog za žene mornare. Nakostrešena kao pobesneta mačka, Talija Raj Diem je zgrabila Kisbega za uši i bradu obema snažnim rukama i odvukla ga sve do suprotnih vrata. "Ja sam po prirodi dobra", režala je, "ali spljeskaću te ako se ne budeš ponašao kao odrastao čovek."

Potom je ćutke, ali besnog pogleda, otišla i ostavila ga tamo lišenog osmeha.

Sve mi se dopadalo. Sve je bilo živahno i žustro. Lako bih mogao da se uklopim u useljenički način života. Uprkos mojim ranijim predrasudama, i bez obzira na izolaciju i nedostatak veština, ovi ljudi su u osnovi bili pristojni i vredni. Želeli su da nauče sve što mogu, i bili su spremni da pri tome i rizikuju.

Rado ću poći na more sa ovim ljudima, radiću sa njima i naučiću sve što mogu; čak mogu da zaboravim, na neko vreme, koji mi je zadatak.

Pre nego što smo završili sa upoznavanjem, jer tek smo počeli da stvaramo mišljenje jedni o drugima, pojavio se prvi oficir. "Zurićete u svaku dasku i crtu narednih nekoliko godina", počeo da nas grdi. "Bežite na obalu bar ove noći."

Sve žene sem jedne odlučile su da ipak ostanu na brodu, da skuvaju sebi klopnu na maloj peći i da razapnu tanke konopce i provetre odeću. Većina muških mornara i novajlija, kao i nekoliko oficira, napustilo je 'Obazrivog', u prvi sumrak, i uputilo se Strmim putem preko male uzvišice, u onaj deo Kalkute kuda svi mornari obično idu.

Noćni život u Kalkuti bio je izdvojen, sabijen i zatvoren u delu grada podalje od središta, okružen visokim kamenim zidovima, u sumornom, vlažnom spletu uzanih uličica i niskih, trošnih kuća boje prašine i oblačnog neba. Ovde su zjapile rupe po kaldrimi - video

sam i neobičnu gomilu takvih rupa pred praznom zgradom sa razbijenim prozorima; na polomljenoj firmi iznad vrata moglo se pročitati samo ADVE - a jarkovi nisu bili počišćeni. Osećalo se drevnim ljudskim mirisom, ali izgledalo je mirno. Po tih nekoliko uličica lutala je posada sa više brodova, uglavnom muškarci. Bez ženskog društva postajali su nemirni, zavirivali su u prozore, mračno i sporo razgovarali, isprobavali mornarski korak, širok i uz razmahivanje rukama, susretali se na svakom trećem uglu, tražeći zabavu, nešto što bi im podiglo duh za predstojeće odsustvo sa obale. Bilo je vrlo malo zabave i veselja.

Kratak plamen zalaska sunca obojio je u narandžasto naša lica i niske zgrade sa lažnim zabatima. Potom je brzo usledio sumrak, siv i jadan. Bedno osvetljenje, slabe svetiljke na štapovima od ksile na svakom uglu, sve nas je pretvorilo u senke. Tri posebne skupine tragača, ukupno dvadeset osoba - osam sa 'Obazrivog' uključujući Šimčiska i Ibera; najstarijeg među nama, Šankaru; i mladu ženu-mornara okruglog lica, Širl ili Širla se zvala - pošla je iz malog bara sa pet stolica i dva stola, gde se služio gorki rum, u veći lokal u kome se navodno služilo i jelo, najveći od svih, koji je većina iskusnih ljudi, izgleda, zaobilazila, smrknutih lica. Ali baš smo tu završili, u svratištu zvanom 'More bez ribe'.

Tu je bilo zabave, najizopačenije (i stoga neizbežno privlačne) koju može da ponudi divarikatski grad. Tu je pet-šest žena praznog lica i nekoliko blelih muškaraca nudilo sebe za razgovor ili ples ili povlačenje u sobe na spratu. Sve je bilo prilično obredno i prihvatljivo; divarikati nikad nisu bili puritanci. No, u atmosferi 'Mora bez ribe' osećalo se još nešto, nemirno iščekivanje, puno krivice, delom užasa i delom radoznalosti. Najbolju zabavu na ovom mestu, rekoše iskusniji, pružala je sama Lamarkija.

Šankara nas je proveo kroz debela vrata od ksile u hladnu, mračnu sobicu u samom dnu zgrade; odnekud sleva dopirali su kuhinjski zvuci. Rum je bruja u meni: novo, ali ne i neprijatno osećanje.

Seo sam sa svojim drugovima pred nisku pozornicu pokrivenu smolastim crnim slojem boje. Niska, vitka žena dugačke, smeđe kose i staklastog pogleda, za koju neko reče da je vlasnica lokala,

izišla je na pozornicu i stala pod svetlost svetiljke. Glas joj je bio dubok i promukao i uopošte nije gledala u publiku.

Neki su žvakali vlakna, bezukusna, ali sa nagoveštajem slasti i belog luka, i puna blagog stimulativnog sredstva, a drugi su dalje pili rum. Mlada žena-mornar okruglog lica sedela je kraj Šankare držeći u krilu tanjir neke neodređene hrane; polako je jela, sumnjičavo, ali radozno gledajući gore.

"Svi smo proveli život u senci silve", poče žena potpuno jednoličnim glasom. "Svi smo uzorkovani, i silva nas poznaje. Ali možemo li mi upoznati silvu? Postoji neobičnost... čudnovatost. Zone, bogate životom, da li nas se gnušaju? Da li primećuju naše postojanje? Mogu li da zaista vide i misle, ili su slepe kao stena? Ponekad se osećamo kao zarobljeni pod pokrivačima, i plačemo u snu kao deca. Ima tajni koje nikad niko neće pojmiti. Apsurdnih tajni, neobjašnjivih pojava. Koliko vas je čulo priče?"

Podiglo se nekoliko ruku, pa još, brojnost je ohrabivala ljude.

"I ja sam čula priče", nastavi žena, klimajući glavom, tonom poveravanja, a zatim mračno tajanstvenim. "Priče u koje se ne može verovati. Užasne, čudne, ali ne... iznenađujuće. Može li nas išta iznenaditi na ovom, našem odabranom svetu?" U njenim rečima sada se osećao prizvuk umornog gađenja, podigla je obrve, zbacila je dugačku, smeđu kosu.

Sedeo sam, stežući rukama ivicu svoje stolice. Obuzela me je magla nestvarnosti, izazvana ne rumom nego oporim životinjskim mirisom tela u tesnoj odaji, grubog lizbusa pod mojim prstima, poda posutog osušenim i izdrobljenim suncobran-lišćem da upije prosutu tečnost. Vazduhom je lebdeo lepljivi miris vlakana, sladak i pun belog luka.

"Kada mi je muž nestao na istočnom Tasmanu, loveći čuda u Bejkerovoj Zoni, pošla sam da ga tražim. Duge nedelje i meseci u brodu, pa potom kroz gustu močvaru, preko visokih planina..."

"Pređi na stvar", gundao je bradonja blizu mene, lako se njišući u stolici, usta punih vlakana.

"I našla sam... nešto."

"Nešto!" oduševljeno povika publika. "Pokaži nam!"

"Nije zamrznuto", reče žena, naguvši se ka masi, raširenih ruku,

pokazujući prstom, uživajući u sopstvenoj melodrami. "Nije strpano u bocu."

"Nije kao mi", povika neko, i nastupi trenutak opšteg smeha na sopstveni račun, neobično izopačen humor.

"Nije u boci. Živo je. Živo je i daleko od svoje zemlje, i tako je usamljeno", poče da peva žena.

"Kao mi", odvrati joj nekoliko glasova. Opet nervozan smeh.

"Čudno je", reče žena, "zuriti u ono što mu služi kao oči, i pitati se... da li to misli? Da li mu nedostaje dom, hiljadama kilometara daleko? Da li mu nedostaje njegova kraljica, koju niko nikada nije video? Je li bilo okrutno dovesti ga ovamo... Da li sam želela da osvetim svog muža?"

"Budi okrutna, budi okrutna", povika iz prvog reda neki pijanica, ne sa našeg broda.

Ovo je san, Lenkov san, pomislih. Odvedi svoj narod daleko od Čička, od ljudi koji više ne liče na ljude, od bogohulnog Puta...

Rum je sve zamagljivao i izobličavao, i više mi nije bilo prijatno. Spustio sam svoju čašu, polupraznu, i više nisam pio.

Dva muškarca u keceljama dogurala su na pozornicu veliki sanduk. Između dasaka je curila tečnost i razlivala se, gusta i smeđa, po crnom katranisanom podu, pljusajući o uzdignutu ivicu, kao brodski sto, pomislih, kao staro vino prosuto po stolu na brodu. Unutar sanduka čuo se uzdah i kuckanje štapova ili granja.

"Od kakve je koristi svojoj zoni, svojoj kraljici?" zamišljeno upita žena. "Takvo čudovište verovatno nije ni od kakve koristi. Izrod, loše izvedeni san, košmar. Silva spava i trza se u snu. Mi to čujemo, udišemo njen crni dah preko zemlje, preko naših glava, po našoj koži i kosi. Sečemo njeno drveće, skupljamo joj lišće, zagrađujemo njene pomagače i održavaoče... Hoće li jednog dana shvatiti ko smo, hoće li nas omrznuti? Šta će potom učiniti? Možda je ovo proba. Nešto što će na kraju narasti ogromno i napašće... Da pogledamo, možda u svoju budućnost..."

"UUfff", frknuo je čovek u dnu sobe, odmahnuvši rukom. Ustao je i progurao se do debelih vrata od ksile. Žena ga je sa pozornice gledala tužnim, umornim očima. Prohladni vazduh se ponovo smirio. Žena je pružila ruku ka sanduku, izazivajući publiku prodornim

pogledom...

Petljala je oko zarđalog mesinganog katanca, otvorila prednju stranu sanduka uz bučnu škripu...

Jedan krupajlija je stao kraj svetiljke za pozornicu i prosuo preko nje obojenu masu. Pozornica je postala zelena, mračna i hladna.

"Sa severa", zastenja žena, kao da nariče. "Možda je to ubilo mog muža. Želi da ubije mene i ode kući. Čudovište, košmar same kraljice. Pogledajte ga."

Vrata su se širom otvorila, a unutra su, zarobljene iza gvozdениh rešetki, kavezom unutar sanduka, bile dugačke i tanke crne noge, desetine nogu, sa crvenim zglobovima.

Žena okruglog lica naže se napred, još više raširivši oči. Publika ućuta. Začu se škripa stolice po podu, potom šuškanje obuće. "Zvezde mi i Daha", reče neki glas.

"Nada se da nas sve pobije", sanjarski reče žena na pozornici.

Uključile su se nove sijalice odozgo, oblivši kavez jasnije zelenim i žutim svetlom. Obličje u kavezu se promeškolji i poče da proteže noge. Žena je iz nabora na dugačkoj suknji izvukla veliki ključ na mesinganoj alki, gurnula ga u upadljivi katanac na kavezu unutar sanduka, okrenula ključ i otvorila kavez uz jezivo nepodmazano škripanje. Mornari u prvom redu poguraše stolice unazad, uz silnu lupu, sve dok ih ne zaustaviše pružene ruke i noge ljudi u drugom redu.

"Šta biste radili da ovakvi slobodno šetaju među nama?" upita žena, predući dalje priču, pretvarajući sebe u moguću žrtvu dok su se noge nagonski pružale preko pozornice ka njoj, šljapkajući po iscureloj smeđoj tečnosti pljosnatim stopalima tupih kandži. Jedan mladi mornar, ne sa 'Obazrivog', pobeže. Šankara pogleda za njim i značajno mi se osmehnu.

Stvorenje je polako izgmizalo iz kaveza i uspravilo se na nejasnom svetlu, visoko puna tri metra, labavo i rasklimano. Pokušao sam da dobro razaberem oblik: debelo stablo, ili trbuh, tanak gornji deo, polurotirajući diskovi na ramenima, a sa svakog diska su nicali polumlitavi udovi. Nije imalo glavu, samo dugačku stabljiku zakačenu na stablo i izvijenu uvis, a sa nje su visile dve prozirne kugle - možda oči - i polako se obrtale, sa crnim ovalnim

zenicama koje su upijale sliku publike. Uzdahnulo je, pri čemu su se grudi opasno raširile, a onda je protrijalo noge. Publika je zastenjala u jedan glas i uzmakla, prevrćući stolice i stolove.

Scion i žena pogledali su jedno drugo sa naizgled istom ravnodušnošću. "Šta želiš, čudovište?" hladno upita žena.

Obličje podiže noge kao da priziva.

"Mene?" upita žena, podigavši glas gotovo do veselosti. "Mene, kao i mog muža?"

"Dosta!" povika čovek koji je sedeo ispred mene. "Za milost Božju, pa to je samo scion! Dete silve! Mani ga!"

Žena kao da ga nije čula. Publika je došla ovamo radi grube zabave; ona je bila rešena da im to i pruži. Dugački nabori njene odeće očito su skrivali mnoge stvari. Graciozno je spustila jednu ruku i izvukla mačetu. "Šta će biti?" upita nas. "Osveta... ili oproštaj? Poštovanje ili bes do kraja?"

I u meni je planuo gnev i jedva sam se obuzdao. Ženino lice bukvalno je blistalo od zadovoljstva. Kao da je bila spremna da iseče stvorenje na komade; Ovo nije gluma, pomislih kroz oblak ruma. No, sa strane se pojaviše ona dvojica krupajlija i zadržaše je; jedan ju je uhvatio za ruku sa mačetom, a obojica su je podigla čitavu, iznenada krutu kao daska, i odnela je. Sporo paukoliko stvorenje, ostavljeno samo na pozornici, uzdahnulo je, podvilo noge i vratilo se u svoj kavez.

Pomoćnici su se vratili bez žene, podigli i zaključali vrata kaveza, a potom spustili zavesu. Publika je neko vreme ošamućeno sedela: to je sve? Nema svečane muzike, nema objave kraja?

Gundajući, izduvani, prošli smo kroz staklena vrata u bar. Ostao sam pozadi, ošamućen i zgađen, skljojkan u stolici. Ovo mi se činilo jednako pogešno i izopačeno kao i pokolj u Mesečini.

Žena oblog lica, Širl ili Širla, spustila je nepojedenu hranu i zastala ispred pozornice i zavesu. Nosila je oko glave maramu sa malim, crnim šešikom. U polutami, lice joj je izgledalo detinjasto. "Šta je to?" upitala je.

"Ništa naročito, samo scion sa zapadnog Tasmara", reče Šankara, prezrivo i sažaljivo. "Ne sa istočnog. Nije iz Bejkera. Verovatno je iz Zone Kandinski. Ali samo nagađam."

"Hoćemo li videti i takve?" zamišljeno upita žena.

Šankara se kratko, šuplje nasmeja i pogleda me tamnosmeđim očima. "Šok, a? Mi živimo u najdosadnijoj zoni Lamarkije. Moramo da uvozimo čudovišta."

"Bilo je divno", reče žena oblog lica, i izgledalo je da to iskreno misli. "Sirota stvar. Šta ona radi?"

"Đubri, mislim", odgovori on. "Čisti korenje arborida i priprema tlo. Opasna je koliko i cvrčak. Služio sam na trgovačkim brodovima za Tasman i video sam čudnije stvari od nje."

Prošli smo kroz vrata, kraj malih stolova i prevrnutih stolica. "Ti si Olmi, je li?" upita Šankara.

"Da", rekoh. Pogledao sam mladu ženu. Za trenutak me je osmotrila, a onda skrenula pogled, kao ptica.

"Ovo je Širla", reče Šankara.

"Širla Ap Nam", dodade žena. "Mlađi mornar prve klase." Iščačkala je noktom nešto između zuba i odmahnula glavom dok smo prolazili kroz teška vrata. "Znaš", reče, "kad bi imali nekakav zoološki vrt..."

"Kapetan ga ima", reče Šankara. "Mali, u teglama."

"Nisam to mislila", reče Širla. "Kad bismo mogli da odemo i vidimo sve delove, sve scione, ne bismo se ponašali kao proklete budale."

Do ponoći, pod vedrim nebom ispunjenim dvostrukim zvezdanim lukom i jednim malim, jasnim mesecom, posade su se polako vraćale na dokove, niti potpuno pijane niti zadovoljne. Išao sam nekoliko metara iza Šankare, Širle i čitave skupine sa 'Obazrivog'. Širla se stalno osvrkala ka meni, kao da ću je zaskočiti. Kad me je poslednji put pogledala, malo se stresla i namrštila se, kao da joj se nešto ne sviđa. To mi je, ko zna zašto, upotpunilo tugu.

Dok su zaokretali za ugao ispred mene, iz senke je iskoračio muškarac i podigao ruku. Nagonski sam ga široko zaobišao, ali izgovorio je moje ime. Bio je to disciplinac, Tomas. Nosio je tamnozeleni kaput i malu šivenu kapu sa repom koji mu je padao niz vrat sve do kragne.

"Nadao sam se da ćeš ostati ovde dovoljno dugo da mi odgovoriš

na pitanja. Sad se otiskuješ na more... I to baš na istraživačkom brodu."

"Je li to sumnjivo?" upitah. Zavukao sam ruke u džepove. "Zanimaju me zone. Oduvek."

Tomas me pogleda sa strpljivim izrazom lica. "Imao sam dovoljno vremena da obavim provere. Nema krštenice ni za kakvog Olmija Dačetonga. Nema podataka o upisu u školu, niti bilo kakvom obrazovanju. Ako ne dolaziš sa Hsie, ili nekog neregistrovanog društva, ti ne postojiš."

Osetio sam se nelagodno. Potom sam rešio da rizikujem. "Ser Tomase, niko više nema potpune arhive." Stajao sam kraj njega u mraku, i ćutali smo nekoliko sekundi. On je konačno odvratio pogled. "Ne veurjem da si brionista. To ne bi imalo nikakvog smisla, s obzirom na to kako si se ponašao... i kako smo se sreli. Sklonio bi se u silvu i kasnije pošao putničkim brodom ili sam. Mnogo sam mozgao o tebi. Mislim da ću te ipak ostaviti na miru i pustiti da ideš kuda želiš."

"Hvala", rekoh.

"Bila je jedna skupinica ljudi, pre više godina, koja su držala tajnu stražu. Zvali su sebe advenstistima. Čekali su da dođe neko iz Heksamona."

"Adventisti, zvuči hrišćanski", rekoh.

"Advent znači dolazak nečega velikog, moćnog. Nema veze sa hrišćanima. Nisu svi javno obznanili svoje poglede. Jedan od njih ukrao je nešto i nestao. Niko ne zna pojedinosti, osim možda samog Lenka. Čuo sam da je i u Mesečini bio jedan adventista. Je li istina?"

"Ne znam", rekoh.

"Je li to blesava pomisao?"

"Zašto nisu odavno došli?" upitah.

Tomas se osmehnu. "Ni to ne znam. Kažu da smo izbrisali stazu do Lamarkije i da ćemo zauvek ostati ovde, sami."

"Meni odgovara", rekoh.

Tomasu se vratio pažljivi izraz lica. "Ako dođu, pokušaće da nas sve vrata u Put. To je opšte mišljenje. Ja nisam tako siguran, sad kad smo toliko dugo ovde, i kad nam je porastao broj. Posedujemo ovaj svet, onoliko koliko čovek može išta da poseduje."

"Ne posedujemo zone", rekoah, pokušavajući da se vratim u svoju ulogu.

"Ne", zamišljeno reče Tomas. "Obećaj mi nešto, hoćeš? Jednog dana, ako bude vremena i ako budeš mogao, odgonetni mi nekoliko tajni."

Odmahnuo sam glavom, nasmešio se i odvratio pogled, kao da kažem Glupa pomisao.

Tomas je podigao ruke, pljesnuo dlanovima i protrljao ih. "Građansko veće večeras je donelo odluku. Brionisti ili njihovi otpadnici pobili su stanovnike Mesečine. Nadervil će tvrditi da su otpadnici. Veće u Atini neka odluči šta dalje. Nema potrebe za tvojim daljim svedočenjem. Slobodan si da ideš kuda god želiš."

Kruto mi klimnu glavom i ode ulicom, kraj slabe ulične svetiljke, i nestade u senci.

Kalkuta je zaista dosadan grad, pomislih dok sam prilazio 'Obazrivom'; bar što se tiče poroka. Divarikati nisu nadareni za razvrat.

Jedva sam čekao da isplovim.

Stajao sam kraj gornjeg dela krme, zagledan preko hladnih, crnih voda i kroz noć, poluoblačnu, sa bezdanom između crnih oblaka gusto nabijenim zvezdama. Razmišljao sam o suncu Lamarkije i o pet njenih sestara-planeta o kojima sam kod Redhila našao samo ono što su zabeležili prvi istraživači - neobičan propust useljenika, ili Redhilov.

Ono što sam mogao da vidim između oblaka, golim okom, bilo je izazovno. Samo nekoliko stepeni istočno od glavnog nebesnika sijala je vrlo blistava, plavičasta tačka okružena sitnijim tačkama u neposrednoj blizini: Pacifika, gasni div sa mnogo satelita koji kao da su se primetno kretali svakog minuta. Visoko iznad zapadnog horizonta blistala je žućkasta tačka za koju sam bio prilično siguran da je druga planeta, verovatno Aurum. Sve unaokolo blistalo je od mnoštva zvezda, uključujući i dvostruki jaram - deo ovdašnje galaksije, slično Mlečnom Putu viđenom sa Zemlje. Rendalovih nekoliko knjiga iz astronomije nazivale su ovu nejasnu dvostruku petlju raznim imenima: Bregovi, Kraken, Tetoni. Očito se astronomi još nisu složili oko konačnog imena. Meni se dopadalo Tetoni. Nadao

sam se da ću saznati nešto više pregledom brodskih karata.

Ostavio sam drugove da spavaju u potpalublju. Vilijem Frenč, navigator, hrkao je u svojoj kabini na krmu. Sadržaj prazne sobe sa kartama, knjige i karte, otvorene ili smotane, osvetljene samo jednom slabom svetiljkom, mnogo su dodale onome što sam morao da znam o trenutnom stanju useljeničkih znanja.

Nisu postojale potpune niti detaljne karte Lamarkije. Niko nikada nije video planetu iz svemira; sateliti nikada nisu lansirani, i useljenicima je ostalo mnogo da istražuju, uključujući i čitavu poluloptu suprotno od Elizabetine Zemlje, nazvane Divlji Zapad po jednim kartografima, a Daleki Istok po drugima.

Zvezdane karte bile su prilično precizne, i u odnosu na originale prvih istraživača bilo je dosta poboljšanja. Podaci o efemeridama nalazili su se u nekoliko debelih tomova, dosta dopunjavani Frenčovom rukom, a verovatno su se nalazili i na kapetanovoj tablici. (Nkvanova nije sadržala takve podatke.) Mornari na Lamarkiji umeli su da nađu svoj put i znali su da računaju geografsku širinu i dužinu. Magnetno polje planete moglo se srazmerno lako koristiti: na ovoj polulopti bilo je vrlo malo magnetnih devijacija, i te su bile dobro objašnjene.

Ipak, svaki mornar na Zemlji u vreme lansiranja Čička - pa čak i na kraju dvadesetog veka - užasnua bi se od korišćenja tako ograničenih i nepreciznih metoda. Ono malo Lamarkije što je bilo detaljno kartografisano, istražili su zaista hrabri muškarci i žene.

Lenkov prvi Putni Kapetan, Alfons Jidermajer, sa dva jedrenjaka, otisnuo se iz tek osnovane Kalkute pet godina po dolasku useljenika. Njegovo dvogodišnje putovanje vodilo ga je duž Samnerove Obale, nazvane po njegovom prvom oficiru, do severoistočnog kraja Elizabetine Zemlje, a potom na jug, gde su otkrili divlja vulkanska ostrva Agni na četiri stotine milja od istočne obale kontinenta. (Ta ostrva na kasnijim kartama ne postoje. Neki istoričari pominju ogromne eksplozije koje su se čule pre petnaest godina, i oblake pepela koji su pokrili jugoistočnu Elizabetinu Zemlju, Darwinovo more, pa čak i Hsiu. Ogromni talasi zahvatili su istočnu obalu Čeng Ho i Džakartu, nanevši priličnu štetu ljudskim naseljima, a trgovački

brodovi i potonji istraživači više nisu videli ostrva. Na kartama 'Obazrivog' u toj oblasti bile su ucrtane tačkice i znakovi pitanja.)

Posle tih ostrva, Jidermajerovi brodovi poneseni su na jug-jugoistok, ka južnim krajevima Elizabetine Zemlje. Jidermajer i njegovi istraživači kartografisali su vidljive granice onoga što je kasnije nazvano zona pet i šest, Petenova i Magelanova. Oplovili su Magelanov Rt, isturen iz glavnine Elizabetinog kopna kao ogromni očajnik u gornjoj vilici sabljozubog tigra, i našli Kupova ostrva. Ovde je oluja potopila jedan brod, a drugi je - sa Jidermajerom i dve trećine ukupne posade - nastavio ka jugu. Našli su dve dugačke kopnene trake, nazvali ih Alisija prema mornaru koja ih je prva primetila, a potom su bili naprosto oduvani na zapad, ka okolini južnog polarnog kontinenta, La Peruzove Zemlje, koju su videli samo kao daleku plavu obalu sa ogromnim planinama i glečerima u pozadini.

Tu su se sudarili sa divljim zapadnim vetrovima koje su nazvali Ledeni Noževi. Oduvali su ih na istok, duž La Peruzove Zemlje, po hladnom, olujnom dnu sveta. To je okončalo Jidermajerove planove o putu oko Lamarkije. Iscrpljen, uspeo je da se otrgne od Ledenih Noževa, da popravi brod na Južnoj Alisiji i da zaplovi ka severu, čvrsto se opirući sezonskom severnom vetru. Njihovo poslednje otkriće, sasvim slučajno, bilo je Martino ostrvo, sa jalovim okolnim morem i plodnim i raznovrsnim usamljenim ekosom. Otuda su krenuli na jugozapad i usidrili se u Džakarti.

Jidermajer je strašno rizikovao. Niko nije znao da li u bilo kojoj zoni izvan Tasmana i Elizabetine Zemlje postoje jestivi scioni. Zapravo, niko nije bio sasvim siguran ni da li osnovna biologija ova dva kontinenta uopšte liči na ostale teritorije. Jidermajerov glavni istraživač, Kia Raj Lenk - sestra Haime Kar Lenka - verovala je da će na celoj Lamarkiji nalaziti samo ekose. Ostali se nisu slagali.

No, ona je bila u pravu - nisu otkrili nijedan drugi oblik života. Kuda god su pošli, nisu nailazili na scione željne da pojedu njih - ali bilo je dovoljno jestivih oblika da se posada održi. Putovanje je ipak bilo užasno - neodgovarajuća ravnoteža ishrane i imune reakcije posejale su kaos među posadom.

Na kraju su, umesto sa dva broda i dvesta pet članova posade, u

Džakartu stigli sa jednim brodom i šezdeset petoro muškaraca i žena. Potonuli brod povukao je sa sobom mnogo ljudi, uključujući i Kiu Raj Lenk, njenog muža i dvojicu sinova.

Sposobni Lenk izgubio je zanimanje za istraživanja. Nikada se nije sasvim oporavio od sestrine smrti. Otišao je iz Džakarte i otplovio na sever ka manjem kontinentu, Tasmanu, koga su tri godine pre toga otkrili trgovački brodovi. Tu je osnovao ono što je sada bilo drugi grad po veličini na Lamarkiji, Atinu. Od tada se nije vratio ni u Džakartu ni u Kalkutu. To je Elizabetinoj Zemlji omogućilo neku vrstu nesigurne nezavisnosti.

Ubrzo potom su Hogland i njena klika otplovili u Hsiu i osnovali Godvin, kasnije Nadervil.

Jidermajerov primer sledio je samo jedan pohod - vodili su ga Dasin Raj Bejker i Lucije Šulago. Dvadeset pet godina po Prelasku, isplovili su iz Džakarte, preko Darwinovog mora u Hsiu, a potom niz Kukove Brzake i kraj Kukovih ostrva, između Efraine Zemlje i Hsie. Zaobišli su Efrainu Zemlju, vratili se u Darwinovo more i jedrili ka severu do Martinog ostrva, na koje su naišli sasvim slučajno. Potom su ponovo krenuli na jug, i jedan brod se vratio, noseći sve podatke stečene tokom pohoda. Na drugoj strani Hsie, u okeanu gotovo potpuno nepoznatom, u potrazi za dva mala kontinenta koja su navodno videli trgovački brodovi što su ih vetrovi skrenuli sa rute - Bazilikom i Nihonom - Bejker i Šulago i drugi brod su nestali, pošto su poslali slabu radio-poruku da je sve u redu.

Na istočnom delu neba već se naziralo svitanje, tanka ružičasta linija velikim delom zaklonjena niskim, šumovitim bregovima istočno od Kalkute. Veliko, četvoronogo katedralno drveće u silvi stajalo je pod jutarnjim svetlom kao straža, sa paperjastim izdancima ispod krošnje koji su se blago njihali na povremenim naletima povetarca što još nije dopro do luke. Ružičasti horizont zakratko je postao crven, potom bledoljubičast; zvezde su izbledele, i čitavo nebo počelo je da se ispunjava sivim i svetloplavim zracima.

Protegao sam se i raširio ruke da se razmrdam, a potom sam počeo da trčim palubom radi zagrevanja, pridruživši se navigatoru Frenču i još troma iz posade.

Sunce se već popelo nad kopnom kad je mesingano zvono označilo buđenje.

Pridružio sam se ostatku posade u menzi. Kuvar, Leo Frej, smireni muškarac od četrdesetak godina, mršav u telu, ali sa izraženim stomakom i punačkim licem, i kuvarev mračni i neraspoloženi pomoćnik, koga su svi zvali naprosto Dodaj, sipali su nam u činije od ksile standardnu klopku i dodavali svakom po debeli komad rečnog celera. Oficiri su čekali u redu zajedno sa nama i jeli su istu hranu, ali za posebnim stolom, u oficirskoj menzi iza uzanih vrata. Ostatak posade - uključujući i navigatora, inženjera, majstora za jedra i ostale zanatlije - sedeo je za grubim stolovima u glavnoj menzi, bez nekog posebnog reda. Posada je jutarnje poslove obavljala u potpunoj tišini, ako se ne računa poneko polupospano stenjanje.

Kada je doručak završen, za manje od deset minuta, posada je opet stala u red kako bi ubacili činije u lonac ključale, penušave vode ispred kuhinje. Posle nekoliko minuta posvećenih ličnoj higijeni (ovo je bio čist brod, sa čistom posadom, i bilo mi je drago zbog toga), svi su se skupili na gornjoj palubi da saslušaju kapetanov govor na početku puta.

Kapetan Kajzer-Bah stajao je na krmenoj palubi, gledajući blistavim očima okupljenu posadu. Prišao je ogradi, samouvereno se smešeći, i uhvatio se za dobro uglačanu ksilu. "Danas počinjemo svoje putovanje ka krajnostima ovog sveta, i ka razumevanju njegovog života. Klanjamo se, svi odreda, Jidermajeru, Bejkeru i Šulagu, ali nećemo ponavljati njihove greške. Imamo i dodatne godine pomorskog iskustva, bolji brod i, siguran sam, bolju posadu." Raširio je noge, premeštajući se sa jedne na drugu, sklopio dlanove i pognuo glavu. I posada je učinila tako. "Verujemo u linije koje su ucrtale Zvezda i Sudbina, da su svi naši svetovi upredeni u jedno uže, da je svaka nit muškarac ili žena, i da svi zajedno vučemo u slavu dobro proživljenog života. U ime Zvezde, Sudbine i Daha, prosvetljeni Logosom, podstaknuti primerom Dobrog Čoveka, nećemo zakazati u našim dužnostima, ni u divljim morima ni pod plamenim planinama." Produžio je jedva čujnim glasom. "Ni kad se naš rod okrene protiv nas." Kratko slegnuvši ramenima i žustro

trljajući bradu, okrenuo se ka Rendalu. "Podesite sve tablice na brodsko vreme. Polazimo za petnaest minuta."

Povremeni naleti povetarca konačno su stigli u luku ojačani, ujedinjeni u stalni zapadni vetar brzine pet do sedam čvorova. Daljina i brzina su se na moru, isto kao i na Zemlji, merili nautičkim miljama i čvorovima, ili nautičkim miljama na sat. Za Lamarkiju, sa prečnikom od 5931 kilometra, nautička milja iznosila je oko 1725 metara.

Popeo sam se u vrze prednjeg i glavnog drveta sa najmlađim novajlijama - onima koji su proveli mesec ili manje na brodu, bilo ih je ukupno šest - i dvoje mlađih mornara prve klase. Moja četvoročlana skupina dobila je prednje jedro. Ostali su širili glavno jedro i glavni dolevrh. Potom smo podesili gorevrh i donje nadgalante, a zatim nas je troje - uključujući i mene - sišlo na palubu i pošlo napred da povijemo i podignemo spoljašnju i unutrašnju tibu. Sa vetrom preko sredine - pod pravim uglom na brod - kapetan i prvi oficir slali su nas bez razmišljanja tamo i ovamo, da povučemo ovaj ili onaj podigač, i brod je počeo da se pokreće, odvajajući se od doka u nizu cik-cak pokreta.

Na doku su žene, deca, porodice i prijatelji - prilična masa od oko dvesta odoba - počeli da mašu rukama, šeširima ili maramicama, opet smireno i dostojanstveno, sa tek ponekim uzvikom. Ma koliko svečana bila prilika, ma koliko ogroman bio značaj pohoda, građani Kalkute nisu pokazivali osećanja.

Setio sam se venčanja i sahrana na Čičku, među ortodoksnim Naderitima - sa mnogo osećanja u svakim grudima; ali svetu se pokazuje samo smireno, odlučno lice. Oduvek sam se nelagodno osećao zbog tog savladavanja. Kao mladić, pun snova o slavi i izazovima, uvek sam želeo topliji oproštaj od porodice i prijatelja.

'Obazrivi' je klizio glatko kao u snu prema sredini reke. Posada i na levoj i na desnoj palubi imala je pune ruke posla. Kapetan je stajao na pramcu sa jednom nogom na kosniku, razgledajući svaki metar vode pred nama.

Pentrao sam se po konopima, bolnih mišića, da podesim izgužvano jedro. Za trenutak sam bacio pogled preko reke i silve, bolnih ruku, a tabani i prsti boleli su me kao da su slomljeni. Potom

sam se brzo vratio dole; na palubi, ošamućen od visine, vukao sam podigače sa svojom ekipom da bih podigao krstak na zadnjaku i osigurao ga na potrebnoj visini. Potom smo se svi ponovo pentrali.

Voda se u delti širila nadaleko, zapljuskujući desetine crnih peščanih ostrva. Obale su svetlucale kao dijamanti na baršunu pod mlazevima svetlosti koja se probijala kroz guste oblake. Izbegavanje tamnijih plićaka i spletova rečnih puzavica zahtevalo je precizno manevrisanje.

Posle jednog sata ugledali smo linije talasa na gustim spletovima puzavica, otvoreni kanal dubok četrdeset metara, a širok stotinu, a iza toga, sivoplavo i konačno tamnosivo, Darwinovo more.

Dok smo prolazili kroz bočatnu, pa potom okeansku vodu, vazduh je zadobio oštar miris. Kapetan Kajzer-Bah ostao je na pramcu, oštrog nosa uperenog ka zapadu. Povetarac je ojačao na dvanaest čvorova, i kretali smo se vrlo brzo. "Skratite jedra, ser Rendale", naredi kapetan. "Podignite glavne kurseve za dva stepena, prednje nadgalante dva stepena, i hajde da za sada oslobodimo i sklonimo vetrenjače. Upravite brod na istok-severoistok dok ne prođemo Štapove. Potom na istok."

Višeći u konopima, pomažući petočlanoj skupini da podiže i vezuje krajeve gornjeg nadgalanta na prednjem drvetu, osetio sam dodir nove vrste vetra i vazduha, i koža me je zasvrbela. Smeša minerala u ovim vodama nije bila ista kao u morima Zemlje, nije ličila na moju krv; manje natrijumove soli, više kalijuma, više rastvorenih silikata, ugljen-dioksida i kiseonika. Pa ipak, uprkos stalnom šištanju mehurića kiseonilka u vodi, kao u sodi, ovo je svakako bio okean.

Kasnije, kad je vetar još ojačao, kapetan je naredio: "Spustite sva jedra sem glavnih i dolevrha. Kad se nađemo na otvorenom moru, ići ćemo maksimalnom brzinom i držaćemo se podalje od obale."

"Da, ser", odvrati Rendal i ponovo pozva novajlije.

Dvadeset milja i dva i po sata od delte, nestalo je pene kiseoničnih mehurića. Oko kontinenata Lamarkije, i na mnogim velikim površinama širom okeana, mikroskopski scioni iz morskih ekosa razlagali su vodu na vodonik i kiseonik. Redukujući metabolizam odabran je i ovde u vrlo ranoj fazi razvoja života, baš

kao i na Zemlji - ali putevi i procesi ipak su bili potpuno drugačiji.

Pred nama, raširene tačno preko linije kursa kao debeli uspravni prsti, nalazile su se pet visokih, prljavosmeđih kula pobodenih u more, svaka je bila visoka preko sto metara. Velika purpurna i crvena 'jedra' širila su se sa vrhova kula, očito tkivo za upijanje svetlosti, površine možda i čitav hektar. Sa mesta gde sam uhvatio nekoliko trenutaka odmora na vrhu, video sam da su kule prošarane tunelima visine čoveka.

"Štapovi. Banjanove palice za šetnju", reče Šankara, držeći se jarbola. "Iz zone pet. Kapetan će ih dodirnuti za sreću, a onda idemo na istok."

Brod je prošao između dva najjužnija diva. Gledali smo talase kako narastaju i razbijaju se o njihove ogromne osnove, pljusajući i udarajući o crvolike tunele. Mehurasta crna obličja, veličine kravlje glave, virila su iz nekih užih tunela, pokazujući po tri niza očiju koje su blistale na kasnom popodnevnom suncu što se probijalo kroz sve deblji sloj oblaka. Šankara je imao nešto da kaže i o njima. "Sirene", povika kroz lepet jedara i hujanje vetra, dok smo visili sa konopa, vezujući držače jedra. "Stalno gledaju, sve. Gledaju naše brodove kako dolaze i odlaze. Uhode za svoju zonu. Njihovo telo..."

Zadržao sam dah od naglog naleta vetra koji je pevao kroz upirače i obrnuo jedra, gotovo nas oborivši sa konopaca.

"Vijugaju čitavom unutrašnjošću, kao crvi", nastavi on. "Tako su mi rekli. Nikad nisam istraživao rupe."

"Misliš da su inteligentne?" povikah.

"Ma kakvi!" reče Šankara. "Samo gledaju. Ko zna šta vide?"

"Radite, nema labavo!" vikao je sa palube prvi oficir.

Stotinu milja od Kalkute ponovo se javio zapadni vetar, duvajući petnaest, pa potom dvadeset čvorova, goneći moćno more ispod noćnog neba pokrivenog slojem crnih oblaka. Spremili smo se za stalni vetar. Večera je za petu smenu bila hladna - Leo Frej je odlučio da ne rizikuje paljenjem kuhinjske vatre na takvom vetru, i da ne troši akumulatore ringlama. Sišao sam u menzu sa još sedmoro iz ekipe na kraju smene, i seli smo da ukrućenim prstima jedemo kašu i voće, a glave su nam padale od potpune iscrpljenosti. Pošto su vetrenjače

bile sklopljene, a brod na rezervnim akumulatorima, električne sijalice gorele su slabo i naizmenično, prvo tri sa jedne strane, pa tri sa druge, kao da menjaju smene. Bacale su dugačke smeđe senke oko nas dok smo pokušavali da jedemo.

Pošto su jedra valjano učvršćena, objavljena je straža za oluju, a ostatak posade povukao se da i sami večeraju.

Rendal je stao na podijum ispred stolova i zazvonio malim zvonom. Podigle su se teške glave, vilice su hipnotisano žvakale, a Rendal je objavio da će kapetan održati kratko predavanje. Na podijum se popeo kapetan, držeći se obema rukama za ogradu dok se brod valjao po talasima.

"Svako veče", počeo je, "nameravam da produbljujem naše obrazovanje o ciljevima ovog pohoda, da govorim o prirodi ekosa, o njihovim dobrim strana i o eventualnim opasnostima..."

Mnogi noviji članovi posade - uključujući i mene - nisu se još navikli na more, pogotovo ne na njegov miris. Trebalo je vremena da se čovek navikne na kombinaciju kretanja broda i okrepljujućeg, ali u početku i uznemirujućeg mirisa morske pene na Lamarkiji. Jedan po jedan, stomaka punih hladnog testa kome se nije tu ostajalo, mornari-novajlije molili su kapetana za izvinjenje i izlazili, raspoređujući se duž ograde na palubi. Izbrojao sam šest dezertera dok se brod propinjao i valjao. Ni moj stomak nije mirovao dok je more postajalo sve nemirnije. Vazduh je počeo da se neobično oseća, kao bajata pomorandža.

"Da", reče kapetan, gledajući kako mu se publika smanjuje. "Da", reče ponovo, a onda odustade, odlažući govore za jutro.

"On je zaista dobar kapetan", reče Algis Bas Šimčisko. "Najbolji na Lamarkiji, kladim se. Pravi pomorac."

Mista Iber pošao je po drugu porciju testa i doneo je za sto, sijajući kao da je osvojio nagradu. "On je veoma dobar kapetan", složio se dok je gladno gutao testo. "Samo je oduševljen, a ko tu može da mu zameri?"

Gledao sam ga kako jede i osećao da mi se utroba grči.

"Oooo", reče Šimčisko. "Izgubili smo nekolicinu večeras, a, Mista?"

"Malo", reče Iber. "Manje nego što sam očekivao."

"Biće im dobro već sutra. To je more", objasni Šimčisko. "Ponekad čak i dobar mornar, ako provede duže vreme na kopnu, oseti posledice mirisa mora, debelog penušavog mora."

"Ti si dobro?" upita me Iber.

"Nikad bolje", rekoh. Nisam hteo da iziđem napolje.

Nekada sam imao u telu opremu koja je mogla da savlada gotovo svaku situaciju, svaku mučninu, svaku nelagodnost. Sada sam bukvalno ostao sam, sa golim i prirodnim telom koje mi je bilo nepoznato kao da je tuđe, kao da pripada potpunom strancu.

Dani su odmicali, za mene potpuno novi. Vreme je dobilo novi oblik. Brod je postao svet za sebe; bilo mi je teško da zamislim išta drugo, pogotovo za vreme smene, kada je za jednim zadatkom sledio drugi u vrtoglavom redosledu. Stalan, iscrpljujući rad, danju i noću, veranje po konopima i grčevito držanje za jedra tokom oluja i na nemirnom moru, gledanje zapenušanih talasa visokih koliko kursevi sa obe strane... vreme bonace, kada je 'Obazrivi' nepokretno plutao ili polako klizio napred, gonjen jednom vetrenjačom priključenom na rezervni akumulator. Gore u jedra, na vrhove ili u konope, savijati i odmotavati, postavljati metle da se omogući plovidba uz vetar, širenje novih jedara kad bi stara trebalo popraviti, okretanje vitla dizalice kada bi električni motori zakazali (što je najčešće bio slučaj).

Podmazivanje drveća; najniže i najdeblje sastojalo se od tri noge katedralnog drveta, obmotane debelim gvozdanim prstenovima; izvlačenje debelih vlakna iz velikih kaca i uplitanje u užad; zatezanje konopa opuštenih od upotrebe. Ribanje talasastih šara ksile na palubi kamenom plovčcem, udisanje blagog mirisa deteline i belog luka; svakodnevno pranje svih površina na palubi...

Tek kad bih se izvrnuo na ležaj, izgubljen u gotovo duhovnom stanju fizičke izmoždenosti, pomislio bih na nekadašnji život, na ogromne komore unutar asteroida i na beskonačnost Puta kao u snu. Ništa mi se nije činilo stvarno. Pa ipak, osećao sam da se nisam ukorenio na Lamarkiji. Činilo mi se da svi oko mene - mudri, stari Šankara, opušteni Iber, klovnovi Kisbeg i Ridjel, cinični, ali inteligentni Šimčisko, Širla sa svojim okruglim licem - mogu samo da

me pogledaju i shvate da nisam stvaran.

Samo čulne pojedinosti, minut za minutom, davali su mi čvrstinu koju sećanje nije moglo da podrije; okrepljujući miris naelektrisanog vazduha dok jedrimo ivicom buduće oluje; visoki kumulusi koji narastaju u ogromne nakovnje nad ravnim, peščanim prerijama i propalim brežuljcima Samnerove Obale, purpur i plavetnilo jasnih zalazaka sunca iznad krme.

Od stalnog struganja o konopce i žice, od pritiska vitla, od pletenja užadi, šake su mi se pretvorile u masu posekotina, ogrebotina i modrica, sve dok nisu počele da liče na krvave kandže; ono što bi se na Čičku zacelilo za koji minut, ovde je zarastalo danima. Ipak su mi šake postepeno ogrubele, i više se nisam trzao od pokreta koji bi mi, neiskusnom, još pre nekoliko dana naneli bol. Saginjao sam se, hvatao, visio, vukao, premeštao, učio kada da stenjem, a kada da psujem.

Sunce je uglavnom blistalo i dobio sam boju blede čokolade. Koža na rukama mi se perutala i gulila, pa sam sledio primer iskusnih mornara i namazao obraze i ruke gustim, tečnim lizbusovim sokom zagrabljenim iz keramičkih ćupova. Da bih smanjio sunčev sjaj, premazao sam donje kapke crnim ružom - finim prahom koji je padao sa svih drvenastih sciona u silvi na Liz. Kosa mi se pretvorila u kruti žbun, jer između povremenih pranja čistom vodom stalno je bila natopljena slanom morskom penom.

Iber mi je jednom dao džepno ogledalo. Nisam prepoznao samog sebe: bele oči podcrtane crnim, tamna koža, čupava kosa. Gusar.

Otkako sam dobio svoj ležaj, jedva da sam razgovarao sa Rendalom.

Posle večere, kad bi vreme dozvoljavalo, kapetan nam je pričao o Jidermajeru, Bejkeru i Šulagu, i kako su posetili Martino ostrvo. Martino ostrvo veoma se razlikovalo od Elizabetine Zemlje. Vulkansko, izolovano od svakog drugog kopna hiljadama milja okeana, bujni ekos usred jalovog mora, to je bilo savršeno mesto za nauku kapetana Kajzer-Baha. O većini ostrva uglavnom se malo znalo, a od dolaska Bejkera i Šulaga prošlo je već deset godina. Sada je vrlo malo brodova plovilo između Hsie i Elizabete ili

Tasmana; posle Bejkera i Šulaga niko više nije prošao ovuda.

"Mi se bavimo osnovnom naukom", razlagao je kapetan, stojeći pred tablom za predavanja, podižući i kačeći na nju listove sa crtežima Šulagovih umetnika, kopijama fotografija Bejkerove kamere.

Gledao sam fotografije Martinih sciona, i Šulagove crteže, sa rastućom nevericom. Zmije bez usta, drveće koje svakih nekoliko dana vadi korenje i gamiže preko neravnog terena kao ogromni puževi; čitave silve koje se sele sa kraja na kraj ostrva za nekoliko dana. Teško oklopljeni čuvari koji se kotrljaju na desetinama čvrstih krečnjačkih točkova pokretanih žustrim, sićušnim trepljama, u traganju za uljezima po obali, 'njuškajući' ljude, ali ne obraćajući mnogo pažnje na njih...

Ko bi mogao da pojmi toliku raznovrsnost? Kapetan je ponekad iznosio svoje zamisli o organizaciji ekosa, o hijerarhiji, ali nije želeo da detaljno objašnjava. "Sve je nesigurno", rekao je na kraju jednog predavanja, odgovarajući na pitanja istraživača i posade. "Znamo neke stvari... ali ni izbliza dovoljno." A iza svega toga počivala je nedokazana teorija o središnjim kraljicama ili majkama semena, možda stvorena iz ljudske potrebe za odgovorima pre nego na osnovu stvarnosti.

Posle nekoliko dana potpuno sam se opustio i dozvolio sebi da se sasvim uklopim u posadu. Brzo sam naučio da poštujem gotovo svakoga na brodu, kao i sam brod, koji sam u početku potcenio. Na moru je pravio malo problema, koliko i bilo koji drugi brod načinjen od neodgovarajućih i primitivnih materijala. Samo Šatro, istraživač, i dalje nije ostavljao nikakav utisak na mene. Krupan, sa velikim, ali mlitavim mišićima, niži od mene, sa dečaćkim licem na velikoj glavi, bio je podložan brigama i oduševljavanju, sumnjama i poverenju, sve podjednako. Retko je razgovarao sa mnom, ali nikada nisam znao kako će se ponašati - sumnjičavo, ili će reći nešto vedro i veselo. Ionako nikada nije rekao ništa bitno. Redovno bi kazao ono što je očigledno, a onda bi mu zbog toga bilo neprijatno.

Nisam mogao da procenim kakve su mu naučne sposobnosti.

Dok smo bili na moru, posada je poštovala pravila prvog oficira u vezi sa seksom, ali bilo je flertovanja u velikoj količini, i počeli su da

se formiraju parovi na način koji bi možda mogao da uključuje i seks. Muškarci su preuzimali ženske poslove, a žene su ih negovale: šišale su ih i vidale im manje rane. Neki muškarci su bukvalno krili povrede i uboje od Šatra, koji je važio za broskog lekara, i radije ih nasamo prepuštali prijateljicama u četiri oka. Brzo sam shvatio da su mnoge žene donele na brod naročite pakete lekova, slatkiša i usoljenih grickalica i to su delile sa muškarcima koji su im se dopadali.

Širla Ap Nam, mornar prve klase sa okruglim licem, većinu svoje pažnje čuvala je za mene, i bilo bi nepristojno, čak i prostački, da je odbijem. Vremenom sam odlučio da se i tu opustim. Bio sam mlad, a moje telo je kontrolisalo sopstvene reakcije bez uplitanja implanta. Protok vremena dopunjavao je tok mojih hormona, i shvatio sam, nemalo iznenađen, da je druženje telesna funkcija, regulisana dubokim nagonima.

Većina nas na Čičku - a među Gešelima gotovo svi - ugradila je toliko slojeva svesne kontrole i prepravki da je izgledalo, iz ove nove perspektive, da smo možda izgubili svoju pravu, životinjsku prirodu. I to je bilo najvažnije. Podigli smo se iznad svojih nagona i iznad grubog mlina istorije; dali smo ljudskom društvu novi, mirniji izgled.

Useljenici su imali i najbolje i najgore strane nepromenjene ljudske prirode.

Širla mi je isprva bila privlačna, ali ne previše. Uskoro sam mogao zadobiti pažnju još jedne ili dve žene, ali nisam ih ohrabrivao. Širla je bila prijatna i umela je zanimljivo da razgovara. Činilo mi se da ne uzima previše ozbiljno naš flert, pa smo izbegavali tirade upozorenja Talije Raj Diem, koja je smatrala za svoju dužnost da pazi kako mlađe žene ne bi bile povređene, kao što je ona očito nekada bila, brodskim vezama, makar ove i ne bile ozbiljne. Uostalom, brod je bio dovoljno mali (a prvi oficir dovoljno na oprezu), tako da je bilo gotovo nemoguće da se neko izdvoji nasamo.

Rental i prvi oficir često su prepuštali muško-ženske disciplinske probleme Taliji Raj Diem. Delom i zbog njene prilježnosti, prvi oficir nije nikada ostvario poluglasne pretnje kako će zatvoriti suviše upadljive parove u odvojene ćelije na dnu broda.

Na moje iznenađenje, Raj Diem lično je preuzela Kisbega i

Ridjela. Soterio je rado prepustio dvoje problematične dece njoj na milost i nemilost. Raj Diem, Sonja Čung, Seima Ap Monaš i ostale žene-mornari prve klase dale su posadi konačnu društvenu strukturu - nalik na proširenu porodicu, sa Raj Diem kao zamenom za majku, i Šankarom i Majsnerom kao zamenom za očeve. Kapetan je postao gospodar, kombinacija boga i profesora, i više puta sam čuo kako Raj Diem preti Kisbegu saslušanjem na drvetu - to jest, da će biti pozvan kod Kajzer-Baha zbog skorašnjih prekršaja. Kisbeg bi se uvek na to smirio.

Putovali smo već tri dana po oštrom zapadnjaku, a onda smo skrenuli na jug-jugoistok, približivši se na milju istočnom delu Samnerove Obale, mada smo i dalje jedrili dubokom vodom. Obala je bila toliko malo istražena i kartografisana da su hiljade milja dužine, pune plitkih zaliva i okružene pustinjama i brdima, nosile samo jedno ime: Samner, po Lenkovom drugom ekonomisti, Abi Samneru, koji je takođe osnovao Kalkutu.

Struje ispod 'Obazrivog' bile su bogate i mračne, i u ono malo vremena koje sam mogao da odvojim stajao sam kraj ograde i zurio u bistru vodu. Kajzer-Bah konačno je uspeo da navikne posadu na večernja predavanja, i u poslednje vreme se pričalo o morskim scionima zone pet. Gledao sam ih kako plivaju tik ispod površine: bili su krupni i riboliki, zvali su ih patlidžan-ajkule, dužine deset do petnaest metara, tamnoljubičaste sa belim tufnama, debele i trostrano simetrične, sa izraženom njuškom, ali bez usta i za perajima u obliku noža koja su se protezala od njuške do uvijenog repa. Polako su se okretale u vodi dok su klizile ispod 'Obazrivog'. Takođe smo videli trakaste ribe, nalik na ogromne mašnice zakačene na more umotano za poklon, sa dugačkim crvenim trakama koje su im lebdele sa peraja u obliku krila, petnaest i dvadeset metara dugačke. Spletene mase puzavica debelih koliko ruka izgledale su čvrste kao užad, ali razdvajale su se kao sapunica kad bi brod zašao u njih, i ponovo se stapale za nama.

Oluja u dubini kopna izlomila je balonasto drveće, bliske srodnike lizbusa, ako je verovati Rendalu; trećeg dana, jedan balon dolebdeo je nad desnu stranu broda, polako se okrećući, naboran i napola

izduvan. Dok sam gledao, savijajući užad i krpeći trnom poderotinu na jedru, ribolika obličja veličine i oblika otprilike kao foke, samo crnosrebrne boje, počela su divlje da kidaju balon isturenim zubima, koje je kapetan nazvao razdirači, a potom su iskidane deliće uvlačile u otvore duž čitavog tela. Kad sam bolje pogledao jednu koja se prbiližila brodu, video sam da nema ni glavu ni usta, nego samo široka, veslasta peraja sa oštrim belim kandžama, a sa obe strane tela male otvore nalik na usta sa nebeski plavim tkivom unutra. Brzo su plivale i napred i nazad, obrćući peraja pri okretu. Neki na brodu, uključujući i Šimčiska i Ibera, verovali su da krastavac-ajkule i druge veće pseudoribe jedu sve što padne u vodu. Šankara je verovao da one rade kao čistači i da, zapravo, ne vare delove koje progutaju, nego ih nose do mesta na kojima se obrađuju dalje.

Prema kapetanu, otimanje između ekosa bilo je vrlo retko između Elizabetine Zemlje i Petena, ili bar sasvim formalno. "Oni gledaju, stalno uhode, šalju lopove i uzorkovače, obično leteće, ali isto i podzemne, ili plivajuće, po rekama i okeanima. Granice između zona jasno su označene, ali povremeno skupine pokretnih sciona prelaze u zbijenom poretku, zgrabe šta mogu od drvolikih ili zeljastih sciona, i vraćaju se... Ne znamo zašto. Možda zone moraju da izazivaju jedna drugu. Možda je to neka vrsta sporta..."

Širli je to ličilo na ljubavne ujede, ali nisam mogao da utvrdim misli li to ozbiljno.

6.

Kako se primicalo veče i kraj moje smene, pošto je posao za taj dan bio gotov i brod podešen tako da jedri na sve jačem severnjaku, naslonio sam se na bočnu ogradu oko sredine broda i zagledao se u obalu sa razdaljine od pet nautičkih milja. Visoke litice u ovom delu istočne Samnerove Obale bile su isprekidane jarugama u obliku slova 'U' koje kao da su nosile u more izlomljeno stenje, a sa drugog kraja su krivudavo zalazile u kopno. Zaključio sam da su ih nekada stvorili glečeri. Ravnice i brežuljke pokrivali su retki arboridi, a između njih se prostirao baršunasti tepih plavih i smeđih fitida raspoređenih u neravnomerne hrpice, nalik na plesan na staroj breskvi. Sunce je dostiglo zenit pre četiri sata i sada se postojano spuštalo ka zapadu, blago mi grejući lice i ruke, osvetljavajući vedro nebo do kobaltno plave boje, dok je iznad Elizabetine Zemlje bilo gotovo belo. Vazduh je mirisao meko i slatko, drugačije od bilo čega što sam dotad osetio, a okean je pevao svoje tečne pesme, pljuskajući o korito broda metronomskim udarom talasa i šuštanjem malih vrtloga. Ostavljali smo za sobom brazdu belih krivina okruženu blistavom glatkoćom koja je nestajala kad bi brod odmakao nekoliko milja.

Rendal je došao do mene i naslonio se na ogradu, raspoložen za priču. "Jednu sednicu smo na moru", reče. "Prvi oficir i ja smo te posmatrali."

Klimnuh glavom, ne znajući šta da kažem.

"Rekao si mi da ćeš brzo učiti, i tako je i bilo. Mogao bih da se zakunem da si već plovio ranije."

"Čitavog života sam sanjao o tome", rekoh.

"Ti si najbolji novajlija na brodu, bolji čak i od Šimčiska, a on je pristojan momak, mada ima oštar jezik. Mogao bi da polažeš za mornara prve klase vrlo brzo, ako želiš. Takođe sam primetio da prisustvuješ kapetnaovim predavanjima bez obzira na to koliko si umoran."

"Predavanja su fantastična."

"Da, pa, on je dobar kapetan, a možda je najbolji naučnik na

Lamarkiji... Ili je bar blizu Mansura Salapa. Putujemo zajedno po Tasmanu, Elizabeti i Kupovim ostrvima već skoro deset godina, morem i kopnom." Pustio je da nekoliko minuta vlada tišina, a slatki vetar dovoljno ju je ispunjavao. "Zanima me tvoje lice, ser Olmi. Novajlije i mornari prve klase su mi poznati. Znam taj tip ljudi. Moram da procenjujem ljude, i mislim da to umem, ali tako mi Daha i Sudbine, tebe ne mogu da procenim." Pogledao je pravo u mene, nalakćen na ogradu, prepletenih prstiju. "Zakleo bih se da si stariji nego što izgledaš i da znaš više nego što kažeš."

Podigao sam obrve kako bih pokazao da sam primio k znanju ove neočekivane primedbe. Prvo Larisa, pa Tomas, a sad Rendal. Izgleda da ovi ljudi začas mogu da me prozru.

"Šta misliš, kako si se uklopio u posadu?" upita on.

"Ser?"

"Ne biješ se, ne svađaš se, i svakako ne nameravaš da se boriš za gornji ležaj. Ti si smiren i skroman tip, ser Olmi."

"Hvala, ser", rekoh. "Stekao sam prijatelje i primam savete. Verovatno me vole jer slušam."

On se nasmeja. "Ali nešto kriješ."

"Ser?"

"Pretpostavljam da tako deluje na duh kad ti je porodica prokazana. Dve godine u srcu Liz. Svedok divljanja." Odmahnuo je glavom, a onda saosećajno pucnuo jezikom. "Nije lako vratiti se u zagrljaj društva. Ono što hoću da kažem, ser Olmi, jeste da kad stignemo u Džakartu i postaju Valas i ukrcamo Mansura Salapa i naše istraživače, biće mnogo posla koji zahteva više od mornarskih veština. Nedostajace nam pomoćnici koji žele da uče, sa oštrim očima i oštrim umom. Od trenutka kad smo sakupljali decu kod Kalkute, ostavio si utisak na mene. Posmatraču te narednih dana - nemoj da zbog toga budeš nervozan - i pošto prođemo Džakartu, razmisliću da li da te predložim za istraživačkog pomoćnika. Mislim da se razumemo." Klimnuo je glavom kao da pozdravlja obalu. "Volim ovaj deo", reče. "Tako se razlikuje od silve oko Kalkute."

Kad se završila smena, Širla i Taliya Raj Diem sakupile su novajlije i mornare u krug. Širla me je uhvatila pod ruku i povukla me

tamo, a Majsner je doneo dva dugačka žičana instrumenta, sa dva uporedna niza od po četiri strune razapete između rezonantnih polulopti načinjenih od osušenih plodova fitida. To su bili kimbori koje su useljenici stvorili u prvim godinama po Prelasku. Majsner dade jedan Taliji, a drugi poče sam da štимуje. Talija je prvo mrmljala, a onda je otpevala niz jasnih tonova u petotonskoj skali, a svi u krugu su joj se pridružili, prilagođavajući se njoj i instrumentima. Glasovi kao da su prosecali vetar.

Širla je obula papuču od ksile na bosu nogu, uzela Talijin kimbor i počela da daje oštar ritam udarajući vrhom papuče po palubi. Posada u krugu odmah je počela pesmu bez reči. Majsner je obezbedio jaku bas pratnju, zvučao je kao nadarena žaba-krastača. Šimčisko je ustao, pruženih ruku, i počeo da peva falsetom. Osetio sam da se ježim; nikad nisam čuo ništa slično. Zvučalo je primitivno, ali vrlo složeno. Nisam imao pojma da su useljenici na Lamarkiji razvili toliko drugačiji stil muzike.

Šimčisko je pevao dug niz imena, počev od ljudi u krugu, a potom prelazeći na sve egzotičnija, sve dok se nisu pretvorila u besmislene reči. Drugi su prihvatili melodiju ubacujući reči koje su im se dopadale, i uskoro se dvanaest glasova preplitalo i stapalo, sve dok nije postalo suviše složeno. Pesma se prekinula u opštem smehu, a Širla je vrhom papuče pet puta lupila po palubi.

Potom je sledila tiha balada, pevali su Širla i Majsner, sa jasnim rečima, o ljupkoj romansi između mladića i kraljice Elizabetine zone. To je očito bila stara pesma i duboko je dirnula Šimčiska i ostale. Majesnerove oči bile su pune suza dok je Širla pevala o neizbežnom kraju kraljičine ljubavi, i o samoubistvu mladića koji je skočio sa litice u dubine nenepoznate silve.

Pevanje je potrajalo dva sata, prekidano otpijanjem iz krčaga sa pivom od vlakana. Pred kraj se pridružio i Rendal, otpevavši pesmu koju je naučio od svoje majke, o deci što daju imena scionima koje sreću u tek naseljenoj silvi. Glas mu je bio težak, ali dobro modulisan; svi su lepo pevali.

Na kraju je Leo Frej poslužio sitne kolače. Kajzer-Bah je izišao iz svoje kabine, a Gusmao - nedruželjubiva žena-stolar - takođe nam se pridružila, što je navelo Soterija na zdravicu u čast brodskih

zanatlija. Potom su mornari nazdravili kapetanu i zapovedniku, a Rendal je nazdravio novajlijama, "koji se upravo navikavaju na lamarkijska mora." Potom je Kisbeg nazdravio Taliji Raj Diem, "koja mi je na početku razbila glavu, i koja je dobar duh ovog broda!"

Talija je bukvalno pocrvenela.

Zvezde su izvirile iza tankih oblaka. Strpao sam se u krevet, glave pune muzike.

Brod je jedrio duž golog, vetrom šibanog podbrežja zvanog Rt Tuge. Tu je potonulo pet brodova, reče mi Šimčisko. Kapetan je razgledao rt teleskopom, tragajući za aktivnostima sciona. Vetrovi i more danas su bili povoljni, pa smo bez problema obišli oko rta.

Pedeset milja južnije odatle, na svega stotinak milja od Džakarte, kapetan je izišao na palubu, psujući i mlatarajući brodskom tablicom. "Odbijeni smo!" povikao je Rendalu i prvom oficiru. "Upravo sam razgovarao sa lučkim disciplincem. Kažu da su oko Magelanove obale primećeni razbojnici. Kažu da razbojnici žele da se ušunjaju u luku tokom noći i spale grad, i da će zarobiti svaki brod koji zateknu na moru. Neće primiti nijedan brod narednih dana... za slučaj da grad dođe pod opsadu. Prokleti bili svi odreda... to naprosto nije čisto!"

Slušao sam ga sa vrha zadnjaka. Njih trojica počeli su da se savetuju, a pridružili su im se majstor za jedra, Majsner, i stariji mornari prve klase. Mene je zbunio srebrni odsjaj sa desne strane broda: pteridi, blistavi scioni u obliku bumeranga i sa dugačkim resama, obrušavali su se i lepršali iznad plavih, penušavih talasa, zaranjajući krilima i resama u vodu, pljuskajući i čudesno se izvlačeći u dalji let, prema sledećem talasu.

"Možemo da odjedrimo do postaje Valas", predloži Rendal, ali Kapetan nije pristajao.

"Čekaju nas dodatne zalihe i još dvoje istraživača", reče on. "Proklet bio ako pustim da me gomila upaničenih činovnika spreči da uđem u luku!" Pljesnuo je rukama, crven u licu i čkiljeći od besa. Potom, kao kad oluja prođe, kapetanovo lice se smirilo. Naterao je sebe da spusti ruke. "Ipak, ne bih voleo da naletim na neki Bejsov brod u ovom trenutku - u bilo kom trenutku." Njegov bes postepeno

se usmeravao i postajao svrhovit; klimnuo je glavom i iskezio se. "Da, pa da", reče. Razgovor se nastavio tišim glasovima, svi su se nagnuli jedni prema drugima, a onda su se vratili u kapetanove odaje. Prvi oficir, Soterio, izišao je na palubu da zameni zapovednika i mračno je odmeravao novajlije i mlađe mornare.

Ja sam sa trojicom novajlija sišao niz konope do palube, čekajući nova naređenja.

"Znate šta to znači, zar ne?" uzviknu Iber, puštajući da kraj užeta tresne o palubu.

Širla ga glasno pljesnu po ramenu i reče mu da spusti glas. "Prijavili smo se za godine na moru", reče mu. "Nemoj dizati dreku zbog nekoliko dana na kopnu."

"Ma, nije zbog toga", gundao je Iber, namotavajući debelo uže.

"Pa zbog čega onda?" upita Širla.

"Najbolje prokleta pozorište na Lamarkiji", reče Iber, udaljavajući se. "I sad ga nikada neću videti."

Šimčisko se nasloni na rezervno jedro. "Iber voli pozorište", reče. "Živo pozorište. Džakarta je po tome čuvena."

"Znam", ljutnu se Širla. "Kakva deca."

Uto se pojavi zapovednik i poče da se savetuje sa prvim oficijom. "Spuštaj jedra!" povika Soterio. "Usidrićemo se u crvenim vodama kod Slovenske kaldere."

"Kapetan će ih nadčekati", reče Šimčisko sa prizvukom zadovoljstva. "Ne vidim zašto su se gradovi tako uzrjali."

"Nisi nikada bio u napadnutom gradu", reče Kisbeg.

"A jesi li ti?" upita Šimčisko, pentrajući se po konopima na ponovljeno zapovednikovo naređenje.

"Ne", reče Kisbeg. "Ali čujem da je Olmi bio..."

Pridružio sam se novajlijama.

"Crvene vode", ječao je Šimčisko, viseći naglavce sa konopa ispod gorevrha. "Meni to miriše na kanalizaciju."

Brod je plovio pod vetrom sleva. Brzo smo zaobišli planinu koja kao da se spustila u more, pokrivena slojevima crvenih i purpurnih pruga, kao da su joj obrisi oslikani na drevnoj topološkoj karti. Planina, koja se sa mora videla i sa pedeset milja, bila je na

jugozapadnom delu oštećena ogromnim kraterom koji je izgledao kao pun guste, blago ustalasane kose: sa visoke, nazubljene ivice kratera dizali su se oblaci. Nisam imao vremena da detaljno proučim prizor. Kapetan je opet bio na palubi, a kraj njega i Frenč, navigator, i upravljali su brod kroz uzane prolaze između debelih puzavica i grebena. More se kovitlalo i naprosto vuklo već na desetak metara od puta kojim je prolazio brod. Puzavice su se podizale iznad talasa i širile velike lepeze i blistavo crvene latice, široke po dvadeset i trideset metara, nalik na ogromne lokvanje. Posada ih je nazivala 'dvorsko cveće'.

"Ako se razbijemo, plivajte ka dvorskom cveću. Unutra ima slatke vode", povika Šankara preko palube dok smo se pentrali po jedrima.

"Ovaj brod se neće razbiti", gundao je Soterio, ali nervozno je gledao u vodu.

Prošli smo grebene. Smena na levoj strani jurila je po palubi na oštra naređenja prvog oficira. Stalni vetar konačno je oslabio i pretvorio se u povremene nalete lakog povetarca, ostavljajući mirnu vodu. U vazduhu je počeo da se oseća nakiseli miris; čak ni vetar ga nije ublažavao. Voda oko broda izgledala je mirnija. Pola smo plutali, pola jedrili u popodnevnu senku planine.

Iskoristio sam trenutak predaha i počeo duboko da udišem lako namirisani vazduh. "Nadiši se dok možeš", dobaci mi zapovednik sa krme. "Zaudaraće kao ustajali lonac."

Uskoro je postalo jasno da je planina samo mlađa sestra, parazit na boku masiva Slovenske kaldere. Kaldera se nalazila kilometar niže od planine, ali imala je preko osam kilometara u prečniku. Istočni obod urušio se pre više stoleća i unutrašnjost je zauzeo okean.

Prolazili smo kroz oblake koji su se spuštali sa više, mlađe sestre, planine Paskal, i more je u senkama dobilo purpurni preliv. Što smo dalje zalazili u ogromni krater, voda je postajala sve crvenija, a miris vodonik-sulfida sve jači, sve dok nisam ugledao pred nama čvrstu masu nečega nalik na plamen; zauzimalo je zapadni kraj prirodne luke. Vazduh je sada zaista smrdeo, a crvene pahulje plutale su na talasima kao kapljice prolivene boje. Na manje od sto metara od zapadnog zida kaldere, 'Obazrivi' je bacio morsko sidro; dubina je

bila manja od trista metara.

Pomagao sam posadi kod savijanja jedara, a onda smo se svi spustili na palubu, na naređenje prvog oficira, i postrojili se. Pred nas su stali kapetan i Rendal. Pridružio im se i Šatro. Rendal je istupio. "Treba mi dvanaest pomoćnika za izlazak na obalu. Kapetan predlaže da se iskrčamo i izvršimo osmatranja, da iskoristimo vreme dok ne budemo uspeli da uđemo u Džakartu. Ne verujem da će drugi brodovi zalaziti ovamo - nije lako ni ući ni izići, a i gadno smrdi. Kapetan je već bio ovde, kao i ja; opasnosti su minimalne, dogodimo se oprezni. Idemo, naravno, i ser Šatro i ja. Ima li dobrovoljaca?"

Podigao sam ruku. Iber se kraj mene mrštio. "To je vrlo neprijatno mesto", šapnu Šimčisko sa druge strane. Širla, tri mesta dalje u istom redu, takođe se javila, i Šankara. Iskezivši se na mene tako da ga zapovednik i kapetan ne vide, istupio je Šimčisko, a za njim Iber. Kapetan je za nekoliko sekundi imao spisak. Kisbegu i Ridjelu kao da je laknulo.

Dva čamca provlačila su se kroz crvenkaste i smrdljive vode; osim kapetana, Rendala i Šatra, svi su se smenjivali za veslima. Između zaveslaja sam primetio da crvene pahulje nisu samo komadići pigmenta. Lebdele su povrh talasa pasivno kao meduze - ali su ovi scioni boje krvi bili pljosnati i oivičeni sitnim trepljama, i one su ih nekako usmeravale i držale odvojene od ostalih.

Kapetan nas je poveo ka pukotini otvorenoj u zapadnom zidu pre više hiljada godina, kroz koju je sada tekao tanak mlaz vode, ostavljajući bele i žute tragove po crnim i smeđim stenama. Čamce smo ostavili na stenju kraj male, neravne, kamenite obale, i svi smo se iskrčali, osim Šimčiska i Ibera koji su ostavljeni kao straža.

Morska voda činila mi se gruba između prstiju, i talasala mi se oko pojasa uz neprijatno peckanje. Čim smo izišli na obalu, Rendal nam dade posudicu belog praha da ga pospemo po odeći i koži. "Natrijum bikarbonat", objasnio je. "Voda je ovde blago kisela, i najbolje je neutralisati je dok ste još vlažni."

To smo obavili za nekoliko minuta. Odeća nam se još pomalo pušila kad smo obrazovali kolonu, sa kapetanom i zapovednikom na čelu, i pošli uzbrdo.

Kamen je svuda unaokolo bio prekriven bokorima sumpornih kristala. Nije se video nikakav trag života; vazduh je zaudarao, i disanje je postajalo neprijatno. "Držite se, momci", reče kapetan. "Potrajaće samo nekoliko sati."

Njegova vedrina nije bila zarazna. Osećao sam da me oči peku, a da mi pluća gore. Širla mi je prišla s leđa i ohrabrujuće se nasmešila. "Nije gore od klozeta na brodu", tešila me je.

Kolona se polako popela na glavni masiv vulkana. Ovde se prostrana, crna ravnica od lave, izlomljene u komade, mešala sa glatkim potocima nekada rastopljenih stena. Otvorene jame izbacivale su paru i oblake žutog praha. Vetar je nosio oblake dalje od nas, ali brinuo sam se da ćemo se pogušiti ukoliko pomeni pravac.

Rendal i Kajzer-Bah popeli su se na vrh grebena i počeli da dvogledima razgledaju teren. Ostatak posade je posedao, uključujući i mene, da se nadišemo između naleta sumpornog gasa. Širla je kašljala u ruke i brisala oči krpicom.

Šankara, uvek smiren, podigao je jednu nogu na kamen na kom je sedeo i prepleo prste preko kolena. "Nemoj trljati oči", rekao je Širli. "Neće ti pomoći; samo će te boleti."

"Bio si već ovde?" upita ona.

"Bio sam blizu vulkana, na zapadu. Zanimljiva mesta. Tamo gde sam živeo, jedini pokretni scioni koji opstaju blizu vulkana su dimni psi", objasnio je.

"Kako izgledaju?" upita jedan novajlija, krupan, vedar momak po imenu Čam. Preko lica je držao maramicu.

"Veličine malog deteta. Blistavo crveni, kao i sve drugo tamo. Dugački su, imaju šest ili sedam nogu - zadnje su velike, za skakanje - pokriveni krznom, sa tri ili četiri oka na zadnjoj strani 'glave'. Skupljaju dimno voće - biljne scione koji rastu u blizini dimnih ispusta. Vrlo siromašno - samo psi i voće."

"Zašto se polovina životinja zove 'psi'?" upita Šimčisko. "Nikad nisam ni video psa."

Šankara se na to zagleda u mene, jer sedeo sam preko puta na kamenoj gromadi prekrivenoj žutim i belim naslagama.

Svi smo zadržali dah kad je oblak sumpornog smrada prišao

neprijatno blizu. "U mojoj porodici svi su bili intelektualci", reče on. "Ovde nema dovoljno tražnje za misliocima, a kamoli za istraživačima. Zato radimo gde stignemo. Isto verovatno važi i za tebe."

"Hm", rekoh, podražavajući što sam bolje umeo nemarni ton Šimčiska i Kisbega.

"Ličiš mi na čoveka koji luta daleko od svoje porodice. Odavno sam rešio da proučavam i ljude oko sebe. Do kraja putovanja ću poznavati svakog iz posade bolje nego što znaju sami sebe." Obrazi obliveni suzama, stalno žmirkanje i stoičko držanje davali su mu čudan izgled, nalik na neki lik Luisa Kerola. "Voleo bih da se kapetan vrati", reče on.

Rendal, Šatro i Kajzer-Bah nestali su sa vidika, prešavši na drugu stranu grebena. Prvo se pojavila zapovednikova glava, i on se brzo uzvera na greben, mašući da privuče našu pažnju. "Ovamo gore!" povika. "Ponesite opremu."

Ustali smo bez imalo oduševljenja i uprtili torbe i kutije. Pošao sam za Širlom i Čamom; za mnom je išao Šankara, a za njim Iber i Šimčisko. Provlačili smo se između komada lave i otvora iz kojih se izvijao zlokobni žuti dim da bismo se pridružili Rendalu. Iza njega su kapetan i Šatro stajali u malom udubljenju koje se širilo ka istoku u prostraniju dolinu.

"Još su tu!" povika kapetan. "Baš kao što sam zapamtio!"

Dolina pred nama bila je puna krupnih, jarkocrvenih sciona u obliku ćupa; najveći su imali osam do deset metara širine i dvadeset visine. Pomaljali su se iz tla, uglavnom uspravno, nalik na zdepaste kegle zabodene u crni pesak.

Pošli smo za Rendalom, Šatrom i kapetanom između crvenih kegli, dublje u malu dolinu. Smrdljiva žuta tečnost izbijala je iz pukotina na bokovima kegli, nalik na sumporni med, i slivala se u barice koje su nam se lepile za noge.

"To je najjednostavnija zabeležena podzona", objašnjavao je Kajzer-Bah, hitajući napred, gurajući i lupkajući crvena obličja kraj kojih je prolaizo, kao raspoloženi Samson. "Ovde je Jidermajer razradio svoju konačnu teoriju. Danas je tačno dvadeset četiri godine kako je izvestio Lenka o teoriji. Datum koji vredi proslaviti."

Rendal se trudio da odlepi cipelu od izuzetno tvrdoglave bare blata.

Kegle su postajale sve više kako smo se bližili središtu doline; sada su bacale priličnu senku. Između krupnih crvenih sciona lebdela je žuta magla. "Možete li da objasnite ovo, ser Šatro?" doviknu kapetan preko ramena.

"Čitao sam o ovom u vašim knjigama, ser."

"Naravno. Ali moje knjige ne pružaju objašnjenje tajne. Želi li neko da pokuša? Ser Rendale... Šankara..." Kapetan se zaustavio i pogledao nas sa đavolskim, gotovo krvoločnim osmehom. "Ser Olmi?"

"Ah, Olmi", promrmlja Šatro, zabivši ruke u džepove i okrenuvši se kao da mu je strašno dosadno. "Tako je dobar u teoriji."

"Nisam još dovoljno video, ser", odvratih. Pitanje je ostalo bez odgovora dok smo se dalje probijali preko debelih, sabljastih korenova koji su se polako pokretali, prskajući nam noge žutom tečnošću.

Širla me je sustigla. "Uskoro ćeš pomagati kapetanu da dere scione i Rendalu da im čačka utrobu", promrmljala je. "Nedostajaćeš nam kada diplomiraš, ser Olmi!" Podmešljivo mi je salutirala.

Video sam da se približavamo čistini između kegli, sa baricom mirne vode usred doline. Popeli smo se na uzvišenje od slojevite lave, nad žutu tečnost koja je tiho ključala.

Svuda oko jezera, naslage su stvarale nepravilan zid koji je uglavnom štitio tečnost od sabljastih korenova. Na tri mesta duž zida, u pukotinama su se nalazile purpurne i crne stome prošarane crvenim, ispuštajući u jezerce žutu tečnost.

Zagledao sam se u staklastu površinu vode. U dubini su se videli slojevi crvenih i žutih minerala. Tamo gde se voda sretala sa žutim blatom iz stoma širile su se masne mrlje, stvarajući male duge gde god ih je obasjalo sunce kroz pukotine između okolnih kegli. Osećao sam se vrlo neprijatno, i to ne samo zbog smrada.

"Zagonetka ni u kom slučaju nije potpuna", priznao je kapetan. "Ovde teški uslovi života zahtevaju jednostavnost ekosistema. Ovde nema evolucione raznolikosti, ogromnog protoka vremena, nedostatka brige za potomstvo, što je obeležje našeg evolucionog razvoja. Ovde

ima energije, ima hranljivih materija, ali ključ je u specijalizaciji. A evo čuda - ovi scioni, kegle, ne pripadaju nijednom ekosustavu. Oni čine podzonu, svoju sopstvenu, povezanu i zavisnu i od Petenove i od Elizabetine... A uskoro ćemo, ako budemo imali sreće, videti ono što je video Jidermajer. To se dešava svakog dana, čak i po najgorem vremenu."

Kapetan nam je naložio da spustimo torbe i kutije na uzvišicu, iznad žutog blata. "Kako je to ljudski", mrmljao je kapetan, vadeći iz jedne kutije staklene teglice i metalnu cev. "Zone su istinski društvene. Ali su i posebne jedinice. Mi se brinemo za svoje ruke i noge, kao i za svoju decu - pazimo na svoje prijatelje i susede. Ekosustavi osećaju sličnu brigu za svoje scione. Sada ćemo čekati nekoliko minuta. Desiće se nešto zanimljivo."

Iznenadilo me je koliko su tu reč, zanimljivo, slično izgovarali i Kajzer-Bah i otvarač kapija, Raj Ornis. Za kapetana je - čak i više nego za Rendala - život bio stalni niz zagonetki koje treba razrešiti i na kraju povezati.

Okruživala nas je prigušena tišina, čulo se samo hujanje vetra kroz neobične kolonade, moje disanje kroz bolno grlo, šuškanje, šapat i stenjanje dok smo pomagali kapetanu da uzme uzorke blata i vode.

Kapetan je napunio dve teglice i razgledao ih je sa neizmernim zadovoljstvom kad se sa drugog kraja doline začulo zujanje. Kapetan i Šatro smesta su izvukli male kamere i tronošce, postavivši ih u crni pesak i blato. "Pčele, reklo bi se, dolaze da pakuju med sa ovih ogromnih cvetova", reče kapetan, sijajući od oduševljenja. "Možda to i nije toliko pogrešno."

Sa zanimanjem sam osluškivao zujanje. Ako su to pčele, onda su veoma velike. Svi smo zurili u nebo iznad velikih crvenih kegli. Oblak isparenja iznad kratera se premestio i sad je išao pravo preko nas, nošen neravnomernim vetrom u izukrštanim slojevima nalik na mišićne ribe. Oblak je zaklonio sunce, pokrivši dolinu i scione u njoj hladnim polusvetlom.

Smrad je sada bio gotovo nepodnošljiv. Šatro se nagnuo nad jezerce, uronio debelu metalnu pipetu i izvukao uzorak minerala sa dna.

"Evo ih", reče kapetan. "Žeteoci. Najprokletije stvari koje ste ikada videli."

Zujanje se pretvorilo u visoko, talasavo brujanje, kao da stotine dece lupaju drvenim štapićima. Tri čupava crna tanjira, nalik na pljosnate bube, pojavila su se nad jezercem i ostala tu da lebde. Svaki je imao oko metar u prečniku, dva dugačka, tanka uda na prednjem kraju i neku vrstu repa pozadi, koji se njihao nekoliko centimetara u stranu pri svakom podešavanju položaja. Jedan se spustio do najviše kegle na ivici jezera i podigao se, udovima naviše, opuštenog repa. Crvena površina kegle naglo se rascepila i otvorila pet dubokih uporednih pukotina - stoma. Tanjir je zavukao oba uda u najvišu stomu i spustio se, a zujanje se pretvorilo u povremeno škljocanje. Ostala dva tanjira isto su se tako namestila kod drugih kegli. Okružio nas je zvuk škljocanja, a vazduh se ispunio finim kapljicama žute, smrdljive, sumporne rose koja nam se lepila na lice, ruke i odeću.

"Čudesno!" uzviknu kapetan. Šatro je brzo snimao, podešavajući tronošce. Podigao sam torbu sa instrumentima da zaštitim lice od kapi. Vireći ispod torbe, pokušavao sam da vidim kako tanjiri lete kad nemaju vidljiva krila, i uočio sam prednju ivicu jednog od njih. Osam ili devet pravougaonih otvora brzo se otvaralo i zatvaralo, stvarajući zvuk zujanja i škljocanja. Negde unutar pljosnatog tela, bube-tanjiri uvlačile su vazduh i izbacivale ga pozadi.

"To su dirizabli", reko u trenutku otkrovenja.

"Vrlo dobro!" reče kapetan. "Svako od nas bi mogao da ih podigne kao perce. A nisu došli samo da sisaju ono što im treba - oni hrane kegle. Ispunjenje uzajamnih potreba, između podzone i najmanje dve zone!"

Preko doline pristizale su desetine novih tanjira, nošene stalnim zapadnim vetrom. Dok su lebdele, vešto se premeštajući tamo-amo, njihovi srodnici, postavljeni na kegle, iznenada su odskočili, prešli u let i ubrzo nestali. Kegle čiji je sadržaj bio požnjeven polako su se povlačile, ostavljajući drugim keglama mesto da dođu do jezera.

"Pretpostavljamo da lete u neku unutrašnju oblast, možda do majke semena, da tamo ispuste tovar", vikao je kapetan kroz zujanje. "Nikada nismo pratili njihovu putanju. Oduvek sam čeznuo

za dobrim avionom ili helikopterom da bih ih pratio. Možda bismo našli našu prvu kraljicu!"

Magla od pare sada je ispunila dolinu gotovo nepodnošljivim smradom. Svi su počeli da grčevito kašlju. Šatro je dograbio svoju kameru i počeo da se povlači.

"U redu, dovoljno je", povika Rendal, terajući dim rukama.

Kapetan je oklevao, rekao je nešto u smislu da bi sačekao sledeći dolazak, ali isparenja su postala užasno gusta. Na kraju se složio, kašljući. Pokupili smo torbe i pošli što smo brže mogli nazad ka kalderi i moru.

7.

Nisam mogao da zaspim; ležao sam pobočke na svom ležaju na 'Obazrivom', sa rukama pod glavom, i osluškivao neprekidnu buku sa kopna. Dopunjavala ju je duboka tutnjava, a preko nje su se čuli visoki krici.

Podigli smo sidro rano uveče i odjedrili nekoliko milja na jugoistok, dalje od nesigurnih voda u senci planine Paskal. Tu smo ponovo bacili sidro, u mirnijem delu okeana na milju od ivice potopljene kaldere.

Kapetan je bio suviše umoran čak i za svoje uobičajeno večernje predavanje. Ako su mu pluća bila zgrčena i bolna kao moja, svakako nije mogao da govori. Ovde je bar vazduh bio slađi.

Uzeo sam Nkvanovu tablicu i preleteo do poslednjeg dela u dnevniku koji sam pročitao. Blagi sjaj ekrana tablice ispunio je lažnom mesečinom moj odeljak ležaja zaklonjen zavesama.

Prelazak 29, 125

Preživeli smo ovoliko dugo, toliko nesreća, i tek smo počeli da osećamo pouzdanje, a sada se pravila menjaju i sve što smo naučili može ostati beskorisno.

Nedeljama se pričalo, među lualicama i po malim selima na jugu Liz i oko Tera Nove, da se nešto dešava između Liz i Kalderove Zone, gde živi tako malo nas. Povećao se broj lopova između zona, ako je verovati sakupljačima na jezeru Mareotis, a i samo jezero je duž čitave istočne obale promenilo boju iz plave u narandžastu.

Juče se poslanstvo Lenkovih ministara - dva muškarca i jedna žena - vratilo sa Mareotisa i zaustavilo ovde da prenoći. Pošao sam u pristanište sa Johanom Raj Prezbi i susreo ih dok su se uspinjali stazom. Izgledali su umorno i obeshrabreno, i u prvi mah su odbili da odgovaraju na pitanja. Johana ih je pozvala u trpezariju i dali smo im kasnu, hladnu večeru. Dok su jeli, kao da su postajali sve mračniji.

Pokušao sam da izvučem od njih vesti. Bili su uporni u nastojanju da ne kažu ništa, a to nas je naljutilo. "Trebalo bi da znamo ako je nešto važno, da imamo vremena da se pripremimo", zahtevao sam.

"Čuvanje tajni nikome ne koristi." Ženine su oči bile pune suza, ali niko nije hteo da priča. "Uskoro će se saznati", rekla je. Zahvalili su nam se na večeri i otišli su rano ujutro.

Uhvaćene su radio-poruke iz Atine i Džakarte, uglavnom šifrovane Lenkovom šifrom, ali neke su bile i otvorene. Kriza se postepeno otkriva. Odasvud pomalo, sklapamo grubu sliku nesreće - ne baš prave nesreće, nego ogromne promene, koja će nam možda doneti propast - ali, zapravo, nemamo prave reči da opišemo to što se dešava.

Prelazak 29, 128

Redhil i Ševkoti pozvali su me da ih pratim do Mareotisa. Ševkoti je postao seoski agro otkako je zimus umro ser Murai. Uz blagoslov majora Prezbiija, poći ćemo uzvodno da ispitamo stanje oko Mareotisa, u nadi da sami vidimo kakvi se problemi spremaju. Prestali smo da očekujemo da ćemo to saznati od Atine na vreme da pripremimo Mesečinu za ono što nas čeka, šta god to bilo.

Prelazak 29, 134

Čitav dan na Mareotisu. Uz pomalo opasnosti, izbili smo u graničnu zonu i videli čudesne, užasne stvari. Linija primirja - belo, mrtvo tlo između dva ekosa - preplavljena je scionima koji pripremaju tlo, uključujući i one koje ja nazivam ratari i koji su odreda bili do sada neprimećeni ili novi. To su masivna i gruba obličja nekih osam metara dužine i pet visine, nalik na paukove sa točkovima, koji se sistematski kotrljaju i puze...

Čitao sam o scionima na točkovima, ali sve do sada nisam pomislio koliko su takva stvorenja u osnovi neverovatna. Uz malo unakrsnog pretraživanja, našao sam odlomak iz Redhilove enciklopedije o scionima sa točkovima:

Scioni sa točkovima izmiču svim praktičnim objašnjenima zasnovanim na zemaljskoj biologiji. Ipak, ne smemo zaboraviti da scioni najverovatnije nisu stvoreni od semena sa sopstvenim genetskim uputstvima, nego su sklopljeni u biološkim fabrikama.

Točkovi i stvorenja koja ih nose možda nisu načinjeni odjednom i zajedno, nego u različito vreme i odvojeno. Teško je zamisliti stvorenje kome mogu da izrastu točkovi i koje može da se stara o njima. Točkovi bi se čak mogli smatrati posebnim scionima, ili tvorevinama od organskog materijala, samo ne više živog.

Posmatranja u Zoni Kandinski na Tasmanu ukazuju na to da scioni sa točkovima mogu i sami da stvore sebi točkove od recikliranog, sabijenog tkiva arborida ili fitida, i da njima zamene ili poprave svoje istrošene točkove...

Vratio sam se Nkvanovom dnevniku:

...rijući tlo i pripremajući ga za zauzimanje. Među njima je jurcalo mnoštvo lopova i branitelja, od kojih su neki već primećivani u silvi - mada retko - a drugi nikada pre nisu bili primećeni.

Lopovi i branitelji rade ono što su oduvek radili, ali u stepenu do sada nezabeleženom. Branitelji - zmiije i zglavkari, prozirni petonogi pseudo-medvedi sa blistavim, staklastim, sabljastim zubima na prednjoj i zadnjoj strani prednjih udova - stoje iza stare linije primirja i grabe i uništavaju scione koji prelaze sa druge strane. Ali prelazi sve više i više sciona, i branitelji su brojno nadjačani. Videli smo izmoždene branitelje kako sede u izmenjenoj silvi kao iscrpljeni ratnici, trzajući se i prosipajući tečnost iz pokidanih zglobova - a svuda oko njih prolaze strani scioni, kao da su oduševljeni novom slobodom. Silva sa obe strane puna je mrtvih sciona. Izgleda da se ovde rat kombinuje sa orgijom.

Prelazak 29, 136

Ponestaje nam hrane, i rizikujemo da pomremo od gladi pre nego što se vratimo u Mesečinu. Ipak ostajemo.

Pokolj je dostigao takve razmere da ne možemo ni da zamislimo ishod. Da li su se ekosi upustili u borbu na život i smrt? Da li je jedna kraljica ili majka semena uvređena ponašanjem svoje susedke, pa je objavila uništenje koje neizbežno mora postati uzajamno?

Ševkoti se plaši - a njegovi strahovi lako prelaze na nas, gladne i užasnite - da će biti uništeni svi do sada otkriveni scioni iz Liz koje

smo mogli da koristimo za hranu ili sirovine, i da ćemo ostati sa vrlo ograničenim izvorima hrane.

Prelazak 29, 137

Stigli su novi oblici nosača koji odnose mrtve i umiruće scione. Nekada plodni delovi tla kraj granice primirja i oko Mareotisa sada su ogoljeni, ili pokriveni tužnim ostacima sciona, koji, naravno, neće propasti. Ružičasti crvi roje se po mnogim Lizinim gubicima, gutajući najveći deo ostataka, ali onda i ti crvi umiru i ostaju po tlu... Proces se nikako ne završava, i možemo da vidimo samo beskrajne hektare uništenja i propasti.

Prelazak 29, 139

Počeli smo i samo da sakupljamo mrtve scione. Preko malog radija bili smo u vezi sa Mesečinom: uništenje se odvija i tamo. Seljani su užasnuti. Bukvalno smo se borili protiv nosača i branitelja, pokušavajući da im preotmemo jestive scione, ali lešinari veličine mrava ulaze u naše kutije i vade sve što potiče od sciona, ma koliko bilo obrađeno. Ovo je veliko čišćenje, i moraju da nestanu svi stari oblici.

Razboleo sam se pokušavajući da žvaćem ostatke sciona koje smo sakupili kao uzorke. Srećom, nisam pojeo ništa što bi mi ozbiljno naškodilo, i brzo sam se oporavio. Ševkoti je imao manje sreće, i unutrašnjost usta i desni sada su mu prekriveni plikovima i vise u krpama.

Kao da sve počinjemo ispočetka, na novoj Lamarkiji, sa novim izazovima.

Počinju da stižu manji nosači, puni malih, nepokretnih sciona čiji konačni oblik može samo da se nagađa. Ševkoti, čak i u strašnim mukama, otkrio je mlade arboride i prepoznao u njima kombinaciju elemenata Lizinih i Kalderovih drvenastih sciona. On veruje da je u ovom sukobu Liz ipak nadvladala; vidimo mnogo novih sciona koji deluju poznato, mada sa dosta izmena.

Prelazak 29, 141

Moramo se vratiti u Mesečinu da podelimo sudbinu sa svojim

susedima. Ne možemo da jedemo ni najpoznatije nove scione koji brzo rastu i popunjavaju silvu. Ako ostanemo, umrećemo za nekoliko dana.

Granica je izbrisana. Zona jedan i zona dva su se, izgleda, spojile. Iz Mesečine smo preko radija čuli kako atinski naučnici veruju da je ovo neka vrsta seksualnog čina. Opisuju ovaj događaj kao seksanje i pretapanje.

Naše njive u Mesečini izgazili su lutajućí scioni, a uništili su nam i voćnjake. Oštećene su i zgrade u samom selu. Mislim da bi ovo mogao da bude kraj, osim ako nekako ne premestimo sve stanovnike Elizabetine Zemlje na Tasman. Ali to bi bilo nemoguće.

Isključio sam tablicu i sedeo nekoliko minuta u tami, razmišljajući o užasima i teškoćama kroz koje je prošao Lenkov narod. Znao sam u grubim crtama kakav je bio ishod seksanja između Liz i Kaldera. Niko nije potpuno objasnio sve što se desilo, ali Kalder više nije postojao, a Liz se izmenila zauvek.

Zatvorio sam tablicu uz osećanje koje nisam do sada iskusio u svom kratkom i neodgovarajućem životu: nešto nalik na strahopoštovanje. Telo na doku pripadalo je snažnom i iskusnom čoveku, u mnogo čemu boljem od mene. A bio je nemilosrdno ubijen.

Nisam mogao sve to da primim. Um mi je postao prepun i bio sam napola bolestan od tuge i zbunjenosti.

Ali preživeli su. Bez moje pomoći, bez pomoći Heksamona, Lenkov narod je preživeo i vratio se nekoj vrsti blagostanja.

Učinilo mi se da ću konačno zaspati. Lebdeo sam u tamnom, oblačnom ponoru, gde mi nije bilo udobno, ali mi nije ni bilo stalo do udobnosti, misli su se pojavljivale i nestajale iz svesti, koja se pretapala u nešto dublje i osnovnije. Godinama nisam spavao, i to osećanje više me je nerviralo od zvukova sa obale, pa čak i od onoga što sam upravo pročitao u Nkvanovom dnevniku.

Čuo sam u blizini kuckanje, i za trenutak sam pomislio da to društvo u mom stanu u Aleksandriji, na Čičku, pokušava da popravi neku igračku, lupkajući je o ivicu stola... A onda sam otvorio oči. U mene je gledalo Širlino okruglo lice, napola skriveno iza zavese oko

mog odeljka. "Dobro je", reče. "Budan si. Rendal, Šankara, prvi oficir i još neki pričaju na palubi. Mislili su da bi voleo da nam se pridružiš."

Nejasno sam se upitao hoću li biti uvučen u zaveru ili pobunu. Dan ipak nije bio toliko grozan, a ni kapetan se nije pokazao nedorastao dužnosti... Ispuzao sam sa ležaja, navukao pantalone dok je Širla čekala, i pošao za njom uz lestvice do prednje palube.

Oko dve električne svetiljke stajalo je devetoro ljudi: Rendal, Šatro i prvi oficir, majstor za jedra Majsner u ime zanatlija, Talija Raj Diem i Šankara za mornare prve klase, i, verovatno, Šimčisko i ja za novajlije. Ispred pramca, ovičenama zvezdama i oblacima koji su mutno sijali od svetlosti usamljenog, malog meseca, dizala se daleka, crna senka planine Paskal. Pošto me je dovela na palubu, na Talijin zahtev, Širla se povukla izvan sjaja svetiljki.

"Kapetan spava", reče Rendal. "Izgleda da mu je pomalo loše... Preterao je sa boravkom na planini Paskal. Zamolio je mene, ser Soterija i ser Šatra da porazgovaramo o tome šta nam valja činiti ako ne možemo da okončamo ovo putovanje, ako Džakarta bude zauzeta - ukratko, ako brionisti silom prodru na Elizabetinu Zemlju."

"Što mnogi misle da će se uskoro desiti", mračno reče Šatro.

Rendal se nakašlja. Glas mu je ipak zvučao promuklo. "Kapetan je uložio u ovaj brod svoje lično bogatstvo. Ja sam doprineo onoliko koliko sam mogao. Vi ostali dobijate pristojnu platu, ali... ako se otisnemo na more, a na kopnu ništa ne bude sigurno, može se desiti da se vratimo i ustanovimo da naš novac ništa ne vredi - da su brionisti sve zaplenili, promenili valutu... Ne znamo, jer, iskreno rečeno, nemamo mnogo iskustva sa takvim stvarima. Zato smo okupili vas nekoliko, članove posade kojima verujemo, inteligentne osobe, da počnemo da razmatramo je li ovo putovanje izvodljivo. Ako ne možemo da idemo dalje od Džakarte, moramo to da znamo sada."

Šatro je stao u sredinu kruga. "Možda poneko iz posade simpatiče Briona i želi da mu se pridruži." Gledao je jedno po jedno lice, zadržao se na mom, začkiljio i vratio se na mesto.

"Ne znam mnogo o Brionu, osim da je zauzeo Hsiu i da krade i ubija", tiho reče Talija, osvrnuvši se po krugu.

"Kapetan se nadao da ćemo moći da provedemo nekoliko dana ispitujući pustaru Šefla", reče Rendal, "pa da sačekamo i vidimo hoće li brionisti otići. Potom bismo ušli u Džakartu i pokupili zalihe i istraživače. To više nije moguće. Izgleda da su se brionisti rešili na dugu blokadu, da hoće da izvuku nekakav dogovor. Džakarta nam savetuje da se sklonimo. Ovo bi se moglo izroditi u rat."

"Nismo opremljeni za rat", poluglasno reče Soterio.

"Trebamo da odemo na postaju Valas i da pokupimo ser Salapa", umorno reče Talija. "Pa da nastavimo i uradimo šta možemo."

"To i kapetan misli", reče Rendal posle pauze.

Šatro se za trenutak zamisli. "Zvuči logično."

"Ali time ostajemo sa vrlo malo istraživača", primeti Rendal.

"Salap i ja možemo da obavimo posao", reče Šatro. "Možda bi mogao da povede još nekoga iz Valasa." Šatro je očito smatrao ovo za dobru priliku. Iako početnik, mogao bi brzo da napreduje. Ser Rendal je izgledao manje uveren.

"Mislite li da će se posada složiti... Da nastavimo duž obale do postaje Valas i da planiramo kurs odatle?"

Talija Taj Diem zatrese krutom, prosedom grivom. "Nismo amateri", reče. "Mislim na mornare prve klase. Mi radimo svoj posao. Meni izgleda vredno posla."

Šimčisko i ja smo se zgedali, i on klimnu glavom. "Novajlije nemaju nikakvog drugog hitnog posla", reče on. "Kuda god pošli, može da izbije rat."

"Slažem se", rekoše.

Rendalu kao da je laknulo. "Kazaću kapetanu ujutro", reče.

8.

Tokom putovanja na jug, zaobilazeći Džakartu i jedreći duž neravne, crnosmeđe obale Čeng Ho, kapetan je stalno bio u radio-vezi sa Salapom u Valasu, a nešto ređe je primao uputstva i vesti iz Džakarte i Atine. Saopštavao nam je deliće vesti tek povremeno, prenevši ponešto Rendalu ili Soteriju radi obaveštavanja ostatka posade. Nijedna vest nije zvučala dobro. Možda je Kajzer-Bah hteo da se osećamo izolovani od istorije koja se stvarala u Džakarti. Delom je i uspeo; usmerili smo se na 'Obazrivog', mada smo uvek osmatrali more zbog brionističkih brodova.

Južno od Džakarte uopšte nismo sretali brodove. U ovim vodama bilo je malo saobraćaja. Obala severno i južno od Džakarte nalazila se u Petenovoj Zoni, koju su ispitali sakupljači i tragači za mineralima, pod vođstvom Horhe Sao Petena nekoliko meseci po dolasku useljenika. Jedrili su u primitivnim brodicima duž obale Čeng Ho južno od Džakarte, zalazeći u kopno svakih dvadesetak kilometara, i našli su malo šta zanimljivo u pogledu ruda i mineralnog bogatstva.

Dok je Elizabetina Zona, blagoslovena čestim kišama, bila gotovo sva od guste silve sa četiri glavna tipa drvenastih sciona i tridesetak zeljastih, Petenova Zona, sa mnogo različitih klima, pokazivala je neobičnu raznovrsnost, i na kopnu i na moru, što joj je više odgovaralo. Većina Petenove raznovrsnosti bila je nađena u rekama i morima. Kopno južno od Džakarte bilo je pokriveno nepovezanim i jednoličnim tepihom od malih, crnih, grmastih sciona nazvanih odžačari, koji su retko dosezali čoveku do pojasa. Kad je nastavio sa predavanjima, kapetan nam je pokazao fotografije i crteže tih oblika i onih koji su udruženi sa njima: plave čavkolete, pticolika obličja veličine ljudske ruke, koji su služili kao čistači, lešinari i branitelji; mrtvooko drveće, pokriveno naboranim belim ili sivim bobicama koje su služile kao hrana raznolikim malim zglavkarima, uključujući i čavkolete; i još desetak drugih, od kojih nijedan nije bio krupan niti rasprostranjen koliko morski oblici.

Jidermajerov glavni uspeh bio je to što je dokazao teoriju

prvobitnih istraživača - koristeći uzorke koje je doneo Peten i analizirajući ih uobičajenom medicinskom opremom - da je Zona Jedan jedan zaseban organizam, a Zona Pet drugi.

Jidermajer je prvi formulisao čvrsta načela lamarkijske biosfere, poljuljavši stolecu teorije evolucije - jer ovo je ipak bio samo jedan izuzetak od utvrđenih pravila. Nije postojalo suparništvo između onoga što je on nazvao 'scioni' unutar ekosa, jer su oni, zapravo, delovi istog organizma, jedna genetska jedinka, izrasli ili stvoreni na neki nepoznati način da bi igrali određenu ulogu i vršili određene zadatke.

Njegove kolege i studenti - uključujući i mladog Bejkera i Šulaga - pokušali su da skiciraju životne cikluse sciona, putujući duboko u silvu da nađu izvor, rodno mesto ili mesta svih sciona. Nikada nisu uspeli. Naučili su da arboridi i fitidi počinju kao sivoplave pužaste tvorevine, nazvane pre-scioni ili neonatali, koje putuju ili ih nose preko razdaljina od više stotina ili čak hiljada kilometara, vođeni pevanjem silve, da nađu bolesne ili umiruće scione i zamene ih. Arboridi i fitidi vrše istu funkciju kao biljke na Zemlji, i oni čine devedeset osam odsto svih sciona u Liz. Pokretni scioni, koji se hrane iz naročitih stoma umesto da hvataju svoje srodnike, neguju silvu, čiste okolinu, upijaju i uklanjaju mrtve scione, pripremaju tlo i leje - zapravo, ponašaju se kao stručni baštovani.

Drugi pokretni scioni, po Jidermajerovom verovanju, deluju kao izviđači, oči i uši hipotetičnih 'kraljica' ili 'gospodarica semena'. Treći - na primer, uzorkovači - nadgledaju aktivnosti sciona, tragaju za uljezima iz drugih zona, ili prelaze preko granice između zona da uhode. Jidermajer je prvi našao i opisao primere prerusenih uljeza, sciona sa druge strane granice, leševa sa pogrešnom mimikrijom koje uklanjaju obrađivači i baštovani, i u nekoliko navrata i uspešnu mimikriju, otkrivenu sasvim slučajno.

Svaka zona uspeva, bez neposrednog takmičenja, bez primetnog pokoravanja zakonu opstanka boljeg, da ispuni sve važnije niše koje ima na raspolaganju, da potpuno iskoristi sunce, vazduh, vodu i minerale - sve izvore i kvalitete životne sredine na Lamarkiji.

Zone su dobile brojeve redom kojim su otkrivane, a ne kako su identifikovane kao posebni organizmi. Istraživači što su se uputili

uzvodno od Kalkute prvo su otkrili zone dva i tri, a potom i zonu četiri na zapadnoj obali. Petenov pohod pošao je ubrzo potom. Ono što je zapanjilo prvobitne istraživače - a svi su očajnički tragali za dobrom obradivom zemljom i za mineralima - bio je nedostatak raznovrsnosti u raznim zonama. Većina zona sadržala je manje od hiljadu tipova sciona - računajući i mikroskopske. Još neverovatnije bilo je to što između sciona nema nikakvog takmičenja, osim na granici između zona, gde je trajala neka vrsta 'hladnog rata'.

Veče uoči dolaska u postaju, na oko pola dana jedrenja ukoliko vetar zadrži isti pravac i brzinu, ugledali smo ivicu ogromne oluje. Sunce joj je obasjavalo prednji kraj, pretvarajući ga u daleki, crvenozlatni hram sazdan od oblaka, a kapetan je hodao po palubi, duboko namršten. Pažljivo je gledao oluju kroz dvogled, neprekidno ga pomerajući sa istoka na zapad.

Rendal je održao reč i pozvao me u kapetanovu radnu sobu-laboratoriju na dogovor u kome su učestvovali Šatro, kapetan i on. Osetio sam da sam u neobičnom položaju, pošto još nisam stekao čvrstu ulogu u događajima, pa sam pažljivo slušao.

Kapetan je još bio uznemiren. Koračao je tamo-ovamo pored zidova prekrivenih kutijama sa praznim teglicama i policama punim knjiga, puštajući da mu ruke klimataju. "Nadali smo se da ćemo imati vremena i duboku usredsređenost", rekao je. "Izgleda da nećemo imati nijedno od toga. Možda će Atina prekinuti sve plovidbe... osim ako uskoro ne počnu pregovori sa Nadervilom. Dobri Lenk ne može dozvoliti sebi da gubi brodove - svejedno da li u olujama ili od pirata."

Zaustavio se i provirio kroz mali prozor na bočnoj strani kabine. Bilo je jasno da se brine zbog oluje. "Ser Salap želi da provedemo u Valasu dve sedmice, kako bi mogao da dovrši svoj deo posla tamo. Njega ne brinu mnogo problemi sa brionistima. Voleo bih da i ja budem tako opušten, ali ne možemo provesti u postaji više od dva dana, a o dve nedelje nema ni govora."

"Onda je jasno kakav nam je kurs", odlučno reče Šatro. Preletao je pogledom po sobi, tražeći znake slaganja. "Treba da pokupimo ser Salapa, Tornvila i Kasira... i da počnemo naše putovanje."

Kapetan je slegnuo ramenima i okrenuo se, ponovo zagledan

kroz prozor u sivi zid oblaka. "U ovakvoj atmosferi nijedna oluja ne može da traje decenijama." Kuckao je prstima po ramu prozora. "Za nekoliko nedelja možemo biti izvan dometa opoziva. Radio-prijem uvek bio problematičan je na ovim širinama."

"Nije baš tako strašno", reče Rendal.

"Imaš problema, Ervine?" upita kapetan.

"Ne volim da izbegavam ili prenebregavam naređenja", reče Rendal.

"Ni ja", žurno dodade Šatro. Potom, ne znajući koga će više uvrediti, počeo da muca. "Ali... prijem zaista ponekad oslabi. Južno, ispod..."

"Nije to pitanje izvrđavanja naređenja", kruto reče kapetan. "Više je reč o prednjačenju pred olujom. Ja sam Ahab sa dva bela kita, ali ja ih ne tražim, nego bežim od njih." Kratko se osmehnuo svojoj šali. "Jedan je politika, koja mi je već odgrizla jednu nogu, i koje se klonim kad god mogu..."

"Osim ako ti opremi brod", ubaci Rendal, nadajući se da će prekinuti ovo trapavo poređenje.

"A drugi je ta oluja." Kapetan dramatično pokaza kroz prozor. "Gotovo me je smotala kad sam ostavljao Salapa u ovoj postaji, pre dve godine. Koji je od mojih belih kitova gori?"

Šatro odmahnu glavom, nesposoban da prati kapetana. "Ser, nisam siguran oko unapređenja ser Olmija."

"Svakako", kiselo reče kapetan. "Razumem da je ovaj mladić bistar, i da nam nedostaju istraživači. Salap mi reče preko radija da može da odvoji samo dvojicu iz Valasa da pođu sa nama." Pružio je ruku Rendalu kao da moli. "Ali kako će ser Olmi raditi?"

"Prepustiću to Salapu", reče Rendal. "Voleo bih da imam što više sposobnih umova uključenih u ovaj pohod i da budu na raspolaganju glavnom istraživaču."

"Kako može da pomogne nečiji um?" frknu Šatro.

"Ovaj pohod ne sme se suočiti sa istim problemom sa kojim smo svi suočeni na ovoj planeti", reče Rendal. "Došli smo ovamo znajući da ćemo biti mala skupina i potpuno izdvojeni. Nismo znali koliko će nas to koštati, intelektualno i kulturno."

"Kakve veze ima kultura sa tim?" upita Šatro.

"Razumem šta Ervin kaže", reče kapetan. "Suočeni smo sa ogromnom zagonetkom koja bi bila izazov i za naše najveće umove, čak i da imaju pristupa u podatke na Čičku. No, mi to nemamo. A ovaj brod - uz dužno poštovanje svima prisutnima - nije baš prepun kreativnih genija. Je li tako, Ervine?"

"Mada svakako nije brod budala", odvrati Rendal, blago mahnuvši jednom rukom.

"Svakako nije", ponovi kapetan, polusklopljenih očiju.

Šatro slegnu ramenima i nadu obraze.

"Video sam da je Olmi bistar već onog dana kad se ukrcao", reče kapetan. "Ali nimalo mi se ne dopadaju samozvani istraživači koji se upute u silvu, neobrazovani i loše ppripremljeni. Video sam ih premnogo kako se vraćaju divljih očiju, kao mistici, ako se uopšte vrate. Da li si u silvi dobio napad ogromnosti, ser Olmi?"

"Osećao sam se izgubljeno u njoj, ser", reko. "Bio sam tako mali. Ali vratio sam se i još sam pri sebi, ako ste to hteli da pitate."

"U redu", reče kapetan. "Pristajem na ovo unapređenje, ako se složi i Salap, pod uslovom da zbog toga ne ostanem bez jednog mornara."

"Ja ću svakako uživati u poslu, ovom ili onom, ser", reko, pokušavajući da zvučim skromno. Šatro se namršti, a onda brzo ponovo navuče masku strpljive ravnodušnosti.

"Hoću da ujutro budem bezbedno usidren na postaji", reče kapetan.

Kad sam izišao na palubu, noć je zaklonila okean i obalu, ali na severu sam video blistave munje, narandžaste i ružičaste, desetinama kilometara daleko u potpunoj tami: kapetanova besmrtna oluja.

Oluja se do jutra odmakla, i napetost na 'Obazrivom' je popustila. Vetar se nije menjao, i glatko smo jedrili preko duboke, plave vode, pod nebom punim pufnastih oblaka i visokih, runastih cirusa.

Kopno na jugoistočnom kraju obale Čeng Ho sastojalo se od niza niskih, neprekidnih litica, prošaranih granitnim kupolama, i more se o njih lomilo u tankim linijama pene. Ono što je prvo privlačilo pogled dublje u kopnu bili su izuvijani, zdepasti tornjevi nalik na ogromno,

trnovito žbunje koje je podšišao neki divovski baštovan. Dok smo se prbiližavali obali, pokazalo se da su tornjevi, zapravo, gusto prepletana stabla koja se šire na po nekoliko hektara tla, podižući se do visine od preko sto pedeset metara, krunisana blistavocrvenim lišćem u obliku diska, sa po deset metara u prečniku. Između kula, niske, ustalasane bregove prekrivala je bledosmeđa boja, ostavljajući utisak bezličnog peska koji se proteže u beskraj. To ipak nije bio pesak nego Petenova prerija koja pokriva hiljade kvadratnih kilometara južno od zemlje odžaćara. Prerija se nije sastojala od osušene trave, što bi se možda pomislilo na drugi pogled, nego od debele, kožaste površine prošarane svakih nekoliko metara jamama taman toliko dubokim da se u njima sakrije čovek.

Vršio sam svoje mornarske dužnosti u jutarnjoj smeni na desnoj strani broda, sa ostalim novajlijama i mornarima prve klase. Širla je bila u noćnoj smeni, i kad je prošla pored mene umorno, ironično se nasmešila. "Poljubi, pa ostavi", šapnula je. "Sad ćeš imati bolju dužnost. Nikad više nećeš visiti u konopima..."

"Nemam ja toliko sreće", rekoh. "Još neko vreme moraćeš da me gledaš."

Zastala je, tobož podsmešljivo me odmerila i podbočila se. "Mislim da nisam dostojna tvog društva."

Sad sam već morao da prasnem. "Širla, ja sam to što sam. Zanima me to što rade kapetan i Šatro. Ljutiš li se na mene?"

Frknula je. "Nemoj zamišljati da izazivaš tako snažna osećanja, ser Olmi. To ti ne pristaje."

"Nema više slatkiša?" upitah. Sad je na nju bio red da pocrveni.

"Ozbiljniji flertovi su osuđeni na propast", rekla je.

"Bili smo tako bliski", uzdahnuh.

Tog časa je prestala da se pretvara i shvatio sam da joj nanosim ozbiljan bol. "Jebi ga", rekla je i okrenula se da siđe.

Prvi oficir me je prostrelio pogledom, ali pre nego što je stigao da progovori, već sam bio na zadnjaku sa Iberom i Ridlom, šireći krstak i podižući krmeni jarbol pred ulazak u zaliv.

Kapetan je izišao na palubu sa Rendalom i postavio Šimčiska i Čama na pramac i krmu da mere dubinu i izveštavaju. Iber i Kisbeg popeli su se na jarbole da traže pokretne grebene puzavica, koji su

oko Petena uvek opasni. Tri milje pred nama na obali, iznad linije talasa - na Lamarkiji jedva da je bilo plime - nalazilo se pet niskih, smeđih koliba, a nekoliko malih čamaca njihalo se na pravilnim, blagim talasima. Vetar je duvao sa obale brzinom od dva ili tri čvora, otežavajući manevrisanje; nekoliko milja išli smo napred-nazad dok nismo uspeli da bacimo sidro u šesnaest metara svetlucave vode, na oko dvesta metara od obale.

Kapetan je naredio da se spusti veliki čamac. Rendal i Šatro nadgledali su utovar kutija sa zalihama za osoblje koje ostaje u postaji i paketa pošte. Prošla su tri meseca od dolaska poslednjeg broda.

Šimčisko, Širla, Raj Diem, Šankara i ja određeni smo za posadu u čamcu. Svi smo, sem Rendala i kapetana, veslali preko ono malo vode. Raj Diem i ja iskočili smo u penušavu, šištavu vodu, progurali se kroz debeo sloj morske pokorice - osušene pene nalik na pečene puslice - i izvukli čamac na obalu, privezavši ga za debelu, drvenastu stabljiku morske puzavice, ukopanu duboko u pesak. Pošli smo uz obalu poređani po položaju.

Širla je značajno ćutala, stegnutih usana. Pitao sam se koliko je u ovom pomorskom flertu bilo skrivenog udvaranja, i kakva sam sve pravila prekršio.

Na obali nas je dočekalo četvoro muškaraca i pet žena. Glavni istraživač, Mansur Salap, istupio je napred i zagrlio Kajzer-Baha uz topao osmeh. Salap je bio najstariji od svih devet članova osoblja, imao je pedeset sedam godina i dosta sedih u kratko podšišanoj kosi i uzanoj bradici. Nosio je komotne crne pantalone, crnu košulju i dugačak, crn kaput preko svega, uz sandale od vlakana, i bio je niži od kapetana i nešto mršaviji, mada je izgledao mnogo mršaviji, zbog visine. Zapravo je bio vrlo elegantan, svaki pokret mu je bio lep, a dugački prsti na gotovo ženskim šakama pravili su sitne, precizne pokrete dok je govorio prijatnim tenorom, objašnjavajući prirodu posla u proteklih nekoliko nedelja. Kapetan je koračao kraj njega, držeći se za bradu, klimajući glavom i mršteći se od usredsređenosti.

Tornvil i Kasir, dvojica Salapovih pomoćnika u postaji, bili su mlađi od mene, mada smo izgledali otprilike istih godina. Mladost na

Lamarkiji prolazi brže nego na Čičku. Kapetan nas je poveo u glavnu zgradu sa laboratorijom. Zidovi su bili načinjeni od debelih okvira pokrivenih tamnim kožastim presvlakama; krov je bio od prepletenih morskih puzavica.

Kapetan je seo, a nas je Salap proveo da nam pokaže aparate na stolovima u laboratoriji, iznoseći neke ishode svojih najnovijih opita. "Prerija nije samo jedan neprekidni scion, kao što smo mislili pre godinu dana... Sastoji se od najmanje pet različitih tipova, nastalih od jednog tokom vekova ili čak milenijuma, i to je sasvim novi vid rasta i prilagođavanja, bar po našem iskustvu... Umesto da opozove i preoblikuje scione negde daleko od njihovog staništa, ekos im daje promenjene modele i oni se sami menjaju."

Kapetan je pažljivo slušao; očito je uz Salapa bio opušten i zadivljen njegovim otkrićima, ali nije bio spreman da iznese svoje mišljenje.

"Uz opremu sa 'Obazrivog' mogli bismo lako da otkrijemo vezu između prerije i morskih puzavica i drugih morskih sciona. Postoji uzajamnost odnosa, naravno, kao što je i Jidermajer mislio - stalan za sve ekose - ali priroda odnosa između kopnenih i morskih ili rečnih sciona nije još sasvim razjašnjena. Ovde smo kartografisali pristizanje hranljivih materija iz mora, izmerili smo i procenili stepen razmene i šta se vraća u more... Počinjemo da shvatamo metabolizam, tako reći, celog Petena."

"Vrlo dobro", reče kapetan, kuckajući prstom po bradi.

"Hteli ste nešto da kažete, kapetane?" hladno upita Salap.

"Ne možemo dugo da ostanemo. Najviše dva dana..."

"Zbog problema", reče Salap.

"Rendal se slaže sa mnom", reče kapetan, kao da bi da spreči raspravu.

Zapovednik je sedeo preko puta kapetana. Podigao je obrve i nasmešio se kao da mu je neprijatno.

"Mislite da će biti rata?" upita Salap.

"Šta god da se desi, postaće činovnički košmar", reče Rendal. "Toga smo imali sasvim dovoljno."

"Potrebno nam je što više istraživača, koga god možete da odvojite", reče kapetan. "Ervin je već počeo da ih vrbuje iz posade."

Pogledao je mene.

Salap mi je prišao i kritički me odmerio, kao da sam neka zanimljiva životinja, možda scion. "Ovo je...?"

"Ser Olmi Ap Dačetong", reče Rendal. "Proučavao je Elizabetu. Obavešteniji je od većine."

"Drago mi je, ser Olmi. Zapovednik je oduvek bio mekog srca", reče Salap. "Srećom, uvek je umeo da procenjuje ljude."

"Voleo bih da krenemo što je pre moguće", reče kapetan.

Salap odmahnu glavom, očito nije voleo pritiske. "Dajte mi dva dana. Spakovaćemo opremu koja mi treba za brod, istovarićemo opremu koju ste doneli za postaju, i završićemo merenja noćnog vazdušnog prevoza."

Kapetan je delovao iznenađeno. "Vazdušnog?"

Salap se hladno, lukavo nasmešio. "Moje posebno iznenađenje. Mnogo šta smo naučili o onoj oluji tamo napolju, koja nas je obojicu gonila preko Darwinovog mora, ali nas nikada nije uhvatila."

"Šta ste naučili?" upita Kajzer-Bah.

"Da je živa", reče Salap.

9.

Kasno po podne istovaren je poslednji čamac, i kapetan i Salap su stajali na obali, zagledani u more. Oluja je ponovo prišla blizu obale, na trideset ili četrdeset milja, i ispunila je severni horizont gotovo od istoka do zapada stubovima i kovitlacima oblaka poređanih u složene slojeve. Ovako izbliza, oblaci su delovali svetlucavo, kao da su puni čestica liskuna.

Šatro, Tornvil i Kasir stajali su kraj čamca, čekajući da se prevezu na brod. Ja sam bio blizu Rendala, nekoliko metara od kapetana i Salapa.

"Još nije objasnio", poluglasno reče Rendal. Osvrtao se kao da strepi. "Trebalo bi odmah da isplovimo, ili oduvaće nas na obalu ili puzavice. Nikako ne bih voleo da se sretnem sa tim kopiletom - ali ako moram, onda bolje na moru."

Kapetan nam svima dade znak da se približimo. "Razgovarali smo", počeo je. "Obojica se slažemo da se stvari ovde mogu srediti do sutra po podne, ili do jutra, ako se svi upregnemo. Treba pomoći da se montira i isproba oprema koju smo isporučili, a potom ćemo..." Glas mu je zamro i zagledao se u oluju, kao da sanja.

"Nikada ne prilazi obali. Šalje glasnike", reče Salap.

"Mansure, ja ti se beskrajno divim, ali voleo bih da znam šta da očekujem", oštro reče kapetan. "I to jasnim rečima."

Salap kao da je uživao u kapetanovoj nedoumici. "Glasnici su male skupine oblaka, puni vode i materijala nakupljenog unutar same oluje. Teško ih je opisati."

"Koliko su snažni?" upita Rendal.

"Vetar od nekoliko čvorova. Dovoljan da ih blago pokrene - ali ne i da naudi brodu, ili da pokida tkaninu prerije." Tkaninom su Salap i ostali istraživači u postaji prozvali blistavosmeđe tkivo koje se širilo prerijom - i sakrivalo unutrašnje delovanje pet tipova sciona. "Zapravo, oluja ima mnogo funkcija. Talasa more, uzgaja hranljive materije kao ogromni bioreaktor... i kontroliše vreme. Stotinama milja unaokolo nema druge oluje sem ove jedne."

Kapetan je bio rastrzan između naučnog oduševljenja, brige zbog

oluje, kao što mornar mora da se brine zbog svakog nevremena, i nečega što je moglo da bude i neverica. "Neobično otkriće", priznao je, "ali mislim da ću se osećati bezbednije kada se svi ukrcamo."

Kapetan se vratio u čamac pred večer, povevši sa sobom Salapa da rasporede opremu i uzorke na 'Obazrivom'. Šatro je čekao taj trenutak, i kad je Rendal otišao - na večeru koju je Salap spremio, neobičnu gozbu od čudnih komada prerijskog tkanja - trojica istraživača našli su me na obali, zagledanog u oluju u njenoj nepokretnoj, promenljivoj veličanstvenosti.

"Imamo nekoliko pitanja", reče Tornvil sasvim uljudno. Nosio je grubo podšišanu bradu, koja je njegovom visokom čelu i dečaćkim punačkim obrazima davala malo zrelosti, mada ne baš previše. Seli su kraj mene na pegavi, tamni pesak, skupljajući grubo zaobljene oblutke od kvarca i granita.

"Metju kaže da imaš sasvim malo zvanične obuke", reče Kasir. Prodorno me je pogledao. "Pitamo se koliko malo."

"Dovoljno da se provučem", rekoše. Njihovi izrazi lica - pomalo ukočeni, sa neubedljivim osmehom - predskazivali su nekakvu nevolju.

"Samo smo radoznali", reče Kasir. "Želimo da znamo sa kim ćemo raditi. Za šta si sposoban."

"Ja sam samouk", rekoše. "Imam Lenkovu školu, ali ne i srednju."

"Šatro kaže da si bio izgubljen u Liz dve godine", reče Tornvil.

"Ne izgubljen."

"Liz je stara i sad već poznata", reče Šatro.

"Meni Liz nikada nije bila poznata", rekoše.

Tornvil se na to nasmeja. "Naše naučničke ljubavi, a? Genijeva ljubavnica... knjige i snovi o kraljici."

Šatra to nije odobrovoljilo. "Šta si se nadao da ćeš naučiti? Bez opreme, bez obuke... Nas su učili Salap i Kajzer-Bah. Od njih na Lamarkiji nema boljih učitelja."

"Ja nisam imao tu sreću" priznao, pokušavajući da izbegnem sukob koji je, izgleda, Šatro želeo. "Proveo sam većinu vremena pokušavajući da pratim ponašanje pokretnih sciona. Bele-kape, crvoliki, ali pogotovo vodene zmije..." U Rendalovoj biblioteci dovoljno

sam pročitao o kilometarskim cevima punim tečnosti, a jednu sam i video kod Mesečine i smatrao sam da mogu izdržati nekoliko minuta razgovora o njima.

"Ja sam pratio jednu kad sam bio u drugom razredu Lenkove škole", reče Tornvil. "Nikada nisam našao početak, a ni kraj."

"Ja sam pratio jednu koja je bila dugačka bar tri kilometra. Jedan kraj je bio zaronjen u Tera Novu i..."

"A ružičaste školjke?" upitah, pokušavajući da skrenem pažnju sa sebe i svojih iskustava. "Nikada nisam utvrdio odakle potiču. Mislite da su ostaci sciona?"

Kasir spremno prihvati temu, "Bele-kape", reče.

"To se ne zna", prezrivo reče Tornvil. "Ne oslanjaj se o narodne priče. A nikada nismo videli ništa živo u njima."

"Salap kaže da ih bele-kape ostavljaju da obogate tlo."

Tornvil odmahnu glavom. "To su ostaci crvolikih."

Šatro je takođe odmahivao glavom, ali žustrije. Izbegao sam napad, bar zasad. Ponovo je pokušao da se okomi na mene:

"Jesi li saznao išta o čemu još ništa ne znamo? Proveo si tamo dve godine - jesi li video ostavljanje ružičastih školjki? Jesi li video vodene zmije kako se kače da nahrane neki scion, ili da zaliju silvu?"

"Ne", rekoah.

"Niko nije video ništa od toga", reče Tornvil. "Jednostavno nas nema dovoljno, a tajni ima i previše."

Rendal se približio obalom i pridružio nam se pod poslednjom svetlošću sa zapada. "Voleo bih da pokušam da radiom dobijem Atinu, sad kad je noć", reče. "Izgleda da oluja sad ne baca mnogo munja."

"Da, ser", reče Šatro.

"Možda ćemo imati sreće."

Kasir ustade, i svi smo prešli u malu kolibu sa radiom. Ipak, nismo imali sreće. Radio je proizvodio samo šištanje i glasove suviše izobličene da bi se razumeli.

"Kapetan može da uradi šta god želi, pod ovim uslovima", reče Šatro. Rendal ga pogleda ispod oka, ali ne reče ništa.

Ujutro, pre svitanja, probudio sam se posle živog sna o Čičkovom

Gradu. Grad je bio gotovo bez ljudi, i zgrade su se pretvorile u izduvane balone. Poruka je bila jasna: grad bez ljudi nije ništa.

Ali šta je sa ljudima bez grada?

Pošao sam duž ivice prerije, uživajući u njenoj jednoličnosti, pitajući se šta Lamarkija može ponuditi kao zamenu za grad ili za bilo koji deo civilizacije.

Salap i njegovi pomoćnici izgledali su zadovoljni. Kapetan i Rendal imali su dovoljno izazova. Ali šta sa mnom? Pitao sam se šta će mi najviše nedostajati...

Već mi je nedostajao Čičak. Nedostajalo mi je otvoreno flertovanje u kome sam bio tako vešt; ovde su moje fizičke potrebe i snaga mogli da se obuzdavaju samo snagom volje, i to me je ozbiljno osujećivalo, jer nisam mogao da odgovorim ni na najjednostavnije znake, a Širla je, izgleda, mogla da mi pruži samo njih.

Kasir i Šatro su me presreli dok sam se vraćao duž granice. "Samo napred", povika Kasir. "Šetajte po njoj. Liči na sunderasto drvo."

Ivica prerije ličila je na neravnomerno rastopljen vosak, izliven na svetlucavu obalu. Kasir se jednim skokom našao na metar iznad nas, kezeći se raširenih ruku. "Najveća pojedinačna stvar na Lamarkiji, a?"

"Salap reče da se sastoji od pet sciona", pobuni se Šatro.

"Ali svi su stopljeni. Samo glavni istraživači - kao Salap i moja malenkost - mogu da otkriju sastojke. Hajde." Kasir je pošao u dubinu kopna. Šatro je skočio pre mene, i obojica smo pošli za njim. Prerija je po strukturi ličila na grubu plutu; bila je elastična i prijala je pod nogama. Nismo ostavljali vidljive tragove. Kasir je veselo potrčao u krug. "Bilo je divno raditi ovde sa ser Salapom... Ali drago mi je što odlazim, istinu da kažem. Kakve su žene na vašem brodu?"

"Vredno rade", reče Šatro.

"Prvi oficir i stariji mornari strogo nas paze", dodadoh.

Kasir iskrivi lice. "Šteta što ne možemo pravo za Džakartu. Voleo bih da ponovo malo poživim u gradu. Prava prilika za lutanje... Pridružio bih se i trijadi, ako treba."

"Ko zna kuda ćemo ići?" mračno se upita Šatro. "Verovatno će

nas na kraju Brion kidnapovati da radimo za njega."

"Metju kaže da si bio u selu koje su napali brionisti", reče Kasir.

"Bilo je grozno", rekoh.

"Siguran si da nisu bili gusari?" upita Kasir. "Viđali smo brodove bez zastave. To je na kraju moralo da se desi. Još jedna stvar na koju Dobri Lenk nije pomislio kad nas je poveo ovamo."

"Šta?" upita Šatro. "Trebalo je dao očekuje gusare?"

"Ne", nasmeja se Kasir. Izgledao je spreman na smeh u svakom trenutku, od pogleda na nova lica. "Sudbine mi, opio sam se od društva. Pričali smo čitave noći, je li, Šatro?"

"I pili", reče Šatro.

"Prerijski rastvor." Izvukao je iz džepa malu staklenu bocu, punu mlečnobeke tečnosti, i ponudio mi. Uzeo sam mali gutljaj. Kao čista vatra, ali ipak sa primesom gorčine kao sva alkoholna pića na Lamarkiji. "Uzmemo tri scionske membrane sa dela prerije, rasporedimo ih na način koji Peten i Lamarkija nisu predvideli, i napravimo etil alkohol... i to bez kvasca! Salap kaže da bi od sciona koje smo našli mogli da pravimo sve materije. Učinićemo ovu planetu prijatnom, samo ako budmo imali prilike... A nadam se da će nam Lenk pružiti tu priliku."

"Kažu da je bolestan", reče Šatro. "Stari."

Kasir se naglo uozbiljio, pogledao bočicu i vratio je u džep. "Svi starimo. Niko nas ne pita želimo li to."

Podigao je ramena, duboko uzdahnuo i pružio ruku ka dubini prerije. "Tišina, Bože moj, dok ne padne kiša, a onda se čuje tupa, vlažna tutnjava. Misliš li da ovo ikada brine?"

"Nikada nisam video kraljicu, niti išta što bi izgledalo inteligentno", reče Šatro. "Volim da zamišljam da je živo i da razmišlja, negde."

"Oh, to jeste", reče Kasir. "Veoma je živo i veoma misli... Negde. Duboko u unutrašnjosti. U poređenju sa Petenom, Liz je slatka. Peten... zamišljam ga kao krutog, konzervativnog tipa, osim kad se uputi na more... Tada postaje ekstravagantan. Ako budemo imali vremena pre polaska, trebalo bi da zaronimo sa maskama i pogledamo grebene puzavica. Prava fabrika hrane. Ogromne usidrene membrane nalik na mreže, pune mehurića. Brze pseudoribe, desetine oblika. I sve imaju odvratan ukus. Peten je tu

spektakularan, ali sve je skriveno pod vodom. Ali to je Peten. Bogat i nimalo velikodušan prema svojim prelepim kćerima... Sudbine mi, izgleda da sam previše popio." Kasir se dramatično zateturao, uspravio se uz osmeh, a onda trupnuo nogom o glatku površinu prerije. "Kiša počinje za nekoliko minuta, čini mi se", reče. Zagledao se ka moru, preko koga se brzo približavala skupina naizgled uljastih oblaka. "Idemo odavde, da ne budemo upljeskani i upijeni. Zarobljeni dok voda i hrana prodiru u dubinu. Ne možeš preći ni pet metara, a noge ti se već zaglibljuju u blato."

Kasir brzo potrča ka ivici prerije. Pođosmo za njim, odskačući od površine, izbegavajući udubljenja.

"Da li kapetan tera istraživače da rade mornarski posao?" upita Kasir kad smo skočili sa ivice, dočekavši se na prazan pesak sa oblucima.

"Samo ser Olmija", reče Šatro. "On, doduše, još nije pravi istraživač."

"Dobro", reče Kasir, kao da to nije bitno. "Volim da se ponekad popnem u jedra... ali ne po naređenju."

Oblaci su se sve brže približavali, donoseći prvo zavesu fine izmaglice koja se kovitlala pod jutarnjim svetlom kao zlatna prašina. Potom su počeli da padaju sitni, smeđi diskovi, lepeći mi se po licu i rukama. Grčevito sam ih stresao, kao i Šatro, ali Kasir ih je pokupio otkrivenih ruku i pojeo ih. "Sasvim su dobri", reče. "Zovemo ih novčići. Imaju ukus kao hleb i ne deluju na imuni sistem."

Probao sam jedan, odgrizavši polovinu. Zaista je imao ukus kao hleb - ustajali hleb. "Šta ima u njemu?" upitah.

"Ono što je potrebno preriji", odgovori Kasir. Kako su oblaci zalazili u kopno, video sam izmaglicu od novčića kako pada po prostranoj tamnoj površini. "Odmah ih usisava. Oluja - velika oluja koja toliko brine našeg kapetana - stvara hranu za preriju."

"Salap nam je to rekao", reče Šatro, jedno žmirkajući pod izmaglicom i šljapkanjem smeđih novčića.

"Da, ali ima tu još. Ona stvara mnoštvo hrane. Neku možemo i mi da jedemo. Peten pazi da njegova morska stvorenja budu nejestiva, ali izgleda da mu je stalo do prerije - ako je oluja zaista živa i ako pripada Petenu, kao što misli ser Salap."

"Kako može biti živa?" upita Šatro.

Kiša je bila sve gušća. "U zaklon!" povika Kasir.

Pridružili smo se Rendalu i Tornvilu u kolibi, osluškajući kišu u preriji, nalik na trk stotina životinja. Tornvil je pripremao neku vrstu čaja od prerijske kože pokupljene blizu obale. Dok je čekao da voda provri, objašnjavao je. "Zasećemo je nožem, oljuštimo komad veličine ćebeta, donesemo ga i iseckamo... osuši se u senci. Ovde ništa ne može da ostane suvo dok je napolju. Prerija sve obnovi već do sutra. Neverovatni kompleksi polisaharida, i brzo umnožavanje." Prelio je vodu preko iseckane kože i pružio mi šolju. "Samo napred", reče, sasvim ozbiljan. Tornvil je izgledao kao sušta suprotnost Kasiru. Simpatičan, pomalo mračan i tužan.

Žene na 'Obazrivom' sada će imati veći izbor, davaće svoje slatkiše i negovaće nove muškarce...

Pogotovo Širla. A šta to meni znači?

Oprezno sam otpio čaj. Imao je blatnjav i bogat ukus, kao da sadrži kvasac. "Ubaciš unutra nekoliko novčića i eto ti ručka", reče Kasir, podigavši šolju kao da nazdravlja. "Kad se vratimo u Džakartu i podnesemo izveštaj, postaćemo slavni. U Petenu ima dovoljno hrane za milione ljudi."

"Ako Lenk to dozvoli", reče Šatro.

"Valjalo bi malo začina", predloži Rendal.

Kiša se završila posle tačno dvadeset minuta, i oblaci se razidoše, ostavljajući blistavo sunce. Oluja je opet nestala, kao da sledi neku stalnu, poznatu putanju.

10.

'Obazrivi' se otisnuo na more sledeće večeri. Kapetanu je laknulo što se udaljava od Valasa. Koračao je palubom, zadubljen u razgovor sa Salapom, a povremeno su im se pridruživali Tornvil ili Kasir. Moje unapređenje u pomoćnog israživača Salap još nije odobrio; prvi oficir mi je i dalje izdavao naređenja, i ostao sam u smeni na desnoj strani broda, naporno radeći od praskozorja do pred veče.

Većina posade odmarala se pred veče. Vetrovi su bili blagi, oluja koja je brinula kapetana i za koju je Salap tvrdio da je živa kao da je nestala zauvek, vazduh je bio svež, a more zapanjeno za nama kao pivo, tiho šišteći, zvukom koji se podvlačio pod svaku reč, pod svaki brodski zvuk. Mozgao sam o Kasirovom opisu podvodnih membrana koje izdvajaju kiseonik iz vode... Dopunjavajući dvodelni ciklus disanja.

Širla je stajala kraj ograde na sredini broda, pazeći da ne smeta noćnoj smeni u povremenim poslovima; bili su zauzeti popravkom pukotine na sošnjaku krmelog jarbola. Ksila od katedralnog drveta lako bi se rascepila posle nekoliko godina na moru; 'Obazrivom' je bilo deset godina i mnoge prečke i jarboli nosili su udlage od čvrsto uvijenih užadi kako se pukotine ne bi širile.

Seo sam kraj Širle, oslonjen na ogradu. Nije se udaljila, kao što sam se plašio. Nasmejala mi se odozgo, očito zanemariвши ranije prepirke. "Počelo je, znaš", rekla je.

"Šta?" upitah.

"Uparivanje."

"Nemoj reći Soteriju", upozorih je.

"Ma, to je igra", odgovori ona. "Ne možeš zaustaviti život, čak ni na moru."

"Valjda."

"Taliji se dopada majstor za jedra, ali on je oženjen", nastavi ona. "To ih, naravno, neće sprečiti ako budemo dobili više od dana na obali. Sviđa joj se njegov glas. Zajedno prave dobru muziku."

Širla je bila na istoj talasnoj dužini sa čitavom posadom. Izgledala

je raspoložena za priču, ali i pomalo tužna i uznemirena.

"Mene niko ne juri, naravno", rekla je, pogleda uperenog u horizont. "Nikada nisam išla na prvi pogled."

"Ti zaslužuješ detaljno proučavanje", rekoše, nadajući se da će je malo razvedriti.

"Ti to nikad nećeš znati", preseče ona. "Ti si usamljenik. Ne želiš da iko zna ništa o tebi. Šta će ti onda obična žena?"

Nasmejah se.

Ona je nabrala nos i počela se po uhu. "Čula sam juče Salapa kako se svađa sa zapovednikom."

"Oh?"

"Raspravljali su o tebi. U istraživačkoj kabini."

"Kako si uspela da čuješ?"

"Lakirala sam lizbus. Soterio kaže da imam laku ruku za četke. Nisam čula mnogo, ali Salap je rekao da će on sam da bira svoje istraživače."

Podigao sam obrve. "Oh."

"Nisam znala da te toliko cene."

"Izgleda da sam se dopao Rendalu", rekoše.

"Možda bi trebalo da malo juriš njega", predložila mi je, ne baš dobroćudno.

"On je oženjen i ima četvoro dece."

Širla čučnu kraj mene, ugrizavši se za usnu. "Mogla bih da ti namestim drugu ženu", reče. "U našem odeljku dosta se priča o tebi. Nekoliko žena kaže da im se sviđaš. Na prvi pogled."

"Hvala, ali ne", rekoše. "Osim toga, dopadaš mi se ti."

Širla se zagleda u mene kao da je uvređena, a onda odvrti pogled, stežući zube. "Nisam ja glupa", reče. "Umem da razgovaram sa ljudima."

"Nikad nisam ni pomislio da ne umeš", rekoše.

"Ne podsmevaj mi se."

"Nisam hteo..."

Prekinula me je. "Salap reče da će te pažljivo posmatrati. Kapetan je opet za radiom. Mnogo ga sluša."

"A šta čuje?" upitah.

Pogledala me je kao da upozorava. "Čuje ono što odluči da nama

kaže. Samo to čuje."

"Oh."

Zastala je, još čučeci na petama, a onda je nastavila, tako opušteno kao da me nije upravo upozorila. "Džakarta će možda biti zatvorena mesecima. Nećemo moći da uđemo. Salap je rekao da je besan na Rendala, ali Rendal ga je naterao da prizna... Da će im trebati još istraživača. I zato mislim da će te primiti."

"Hvala što si čula", rekoše.

Odmahnula je glavom, nabravši usne, i ustala. "Inženjer je elegantan", reče. "Veteran. Došao je sa Lenkom. Možda ću probati sa njim."

Inženjer Kovansk je imao oko sedamdeset godina, bio je najstariji na brodu. Većinu vremena provodio je pod palubom, praveći rezervne delove od starog metala. Takođe je održavao jedan primitivan električni sistem na brodu.

"Možda će nas brionisti zarobiti, pa više nećemo imati zašto da brinemo", zaključio Širla. Ustala je i udaljila se, ostavljajući me potpuno zbunjenog.

Na dva dana od Valasa, prvi oficir uočio je morskog sciona kako nepomično pluta sa desne strane broda. Bio je daleko i od Petena i od bilo koje druge zone i izgledao je izgubljen, sa leđima posivelim i punim plikova od sunca. Napravili smo krug, spustili čamac i ispitali stvorenje. Čamcem je komandovao Salap, i uskoro su vezali sciona i polako ga dovukli do broda.

Postavljeno duž boka 'Obazrivog', plutajući u senci broda, stvorenje se mnogo bolje videlo. Posada izvan smene - nas osmoro, jer Šimčisko nas je sve probudio - poređala se duž ograde i gledala kako Salap upravlja nameštanjem splava.

"Još je živo", reče dirnuto Iber.

"Traži mamu", dodade Šimčisko, sa tek blagim prizvukom ironije. Scion je bio ribolik, vitak, narandžasto-crni torpeda sa tri niza krutih, tamnocrvenih peraja na ravnomernim razmacima duž bokova.

Kapetan je gledao sa krme, kuckajući prstima po ogradi i poluglasno pričajući sa Rendalom.

"Baš je daleko od braće i sestara", primeti Širla sa jarbola.

"Nema labavo!" povika prvi oficir. Radoznali posmatrači zaduženi za ribanje palube, pentranje po konopima ili popravku jedara smesta se vratiše poslu - ali samo na nekoliko minuta. Uskoro je čak i prvi oficir gledao kako Salap i istraživači izvlače pseudoribu na splav, mere je i fotografišu.

"Nek nas Dobri Čovek sačuva..." reče majstor za jedra, Majsner, pogledavši preko ograde u prolazu. Stresao se. "Nadam se da neće prizvati iz dubina svoju kraljicu."

Iber se podrugljivo nasmeja.

Majsner mračno odmahnu glavom i produži dalje.

"Mornarske praznoverice", reče Iber, ali je i on stegao usne kada je je Salap gurnuo sciona. Stvorenje se polako ustalasalo i podiglo ružičastu, bezoku njušku. Otvorilo je i zatvorilo četvorodelne vilice, na čijem je svakom vrhu štrčao po jedan nareckani zub.

"Ma, to je samo riba", reče Soterio, gledajući nas sa izrazom mešavine strepnje i krivice, kao da će ga neko optužiti za svetogrđe. "Kladim se da je lešinar. Poslat da pokupi izgubljene scione iz drugih ekosa ili da reciklira mrtve."

"Šta je ovo?" upita Rendal, prbiliživši se skupini kraj ograde kao svaki zapovednik zabrinut zbog eventualnih nevolja.

"Ser, Majsner misli da bi trebalo da ostavimo ovo stvorenje na miru", reče Soterio.

"Nikada nismo imali problema kad smo uzimali scione sa kopna ili iz reka", primeti Rendal.

"Retko smo ih uzimali ovako daleko na moru, ser", nastavi prvi oficir.

"Pa? Većinom nisu ni jestivi."

"Okeanske kraljice..." poče Soterio tihim glasom, odmahujući glavom.

"Ah, kraljice koje žive u okeanima... čuo sam već za to", reče Rendal. "Jednog dana navodno će se pojaviti i kazniti nas. Dobra teorija. Preneću je kapetanu."

"Nije to moja teorija, ser", požuri Soterio da se pravda.

"Svakako."

"Nije više živo", doviknu Salap sa splava. Sagnuo se, šljapkajući po vodi, i podigao zašiljenu njušku. Mlitavo je pala nazad. "Vrlo je

daleko od svojih voda. Odnele ga struje."

"Iskoristite ga", doviknu kapetan sa krme. Salap podiže pogled, ne znajući šta je ovaj hteo da kaže.

"Naš prvi uzorak", reče kapetan. "Prebacite ga na palubu, pa da ga proučimo."

"Misli da kraljica neće saznati", reče Šimčisko Iberu i meni.

"Što si se odjednom tako uplašio?" upita ga Iber. "Ti ništa ne poštuješ."

"Nisam se uplašio", uvredi se Šimčisko. "Dobri Čovek nas je učio da poštujemo sve što je na svom mestu."

"Da", reče Iber, "ali ovo je izvan svog mesta."

Šimčisko, prebledeo, pređe na drugu stranu čamca kako bi se udaljio od mrtvog sciona.

"Ma, šta ja znam, šta ja znam?" mrmaljao je Iber, polazeći za njim.

Salap je to veče izvršio disekciju pseudoribe na glavnoj palubi, pod električnim svetiljkama koje su dopunjavale večernju svetlost na ovom delu Darvinovog mora. Voda je bila mirna, a vetar stalan; samo deo smene bio je na dužnosti, a većina ostalih gledala je Salapa kako radi, okupljeni u krug oko stola kao publika na nekoj utakmici.

Salap kao da je uživao u pažnji. Kapetan je stajao kraj repa sciona dok je glavni istraživač ubadao i vukao nož kroz debelu, grubu kožu između nizova peraja. To je potrajalo nekoliko minuta, a obično smireni Salap stenjao je od napora, ali na kraju se pokazala unutrašnjost stvorenja - žilava, okružena bledonarandžastom tečnošću, prošarana narandžastim i crvenim grozdastim tvorevinama. Iz tela se podigao poznati miris na đumbir i beli luk, izazvavši među posadom mrmljanje i odmahivanje glavom. Mirisao je kao Lizini scioni, ali za Liz se smatralo da se ne upućuje na more.

"Ne treba da žurimo sa zaključcima", upozori nas Salap. "Nemamo podatke o ovakvim scionima, mada ima neke sličnosti sa rečnim kitom. Unutrašnja anatomija nije neobična za pseudoribe - ovo žilavo tkivo odgovara mišićima, ali, naravno, ne poseduje ćelijsku građu. Nazivamo ga tkivom samo po analogiji. Ovo su pre snopići aktinskih i miozinskih niti, okruženi mrežom makrotubula koje

prenose citoplazmatske komponente, isto kao što mikrotubuli čine u našim ćelijama."

Podigao je jarke grozdove. "Ovo stvara i kontroliše sve organele; Šulago ga je nazvao stafiloformna masa, i ona obezbeđuje i kontroliše protok hemikalija i hranljivih materija. Scioni su sposobni za obnavljanje i imaju dovoljno genetskog materijala da to izvedu, ali nijedan scion ne može da se razmnožava. To je prepušteno reproduktivnim središtima samog ekososa koji je, za sada, ostao tajna."

Salap je prosekao mišićne konopce, koji su odskočili u stranu kao gumene trake i poprskali narandžastom tečnošću njegovu kecelju i kapetanovo lice. Kapetan je samo odmahnuo glavom i zatražio peškir. Salap je proverio je li tečnost doprla kapetanu u oči, ali srećom nije. "Morski scioni sadrže mnoge materije koje mogu da izazovu ozbiljne hemijske ili alergijske reakcije", upozorio je posadu. "Ne samo sirćetna kiselina u raznim koncentracijama, nego i etanol, metanol i organske materije... amini, steroidi, enzimi i drugi proteini, i mnoge vrste polisaharida. Trgovački brodovi, kad ostanu bez vetra i goriva, kad im posada gladije..." Odmahnuo je glavom. "Neki su pokušali da jedu pseudoribe iz dubokih voda. Neki su i umrli."

Ovo za posadu nije bila novost. Svuda unaokolo klimali su glavom. Majsner, koji je stajao na dva metra od mene, ruku prekrštenih na grudima, sada je odmahnuo glavom. "Kraljice štite svoje."

Kako se približavala noć, skupljalo se sve više posade. Pseudoriba kao da je privlačila i one koje naučni zadatak broda uopšte nije zanimao. "Gde je mozak?" upita visoki, nervozni mornar prve klase po imenu Vernhard.

Salap se okrenu ka scionovoj 'glavi' i uze u ruku malu lučnu testeru tanke ivice. Zasekao je glavu između kljuna i peraja i sljuštio kožu. "Nemaju mozak kao mi", reče. "Imaju mrežu tubula koje prenose slobodne aminokiseline, uglavnom lizin, i blago kisele tečnosti, pa mogu da deluju kao primitivni upravljački centar. A da li razmišljaju? Ne kao mi. Da li vide? Ovaj nema oči... Verovatno oseća ukus preko čitave kože. Nema mozga i nema organa za varenje. Jedini izvor energije, kad ostane slobodan u okeanu, jesu

fotoosetljivi pigmenti, usavršeni oblik rodopsina, u prozirnim membranama tik ispod kože na leđima i perajima. Nije tako zgusnut kao u sličnim membranama kod biljnih sciona... Glavna funkcija možda mu je da sakuplja mrtve srodne scione ili deliće drugih ekosa, i da ih vraća u nekakav centralni analizator ili organ za varenje, koji potom nagrađuje pseudoribu punjenjem skladišta energije, ili je takođe vari i pravi nove. A s druge strane, možda je ovo lopov ili uhoda... neka vrsta uvećanog uzorkovača, kao neke pseudoribe u rekama. U mnogo čemu je jednostavniji od trepljastog crva."

Salap nabra usne kao da će nekoga da poljubi, a pogled mu je izgubio usmerenost; već sam znao da taj izraz lica znači da se zadubio u nagađanja. "Možda je ovo jedinstveni primerak, izvučen iz nekog davnog kataloga, poslat na poseban zadatak. Sada je istrošen, izgubljen i beskoristan."

Pitao sam se važi li taj opis i za mene.

Salap zaseče sivkastu membranu i ispod nje se otkri blesak duginih boja: središnja duplja stvorenja. Sad se uključio i kapetan. "Kao što reče ser Salap", poče, navlačeći rukavice i razgledajući organele pre nego što bi ih ubacio u teglice sa vodom i kalijumovim solima, "scioni pre liče na pojedinačne ćelije nego na višećelijski organizam. Oni su evoluirali - ako smemo da upotrebimo tu reč, s obzirom na to šta ona znači na Zemlji - do stanja koje je nazvano megacita."

Kapetan obiđe oko stola i zavuče ruku duboko u duplju. Neko vreme opipavao je unutrašnjost, čkiljeći u zvezdano nebo, a onda izvuče kvrgu veličine klikera. Sklonio je sivkasto vezivno tkivo i podigao kliker bliže svetlu. "Scioni nose svoj genetski materijal u kamenim čvorovima. Ser Salap je poznat po tome što je prvi analizirao ovaj materijal i otkrio njegovu hemijsku i strukturnu povezanost sa našom RNK i DNK. No, količina genetskog materijala - otprilike jedan promil DNK u našim ćelijama - i genetski jezik, čak i pomoćne strukture, razlikuju se od naših. Svaki ekos pokušava da sakrije i zaštiti svoj genetski materijal, možda raznim šiframa i varkama, ali verujem da ekosi umeju da sasvim delotvorno uzmu uзорke i analiziraju scione. Videli smo nove scione i kako ih drugi ekosi brzo oponašaju, i to nas je navelo na zaključak da ekosi uhode

jedni druge i da su sjajni genetski inženjeri."

Salap izvuče dugačku prozirnu cev punu želatinozne tečnosti. "Riblji mehur, vrlo fina uljasta materija", reče i dodade cev kapetanu, koji je podiže, izmeri na vagi i spusti je u tacnu za kasnije ispitivanje.

"Može li neko da nam kaže zašto ekosi prerusavaju ili šifruju svoje genetske informacije?" upita kapetan, ponovo se ponašajući prema posadi kao da su studenti.

Mornari i novajlije su slegali ramenima, zgledali se i zbunjeno se smešili. Konačno se javila Talija Raj Diem svojim grubim glasom. "Ne žele da im drugi ukradu nacрте."

"Tačno." Kapetan se nasmeši Taliji, a ona je sinula kao devojčica. "Pogodan oblik zahteva mnogo napora u planiranju i izgradnji, mnogo pokušaja i greški. Lakše je ukrasti. Bejker je video kako kidnapuju jednog sciona u Tonesinoj Zoni, maloj zoni na Tasmanu, blizu Kandinskog. Nikada nije video proces analize - to niko nije video - ali kasnije je našao odbačene leševe u Kandinskom. Ubrzo potom, prilagođene kopije tih sciona iz Tonese pojavili su se i u Kandinskom."

Salap podiže ruke umrljane sluzi. "Predlažem da ovaj oblik nazovemo *Elizabethae macropisces vigilans* - mada veza sa Elizabetinom zonom nije dokazana." Navukao je platno preko mrtve pseudoribe. "Treba da odgovorimo na toliko pitanja. Kako ekos stoji sa smrću? Kakav je njegov energetski ciklus, kako se hrani, kako diše? Zašto su ekosi stvorili kiseoničnu atmosferu, a uglavnom se oslanjaju na fotosintetički ciklus? Da li se ekosi zaista razmnožavaju u dugim vremenskim razmacima, ili se samo seksaju i pretapaju - spajajući se sa odgovarajućim podzonama, ili jedan sa drugim? Ako se razmnožavaju, pošto su gotovo sva kopna i većina okeana već naseljeni ekosima, gde mladi ekosi rastu i sazrevaju? Je li moguće da mladi postoje unutar ekosa, a da ih mi ne razabiremo?" Oprao je ruke u činiji morske vode, a onda je skinuo rukavice. "Mnogo tajni, a ja sam rešen da ih otkrivam."

Na dvadeset tri dana od Kalkute, jedan od novajlija, Čam, stojeći na vrhu prednjeg drveta, uočio je na jugoistoku nešto što mu se učinilo kao brodovi. Kapetan je izišao iz kabine, a za njim i Rendal.

Pojavili su se Tornvil i Kasir, a za njima i Šatro. Poslednji je stigao Salap, i dodavali su dvogled jedni drugima stojeći na pramčanoj nadgradnji.

"Prbiližavaju se", primeti Rendal.

Talija Raj Diem pomagala mi je na zadnjoj palubi da popravimo mrežu. "Sudbine mi i daha", promrmlja i podiže pogled. "Brionisti."

"Nisu to brodovi", reče kapetan, dovoljno glasno da svi čujemo. "Ali kreću se prilično brzo."

Salap jedva dočeka da preuzme dvogled. Kao da je bio spreman da skoči u vodu.

"Čudesno", uzviknu. "Trkači, hitači... najveći koje sam ikada video."

"Odakle?" upita kapetan.

"Možda iz Petena", reče Tornvil.

"Ne možemo znati", reče Salap, gledajući kroz dvogled ono što su sada svi mogli da vide, na oko milju od broda, kako se brzo primiče. "Kreću se brže od trideset čvorova."

Kapetan ponovo preuze dvogled. "Morski scioni veliki koliko najveći čamac. Najveći koje sam ikada video, osim rečnih kitova."

Četiri stvorenja hitala su preko neravne površine okeana, dižući penu po vrhovima talasa, odskakujući kao trkački čamci i naizmenično pevajući i brujeći. "I Bejker ih je video", reče kapetan, kao da su zbog toga manje zanimljivi.

"Ja sam viđao manje", reče Salap.

"Šta oni rade?" upita kapetan. "Odakle potiču?"

Mašući dugačkim petlovskim repovima, scioni-trkači okružiše 'Obazrivog' na oko pedeset ili šezdeset metara. Izgledali su kao da se sastoje samo od visokog jedra na pljosnatom telu. Prednji deo tela imao je dva peraja ili uda koji su se spuštali u vodu, stvarajući salince. Zadnji deo tela imao je dugačke, oštre treplje koje su se vrtele kao propeleri, gurajući ih po vodi velikom brzinom, bar u poređenju sa 'Obazrivim'. Kružili su oko nas desetak minuta, a onda je jedan prišao bliže, jurnuvši kraj levog boka broda. Jedro mu je bilo plavo i tamnocrveno, telo i peraja sivi i beli, a na svim prednjim ivicama imao je crvene pruge. Bio je neverovatno lep.

Dok smo gledali, Širla me uhvati za ruku. Pogledao sam je i video

da je rumena u licu od osećanja koje je i mene uhvatilo, ali koje nismo mogli da izrazimo rečima.

"Blagosloven bio Lenk što nas je doveo ovamo", reče ona. Prinela je moju ruku usnama i poljubila je, nežno mi gricnuvši prst, a potom otrča da sa ostalim mornarima prve klase podešava nebesnik glavnog drveta.

Kapetan i Salap još su se satima raspravljali oko onog što su videli, ali nisu mogli da se slože ni oko jednog zaključka.

Majsner je raširio jedro preko glavne palube da bi proverio kako ga je popravio. "Glasnici, izviđači", mrmljao je kao za sebe. "Proveravaju kako stoje stvari po Darvinu, izveštavaju svoje kraljice."

11.

Krajem četvrte nedelje, Martino ostrvo ležalo je na tri milje pred nama i videlo se kroz paperjaste večernje oblake kao ogromna testera od šest neravnih planina. Glavno ostrvo bilo je spojeno sa drugima, manjim, na istoku i zapadu, preko tamnih rtova, dajući ukupnoj masi izgled ptice sa paperjastom glavom prostrtom po moru, sa krilima mlitavo opuštenium, jedva podignutih vrhova.

'Obazrivi' se polako približavao preko peščanih plicaka naizgled bez ikakvog života, sa gornjim jedrima i krmenim jarbolom napetim od stalnog vetra, dok su sva ostala bila spuštena. More je bilo mirno i tamnoplavo miljama oko nas.

Ušli smo u zaklonjene vode oko Martinog ostrva i približavali se jugoistočnoj obali, jedinom bezbednom mestu za iskrcavanje čamcem na glavno planinsko ostrvo. Da smo pokušali da se iskrcamo na ravne obale ili rtove i da otpešačimo u unutrašnjost, naišli bismo na vrlo negostoljubiv i neravan teren; to je uvideo Jidermajer prilikom prve posete, a Bejker i Šulago su i proverili.

Većina posade je gledala kako se približavamo ostrvu, raspoređeni po konopima, jarbolima i palubi, dok su na pramčanoj nadgradnji bili zapovednik i istraživači. Kapetan je smestio na palubu svoju sklopivu stolicu i gledao je obalu i planine kroz dvogled. Širla, Šimčisko i Iber izgledali su vrlo ozbiljno.

"Šta ne valja?" upitah.

Šimčisko sleže ramenima i odmahnu glavom uz dubok uzdah. "Martino ostrvo nas ne poznaje", reče. "Tek treba da se predstavimo."

Iber je mračno klimao glavom. "Uzorkovači nisu uvek isti", reče. "Nisu uvek mali. Nisu uvek nežni."

"Glupost", odvrati Širla. "Svaki ekos je učtiv."

Taj izraz bio je omiljen među useljenicima, koji su dobrim delom idealizovali predele i ekose. Već su imali neku vrstu mitologije. "Mnoge majke života", govorilo se, "uvek su učtive, uvek nežne."

"Moj otac je pričao drugačije", primeti Kisbeg. On i Ridl upravo su sišli sa glavnog drveta. Obojica su se progurala kroz posadu do

ograde i sad su stajala sa nama. "Jidermajer je ovde izgubio tri člana posade. Niko nije mogao da ih nađe. Moj otac je plovio sa Jidermajerom."

Upitali smo se zašto nam to nije ranije rekao.

"Tako je. Dva muškaraca i jedna žena su nestali, i moj otac kaže da su uzeti za uzorke."

"Zašto nam nisi ranije rekao za oca?" upita Iber.

"Ne ponosi se baš mnome. Ja sam klovn."

Šimčisko frknu. Ridl i Iber bili su saosećajni.

"Ne, znam šta sam, a to zna i on", reče Kisbeg. "Ali tako sam i dobio mesto na 'Obazrivom'. Ne mora svaka zona da bude slatka kao Liz", mračno zaključio on. "Treba da se oslanjamo na tuđa iskustva."

Širla je odmahivala glavom; nije je ubedio.

Glasine su se brzo pronele. Dok smo se približavali istočnoj obali, jedreći kroz plitku, beživotnu vodu, strepnja posade je rasla. Nismo mogli da vidimo nijedan scion, čak ni sa nekoliko stotina metara rastojanja; prostor između središta ostrva i rtova predstavljao je peščanu pustinju.

Dok smo se pripremali za boravak na ostrvu, pomagao sam Salapu da poređa opremu u veliki čamac.

"Čujem da nemaš jaku porodicu", reče Salap, pomažući mi da unesem u čamac dve kutije sa teglicama za uzorke.

"Nemam", rekoh.

On je bio onizak, sa licem kao stvorenim za sarkazam, tamnih očiju nad snažnim jagodicama premazanim crnim ružom, sa pažljivo podšišanom bradicom i sa četvrtastim ostrvcima kose izdvojenim na slepoočnicama zbog kratkog šišanja, nalik na ostrva. Nosio je komotne crne pantalone i dugačak crni kaput koji kao da je bio preveliki za to sitno telo. "Zapovednik mi reče da brzo učiš." Pogledao me je sa izrazom istovremeno nezainteresovanim i izazivačkim, kao da me čika da se pobunim - ili kao da pokušava da me provocira. "I pristao sam da te primim."

"Počastvovan sam", rekoh, penjući se lestvicama u čamac, još učvršćen na palubi, i pažljivo spuštajući kutiju sa bočicama.

Potom smo utovarili žicom obmotanu kocku sastavljenu od

lizbusnih kaveza, za male scione koje uhvatimo žive.

"Ipak", nastavi on, "biće protivljenja. Ako se budeš pravio važan, poslaću te nazad novajlijama. A kada nismo na obali i kada nemam posla za tebe, i dalje ostaješ mornar. Da li misliš da je tako pošteno?"

Klimnuh glavom.

"Dobro. Pratićemo prvu skupinu pri iskrcavanju." Obrisao je ruke peškirom i pogledao preko plavog mora ka Martinom ostrvu. "Šulago i Bejker rekli su da su centralno ostrvo i planina Jidermajer pokriveni gustom silvom. Nešto se promenilo. Možda nam neće trebati toliko kaveza..."

'Obazrivi' je bacio sidro u malom zalivu tik ispod najvišeg ostrvskog vrha, planine Jidermajer. Sunce je zašlo za zapadna pribrežja i planine su bile crne na pozadini žutog večernjeg neba. Uključene su električne svetiljke, i paluba se pretvorila u skupinu blistavih zvezda na pozadini sivoplavog okeana i obrisa ostrva. Novajlije i mornari prve klase bili su oslobođeni dužnosti, pa su dokono sedeli po palubi, uživajući u toplom večernjem vazduhu, ali i dalje nervozno odmeravajući ogromnu tamu planine Jidermajer, ocrtane po ivici zvezdama i bledim trakama mesečine. Večera je poslužena na palubi kao neka vrsta svečanosti, i kapetan, oficiri i istraživači pridružili su se posadi na otvorenom.

Ostali istraživači primili su moje unapređenje glumeći ravnodušnost. "To se i moglo očekivati od Rendala i Salapa", rekao je Šatro Tornvilu kada je bio siguran da ću ga čuti. "Od deset dana, on je devet dana sav uštogljen i govori samo o pravilima. A onda deetog dana postane velikodušan kao kanta bez dna."

Posle večere, na glavnu palubu iznesen je vrč piva od vlakana. Sedeo sam kraj bočne ograde se Iberom, Majsnerom, Šimčiskom i Širlom. Klatarili smo nogama preko ivice broda, leđima okrenuti svetlosti, zagledani u tamu i osluškujući talase dok smo pijuckali slabo, gorko pivo, sa blagim ukusom na đumbir i beli luk. Sa noćne obale dopirala je tiha tutnjava talasa koji su se razbijali o obalu od crnog peska i lave.

Do sada nismo uopšte videli scione, čak ni na planinskim

padinama, i to je brinulo kapetana. "Ovo ne valja", rekao je iz svoje stolice kad mu je Rendal dodao krčag. "Martino ostrvo imalo je u vreme Bejkera i Šulaga bogat i raznovrstan ekos, punu silvu sa obe strane ostrva. Mi nismo videli ništa. Izgleda kao da je čitavo ostrvo mrtvo." To kao da ga je uzбудilo. Obratio se Salapu, koji je stajao prekrštenih ruku na nekoliko koraka od njega. "Ovo će biti osnovna nauka, jasno i čisto, a, Mansure?"

"Hoće, ser", odgovori ovaj, smireno se smešeći.

"I biće, tako mi Dobrog Čoveka", promrmlja kapetan, a oči su mu blistale dok je otpijao iz krčaga. Olizao je usne, očito zadovoljan. "Pomislite samo, prijatelji..." Preleteo je preko palube srećnim pogledom, obuhvativši nas što smo sedeli kraj ogade, svoje istraživače, ostale novajlije koji su se izležavali, jeli i pili. "Koliko je naučnika, koliko je ljudi tokom bezbroj godina, imalo prilike da se bavi osnovnom naukom?"

"Nećemo samo raščišćavati sitne pojedinosti", reče Salap, prihvatajući kapetanovo oduševljenje.

Kapetan protrlja bradu. "Pijmo za ser Korezenovskog, izumitelja Puta", reče, podižući krčag. "Za njegovu smelost."

Posada je ćutke sedela, i svi su razgovori prekinuti u trenutku zbunjenosti i stida. Salap me pogleda u oči. Zanimala ga je moja reakcija koliko i mene njegova.

Tišinu je prekinuo Rendal. "I za Dobrog Lenka, koji je iskoristio Put onako kako ga treba koristiti, i prekinuo zlu lavinu sudbine i daha."

"Tako je!" reče kapetan i još više pocrvene. Podigao je krčag. "Za Dobrog Lenka, koji nas sve vodi!"

Posada se pridružila zdravici. Neprijatni trenutak ipak nije sasvim prošao. Večernje raspoloženje, pokrenuto toplim vetrom, prijatnim sjajem električnog svetla i krčagom piva ostalo je pokvareno, i posada je sad lutala palubom, obavljajući sitne poslove, pripremajući se da izvuku mreže na palubu i spavaju na toplom noćnom vazduhu.

Kad su se ostali smestili, Širla i ja smo još stajali kraj ograde, oslušujući talase. "Strašno smo zbunjeni, znaš", mrmljala je ona. "Ponekad bih volela da znam šta da mislim."

Veliki čamac krenuo je u praskozorje. Salap je bio zapovednik; kapetan je ovog puta ostao na palubi, za slučaj da se ostrvo pokaže opasno. Očito mu se nije dopadala tolika opreznost, i dovikivao je Salapu podrobna uputstva za čim da traga, šta da zabeleži na obe tablice, i kada da se vrati sa prvim izveštajem. U čamcu su bili dvojica novajlija, Skop i Sking - neupadljivi tipovi koji su se retko dobrovoljno javljali za bilo šta, ali za ovu priliku odabrao ih je Rendal - i sam Rendal. Šatro, Tornvil i ja popunjavali smo postavu.

Čamac je prešao nekoliko stotina metara do uzane obale od crnog peska prošarane komadima otvrdle pene i izlomljenim komadom scionskih vlakana. Izvukli smo čamac iz plićaka na obalu, a zatim smo pošli gore-dole uzanom obalom, dok su nam glatka, staklasta zrna škripala pod nogama. Salap je naredio da prikupimo nekoliko kutija uzoraka - olupina i otpada ekosa sa svih krajeva Darwinovog mora. "Okean nam ih je besplatno doneo", rekao je.

Iza obale, vetrom izlokana litica visoka desetak metara pokazivala je sloj za slojem vulkanskog pepela, naizmenično sivog i crnog. Rendal i Šatro iščačkali su između slojeva nekoliko sasušenih ostataka sciona, starih možda više vekova. Iskopali smo te osetljive uzorke malim pijucima i lopatama - bile su to spržene, smeđe ljuske, žrtve drevnih erupcija istih onih vulkana koji su izgurali iz mora i rodili ovo ostrvo pre više hiljada godina.

"Ovoliko znamo o Lamarkiji", reče Salap, šutnuvši crnu pokoricu na vrhu litice. "Da je mlađa od Zemlje za milijardu godina, da je vulkanski aktivnija - ali pet stotina kilometara manja u prečniku. Bilo je mnogo manje kontinentalnih trenja nataloženih slojeva iz razdoblja krečnjačkih ostataka, školjkastih mikrofosila. Gotovo sve metalne rude su vulkanskog porekla. Kada bismo zaista želeli da nađemo bogate žile metalnih ruda, verovatno bismo morali da pogledamo pet hiljada metara ispod kontinenata ili duboko ispod talasa."

Ostavili smo sanduke sa isušenim scionima na obali, na nekoliko oničih, zaravnjenih gromada lave, kako bismo ih zaštitili od talasa. Iza litica koje su oivičavale obalu pružali su se blago ustalasani bregovi - drevne fumarole, izlokane od kiše i vetra - oko pola kilometra, sve do oštih, strmih padina planine Jidermajer. Bregovi su bili prekriveni gromadama lave, šljakom i izlokanim slojevima

izuvijane lave. Tlo je ipak bilo hladno, i iz pukotina se nije pojavljivala nikakva para.

Salap je razgledao planine, zamišljeno uvlačeći obraze. Pucnuo je jezikom, kao da osuđuje nekoga, i obratio se Rendalu i Šatru. "Kad su Šulago i Bejker bili ovde, sumpor se osećao i desetinama milja dalje, na moru. Sada je sve tako mirno i nema zadaha."

"Provešćemo pola sata pregledajući ovaj sektor", reče Rendal. "Najvažniji predmet potrage biće petridi." Pokazao nam je Bejkerov crtež pljosnatog sciona veličine šake kako se drži za lavu, ostavljajući za sobom bele tragove. Petridi ili kamenojedci služili su umesto lišaja i nalazili su se u svim ekosima, u raznim veličinama i bojama. "Takođe ćemo tražiti scionske ekskrete."

Izmet sciona - najčešće glatke okrugle pločice, retko se viđa u aktivnim ekosima zbog stalnog sakupljanja i čišćenja. Ako se ovaj ekos smanjuje, možda ćemo naći više izmeta - ili nimalo. "Pazite kako hodate. Šulago kaže da je ovo nesiguran teren - mnogo starih cevi lave i polupokrivenih rupa."

Raširili smo se po bregovima pod vrelin suncem. Uzeo sam šešir od vlakana i torbu za male uzorke.

Dvapat sam pao pre nego što sam se navikao na tlo, i odrao sam zglobove prstiju i kolena. Pomislio sam da bi najbolje mesto za traženje sciona bilo nekoliko stotina metara od obale. Zamislio sam ih kako se sunčaju između gromada. Pomisli na energiju. Ekos upravlja energijom kao i svaki organizam. Sunce, vazduh, voda, minerali... Scioni su posebno prilagođeni da iskoriste prednosti određenih niša za energiju i sirove materijale.

Prateći staze crnog peska kroz lavirint izlomljene lave, zavirivao sam u senke, preturao pesak đonovima, kopao po nekoliko centimetara malom lopatom. Ništa. Kada je prošlo pola sata, okupili smo se na obali. Salap je zaklonio oči od sunca i opustio usne pred našim praznim torbama.

"Pa, ekos se krije ili..." Slegnuo je ramenima, ne želeći da glasno nagađa. "Poći ćemo Šulagovom stazom, nije daleko odavde, ako je još označena. Postoji mala, zaklonjena dolina u podnožju planine Jidermajer. Ima da se pentra, ali verujem da možemo stići tamo i nazad pre nego što se kapetan uznemiri." Značajno nas je pogledao,

pomalo zaverenički, pomalo kao krivac. Shvatio sam da tu postoji neka vrsta suparništva - Salap je hteo da istražuje ostrvo po svom sistemu.

Dok smo silazili obalom i tražili početak staze, Šatro je podigao komad kožaste materije i dodao je ostalima da razgledaju. Bila je tamnosmeđa, toliko osušena da je ličila na ksilu, ali i dalje su se videle probušene rupice sa nitima provučenim kroz njih.

"Deo cipele", reče Rendal.

"Nije scion", dodade Šatro.

"Kakvo razočarenje", reče Salap, žalosno odmahujući glavom. "Šta li se ovde desilo?"

Nismo našli nikakve oznake za put, ali peščana staza između gromada kao da je obećavala. Penjala se uz planinsku stranu i krivudala oko stenja.

"Ovo je Šulagov put, ali arborida nema", reče Salap, pokazujući prazne kamene krugove i kupasta udubljenja u tlu sa obe strane. "Dok su arboridi bili tu, potiskivali su stenje u stranu i ukorenjavali se... Otišli su nekuda, ili su izumrli."

Išli smo stazom stotinak metara, oko jedne velike gromade, a zatim kroz hrpu manjih, od kojih su neke bile nagomilane u lukove iznad staze. Sunce mi je grejalo ruke i osećao sam kako mi se kosa pod šeširom znoji. Bio sam žalostan i sanjiv.

Posle četiri kilometra, preko obližnjeg grebena provirilo je nekoliko tamnoplavih stabljika. "Konačno", reče Rendal. "Nešto živo."

Iza uzbrdice nalazila se skupinica malih, zdepastih, palmolikih arborida. Šiljasto lišće širilo se u krug, nalik na krznene kape. Prozirno smeđe korenje stvaralo je mreže preko tla između arborida, a duž korenja gamizali su blistavo narandžasti vermidi - crvoliki scioni, dužine oko četiri centimetra.

Pošli smo duž ivice ove bedno male i siromašne silve. Rendal, Šatro i Salap brzo su pregledali scione i uneli zabeleške na Salapovu tablicu. Nijedan scion nije mi bio poznat sa crteža i fotografija koje su ostavili Jidermajerov i Bejker-Šulagov pohod.

"Velike razlike", reče Salap. "Pretapanje i stvaranje novih sciona."

Ostrvo više nije gostoljubivo."

"Suparništvo?" brzo upita Šatro. "Rat... seksanje?"

Salap pogleda u nebo i odmahnu glavom. "Na Martinom ostrvu postojao je samo jedan ekos, a nalazimo se na hiljadu milja od Elizabetine Zemlje, i hiljadu i po od Hsie. Scioni iz morskih ekosa drže se blizu ostrva i kontinentalnih obala, osim onih nesrećnika koji zalutaju... a i Šulago i Bejker i Jidermajer rekli su da ekos Maritnog ostrva preovlađuje čitavom zonom, čak i na stotinu milja od kopna. Bio je dobro utvrđen. Otkuda bi moglo biti seksanja, a kamoli preuzimanja?"

Šatro se još nadao da će njegova zamisao biti moguća, ako ne i tačna. "Videli smo trkače iz Petena - ili možda iz Hsie ili Efraine zemlje. Zašto su bili tako daleko, osim ako je zona osetila mogućnost?"

"Kakvu mogućnost?" upita Salap, nervirajući se. "Ovo je prazno, ser Šatro! Zona se ovde smanjila. U opadanju je."

"Starost", predložih, delom i zato da bih odvratio Salapa od napada na nesrećnog Šatra. Salap ponovo prevrnu očima, ali očuta i zađe među arboride, sve do dna male doline.

Vazduh je u senci bio svežiji i vlažniji. Nije imao nikakav poseban miris. U prolazu sam dodirivao stabla i lišće, ali stome se nisu otvarale; izgleda da su postojale samo ove dve vrste sciona, nepoznati arboridi i vermidi.

"Nismo uzorkovani", reče Rendal kada smo se približili najnižem delu doline, oko pola kilometra od uzbrdice.

"To mi ne nedostaje", reče Šatro.

"Svejedno, važno je", reče Rendal. "Ekos možda više nije radoznao. To mi se prvi put dešava."

"Tek smo nekoliko minuta ovde", reče Šatro, osvrćući se. "Možda čekaju pravi trenutak."

Staza se proširila u peščanu zaravan. U samom središtu zaravni, zid od lave visok oko metra okruživao je bistro, svetlucavo jezerce. Na jednom kraju videlo se talasanje izvora, i površina se talasala nad crnim peskom, blistajući pod jakim suncem. Od izvora do šumice bili su poređani manji komadi crvenkaste lave, označavajući stazu.

"Ovo nisu scioni", reče Rendal. "Ovde neko živi."

Pošli smo označenom stazom nazad u šumu. Na pedeset koraka od izvora nalazila se tamnosiva, prilično ofucana kućica na niskim stubovima, okružena ružičastim i sivim arboridima. Krov je bio načinjen od nekakve crne kože, kao i zidovi; ostatak kockaste, nimalo ljupke građevine bio je od slojeva i stubova ružičaste ksile.

Na zvuk naših glasova, na uzanoj verandi pojavila se žena, odevena u vrećastu, smeđu haljinu, bledeg lica, sa dugačkom, prosedom, crnom kosom. Procenio sam da joj je oko sedamdeset godina. Stajala je sa rukama na ogradi, zureći u nas bledoplavim očima. Koža joj je bila tamna, udovi mršavi, i micala je usnama kao da traži reči.

"Ja sam Liazin Trej Nimcijan", rekla je kreštavim glasom. Nakašljala se i ponovila ime. "Živim ovde. Šta želite?"

"Jeste li sami?" upita Rendal.

"Ne želimo da vas uznemirimo, ser Nimcijan", reče Salap, spustivši ruku Rendalu na rame. "Čast mi je da vas upoznam. Nisam znao da ste još tu." Okrenuo se i šapnuo nešto Rendalu na uho.

Žena nas je gledala jedno po jedno, raširenih očiju. "Muž mi je umro pre pet godina. Otad sam sama. Ljudska lica i glasovi me zbunjuju."

Salap nas je zvanično predstavio, a onda nam je objasnio. "Za ser Liazin Trej Nimcijan i ser Ješovu Nak Rasika se smatralo da su mrtvi. Oni su bili istraživači u pohodi Bejkera u Šulaga."

"Nismo ostali svojom voljom", reče Nimcijan. Pružila je ruke. "Imate li brod? Naravno, svakako ga imate. Veoma bih volela da vidim brod, da... večeram sa kapetanom?"

"Bila bi nam čast", reče Salap i nakloni se.

To večer je većina posade imala za večeru najbolje što je kuvar Frej mogao da ponudi na 'Obazrivom'. Sedeo sam za stolom kraj kapetanovog, zajedno sa Rendalom, prvim oficirom i mlađim istraživačima, uključujući i Šatra. Nimcijan je sedela sa kapetanom, Salapom i Talijom Raj Diem i Širlom, koje su bile pozvane da pomognu gošći da se prijatno oseća. Zaista, žene su dobar deo večeri provele ugađajući gošći kao što bi ugađale svakom

poštovanom starcu. Liazion Nimcijan je, izgleda, pala u trans pre nego što je večera i počela.

"Tako dugo..." uzdahnula je kad je sela u čelo stola. "Ovo mi izgleda tako čudesno elegantno. Prošle su godine otkako sam poslednji put jela ljudsku hranu... Hleb! I toliko novosti! Naprosto ne mogu da poverujem šta sam sve propustila."

"Vaša priča mora da je neobična", reče kapetan.

Ona se ponosno uspravi. "Živim na našem ostrvu već dvanaest godina. Prve godine bile su dobre, ali otkako je moj Ješova umro... uglavnom sam radila." Nagnula se ka kapetanu. "Idete stopama Bejkera i Šulaga. Oplovićete svet."

"Tako je", reče kapetan.

"To objašnjava ser Salapa i njegovo čudesno zanimanje za Martino ostrvo. Ko bi inače toliko skrenuo sa puta da bi posetio ovako usmaljeno mesto? E, onda, imam da ispričam priču, svima vama. To je priča o tajnama, i o smrti jedinog živog bića koje sam upoznala i zavolela, osim mog muža. Sutra ću vam pokazati gde se sve to desilo, a večeras i sutra pokušaću da vam objasnim zašto."

Posle jela izišli smo na palubu da sedimo pod dvostrukim zvezdanim jarmom i da slušamo priču ser Nimcijan.

"Kada sam se pridružila pohodu Bejkera i Šulaga, bila sam agro - stručnjak za gajenje. Naučila sam kako da negujem zemaljske useve, a da ne uznemirim ekos i ne izazovem njegovu odbrambenu reakciju... To se sada, pretpostavljam, retko dešava, ali onda je bilo prilično često. Sponzor mi je bio Ješova, i on mi je ubrzo postao i muž. Ješova." Tiho je ponovila ime, blago se smešeći. "Mislio je da ću moći da naučim Šulaga i Bejkera po nečemu o specijalizaciji u populacijama ekosa.

Uputili smo se na more sa dva broda, zvali su se 'Hano' i 'Himilko'. Bili su manji od ovog, i manje opremljeni. Bejker i Šulago sada su za mnoge sigurno junaci i mučenici. Tek što sam saznala da se nikada nisu vratili... Da je samo Čuki uspeo da se vrati sa manjim brodom." Zastala je i nekoliko puta duboko uzdahnula, kao da želi da se smiri. Nesvesno je masirala jednom rukom smeđu, naboranu kožu na vratu, i pribirala misli. "Čini mi se da to nije bilo davno. Poslednjih godina moj život je postao prilično jednoličan.

Znate kakvo je bilo naše putovanje od Atine do severnog kontinenta, gde nema nikakvih ekosa, a odatle do Hsie. Jedrili smo duž zapadne obale Hsie, a potom na jug do Kukovih brzaka, i našli smo prolaz kroz njih... otkrili smo još šest zona na Kukovim ostrvima, male, sasvim jednostavne ekose, u poređenju sa Elizabetinom zemljom i Hsiom.

Hvatali smo uzorke, vršili disekciju, i kuda god smo išli, ekosi su bili radoznali. Mene lično su uzorkovali ravno trideset tri puta." Podigla je ruke da nam pokaže okruglaste ožiljke, neke velike kao otisak prsta. Pokazala nam je i ožiljke na vratu i po nogama. "Plovili smo duž istočne obale Efraine zemlje do najjužnije tačke, koju smo nazvali Rt Manu, po našem navigatoru. Oplovili smo Rt Manu i vratili se u Darwinovo more, radije nego da se suočimo sa ledom okovanim zimskim morima na istoku."

Pogledala je svoju publiku, lica potamnelog od sećanja. "Bilo je to teško putovanje. Nekoliko ljudi poginulo je u nesrećama... Uključujući i mog brata. Nismo mogli da se izborimo sa zapadnim vetrovima južno od ostrvlja Šaft. Nismo mogli da prođemo tuda... Ponestajalo nam je hrane. Uputili smo se na ostrva Šaft. Šulago nije hteo da se vrati u Džakartu, iako smo bili na samo pet stotina milja od nje... Na ostrvima Šaft bilo je farmerskih gradića. Posetili smo ih. Imali smo sreće da kupimo dovoljno hrane za dalji put."

"Svi ostrvljani pomrli su od gladi 26. godine", reče Salap.

Nimcijan ga je belo pogledala, kao da taj istorijski podatak nema za nju nikakvog značaja. Potom je primorala sebe da odgovori što je učtivije mogla. "Žao mi je. Bili su to fini ljudi, rado su slušali naše priče. Smatrali su Bejkera i Šulaga za heroje. Mislili su da smo svi heroji. A mi smo bili samo umorni i gladni."

Kao da je oklevala sa nastavkom.

"Potom ste pošli na sever... tako kažu Čukijevi dnevnic", podstače je kapetan.

Nimcijan protrlja ruke kao da bi da ih ugreje. "Bejker i Šulago su se posvađali", reče. "Uvek su izgledali kao ljutiti majmuni u premalom kavezu. A insistirali su da uvek budu obojica na istom brodu. Hteli su da paze jedan na drugog.

Bejker je hteo da se pođe na zapad, oko Magelanovog rta, a

Šulago je tvrdio da se u to doba godine ne može tuda, da će nas zapadni vetrovi ubiti. Možda je bio u pravu. Na kraju smo pošli na sever, da prođemo na zapad između Tasmanove i Elizabetine zemlje. Moj muž se tada već neprekidno svađao sa Bejkerom. Na Martino ostrvo naišli smo slučajno... Ješova je rekao da bi se ovde mogle provesti godine u proučavanju. Pa, želja nam se ostvarila."

Opet je prekinula, grčeći mišiće na vilicama; osmotrila je lica oko sebe, i smešeći se i odmahujući glavom. "Bejker je bio vrlo neprijatan čovek", reče. "Mora da je smatrao kako Ješova predstavlja negativan uticaj. Uredio je da nas dvoje zajedno pođemo na obalu. Dok smo bili na kopnu, brodovi su otišli. Ne znam kako je to objasnio..."

"Dnevnici su izgubljeni", reče Salap. "Čuki ne kaže ni reč o tome."

"Pa, Čuki je odjedrio pre nego što je 'Hano' ostavio nas dvoje. U prvi mah smo bili veoma uplašeni. Znali smo za troje članova Jidermajerove posade, koji su nestali na ostrvu deset godina pre toga. Nikad ih nismo našli." Protrljala je oči i zažmirkala pod električnim svetlom. "Bejker nam je, na izvestan način, učinio uslugu. Imali smo lep život. Marta se starala o nama. Nikad nismo gladovali, mada smo često bili gladni, a nekoliko puta i bolesni, kad smo jeli pogrešne stvari. Zavoleli smo je. Nikad nije bila dosadna. Ješova se ponekad pitao da li će naš rad ikada biti otkriven... Čudili smo se zašto se niko ne vraća na Martino ostrvo. Ali nismo bili nesrećni."

"Otad nije bilo pohoda", reče kapetan. "Ostrvo nije na trgovačkim linijama - a ionako nema mnogo saobraćaja preko Darwinovog mora. Osim ako nisu brionisti."

Nimcijan nije prepoznala to ime. "Bejker i moj muž potvrdili su tačnost teorija prvih istraživača i Jidermajera. Jedino logično objašnjenje biloške prirode Lamarkije jeste nasleđivanje stečenih osobina... ali nasleđivanje je pogrešna reč. Jidermajer je nagađao o postojanju konstruktora i posmatrača, koji uzimaju ono što sakupe uzorkovači i lopovi, i proučavaju to. Mi smo toj teoriji dodavali stalno nove pojedinosti. Videli smo ekos kako umire. Videli smo kako se priprema za smrt. Ostrvo je ogolelo. Otkrilo je pred nama svoj kostur, na neki način..."

"A postoji li majka semena, kraljica?" upita kapetan.

"Pokazaću vam ujutro", lukavo reče Nimcijan. Nasmejala se i zaljuljala u stolici, uživajući u našoj pažnji. "Verujem da ćete želeti da istražujete pre nego što krenete dalje."

"Smatrajte se pozvanom da putujete sa nama", reče kapetan.

Ona odlučno odmahnu glavom. "Ne, hvala. Ujutro ću se vratiti na svoje ostrvo. Ostaje još mnogo posla. Ali nadam se da ćete uzeti naše rezultate i da ćete ih odneti u Atinu ili Džakartu."

"Biće nam čast", reče kapetan.

Nimcijan se otresla mračnih uspomena i sada je bila puna radosti, uživajući u društvu ljudi.

Sledećeg jutra otisnula su se tri čamca, pod niskim, sivim, čvornovitim oblacima. Naleti svežeg vetra i kratki pljuskovi pozdravili su nas pri iskrcavanju na istom mestu kao i juče. Vodila nas je ser Nimcijan, duž obale od crnog peska, spretnim korakom iz kolena. Pratilo ju je trideset ljudi - kapetan, Salap i pomoćni istraživači, ja, kao i osam članova posade izabranih kockom, i svi smo išli Šulagovim putem. Stvorili smo dugu kolonu na uzbrdici. Poneko iz posade u početku je pevao, ali ubrzo su ih ućutkali praznina, vetrovita tišina i sivilo dana.

Istraživači su brojali kamene krugove u staroj silvi i procenjivali njenu veličinu i nekadašnji broj arborida. Nimcijan je objašnjavala kako se silva povlačila od obale ka unutrašnjosti, i kako su scioni nestajali svake noći, a ostatke bi pokupili čistači. Za arboridima su nestali kamenojedci, a potom svi sitniji oblici, iz meseca u mesec... i iz godine u godinu. I u unutrašnjosti su prvo pomrli veliki scioni, a potom manji. "Arboridi i fitide sve su ih hranili", rekla je.. "Verujemo da su izumrli zbog nestanka mikroskopskih sciona."

Razlog opadanja ostao je nepoznat. Muž i žena pretpostavljali su u početku da su scione zarazili ljudski mikrobi, ali nisu našli nikakav dokaz za to.

"Uvek krivimo sebe", reče Nimcijan, prilazeći strmini iza koje su se nalazili poslednji arboridi. "Čini nam se da smo krivi za sve, čak i za to što smo ljudi. Ali brzo smo shvatili da su ljudi ovde nebitni."

Mogla je sa lakoćom da hoda i priča, nije ostajala bez daha. Jedva smo držali korak sa njom.

"Marta nas je podnosila, čak nas je puštala da uzimamo njene fitide i arboride i druge scione za hranu i materijal. Dok je Marta bila živa, svakog proleća zalazili bismo duboko u kopno, u planine, da proučavamo blistavo crveno cveće, pupljenje i rast novih sciona između drveća floksa i diverikata, krupne i retke hemohamatide i obalne halimide. Marta nas je uzorkovala pet godina pošto smo došli, kao da smo novi... tronogi scioni veličine miša iskočili bi iz niskih alsofileida i gricnuli nas za ruke, u pozno leto, kad nastupi zagrevanje Jidermajerove struje. To je samo po sebi bilo neobično... Nikada nismo otkrili zašto je Marta želela da nas uzorkuje tako često i tako redovno."

Zastala je na padini, sagnuvši se da namesti nogavice i čarape koje su joj se srozale. "Potom, posle osam godina, sama od sebe, Marta je počela da se predaje i nestaje. Noću smo čuli ono što je moj muž zvao đubretarski kamioni, veličine slona, kako se kotrljaju niz gole bregove pravo u okean. Tu su eksplodirali kao ogromni baloni, rasipajući napola svarene ostatke u talase i morske struje. Ekos se razlagao hektar po hektar, vrlo uredno. Verujem da je znala da umire i da je želela da posle nje ostrvo ostane čisto. Znam da je to glupo mišljenje..." Pogledala nas je, rastužena uspomenu. "Nedostajala nam je njena radoznalost. Navikli smo se na redovne ujede, na male uzorkovače. Čak smo počeli da verujemo da nas je ekos čuvao, da nas je prihvatio kao nezavisne delove... Ali to je uglavnom bila zamisao mog muža.

Ješova je pre pet godina imao moždani udar, ili nešto nalik na to. Nešto mu se ozbiljno pokvarilo u glavi. Nismo imali doktore, ni lekove. Ekos ga nije spasao. Umro je posle dvanaest dana paralize. Sahranih sam ga, ali lešinari su ga iskopali, pokupili zajedno sa drugim otpacima i istovarili sve u more. Marta je uvek pazila na čistoću."

Ušli smo u šumarak baš kad su pale prve krupne kišne kapi, dumbarajući po nežnom lišću i kvaseći nam odeću. "Ovo su invalidi", reče Nimcijan, dodirnuvši čvornovatim prstima ivicu lista. "Jalovi su, naravno, kao stara pčela koja umire na suvoj steni."

Nastavila je dalje, ne obraćajući pažnju na kišu, a kapetan ju je pratio, koristeći štap da odgurne u stranu smeđe korenje koje bi mu

se našlo na putu. Salap je lupom razgledao listove, zainteresovan za njihovu reakciju na kišu. "Ser Nimcijan", povika ka čelu kolone baš kad smo stigli do kuće, "verujem da ova mala silva uzima svu svoju vodu sa izvora. Da li sam u pravu?"

"U pravu ste", odgovori ona, dovoljno glasno da se čuje uprkos šuštanju kišnih kapi.

Salap zadovoljno klimnu glavom i obrisao kišu sa čela.

Nimcijan se pope na verandu i obrati nam se kad smo se skupili u malom dvorištu. Sad smo već bili potpuno mokri, ali kiša je jenjavala, mada su gusti, sivi oblaci još zaklanjali padine planine Jidermajer. "Imam nešto da vam pokažem", reče. "Ne možete ući svi odjednom, ali svi ste dobrodošli."

Smenjivali smo se, u skupinama po šest, pa smo se penjali stepenicama i rukovali se sa njom, a ona nam je pokazala svoje istinsko blago - prepune ormanice sa stotinama crteža vodenim bojama, koje su crtali ona i njen muž. Salap je ostao bez reči i ostao je unutra sa Kajzer-Bahom dok su se skupine smenjivale, zureći ponovo i ponovo u crteže dok ih je Nimcijan pokazivala, novu hrpu za svaku skupinu. Blistala je od ponosa.

"Dok je silva bila zdrava", rekla je, "pokrivala je najveći deo središta ostrva, u dve slične skupine, zapravo dve silve, kao što su videli i Jidermajer, odnosno Bejker i Šulago... Takva je bila kad smo stigli. Planine su tada bile aktivnije. Bilo je čak i zemljotresa, nekoliko puta godišnje, a obala na kojoj ste se iskricali bila je puna fumarola i sumpora."

Vodene boje blistale su od nežnog života, prikazujući ne samo Martino ostrvo nego i svoje tvorce, jer bili su nacrtani vrlo precizno, vrlo tankim perima isečenim od središnjih žila lišća arborida, i obojeni bojom uzetom od vermida i floks drveća, visoko u planinama.

"Zapisivali smo sve što smo mogli na tablici koju nam je ostavio Šulago", rekla je. "Ali uskoro je bila prepuna. Naučili smo kako da pravimo neku vrstu papira, i sami smo se izveštili u slikanju. Marta je bila veoma velikodušna. Sve nam je pružala - pigmente, stabljike za drške četkica, čak i dlake za četkice. Jeli smo njene scione i slikali smo je u znak zahvalnosti... Mada, zapravo, nije bilo pogodbe."

Jedan niz crteža pokazivao je zeleno cveće u visokim planinama,

u vreme kada arboridii fitidi odbacuju staro lišće i stvaraju novo, jasno crveno i narandžasto, nebeskoplavo, tamnopurpurno. I sam ekos kao da je imao slikarski plan, bregovi su bili prugasti kao zebra, naizmenično crveni i plavi. "Vazduh je u proleće imao miris najsladeg, najboljeg vina", reče Nimcijan, milujući crteže prstima, vadeći ih iz korica i vraćajući ih sa gotovo verkom pažnjom.

Neki crteži predstavljali su primerke najvećih arborida, koje su nazvali igdrasili; bile su to izdubljene mreže krutih korenova koje su se podizale kao debeli valjci po stotinu metara uvis, šireći nizove purpurno-crnih listova za upijanje svetlosti. Ješova se penjao u šuplja stabla igdrasila i crtao ih iznutra, kao precizno tkanje koje se sužava do otvorenog kruga neba.

"Koristili smo ono nekoliko delova laboratorijske opreme, ponovo i ponovo, sve dok nisu propali, i mogli smo samo da gledamo, vidimo i okusimo... Ponekad smo se razboljevali od onoga što smo probali, pa smo beležili simptome." Odmahnula je glavom kao krivac. "Naša tela pretvorili smo u laboratoriju. A onda..." Listala je streže ogoljene lave, skljkanih i prepletenih igdrasila, sve dok stil nije postao mnogo jednostavniji i grublji; to je radila sama, posle Ješovine smrti.

Kapetanove oči ispunile su se suzama, pa ih je žurno obrisao prstima, osvrćući se kao da se stidi. Kad smo svi videli crteže, Nimcijan se zaustavila kraj nezastakljenog prozora, zagledana u šilvu oko izvora, a glas joj je bio promukao i napukao od umora. "Moram da se odmorim pre nego što nastavimo obilazak."

"Naravno", reče kapetan i naredi da iz ranaca izvadimo hranu. Napravili smo piknik ispred kuće i na verandi, a ser Nimcijan je predsedavala kao pravi matrijarh, smeštena u svoju stolicu načinjenu od opalih lisnih drški igdrasila. Nosila je veliki, iskrzan šešir od vlakana kako bi zaštitila oči od povremenog bleska sunca koje je provirivalo kroz oblake.

"Kapetane", reče ona, "dajem vam sav naš rad. Ja sve imam u glavi, a može biti od neke koristi samo ako ode sa ovog ostrva. Neću još dugo biti živa, a kiša bi ranije ili kasnije sve uništila."

Kapetan odmahnu rukom kao da odbacuje njeno priznavanje smrtnosti, i taman je hteo da progovori, ali ona ga je prekinula. "Pre četiri godine izgubili smo pedeset devet crteža kad je prokisnuo krov.

Meseci i meseci rada. Lamarkija je ravnodušna. A bila je ravnodušna i Marta, mislim, ali ipak smo je voleli. Zamišljanje dobronamernosti bilo je utešna varka, pošto smo bili tako sami."

Ležali smo u pomičnim mrljama sunčeve svetlosti i senke oblaka, naizмениčno se grejući i hladeći, okruženi šuškanjem čupavog lišća iz male silve. Salap, kapetan i Rendal sedeli su na verandi sa Nimcijan, koja je zatvorila oči i zavalila se u stolici, ravnomerno pokrećući grudi ispod nabora haljine i jakne.

Kraj mene su ležali Širla i Šimčisko; Širla je ležala na leđima, zagledana u oblake, a Šimčisko je dremao.

"Volela bih da se iskradem i malo istražujem", reče Širla. "Već odavno čučim na brodu, sa prvim oficirom koji nam prati svaki korak." Okrenula se na bok da me pogleda. "Da pobegnemo u brda?"

Nasmešio sam se. "Nema labavo", rekoh. Širla me je kritički odmerila, napola čkiljeći, a onda je ponovo legla.

"Ovo je otvorena ponuda", reče Šimčisko, budeći se iz dremeža. "Šta to vidiš u njemu?"

"To je jače od mene", vedro reče Širla. "Tako je tajanstven. Odakle dolaziš? Znam... iz Džakarte, pre nego što si se izgubio u Liz. Ali ne govoriš kao Džakartanac, a ponašaš se drugačije od svih koje poznajem... Tako si smiren."

"Ako me tajanstvenost izbavlja od čišćenja klozeta, biću tajanstven."

"Dobro rečeno", priznade Širla. "Ravnodušna odbrana. Hajde sa mnom", zaverenički mi šapnu na uho, "dalje u bregove", podiže grudi i zagnjuri bradu u njih, "pa ćeš videti moje sise."

Zacenih se od smeha, i ona se nasmeja sa mnom. Ali i dalje mi je gledala pravo u oči. "Stara će nas povesti nekuda. Ja bih da se iskradem i da se kasnije vratim. Ako baš nećeš da mi vidiš sise, u redu, ali dođi da mi praviš društvo."

Toliko sam se uspalio da sam gotovo zaboravio na osećanje dužnosti - ako je toga uopšte bilo. Dužnost se u meni pretvorila u goruću radoznalost i masu sukobljenih osećanja; zadivljenost, strepnju, čak i neku vrstu partijarhalne brige. "Voleo bih", rekoh.

"Soterio će se okomiti na nas", reče ona. "Možda ćeš ponovo postati samo novajlija. Jesam li vredna toga?"

Širla nikada nije otišla ovako daleko u flertovanju.

"Ti si nesumnjivo najlepše stvorenje na brodu", rekoh.

"Pričaj mi još."

"Mnogo si lepša i od ovog Šimčiska." Šimčisko otvori jedno oko, pa ga opet zatvori. "I suviše si pametna da bi uništila dobru pomorsku karijeru."

Ona obliznu usne kao zaboravna mačka i prestade da me gleda u oči. "Jednog dana", reče zagledana u nebo, "videću tvoju tajnu golotinju i sladiću se njome."

"Moju golotinju možeš videti u svakom trenutku", rekoh, "samo zakaži."

Na Čičku sam imao uspeha kod žena, čak suviše. Počeo sam da ih smatram za divnu udobnost, vrednu truda, ali nimalo slične meni. Sada, uronjen u ovo iskustvo kao u snu, video sam da je u takvom stavu bilo mnogo mladalačke gluposti. Širla je veoma ličila na mene; to nije važno za Šimčiska, niti za kapetana ili Salapa.

Nad nama se smestilo stalno sunčevo svetlo, i zbog dugačke pukotine između oblaka izgledalo je da se sunce obrušava naniže, povremeno zahvatajući ivicu oblaka i blistavo je obasjavajući. "Suviše sam glup", rekoh.

"Vidiš?" reče Širla. "Golotinja. Pokaži mi još."

Blago je gurnuh po nozi vrhom čizme. "Ne izazivaj", progundah.

Utom Nimcijan ustade. "Odmorila sam se", objavi ona. Kapetan, Salap i Rendal ustali su zajedno sa njom kao sluge pune poštovanja. "Hajdete sa mnom", reče ona i pođe niz stepenište verande.

"Propustio si priliku", reče Širla, ustajući.

"Glupi Olmi", iskezi se Šimčisko.

Oblaci su hitali ka jugoistoku. Mi smo marširali u kopno, uz severnu strminu Nimcijanine doline, poslednjeg utočišta Martinih sciona-siročića. Silva se završavala na ivici doline, a na padinama planine Jidermajer i na bregovima i planinama iza nje nalazili smo staze i puteve kojima se odvijalo ogoljavanje. Nimcijan nam je pokazivala pojedinosti dok smo išli stazom koju su ona i Ješova utabali kroz silvu tokom prvih osam godina na Martinom ostrvu:

mesto gde se nalazio igdrazil koji je bio najbliži dolini i njihovoj kući - sada je ostalo samo kupasto udubljenje prečnika deset metara, puno jalovih komada lave i finog silikatnog blata, ispucalog od sunca; početak staze ka vrhu planine Jidermajer, gde su našli fitide i vermide pogodne za pravljenje vodenih boja; zaklon koji su načinili za slučaj da ih oluja uhvati daleko od kuće, sada srušen, bez ikakvog oslonca. Još više, između planine Jidermajer i središnje planine Tauri, posle punog sata pešačenja, zastali smo za trenutak tamo gde je nekada bila najgušća silva na ostrvu.

"Milionigdrazila i tronogih hrastova", reče Nimcijan, zaklanjajući oči od sunca. Kroz nekoliko sati, usek između planina zakloniće sunce, i sve će biti u senci. Sada je sve bilo blistava pustoš, kilometar za kilometrom kupastih udubljenja punih blata.

Šimčisko je trljao kolena kad smo zastali i odmerio je Širlu i mene. "Samoubistvo", mračno reče. "Kraljica je rešila da njen ekos umre. Od stida."

Širla podiže usnu. Nije cenila Šimčiskove mistične teorije.

Kapetan, Salap, Rendal i istraživači zbunjeno i zadivljeno gledali su prizor. Nisu mogli da objasne šta se ovde desilo ništa bolje od Šimčiska. Pogledao sam vrh planine Jidermajer i razmišljao o psu koji nije lajao preko noći: više nije bilo pare, više nije bilo zemjotresa, više nije bilo sumpora iz fumarola na južnim obalama.

Nimcijan uzdahnu i mahnu da pođemo dalje. Bila je na čelu kolone, i njene dugačke, žilave noge neumorno su koračale, neprekidno se klataći u jednom koraku levo, u drugom desno. Slušao sam njen razgovor sa kapetanom i Salapom sa deset ili dvanaest koraka udaljenosti.

Šimčisko se poluglasno žalio zbog visine i napora, kao i zbog strahote ovog uništenja; ućutkav ga da bih mogao da čujem Nimcijan, a on me na to prezrivo pogleda.

"Došli smo ovamo pre dve godine, pre nego što je Marta konačno umrla", pričala je ona. "Ješova i ja tada smo obilazili ostrvo, zalazili smo svuda gde nismo mogli da stignemo dok je silva bila gusta. Pošto su floks arboridi i većina fitida nestali, mogli smo da idemo kuda god poželimo, i ovde smo prvi put naišli na strukture kakve nikad ranije nismo videli, ni u jednom ekosu. Ješova ih je nazvao

palate. Ja sam mislila da reč upućuje na pogrešne zaključke. Svejedno, on im je dao naziv."

Između gromada lave uglačanih od kamenojedaca i stalnog rasta i premeštanja drvenastih oblika silve, ugledali smo duboku jamu urezanu u bok planine Tauri. "Ima još pet takvih mesta, sva su slična ovom. Kada su ona umrla umrla je i Marta, tako je Ješova verovao. Ove ruševine i bedna silva samo su spomenici."

Jama se protezala osamdeset metara od ivice do ivice. Unutra su se iz središta širili zakrivljeni bedemi i grede boje stare slonovače, nalik na ogromna rebra što ih je poređala pradavna lovačka družina. Sa njih su još visili mrtvi ostaci membrana. Na dnu jame, ispod naherenih i popadalih rebara, u starom toku lave bile su uklesane šestougaone komore, a na dnu se skupljala kišnica.

Poređali smo se po ivici jame. Kapetan je bio bleđ. Snažno je zabadao kažiprst u bradu, a usne su mu se trzale. Salap je stajao prekrštenih ruku, zadubljen u misli, kao da se seća neke davne partije šaha.

"Kraljičine odaje", reče kapetan. "Šta ti smisliš?" upita Salapa.

"Možda." Što je Salap postajao zainteresovaniji, to je manje pokazivao bilo kakvu reakciju.

"Tako mi Dobrog Čoveka", neodlučno reče Šatro, gledajući ostale da bi odmerio dubinu sopstvene reakcije.

"Olupina", reče Nimcijan. "Nisu to kraljičine odaje. Nikada nisam volela reč 'palata', baš zbog takvog zaključka. Našli smo pet ovakvih, sve su bile mrtve, sve su bile iste. Teorija o kraljici dopušta postojanje samo jedne."

"Eno", reče kapetan, pokazavši komore i otvore u steni duž spoljašnjih ivica svake od njih. "Tu se scioni stvaraju i odatle polaze. Rađaju se... Mora da postoje izlazi. Treba da ih potražimo."

"Noć pada za jedan sat, kapetane", blago ga podseti Rendal.

"Da. Naravno. Ali ako nađemo izlaze - pa čak i ako ih ne nađemo... Ovde je bila centralna kontrola, gospodarica semena, ili gospodarice..." Okrenuo se ka Nimcijan, koja ga je skeptično gledala. "Pa šta ako ih ima pet? Ako nema jednog centralnog mesta, ako nije samo jedna palata, šta mari? Nisam vezan za pojam jedne i usamljene majke semena. Ako ih je bilo pet... možda su ostale bile

dvorkinje, pomagači... Možda je jedna bila veća."

"Sve su iste veličine, plus-minus metar", reče Nimcijan. "I sve imaju istu strukturu."

"Ali niste ih videli dok su bile žive!" prodera se kapetan. "Jedna je možda bila izdvojena, ukrašena šarenim detlajima, koji su označavali njen položaj, najviši od svih; ostale su bile podređene. Mora da je bila... jedna kontrola, jedna vlast, jedna na vrhu!"

Ipak je bio vezan za predstavu o jednoj kraljici. Nimcijan kucnu štapom po tlu, iznervirana kao sve osobe koje dugo provedu same, a onda naiđu na protivnika. "Neka bude po vašem", promrmlja.

Kapetan naredi da Šatro i Tornvil počnu premeravanje palate i prikupljanje uzoraka svih preostalih tragova tkiva. Šatro me zadovoljno pogleda u prolazu. Poželeo sam da ga udarim, ne zato što je kapetan njega izabrao za taj posao, nego zato što se pravio važan i što je mislio da će meni to biti bitno.

"Voda sa dna komora..." mozgao je kapetan, ne primetivši ništa. "U njoj može biti tkiva, ostataka, genetskog materijala. Možemo je konzervisati, pa gledati kasnije."

Šatro, Tornvil i Čam počeli su da se spuštaju niz neravnu padinu do komora na dnu jame. Iz kutije sa opremom izvučen je terenski merač i pričvršćen za kapetanovu tablicu radi kasnijeg upoređenja.

Rendal je gledao sunce, pa dugačku, krivudavu stazu ka obali. "Kapetane, ser Nimcijan verovatno želi da se vrati svojoj kući... A valjalo bi da i mi pošaljemo poruku na brod."

Kajzer-Bah zastade, mada su mu ruke i ramena drhtali od uzbuđenja. Namrštio se kao dečaćić. Za trenutak sam pomislio da će početi da cmizdri, ali on samo naglo sede na obližnji komad lave i spusti ruke na kolena. "U redu", reče tiho, a zatim se obrati ljudima koji su se spuštali u jamu. "Čekajte! Vratićemo se sutra. Ponećemo više opreme... Hajde da ovo uradimo kako treba."

Rendal klimnu glavom. Širli i ostatku posade očito je bilo milo što neće provesti noć u ovoj pustoši. Šimčisko je užasnuto zurio u palatu. Nije hteo da kaže ni Širli ni meni šta ga je toliko zgrozilo sve dok se nismo ponovo našli na stazi, prolazeći kraj praznih kupastih udubljenja pod poslednjim sunčevim zracima. "Ružno je", konačno promrmlja on, na nekoliko koraka iza mene. "Mislio sam da će biti

lepo. Kraljice. Ali ovo liči na srušenu opštinsku zgradu. Krovne grede i sobe. Kao najobičniji hotel."

"Ne znamo kako je izgledalo dok je bilo živo", reče Širla. "Možda je bilo ljupko."

"I skriveno. Niko ne može da dođe do njih, ma gde da su", mračno je mrmljao Šimčisko. "To znači da su ružne, i žive i mrtve." Nismo ga mogli ubediti da promeni mišljenje. "A šta ih je ubilo?"

Svoje misli sam zadržao za sebe.

U usamljenom šumarku kapetan upita ser Nimcijan želi li da prenoći na 'Obazrivom'.

"Sudbine mi i daha, ne, hvala", reče ona. "Ja sam stara žena i imam duboke navike. Došla sam ovamo sa Lenkom kao odrasla žena i udala sam se za Ješovu već u srednjim godinama, a sada sam stara i ovde mi je sva preostala porodica."

"Sutra se vraćamo da izvršimo puno ispitivanje", reče kapetan. "Postavićemo logor i ispitaćemo i ostale palate. Mi, doduše, tek počinjemo dugo putovanje, ali bili biste bezbedniji da pođete sa nama..."

"Ne", reče Nimcijan. "Nisam željna novog pohoda."

"Možemo vam obezbediti udoban smeštaj..."

"Kapetane, ovde sam provela najlepše godine svog života", oštro reče Nimcijan. "Bejker i Šilago učinili su nam uslugu. Po onome što ste mi rekli, vidim da smo učinili ovaj svet još zbrkanijim i lošijim. Sigurna sam da poznajete duboku smirenost predanosti istraživanju - gledanju i merenju. Prisustvovala sam kraju jednog ekosa - nečemu što niko drugi nije video. Ali priča još nije gotova. Zašto su ostali siročići - kako uspevaju da ostanu u životu - zašto su palate odlučile da se otkriju i umru, a ne da se presele... toliko pitanja. Dovoljno da mi ispune ostatak života."

Kapetan se nasmeši. "Zavidim vam. Ali treba rešiti veće zagonetke."

"Ova zagonetka je po mojoj meri", reče ona. "Učinite šta morate, ponesite naše crteže i rezultate. Ali ja sam zadovoljna."

Rendal naredi Šatru, Čamu i Kisbegu da ostanu. Mi ostali vratili smo se na obalu pri poslednjem dnevnom svetlu i zaveslali ka 'Obazrivom'.

U čamcu sam zauzeo mesto kraj Širle, koja je sedela sa licem u dlanovima. "Tužna si?" upitah.

Ona se napola namršti, pokazavši mi jedan obraz i jedno zatvoreno oko, a onda podiže glavu. "Malo sam izgubljena."

"Zašto?"

"Kraljice mogu da umru."

"Da?"

"To nisam želela da znam, niti da vidim."

"Sve na kraju mora da umre", rekoh.

"Tamo na Čičku - pričao mi je otac - ljudi su mogli da odaberu da žive večno. Imali su mašine u glavi, mašine za telo. Nova tela. Dodatne mozgove. Izgleda da sam se uvek nadala..." Ona naglo podiže ruke. "Mani to. Ne mogu ni da mislim kako treba."

"Htela si da kraljice i ekosi budu jači i bolji od ljudi i da traju večito."

Ona odmahnu glavom, mada je sjaj u njenom oku, kratko klimanje glavom pre poricanja, pokazalo da sam bio blizu. "Htela sam da jednog dana posetim kraljicu. Pridružila sam se ovom pohodu - išla sam u Lenkovu školu i specijalizovala se za ekologiju - i kad nisam mogla da uđem kao istraživač, prijavila sam se kao mornar, novajlija, samo da vidim pravu kraljicu. Pretpostavljam da sam htela da sednem i pričam sa njom."

"Kao žena sa ženom?"

"Naravno. Majka Priroda lično." Prostrelila me je pogledom, pazeći da li ću se nasmejati.

"To je divan mit", rekoh.

"Mit." Nabrala je nos. "Htela sam da mi kaže zašto ne valja biti živ."

Sad je meni bilo neprijatno, i pogledao sam preko vode. Svetla na 'Obazrivom' stajala su na granici između crnog mora i zvezdane noći. Nikada nisam bio siguran kad je reč bila o nejasnim snovima i poetskim asocijacijama. Napustio sam Naderite u nadi da ću naći filozofiju koja nije zamagljena nesigurnim željama i snovima o sopstvenoj veličini.

"Ali, ma šta da su, ovdašnje kraljice su naprosto mrtve", nastavi Širla. "I dalje mislim da smo ih mi ubili. Bolešću ili naprosto

gađenjem."

"Zašto bi se Nimcijan ili njen muž ili iko drugi zgadili Marti?" upitah šaljivim tonom, nadajući se da ću je razvedriti.

"Čula sam šta je starica rekla kapetanu", reče Širla. "Bejker i Šulago ostavili su ih ovde. Napustili su ih."

"Čak i da jesu, šta bi to značilo kraljici?" upitah.

"Ne znam", tiho reče ona.

"Kraljica mora da odbija druge ekose, da štiti svoju teritoriju i da stvara svoje scione. Vraća ih nazad kad se izmore i pravi nove. Mora drugačije da razmišlja o stvarima. Ona ne misli kao ljudi. Ne verujem da je ona uopšte žensko."

"Baš me briga", tvrdoglavo reče ona.

Šimčisko, koji je sedeo na klupi iza nas, dosad je slušao bez reči. "Ona možda nije žensko, ali je svakako majka. Tako ja mislim."

Širla se zagleda u dno čamca. Pod svetlošću svetiljke sa pramca video sam u njenim očima suze, i odjednom poželeh da je što pre utešim. Pokušao sam da je zagrlim, ali ona otrese moju ruku.

Kad smo se popeli na glavnu palubu 'Obazrivog' lestvicama od konopca, odvedoh Širlu u stranu i rekoh joj nešto što nije imalo mnogo smisla ni meni ni njoj, a pogotovo meni.

"Kada pođemo u živu, bujnu silvu", rekoh, "i kada zatražiš da pođem sa tobom - ako zatražiš da pođem sa tobom - poći ću."

Kao da je bila spremna da se obrecne na mene, i video sam da je pocrvenela. Brzo se odmakla od mene i pošla palubom ka pramcu. Posle nekoliko koraka se zaustavila i vratila se odlučnim korakom. Položila mi je ruku na mišicu i ozbiljno me pogledala u oči. "Ser Olmi, to je bila šala."

Potom se ponovo okrenula i otišla pod pramac bez osvrtnja. No, kad sam pomogao kapetanu i Salapu da uskladište današnje uzorke u ormane pred kapetanskom kabinom, otišao sam do svog ležaja pod pramcem i na jastuku našao dve bombone umotane u papir, bez ikakve poruke.

Nije u mojoj prirodi da ostanem izdvojen i ravnodušan. Morao sam da se usklolim; Širla bi mi u tome pomogla. Bar sam mogao na to da se vadim. Zapravo, bomboni su mi ponovo podigli hormone. Njena tuga, njena ljupkost dok se vraćala da mi odgovori, dali su

njenom okruglom licu i tamnim očima sasvim novu svetlost. U poređenju sa njom, žene koje sam poznavao na Čičku sve su bile proračunate. Poređenje je bilo nepravedno, naravno, jer je moje raspoloženje bilo određeno okolinom, a okolina je bila sanjarski egzotična i više nego ovlaš jeziva.

I ja sam zurio u rebra i ostatke palate i osećao nešto što se ne može izraziti. I ja sam se u potaji nadao da ekosi možda predstavljaju nešto više i bolje. Ali Martina smrt, još naglašenija tužnom silvom siročića, dokazala mi je, mada Širli nije mogla da dokaže, kako Lamarkija nije raj ukaljan prisustvom ljudi.

I ovde je život sledio isti prirodni cilus kao na svakom drugom svetu. Bića žive, nadmeću se, uspevaju neko vreme ili propadaju, i umiru.

Nismo ništa pokvarili.

Ipak, nešto od Šimčiskove mistike prešlo je i na mene. Dok sam ležao i žvakao prvi slatkiš, osećao sam koliko je jeziva, čak i zastrašujuća, neizbežnost sukoba, ne samo između ljudi, nego i između ekosa i ljudi. Ekosi su radoznali. Možda ih mi nerviramo.

Možda imaju neki plan.

Probudio sam se rano ujutro, na zvuk zvona za smenu. Oni iz ostalih smena mirno su spavali. Ustao sam, obukao se i pojeo drugi slatkiš, ponovo razmišljajući o svojoj misiji.

Ko zna zašto, te misli su me podsetile na Širlu, i naš flert na Martinom ostrvu učinio mi se apsurdan i beskoristan. Bukvalno svi moji odnosi sa ženama učinili su mi se apsurdni; pogotovo moj neuspešan pokušaj sa vereništvom.

Naderitske žene - pogotovo divarikatske - izgledale su mi sasvim drugačije od gešelskih. Dok sam bio mlađi, pre, pa čak i neko vreme posle priklanjanja Gešelima, odlike žena Naderita činile su ih drugačijim, izdvojenim od opšteg. Navikao sam se na žene Gešele, i dopadale su mi se, ali bile su mi nekako manje privlačne, proračunate, čak i grube. Smatrao sam da su sve žene proračunate - čak i kad se ti proračuni odvijaju negde južno od njihove svesti. Sve žene odmeravaju i premeravaju; ne slušaju uvek razumne razloge, nego se trude u pravcu koji muškarci većinom ne mogu ni da

kopiraju ni da razumeju. S druge strane, žene Naderiti - pogotovo one koje su rođene u takvim porodicama, a nisu se same preobratile - kao da su u tim proračunima blaže i nekako nedužne. Ne teraju te da se osećaš inferiorno kad ne odgovaraš njihovoj meri. Naprosto te ne ohrabruju, ili puste da te društveni pritisak obeshrabri, a sve vreme te ubeđuju da nije ni njihovo ni opšte mišljenje da si nepogodan.

Ulejsa mi je pokazala koliko sam bio glup. Onako blaga, povučena i tiha, bila je sve što sam mogao poželeti. Ono što sam čuo od njenih bivših ljubavnika - jer među Naderitima Putnicima veridba ne znači odricanje od ostalih - pokazalo mi je da je ona svakom muškarcu pokazivala potpuno drugačije lice. Davala nam je ono što je mislila da najviše želimo, i obično je bila u pravu.

Ali da saznam ko je Ulejsa zaista... znao sam da je to nemoguće. Njeni pokušaji da mi ugodu nekako su me uznemiravali; neka vrsta dubokog neodobravanja, kao da sam ja mali dečko koji ne može bez nje, ali koga, zapravo, ne poštuje.

Znao sam da postoje bolja mesta za traganje za nesigurnošću i tajnama - i za neodobravanjem, skrivenim ili jasnim.

Ali i dalje sam bio slab na žene Naderite.

Stara priča, mislio sam dok sam pripremao opremu i čamac za treće iskrcavanje na Martino ostrvo. Video sam Širlu, koja tog puta nije išla na obalu. Čežnjivo me je gledala. Nije mogla da pogodi šta mislim. Srećom, nećemo biti mnogo zajedno, pogotovo sami, da bi moje mišljenje igralo neku ulogu. A imao sam svoju misiju. Sećanja i osećanje dužnosti mogu da potisnu hormone.

Tokom naredna tri dana lutali smo padinama planine Jidermajer, i ja sam bio u ekipi koja se penjala na vrh, odakle je Vilijem Frenč razgledao ostrvo, izmerio visinu i uporedio je sa zapisima Bejkera i Šulaga. Nimcijan je sa verande pratila naše odlaske i dolaske, ponekad je pratila neku ekipu i imala je uvid u naše rezultate. Njeno kritičko oko i iskustvo bili su neprocenjivi.

Koristeći mape koje su načinili ona i Ješova, prošli smo ogoljenim planinskim dolinama oko planine Tuari i ispitali ostalih pet palata, takođe uništenih, čak i propalih od prve. Kao što nam je Nimcijan i

rekla, bilo je vrlo malo razlika između jama ispunjenih đubretom. Kapetan je tu vest primio sa razočaranom upornošću koja je počela da me nervira. Ako dokazi pobijaju teoriju, mislio sam, onda teoriju treba odbaciti. Kajzer-Bah nije hteo da odbaci svoju omiljenu teoriju. Čak je smislio i jedno od onih maskirnih otkrića koja mogu da sakriju slabu teoriju u oblacima neproverljivosti.

"Dodatne palate možda su varka", izjavio je jedno veče na palubi 'Obazrivog'. "Možda je samo jedna od njih prava kraljičina odaja... školjka... kako god."

Kako su dani odmicali, Salap je bio sve nervozniji. Ljutito je dovikivao naređenja mlađim istraživačima, a njihove rezultate je primao uz kratko klimanje glavom i mrštenje. Rendal je retko razgovarao sa njim, i svaki put je posle toga gundao da ostrvo nije dobro za nas. "Suviše je prazno", govorio je. "Voleo bih da uskoro odemo."

Širla je izišla na obalu sa Iberom i Kisbegom, ali jedva da smo razgovarali. Ja sam bio duboko u kopnu, premeravajući palatu dva; a kad sam se vratio, dan i po kasnije, ona je već bila poslata sa posadom čamca da prate Tornvila koji je ispitivao zapadnu stranu ostrva i njegovo podbrežje.

Kasno po podne, kad su Rendal i mlađi istraživači otišli na istočni kraj ostrva, a kapetan proučavao rezultate, Salap me je našao u gaju siročića, gde sam se odmarao i jeo oskudni ručak.

"Mislim da bi trebalo da ohladimo noge u izvoru i porazgovaramo", reče mi on.

Ne znajući šta smeru, pošao sam za glavnim istraživačem između arborida do jezerca koje je ležalo blede i mirno u popodnevoj senci planine Tauri. "Ervin tvrdi da ovde nema ničeg za nas, i možda je u pravu", reče Salap, izuvajući se i sedajući na obalu.

Šljunkovita obala jezerca bila je prazna, ako se ne računa korenje sciona. Na Martinom ostrvu nigde nismo našli onakvu sveprisutnost života kakvu bi neki ekosistem Zemlje brzo stvorio kad bi pronašao ovakvu mogućnost: nije bilo semena, ni mikroba, ni ptica.

"Bojim se da nam palate neće dati nikakav trag, da su jalove kao i

ostatak ostrva. Ne uživam što sam ovde, čak ni među ovim siročićima." Pokazao je arboride. "Ona i dalje ima svoje mesto", nastavio je, mahnuvši rukom ka kući, gde je Nimcijan sedela sama, dremajući na verandi. "Ona će biti srećna da umre ovde. Ali..."

Tu je ućutao. Neko vreme je brćkao po vodi. "Na ovom mestu osećam svoju smrtnost kao nož među rebrima. A ti?"

Odmahnuh glavom. "Svakog pogađa drugačije", rekoh. Mene ostrvo nije uznemiravalo koliko ostale. Salap mi se nikada ranije nije poveravao - kao ni bilo kome drugom, koliko sam znao. To me je zainteresovalo. Glavni istraživač ništa nije činio - čak se nije ni upuštao u usputne razgovore - ako nije imao na umu neki cilj.

"Ako ovo može da umre, onda mogu i drugi ekosi - i možda će i umreti. Možeš li da zamisliš šta bi se desilo sa Kalkutom ili Džakartom ako zone počnu da umiru?"

"Propast", rekoh.

"Frenč mi kaže da si odličan sa aparatima za merenje. Da si bolji čak i od mojih istraživača."

"Uživam u radu", rekoh. "Čast mi je što pomažem."

"Da, da." Salap je to primio kao kamuflažu. "Rendal veruje da bi trebalo da se pridružiš istraživačima. Nisam zadovoljan njima u svakom pogledu. Ti si dosad bio samo pridružena radna snaga. Da te zvanično pripojimo?"

"Ne bih hteo da izazovem sukobe", rekoh.

Salap me prodorno pogleda. "Rendal takođe kaže da ti, izgleda, imaš na umu neki cilj, i da to možda nema veze sa brodom... ni sa nama. Ali voleo bih da ubrzamo rad na ostrvu pre nego što svi potonemo u mračno raspoloženje. To je kao da izvodiš ogromnu autopsiju. Pristaješ li?"

Salap skrenu pogled sa mene i zagleda se preko jezerca, a nožnim prstima i dalje je pravio talasiće u nepomičnoj vodi.

"Bio bih počastvovan", rekoh.

"Dobro. Ne brini za reakciju posade. Kapetan će se ponovo raspitivati za tvoje poreklo. On je tako ponosan na svoje obrazovanje. Ali ja verujem da postoji i urođena nadarenost, retka kao čista ruda. Ubediću ga."

Klimnuo sam glavom što sam skromnije mogao. Salap je i to

odbacio pokretom prsta. "Sedi sad tu i pričaj mi o ovom jezercu. Muče me neke sumnje."

"Oko jezera?"

"I jezera i izvora. Siročići. Vrlo često sam, sedeći ovde, osećao slab miris sumpor-vodonika. Jezero je blago kiselo."

"Ne bih želeo da se istrčavam sa zaključcima..." rekoh.

"Da?" Salap je bio nestrpljiv.

"Vrlo malo znamo o tome šta je ekosystemu potrebno za opstanak."

"Čini mi se da mislimo na isti način, ser Olmi", reče Salap, prvi put me oslovivši kao sebi ravnog. Mahnuo je prstima, hrabreći me da nastavim.

"Ovde više nema vulkanske aktivnosti. Planina Jidermajer bila je poslednji vulkan. Ekosystemu će vremenom ponestati onih elemenata koji su mu potrebni..."

"Hroma, selena, kobalta, cinka, mangana", dodade Salap. "Svi su nađeni u tkivu sciona u stalnoj koncentraciji, bez obzira na to u kom ekosystemu, a u tlu ih jedva ima."

"A izolovani ekosystem, kao Marta, nema kuda da ode."

"I zato vene", reče Salap. "Ali ovaj izvor..." Ponovo je zagnjurio noge.

"Poslednji izvor elemenata. Mala pukotina u tlu, još topla."

"Zato je ostavila ovde svoje siročice", reče Salap. "Možda zbog Nimecijan? Kao poslednji prijateljski poklon?" Uzdahnuo je, i to je bilo najbliže nekom osećanju što sam ikada video kod njega.

Neko vreme obojica smo zamišljeno ćutali.

On podiže pogled, iznenada smiren. "Ono što mi najviše smeta otkad sam na Lamarkiji, to je siromaštvo intelektualnih razlika. Potrajaće možda još nekoliko pokolenja dok dostignemo dovoljan intelekt da bismo razumeli Lamarkiju, da rešimo najveće zagonetke. Kada se pronađe intelekt, ne smemo ga zanemariti." Okrenuo se i izvadio noge iz vode. "Ubediću kapetana."

Kapetan je poslednja dva dana uglavnom proveo na brodu, koristeći neobično dobre radio-uslove i zabrinuto slušajući poruke između Hsie i Elizabetine zemlje. Samo je Rendalu rekao o čemu je u porukama reč, i Rendal je takođe izgledao mračan i nervozan. Nije

trebalo mnogo proročkih moći da bi se prepoznali znaci narastajuće napetosti u malom, ali razuđenom političkom svetu useljenika.

Bare na dnu komora u palatama bile su tamne i neprozirne, pune đubreta zbog pukotina u zidovima. Jedan od novajlija, Skop, pao je u baru kad se srušio zid, i time naveo Rendala na pomisao da se izbuše rupe u zidovima komora kako bi se izvukla voda, praveći neku vrstu kanala preko dna palate.

Pomagao sam da se postave filteri kako bi se uhvatio čvrst otpad, a Salap je uzeo uzorke tečnosti iz svih komora pre nego što je isušivanje počelo. Voda je zaudarala na blato, hladno i lepljivo.

Naredne sedmice pola vremena sam provodio na obali, a pola na brodu, gde je moj novi položaj izazvao podsmeh posade, i dobroćudan i onaj drugi. Širla je bila učtiva, ali samo to. Jesam li sad iznad nje, ili smo i dalje jednaki po položaju? Da li ću se kloniti jednog običnog mornara prve klase, makar je zanimala nauka?

Ja sam, opet, bio toliko zauzet da sam na brodu samo spavao i jeo, i pripremao se za naredni izlazak na ostrvo.

Jedno veče, sedeći za hladnom večerom u logoru, dali smo palatama imena po drevnim kraljicama: Kleopatra, Hatčepsut, Katarina, Semiramida i Izabela. Dvanaestog dana na ostrvu, Salap i ja smo rukovodili isušivanjem palate Jedan, Kleopatre. Za to vreme, Rendal, Šatro, Kasir i Tornvil počeli su da isušuju ostale palate.

Vode iz Kleopatre slivale su se niz suve, kamenite padine nekih dvadeset minuta. Na dnu svake komore ostalo je nekoliko centimetara vode. Iz nje su virili, okruženi vodenim odrazom neba, ostaci poslednjih Martinih sciona. Salap se popeo na vrh zida komore, ispod zakrivljene krovne grede boje slonovače, i počeo da snima propale, napola rastvorene ostatke. Potom smo doneli konopce i ušli u komore.

Seta koja nas je ispunila bila je opšta i neobjašnjiva. U gnjecavoj masi na dnu komora ležale su napola obrazovane larve arborida i fitida. Obezbojeni i pomešani sa biljnim rođacima, ležali su pticoliki scioni, sa člankovitim telima i kožastim krilima nežnim kao nakvašeni, meki papir; bilo ih je na stotine, a nijedna nije bila duža od dvadeset centimetara. Salap je podigao jednu na komadu guste

mreže. "Ovo su možda bile Martine oči i uši", reče on. "Mislim da su iste kao artro-pteridi koje je crtala Nimcijan."

"Uzorkovači", pretpostavih.

"Možda. Ali jesu li nedovršene ili su se vratile ovamo da umru?"

"Nedovršene", rekoh. "Setite se, Nimcijan je videla da se mrtvi scioni izručuju u more."

"Da li se Marta nadala da će imati još dece?" upita Salap. Ridjel, Kisbeg i Čam, koji su stajali u vodi ili na nesigurnim zidovima, nisu ništa govorili dok smo im dodavali ostatke oklopa, komade gumastih mišićnih konopaca, rožnate kandže, smeđe 'kosti' poređane u dugačke, vitke snopove ili u tkanje nalik na korpe, pregršti vlaknaste izolacije. Neke od larvi očito su bile morski oblici. Možda su patrolirale Martinim vodenim granicama, čuvajući je od upada i održavajući jalovu zonu oko ostrva.

Takođe se jasno videla sličnost između ovih sciona i onih iz drugih ekosa; ma koliko ekosi bili nezavisni, sličan cilj ili kopiranje učinili su da mnogi scioni liče na svoje suparnike.

Kada su Bejker i Šulago posetili ostrvo, godine izolacije stvorile su mnoge jedinstvene scione, a za neke se nije znalo ni čemu služe. U Kleopatrinim komorama našli smo ostatke začetaka nekih od njih: nogate lopte povezane čvrstim užetom u pokretni lanac; velike doboše sa visokim hvataljkama oko ivice i črsto prijanjajućim poklopcem, možda za prenošenje hranljivih materija sa jednog mesta na drugo, ili za prevoz mnoštva mikroskopskih sciona iz palate; sitna, četvoronoga stvorenja sa tri simetrične vilice, koja je Salap nazvao muscide.

Do pred kraj dana, kada smo ispuzali iz palate i seli na golu padinu da se odmorimo, imali smo na spisku sedamdeset različitih sciona, i ostatke možda još dvadeset, koje nismo mogli da brzo sastavimo ili zamislimo. Od sedamdeset vrsta, dvadeset su našli Bejker i Šulago, još četrdeset pet popisali su Nimcijan i Ješova. Pet niko ranije nije video.

"Marta je bila kreativna do samog kraja", reče Salap, oslonjen o gromadu, podižući teglicu punu komadića kostiju i paperjastih ostataka.

Rano ujutro, u logor je još po mraku upao Šatro. Probudio je prvo Salapa tako što je gotovo pao preko njega, a onda nas je sve obasjao svetiljkom. "Izabela", rekao je, grabeći vazduh. "Broj pet. Ser Rendal kaže da brzo dođete." Nije imao pojma šta je to tako hitno, a od pentranja po neravnom terenu ostao je bez daha. Brzo smo se spakovali i napunili čuture; poslednjih dana bilo je malo kiše, a u stenju teško da ćemo naći rezervoare vode. Šatro nas je poveo istim putem nazad pod prvim zracima sunca.

Planina Beduin stajala je između nas i sunca, kao crni, iskrzani trougao pod sve svetlijim nebom. Jedan mali mesec upravo je izlazio nad severnom padinom starog vulkana, i posle otprilike jednog kilometra okrenuli smo se ka mesecu i toj padini, jer tamo je bila Izabela. Pešačili smo deset kilometara od Kleopatre, kroz nekada neprohodnu silvu, i sredinom prepodneva stigli smo do pete palate.

Rendal i njegova ekipa isušili su komore i ispitali većinu do prethodne večeri, ostavljajući samo još tri komore za kraj. Pošto im je ostalo još malo snage, Rendal i Kasir odlučili su da probiju rupu u zidu unutrašnje komore, kako bi ujutro imali manje teškog posla.

"Već smo hteli da se vratimo u šatore kada je Kasir osvetlio komoru", pričao je Rendal, vodeći nas unutra. Pažljivo smo zaobilazili krte podupirače krovnih greda, provlačeći se kroz nizove rupa izbijenih u zidovima komora, i tako smo stigli do pretposlednje komore.

Rendal nije umeo da rečima opiše ono što su videli. Ušao je u komoru kao da okleva, posle Salapa. Nad nama, nesigurno stojeći na zidu, mahnuo mi je Šimčisko - jedini prisutni mornar - ali u tom pozdravu nije bilo ni energije ni veselosti.

"Nikad nisam čuo da ekosi jedu ljude", reče Kasir, glasom prigušenim u senovitoj tišini. Pažljivo smo gacali između hrpe pepeljastih, smeđih i belih kostiju bez ikakvog mirisa. Sa zidova su, na izuvijanim, smeđim konopcima, visili nepopisani scioni veličine fudbalske lopte, sa čvrsto podvijenim brojnim udovima, nalik na mrtve pauke. Sa njih su u mraku padale kapi u mutne barice ispod svakog.

Salap je odgurnuo jednu hrpu da vidi šta su to Kasir i Rendal spazili odozgo. Ležalo je napola potopljeno, zureći u nebo praznim

očnim dupljama, sa bezubom donjom vilicom oklembesenom u stranu, što mu je davalo mračno šaljiv izraz. Salap je oklevao pre nego što se sagnuo; nekoliko dugih sekundi nepomično je pružao ruke pre nego što je dodirnuo ovalno obličje, hrpu skljojanih i polomljenih kostiju i deo krhke, sive ljuške, nalik na potamneli oklop, koja je pokrivala ono što je nekada možda bilo grudni koš.

"Malo je", reče Salap. "Manje od metar dužine."

"Dete", reče Rendal drhtavim glasom.

"Nije dete", reče Salap, odmahujući glavom. "Bar nije ljudsko dete."

"Lobanja", glasno reče Šatro, kriveći usne kao da je uvređen.

"Kosti nogu... i šake", reče Kasir.

Kleknuo sam kraj Salapa i obratio pažnju na šake. Imale su po pet prstiju, ali bez zglobova, savitljive kao guma. Ručni zglob bio je takođe iz jednog dela, nastavljaajući se na dugačku podlakticu sa dve kosti - ali uvrnute jedna oko druge, sa glatkim, hrskavičavim materijalom između - što sve zajedno uopšte nije ličilo na ljudski kostur.

"Od početka mi je bila sumnjiva njena priča", reče Šatro. "Zašto bi je ostavili ovde? Šta su to učinili ona i Ješova - i da li je zaista sahranila muža..."

"Ovo nije Ješova, ni bilo koji drugi čovek, i ovde nije bilo nikakvog ubistva", zaključio Salap, ustajući i kašljući. "Šta god da je ovo, nije potpuno odraslo. Nedovršeno je."

Rendal je još više prebledeo, zureći u nas kao da smo užasni anđeli. "Bože, pa šta je onda?"

"Načinjeno je ovde", reče Salap. Zapovednički je podigao jednu ruku, kašljući u drugu. Smetalo mu je nešto u mutnoj vodi. Pogledao je mene i Rendala. "Donesite najveće tegle", reče. "Izbacite druge uzorke ako treba." Potom je tiho opsovao i prostrelio pogledom muškarce i žene koji su stajali na zidovima iznad nas, vireći kroz rupu u zidu komore. "Nimcijan ne sme da čuje ni reč o ovome, i niko na brodu. Reći ćemo im kad proučimo primerak, kad mi odaberemo vreme. Zapovedniče Rendal, možete li to da mi jemčite?"

Rendal klimnu glavom, još bled.

"Dobro."

Prekopavajući dno komore, za jedan sat našli smo još tri nedovršena sciona - ako su to zaista bili. Pomogao sam Salapu da fotografiše ostatke, koristeći naše šake i lenjir za poređenje veličine, u slučaju da se primerci raspadnu, što se sa nekim već desilo. "Pošaljite nam dole vrelog voska", naloži Salap kad su nam spustili staklene tegle. Napunio sam tegle vodom iz komore, pa smo podizali krhke ostatke, jedan po jedan, i pažljivo ih spuštali unutra, kroz blatnjavu tečnost, do dna.

Dok je pečatio tegle parafinom, Salap me pogleda. "Dobra imitacija, ne?" upita. Njegov osmeh bio je više nego jeziv.

Smestili smo tegle sa uzorcima u malu vulkansku pećinu blizu obale, osunčanu, i pokrili ih mokrim platnom da ostanu hladne. Salap i Rendal ostavili su nas da ih čuvamo, a sami su se uputili čamcem do 'Obazrivog' i proveli na njemu nekoliko sati. Šatro i Kasir upustili su se u raspravu o tome šta znače čovekoliki ostaci. Šatro se zalagao za nekakvu zaveru između Nimcijan i kraljice ekosa; proširio je kapetanovu opsednutost brojnim besmislenim dodacima.

Uvideo sam da je Šatro odabrao da uvek primi mišljenje onih koji su mu nadređeni, i umesto da ga pri tom poboljšava, on ga pretvara u glupost.

Šimčisko je zapao u mračno ćutanje, pognute glave, zagledan u pesak između nogu tamo gde je sedeo, blizu ulaza u pećinu. Seo sam kraj njega, zabrinut što je njegova cinična veselost tako potpuno nestala.

"Olmi, ovo je najgora stvar koja se ikada desila", priznade on.

"Zašto?"

"Ovo će nas uništiti. Salap ne može zauvek čuvati tajnu. Rendalu se to ne sviđa; ne sviđa se ni meni." Ovlaš je mahnuo glavom ka Kasiru i Šatru, kao da ih prezire. "Čim se nađemo u nekoj luci..."

Tog trenutka bio sam sposoban samo da slušam. I ja sam bio ošamućen.

"Ovo mi je uzdrimalo veru", reče Šimčisko. "Prvo, što je ovo ostrvo umrlo. A sada, što je pokušavalo da napravi jednog od nas..." Slegnuo je ramenima. Šimčisko je bio spretan, ali nije umeo brzo da razmišlja o velikim stvarima. "Zašto?" otvoreno me upita.

"Ne znam", reko.

"Svi nas uzorkuju", nastavi Šimčisko, mršteći se. "Kradu jedni od drugih - hoće li sada krasti i od nas?"

Kapetan je izišao na obalu sa Salapom, jedan sat kasnije. Ušli su u pećinu, samo njih dvojica, i Salap mu je pokazao tegle i objasnio šta je unutra. Kada su izišli iz pećine, kapetan je postao grozničav. Zarumeneo se i teturao se u hodu, pa je uhvatio Salapa pod ruku. Pogledao je Rendala i mene. "Moramo da isplovimo za dva dana", gundao je. "Idemo pravo za Džakartu. Ne znamo šta to imamo. Mogli bismo da ostanemo ovde i da ga godinama proučavamo. Osnovna nauka. Ali ne možemo da se luksuziramo. Recite Nimcijan da odlazimo. Sutra ćemo joj ostaviti obećane zalihe."

"Da li da njoj išta kažemo?" upita Šatro, sav obuzet sumnjama. Niko nije obratio pažnju na njega, pa je oborio glavu i nemo nas gledao.

Kapetan je šapnuo nešto Rendalu na uho. Rendal se okrenuo ka Šimčisku i Šatru, podigao ruku i mahnuo da bi uključio i Kasira i mene u naređenje. "Nazad na brod. Moramo da razgovaramo nasamo."

Tornvilu kao da nije bilo drago što ostaje.

"Neka ostane i Olmi", reče Salap. "Biće mi potreban." Kapetan je na to žmirnuo, ali nije se protivio. Kad sam susreo Šatrov pogled, on je zatvorio oči i okrenuo glavu u iskrenom gađenju. Pridružio se ostalima, i pošli su ka kapetanovom čamcu.

"Voleo bih da mogu da o ovome razgovaram sa Dobrim Lenkom ili njegovim pomoćnicima", reče kapetan. Lupkao je štapom po crnom pesku, zagledan preko prostranstva jalovog mora. Pesak je pri svakom udaru tiho bruja. "Radio-poruke kažu da je Lenk upravo na putu za Džakartu. Srešće se tamo sa Brionom. Održaće pregovore. Za sada ne možemo da govorimo sa Lenkom, čak i da je veza dobra."

Rendal je to očito već znao, ali Salap nije.

"Zašto bi trebalo da se savetujemo sa Lenkom?" oprezno upita Salap, zbunjen kapetanovom logikom.

Kajzer-Bahovo lice postalo je purpurno, sa svetlijim mrljama na obrazima i bradi. "Ovo je velika odgovornost, i to ne samo naučna."

Salap je shvatio, ali ja još nisam. Kratko sam bio sa kapetanom i nisam ga poznavao. Salap je bio korak ispred mene, kao i Rendal.

"Smatraš li da je ovo pretnja?" upita Salap.

"Šta bi drugo bilo, da je ekos preživeo? Kad smo već kod toga, kako da znamo da nije samo usnuo? Kraljica se negde sakrila, kapsulirala, da prevaziđe neke nepovoljne uslove..."

"Ne slažem se sa tom mogućnošću", reče Salap. "Ona mala silva istinsko je siročće."

"Opasnost je ogromna", reče kapetan. "Na ovom pohodu saznali smo više nego ikada, tokom svih decenija od dolaska na Lamarkiju. A to što smo saznali peče."

"Možda je ovo nedužno!" protivio se Salap, zagrevajući se. Rendal je video da se sprema svađa i pokušao je da se uplete, ali i Salap i kapetan podigoše ruke, ućutkujući ga.

"Ser Salape, kako može da bude nedužno ili nevino to što ekos pokušava da nas oponaša?"

"Oni su oduvek bili radoznali!" reče Salap. "Mi smo stranci, nova vrsta sciona, ali ne izazivamo reakciju koja ih čuva od lopova ili uhoda... Možda ne mirišemo kao scioni iz nekog drugog ekosa. Uzorkovači proučavaju naš oblik, uzimaju uzorke svakog pojedinca, nose ih... nekuda, verovatno na analizu. Ali ti uzorci su mnogo zagonetniji od tkiva sciona iz drugih ekosa. Jezik naših gena razlikuje se već po samoj gramatici. Potrebno je dugo da se to razreši, čak i majstoru... ili kraljici." Salapove oči plamtele su od oduševljenja, kao da priča svoj tajni san ili košmar - možda versku nadu. "Negde postoji deo ekosa, gospodarica semena ili kraljica, ili više njih, koje proučavaju problem, analiziraju naš genetski materijal, trude se oko zagonetki ljudske DNK, pokušavaju da razumeju funkciju njenih šifri i da ih kopiraju, počinjući od najjednostavnijih proteina. Moraju da reše tako mnogo problema - ogroman je jaz između megacitnog sciona i mnogoćelijskog organizma."

Zamislilo sam tajne fabrike skrivene u silvama - možda u organskim tvrđavama kao što su palate - gde nepoznata inteligencija decenijama neumorno radi...

Mirno ih možemo zvati kraljice.

"To je očito", reče kapetan. "Osećaju da smo im mi pretnja."

Krademo njihove scione, sečemo ih i pravimo od njih brodove, ili ih žanjemo i jedemo. Imamo mogućnosti da jednog dana zauzmemo čitavu Lamarkiju i preuzmemo sve izvore... Kraljica bi to osetila, kakav god nagon da ima. Ona bi znala. Ser Salape, zar nisi očekivao da jednog dana nađeš nešto nalik na palate?"

"Da, da, naravno! To mi je bila velika nada."

"Znam šta nam je činiti", bio je uporan Kajzer-Bah. "Ne smemo da rizikujemo. Moramo se osigurati da je Marta mrtva."

Salap kao da je bio spreman da pljune. Ushodao se po obali, besno gledajući kapetana i nas. "Hoćeš da uništimo sve što smo proučavali?"

"Zadržaćemo uzorke, da ih pokažemo Lenku. Ali spalićemo malu silvu i pokušaćemo da nađemo skrivenu kraljicu."

"Nema nikakve skrivene kraljice!" prodera se Salap. Izgubio je kontrolu, i u crnim brkovima sad su mu se presijavale kapi pljuvačke. "Marta je mrtva!"

Kapetan se trgao od ovog žara. Spustio je štap u pesak i čučnuo, položivši ruke na kolena. Salap je kleknuo kraj njega i zagrlio ga oko ramena.

"Nije neophodno da tako oštro postupamo", reče Salap, povrativši delimično mir. "Šta god Marta nameravala da učini, to je zasad prekinuto. Očito je da je mrtva, ili bar toliko oslabljena i smanjena da je isto kao da je mrtva. Imamo vremena da razmislimo i da se posavetujemo. Idemo u Džakartu, da izvestimo Lenka o ovom otkriću. Ti možeš da zahtevaš da te primi, čak i ako je zauzet sa Brionom. I možeš da pitaš Lenka i njegove savetnike šta da radimo. Ne mogu nas odbiti. Naša radoznalost nije luksuz. Moramo da odgovorimo na pitanja. Moramo da razumemo ove procese."

Kapetanovo lice povratilo se od boje opasnosti, a bes i strepnja su se smirili. "Misliš li da Nimcijan zna?" upitao je.

"Šatro je budala. Ne zna ona ništa", reče Salap. Dok se kapetan smirivao, Salapa je zahvatalo oduševljenje koje je sa naporom prikrivao. Znao je da bi mogao da pobedi u raspravi i da stekne prednost za rat većih razmera. Prišao mi je i obratio mi se dovoljno glasno da i ostali čuju. "Koliko si ambiciozan, ser Olmi?"

"Želim da učim", rekoah.

"Kapetan i ja, kao i zapovednik Rendal, deset godina smo pokušavali da dokažemo da je neznanje opasno, da živimo na opasnom svetu, ma koliko izgledao miran i dobroćudan. Ima još mnogo opasnosti osim gladi."

Kapetan je pogledao svog glavnog istraživača sa izrazom pomešane nervoze, zbunjenosti i čuđenja, čkiljeći na jedno oko, vukući se rukom za bradu. Ma koliko dobre veze imao, Kajzer-Bah nikada nije umeo da politički razmišlja. Salap je, pak, više nego nadoknađivao taj nedostatak.

"Borili smo se i mnogo puta smo odbijeni", nastavi Salap. "Dobili smo samo ovaj pohod - jedan brod i jedva pristojna posada. Ali Marta nam je ostavila baštinu mnogo strašniju od svega što smo videli na Lamarkiji. I dragoceniju nego planina metala."

Kapetan se vratio na brod sa Šimčiskom, Šatrom i Kasirom. Salap je svima ponavljao koliko je važno ćutanje. Šimčisko je ovo upozorenje primio sa mračnim izrazom lica.

"Pozdravite ser Nimcijan", reče im kapetan dok su otiskivali čamac.

"Hoćemo", reče Salap.

"Reci joj..."

"Reći ću joj ono što treba da čuje", odvrati Salap. Kapetan je izgledao zadovoljan, i kao da mu je laknulo što neće sam morati da saopštava vesti.

"Zašto ne želi da razgovara sa njom?" upitah Salapa i Rendala. Rendal slegnu ramenima, ali Salap je imao višak energije, i pre nego što je pošao da pripremi Nimcijan za naš odlazak, naširoko mi je objasnio kapetanovu prirodu.

"On je naučnik", reče. "Zapravo je stidljiv, a ponekad i plašljiv. Podigli su ga strogi roditelji, kao i mene, ali moji roditelji uglavnom su bili pravedni; njegovi su, čini mi se, bili pomalo ludi. On gaji ljubav prema skrivenim pobudama, koja se ispoljava u najgorem trenutku. Zato mu je bilo još teže da pregovara sa Lenkovim službenicima. Verujem da je on još siguran da Nimcijan ima veze sa ovim."

"Kako bi mogla?" upitah.

"To nije moje mišljenje, pa ne mogu da ga objasnim niti branim", reče Salap. "Mada se i Šatro drži toga. On mi ponekad liči na mlađu,

gluplju verziju našeg kapetana, sa mnogo manje njegovih izuzetnih vrlina." Pogledao je Rendala. "Nije trebalo da ga povedeš."

"Pa, možda će ser Olmi iskupiti moju grešku u tom pogledu", reče Rendal.

"Videćemo", reče Salap.

Nimcijan je bila zaprepašćena. "Ima još toliko da se proučava", rekla je Salapu, lica naboranog od brige i razočaranja. "Sigurno još nemate potpunu sliku."

"Ne", priznade Salap. "Ali spremaju se velike oluje. Verujemo da će biti bolje da odemo na druga mesta."

Ona priđe vratima verande. Za trenutak mi se učinilo da će zaplakati. "Polu naših crteža još je ovde."

"Uzećemo ih sutra. I dopunićemo vam zalihe iz brodskih skladišta."

"Meni tako malo treba. Uživala sam u vašem društvu, i u priči. Idete li u Džakartu?"

"Uz možda jedno ili dva zaustavljanja, ako okolnosti dozvole."

Nimcijan sede na svoju ljupku, tkanu stolicu. "Da li će se kapetan vratiti?"

"On vam šalje izraze dubokog žaljenja i kaže da nikada neće zaboraviti susret i druženje sa vama. Vaš rad nam je olakšao pohod."

"Recite kapetanu da će mi nedostajati njegovo društvo. Divim se njegovoj predanosti. Moj muž bi uživao da vas je upoznao, sve vas." Namrštila se i odmahнула glavom. "Izgledali ste tako zainteresovani za palate, tako željni da ih razumete. Pa samo za njih bi bile potrebne godine."

"Ni meni nije želja da odemo", reče Salap. "Kao što rekoh, postoje pritisci."

"Kada vi odete, hoće li doći brionisti?" upita Nimcijan, raširivši plave oči. Podigla je ruku, i Salap ju je smesta uhvatio obema svojim, što je ipak bila samo učtivost. Rendal je stajao na vratima, visok i pogrbljen, zanet u misli.

"Ne verujem da će se zaustavljati ako vide da je ostrvo golo", reče Salap.

"Ali ako dođu naučnici, brionistički naučnici, hoće li vam smetati ako budem ljubazna i prema njima?"

"Ni slučajno", rče Salap. "To je vaša dužnost. Nadam se da će nas istina sve urazumiti. Ovo nije vreme za podele i rat."

Vratio se i treći čamac, noseći Širlu, Majsnera, Taliju i Tornvila. Popeli su se do silve siročića i sreli nas kod jezera dok smo napuštali kuću.

Širla i ja ugrabili smo trenutak za razgovor, dok je Salap izdavao uputstva Tornvilu.

"Mimoišli smo se sa kapetanovim čamcem", reče ona. "Rekao je da odlazimo, ali da dođemo na obalu i da pravimo društvo Nimcijan. Izgledao je strašno ozbiljan. Možeš li nešto da nam kažeš, kad si već napredovao?"

Pokušao sam sa umirujućim osmehom. Ona je na to frknula.

"Šatro je izgledao kao da bi rado ubio nekoga, a Šimčisko kao da bi da umre. Jeste li svi poludeli?"

Odmahnuo sam glavom. "Pritisci preko mora", rekoh, "i to je glavni razlog."

"Brionisti?"

Klimnuh glavom.

"Kuda, onda, idemo?"

"U Džakartu, a potom u Atinu."

"Nema jedre silve za tebe i mene, a, Olmi, ser?"

Očito je bila nakrivo nasadena. I ja sam bio suviše neraspoložen da bih podnosio neprijatnosti. Potapšao sam je po ruci i pošao u korak za Salapom dok smo izlazili iz doline. Nimcijan nas je pratila pogledom, otvorenih usta, blago njišući glavom. Potom se upustila u razgovor sa Širlom i Talijom.

Preneli smo uzorke iz pećine u čamac i odveslali preko blago ustalasane vode do broda. Tamo smo ih, pokrivene ćebadima, uneli u kapetanovu kabinu, i tu ih zaključali u orman iza ranije ukrcanih kutija sa uzorcima. Rendal je doneo rezu i katanac, montirao ih i predao ključ Salapu.

"Žrtvovaćemo jedan primerak za opšte anatomske ispitivanje, još koliko večeras", reče Salap. "Olmi, ti ćeš pomagati."

Izišao sam na palubu i zatekao smenu desne strane broda na

redovnoj popodnevnoj dužnosti - pentrali su se po drveću da pripreme jedra za sledeću etapu putovanja. Osetio sam duboku potrebu da im se pridružim. No, već sam značajno napredovao, i više nije bilo nade u povratak smirenom životu novajlije.

Uskoro će se spustiti sumrak, i nastupiće vreme odmora za mornare.

Setio sam se reči koje je u Putu rekao otvarač kapija. Tražim stvari koje su zanimljive ljudima, ser Olmi, i nalazim ih.

Ako će kapetan biti primljen kod Lenka, možda bih i ja mogao sa njim. Tako ću biti mnogo bliži prilici da nađem ključnjaču.

U zoru je poslednja skupina od dvanaest osoba pošla na ostrvo da odnese zalihe obećane Nimcijan. Pratio sam ih u čamcu. Šatro se ovog jutra, izgleda, pomirio sa promenom u položaju. Sedeo je na svojoj klupi i veslao, naizgled dobro raspoložen. Šimčisko, Kisbeg, Čam i navigator Frenč takođe su bili u čamcu. Frenč je želeo da još jednom izmeri neke visine.

Nimcijan je sedela na verandi, i jedva nas je pogledala dok smo spuštali kutije sa hranom i opremom. Kisbeg i Čam počeli su da slažu kutije pod krov iza kuće. Frenč se obratio starici, ali ona je jedva klimnula glavom i nije odgovarala. On je potom ušao u kuću sa Šatrom i zadržao se tamo nekoliko sati.

Kad su otišli, Nimcijan je ustala i mahnula Širli i meni da dođemo na verandu.

"Mnogo sam razmišljala", reče nam. "Možete li da prenesete Salapu moje misli? Nisu odveć složene i svakako nisu potpune."

"Pokušaću", rekoh.

"Ti si najmlađi među istraživačima, zar ne?" upita Nimcijan.

"Da."

Širli se na to kratko, kiselo osmehnu.

"I ja sam bila najmlađa na 'Hanu'. Udaja za Ješovu bila je dobar društveni potez. Ti i ja nismo mnogo razgovarali, ali osećam da bi trebalo da popričamo. Prenesi moje misli Rendalu i kapetanu. Kapetan... nije bio sasvim precizan u objašnjenju šta se dešava. A ti, mila moja Širli, bilo je pravo zadovoljstvo pričati sa ženom..."

Nimcijanine oči ispunile su se suzama. "Moram da ostanem ovde.

Nedostajaće mi društvo, ali moj život je ovde. I Ješova je ovde, njegov duh."

Širla je nežno uhvati za ruku. Nimcijan zabaci glavu i zatvori oči. Kao da je ostarila deset godina od našeg dolaska. Do sada ju je držalo osećanje dužnosti; pitao sam se hoće li nam poveriti konačnu tajnu, i potom biti spremna da umre.

"Da li shvatate koliko je jednostavan i primitivan sav život na Lamarkiji? Kako je precizno uravnotežen? Ješova i ja, što smo više istraživali i učili, sve smo se više čudili Martinoj krhkosti i primitivnosti. Sve je ličilo na san. A onda smo se probudili."

"Zašto kao san?" upita Širla.

"Nema suparništva niti saradnje između životinja i biljaka, a to bi ubrzalo promene. Sve promene potiču iznutra, od posmatrača, ko god i šta god da su - kraljice, ili fabrike, ili palate-materice. A i između ekosa postoji premalo nadmetanja. Dan za danom, gotovo sve živo na ovoj planeti jedva uspeva da obezbedi energije koliko mu treba da preživi... Nešto nedostaje, neka vitalna strategija ili trik. Lamarkija će možda jednog dana procvetati. Ali da li su skriveni konstruktori dovoljno kreativni da obezbede to što nedostaje?"

"Možda smo mi nedostajali", reče Širla. Ona nije znala za napola obrazovane kosture. "Ali sad smo tu. Kraljice... posmatrači... treba da nauče kako da nas upotrebe."

"Divno homocentrično", tiho reče Nimcijan, sanjarski gledajući kroz nas. "To je deo naše snage, da se uvek zamišljamo u središtu. Ali uprkos svim nedavnim dokazima..." Oštro me je pogledala, ljuta zbog kapetanove tajanstvenosti. "Uprkos tome, mislim da nismo mi element koji nedostaje. Verujem da je u pitanju tehnika, trik, nešto što još nijedan ekos nije pronašao. Sirota Marta - toliko zavisna od retkih elemenata... Marta nije imala snage da preživi kada su se stvari promenile."

Nagnula se u stolici i čvrsto stegla Širlu za ruku. "Šta nedostaje na Martinom ostrvu, i svugde drugde gde smo bili na Lamarkiji?"

"Šta?" upitah.

"Zeleno", reče ona. "Blistavo, divno zeleno. Širla, ti si rođena ovde i malo razmišljaš o Zemlji. Ali Zemlja je bila zeleni svet."

12.

Dva dana po odlasku sa Martinog ostrva okean je oko nas bio gladak kao staklo, a nepomični vazduh bio je vreo i vlažan, i osećao se ustajalo. Svako večer, kada bi završila sve poslove - ribanje palube, još jedno zatezanje razapetih jedara kako bi se uklonila opuštenost od nekoliko centimetara (koja je, po mom mišljenju, uglavnom bila delo Soteriove mašte), širenje vučnih mreža za hvatanje uzoraka (okean je ovde bio jalov i mreže smo uvek vadili prazne) - posada koja nije u noćnoj smeni jela je hladnu večeru i pila pivo u kantini, a potom bi se poređala po palubi isto kao i prethodnog dana, i isto kao što će se poređati narednog i u sledećih hiljadu godina. Svako je zauzeo za sebe određeni deo palube. Potom bi nepomično ležali i posmatrali nekoliko nesrećnika koji su se još pentrali po konopima, teglili platno, podupirače i podigače, i tiho razgovarali.

Stajao sam na krmaku, čekajući da se tesna laboratorija pod njim malo prohladi. Istraživači su se skupljali u laboratoriji kraj kapetanove kabine svakog dana, nekoliko sati po zalasku sunca, da bi radili tokom najsvežijeg dela noći, ponekad sve do jutra, proučavajući i mereći delove čovekolikog kostura. No, ove noći vazduh na palubi nije bio ništa bolji od onog u potpalublju. Svi smo se nadali svežem povetarcu, ali nismo imali sreće.

Rendal nije očekivao da će naše otkriće dugo ostati tajna, i tako je i bilo. Brod je bio potišten. Rendal je to osećao; kapetan je bio suviše zauzet. Šimčisko je loše podnosio teret svog znanja. Mada nije rekao istinu čak ni Iberu, svom najboljem drugu, stavio je svima do znanja da smo na Martinom ostrvu našli nešto vrlo loše, nešto važno za sve. Posada je odabrala Taliju Raj Diem i majstora za jedra, Majsnera - koji su svima postali zamena za majku i oca - da saznaju nešto više od kapetana i istraživača.

Osećao sam se kriv što im nisam ispričao bar nešto, ali moj položaj se promenio i više nisam bio deo posade. Raj Diem i Majsner obratili su se Rendalu, a Rendal je nasamo razgovarao sa kapetanom. Na kraju je kapetan okupio čitavu posadu i detaljno

ispričao šta je nađeno na Martinom ostrvu, u palatama još hipotetičkih kraljica.

Svi su još prežvakavali vest. Promenila je njihovo poimanje Lamarkije.

Za Kajzer-Baha, po mom mišljenju, ovo putovanje bilo je završeno. Žrtvovaće ga u ime prilike za veći, veličanstveni pohod. Kapetana smo retko vidali bez izraza lukavog proračuna; svakako je već smišljao koje delove opreme će moći da naruči od Lenkovih majstora, ili da prikupi širom Elizabete i Tasmana. Trebalo je samo da odemo u Džakartu i podnesemo izveštaj Lenkovim službenicima. Kapetanov cilj - nauka i istraživanje Lamarkije - dobiće neočekivanu snagu.

Salap se u ponoć popeo kod mene na palubu, umoran i izmožden vrućinom, nag do pojasa, a smeđa koža mu se presijavala. "Možemo i da počnemo. Neće postati nimalo svežije." Šatro, Kasir, Tornvil i ja pošli smo za njim dole, da nastavimo proučavanja homunkulusa.

Praveći uporedne preseke udova, našli smo vlaknaste polisaharide, a ne pravu kalcijumsku kost. 'Glava' se sastojala od tri odeljka, a tamo gde bi kod čoveka bio mozak, nalazila se gnjecava grudva uljastog tkiva okružena slojem tankih, prozirnih vlakana. Kasir, koji je u Džakarti učio za lekara, primetio je: "Šta god da je Marta naučila uzorkujući ljude, svakako nije naučila kako da napravi mozak."

Kapetan je obavljao posao sa mračnom odlučnošću. Nisu mu se dopadale ove jadne imitacije. Bile su samo njegova ulaznica, tračak blistave nade, ali bilo je očito da ih posmatra pre sa gađenjem nego sa naučničkom smirenošću.

Šatro, Tornvil i Kasir upriličili su disekcije tako da sam ja obavljao najjednostavnije i najprljivije poslove. Pravio sam skice pojedinih delova pseudokostura, polažući preko njih listove milimetarskog papira, i upoređivao njihovu veličinu sa veličinom ljudskih kostiju. Donosio sam svima vodu i pravio smešu rastvora za konzervaciju uzoraka.

Posle nekoliko sati rada, Salap je oslobodio istraživače. Izišao sam na palubu i zatekao posadu onako kako sam ih ostavio, ispružene pod blistavim jutarnjim zvezdama, dvostrukim jarmom koji

je upravo izlazio i usamljenim mesecom koji je bacao bledu svetlost sa zapada, brzo zalazeći. Svi su bili nemirni, i uglavnom su bili budni i još su pričali.

Začuo sam Kisbegov promukli glas i prišao da oslušnem. "Ako će nas sve zameniti scioni", pitao je, "zašto nas je Lenk doveo ovamo?"

"Nije znao", umorno reče Talija Raj Diem.

"Ne, mislio sam, sve su nas učili koliko mnogo dugujemo Sposobnom Lenku što nas je odveo od 'izobličenja i predrasuda na Čičku'. Tako su govorili moji učitelji."

"Imali su pravo", reče Šimčisko. "Na Čičku bi bilo još gore."

"Ali ovde ćemo svi umreti", reče Kisbeg. "Otkud je to bolje, i zašto Lenk nije osetio u šta vodi ljude? Zar veliki ljudi ne bi trebalo da su srećne ruke?"

"Ne znamo da ćemo umreti", začuh Širlin glas. Zvučala je sanjivo.

"Ako se zone podignu protiv nas..." bio je uporan Kisbeg.

"Ni to nije sigurno. Ne znamo šta su Martine kraljice htele da učine", reče Širla. Njen glas je u mraku bio jasan i razuman. Poželeh da im se pridružim i da sednem kraj nje. Već danima nismo razgovarali.

Sa mornarima sam se osećao opuštenije nego sa bilo kim drugim otkako sam odrastao - ali više nisam bio jedan od njih. Njihov razgovor delovao mi je istovremeno naivno i savršeno - razgovor ljudi koji žive jednostavno i otvoreno, bez prerusavanja i preokreta kojih je moj život bio pun.

"Voleo bih da kod kuće imam ženu koja me voli", reče Kisbeg. "Oduvek sam bio suviše klovn da bih imao prijatelje ili privukao ozbiljne žene."

"Ja sam ti prijatelj", reče Ridjel.

"Ali nisi žena", mirno primeti Šankara.

"Hvala sudbini", promrmlja Talija.

"Da, ti si mi prijatelj", reče Kisbeg, "ali ti si ovde, i ako ja umrem, verovatno ćeš umreti i ti. Želim da me se seća neko živ."

"Moja žena je dobra", reče Šankara. "Ali ona je prava mornarska žena. Sad sam tužan zbog toga."

"Zašto?" upita Širla.

"Ako se ne vratim, neko vreme ću joj nedostajati, ali će preživeti."

Moj nestanak neće je ucveliti."

"Tako je to", reče Talija, kao da bi da ga uteši.

"Želeo bih nekoga kome ću uvek nedostajati, ko će uvek misliti na mene", nastavi Šankara. "Moja žena će naći sebi drugog muža koji će joj ispuniti srce kao što ga ja sad ispunjavam. Ne mislim da me ne voli..."

"Da ja imam na obali dobru ženu", reče Ridjel, "toliko bih je voleo da me nikad ne bi zaboravila. I te kako bi bila ucveljena ako se ne bih vratio."

"Sva sećanja su kao ovaj okean", reče Talija. Nastupi kratka tišina dok su svi mozgali o tome, a onda kao da su odustali - nije moglo brzo da se reši.

"Hoće li nas Lamarkija zapamtiti?" upita Šimčisko.

Razgovor je prešao na to koliko Lamarkija zna o svakom od nas, i koliko kraljica (a sada i kraljice) Elizabetine zemlje i Petena mogu da nas drže u nekoj vrsti biološkog pamćenja ukoliko se ne vratimo u Kalkutu ili Džakartu... ili ako zaista uspeju da nas zamene. Šimčisko se upusti u nagađanja. Pitao se da li će nas tako detaljno kopirati da ćemo ponovo živeti, čak i ako umremo.

Rendal mi priđe s leđa. "Suviše se upuštaju u metafiziku", tiho reče. "Šimčisko postaje pravi vernik. Ali nikome nije lako."

Klimnuo sam glavom, ali sam se i dalje pitao da li će me se sećati iko na Čičku...

Na Lamarkiji neću ostaviti nikakvog traga.

Nostalgija za Čičkom pretvorila se u tamnu senku, mešavinu sumnje i sna, želje i gađenja nad samim sobom. Nedostaci moje maske umnožavali su se i postajali sve upadljiviji: nisam znao ko sam ili šta sam bio, moja prošlost delovala je kao potpuna zbrka, a sadašnjost kao haos koji nikada neću uspeti da sredim.

Ako sam i mogao da predstavljam nekakav primer, sumnjao sam da će ekosi Lamarkije išta korisno naučiti od ljudi, ali Nimcijanine poslednje reči pred rastanak i dalje su me progonile.

Čuda Lamarkije bila su zaista jednostavna i krhka, kao da je planeta patila od neke urođene mane još od samog početka. Procvetala je, čudesno, ali kao da je i dalje oklevala.

Naši prirodni saputnici - odabrane bakterije i virusi koje su ljudi

smatrali vrednim - nisu ostavili nikakvog traga u ekosima Lamarkije. Mi sami bili smo neka vrsta infekcije, ubrizgane u tkiva planete najprefinjenijim sistemom - preko samog Puta, nalik na beskonačno dugačku injekciju sa beskonačno mnogo otvora. Šta bih kazao svojim pretpostavljenima u Osnom Gradu na Čičku, ako bih sada mogao da podnesem izveštaj?

Lamarkija je još zdrava, ali ljudi i ekosi neizmerno će izmeniti jedni druge, i to vrlo skoro.

Lamarkija nije za nas.

Suviše smo grubi za nju.

Potičemo sa zelene planete.

Nisam imao dovoljno vremena. Da bih sačuvao Lamarkiju, morao sam da brzo delujem. Morao sam da pronađem Lenkovu ključnjaču i da hitro podnesem izveštaj Heksamonu.

Na petnaest dana puta od Martinog ostrva akumulatori su nam presušili, a vetrenjače su se jedva okretale. Oštrooki Iber osmatrao je sa vrha glavnog drveta. Sredinom prepodneva uočio je na horizontu nešto i pozvao zapovednika. Ja sam sedeo blizu pramčanog ulaza i popravljao mrežu za vučenje.

Soterio se izvukao iz svoje mreže u potpalublju i ošamućemo pošao za Rendalom. Kapetan je ostao dole. Rendal je pregledao horizont prema Iberovim uputstvima - u sredini desnog boka. I ja sam ustao i zaklonio oči od stalnog sunčevog sjaja. U prvi mah nisam video ništa, ali uskoro sam razabrao tanki pramen dima, a ubrzo potom i još jedan.

"Ovde nema kopna", reče Raj Diem, prilazeći mi. "Ne može biti vatra." Stigli su Širla i Šankara, a potom Čam i Šimčisko. Soterio je pratio Rendala u stopu kao odani pas, i kroz crnu bradu jasno se video zabirnuti izraz lica.

I Salap se pojavio na palubi, elegantan i naizgled nezainteresovan kao i uvek. Pogledao je našu skupinicu na pramcu, a onda prišao Rendalu.

"Je li to trkač?" upita Soterio.

"Trkači se ne dime", reče Rendal. "To su dva broda."

"Znači, parobrodi", reče Salap.

"Verovatno."

"Brionisti", reče Soterio, nadajući se da će se neko usprotiviti.

"Svakako nisu ni iz Kalkute, ni iz Džakarte ili Atine", reče Rendal.
"Zovite kapetana."

Kajzer-Bah je izišao na palubu u kecelji, još noseći rukavice. Brzo ih je skinuo i zajedno sa keceljom predao Tornvilu, a potom je uzeo dvogled od Rendala. Nekoliko minuta pažljivo je gledao. "Nemaju zastave", reče. "Naravno, to ne mora ništa da znači." Podigao je pogled i odmahnuo glavom. "Ni mi nismo podigli zastavu otkako smo napustili Martino ostrvo. Udaljeni su deset milja. Videli su nas." Spustio je dvogled. "Skreću da nas presretnu."

Šatro uze kecelju i rukavice od Tornvila i predade ih Kasiru. Svima je bilo potrebno da nešto rade. Neko vreme niko nije progovarao. Kajzer-Bah je gledao dim sa licam praznim kao u deteta. Potom je sa tri prsta povukao bradu. "Ser Soterio, okrenite brod. Nadajmo se da će biti malo vetra."

Pogledao sam jedra. Osetio sam blagi vetar u leđa, i mlitave, žalosne krpe zalepršale i naduše se. Svakog jutra, u ovo isto vreme, zahvatali su nas vetrovi različite snage i pravca, podižući sitne talase, ali niti su osvežavali vazduh niti su povećavali brzinu 'Obazrivog'. Vetar nije mnogo značio. Već četiri dana nije bilo valjanog vetra.

Kapetan je, međutim, počeo da zvižduće kroz zube. Pošao je prema pramcu i zagledao se u nas četvoro što smo tamo stajali. Soterio pođe za njim. "Nema dovoljno vetra za okret", reče mu.

"Biće ga", odgovori kapetan, zviždućući kroz zube, ovaj put uvlačeći vazduh, a potom zamišljeno sisajući zub; proizvodio je pri tom kratko, oštro coktanje.

"On to može da oseti", reče Rendal. Obojica pogledaše jedra, i za trenutak sam se osećao kao u snu, kao u zabavnoj fantaziji o sujevernim divljacima koji su duboko povezani sa prirodom, pa umeju da osećaju prisustvo bogova i duhova... i vetra.

"Ne možete da ga uhvatite?" upita kapetan, nemarno, kao da razgovaramo o jučerašnjoj večeri u kantini.

"More ima boju", reče Rendal.

Soterio proviri preko ograde, a onda se uspravi. Izgledao je

izgubljen.

"Ako su to brionisti sa parobrodima, njima vetar ne treba", reče Soterio, samo da bi nastavio razgovor.

Kapetan podiže dvogled i pogleda ka jugozapadu. "Eno je."

Svi se okrenusmo. Na južnom horizontu, iza sloja uobičajenih belih oblaka narastali su crni oblaci, nalik na grabljivce koji vrebaju plen.

"Došli smo joj nadohvat", reče Salap. "Ona je znatno južnije, na svojoj uobičajenoj putanji."

Kapetan podiže ruke na grudi.

Salap sede na vitlo. "Već tri dana dodiruje nas svojim pipcima", reče. "Blagi vetrovi svakog jutra."

"Šta ćemo sad?" upita Soterio, oblizujući usne i redom nas gledajući.

"U ovom trenutku ništa", odgovori kapetan. "Čekaćemo da vidimo ko će nas prvi stići."

"Biće još vetra", reče Salap. "Dovoljno za manevrisanje. Ako budemo čekali ovde, oluja će nas usisati u sebe."

Kapetan pruži dvogled da i ostali vide. Šatro ga je preuzeo od Tornvila; ja sam i dalje bio najniži po rangu. Šatro mi predade dvogled posle nekoliko sekundi, sav bled. Pogledah.

"Šta vidiš?" upita Salap.

"Iskre", rekoh. "Kao komadiće liskuna u vodi." Polako pokrenuh dvogled. Ispod stubova dima nazirale su se dve cevi, nasadne na dugački, beli trup. Parobrodi su išli brzinom od oko deset čvorova. Stići će nas za oko sat i po.

Olujna masa oblaka nalazila se na oko četrdeset milja od nas. Pipci, kako ih je nazvao Salap, već su dobili na snazi.

"Da ih pozovemo preko radija?" upita Rendal.

"Ne", reče kapetan. "Znamo odakle su, i zašto su tu. Ako uspeju da nas uhvate, bićemo premija za njih." Naglo se trgao, zategnutih mišića u vratu i vilicama, i počeo da izdaje naređenja. Jedra se nadiše i Soterio smesta posla posadu desne strane da okrene brod. Okrenućemo se prema vetru i krenuti ka jugu. Parobrodi će videti oluju, pa će možda zaključiti da nas ne žele baš toliko.

Soterio pozva posadu leve strane broda. Salap pređe preko

palube i položi mi ruku na rame. "Ovo će zaista biti ono što kapetan naziva osnovna nauka", reče. Vetar mu je čupao crnu kosu i bradu. "Postaviću sve svoje istraživače po brodu, i jednog na vrh... ser Šatro, molim te, pridruži se Iberu na glavnom drvetu."

Šatro, sa izrazom povređenog ponosa, pođe ka konopima. I ranije se penjao, ali odavno je prestao. "Ser Olmi, ti ćeš ostati na pramcu sa ser Tornvilom. Ser Kasire, ti i ja ćemo biti na sredini broda. Beležićemo brzinu i pravac vetra, i sve ostalo što nam se učini zanimljivo." Izvukao je iz džepa tanke beležnice i male olovke.

Kapetan je naizmenično posmatrao parobrode i oluju.

"Biće veoma složeno", reče Salap. "Iskre u oblacima sigurno su sistem za regulaciju temperature i pritiska. Pretpostavljam da su to vrlo laka tkiva različite reflektivnosti, nošena vetrovima koje kontrolišu i upravljaju formacije u okeanu."

Pristiže oštar nalet vetra i brod uzdrhta i okrete se oko prednjeg kursa i poprečnih jedara kao konj na dizginama. Kad nam je vetar bio na levom boku, Soterio naredi da se poprečna jedra skupe, prednje učvrsti, a krmeno podigne. Okretali smo se gotovo u mestu.

"Ako dospemo unutra", nastavi Salap, "možemo da shvatimo kako se pokreće." Potapšao je kapetana po ramenu i udaljio se sa Kasirom. Kapetan ga nije ni primetio. Brod se nagnuo za deset stepeni. Salap se spotače na iskošenoj palubi, ali ipak je zadržao dostojanstvo, u onom dugačkom kaputu koji je lepršao za njim kao rep. Kasir zgrabi podupirač da se zadrži, a Soterio mu ga ote. "Ne to, ser", reče, isturene brade.

"Pardon", promrmlja Kasir i zauze svoj položaj.

Kad su jedra bila podešena, Soterio poslao Širlu za kormilo, da zameni iznurenog Kisbega, a i sam je stao iza nje. Sad je trebalo čekati. Razdaljina između parobroda i 'Obazrivog' nakratko se povećala, a potom se parobrodi okrenuše kao jedan i pođoše za nama, ubrzavajući. Dim im je postao gust i siv kao da se na površini mora nalaze dva mala vulkana.

"Ovo je potera", povika Soterio sa krmene palube. Tornvil, koji je stajao kraj mene, čvrsto se uhvati dok je vetar udarao brod, sprema, sve jačom snagom. Paluba se propinjala. Soterio naredi posadi da razvije sve kurseve i donje nadgalante i da okrene sve križeve kako

bi iskoristili prednost vetra. Kapetan je nameravao da smanji ugao nailaska na svaki naredni talas, kako bi se udaljivali od parobroda najvećom mogućom brzinom.

No, od početka je bilo jasno da ovu trku nećemo dobiti. Oluja je rasla, šireći dugačka, gusta krila od oblaka; more je svuda oko broda postalo kristalno zeleno, prošarano besnim, zapenjenim talasima. Zahvatio nas je naredni talas i brod se nagnuo udesno. Posle pola sata, kad je oluja bila na tridesetak milja od nas i kad se vetar pojačao na dvadeset čvorova, kapetan je držao brod na stalnom kursu, brzinom od deset čvorova, očito se nadajući da će zaobići srce oluje sa severa i time izbeći i nju i poteru. No, napredovanje oluje nije usporilo parobrode.

"Budale", mrmljao je Tornvil. "Oni ne poznaju ovo čudovište."

"Hoće li nas kapetan odvesti u oluju?" upitao me je. "Plovio si sa kapetanom duže nego ja."

"Možda hoće", rekoh.

"Ali on je se plaši", reče Tornvil, podigavši glas zbog hujanja vetra u jedrima i konopima.

Odmahnuh glavom i nasmeših se. "Bolje nego brionisti. On nije kukavica. Samo hoće da odvede ovaj brod do Džakarte."

Kasir i Salap stajali su na glavnoj palubi, po jedan sa svake strane. Šatro je snuždeno čučao na glavnom drvetu, a Iber je napeto zurio ka zapadu, dovikujući sve što primeti kapetanu i Soteriu; mi nismo mogli da ga čujemo. Prišao nam je Rendal, kezeći se kao srećan pas. "Daha mi i sudbine", povika, "sad smo joj u kandžama, ako ne i u raljama. Vreme je da se pokaže više hrabrosti, a, Olmi?" Nikad ga nisam video u takvom raspoloženju.

Čitav sat smo se tumbali napred-nazad. Oluja se nadnosila nad nama, pošto je progutala i svarila bele oblake koji su se širili nad blistavom tamnosivom masom u dugačkim, razdvojenim prugama. Ubrzo su nestali.

Pitao sam se da li je kapetan pogrešio u proračunima. Uskoro će nas verovatno zahvatiti vetar s krme, i moraćemo da se borimo da ne budemo uvučeni u oluju.

To mi, ko zna zašto, i nije bilo važno. Oduvek sam znao da je moj život beznačajan, što među mojim vršnjacima nije uobičajeno,

pogotovo što smo bili okruženi čvrstim oklopom ogromnosti Čička. Oduvek sam proračunato rizikovao svoju u osnovi prolaznu prirodu, kockajući se da bih pred opasnošću osetio saznanje. Ako upadnem u ovu oluju, to će biti upečatljivo iskustvo, a ako to sećanje bude trajalo samo vrlo kratko, brzo nestavši u zaboravu, bar će postojati istinski trenutak iskustva... Na Čičku nisam mogao da doživim ništa slično.

Držao sam se tog odvažnog stava, uspravan i dostojan divljenja, svega nekoliko minuta, a onda mi je moje rođeno telo saopštilo, ne dopuštajući nikakvu raspravu, da je užasnuto. Znojio sam se uprkos ledenom vetru, a ruke su mi drhtale. Tornvil je čkiljio na zapad, pa na sever, i vezao se kratkim konopcem za podnožje kosnika. Možda čitav minut sam jurio po palubi u potrazi za sličnim konopcem, proklinjući svoju sreću, i konačno sam našao jedan kako visi sa bitve. Obmotao sam ga oko kosnika i čučnuo. Mornari su čitavom dužinom broda razapinjali konopce od kosnika do kosnika, ili između ulaza u potpalublje i drveta. Pogledavši napred, pošto su prednji i glavni kurs bili smotani kako bi se sačuvala kontrola nad brodom, ugledao sam Širlu za kormilom i Soteria iza nje, i osetio sam nalet kajanja.

Potom mi se vratila smirenost. Više ništa nisam mogao da učinim. Stegao sam olovku i beležnicu, stisnuvši i zube. Po palubi i jedrima lila je kiša.

Iza nas se otkačilo pokretno poprečno jedro uz rezak porasak i poletelo za prikosnikom kao poludeli duh. Kisbeg i Ridjel jurnuli su kraj nas i popeli se uz kosnik da ga oslobode.

Preko ramena sam primetio da se nebo iznenada spušta ispod pramca, kao da grubo pritiska horizont uskipelog mora. Brod se stresao i poskočio. Nebo se iznenada povuklo pred naletom vodenog zida; pramac je zaronio u procep između talasa i krenuli smo pravo ka tom zelenom zidu. Kad je mene zahvatio, stegao sam kraj konopca i počeo da upola plivam, a upola puzim po potopljenoj palubi. Potom je voda otekla kao teška zavesa, pljuskajući na sve strane, u čitavim rekama, i ja se pružih poleđuške po palubi, iskašljavajući vodu i brišući lice. Beležnice i olovke više nije bilo. Tornvil se malo dalje držao za ogradu, sa kosom u očima, grcajući.

Kisbeg se spustio niz kosnik, srećan što je živ; Ridjel je stajao na prikosniku kao morski vilenjak, čvrsto grleći prednje jedro, i morao sam da se nasmejem njegovoj ljupkosti i uobraženosti.

"Serem se na tebe!" prodera se Kisbeg na mene, posrćući po palubi i pomažući Ridjelu da se iskobelja iz spleta užadi. "Serem se na sve vas!"

Tornvil je uspeo da ustane uprkos propinjanju palube. Talasi su nas zahvatili tako iznenada da je brodu trebalo nekoliko dugih, napetih minuta da se okrene ka njima. Posada je sa obe strane broda panično skupljala jedra. Prednji kurs bio je pocepan napola i sada je landarao krajevima kao krotiteljski bič. Vetar je snažno duvao s boka, kao što sam se i plašio, goneći nas pravo u oluju.

Parobrodi se više nisu videli. Kockali smo se, i izabrali smo ono što mi se sada činilo kao veće od dva zla. Mogao sam da zamislim kako među piratima ostajem u životu; preživljavanje oluje činilo mi se mnogo manje sigurno.

"Koliko čvorova?" povika Tornvil. On je i dalje držao beležnicu, iako je bila potpuno natopljena vodom.

Zagledao sam se u penu koja je prskala preko ograde, kao i sa jedara i kosnika. "Četrdeset", pokušah da pogodim.

Tornvil provuče jednu ruku ispod konopca kojim je bio vezan, čučnu i uredno upisa broj u mlohavu beležnicu. Potom ponovo podiže pogled. "Koliko je sati?"

To nisam znao.

Naš svet se ograničio na prednju palubu. Oluja i iznenadni talasi izbrisali su svako osećanje o proticanju minuta ili sati. Nisam mogao da dođem do svoje tablice, još bezbedne - bar sam se nadao - na mom ležaju, nekoliko metara ispod mene. "Popodne", rekoh. Tornvil gadljivo zgrči lice i protrese natopljenu beležnicu.

Vetar je brzo narastao na pedeset čvorova. 'Obazrivi' je sad bio spreman za oluju - sva jedra bila su smotana, osim prednjeg i glavnog kursa, a i oni su bili zategnuti, opasno vukući konope. Video sam muškarce i žene kako hitaju palubom, nekoliko ih je silazilo niz jedra neverovatno sporo, držeći se da sačuvaju život, ali kroz bockave kapi vode nisam mogao da im razaberem lica. U opštoj buci ličnost kao da nije bila važna. Dok god budem ostao na svom

položaju, nisam mogao biti optužen za izbegavanje dužnosti - a to mi je iznenada bilo važnije nego što sam verovao da je moguće. Sve sam dugovao mojim drugovima na brodu, mom kapetanu, samom brodu; jer inače ne bih bio deo nečega snažnog i ne bih mogao da opstanem. Mogao bih odmah da nestanem u peni i talasima. To sam sasvim jasno mogao da zamislim. Ugledao sam sebe okruženog masom hladne vode. Pluća mi se zaustaviše u naglom naletu vlažnog vetra, i moje telo pomisli da se već davi; nije više verovalo mojim čulima.

Kapetan je polako išao napred, držeći se za užad razapetu u pravilnim razmacima između ograde i kosnika. Za njim je išao Salap, i u jednom trenutku utovarismo ponovo čitavo more, preko pramca, i obojica izgubiše oslonac pod nogama. Ponovo su se uspravili, zategnuli sigurnosnu užad oko pojasa i nastavili dalje do pramčane palube, na koju su se popeli i izišli sasvim napred.

Salap primeti da više nemam beležnicu i olovku i žalosno odmahnu glavom. "Ser Olmi, kako ćete ovo ostaviti potomstvu?" počeo da me grdi. "Nadam se da ste vi vodili beleške!" doviknu Tornvilu.

"Ne znamo vreme", odgovori Tornvil.

To je zaustavilo Salapa. Pogledao je kapetana, koji je opet pogledao sve redom i prsnuo u histeirčan smeh. "Pobogu, sad je šesnaest i trideset", reče Kajzer-Bah. "Mislim." Pred olujom kao da smo svi bili jednaki, kao deca u igri.

"Kasir je upravo poslao belešku u praznoj čauri. Umalo da ubije prvog oficira", reče Salap. "Tvrde da je pred nama mirna voda, oko milju daleko."

"Mora da su poludeli", povika Kajzer-Bah, napinjući se da vidi nešto kroz penu kojom su nas zasipali talasi. Ipak, videlo se da su i talasi postali nešto manji.

"Vidite li neki brod?" upita Tornvil.

"Ne", reče Salap. "Nadam se da su ta kopilad potonula!" Nasmehio se, široko i divlje, a crne oči plamtele su mu kao da je uključen u borbu u kojoj uživa svim srcem.

Vetar je bio jak kao i ranije - merač je pokazivao pedeset pet čvorova - i brod se podizao, ponirao i probijao kroz talase, ali talasi

su bili sve manji. Primetio sam plutajuće predmete u blistavim brdima vode što je hitala kraj nas, siva i ružičasta oblička nalik na sklopljene kišobrane što vire iz vode. Ponovo nas zapljusnu ogromna količina okeana, i svi se čvrsto uhvatismo za užad i sve drugo što nam je bilo na dohvat. Tornvil pobedonosno podiže beležnicu iznad bujice plavog mora, a onda i sam ustade, grcajući i pljujući. Salap se okliznu i polete preko palube sve dok se uže ne zateže da ga zaustavi; njihao se na kraju konopca, odela natopljenog vodom i prilepljenog oko mršavih nogu, a sa lica i brade voda mu je tekla potocima. Kapetan je uspeo da ostane na nogama, ali je izgledao iznureno i pogledom je tražio tu mirnu vodu kao da nam je ona jedina nada.

Pogledao sam drveće i konope, smotana jedra, kosnike, zelenkastosivo nebo iza njih. Sve je skakalo i propinjalo se sem neba, koje je stvaralo debele, sive trake pod pravim uglom u odnosu na brod. U tim trakama primetio sam stalno svetlucanje, neprekidni tok bezbroj čestica koje su u jednom trenutku bile blistavobeke, a u narednom crne.

Brod se okretao u mestu kao klizač koji je iznenada pao, pa nastavlja da se kliže na zadnjici. 'Obazrivi' se stresao i kao da je preskočio granicu između jedne vrste ludila - mora koje je svakog trenutka pretilo da ga razbije i sve nas ubije - i drugog.

Iza krme, kad se brod umirio, jedva primetno se propinjući i valjajući, videli smo divlje talase i izmaglicu vodenih kapi. A svuda oko nas i stotinama metara pred nama talasi su bili zaravnjeni, smireni gustim slojevima smeđih, crvenih i žutih pločica. U središtu svake pločice nalazilo se nešto nalik na sklopljen kišobran, a na vrhu svakog kišobrana širila se tvorevina nalik na lepezu, sa možda dva metra u prečniku, sa jedne strane crna, a sa druge bela. Kao da smo se našli na terenu za neki neverovatni sport. Vetar je i dalje divlje duvao nad nama, ali nije mogao ni da zatalasa ovo čvrsto kontrolisano polje mora unutar oluje.

Vetar je sada duvao preko krme. Okrenuo sam se, i vetar mi jurnu u poluotvorena usta, pretvorivši me u živu okarinu. Borio sam se da udahnem vazduh. Salap se čvrsto uhvatio za ogradu i nagnuo se da pogleda vodu oko pramca. I ja sam to učinio, i ugledao sam kljun

broda kako se probija kroz široke pločice, odgurujući lepeze u stranu; neke su se okretale i povijale tik pred našim očima, odmah kraj ograde. Na ivici pločica primetio sam gusto poredane treplje, nalik na zupčanike, i isto tako uklopljene u treplje susednih pločica; polako su se micale i tako ih pokretale. Kad bi kljun broda razdvojio pločice, uz zvuk tihog pucketanja, voda ispod njih bila je crna kao noć.

Iznad broda, nebom su letela brojna jata srebrnastih trouglova, sa stranicom od nekoliko centimetara do pola metra; prvo su bili napola skriveni u gustoj zavesi vlage, a uskoro su se potpuno pojavili. Vazduh je naizmenično bivao ledeno hladan, pa onda vlažan i vreo, kao da se brod našao u nekom neodređenom pojasu između zime i tropskog leta.

"Jeste živa!" povika Salap kroz stalni urlik vetra. "Ona kontroliše!"

"Šta?" uzvрати vikom Kajzer-Bah. "Šta kontroliše?"

Jato trouglova je stiglo do jedara, rasulo se i nestalo u oluji. Izgubili su nekoliko komada koji su padali, nošeni vetrom, kližući po palubi i šušteći baš kao lišće.

"To je zver-oluja! Ona je gospodar tople vode i podizanja i padanja vazduha. Još nismo stigli ni blizu njenog središta. Sad smo na periferiji. Kako li izgleda dublje unutra?"

Tornvil je žurno škrabao po svojoj beležnici. Stranice su se nadimale i cepale pod dodirrom olovke. On je ipak i dalje pisao: brzinu vetra, pritisak, stvari koje smo videli u vazduhu i vodi oko sebe. Podigao je pogled, iskeženih zuba, čkiljeći u vreli i hladni vetar.

Salap pokaza pravo napred. "Sve ovo je živo i raste, napreduje! Vrt unutar kovitlaca! Ipak, ako je ovo ciklon, mora postojati mirno središte!"

Rendal se probio napred, pažljivo prekoračujući svako sigurnosno uže i premeštajući svoj lični konopac sa jednog na drugo. Popeo se na pramčanu nadgradnju. "Upijamo vodu kao sunder", doviknuo je kapetanu. "Gotovo svaka daska je napukla. Pola posade je već dole, pumpaju i vuku, ali mislim da nećemo izdržati više od jednog sata."

"Postavite prednji kurs i glavni donji podgalant", reče Kajzer-Bah. "Neka vetar ide sleva."

"Tako ćemo stići pravo u središte!" povika Rendal.

"Tamo Salap želi da ide!" odgovori kapetan. Vetar ga je gotovo ućutkao.

"Odlično!" reče Rendal, podigavši ruke i pripremajući se da se uputi na krmu. Zapretio je pesnicom haotičnom nebu, a kad je stigao do lestvica, okrenuo se i rekao nešto što niko nije čuo.

Okrenuo sam se da pogledam vodu. Talasave lepeze sada su nestale. Okean pred nama kao da je bio pokriven srebrnastom travom, višom od naših nadgalanta, koja se ravnomerno pokretala u pravcu kazaljke na satu, kao cilije na površini ćelije.

"Olujna ćelija!" rekoh Tornvilu. Salap se okrete ka meni. "Šta?" upitaše obojica.

"Nalazimo se u ćeliji oluje", rekoh, ali nisam mogao da im objasnim svoju šalu, ako je to bila šala; možda je bila ozbiljna primedba, mudra metafora, ludački način da se pomirim sa nerazumljivom pojavom. Nisam mario. Osećao sam se tako izmučeno i ošamućeno, daleko od straha, da sam lako skliznuo u iznurenu ravnodušnost. Talasava, srebrna trava pred nama mogla je biti kosa nekog džina, koji ustaje iz mora kao drevni Neptun, i to me ne bi mnogo iznenadilo.

Kad su jedra podešena, 'Obazrivi' je ubrzao na petnaest do dvadeset čvorova, krećući se ka ogromnom, talasavom zidu. Posada je mirno radila na palubi i u jedrima. Soterio ih je vodio sa glavne palube što je bolje umeo. Rendal se popeo na pola puta u jedra, razgledajući nešto na glavnom drvetu. Upitao sam se je li neko odmenio Širlu za kormilom. Primetio sam Raj Diem i Majsnera kako vuku iskrzane ostatke pocepanog jedra.

Prednje i glavno drvo, sa jedrima, blesnuli su pod mlazem svetlosti nalik na reflektor; okrenuo sam se ka njenom izvoru, visoko iznad srebrne trave. Iskre su se zgusnule u stalni sjaj, osvetljavajući more oko nas kao sočivo ili udubljeno ogledalo. Čitava oluja bila je sistem refleksije i upijanja sunčeve svetlosti, a scioni u vazduhu ubrzavali su zagrevanje ili hlađenje okoline kroz koju su leteli, postajući po potrebi crni ili srebrni. Scioni na površini okeana menjali su i kontrolisali površinske vetrove, a možda su i oni čuvali ili zračili toplotu iz same vode.

Salap se ushodao po prednjoj palubi, oštro se osvrćući čas levo

čas desno i pokušavajući da sve vidi i razume. Kapetan je pazio samo na brod i prepreke koje ga čekaju. Podigao je ruku, povikao nešto, i svi smo se okrenuli da pogledamo levo od pramca. Ako bismo uspeli da okrenemo brod nekoliko stepeni udesno, mogli bismo da prođemo kroz otvor u zidu trave, površinu otvorene vode nalik na trag iza kosača.

Rendal je došao napred i kapetan mu izdade uputstva. Posada se bacila na posao - Ridjel je sa Šankarom i Kisbegom preuzeo desni podupirač i okrenuo konop prednjeg kursa - i polako, kako se zid približavao, 'Obazrivi' se usmerio ka otvoru.

"Idemo mu pravo u trbuh", reče Tornvil. "Koliko smo dosad ušli?"

"Ne znam", doviknuh. "Sedam milja, možda osam."

"Najmanje dvadeset, uz ovaj vetar", reče Salap.

Trava se dizala oko nas sa obe strane, njišući srebrnaste vrhove. 'Obazrivi' je zašao u otvor. Vetar istog časa stade i jedra se olabaviše.

Kajzer-Bah ih namršteno pogleda, očito zbunjen. Šta sad - razviti još jedara kako bi se iskoristilo ono malo preostalog vetra, ili plutati i čekati sledeći nalet? Salap nije nudio nikakav savet. Svi smo se našli u situaciji izvan ljudskog iskustva.

Voda oko broda bila je zaklonjena crvenim i crnim diskovima; pepita-more bilo je živopisno pod promenljivim svetlom kao dečiji crtež. Diskovi su se podizali i spuštali na blagim talasima, a iznad trave i izvan otvora kroz koji smo ušli, vetar je zavijao kao sve slabiji odjek.

Nebo nad nama ispunilo se gustim, crnim prugama oblaka. Počela je kiša. Topli vazduh duvao nam je tačno u susret i brod se nagnu u stranu. Vetar je stao naglo kao što je i počeo.

Plutali smo u gotovo potpunoj tišini. Vodena struja nas je polako i mirno gurala napred, duž krivine otvora između zidova trave. Rendal je otišao pod palubu da nadgleda ispumpavanje vode. Osećao sam se kriv što im se nisam pridružio; no, Salap primeti moj izraz lica i odmahnu glavom, nabranih usana. "Oči i uši", reče mi. "Neka mišići rade svoj posao. Mi ćemo se uključiti ukoliko to zatraži zapovednik."

Od toga mi nije bilo ništa priyatnije, ali ipak sam imao naređenje.

Posle nekoliko stotina metara začu se stalno tutnjanje, nalik na

otkucaje ogromnog srca, samo brzo, kao ptičije. Jedra su bila podešena po kapetanovoj želji, ručne pumpe su, izgleda, dobijale bitku sa prodirućom vodom, i zapovednik i prvi oficir izišli su na palubu da razgledaju okolinu.

Tornvil je zapisao sve što se moglo u ovom trenutku. Vetar je bio blag i stalan, oko pet čvorova, trava se njihala kao i proteklih deset-petnaest minuta, a zapisao je i početak zvuka. Zgledali smo se, klimnuli glavom kao da pozdravljamo poznanika na drugoj strani prometnog bulevara, a onda nastavili da zurimo u travu, u pepitavodu, u trake oblaka i vrteće scione u visini.

"Vredi li?" upita iznenada kapetan Salapa. Toliko smo se navikli na viku da mu je glas odjeknuo palubom.

"Misliš, вреди li života da se ovo iskusi?" odvrati Salap pitanjem.

"Mnogo toga smo zajedno videli", reče kapetan. "Bilo bi prikladno da ovako umremo."

Lamarkija je dobro mesto da se umre. Progutan u živoj oluji, bez ikakve prilike da budem od koristi Heksamonu, više nisam mislio da je to najbolji mogući kraj. Pre nekoliko sati odgovorio sam na njihovo pitanje, ali otad sam se predomislio.

"Još mnogo šta bih voleo da vidim", reče Salap. "Još upečatljivije stvari. A da umrem ne rekavši... šta smo saznali..."

"Ja ne mislim da umrem", reče kapetan. "Ali moje namere ovde ne znače mnogo."

"Kasir i ja ćemo uzeti nekoliko uzoraka sa krme", reče Salap. Spustio se niz lestvice i pošao pozadi, povevši sa sobom i Kasira. Komadi sciona nošenih vetrom ležali su po palubi, smeđi i uveli, jer je srebrnobela lepota brzo čilela. Kasir je pokupio nekoliko komada i stavio ih u tegle, a potom je odneo tegle u potpalublje i vratio se sa mrežom za uzorke da bi se pridružio glavnom istraživaču.

Tutnjava je postajala bučnija. Zidovi trave pred nama postali su crvenkasto-smeđi, mada je svaka vlat i dalje imala srebrni vrh. Vrhovi su postali zaravnjeni, a stabljike kraće, dok se ritam njihanja ubrzavao. Otvori sa obe strane zida propuštali su snažne vetrove, nakrivljujući ga i gurajući čas na jednu, čas na drugu stranu.

Na pramcu se pojavi Sopterio. Kapetan upita ko je za kormilom, a prvi oficir odgovori da je Šimčisko upravo odmenio Šankaru, i da Raj

Diem čeka kao rezerva. Širlu su odmenili tik posle početka oluje.

Sve mi se činilo kao san; još gore, izgledalo mi je grozničavo ludački. Svetlo na našim licima bilo je prošarano žutim i ružičastim, sa srebrnastim blescima iz oblaka. Prednji kurs se opuštao i nadimao pod naizmeničnim vetrovima. Talasave vlati svuda oko nas nisu više bile više od kursa, a Iber je sa osmatračnice doviknuo da se trava završava na stotinak metara ispred nas.

'Obazrivi' je izronio iz trave deset minuta kasnije. Pred nama se kovitlao gusti zid blistavobelog oblaka. Na prostranoj površini mora pred zidom, po vodi je lebdelo i plivalo na desetine različitih sciona, zaobilazeći prostrane crne tvorevine nalik na mala, niska ostrva. Na vrhu svake takve mase nalazili su se prozirni stubovi koji su svetlucali kao staklo, ali bi pri svakom udaru tutnjave zadrhtali kao želatin; unutar stubova krivudali su dugački, plavi i sivi cilindri, kao žice u izolaciji. Stubovi su bili otprilike dvostruko viši od naše osmatračnice, i široki koliko dve trećine dužine 'Obazrivog' od prikosnika do krme.

Iznad i ispred nas nebo je bilo puno neobjašnjivih pojedinosti, koje su mi zbunjivale oko i um. Video sam točkove od tame kako vijugaju, poput zmija, i nestaju iza zida oblaka. Jedan vrtlog se probio kroz zid i raspao se, posuvši nešto nalik na vrlo tamnu kišu u more koje je ključalo kao živa supa. Tutnjava je počela da nam vređa uši, jer predstavljala je ne samo zvuk nego i brzu promenu pritiska, i niko nikoga više nije mogao da čuje.

'Obazrivog' više nismo mogli da kontrolišemo. Ma kako postavljali jedra ili krmanili, gusta masa sciona oko nas nosila nas je niz struju, ostavljajući talasavu travu za nama, nalik na smeđe litice uz obalu sa srebrnastom prerijom na nizbrdici kod vrha. Sve iza nas bilo je obmotano blistavobelim oblakom, prošarano jedino reflektorskim zracima, a nad nama, nekoliko kilometara visoko, nalazila se ogromna zavesa crnila prozvana prašnjavozlatnim raširenim lepezama. Nikada nisam video ništa tako zadivljujuće lepo, čak ni pred napredujućim zidom ofanzive Jarta...

Osećao sam se kao Jona izgubljen u truhu bogolikog čudovišta, zveri-oluje, kako reče Salap, kapetanove sudbine, i grudi me zboleše od straha i nečeg nalik na stid. Grlo mi se steglo, i čak i

kad bi mogli da me čuju, ne bih mogao da kažem ni reč.

Iznenada se sve moje misli usmeriše na Širlu. Na ovoj planeti ona mi je bila najbliža kao žena i prijatelj; bila je žensko. Činilo mi se najvažnijim da budem blizu nje. Pogledao sam duž palube, čak sam i zakoračio ka krmu, a onda sam se savladao i preko ramena pogledao Tornvila. On je sklonio natopljenu beležnicu i sada je ležao sklopčan kraj ograde, sa dlanovima na ušima, pokušavajući da se sakrije od pritiska tutnjave. Salap je pao na kolena kraj ograde sa druge strane broda, sa sigurnosnim konopcem upletenim oko nogu. Kapetan je i dalje stajao, ali naslonjen na zakrivljeni crni dimnjak iznad kuhinje, lica zgrčenog u bolnu grimasu, gotovo zatvorenih očiju.

Koliko energije, pomislih. Okrenuo sam se u mestu, upijajući sve slike, za trenutak izgubivši osećanje bola, spreman da dozivam Širlu. Pitao sam se je li mrtva ili živa. Ako iziđem živ odavde, pomislih, napustiću sve - misiju, oklevanje da se stopim sa useljenicima - sve, samo da budem sa Širlom.

Ali i Širla je bila samo trenutak. Odjednom je počela da mi nedostaje Ulejsa, na Čičku. Sa neobičnom jasnoćom ugledah lica više desetina drugih žena, prijateljica i ljubavnica, slučajnih poznanica. Okružile su me. Ugledao sam i svoju majku, njeno koščato, napola zbunjeno lice nesposobno da shvati da je upravo povredila svog sinčića oštrim, neljubaznim rečima, i voleo sam je, oprostio sam joj, trebala mi je.

Tutnjava prestade. 'Obazrivi' je za trenutak plutao u srazmernoj tišini. Drugi zvuci - zviždanje vetra kroz konope, pljuskanje i udari vode i zbrkani, klizavi šapat sciona u toj vodi, vraćali su se postepeno, kao da su se krili, pa sad polako izviruju.

Tišina je delovala kao uvlačenje daha pred vrisak, ali vrisak nije bilo.

"Izgleda da ćemo se izvući odavde", reče Kajzer-Bah, naglašavajući svaku reč kao učitelj. Prišao je ogradi. "Daha mi i Sudbine, nadam se da Kasir uzima uzorke." Pokazao je ka vodi, nemo brojeći. "Ne mogu da prebrojim koliko različitih tipova sciona pliva ovde. Šta li samo rade?"

Voda oko broda ključala je od boja i oblika, kao da se 'Obazrivi' našao uhvaćen u mreži zajedno sa bićima iz čitavog zemaljskog

okeana. Prišao je i Soterio, sa prljavom, belom krpom omotanom oko glave i ušiju. Posramljeno je skinuo krpu i prineo levo uho kapetanovim usnama da primi naređenja. No, kapetan bi rekao nešto, pa se predomislio; rekao bi drugo, pa bi se i tu predomislio. Nismo imali kuda da pođemo, nismo imali jasan put ka slobodi. Kretali smo se unutar stvorenja, i kompas nam nije bio ni od kakve osobite koristi. Oluja je možda veoma izmenila kurs, a i mi smo se okretali unutar nje. Pet sati smo se nalazili unutar sistema; mogli smo biti na trideset milja od njene ivice, ili možda i četrdeset.

"Sranje", konačno reče kapetan, podigavši ruke. Okrenuo se, pošao ka zidu magle, ponovo se okrenuo i pogledao niz hodnik između lažnih smeđih brda i srebrnaste prerije, zagledan u maglu iza toga, crnu, prošaranu zlatom i srebrom. "Ovo je samo nagon, ili nagađanje, ser Soterio."

"Neka bude nagon, ser", reče Soterio.

Priđoše Salap i Kasir. Kasir izruči u bure sadržaj prepune mreže, a onda preko svega, onako uzavrelog, usu kofu vode.

Potom je čvrsto zapečatio bure, sa izrazom lica punim divljenja i opreznosti, i pomalo gađenja.

"Šta vidite?" povika Rendal Iberu i Šatru na osmatračnici. Zaklonih oči od novog bleska i ugledah njih dvojicu, sklupčane na maloj platformi visoko nad brodom. Šatro podiže ruku i nekako kleknu, stežući konope. Pretraživao je okolno more.

"Ne znam", doviknu.

Kraj njega se uspravi i Iber. "Ništa nema smisla", dodade on.

"Tražimo izlaz! Šta vidite?" ljutito povika Rendal.

"Kako bi izlaz izgledao?" žalostivo upita Iber.

"Vrata", odgovori mu Tornvil, ljuljajući se u mestu. "Sa velikom mesinganom kvakom."

Tog časa mu pred noge pade velika kap crnog mastila, poprskavši mu cipele i pantalone. Tupo je zurio u nju, a onda u nas. Šta sad? Padale su nove kapi, a iz njihovih mrlja po palubi dizala se para. Jedna me pogodi u leđa, i bila je toliko topla da me je opekla.

"Divno", vrisnu Šatro sa platforme. "Idemo pravo u pakao!"

Jurnusmo po palubi da se sklonimo od iznenadne paljbe vrelih, mastiljavih kapi. More je svuda unaokolo bilo ustalasano i naježeno

od crne kiše, a masa površinskih sciona potonu uz glasno grgotanje. Šatro i Iber vrištali su na osmatračnici. Iber se spusti niz konope što je brže mogao, zaustavljajući se uz krik kad god bi ga neka kap pogodila u vrat ili leđa. Umalo da padne. Šatro je ležao na osmatračnici, sa rukama na potiljku, urlajući nešto nerazumljivo.

Na prednjoj palubi nije bilo zaklona. Ugledah Majsnera kako trči sa komadima iskidanog jedra, dobacujući ih mornarima oko sebe. Iber se konačno spusti poslednjih nekoliko metara, uz bučan udar, i zgrabi od majstora za jedra komad platna. Svi su, pokriveni ili ne, hitali ka ulazima u potpalublje i gurali se da što pre siđu.

U opštoj gužvi zatekoh se tik uz drvodelju, Gusmao, u njenoj radionici u sredini broda, ispod gornje palube. Žmirkala je u nezvane uljeze. Nije izlazila na palubu otkako smo zašli u oluju. Nije bila radoznala osoba.

"Bože, na šta ličite", reče nam. "Šta se dešava tamo gore?"

Nekoliko sekundi niko od nas četvoro nije odgovarao. "Crna kiša", konačno reče Kisbeg, lica pokrivenog tamnim mrljama, gotovo neprepoznatljiv kraj krupne, crne prilike Talije Raj Diem.

"Ko kormilari?" upita Širla, prilazeći prolazom između drvodeljske radionice i ormana za jedra.

"Šimčisko je još gore. I Soterio je sa njim", reče Šankara.

Brod se propinjao. Crna kiša je bubnjala po palubi. Vazduh je postao zagušljiv, i vlaga se zgušnjavala sve dok nije postalo gotovo nemoguće disati. Širla mi položi ruku na mišicu. Poklopih je svojim dlanom, osećajući se kao dečak. Iz prolaza stiže Tornvil, dozivajući me. "Salap je napred", reče on, "u laboratoriji. Uneli su uzorke."

Obrisah lepljivu masu sa lica. Tamo gde se zgusnula, mada ne sasvim osušena, mogla je da se skine, ne ostavljajući nikakvog traga na koži. Potom dodirnuh Širlino lice, pokušavajući da je obrišem. Zadržala mi je ruku i malo se odmakla, ali smešila se. "U očima je", reče.

Gusmao se utom dovoljno pribra da nas izbaci iz svoje radionice. "Ne znam šta se dešava gore, ali kapetan hoće da dobije ovu burad i sanduke." Isterala nas je u hodnik, gde je vazduh, zbog udaljenosti ventilacije, bio još gušći.

"Hoćeš sad da radiš?" upita Kisbeg, zavirujući u njenu malenu

radionicu.

"Hoću da dišem, pobogu", reče Gusmao i zalupi mu vrata pred nosom.

Bubnjanje prestade posle nekoliko minuta. Čuli smo kako se pojačava vetar, po škripanju konopa i jedara. Poslismo Ridjela da proviri i vidi šta se zbiva. Popeo se uz stepenice i podigao poklopac. "Salap je tamo napolju", reče. "Ono crno ne pada više, ali ima ga svuda po palubi. Eno kapetana - i Rendala."

Žurno se popesmo na palubu i vratismo se tamo gde smo bili pre početka crne kiše, svi sem Ibera, koji stade pod glavno drvo, dozivajući Šatra. Šatro se javi i reče da silazi. Utom prođe Soterio, pola umazan, pola čist, kao harlekin na festivalu. Nije komentarisao Iberovo oklevanje da se vrati na osmatračnicu.

Svuda oko broda lebdelo je pramenje magle. Temperatura vazduha porasla je bar za deset stepeni, i naša umrljana odeća lepila se za nas. Grlo mi je bilo suvo, ali burići sa vodom na palubi bili su prevrnuti i otklopljeni, i ono malo vode unutra bilo je puno mastila. Leo Frej, kuvar, i njegov pomoćnik Dodaj isprazniše ih u more i pođoše pod palubu da donesu još vode.

Salapu su lice i brada blistali od mastila. Njegove jasno bele oči sijale su sa crnog lica, a mastilo mu se sušilo na koži. "Ova topla voda", reče, "biće potisnuta napolje, da zagreje ivicu oluje. Ako ostanemo sa njom, možda ćemo moći da iziđemo."

Kapetan je stajao kraj Salapa, sa pocrnelim peškirom u ruci. "Zašto tako misliš?" upita.

Salap podiže ruke. "Negde visoko u oluji scioni šire crni pigment u oblake vlage, i pigment upija sunčevo svetlo. Kada oblaci dostignu najvišu temperaturu, izbacuju vrelu kišu u more, zagrevajući i njega. To je deo paklene mašine ovog stvorenja. Scioni u vodi upijaju crni pigment, more postaje mlečno belo, i... guraju ga napolje, puno toplote..." Slegnuo je ramenima, kao da se to podrazumeva samo po sebi. "Pretpostavljam da u srcu ove zveri postoje velike površine leda, kao u zamrzivaču... Vazduh se hladi i pada." Uze od kapetana peškir i obrisa lice. "Brod jedno izgleda", reče.

Kapetan zatrese glavom. "Samo da pratimo struju?"

"Verujem da će opet postati gadno", reče Salap. "Ali možda

možemo da iziđemo, i da se pri tom operemo."

More je svuda oko broda postajalo mlečno belo. Salap je zadovoljno klimao glavom. Tornvil se smešio i odmahivao glavom, kao da ga zabavlja novi mađioničarski trik.

Kapetan je stajao zadubljen u misli, cimajući prstima bradu, odsutnog pogleda. "Oluja će izliti ovu vodu negde duž spoljašnje ivice, svakako noću. Da li to misliš?" upita Salapa.

"Tačno", odgovori ovaj. "Noćni vazduh će se zagrejati svuda oko ivice, i brzo će se podići dok se okolni vazduh hladi. Vazdušni pokrivač u središtu sistema će se spustiti... I oluja će skupiti dovoljno energije za sutra."

"Imaćemo da Lenku prikažemo dva čuda", reče Kajzer-Bah.

Vetar ponovo poče da jača. Svuda oko broda pojavise se kolone jeguljastih, crnih sciona, tankih, krivdavih linija koje su se kretale u pravcu vetra i klizile između linija kao da prate površinu ogromne geografske karte. Talasi su takođe rasli dok smo jedrili ka zidu magle, sada iskidanom, koji je otkrivao unutrašnjost izmučenog, nabreklog, belog oblaka iza sebe.

Izlazak iz oluje bio je jedva manje upečatljiv i naporan nego ulazak u nju. Desetinama milja bili smo nošeni preko mlečnog mora, kroz sloj za slojem magle, gustih oblaka, brzih pljuskova koji su ostavljali dugačke pruge, mrlje i vrtloge crne boje na palubi i oplati broda. Krmeni jarbol, krstak i svi kursevi, rašireni da povećaju brzinu broda, takođe su nosili razmazane i krvave potoke crnila.

Iza nas se ponovo začulo tutnjanje, pravilna lupa malja od koje mi se krv ledila. Nisam želeo da ikada više čujem takav zvuk. Osećao sam se kao parazit u ogromnom, pulsirajućem srcu.

Još sam očekivao smrt. To je, izgleda, važno za većinu posade, ali ponašali su se vrlo uzorno. Tiho su radili, usmereni na brod. Svakako je postojalo iskušenje da se pilji u čuda, u moć oko nas, sve dok nismo bili puni užasa kao boce.

Nebo su ispunila jata pterida nalik na slepe miševе, probijajući uskovitanu, neravnomernu tavanicu od oblaka i hitajući ka nekom nepoznatom mestu u sistemu oluje. Mlečno more podizalo se u osmometarske talase nalik na vrhove živih puslica, zasipajući palubu

bledom kišom i srebrnastim potočićima; talasi su porasli na deset metara, a potom su se ponovo pretvorili u bezoblična, sveproždiruća čudovišta, dok su kolone jeguljastih sciona nestale.

Naleti hladnijeg vazduha slivali su se kroz pukotine u oblacima, izazivajući isparavanje mora, sve dok na kraju u opštoj belini nismo mogli da vidimo ništa. Tornvil i ja smo nastavili da vršimo merenja barometrom i termometrom, prinoseći instrumente tik ispred očiju zbog neprozirne magle, pokušavajući da zapisujemo u nove beležnice, ili dovikujući brojke kapetanu, koji ih je unosio na svoju tablicu.

Posle pola sata napetosti magla nestade.

Van oluje padala je noć, ali unutra je more svetlucalo bledim sjajem koji se odbijao od oblaka. Prvi put u oblacima iznad nas blesnu munja, nema i bleđa, nalik na sveću iza prozorskih zavesa. Taj bleđi sjaj pojavljivao se ovde, onde, napred i pozadi, topla, narandžasta boja u opštoj modrini.

Voda se preivala preko palube i sve zapljuskivala mirisom vlažnog tla, a potom je počela da zaudara na mešavinu melase i amonijaka. Pokrili smo lica svim krpama koj smo mogli da nađemo, uključujući i ukrućene, izgužvane ostatke jedara koje je Majsner doneo da nas zaštiti od kiše vrelog mastila, ali zadržak je bio sveprisutan.

Otkako je počela crna kiša, vazduh oko broda i nad morem bio je topao, otprilike trideset dva stepena. Sada smo sve češće prolazili kroz hladnije mase vazduha koje je more trebalo da ugrije. No, bledosrebrnasto more nije moglo da delotvorno oslobađa toplotu. Sledeći korak - ako je verovati Salapu - bio bi da okean ponovo postane crn ili da izvede nešto drugo što bi ubrzalo oslobađanje toplote.

Prvi oficir otišao je dole da proveriti brodski sat. Rekao je da je osamnaest i trideset - dvadeset minuta po zalasku sunca. Jedrili smo kroz avetinjski sumrak, jedva sposobni da vidimo drugi kraj palube, uz bleđu svetlucanje svetiljki kad je inženjer uspeo da pokrene vetrenjače. Brodski akumulatori bili su natopljeni vodom tokom oluje; da bi proradili, moraće im se oprati membrane i usuti nova destilovana voda. Radili smo pod svetlošću svetiljki pravo

priključenih na vetrenjače, a i njihova krila bila su mokra i nesiguro su se okretala na stalnom vetru.

Sve što sam mogao da vidim kad bih pogledao napred, bili su prigušeni narandžasti blesci iza masnih crnih oblaka i svetlucah vrhova talasa. Kolena i glava boleli su me od stalnog valjanja broda. Osećao sam i mučninu - da li od zadaha, propinjanja ili iznurenosti, to nisam mogao da zaključim i nije mi ni bilo važno. Salap mi dodade mali termometar, pa sam očitavao temperaturu svakih nekoliko minuta, a Tornvil je odgovarao očitavanjem barometra. Atmosferski pritisak na nivou mora na Lamarkiji iznosio je oko devet desetina zemaljskog, što je bilo prilično za stanovnike Čička, naviknute na nešto manje od toga; no, odlučeno je da se to nazove jednim barom.

Trideset stepeni i devet stotina četrdeset milibara. Trideset jedan stepen i devet stotina četrdeset tri milibara.

Kapetan je unosio naše brojke kad god nije izvikivao naređenja prvom oficiru, a i mi smo pokušavali da ih pišemo u beležnice. Posle nekog vremena, iako obuzet mučninom, morao sam da se smejem kad god smo izvikivali nove vrednosti. I Tornvil se cerio, lica polutamom pretvorenog u mrlju.

Munje su postajale sve jasnije kako smo izlazili iz zida obalka. Pred nama sam čuo nevidljiv hor cvrkuta i zvižduka, kako prelazi preko pramca zdesna nalevo, kao da nas u tami izaziva jato nepoznatih ptica.

Blesci dvokrakih munja otkrili su zmijske glave koje su se pomaljale iz vode, ovičene bledoplavim sjajem; njihale su se na površini, cvrkućući i zviždeći.

"Sirene!" doviknuh Tornvilu. Kapetan me prostreli pogledom, ali zvuk je postajao sve glasniji. Pokušao sam da jasnije vidim zmije, ali ostajale su bezlične, glatke, polako se podižući i ispravljajući, ili tonući napola savijene, nalik na mlitave udice. Ponovo ugledah niska, ravna ostrva kako plutaju između skupina zmija, ali sada bez kula, pokrivena zaobljenim kvrgama.

Ono malo razmišljana za koje sam bio sposoban bilo je grozničavo. Zamišljao sam kibernetске kontrolne sisteme unutar oluje, kako osećaju i vode je, kraljice zveri-oluje kako šalju jata pterida na jednu stranu, jata riba na drugu, prizivajući zmije i ređajući

jegulje preko belog mora, teraju talase da rastu i vetrove da se greju ili hlade. Misli mi se zapletoše, i kada bih izvikivao temperaturu, vazduh kao da je odgovarao; verovao sam da ga ja kontrolišem, da usklađujem sve što smo tek nazirali i što nisam ni počeo da shvatam.

Preko pramca nam pljusnu neobično veliki talas, gurnuvši nas u još tamniju i smrtonosniju noć. Opet sam izgubio beležnicu, i našao sam se na kraju sigurnosnog konopca, vrteći se, a onda lupih o palubu i otkotrljah se. Iz vode su se čuli prigušeni glasovi, nalik na mrmljanje, mehurasti šapat, i nešto mi dodirnu nogu. Brzo spustih ruku, naslepo, da ga oteram, i prsti mi se sklopiše oko glatke, tamne površine nalik na tvrdu gumu. Migoljila mi se pod prstima, a onda me je ubola. Umalo otvorih usta da vrisnem, ali neki nagon me natera da stisnem zube.

Oči su me pekale od morske vode dok sam pokušavao da dospem do površine i sigurnosti; glava mi iznenada izbi na vazduh. Bio sam siguran da sam pao preko ograde. Sigurnosno uže je puklo. Tresnuh ponovo o palubu, uspravih se na noge i odupreh se poslednjim naletima vode. Svetla su gorela i u visini i sa obe strane. Bio sam povučen sa prednje palube na glavnu. Ostali su se zbili oko mene. "Gde je kapetan?" povikah. "Gde je Tornvil?"

Majsner, koji mi je bio najbliži, bio je ponesen na ogradu broda i tu se sklupčao kao uplašeno dete. Pod mutnim sjajem svetiljki pogledah ruku, zamagljenih očiju, i videh da mi sa dlana curi tanak mlaz krvi; upitao sam se hoću li umreti, a onda shvatih: uzorkovan sam.

To me je nateralo da se opet nasmejem. Kad sam čuo Tornvilov uzvik sa pramca, i kapetana kako glasno proklinje i izvikuje naređenja kako bi umirio brod, počeo sam da ržem kao mazga. Šatro projuri kraj mene, pogleda me, odmahnu glavom i nastavi dalje. To mi se učinilo još smešnije. Čam i Šimčisko proviriše iz ulaza u potpalublje. Šimčisko mi priđe i spusti mi ruke na ramena.

"Nemoj me tresti", povikah. "Nisam histeričan. Samo je smešno." Da bih dokazao da sam pri sebi, smesta se uozbiljih i pribih nos uz njegov, gledajući ga zakrvavljenim očima.

"Voda je crna!" prodera se on, uzmičući. Osvrnuh se, i zaista,

paluba je bila pokrivena mastilom, kao i ja.

"Šta to znači?" upita on.

"Mislim da je dobro", reko. Potom strgoh jednu njegovu ruku sa svog ramena, žurno je protresoh, smešeći se, i pođoh napred na svoje mesto.

Tog trenutka mi ništa nije bilo važno sem to da sam živ. Da me je neko upitao za moju misiju, za bilo koju tajnu koju sam ikada primio da čuvam, sve bih rekao.

Ništa mi nije bilo važno sem smeha i života.

13.

Iznenadno crnilo vode kao da je umirilo talase, ili ih je bar svelo na mališane ne veće od ograde broda. Oni su nas udarali kao bubnjarske pesnice, ali paluba nije ni blizu toliko poskakivala i ljuljala se, i imali smo prilike da popravimo pokidane konopce i prevežemo sigurnosnu užad. Svi su se bavili time, čak i kapetan i Salap.

Soterio je u onom talasu koji mi je pokidao konopac slomio ručni zglob, ali pustio je da ga Kasir i Raj Diem previju, i pomagao nam je koliko je mogao zdravom rukom, iako mu je lice bilo sivo od bola.

Crna voda nosila je brod kroz razigrane stubove sve gušće magle. Vazduh je bio gotovo nepodnošljivo vlažan, a vetar je dolazio zdesna, ništa brži od struje koja nas je nosila, pa je izgledalo kao da lebdimo u nepomičnom vazduhu.

Kroz pukotine u gustom sloju oblaka video sam poneku zvezdu. Navigator Frenč bio je dovoljno brz da na osnovu sazvežđa stekne približan pojam kuda se krećemo - ka jugu. Niko nije bio siguran šta to znači; horizont je bio zaklonjen neprozirnom tamom, čak nije bilo ni munja.

Voda je postajala sve mirnija. Stajali smo po palubi, teturajući se od iznurenosti; Kisbeg i Iber ležali su tamo gde su pali, u dubokom snu. Uspeo sam da nađem Širlu pod nejasnim svetlom nekoliko preostalih svetiljki, i zagrlio sam je. Nije me odgurnula, nego me je uzela za obe ruke, igrajući se mojim prstima kao da je dete. To je bio takav opušten, prisan gest da bi neko pomislio kako smo već godinama ljubavnici.

"Jesi li znao da će biti ovako?" upita me ona. Oči su joj bile divno smeđe i žive.

"Ne", rekoh.

"Misliš da je gotovo?"

"Ne."

"Još smo u njoj?"

"Mislim da jesmo."

Rendal polako prođe palubom. Obavljeno je sve što se moglo obaviti, reče; bilo je vreme da se odmorimo što bolje možemo.

Većina nas je popadala po palubi i sklupčala se u gustim, lepljivim baricama crne vode, znojeći se od vrućine. Širla je legla kraj mene, privukla kolena do grudi i smesta zaspala. Već devet sati nalazili smo se unutar zveri-oluje.

Ja nisam osećao potrebu za snom. Bio sam iznuren, ali potpuno budan. Um mi je bio prazan i čist kao lepo letnje nebo. Zurio sam u poneku zvezdu i gledao ih kako nestaju, jedna po jedna. Oblaci su postajali sve gušći.

Daleko na istoku čulo se da se tutnjava nastavlja. Više nije protresala vazduh niti nas, ali Širla se trzala i ječala u snu.

Negde napred čulo se tiho brujanje generatora, a vetrenjače su se zaustavile. Po zvuku sam znao da je spao remen. Preostale električne svetiljke smesta su se pogasile. Neko, nisam mogao da vidim ko je, prošao je pored nas sa malom baterijskom svetiljkom, šapćući psovke jednu za drugom.

Još smo bili unutra. Još smo bili Jone.

Crna voda zračila je toplotu oko broda, a do jutra, kad se sivkasta svetlost probila kroz oblake i pramenje magle, more je dobilo prljavozelenu boju. Ustao sam, ostavivši Širlu da spava koliko god okolnosti dopuste, i osvrnuo se da vidim ko je još budan.

Salap je stajao na krmku, zagledan napred. Primetio me je i klimnuo glavom, ali nije se nasmešio. Šam je čučao, napola dremajući, kraj zadnjaka. Jedra su se napinjala uz sitne pucketave zvuke, a preostala užad su zvečala. Brod je plovio normalnim morem - sa talasima od otpilike pola metra koji su hitali kraj nas kao da se trkaju među sobom. Dok sam ih gledao, činilo mi se da jedrimo unazad.

Pridružih se Salapu na krmku. On je upravo dovršio provlačenje mreže kroz vodu oko krme. Pokazao mi je mrežu: bila je prazna. Kapetan je sišao dole; Rendal je sedeo blizu krme, iza kormila, za kojim je stajala Talija Raj Diem.

"Imaš li pojma gde smo?" upita Salap.

"Ne", rekoh. "Kako da znam?"

Salap se mračno nasmeja. "Ti si pametan momak. Mislio sam da možda imaš neku utešnu teoriju."

"Pa, nemam", rekoh. Vreme provedeno unutar zveri promenilo

me je, bar za sada, i nisam osećao poštovanje ni prema kome, a ni osećanje diskrecije.

Salapu kao da moj novi ton nije bio ništa neobično. Očito nije mnogo mario za položaj i protokol. "Pomislilo bih da smo već izišli iz oluje."

"Čudi me što smo još živi", rekoh. Tama se pred nama pretvorila u gotovo jednako bezlično sivilo.

"Postoji sistem, proces", reče on. Za trenutak sam pomislio da će se upustiti u neko versko razmatranje. "Oluja je dobro organizovan sistem, održava ga na stotine tipova sciona. Voleo bih da uhvatimo po primerak od svakog. Imamo nekoliko letećih oblika, dva bureta uzoraka iz mora, i ono što se zadržalo na palubi."

"Nešto me je uzorkovalo", rekoh, podigavši ruku. Salap se sa zanimanjem zagleda u ranu.

"Znači da oluja nije deo zone pet". reče. Rečni scioni ranije su ili kasnije uzorkovali svakoga iz Elizabetine Zemlje, a oni su, po opštem verovanju, poticali iz Petena.

"Izgleda."

"To je poseban ekos. Ali ipak hrani preriju."

Klimnuh glavom.

"Učimo sve više i više. Zone saraduju sa podzonama, kao u pustari Šefla... A oluja je u nekoj vezi sa Petenom, mada nije njegov deo. Pokazalo se da sam sve vreme grešio." Duboko je uzdahnuo i široko se nasmešio. "Osećam se tako mlad kad često grešim."

"Voda ovde izgleda prazna", rekoh. "Tamo je bilo tako mnogo sciona..." mahnuh rukom ka krmi. "Zašto ih ovde nema?"

"Iako nismo izišli iz oluje, mora da smo blizu njenog najdaljeg kraja, njenog repnog dela, ako smem da se anatomski izrazim. Ovde verovatno nema ničeg bitnog."

"Mislio sam da će nas crna voda naprosto odneti iz ciklona, a ne ka njegovoj pozadini."

Salap sleže ramenima. "To je bila samo teorija. Možda i nada."

Sivilo pred nama razdvajalo se sa svitanjem. Kao da smo bili blizu kopna - na horizontu se dizala dugačka, tamna linija bregova. "Možemo naći sidrište, pa da popravimo brod", reče Talija, puna nade.

Kapetan se pope do nas, glave obmotane pocrnalom krpom. "Dobro jutro, ako je jutro", reče.

"Izgleda da jeste", odgovori Talija. Rendal pokaza bregove u daljini. Kapetan se zagleda u njih, stežući i opuštajući vilice pod zavojem. Pogledao je mene i zaklonio oči. "Dobio sam po vilici sinoć. Slomljeno nekoliko kutnjaka. Je li Soterio na nogama?"

"Ruka ga strašno muči, ali kune se da će biti na palubi čim uspe da se obuče. Pomaže mu jedna od žena", reče Rendal.

"Ono nije kopno, ma šta da je", reče kapetan. "U ovom delu sveta nema kopna." Podigao je dvogled, a onda ga predao ostalima. Svi su gledali, sem Talije. Kad je došao red na mene, pridružiše nam se Šatro, Tornvil i Kasir, i jedva sam stigao da pogledam tajanstvenu formaciju pre nego što sam morao da dam dvogled njima. Nisam mogao da razaberem pojedinosti, videla su se samo niska, čvornovata ispupčenja nalik na bregove, potpuno ravnomerno smeđe boje. Sivilo je nad njima izgledalo bleđe, mestimično otkrivajući tamnije, gušće oblake u daljini.

"To je i dalje deo ove proklete zveri", reče kapetan.

"Brzo im se približavamo", reče Kasir.

"Bacite dubinski konopac pa da vidimo kolika nam je brzina", reče kapetan Rendalu. Rendal dodeli posao Šankari, koji se vrati posle nekoliko minuta sa vešću da je brzina četiri čvora. Kajzer-Bah je razgledao daleku masu, mičući usnama kao da računa. "Brzina u odnosu na ono, šta god da je, iznosi devet čvorova. A verujem da nije dalje od pet milja. Ervine?"

"Najviše šest", reče Rendal.

"To je deo ove zveri i razbiće nas."

"Ili ćemo se nasukati", reče Rendal.

"Nije čvrsto, to jemčim", reče Salap, odmahujući glavom. "Mora biti podeljeno na manje celine."

Bilo je vrlo malo vetra za manevrisanje. Kapetan naredi da se spuste dva čamca sa užadima pričvršćenim za pramac. Ovog puta sam morao da se prijavim, makar da bih zadržao prisebnost, i brzo sam se spustio u čamac. Ni Salap ni Rendal nisu se protivili. Šatro se prijavi odmah posle mene, i dalje ne želeći da u bilo čemu steknem prednost.

Širla takođe uđe u čamac i sede kraj mene, nagradivši me bledim osmehom. Ipak, bila je bleđa. Užasnuta.

Masa je bila na manje od sedam milja od nas kad smo veslanjem zategnuli užad koja su počela da okreću 'Obazrivog'. Dvadeset ljudi u velikom čamcu, dvanaest u kapetanskom, veslali smo iz sve snage.

'Obazrivi' kao da je bio nasađen na vrh podvodne planine, potpuno nepokretan. More se jedva mreškalo za njim. Tama oko nas polako se pretvorila u mračnosivu boju. Od vlage i vrućine počeh da se znojim. Košulja se lepila za mene. Sve mi se činilo pogrešno; želeo sam da budem bilo gde, samo ne ovde. Širlina blizina bila je mala uteha. Znao sam, životinjskim nagonom koji nisam osetio čak ni tokom oluje, da nailazi nešto gadno.

Šimčisko i Iber delili su veslo iza nas, psujući mirno i ritmično u pola glasa, kao da pevaju neku navijačku pesmu. Preko puta, na istoj klupi, Šatro i Čam usmerili su se na svoje veslo. Šatro me je gledao ispod oka, ali nikad dugo. Suviše naporno smo radili da bi nam išta drugo bilo važno sem da pokrenemo 'Obazrivog'.

Bez uspeha. Posle pola sata smanjili smo brzinu broda u struji za možda jedan čvor. Kapetan naredi da se čamci vrate, ali ih nije podigao. Ostavivši u svakom čamcu po četvoro ljudi, naredio je da mi ostali pođemo na svoja mesta. Soterio nam je bio za petama, glasa oštrog kao i uvek.

Na manje od milje od nas, dugačka, tamna masa šaputala je kao deca u sobi, kad se sluša kroz poluzatvorena vrata. Voda u podnožju penila se kao kad talasi udaraju o obalu. Čvornovata površina pretvorila se u okomite brazde, pa sad više nije ličilo na bregove nego na nepravilan zid, zasečen kao vekna hleba, koji nas je čekao. Širio se sa obe strane dokle je pogled dopirao; nije bilo izlaza.

Voda svuda oko broda iznenada se ispunila scionima. Podizali su se, vijugali i prevrtali kao dokoni delfini, podižući guste, tamne oblake koji su se pretvarali u smeđu maglu. Oblačna tavanica propuštala je deliće plavog neba. Sa njih se spuštala svetlost preko užasnih, prljavih voda, i setih se drevnog crteža, fantazije zemaljskih mora, punih mnogorepih, razjapljenih, okatih groteski. Ovi scioni - koliko smo mogli razabrati u masi - nisu ličili na barokna stvorenja, nego su

se držali stalnog sistema oluje: zmiije u mnogim bojama; dugačke, crne ili purpurne piscide, potpuno bezlične osim glatkih peraja; vijugavi, šuplji cilindri širine oko metar, iznutra načičkani bodljama kao maljave nozdrve (a neki su se pred mojim očima izvrtali na naličje); trouglasti, pljosnati oblici, crvenkastosmeđi, prošarani plavim, koji su popunjavali prostore između svih ostalih. Nisam mogao da se usredsredim i tražim druge oblike; bilo ih je na stotine.

"Pa oni pljuju krv!" vrisnu Šimčisko. Pred pokretnim zidom, isparenja koja su izbacivali scioni postajala su blistavocrvena. Na manje od pola milje od nas, gledali smo kako zid pritiska scione, kači ih u podnožju, odakle su skakali i pokušavali da se otmu, a onda kao da je išao preko njih, mada su možda ovi samo zaronili i otplivali. Ali pre nego što bi nestali, slali su uvis mlazeve jarkocrvene tečnosti koja se lepila za zid. A kada bi zid počeo da šapuće, mrlja bi nestajala, usisana u pukotine nalik na kriške hleba.

Kapetana Kajzer-Baha poslednji put sam video na kolenima, kako se moli. Napustili smo sigurnosnu užad uprkos Soteroivoj vici, i na kraju je čak i prvi oficir prestao da besno urla, jer više nije bilo važno. Vilijem Frenč, kuvar Frej i drvodelja Gusmao - koja je konačno izišla na palubu - stajali su kraj ograde, kao začarani. Šankara je protrčao kraj njih, nekuda napred.

Širla i ja smo se sreli na sredini palube, što dalje od obe ograde, kao da pokušavamo da izbegnemo nadiranje mora. Primetio sam i Salapa, uputio se ka pramcu sa vrećom u rukama. Sinulo mi je da su unutra ostaci čovekolikog kostura; pokušavao je da ga spase.

Širla me čvrsto zagrla. Znali smo da smo mrtvi. Šaputanje zida, na manje od deset metara, zvučalo je kao oštro cvrčanje. Pukotine su se pretvorile u oštrice, ivice noževa čvrsto međusobno stegnute i poređane u beskonačan zid viši od najvišeg broskog jarbola za najmanje sto metara. Senka zida pala je preko broda, i, gotovo nežno, udarismo krmom o njega. Uz trzaj, brod skliznu, i za trenutak svi radosno zagrajaše, uprkos užasu. Bila je to samo lažna uzbuna: naprosto ćemo biti odgurani duž zida, možda ćemo se zauvek tako kretati. Zamislio sam pentranje po okomitoj površini, da vidim šta je sa druge strane. Pogledao sam Širlu, koja se pribila uz mene; i ona je podigla pogled i nasmešila se.

A onda su noževi šćepali krmu i sažvakali je u iverje. Brod se strese i prope, uvis, pa naniže, napred pa nazad, uhvaćen u gladne, meljuće oštrice. Zapljusnuše nas komadi i iverje ksile. Čuo sam škripanje slomljene oplata, zvuk vode koja prodire, a neki ulazi se otvoriše od pritiska vazduha koji je bio potisnut napolje. Na palubi se pojaviše pukotine i počeše da se šire celom dužinom broda.

Svom snagom sam povukao Širlu da ustane; uhvatih je za ruku i oboje potrčasmo napred, tamo gde smo mislili da su još čamci, nekako uspevajući da ostanemo na nogama, iako se paluba nagnula za pet, pa potom za deset stepeni. I ostali su došli na istu pomisao. Čam, Iber, Kisbeg, Ridjel, majstor Majsner, kuvar Leo Frej, Dodaj, Tornvil, Gusmao, inženjer Pjotr Kovansk, svi su trčali sa nama. Videh kako Kovansk upada u pukotinu, koja mu zarobi nogu; kriknuo je u agoniji. Brod se prevali na bok i Kisbeg pade i prevrnu se sa njim, ostajući iza nas.

Jarboli i jedra koji su dosad preživeli zver-oluju počeše da popuštaju i padaju, kidajući se, udarajući ljude sa obe strane. Kasir je bio zdrobljen. Konop prednjeg kursa zgrči se na svom drvetu, a onda puče i pade pravo pred nas, povlačeći za sobom komade platna i ksile. Nađoh se, ošamućen, pod mrežom palih konopa i jedara. Širla me je oslobodila svojim nožem.

"Nema čamaca", reče, izvlačeći me. Nešto dalje ugledasmo oba čamca, sa po pet-šest ljudi, koji su veslali iz sve snage.

Brod je bio već napola sažvakao. Paluba se nagnula za dvadeset stepeni, zapljuskivana talasima, a scioni su puzali i pljuskali preko uništenog dela tik uz zid-žvakač.

"Moraćemo da plivamo", rekoh, a Širla odmahnu glavom, stegnutih usana. Paluba se naže udesno, i mi tresnusmo o rascepljeno podnožje prednjeg jarbola, a potom padosmo i otkotrljasmo se do ograde. Širlino lice bilo je obliveno krvlju. Voda koja je prskala preko ograde brzo ju je sprala.

"Skoči!" dreknuh.

"Mrtvi smo!" vrištala je ona. Nije htela da se pridruži uzavrelim scionima. Nisam ni ja, ali 'Obazrivi' više nije imao budućnost. U vodi bismo mogli da preživimo još nekoliko sekundi ili minuta. Zgrabih je za mišice i skočih, vukući i nju preko ograde.

Pali smo naglavačke. Voda mi je napunila nos; stao sam da lupam po gumastoj, klizavoj masi, pokušavajući da se probijem do površine. Izronio sam istovremeno sa Širlom. Dahtala je i vrisnula kad je kroz vodu između nas sunulo veliko sivo obličje. Krvavocrveni vodoskok iskočio je na nekoliko metara od nas i polio nas zagušljivom maglom koja je zaudarala na loš dah i sveži hleb.

Širla je bila dobar plivač kao i ja, ali scioni su nas sprečavali da se udaljimo od 'Obazrivog'. Uspeo sam da se probijem do nje, i zajedno smo se borili da ostanemo na površini i da se udaljimo od korita broda, koje je sad bilo sažvakano više od polovine. Nisam imao vremena da mislim ni na koga drugog; Širla mi se činila kao važna obaveza, ali bio sam spreman da je ostavim, da napustim bilo šta, samo da zadržim glavu nad vodom, da ne budem odvučen pod masu stvorenja koja su svuda oko mene mahnito pljuskala.

Uspeli smo da ostanemo na površinini svako za sebe. Gledali smo se preko nekoliko metara šištave, krvave, višebojne supe. "Kuda?" povika ona.

"Ne znam", rekoh. Kraj nas izroni ogromna, bezoka njuška, sa plavim i sivim uzdužnim prugama, a koža joj se ljuštila u trakama. Potom je potonula, stvarajući vir koji nas je umalo povukao.

"Brod", povika Širla kad je ispljunula vodu. Okrenuh glavu da vidim ono što je ostalo od 'Obazrivog', koji je još bio neprijatno blizu - svega pet ili šest metara. Zbijeni, vibrirajući noževi od kojih se sastojao zid sažvakali su ga već do na sedam-osam metara od pramca, gurajući užad, križeve i komade katedralne ksile u masu koja je pretila da se svakog trenutka sruči na nas. Na palubi nisam video nikog. Svi su poskakali, ali nisam video nikog ni u vodi. Kao da smo bili sami.

Krvava pena kuljala je sa svih strana. Pružih ruke ka Širli, da je dodirnem poslednji put pre nego što umremo; a onda se voda naglo uskovitla i razdvoji nas. Nisam mogao da dišem u gustoj, crvenoj pari; okretao sam se u vrtlogu, gušeći se i mlatarajući rukama i nogama. Oči su mi bile pune lepljive magle, bio sam gotovo slep.

Ostao mi je samo mračan i razmazan prizor zidova kako se dižu, sa pokretnim masama sa obe strane. Širla zaječa, i sada sam čuo i druge glasove, neki su se molili, drugi su naprosto vrištali. Vid mi se

razbistri dovoljno da vidim vrh pramca 'Obazrivog' kako se nadnosi nad mene, podižući se i spuštajući sa veličanstvenom sporošću. Ridjel se držao za razbijenu ogradu kao majmun, čvrsto žmureći.

Korito se okrete između dva zida što su se približavala, povlačeći i mene za sobom.

Sve poče da se divlje kovitla, i ja potonuh na nekoliko sekundi. Držao sam otvorene oči i video sam oko sebe bleđa obličja; neka su tonula u tamu, druga su se uvijala i koprcala u vodi. Nisam nimalo sumnjao da sam mrtav. Trebalo je samo da otvorim usta i da prekratim sebi muke.

Ali usta su mi ostala zatvorena. Mlatarao sam rukama i nogama. Voda oko mene kao da se razbistrila; nisam više osećao dodir sciona u prolazu, niti bilo šta drugo. Tumbao sam se u svetu mehurića i povremenih zraka sunca. Postepeno sam uspeo da se orijentišem i da zaplivam ka svetlu, mlitavo opuštenih ruku, mašući nogama, čitavog tela pretvorenog u plamteću glad za jednim jedinim udahom vazduha.

Držao sam zabačenu glavu, i prvo mi je lice izbilo na površinu. Izbacio sam vazduh, osećajući da mi se pluća grče kao da su obmotana olovnom trakom, a onda se ispuniše kao balon. Vazduh me je ošamutio.

Ležao sam na leđima, podižući se i spuštajući na blagim talasima, a nebo nada mnom bilo je vedro i plavo. Kada sam se podigao na vrh jednog talasa, ugledao sam blago zakošenu obalu, tamnosmeđu i izbrazdanu, sa gustom, smeđom maglom po vrhu. U vodi oko mene lebdele su sitne, smeđe pločice nalik na komadiće ksile. U prvi mah pomislih da us to ostaci 'Obazrivog', ali mali, riboliki scioni prilazili su da ih pokupe sa površine, ostavljajući kružne talasiće na glatkim okeanskim talasima.

Još sam bio živ. Još sam disao, još sam plivao. Ništa mi se nije činilo stvarno. Lenjo se okrenuh u vodi i pokušah da se osvrnem. Isprva nisam mogao da se setim šta se desilo. Znao sam da je postojao brod, i drugovi u vodi, ali ništa drugo mi nije bilo jasno.

Ugledah brod - pramac i kosnik su se njihali na vodi nekoliko desetina metara od mene, a preostali konopci landarali su na sve strane. Ridjel više nije bio na ogradi. Komadi otpada klizili su po

blagim morskim talasima. Pružih ruku ka dugačkom križu, možda je bio sa donjeg nadgalanta, ali prošao je pre nego što sma stigao da ga ščepam. Pažnju mi privuče ravno parče ksile, deo poklopca potpalublja. Zaplivao sam ka njemu, uhvatio ga i napola ispuzao iz vode. Predstavljao je pristojan splav, sa stranicom od dva metra. Dve ivice bile su odgrizene, ali plovio je i pod mojom težinom.

Sećanje mi se vratilo čim sam shvatio da ne moram odmah umreti. Pomislih na Širlu i nespretno se podigoh na kolena na nesigurnom poklopcu, zaklanjajući oči od sunčevog sjaja. Na tridesetak metara od mene ležalo je telo, licem u vodi, iza broskog pramca. Prepoznao sam široka ramena i kratku kosu Talije Raj Diem. Jeknuh i okrenuh se, nadajući se da ću ugledati nekog živog.

Ponovo sam pogledao prema onome što je Salap nazvao repni deo oluje. I na toj strani bilo je mnogo otpada, komada dasaka, začvorenih konopaca i nekoliko okruglih predmeta koji su mogli biti stezalice ili podupirači... ili nečije glave.

Pokušah da ustanem, ali poklopac se opasno nakrete, pa se žurno ponovo spustih na sve četiri. "Širla!" povikah. "Salape! Kapetane!"

Odgovoriše mi dva-tri slaba glasa. Među njima je jedan bio ženski - suviše promukao da bih ga prepoznao. Zgrabih komad daske od lizbusa i počeh da veslam ka glavama. Nespretno sam išao u cik-cak sve dok nisam otkrio koji deo poklopca je najbolje proglasiti za pramac.

Oluja je ispunjavala istočni horizont, sa stubovima smeđe magle koji su se dizali uvis, razdvajajući se na pramenove, a potom bi ih ponovo usisali sivi oblaci sa obe strane. Bila je na oko pet milja od nas. Veslao sam i gledao kako slučajni scioni čiste sa površine vode preostale smeđe pločice, i pokušavao sam da shvatim šta se dogodilo, kako smo preživeli, ali još nisam bio u stanju da jasno mislim.

Troje ljudi držalo se za tanak križ nebesnika. Nisu mogli da se svi oslone punom težinom, jer bi potonuli, pa su dvoje plivali, a treći se odmarao. Promuklo su me zvali, glasovima nalik na kreštanje, kroz pljuskanje i šištanje otpada na blagim talasima.

"Olmi", reče neko od njih i ostavi križ da zapliva ka mom splavu.

Videh da je to Šatro i veoma se razočarah. A onda ugledah Širlu kako se drži za križ, lica zamazanog smeđom masom, kose ulepljene u pramenje, ali živa, i dočekah Šatra dobrodošlicom kao da mi je najbolji prijatelj. Zajedno smo veslali ka križu, rukama i onom daskom, a ka nama zapliva Salap, samo u crnim pantalonama. Širla pruži ruku i ja je povukoh na drugu stranu. Četvoro je bilo suviše i poklopac poče da tone, pa skočih u vodu da bi se njih troje što bolje smestilo dok sam se ja držao za ivicu.

Bili smo suviše iznureni i emocionalno iscrpljeni da bismo mnogo pričali. Širla me uze za ruku i pogladi je, gledajući me raširenim, zgroženim očima i uz slabašan osmeh. "Kuda?" upita, kašljući.

"Kuda bilo", odgovorih.

Šatro je tupo piljio preko nas.

"Jesi li video Rendala ili kapetana?" uspe da upita Salap, balansirajući na nesigurnom splavu.

"Ne", rekoh.

"Ostali", reče Salap. "Možda su progutani..."

"Nas je ispljunula", reče Šatro. "Video sam. Zid se razdvojio i pustio nas da prođemo."

"Tek pošto nam je pojeo brod", reče Širla.

"Sitna trunčica koja mu nije trebala", reče Salap. Polegavši po poklopcu, najzad u mogućnosti da dišu bez gutanja vode, izgledalo je da su malo živnuli. Voda se brzo hladila posle prolaska oluje. Uskoro će biti ledena. Sunce je, opet, bilo snažno i ubrzo će početi da nas peče.

Salap se zagleda u sve dalju masu oblaka, čkiljeći. "Čitav pohod", reče i odmahnu glavom, nepomičnog lica.

Dugo smo svi ćutali. Pokušao sam da osetim nešto, tugu ili oduševljenje što sam preživeo, ali misli su mi bile ispreturane i ništa nisam jasno osećao.

"Kuda sad?" ponovo upita Širla.

"Nikuda", reče Šatro.

Sa nekoliko desetina metara od nas začu se još jedan glas. U naglom naletu energije poređasmo se tako da plivamo i guramo poklopac ka novom glasu. Ervin Rendal ležao je na velikom komadu oplata, pet metara dugačkom i dva širokom, sa još nekoliko

preostalih rebara. Sve zajedno plivalo je na vodi, a on je ležao odozgo. Brzo privezasm o naš poklopac za taj veliki deo korita i svi se izvukosmo iz vode.

"Kapetan je mrtav", reče Rendal. "Video sam njegovo telo pre nego što nas je oluja ispljunula."

Salap umorno protrlja obraze dlanovima i klimnu glavom. Njegove opuštene usne i duboke crne oči pitale su i bez reči. Šta možemo?

Polegasm o da u razmišljanju provedemo svoje poslednje sate na ovom, a možda i na svim svetovima.

Noć je donela veliko olakšanje. Bili smo strašno žedni, a sunce nam je samo otežavalo položaj. Blago smo se njihali na talasima pod večernjim nebom boje istopljenog metala, pod vedrim nebom, a voda nas je zapljuskivala, prvo bolno ledena, a potom otupljujuća. Salap i Širla uspe li su da odspavaju neko vreme. Kroz zvezdanu noć proletelo je nekoliko malih meteora. Bio sam mrtav umoran, ali nije mi se spavalo. Bio sam potpuno svestan da smo izolovani koliko je god moguće, na retko naseljenom svetu, i da je smrt jedini mogući ishod.

Rendal se nije slagao s tim. Odgovorio je na moje neizgovoreno mirenje sa sudbinom. "Znaš, oni parobrodi su još tu."

Šatro poč e da gunđa. Nisam hteo da se upuštam u raspravu. Usta su mi bila suva i jezik mi se toliko lepio za nepce da sam mislio da ću se ugušiti. Okeanske vode Lamarkije deluju isušujuće. Kalijumove soli i drugi minerali stvorili su mi pokoricu po rukama i nogama.

"Mogli bismo da uhvatimo nekog sciona", reče Rendal promuklim glasom. "A trebalo bi i da malo veslamo i potražimo ostale."

Nisam odgovorio. Nismo imali alat, nismo imali mamac koji bi provukao scione - sve smeđe pločice koje je ostavila oluja bile su pojedene pre mraka. Mogli smo i mi da ih pojedemo, da smo bili dovoljno prisebni da ih pokupimo iz talasa.

"Žedan sam", mrmljao je Šatro. Sklupčao se na ivici splava i zaspao, glasno hrčući u naletima svakih nekoliko minuta.

Čuo sam da nesreća donosi izuzetnu jasnoću u mislima. Ja sam osećao samo slojeve guste, preleptene paučina umesto mozga.

Umreću sasvim prijatno: pošto sam bio suviše zaglupljen da bih se ičega sećao, smrt će se dočepati samo tupog trenutka nekog nepovezanog bića. Olmija ionako više nije bilo.

Jedva da sam pomislio na svoje dužnosti prema Čičku. Porodica, Nexus, čak i sam Heksamon - tajne dužnosti - činili su mi se kao napola zaboravljeni snovi.

"Kapetan je bio dobar čovek", reče Rendal.

Salap se probudio. "Jeste."

Šatro i Širla još su spavali. Privio sam se uz nju da se ugrejem, a ona je jeknula u snu, ali nije otvorila oči.

"Voleo bih na na ovom svetu ima više takvih", nastavi Rendal.

"Lenk je tako odlučio", reče Salap neutralnim tonom. "Najbolji divarikati. Vrlo malo takvih kao kapetan i kao mi."

"Sudbino sačuvaj", reče Rendal; ponovio je to nekoliko puta, sve tiše, pre nego što je zaspao.

"Olmij", reče Salap. "Zanima li te zver-oluja?"

Nisam znao da li Olmija nešto zanima ili ne. Meni nije bilo naročito važno.

"Imam u glavi shemu njene anatomije", reče Salap. "Okvirne anatomije. Sinulo mi je dok sam spavao."

"Dobro", zakreštah.

"Središnji ponor, nalik na oko oluje, pun ledenih bregova. Vazduh i voda se spajaju, snažno mešaju, stapaju kako bi kontrolisali energije koje se koriste za stvaranje sciona u unutrašnjosti. Repni deo mora da je ogromna fabrika hranljivih materija, koje se uzgajaju unutar oluje, a zid od noževa ih žanje. Scioni, možda oni koji više nisu od koristi - istrošeni od delovanja unutrašnje oluje - bivaju žrtvovani, pretvoreni u smeđe pločice, koje se odnose u gornje slojeve i rasipaju, mnogo kasnije, po kopnu... ili već tamo gde je oluja sklopila savezništvo sa drugim ekosima. Siguran sam da je oluja poseban ekos, sam za sebe. Gospodar ovog podurčja Darvinovog mora."

Nejasno pomislih kako on dugo priča.

"Verovatno mi nismo bili ukusni", zaključio on i ućuta.

Još meteora. To je značilo da u sistemu Lamarkije postoje komete i drugi otpadni materijal, a ne samo pet planeta koje su otkrili

prvobitni istraživači. Nije bilo asteroidnog pojasa; sve je privukla divovska Pacifika, vidljiva i sada kao blistavoplava tačka, najsjajnija od svih na nebu. Zbunilo me je takvo razmišljanje. Nisam imao pojma otkuda mi to.

"Znaš li mnogo o ser Rendalu?" upita kasnije Salap, prekidajući moje razgledanje zvezda, što sam već mnogo puta učinio, pošto bih svaki put zaboravio šta sam malopre video.

"Ne", rekoh. "Dopada mi se." To mi se činilo kao ljubazna izjava, mada besmislena.

"On ima visoko mišljenje o tebi. Ali veruje da si nešto posebno. Veruje da si nedavno stigao sa Čička."

To je bilo dovoljno zanimljivo da probudi nekoliko moždanih ćelija, i uložio sam napor da se usmerim na to što Salap priča.

"Čuo je to od Tomasa, disciplinca u Kalkuti. Mnogi ljudi na visokim položajima očekivali su takvu pojavu... Rendal mi je rekao da si drugačiji, da ima u tebi smirenosti kakva ovde inače ne postoji. Upotrebio je neke šifrovane reči... Da, i ja ih znam. Pripadao sam adventistima, pre mnogo godina. Kao student u Džakarti."

"Adventisti", zakreštah.

"Čekali smo da Heksamon otvori novu kapiju. Da je kapija i bila otvorena, Lenk bi verovatno znao za to, pošto ima preostalu ključnjaču. Uvek je drži uza se."

"U Mesečini je bio jedan starac", rekoh. "Kad sam ga našao, mislio je da sam sa Čička." Nasmejao sam se, što je stvorilo neprijatan zvuk, negde između kreštanja i lajanja. "Voleo bih da jesam", rekoh. "Neko bi došao da me spase. Kapija bi se otvorila tačno nad nama." Opisah drhtavim prstom krug pod zvezdama.

"Rendal te je doveo na brod i unapredio te, toliko je bio suguran."

"Oh."

"Vrlo malo ljudi zna da smo mi bili adventisti. To ne pomaže u karijeri."

Rendal se promeškolji, a Širla poče da mi se pribija uz grudi. Salap, nejasna senka pod zvezdanim svetlom, podiže prst na usne. "Samrtnici svašta pričaju. Gluposti. Ispovesti."

"Šta je glupost?" upita Rendal.

Niko mu nije odgovorio. Širla se protegnu i pri tom gurnu nogu u

ledenu vodu. Brzo se trгла.

"Nema brodova?" upita.

"Nema", rekoх.

Šatro prestade da hrče i naglo sede. "Je li neko pokušao da me gurne?" upita, iskolačenih očiju.

"Ne", reče Širla. "Ali ja sam spavala."

"Imam prava da budem ovde koliko i vi."

"Svakako", blago reče Širla, kao da ga teši.

"Još sam snažan", reče Šatro, tresući glavom, kao umorni bik.

Rendal se naže i pogladi ga po ramenu, kao da je dete. Šatro ga pogleda ispod oka, namršten, i zagnjuri glavu među kolena.

Zora je bila još daleko. Širla i ja smo se zagrlili, Salap je povremeno pričao o građi oluje, a Šatro je ćutao. Rendal je sedeo na splavu, mrdajući nožnim prstima.

U neko doba noći, voda oko nas poče da šapuće, i iz mora se promoliše dugački, zatupasti vratovi ili debla. Paperjasti oblaci prošarali su ono što bi stari kauboji nazvali nebo boje surutke, lebdeći pod ozvezdanim crnilom. Visoka obličja blistala su pod svetlošću zvezda, stajala su mirno, strpljivo, i morao sam da pomislim da ih zanimamo upravo mi. Podigoh ruku. "Slobodno gricnite. Znaćete ko sam."

Ali oni samo skliznuše nazad u vodu, i šapat niskih talasa prestade.

Pred jutro me je zahvatila grozničava jasnoća.

14.

Nebo na istoku postalo je žućkasto, potom bakarno, i onda poče da širi bledoplavu boju ka zapadu. Nekoliko poslednjih ostataka oblaka povuklo se ka jugu, nad nama nije ostao nijedan. Mirno vreme kakvo uvek ostaje iza zveri-oluje postajalo je promenljivije.

Video sam svoje drugove, otrgnuti ostatak 'Obazrivog', nešto jače talase oko nas, oštrinom kao na preciznom crtežu, a svaka linija kao da je blago pulsirala i šuštalala mi u ušima. Bio sam potpuno uveren da nećemo umreti. Ovde se igrala velika drama, a mi smo bili u njenom središtu: otvarač kapija smestio me je u izuzetno zanimljiv događaj, u očovečenje Lamarkije. Ljudi će nastaniti planetu tačno do polovine njenih mogućnosti; čovekolika bića popuniće drugu polovinu. Granica će biti na polutaru. Odabrao sam severni deo za ljude, da bih izbegao zabune. Kao da sam čuo Šimčiska kako mi priča pojedinosti. Vreme se pobrkalo i neki događaji dešavali su se pre nego što bi došlo njihovo vreme u nizu sekundi, a neki su se dešavali kasnije.

Zakasnio je Salapov promukli uzvik da vidi brod. Naravno da vidi, pomislih. To je neizbežno. Ako nećemo umreti, mora doći brod.

"Jedan, dva, tri", govorio je on. "Četiri broda. Dva parobroda i dve škune, sa jarbolima napred i nazad... Mora da su iz Atine. Oni tamo vole škune."

Nezainteresovano pogledah u pravcu njegovog prsta. Dve pruge dima dizale su se visoko nad hladnim, nepomičnim morem, a za njima, možda vučeni, jedara mlitavih ili savijenih, još dva jedrenjaka. Bili su sasvim blizu - možda na milju od nas. Salap ustade. Šatro ga povuče za iscepane crne pantalone, moleći da sedne.

"Ako imaju parobrode, znači da su brionisti", govorio je Šatro, saginjući se.

"Oni su nam jedina nada, ko god da su", reče Rendal i nespretno ustade, opasno zanjihavši splav, da se pridruži Salapovom mahanju.

Širla ih je gledala, otvorenih usta da joj suve usne ne bi pucale pri svakom dodiru. Izgledali smo jezivo, pokriveni belom pokoricom soli, kose ukrućene i uspravljene.

"Neće nas videti", očajno reče Šatro.

"Okreću se", reče Rendal i iskezi se na nas kao dečaćić koji je ugledao oca kako stiže kući.

"Verujem da su nas videli", složi se Salap.

Sve neizbežno.

Brodovima je trebalo pola sata da nas okruže i pošalju čamac za spasavanje da nas pokupi. Parobrodi su imali po stotinu metara dužine i oko dvadeset pet metara širine: bili su to najveći brodovi koje sam ikada video na Lamarkiji. Njihovo prostrano, ispupčeno, belo obojeno korito bilo je načinjeno od debelih dasaka, ali veći deo površine prekrivale su dugačke metalne trake. Svaki brod imao je dvocevne topove napred i pozadi, i po jedan dimnjak. Iznutra se čula moćna tutnjava snažnih motora. Brodovi su bili kabasti i nimalo lepi, ali izgledali su izdržljivo.

Kraj ograda od konopca stajali su muškarci i žene u sivim i crnim uniformama, gledajući nas i pričajući među sobom dok su sa jedne škune spuštali čamac.

Škune su opustile tegljačke kablove. Vetar je jačao, i posada je postavljala široka jedra, spremajući se za dalji put čim nas ukrcaju. Škune su bile uže od 'Obazrivog', ali nisu bile toliko široke, i izgledale su brze, nalik na vitke hrtove u poređenju sa parobrodima, snažnim mastifima širokih grudi.

Kad se čamac približio, Širla kleče na daske, ruku prekrštenih na grudima. U čamcu je bilo pet osoba, četvoro veslača i punačak muškarac na pramcu, sav u belom i sa malom crnom kapom.

Parobrodi su na belom pramcu imali brojeve, '34' i '15', ali ne i ime. Škune su se zvale 'Koragos' i 'Krava'. Činilo mi se da tako lepom brodu ne odgovara ime 'Krava'.

Debeljko nam mahnu sa pramca, veselo se smešeći. "Koji brod i iz koje luke?" upita kad su prišli na dvadeset metara.

"Obazrivi', iz Kalkute", reče Rendal.

"Šta se desilo?"

"Potonuli u oluji", objasni Rendal.

"Kada?" upita čovek, sa licem punim saosećanja.

"Juče. Možda prekjuče."

"Tri drveta, puna jedra?" upita čovek.

"Da", reče Rendal.

"Videli smo vas, a videli smo i oluju. Užasna stvar. Izvukli smo se iz njenih kandži baš kad smo vas izgubili iz vida."

"Vaši brodovi?" upita Rendal, baš kad je čamac pristao uz naš splav. "Nismo videli škune."

"Bili smo pozadi. Parobrodi izgledaju ružno, ali su brzi, pogotovo kad nema vetra."

"Ko ste vi?" upita Šatro.

"Iz Atine smo", reče debeljko; kao da mu je bilo neprijatno. "Idemo za Nadervil. Parobrodi su pratnja. Povučeni su sa položaja oko Džakarte, koliko sam shvatio. Ja se zovem Čarls Ram Keo." Pružio je ruku i Rendal je protrese. Potom su nam pomogli da se ukrcamo. Tek kad smo se našli u čamcu, videli smo koliko je naš splav bio slab. No, to je bilo poslednje što ćemo videti od 'Obazrivog', i kad su nas veslači povukli ka 'Koragosu', osetih tugu. Širla je ostala blizu mene, prihvativši čašu vode iz vrča, dok se sitna ženica zabrinutog lica raspitivala za naše zdravlje, šta smo imali za jelo, i svašta još. To je bila Julija Sand, brodski lekar na 'Koragosu'.

"Ne bi nas potopili", mrmljao je Šatro. Salap se strašno uozbiljio i ućutao. Pitao sam se da li je primetio nešto što je nama promaklo.

Rendal je bio sav razdragan. "Vi ste pravi poklon vetrova", reče Keo, pijući iz šolje prema uputstvu: malim gutljajima.

Već smo se približili većoj škuni kad se Salap saže da mi šapne na uho: "'Koragos' znači horovođa. To je brod Sposobnog Lenka."

Potom se povukao. Keo i Rendal načuli su njegov šapat, i debeljko kao da se još više postideo. "Moraćete da pođete sa nama, naravno", reče. "Verovatno znate šta se dešava."

"Je li Lenk na brodu?" upita Rendal.

"Jeste", reče Keo.

"Ide u Nadervil... Da pregovara sa Brionom", dodade Salap.

Keo nije odgovorio.

Popeli su nas na palubu u nosiljkama i smestili po palubi. Ostali brodovi već su pošli dalje. Sada su se razvili preko više od milje vode, a parobrodi su prednjačili.

Lenk ide na pregovore.

15.

'Koragos' je bio ozbiljan brod. Od sedamdeset osoba na njemu, posada se sastojala od trideset mornara prve klase, pet novajlija (svi su bili deca uglednih Atinjana, kako nam rekoše) i petnaest zanatlija i oficira. Preostalih dvadesetoro bili su savetnici, diplomate i pomoćnici, a, naravno, bio je tu i sam Lenk. 'Krava' je imala četrdeset članova posade i još petnaest diplomata.

Nisu nam nametnuta nikakva ograničenja, osim što nismo smeli da gnjavimo Sposobnog Lenka ako ga sretnemo na palubi, što je bilo malo verovatno. On je većinu vremena provodio u najvećoj kabini, u kapetanovim odajama u pramčanoj nadgradnji, u društvu svojih savetnika i diplomata, radeći danju i noću, kako reče Keo. Po tome su Rendal i Salap zaključili da brodovi zaista idu za Nadervil.

Pod krmom su obitavali oficiri i odabrani, najugledniji gosti. Posada je noćivala u potpalublju sredine broda. Ležaji na 'Koragosu' bili su popunjeni. Dali su nam novu odeću, a Rendal, Šatro, Salap i ja dobili smo mesto u posebnoj kabini koju su pre toga zauzimala trojica mlađih mornara prve klase. Nismo saznali kuda su oni prešli. Širla je delila kabinu sa dve žene-mornara.

Bili su vrlo učtivi prema nama, a uskoro sam otkrio i zašto. Keo, koji je određen da se stara da imamo sve što nam treba, obavestio nas je da je Dobri Lenk veoma potresen vestima o gubitku kapetana Kajzer-Baha i 'Obazrivog'. "On veruje da bi nam kapetan otvorio oči pred Lamarkijom", reče Keo, stojeći u našoj kabini i dajući nam pantlaone i košulje. Salap je prilično nezadovoljno odmeravao novo odelo - nije bilo crno, a ni komotno - ali obukao ga je bez reči. "Sposobni Lenk želi da lično čuje izveštaj o njegovim otkrićima."

"Izgubili smo sve dokaze", reče Salap. "Ipak, zahtevam prijem kod Dobrog Lenka, u ime kapetana Kajzer-Baha."

"Siguran sam da on planira da vas sve primi", reče Keo. "Večeras ćete jesti sa oficirima i posadom. Ukoliko želite, odmah množete dobiti obrok u kabini." Vedro nam se nasmešio, kao da je stjuard koji dočekuje putnike na luksuznom krstarenju. "Drago mi je što čujem da vam mučni događaji nisu narušili zdravlje."

Šatro pažljivo dodirnu prstom crveno lice i trže se. "Šta će se desiti u Nadervilu?" upita on.

Keo odmahnu glavom. "Nije moje da to kažem. Na kraju se svakako vraćamo u Atinu."

Rendal završi oblačenje i ustade, sagnuvši se da izbegne grede na niskoj tavanici. "Moram da podnesem kapetanu i prvom oficiru izveštaj o gubitku broda", reče.

"Naravno. Ugovoriću vam za sutra zvanično saslušanje."

"Nema ničije krivice, nema razloga za istragu", tiho reče Rendal. "Oluja nam je uništila brod. Kapetan je učinio sve što se moglo."

"Siguran sam u to", reče Keo, onoliko ozbiljan koliko je najviše mogao. "Naravno, moraćemo da prijavimo gubitke brodskom odboru u Atini."

Rendal mračno klimnu glavom.

Keo upita šta nam je još potrebno. Šatro upita može li dobiti sok od lizbusa. "Za opekotine", reče, pritisnuvši prstom podlakticu i ponovo se trgavši. Svi smo bili crveni, a koža nam je bila u jednom stanju od sunca i izlaganja vodi.

"Siguran sam da imamo nešto slično", reče Keo i zatvori vrata za sobom.

"Sve je to okolišenje", reče Šatro kad Keovi koraci odmakoše niz hodnik.

Salap potapša tanak dušek i ćebe na gornjem ležaju, proviri kroz jedini prozorčić i podiže keramički lavor.

"Hoćete li mu reći za kosture?" upita Šatro.

"Da", reče Salap.

Šatrovo lice na to se naprosto uruši, i on ga pokri rukama; nije plakao, samo ga je snažno trljao, kao da želi da obriše opekotine i sve što se dešavalo proteklih dana. "Sve za šta smo radili. Moja obuka, obrazovanje..."

"Imamo sreće što smo živi", reče Rendal.

Dodirnuh Šatrovu mišicu, uznemiren time što je činio sebi.

"Pusti me na miru", zareža on i odmače se.

"Molim te", reko, "nemoj tako da trljaš lice."

"Šta te briga?" obrecnu se on, ustajući sa donjeg ležaja i lupivši glavom o gornji.

"Dosta", reče Salap. "Zašto si toliko besan na tog čoveka?"

Šatro je za trenutak ćutke stajao, mlitavo opuštenih ruku.

"Sada smo svi jednaki", suvo reče Rendal. "Hajde da se što pre naviknemo na to."

"Potrajaće dok se vratimo u Kalkutu", reče Salap.

Šatro ode do prozora i zagleda se u okean, lica crvenog kao paradajz od sunčevog sjaja.

"Zahtevam da budem oslobođen ugovora", reče. "Možda ću potražiti posao u Nadervilu." Osvrnuo se ka nama. "Siguran sam da im trebaju istraživači."

"Najverovatnije", složi se Rendal. "Mada ne verujem da će se Dobrom Lenku to svideti."

Šatro samo odmahnu rukom. "On ide u Nadervil da se preda", reče. "Ne dolazi Brion kod njega."

I opet je rekao ono što je svima bilo odavno jasno.

Po podne, posle ručka koji se sastojao od pravog žitnog hleba i usoljenog crvenog sira - divan specijalitet iz Tasmanove silve - šetao sam brodom sa Širlom, razgledajući ljupke oblike 'Koragosa', diveći se lepoti Lenkovog ličnog broda. Govorilo se da je Lenk odbio savetnike kada su mu prvi put predložili ovakvu raskoš, i da su im trebale godine da ga ubede da se predomisli. Bilo mu je potrebno da udobno putuje, sa ljudima neophodnim rastućoj upravi čiji je i dalje bio i duhovni i politički poglavar. Njegovo prisustvo na brodu davalo je 'Koragosu' ono što je nedostajalo 'Obazrivom': osećanje veličine. No, i po obliku i jedrima 'Koragos' je i sam za sebe bio veoma lep i funkcionalan.

Zapravo, obraćao sam mnogo manje pažnje na brod nego na Širlu. Između susreta sa radoznom posadom, koja nas je pozdravljala i pitala nas za zdravlje, šetali smo ćutke, rame uz rame. Više nije bilo Soteria da nas uhvati u 'labavom' niti Talije da nam materinski prebacuje, a nismo imali ni osećanje dužnosti niti cilja; svega smo se oslobodili.

Gotovo da smo se oslobodili i sopstvenih života, a to je začelo u meni nešto što nisam mogao ni da zanemarim ni da opravdam - želju za neposrednim potvrđivanjem. Život mi je bio suviše dragocen

da se ne bih vratio na osnovu svega, a Širla je bila oslonac te osnove: žensko društvo.

Nisam mnogo razmišljao koliko daleko smemo da odemo. Pramac je bio očigledan. Ako i kada bude pravi trenutak, vodiću ljubav sa njom.

Dok smo šetali, gledao sam Širlu novim očima. Nije bila ni lepa ni ružna; lice i ruke crvene od sunca, koža sjajna od melema (počela je da se ljušti), široki kukovi, noge kratke, ali lepo oblikovane, dugačak trup i vrat, okrugla glava i lice, kosa, naravno, upropašćena, smeđe oči, sitne, ali žive i usmerene; izgledala je spremna da u svakom trenutku postane satirična ili kritična, ali nije to učinila. Po pokretima i ono malo izgovorenih reči delovala je vrlo ranjivo, vrlo otvoreno.

Na pramcu, daleko od redovnih aktivnosti posade, zagledali smo se u prostrano plavo more, oblačno, mlečnobelo nebo i nejasno sunce. "Jesi li ikada pomislio na to da smo mogli da umremo?" upita me, čkiljeći, sa polugrimasom na licu.

"Zašto?" upitah.

"Drugovi su nam poginuli. I kapetan."

"Nema nikakvog razloga da im se i mi pridružimo", rekoh, možda suviše oštro.

"Pitam se..."

"Nemoj", rekoh, iznerviran. "Takve gluposti samo još više komplikuju stvar. Ovde smo jer smo preživeli, uz sreću i mnogo napora. Ne možemo biti krivi za njihovu smrt."

"Hoćeš li ti ikada biti deo nečega?" upita me ona, ispitivački me gledajući.

Nisam mogao da iskreno odgovorim.

"Oduvek si bio strašan rizik, ser Olmi", reče ona, odvrativši pogled.

Pokušao sam da skrenem razgovor na drugu stranu. "Zapravo sam imao neverovatnu sreću", rekoh.

"Zašto sreću? I zašto nikad..."

"Imao sam sreću da dobijem mesto na 'Obazrivom'. Imao sam sreće da preživim brodolom. A sada imam tu sreću da plovim za Nadervil sa Sposobnim Lenkom."

Nije mogla ni da nasluti koliko je u tome istine. Ako je trebalo da

se nađem u središtu događaja, mnogo puta sam se našao u izuzetno prigodnim situacijama. Otvarač kapija pogodio je metu naprosto natprirodnom veštinom.

Ona sumnjičavo nadu obraze. "To baš nema mnogo smisla."

"Imam sreće što sam sa tobom." Eto; manevrisanje je upravo ponovo počelo.

"Hoćeš da mi vidiš sise?" upita ona, mrtva ozbiljna.

Opet se nasmejah; i ovog puta ona zažmiri od bola.

"Ti si divna", rekoh.

"Znaš li šta sam mislila kad sam to rekla?" upita ona.

"Ne baš."

"Očito. Šalila sam se, a ovog puta sam ozbiljna. U redu?"

Ostao sam bez reči.

"Ser Olmi, ko god da si, šta god da želiš, mislim da znam nešto o tebi, nešto sasvim sigurno. Gotovo smo umrli. Zato smo napaljeni. Tvoje telo me želi. Želiš da me odvedeš negde nasamo, ali prvo moramo da obavimo društvenu šetnju po palubi. Tvoj um misli da će ovo biti nebitna veza, i da će to biti dovoljno, i da sam dovoljno slaba, i da te moje telo dovoljno želi da bi se to desilo." Dok je to govorila, malo se namrštila. "I ne grešiš."

"Tvoje telo me želi?"

Klimnula je glavom. "Kad bude pravo vreme. Sada nije, naravno, jer smo veoma umorni, i jer sam ja tužna. Ali to će me proći. A kada prođe, bolje kaži 'da' i pristani kad te sledeći put pitam, ili nikada više nećeš imati prilike za to."

Uprkos svom mom iskustvu sa ženama, nikada nisam imao posla sa tako analitičkim i rečitim pristupom. Među ljubavnicima na Čičku, stotine godina svemirske civilizacije, uz najvišu tehnologiju i najbliže veze, najprefinjenije kulturno obrazovanje, na kraju su proizveli toliko mnogo prijatnih načina da se partneri spoje u činu fizičke ljubavi, da je, kako mi se sad činilo, izgubljeno mnogo zanimljivosti iz ovakvih saopštenja.

Prvi put naslutih zašto sam raskinuo veridbu u Aleksandriji.

Zagledah se preko ograde.

"Izgubljen si", primeti Širla.

"Nije mi prvi put", rekoh.

"Moje sise", nastavi ona, "nisu moja najbolja odlika."

"Koja je tvoja najbolja odlika?" upitah.

"Moje srce", reče ona. "To je snažno srce. Moglo bi da kuca sa tvojim."

Osetio sam da mi se vreline širi iz obraza do grudi, a potom u prepone. Nalazio sam se pred prirodnim genijem.

Pošto smo bili brodolomnici, svi su se ponašali prema nama vrlo pažljivo, kao da smo duhovi ili mali zlokobni bogovi. Na Lamarkiji brodolomnici retko preživljavaju. Ljudi je na ovom svetu malo i raštrkani su. Ako izgubiš brod, izgubio si i život. Ipak, oficiri i političari bili su sasvim učtivi prema nama, i tokom prve večere, u prepunoj kantini, Rendal ispriča našu priču okupljenim oficirima i zanatlijama.

Kapetan, sam Lenk i većina njegovih pomoćnika nisu prisustvovali tome, ali Lenk je poslao svog zamenika, mršavu ženu srednjih godina po imenu Alrika Fasid, koja je slušala Rendalovu pripovest ozbiljno i napeto.

Nije pomenuo čovekolike kosture, po dogovoru sa Salapom, koji je smatrao da tu vest treba da čuje samo Lenk. Podozreo sam da se nadaju kako bi tom vešću osigurali još jedan pohod, kad ove nevolje prođu. Kad je priča završena, prvi oficir, visoka, dobro građena žena po imenu Helmina Lehovic, nazdravi 'preživelim, jednom i svima'.

Trojica stjuarda brzo raščistiše stolove i poslužiše oštro tasmansko vino u kristlanim čašama. I dalje se nisam navikao na lamarkijska alkoholna pića, ali Salap, Rendal i Šatro toliko su uživali da su se ostali muškarci i žene smešili. Širla je prihvatila čašu, ali jedva ju je dodirnula.

Svetiljke nad dugačkim stolom njihale su se zbog blagih talasa. Mornari i novajlije stajali su kraj zidova da slušaju.

"Vaša priča je mračna", reče Fasid dok smo čekali tradicionalnu novu zdravicu. "To što ste preživeli pravi je dar sudbine. Vaša hrabrost treba svima da nam bude primer."

Svi podižu čaše.

"Osim gubitka dobrih ljudi, najveći gubitak jesu mudrost i znanje", nastavi ona. "Sam Lenk je podržavao kapetana Kajzer-Baha u njegovim naporima."

Pažljivo sam je gledao, ali ona je bila suviše iskusna da bi otkrila nešto više o sebi. Kao i drugi najbolji političari koje sam video, izgledala je potpuno prisutna i stvarna, ali je malo šta odavala. Učila je svoj zanat u teškim vremenima, kraj kolena gospodara.

Dok smo izlazili iz oficirke kantine, prišla je Salapu i šapnula mu nešto na uho, a onda se žurno udaljila. Salap se približi Rendalu, koji je stajao u uglu sa mnom i Širlom. Šatro je ostao u senci dovratka. Kada smo ostali sami na palubi, pod svežim, mirnim vetrom, Salap reče: "Sposobni Lenk želi da nas vidi kasnije, oko ponoći."

Širla uzdahnu. Još smo bili veoma umorni.

"Želi naš savet", nastavi Salap. "Postoje uznemirujuće vesti iz Hsie, iz Nadervila. Lenk je sa sobom poveo samo jednog stručnog istraživača, misleći da će ovo biti isključivo političko putovanje. Možemo da budemo od koristi."

"Da li da im večeras kažemo šta smo videli?" upita Rendal.

Salap se namršti i nakrenu glavu. "Ne znam. Sve mi ovo deluje pogrešno."

Imali smo četiri sata od večere do zakazanog sastanka sa Lenkom. Pošto je bilo lepo vreme, na noćnoj dužnosti bilo je malo posade. Širla i ja opet se prošetamo palubom, uglavnom ćuteći i tražeći usamljeno mesto. Blizu pramca, iza ormana za opremu, u senci je ležala bala vlakana. Oba meseca su zašla, pa smo sedeli samo pod svetlošću zvezda, i posle pet minuta razgovora bez uznemiravanja, svukosmo jedno drugo onoliko koliko su zahtevali opreznost i potreba.

Prihvatila me je sa napetom i željnom spremnošću koja mi je bila veoma uzbudljiva. Retko sam vodio ljubav tako jednostavno i brzo - moda i stoleća razvoja na Čičku dali su seksu bogatu skalu preлива, strogo određenih kao ceremonijal proslave. Širla ih nije poznavala. Kao što je rekla, njeno telo me je želelo, i to je bilo više nego dovoljno. Kada smo završili, lice joj je bilo vlažno od znoja i suza, i blistalo je pod svetlošću zvezda. Kad smo povratili dah, nespretno se obukosmo u tami.

"Odavno nisi ovo radio", reče ona.

"Otkud znaš?"

"Jesi li?"

"Nisam", priznah.

"Nisam ti sve pokazala", reče ona.

"Šta, sise?" upitah, ali lice mi je bilo u senci i nije mogla da vidi da se smešim.

"Ne, idiote", nežno reče ona. "U mom selu, kada žena odabere muškarca..."

"A ne obrnuto?"

Položila mi je prst na usne. "Kad se to desi, napravimo lep piknik i poneseemo korpu sa hranom u silvu, nađemo otvoreno mesto, možda ispod katedralnog drveta, raširimo ćebe... Ja pitam za tvoju porodicu, ti pitaš za moju. Razgovaramo o zajedničkim prijateljima, o našim planovima. Pravilo je da ubrzo dobijemo decu. Razgovaramo o tome."

"Upoznao sam jednu ženu koja se gnušala što je pretvorena u majku-inkubator." Čim sam to rekao, shvatih da je moralo zvučati pogrešno. Govorio sam kao pridošlica. Širla je neko vreme ćutala.

"Ko je to bio?" konačno upita.

"Zapovednikova tašta. U Kalkuti."

Sedeli smo na improvizovanoj postelji. Širla je dokono gurala vlakna nazad uz balu. "Neke žene tako misle. Možda i više njih."

"A ti?"

Ona podiže pogled. Oči su joj svetlucale u mraku. "Mislim da će Lamarkija biti nova Zemlja", reče. "Ne znam zašto, ali vidim kako ćemo ovde napredovati... Uprkos onome što je Salap našao."

"Znači, neće ti smetati da imaš mnogo dece."

"Još ih nemam", reče ona. "Da li bi tebi smetalo?"

Nikada nisam ni pomislio na decu. Razmnožavanje je na Čičku bilo još prefinjenije i obrednije nego seks; većina gešelskih parova odlučuje se za vanmaterično rađanje. Isto i mnogi Naderiti; to je čistije i svakako bezbolnije. Ali meni se to nije činilo stvarno. Bio sam premlad za oca. Jedna od veštačkih sposobnosti koje nisam uklonio iz svog tela bila je svestan izbor mogućnosti oplodjenja.

"Ja sam prvi pitao", rekoh. Grlo mi se steglo i zakašljao sam se.

"Unervozio si se."

"Valjda. I treba."

"I ja sam nervozna. Oduvek sam bila pomalo čudna. Ne znam

trebaju li svetu deca kao što sam ja."

"Svi tako misle", rekoh, mada nisam imao pojma.

"Moje sestre ne misle. Već su okružene buljukom dece. U svakom slučaju..." Uhvati me za ramena i blago steže. "Nisam ovo uradila da te obavežem."

Nisam odgovorio. Nisam mogao da joj kažem koliko ja ne smem da se obavežujem.

"Ali nikada se nisam ni čuvala. Poštujem Lenkova pravila. Pomalo sam zbunjena što je on na istom brodu sa nama..."

Odjednom zamislih Lenka kako lično podstiče Širlu na množenje.

"On je svakako veoma ozbiljan čovek", nastavi ona. "I star. Sve ovo mora da ga iscrpljuje."

"Šta, što nas je sreo ovde?"

Uštinula me je za nos. "Uvek sam imala loš ukus za muškarce."

Salap, Rendal, Šatro, Širla i ja išli smo dugačkim hodnikom ka Lenkovim odajama. Keo nas je dočekaao na sredini broda. Ukrasi su na 'Koragosu' bili sve lepši kako smo se približavali pramčanom delu. Zidovi su se presijavali u crnoj, sivoj i smeđoj boji, zbog ukrasa od nekog tasmanskog arborida koji nisam mogao da prepoznam. Elektirčno svetlo sijalo je na svaka dva metra, osvetljavajući elegantan tepih sa utkanim cvetnim motivima sa Zemlje. Naši prigušeni koraci trgli su stražara koji se ukrutio u mestu, sa kratkom, širokom puškom u krupnim, smeđim šakama.

"Ovo je prvi put u našoj istoriji na Lamarkiji da je Sposobni Lenk smatrao potrebnim da ima naoružane stražare", objasni Keo, klimnuvši glavom stražaru, koji nas je odmerio praznim, nepomičnim pogledom. U hodniku je bilo toplotno i lice mu je bilo obličeno znojem.

Keo dvaput kucnu na vrata. Otvorio nam je mršav, gibak mladić u zvaničnom sivom odelu. Široko mahnu rukom uz oprezan osmeh. "Sposobni Lenk upravo završava spavanje. Moje ime je Ferijer, Semjuel Inman Ferijer." Svi smo se svečano rukovali.

Mehanički časovnik na polici iznad vrata oglasi ponoć. Salap sede na kauč. Šatro sede kraj njega, nervozno prelećući pogledom po sobi, kao malo dete u lekarskoj čekaonici. Širla, Rendal i ja posedasmo na stolice raspoređene po kabini, koja se pružala ispod

pramca broda. Kabina iza ove, Lenkova spavaća, bila je mnogo manja. Pomislih kako je čudno što je odabrao pramac; novajlije su ga se uglavnom klonile, pogotovo po nemirnom moru. Možda je imao uvrnut smisao za asketizam.

Na policama koje sam video nalazilo se nekoliko desetina knjiga, bez naročitog poveza, i na svima se videlo da su često otvarane. Izgledalo je da su tu i zakonici i statistički podaci.

Pitao sam se gde drži ključnjaču. Da li bi je Lenk poneo na ovako nesigurno putovanje?

Ferijer nas je poslužio čajem od vlakana na crnom poslužavniku od lizbusa. Dok smo pili, začuh šuškanje iza vrata spavaće kabine.

Vrata se otvoriše i uđe Haime Kar Lenk. Video sam njegove slike od pre četrdeset pet godina. Tada je bio snažan muškarac prirodnih srednjih godina, pristao i konzervativno odeven, sa ličnošću koja je zračila čak i sa zvaničnih fotografija. Sada je i dalje bio visok, nimalo pogrbljen od starosti, uglavnom još crne kose, duboko izboranog lica, ali samo na pravim mestima, u uglovima usana i očiju, čela neverovatno glatkog i smirenog, kao oličenje čoveka koji mirno spava, decenijama uveren u istinu. Nosio je jednostavnu, dugačku, sivu odoru. Noge u sandalama, koje su virile ispod odeće, bile su široke i razdvojenih prstiju. Polako se okretao da nas sve vidi i rukuje se sa nama.

"Hvala vam na strpljenju", reče, gledajući nas jedno po jedno kao da smo stari prijatelji. "Ferijere, daj i meni šolju tog čaja." Seo je u prostranu crnu fotelju visokog naslona postavljenu u uglu, ispod knjiga, i kad se smestio, tužno nas je pogleda. "Duboko žalim zbog smrti kapetana Kajzer-Baha i njegovih istraživača. Jedno je gubitak broda punog muškaraca i žena, i to je teško podneti, ali smrt takvog čoveka..." Odmahnu glavom i uze šolju vrelog čaja, a onda je ostavi na stočić i zaboravi na nju. "Naravno, srećan sam što ste vi preživeli. Ser Keo i ser Fasid su mi ispričali deo vaše priče - o oluji i o tome kako vas je naša pratnja od Brionovih parobroda uplašila i naterala u njene vetrove..." Progutao je knedlu, Adamova jabučica mu je zaigrala pod naboranim, čvornovitim grlom. Izgledalo je da iskreno žali. Uprkos glatkom čelu, očito je u poslednje vreme doživeo mnogo tuge.

"Niste mogli znati, ser Lenk", reče Salap. "Velika je sreća što ste nas spasili."

"Po ovim morima tako se retko putuje... To što vas je uopšte pokupio neki brod, pa još ovaj na ovom besmislenom putu, samo dodaje novu trunku neverovatnoće. A to je i glavnina našeg problema, zar ne? Idem u Hsiu, u Nadervil, upravo zato što imamo tako malo dodira sa ljudima koji tamo žive." Pažljivo nas je gledao, grčeci mišiće vilice. Potom podiže šolju i otpi malo. Topla tečnost kao da ga je pokrenula. "Vi ste ser Salap." Okrenuo je glavu ka Rendalu. "A vi ste ser Rendal. Obojica ste često plovili sa kapetanom Kajzer-Bahom. Kada je podneo zahtev, govorio je o vama kao o neophodnim članovima pohoda."

Rendal klimnu glavom, a onda se zagleda u Lenka mirnim, krupnim očima.

"Došli smo do važnih otkrića, ser Lenk", reče Salap.

Lenk je pratio svoje misli. "Pročitaću izveštaj kad ga napišete. Sada imamo tako malo vremena... Potrebno mi je još istraživača. Otvorena su veoma značajna pitanja. Ozbiljne teškoće."

Salap, glatko ućutkan, izbulji oči u Lenka; čak ni on nije imao petlju da prekine Haime Kar Lenka.

"Istraživači iz Nadervila tvrde da su načinili velike korake sa ekosom Hsie. Istraživač na mom brodu ne veruje tim izveštajima. Ne znam šta da mislim."

"Kakve korake?" upita Salap.

Lenk pogleda preko naših glava i podiže šolju. Nasmehio se kao da čuje dobru šalu, suviše veliku za smeh. "Kraljice i skriveni gospodari, palate u oblacima, Cibola, Atlantida, život posle života. Ne znam šta Brion misli. Ali vidim njegove brodove, i znam koliku moć nam pokazuje, i znam da je veoma ojačao za poslednje dve godine i da to koristi protiv nas." Slegnu ramenima i spusti šolju. "Šta god da rade njegovi generali, on nije lud."

"Blokade, opsade, gusarstvo", reče Rendal.

Lenk nagnu glavu u stranu, počevši se po uhu. "General Bejs je u našoj pratnji", reče.

"Opljačkao je devetnaest sela pre nego što smo otišli iz Kalkute", nastavi Rendal. Pocrvaneo je od besa. "Krali su alat i metal. Otimali

decu. Ubijali su stanovnike, negde ponekog, negde sve."

"Boli me i sama pomisao na decu i seljane", tiho reče Lenk. "Strašno mi je da se pogađam pod tim okolnostima, ali nemam izbora."

"Brion sve poriče, naravno", reče Alrika Fasid, ulšavši bešumno u kabinu. Zatvorila je za sobom vrata, klimnula glavom Lenku, strogo, pomalo zbunjeno odmerila Rendala i izvinila se što kasni. "Upravo sam se vratila sa broja petnaest. Bejs i kapetan Jolenga kažu da su primili konačna uputstva. Mogu li da govorim pred gostima?"

Lenk dade dozvolu pokretom ruke.

"Trebalo da plovimo do glavne luke, pa uz kanal do unutrašnjeg jezera. Naše mape pokazuju da je ekos izmenio kanal i da je jezero odvojeno od glavnine Nadervila. To je možda mesto gde se odvijaju ta navodna istraživanja. Ser Keo, jeste li rekli našim gostima šta da očekuju?"

"Onoliko koliko znamo", reče Keo. "Veličanstven nedostatak pojedinosti."

"Dobro. Imaćemo malo vremena za razgovor kad stignemo, a neće ga biti mnogo ni na putu. Ali morate držati otvorene oči i upijati sve što vidite. To će možda biti od ključne važnosti za pregovore."

"Moramo znati je li to blef", reče Keo, a onda pocrvene kao da je negde preneglio.

"Nije blef", reče Lenk, odmahujući glavom.

"Ne slažu se svi sa tobom, Haime", reče Alrika. "Ja lično smatram Briona za ubedljivog lažova."

"On je prirodna sila", reče Lenk. "Kad sam nas doveo ovamo, oslobodio sam njemu slične."

"Ne smemo brkati Briona sa adventistima." Kao da je značajno pogledala Salapa. "Brion nema časti. Zanimaju ga položaj i moć. Koristi Bejsa kao čeličnu pesnicu i nada se da će uspeti da izbegne moralne posledice." Stajala je kraj Lenka i sad ga je uhvatila za ručni zglob, kao lekar. "Umoran si, Haime", reče. "Vreme ti je za spavanje."

On nas pogleda uz mračan osmeh. "Nikada ne prespavam noć. To mi ostavlja i previše vremena za razmišljanje. Ali, Alrika, ser Salap, kako izgleda, želi da nam nešto kaže..."

"Može li to da sačeka?" upita Alrika Salapa, izazivački ga gledajući.

"Više bih voleo da odmah govorim", mirno reče Salap.

"Tako je važno?"

"Verujemo da jeste."

"O čemu je reč?" upita Lenk, nagnuvši se napred, sa laktovima na kolenima, preplevši prste.

Pogledah Širlu i Šata. Šatro kao da se zadubio u misli, zagledan u bogato tkani tepih. Pitao sam se na šta se toliko usmerio.

Širla kao da je bila izvan sebe, uplašena društvenim položajem prisutnih, ali bila je na oprezu.

Salap ispriča šta smo našli na Martinom ostrvu, završivši gubitkom svih uzoraka u oluji. Alrika je stezala usne dok se nisu pretovirle u tanku, beskrvnu liniju. Lenk je uvukao vrat u ramena.

"Blagi Bože", reče Lenk. Nije pokazivao ni da veruje ni da ne veruje.

"To nema nikakvog smisla", reče Fasid, mada nimalo ubedljivo. Keo i Ferijer ćutke su stajali, kao da su upravo saznali za smrt nekog najdražeg.

"Istina je, želeli mi da verujemo ili ne", reče Salap.

"Neka zabuna... ostaci ljudi, a ne sciona", mrmljala je Fasid. "Rekli ste da je iz Jidermajerovog pohoda nestalo troje... a telo njenog muža su iskopali i odneli... scioni."

Salap odmahnu glavom, a najzad se oglasi i Rendal. "Kapetan i ja smo ih videli. To nisu ostaci ljudi, i bili su stvarni. Jesu stvarni. Na Martinom ostrvu možda ima još primeraka."

"Svi smo ih videli", progovori Šatro, još zagledan u tepih.

"Novi pohod", huknu Fasid. "Kapetan nas je godinama nagovarao... Sad, kad smo ovo čuli, moramo da počnemo iz početka. Ovo zvuči kao neka Brionova glupost."

Salap oćuta. Rendal se pomerio na ivicu stolice, ali Salap mu spusti ruku na rame, pa i on oćuta.

"Bićemo u Nadervilu za dva dana", tiho reče Lenk. Ustao je, a Ferijer i Fasid ga uhvatiše pod ruke, pomažući mu da stigne do vrata spavaće kabine. Ferijer otvori vrata, i Lenk se okrete ka Salapu pre nego što je ušao. "Da li sam pogrešio što sam nas doveo ovamo?"

Da li će nas čitav svet odbaciti kao parazite?"

Niko nije odgovorio. Fasid ga isprati do vrata, a Ferijer uđe za njim. Potom se okrenula ka nama i prostrelila pogledom Salapa. "Kako se usuđuješ", zasikta. "Kako se usuđuješ da smišljaš ovakve gluposti samo da bi postigao svoj politički cilj!"

Salap začkilji, a pogled mu postade opasan dok je stezao doručja stolice, toliko da su mu zglobovi pobeleli.

"Ovaj divni čovek nosi na svojim ramenima teret čitave planete, a ti mu donosiš priče o duhovima! Samo da bi zadržao svoj voljeni naučni položaj!"

Rendal se uspravi u stolici, a glas mu grubo odjeknu u maloj kabini. "Ser Fasid, veoma grešite..."

Fasid gadljivo odmahnu obema rukama i okrete se. Keo kao da je bio u agoniji, uhvaćen u procep između podrške Alriki i uloge ljubaznog domaćina.

Rendal ju je presreo nasred kabine. "Dosta mi je brodova i mora za čitav život. Rado ću se povući u Džakartu ili Kalkutu, čak i u Nadervil, ako dotle dođe... Ali to neće izbrisati istinu onoga što smo videli. Protivili ste se svim našim istraživanjima, zbog neznanja i odanosti nekoj izbledejoj filozofiji koja nikome nije koristila", govorio je, a glas mu je postajao sve oštiji dok se nije pretvorio u naizmenično siktanje i režanje. "Kapetan Kajzer-Bah beskonačno se raspravljao sa vama, nadajući se da će uspeti da vas urazumi. Loše ste savetovali Dobrog Lenka, ser Fasid. A ako nastavite da izigravate budalu, ja ću vas oboriti."

U ovoj pretnji bilo je prizvuka komične opere, ali bila je iskrena.

Alrikine oči nestadoše u senci. "Nemamo vremena za ovo", mirno reče. "Šta god se desilo narednih dana može nas sve oboriti. U poređenju sa generalom Bejsom, vaše pretnje su sitna riba." Zaobišla je Kea i izišla kroz bočna vrata.

Rendal uzdahnu i pogleda Kea kao da mu je ostalo još malo besa koji bi rado istresao na bilo koga ko ga izazove. Keo podiže ruke. "Mislim da bi svi trebalo da se odmorimo", reče. "Ovo je bilo veoma napeto."

"Svakako jeste", reče Salap i uze Rendala pod ruku. Rendal duboko uzdahnu, osvrte se po sobi i obori glavu. "Idemo."

Povukosmo se u svoje kabine.

Rendal se narednog jutra pridružio meni i Širli na palubi kako bismo razgledali brod i okolne vode. Vreme je bilo mirno, a okean gladak. "Salap je tražio beležnice. Priprema podroban izveštaj za Lenka", reče nam. Tužno je odmahnuo glavom. "Trebalo je da držim jezik za zubima. Samo sam nam pribavio moćnog neprijatelja."

16.

Hsia se pojavila rano ujutro kao tanka linija na horizontu, napola zaklonjena gustim oblacima teškim od kiše. Kako su se četiri broda primicala kopnu, zahvatilo nas je nekoliko pljuskova, a kad su prošli, 'Koragos' i 'Krava' iskoristili su svež, snažan vetar, postavili jedra i otkočili se od parobroda.

Na deset milja od kopna, sva četiri broda presrele su dve brze šalupe. Jedna je nosila pilote za naše škune, i oni se ukrcaše da nas uvedu u luku. Naš pilot zauzeo je mesto kraj kormila i počeo da izdaje brze, precizne naredbe.

Poznavao sam taj tip ljudi. Mladi, vredni, nervozni, užasno uplašeni da će pogrešiti. Pretpostavljao sam da su odrasli u teškim uslovima, u društvu zategnutom do pucanja.

Širla je ostala kraj mene. "Ne sviđa mi se ovo", rekla je. "Parobrodi, posada, piloti... Svi izgledaju ukočeno."

Oblaci su odmicali na jug. Lenkovi brodovi izgledali su veličanstveno, sa jedrima blistavobelim pod jutarnjim suncem, i neko vreme su čak isprednjačili ispred parobroda, sve dok piloti nisu naredili da skupimo jedra.

Mi. Naše. Zauzeo sam stranu u ovom sukobu. Možda još od trenutka kad sam stigao i video pokolj u Mesečini, nisam mogao da budem objektivan. Što sam više video, moja umešanost postajala je snažnija. Ali ipak nisam mogao da naprosto odbacim svu objektivnost. Nikome nisam ništa dugovao sem Heksamonu, a svi ovi ljudi bili su prekršioc...

Obala Hsie bila je okupana jasnim suncem. Gledano sa mora, obala je izgledala tamnosmeđa, prošarana crvenim i tamnopurpurnim. Sada, sa manje od dve milje, zona Hsie pokazala se kao preteći gustiš isprepleten do visine od pedeset ili šezdeset metara, mračan i jednoličan, a gornja površina bila je prekrivena kožastom materijom koja je zaklanjala tlo od sunčevog svetla. Tamni šiprag protezao se sve do dalekih planina krunisanih belim oblacima.

Bejker je verovao da je Hsia starija od većine drugih ekosa i da se razvila rano u istoriji biosfere, pre no što je kiseonik dostigao

sadašnji novo. Kožasti pokrivač guštare silve možda ju je štitio od ultraljubičastog zračenja, koje je lako prodiralo kroz atmosferu pre nego što je nastao ozonski sloj.

Zamislilo sam useljenike kako razgledaju Lamarkiju kroz na brzinu otvorenu kapiju, pokušavajući da izaberu najbolje mesto za naseljavanje, i kako biraju Elizabetinu zemlju jer najviše liči na predele Zemlje, iako u pogrešnoj boji.

Na palubi se pojavio Salap, sa sveskom pod miškom, i zagledao se u obalu, dok mu je vetar mrsio crnu kosu. Začkiljio je i uperio dugačak kažiprst. "Ovako je po čitavom kontinentu", reče. "Jezivo. Užasno mesto za naseljavanje. Sledbenici Hoglandove morali su da se ukopavaju korak po korak, da žive mesecima bez sunca, kao životinje u pećini. A ipak, uprkos svemu, osnovali su grad."

Nadervil je bio manji od Kalkute; čak i sada, prema najsmelijim nagađanjima, imao je manje od četiri hiljade stanovnika. Morao sam da podesim svoje osećanje razmera da bih tako ograničenu populaciju mogao da shvatim kao vojnu silu dostojnu poštovanja.

Širla i ja sedeli smo na pramcu, pomalo zbunjeni što za nas nema posla. Pomorske navike bile su u njoj dublje usađene nego kod mene, i zbog nervoze što je na brodu, a ne radi, otvorila se preda mnom kao nikada ranije. Pričala mi je o svojoj porodici u Džakarti - zapravo, u malom selu po imenu Resorna, na vrhu rta pet milja južno od Džakarte. Nije lako pričala o prošlosti, i često je morala da zastane, namrštena od usredsređenosti, ne zato što joj je pamćenje bilo slabo, nego zato što je uložila mnogo napora da zaboravi loša vremena.

Tokom pretapanja, dok je još bila mala, njena porodica ju je odvela iz Kalkute i otputovala sa desetak drugih porodica u Džakartu, u Petenovu zonu, gde je bilo više jestivih fitida i gde je bilo tla iz koga su se lakše mogli izdvojiti minerali potrebni za poljoprivredu. Zime u Džakarti uvek su bile blage, ali i dalje je bilo teškoća. Petenova zona pripremala se za mogući napad dve sada ujedinjene zone, i većina njenih sciona - arboridi, fitide i pokretni scioni - dobila je voštani oklop i uspavala se puna tri meseca.

"Dotle smo već imali dovoljno hrane od svojih useva", pričala je. "Ali ja sam se plašila. Moja braća i ja držali smo kao ljubimca malog

sciona, kopača, i jednog jutra našla sam ga na verandi pred kućom, zapečaćenog. Sutra ga više nije bilo. Nekako je uspeo da pokida uže... Nikad ranije nije to učinio. Potom se Peten vratio u normalu. Pretpostavljam da je zaključio kako ga Elizabeta neće napasti."

Pričala mi je o svojoj porodici: o stričevima i tetkama, o prvom ocu i prvoj majci - svojim biološkim roditeljima - pa o drugom ocu i drugoj majci, koji nisu imali svoje dece, pa su se prema njoj i njenoj braći ponašali sa puno ljubavi. Nije se sećala trećeg para roditelja. To je bilo logično; trijadne porodice, izmišljene u društvu gde je jedan par roditelja retko imao više od dvoje dece, postale su preglomazne kada su svaki otac i majka imali po šestoro ili sedmoro dece. Rekla je da je imala sreće što je imala drugi par, mada joj ih je bilo žao što nisu imali biološke dece.

Pričala je o nekoliko žena u njenom selu koje su umrle od neobičnog poremećaja što se nije mogao nazvati bolešću; neka vrsta imune reakcije koja je izazvala zapaljenje jajnika. Nekoliko ih je moralo na operaciju uklanjanja jajnika. "Ostale su imale sreće", rekla je. "Ostali su im jajnici." To joj se činilo važnije nego što su preživele.

Među divarikatima se nešto promenilo od dolaska na Lamarkiju. Lenk je podsticao rađanje, naravno. No, divarikati na Čičku nisu imali više dece nego drugi Naderiti, pa čak i Gešeli. Na Lamarkiji se rađanje dece pretvorilo u maniju, kao da se probudio neki skriveni nagon, i kao da je ljudska rasa - izolovana kao sićušna semenka na prostranom svetu - morala da se protegne i ponovo raširi nadaleko i naširoko.

Brodovi su ušli u luku Nadervila rano po podne. Grad je bio zbijen na podbrđu severno od luke, oslonjen o zid šikare izbušene tunelima; na jugu se nalazio prirodan rt od kamena i peska koji je služio kao grudobran.

Nadervil je upadljivo ličio na Kalkutu, sa zlatnim, bež i belim kućama na niskim bregovima oko luke. Na istočnom kraju podbrđa, u krateru malog ugašenog vulkana, pre pet godina bio je osnovan vojni logor. Lekar na 'Koragosu', Julija Sand, bila je u Nadervilu pre nekoliko godina, u okviru neuspešne diplomatske misije, i objasnila je pojedinosti Širli i meni. Dalje u kopnu, luka se spajala sa širokim

kanalom, koji je možda nekada bio prirodna reka, ali ga je ekos prilagodio svojim potrebama.

Sada su nas zdepasti, mali remorkeri vukli prema zapadnom delu luke i prema ušću velikog kanala Hsie. Gledao sam parobrode kako se odvajaju, pitajući se da li ću ikada lično sresti generala Bejsa.

Sa kopna je, nošen vetrom, dopirao oštar, puterast miris pomešan sa nečim biljnim, nalik na origano, i primesom katrana. Nije bio neprijatan, ali pomislio sam da bi takav miris posle nekog vremena mogao da postane nepodnošljiv.

Vrlo dostojanstveno smo plovili nekoliko milja, vučeni remorkerima, a onda smo skrenuli ka severu, kroz uzanu zidanu kapiju, i našli se u malom jezeru. Sa svih strana nalazili su se bregovi, pokriveni tamnom, drevnom šikarom; na višim bregovima nalazilo se nekoliko zgradica, belih i nebesko plavih, koje kao da su se uzverale uz šikaru i posadile se povrh nje. Mogao sam da razaberem rupe izbušene kroz šikaru, nalik na tunele, kroz koje su možda vodili putevi; na litici na severnom kraju luke šikara je bila potpuno raščišćena, ostavljajući golo tle boje krede načičkano zgradama, osmatračnicom i skladištima.

Julija Sand, za vreme svog boravka ovde, nije videla taj deo Nadervila. "Ovo je i za mene novo", reče. Sa jedne strane jezera nalazile su se rampe i prostrani, suvi dokovi, očito brodogradilište, sada prazno.

Prišli su nam Rendal i Salap. Šatro je još bio u potpalublju. Izgleda da je zapao u depresiju i čitavog dana ga nismo videli.

"Jeziva zemlja", reče Rendal.

Salap osmotri jezero. "Tri broda", objavi on. "Očekivao sam ih mnogo više."

Tri broda u jezeru nisu čak bila ni parobrodi; dva su bile šalupe, a treći je bio katamaran sa iscepanim jedrima na prednjem i zadnjem jarbolu. To baš i nije bila neka mornarica.

"Svi su napolju, pljačkaju ili blokiraju Džakartu", reče Širla.

"Možda", reče Salap, ali kao da je sumnjao u to.

Piloti nas provedoše kraj praznog brodogradilišta, pa prema malom pristanu na severnom kraju jezera. Procenio sam da tu ima mesta za možda pet ili šest brodova veličine parobroda, ne više. To

bi za Lamarkiju bila prilična mornarica, ali nije se moglo proceniti koliko je parobroda ukupno izgrađeno. Potražio sam skladišta goriva - bez obzira na to kakvo je gorivo - ali nisam mogao da ih nađem. Nekoliko desetina muškaraca i žena stajalo je na dokovima, gledajući nas, ali pristan je bio prazan. Lenkovom brodu nije pripremljen nikakav odbor za doček.

Remorkeri nas oslobodiše. Laki povetarac bio je dovoljan da naše škune stignu do pristana.

Ferijer i Keo iziđoše na palubu, odeveni u tamnosive pantalone i dugačke, crne kapute, što je bila zvanična odeća za ozbiljne prilike. Gledali su pristan sa bolnim izrazom, kao psi koji napola očekuju udarac. Obojica odmahnuše glavom na ovu nepristojnost. "Ne sme se ovako postupati sa Dobrim Lenkom", reče Keo. "Pitam se zašto smo uopšte došli ako će nam ovako natrljavati nos."

"To je slabost", reče Ferijer sa prizvukom ljutnje koju ranije nije pokazivao.

Keo ga uze pod ruku, pa se postaviše kraj mosta. Lenk se pope iz potpalublja, praćen Alrikom koja je zažmirkala od jakog sunca. Lenk je nosio sunčane naočare. Za trenutak je izgledao kao da je oslepeo, zateturao se, nasmešio i pružio ruku Alriki. No, ubrzo je skinuo naočare i začkiljio u nas kao sova, a onda se zagledao u dokove južno od nas, pa u zapadnu obalu jezera, pa u pristan.

Pet muškaraca i tri žene iziđoše iz sive šupe i sačekaše da naši brodovi priđu sasvim blizu. Trojica mladića kraj pramca dobaciše im užad, i oni privukoše i privezaše brod. Sva jedra bila su skupljena.

Čekali smo nekoliko minuta. Jezero je bilo tiho i nepomično; iz silve se nije čuo nikakav zvuk otkako smo stigli. Iz luke je jedan jedini put vodio kroz bregove, ka tunelu u visokoj šikari pozadi. Nije mnogo obećavao.

"Zar očekuju da idemo pešice?" zgađeno upita Ferijer.

"Neprihvatljivo", reče Fasid, ali Lenk podiže ruku.

"On oseća svoju moć", reče Lenk. Stegao je zube i ispravio ramena. Pomislih da sam primetio kratku varnicu besa, ali možda je to bio samo neki unutrašnji trzaj, zbog bola u zglobu ili ko zna koje staračke slabosti. "Neka bude po njegovom."

Putem se upravo spuštao odbor za doček, ili nešto nalik na njega.

Kroz glavnu kapiju luke prošao je električni kamion i stigao do pristana, a pratila su ga četiri manja električna automobila i talasava kolona muškaraca i žena na biciklima.

Širla tiho zviznu pred tolikim vozilima. "U čitavoj Kalkuti nema ih toliko", reče ona. "Ne računajući traktore."

Ono što je meni na prvi pogled izgledalo kao jeftino produciranje, očito je bilo dovoljno da ostavi utisak na ljude oko mene. Most je spušten na pristan i učvršćen. Lučki radnici poređani duž 'Koragosa' radoznalo su krivili vratove, tražeći Lenka. Kakve god društvene promene i političke pritiske Brion uveo, stanovnici Nadervila još su pokazivali zanimanje za Dobrog Lenka koji ih je doveo ovamo.

Kamion, automobili i bicikli stigoše na pristan. Kamion zazuja i stade. Automobili se parkiraju iza njega, a biciklisti, svi u sivom i smeđem, zakočiše oko i iza njih. Svi su zastali nekoliko sekundi, čekajući, a onda se otvoriše vrata kamiona i iz njega iziđoše muškarac i žena. Vozači automobila otvoriše vrata i takođe iziđoše. Svi su bili u crnom, sa malim, okruglim šeširima natučenim na čelo kao kape za plivanje.

Muškarac i žena iz kamiona nosili su bela svečana odela. Ličili su na zvaničnike u nekoj svečanoj prilici sa početka prvog stoleća putovanja Čičkom. Muškarac izvuče štap, stade kraj žene, i njih dvoje zajedno krenuše ka mostu, gde zastadoše. Očito su očekivali da se mi iskrcamo. Sve do ovog trenutka ni na jednoj strani nije bila izgovorena ni reč. Jedino su se čuli glasovi posade, koja je podešavala jedra i konope, a čak su i oni govorili prigušenim glasom.

Ferijer i Keo prvi pređoše most i nakloniše se muškarcu i ženi u belom, koji uzvратиše pozdrav nešto plićim naklonom. Potom siđe Alrika Fasid, vukući dlanovima po ogradi od konopca kao da je nervozna, kao da se boji da će neko nakrenuti most i pustiti je da padne u more između broda i obale.

Potom je sišao Lenk, stigavši do obale sam, pokazujući živahnost i samouverenost. Za njim je išlo pet muškaraca i četiri žene, svi u zelenom i smeđem, što je bila boja Lenkove lične garde. Na kraju se pojaviše tri čoveka koja nismo poznavali - dovoljno stari da budu sa Lenkom od samog useljenja - i pridružiše se skupini na doku, pozdravljajući se kratkim naklonima.

Mi očito nismo bili predviđeni za iskrcavanje. Salap se nasmeši svojim najboljim filozofskim osmehom i okrete se da siđe u potpalublje. Rendal je gledao posadu kako povlači most i zatvara kapiju u ogradi. "Neka sam proklet", reče on.

Širla uzdahnu i od olakšanja i od razočarenja. "Ne volim da budem u središtu stvari", reče.

"Osećam se korisnim koliko i muške bradavice", dodade Rendal.

Posle nekoliko minuta kroz kapiju prozujala kolona od četiri siva električna autobusa i zaustavi se kraj 'Koragosa' i 'Krave'. Dvanaest mračnih ljudi u sivom i crnom iziđe iz autobusa i počeo da razgovara sa svojim kolegama koji su stražarili kraj brodova.

Stražari se popeše na brodove i obavestiše oba zapovednika i prva oficira da svi, osim najneophodnije posade od po četiri osobe, treba da se ukrcaju u autobuse. Brodovi je, izgleda, trebalo da ostanu uzapćeni.

Rendal se strašno namrštitio dok je sve to pratio. "Ovo nije diplomatija", mrmljao je. "Ovo je objava rata."

Sedeli smo zbijeni po troje na sedištu, a bilo je sedam nizova sedišta, odnosno grubih, golih klupa od jadne ksile iz šikare. Vozači autobusa, svi u godinama, nosili su belosive uniforme. Gledajući raznovrsnost i strogost uniformi, osetih drhtaj prepoznavanja: pukovsko društvo; svaki posao ima svoj položaj, svoje mesto i svoju uniformu. Drevni snovi o veličanstvenosti na Lamarkiji ponovo su oživeli.

Autobusi nas povezoše kroz tunele u šikari, i smesta nas okruži duboka tama. Širla se pribi uz mene, a Šatro uz nju. Pod svetlošću farova otpozadi video sam da Šatro tupo pilji napred, oznojen, iako je bilo sveže. Poslednjih sati vrlo je malo govorio i nikoga nije dugo gledao.

Rendal je sedeo na klupi pred nama, a Salap dva mesta iza nas. Nismo razgovarali. Svi smo se osećali kao da idemo na pogubljenje, možda i naše sopstveno.

Tuneli su stvarali neku vrstu mreže puteva kroz šikaru, i izgledalo je da ih vozači dobro poznaju. Posle dvadesetak minuta ugledasmo pred sobom svetlost dana, i autobusi iziđoše na prostranu prirodnu

čistinu. Šikara se za nama dizala u blagoj krivini, nalik na ivicu činije, i izgledalo je da se nalazimo u prostranom krateru prekrivenom crvenim i smeđim rastinjem.

Pred nama, preko ravnice pokrivene tepihom narandžastih i smeđih fitida, unutrašnjost ovog dela ekosa Hsie bila je jezivo zemaljska. Kao da smo se nalazili u tropskoj savani, ali umesto drveća, ovu ravnicu prošarale su kule-stražare od metar debelih puzavica, sa vrhovima grana okrenutim pravo uvis. Dalje ka unutrašnjosti, posle još desetak minuta vožnje, ugledasmo velika, polukružna, purpurna brda nalik na mrlje plesni, samo što je svako imalo oko kilometar visine i dva kilometra u prečniku. Na vrhovima brda nalazio se po jedan ogromni crni šiljak, nalik na trn spreman da bogove ubode u prst.

Stražari u autobusu nisu se nimalo uzbuđivali; ovo je bio njihov teren, poznavali su ga decenijama. Salap je delovao nezainteresovan koliko i oni. Širla se nagnu kraj mene da pogleda kroz prozor.

"Vode nas u sjajan hotel", reče čovek iza nas, u beloj uniformi - jedan od stjuarda sa 'Koragosa'. "Hraniće nas kao kraljeve."

"To je šaljivdžina", promrmlja neka žena sa druge strane prolaza. Autobus poskoči i skrete na prašnjav, go put. Pred nama se pojavi nov zid šikare, ali ovaj je bio blistavozelen - prvo zelenilo koje sam video u lamarkijskoj silvi, prošarano crvenim vrhovima. Nad ovom šikarom letelo je nekoliko sciona nalik na slepe miševе, sa rasponom krila većim od metra. Kako smo se približavali, scioni sleteše i uhvatiše se za crvene šiljke, kao muve kad se lepe na krvave vrhove maćeva.

Autobusi uđoše u još jedan mračan tunel, tik jedan za drugim kroz tamu, a svetlost farova poigravala nam je po potiljku. "Unutrašnja zgrada", objavi vozač preko ramena promuklim glasom. "Ovde svi izlazimo i idemo pešice u Citadelu."

"Citadela", ponovi Širla, podigavši obrve.

Autobusi se zaustaviše u koloni kraj puta popločanog crnim kamenjem i belim cementom. Izidismo i zaustavimo se u skupinama na ivici puta. Sunce je peklo, a nebo je imalo narandžasti preliv. Zaklonivši oči, videh da je nebo puno sitnih, letećih obličja,

narandžastih, žutih i smeđih; sva su bila kvadratnog oblika, stranice oko jedan centimetar, i skupljala su se u guste oblake na oko dvadeset metara iznad nas.

Na kraju puta dizao se masivan kameni zid, toliko visok da mu je gornja ivica bila nejasna i napola zaklonjena žutim i narandžastim oblacima. Zid je povezivao dve mase zelene šikare.

Stražari nas izvedoše iz autobusa uz minimalnu učtivost, postrojiše nas u dve kolone i povedoše nas napred, ka kamenom zidu. Širla je rešila da ostane uz mene. Šatro, Rendal i Salap pođoše ispred nas.

"Izvinite, da li je ovde smešten i Sposobni Lenk?" upita mornar sa 'Krave' krupnog stražara nadutog lica. Stražar odmahnu glavom i podiže usne u grimasi koja bi mogla da predstavlja i osmeh, ali više je ličila na nelagodnost, i pokaza ka zidu. Zagledah lica stražara, pazeći da ne privučem pažnju. Prazne oči i masa mišića. Kratko ošišana kosa, osim po jednog uvojka na levoj slepoočnici, koji se spuštao do ramena. Uredno ispeglane uniforme, a i po pokretima se videlo da vlada stroga disciplina. Poneko je uspeo da se osmehne ili kaže nešto dvema kolonama u pokretu, ali njihov karakter i ponašanje nisu mi ulivali poverenje. Osećao sam se kao da sam se vratio u uništeno selo Mesečinu, i naježih se više nego čak i za vreme boravka u zveri-olujji.

Što sam duže boravio na Lamarkiji, bio sam sve sigurniji da ću tu umreti, na drevan i ponižavajući način. Čeznuo sam za Čičkom i nisam mogao da shvatim zašto sam prihvatio ovaj zadatak.

"Volela bih da nas je oluja progutala", šapnu Širla.

Pogladih je po laktu, kratkim pokretom koji ipak privuče pažnju jednog od stažara. Pogledao me je ispod oka, stegao usne i lagano odmahnuo glavom.

Na kapiji u zidu, malim, duboko usađenim vratima jedva dovoljnim da dvoje ljudi uđu zajedno, kolone se zaustaviše i stražari se rastrčaše unaokolo, proveravajući da li možda nešto nosimo sa sobom. Pipkali su nas i gurali kao životinje, potom se posavetovaše, i jedan viši oficir - visok, pogrbljen čovek zasukanih rukava - uzviknu, a vrata se širom otvoriše.

Uđosmo u zid.

17.

Taman kamen, duboka senka od nekoliko metara, a potom jako, mlečnozeleno svetlo koje kao da je lebdelo, nalik na baldahin ili maglu. Vazduh je mirisao slatko i pomalo gorko.

"Ne bojte se", reče pogrbljeni viši oficir kad kolone uđoše u zelenilo. "Nije gore od tuširanja. Svi smo prošli kroz to. Vaš Sposobni Lenk takođe je rekao da je prijatno."

Mali scioni, ništa veći od komarca, ispunjavali su vazduh kao uskovitlana izmaglica; prekriše nam kožu i zavukoše nam se pod odeću sve dok svi nismo bili prekriveni bledezelenim slojem. Širla se trže i pokuša da ih otrese, ali čvrsto su se držali, nalik na živo, zeleno ulje.

"Ne bojte se", ponavljali su stražari, a onaj debeli tip pruži kraj mene štap od ksile i gurnu Širlu u leđa, strogo joj mahnuvši glavom. Savladao sam snažnu želju da zgrabim štap i uzvratim mu istom merom. "Ovo su sluge, nisu štetočine. Očistiće vas za posetu ser Brionu."

Posle nekoliko minuta blage neprijatnosti - više od neobičnosti nego od dodira - sitna stvorenja ponovo uzleteše i ostaše da nam lebde nad glavama, ispunivši gornji deo prostrane odaje belih zidova, otvorene ka nebu. Okrenuh se da pogledam Rendala i Salapa. Salap je podigao ruke, a poslednji sitni scioni su se dizali sa njega kao zelena para. Izgledao je ošamućeno, mlitavog lica, zaprepašćeniji nego što je bio nad čovekolikim kosturima.

Nikada tokom istorije useljenika na Lamarkiji scioni nisu služili ljudima, niti na bilo koji način sarađivali sa njima.

Rendal je stajao krut kao daska, napola zatvorenih očiju, i stresao je ramenima da bi bio siguran da se oslobodio stvorenja. Stražari nas povedoše kroz vrata na drugom kraju bele kocke i stigismo u prostrano dvorište okruženo zbijenim zgradama od sive cigle. Osim nas, u dvorištu nije bilo nikoga, i uskoro nam postade jasno da nismo u samom Nadervilu nego u nekoj posebnoj zgradi - najviše nam je ličila na zatvor. Širla me uhvati za ruku uprkos stražaru koji ju je gurkao štapom. Kada ju je gurnuo jače, toliko da se trgla, više nisam

mogao da se savladam. Okrenuo sam se, zgrabio štap, oteo ga i slomio.

Debeli tip se tupo zapilji u mene. Ostali stražari su nas za to vreme delili u skupine od četvoro i petoro. Nekoliko sekundi sam gledao debelog stražara pravo u oči, a onda on pokaza slomljen štap na zemlji. "Podigni ga."

Širla se saže da posluša, ali ja je podigoh nimalo nežnim trzajem. Gledala je mene, pa njega, čkiljeći, a onda me ponovo uhvati za ruku.

"Podigni ga", ponovi stražar, crven u licu. Prišao nam je za pola koraka. Nijedan stražar nije imao pištolj. Sva čula mi se izoštriše i vrlo staloženo razmotrih situaciju, prebrojavajući koliko je stražara blizu, procenjujući kako će ostali zatvorenici reagovati na sukob.

Uto se umeša Rendal. "O čemu je reč, za ime Dobrog Čoveka?" povika i stade između mene i stražara, ukrućen, podignutih ruku i stegnutih pesnica, kao da namerava da se lično upusti u borbu. "Čemu ova grubost?"

Visoki, pogrbljeni oficir takođe je video začetak sukoba, pa brzo priđe Rendalu. "Oproсите zbog ovoga, molim vas", reče tiho. "Nije mislio ništa loše. Nije mislio ništa loše." Smirujući nas i razdvajajući, prekinuo je incident, i potom nas mirno podeliše i povedoše u posebne zgrade. Širlu i mene razvojiše, ali tu nismo mogli ništa, sem da izazovemo novi sukob koji svakako ne bi mogao da se završi u našu korist. Širla me pogleda raširenih očiju, a onda naglo okrete glavu i pođe sa svojom ženskom skupinom kroz uzana vrata od ksile. Nisam mogao da odredim da li se oseća napuštena ili se samo pomirila sa sudbinom.

Mrzela je zatvoren prostor. I jasam se grozio toga.

Sobe u sivim zgradama bile su istovetne, četiri u prizemlju i verovatno još četiri na spratu, sa stepeništem koje je polazilo sa sredine i završavalo se u pozadini. Svaka soba imala je mali kvadratni prozor, dva kreveta na sprat, sto i stolice. Mirisale su sasvim čisto, ali sanitarije su bile primitivne: u jednom uglu rupa u podu, a nad njom slavina koja je takođe služila za ispiranje rupe.

"Nećete biti ovde više od nekoliko sati", reče debeli stražar. Zatvorio je vrata za mnom, Salapom, stjuardom po imenu Risin i

mladim mornarom Kortlandom.

Smestili smo se što smo bolje mogli, upoznali se, pokušavali smo da ubijemo vreme. Kad sam legao da odremam, primetih nešto urezano u zid od cigle: grub crtež, glava sa okruglim očima i opuštenim ustima, sa rukama i nogama koje štrče na sve strane i naznačenom kosom. Kraj slike je bilo pet slova: B-O-B-R-T. Potražismo i našosmo još crteža po sobi, na zidovima i podu.

"Deca", reče mladi mornar, Kortland.

Salap opusti ramena i sede na krevet, duboko uzdahnuvši. "Ser Olmi, posramljen sam", reče.

Odmahnuh glavom, ali nisam znao šta da kažem.

Prolazili su sati i poče da pada mrak. Niko nije došao po nas, i niko nije donosio vesti.

U sobi se upali jedna sijalica, bacajući neprijatno ružičasto svetlo, što je pod ovim okolnostima bila bolesna i deprimirajuća boja.

"Mislite da će nas ubiti?" upita Risin.

"Ne", reče Salap.

Risin poče da se meškolji po krevetu iznad mog. "Nisam mislio da će biti ovako", reče. "Bar ne dok smo sa Lenkom."

Pokušah da analiziram situaciju. Ili su brionisti divljaci ravni najgorim proizvodima ljudske istorije, ili smo se našli u priručnom pritvoru, dok Brion i Lenk ne završe pregovore. Pokušao sam da zamislim šta Lenk može da uloži u njih.

18.

Vrata se otvoriše i pojavi se debeli stražar dok je žena u svetloplavoj kecelji unosila četiri poklopljena tanjira. Video sam da je stražar sada naoružan - imao je mali pištolj. Uzesmo tanjire i vrata se zatvoriše. U tanjirima je bilo raskuvano zeleno povrće i po hrpica guste žitne kaše.

Svetlo se ugasi. Stjuard i mladi mornar nisu to ni primetili: već su zaspali. Salap jeknu i poče da pipa po mraku.

"Olm, jesi li budan?" upita.

"Da."

"Lenk je rekao da Brion ima veliku tajnu. Misliš da je to korišćenje sciona kao slugu?"

"Možda."

"Znaš li šta to znači?"

"Mislim da znam", reko.

"To može da umanji važnost naših malih kostura", reče Salap. "To menja način na koji posmatramo ekose..."

On začuta, stojeći nasred sobe, zagledan u nejasnu svetlost sa prozora. "Izgubljen sam", reče. "Sve što sam znao okrenulo se naglavačke. Sva moja proučavanja... Sve što su istraživači našli, ili su mislili da su našli. Brion nas je sve prevazišao." Salap priđe bliže mom krevetu i poče da šapuće. "Šta ćeš uraditi?"

"Ostaću ovde, kao i ti, dok neko ne dođe po nas."

"Osim ako si iz Heksamona."

"Šta misliš, da su poslali natčoveka? Hoćeš da razbijem zidove pa da pobegnemo?"

Salap se suvo nasmeja. "Ako si iz Heksamona, hoćeš li to reći Brionu, ili generalu Bejsu? To bi ostavilo veliki utisak."

"Ovo je glup razgovor", reko. "Disciplinac je sišao s uma. Rendal je ispao lakoveran. Nisam ja natčovek."

Salap se uspravi. Čuo sam u mraku kako trlja dlanove. "Ja nemam ženu ni decu, nisam član nikakve porodice", reče. "Nikada nisam mnogo mario za porodični život. Ali oduvek sam se starao o svojim istraživačima, pomoćnicima, studentima. I sad nisam uspeo."

"Svi smo bespomoćni", rekoš.

"Nisi razumeo. Uvek sam pred sobom video jasnu, blistavu nit sudbine. Osećao sam da će svi oko mene biti bezbedni sve dok je ta nit čvrsto zategnuta..."

"Nismo još mrtvi", rekoš, pošto se ova tema nije pokazala ništa korisnija od prethodne.

"Nikada nisam znao šta da mislim o Dobrom Lenku", nastavi Salap. "Kada smo pošli sa njim ovamo, izgledao je sveznajuć, vrlo sistematičan. Ali nije umeo sa klikama. Toliko zlopamćenja, a tako malo odlučnosti... Čini mi se da nije hteo nikome da naudi."

"A misliš da je trebalo?"

"Mislim da je trebalo da budemo spremni na ono što se moralo učiniti. Za ono što se desilo. Možda je Lenkov san okončan."

Kortland se promeškoltio i provirio preko ivice kreveta. "Budite hrabri", reče oštrim šapatom. "Ne nagađajte o stvarima koje ne poznajete. Briona možda čeka iznenađenje."

"Kakvo iznenađenje?" upitah, pun radoznalosti. Situacija je bila suviše jednostavna, mada je istorija zahtevala da bude složena i dinamična.

"Ja sam samo mornar. Ne znam mnogo. Ali Lenk nikada nije išao na slabost."

Salap se nasmeja kao da ne veruje. "Onda, neka me iznenadi, i još više ću mu dugovati."

"Svi mu mnogo dugujemo", reče Kortland sa detinjastom uverenošću. "Odveo nas je sa Čička. General Bejs ne zna baš sve."

"Ti si se ovde rodio", reče Salap. "Nisi video Čičak."

"Koliko je tebi bilo godina kad si došao ovamo?"

"Dvadeset", reče Salap.

"A tebi?" upita mornar, okrećući glavu u mraku ka mom ležaju.

"Ja sam se ovde rodio", rekoš. "Nikad nisam video Čičak. Samo sam čitao o njemu."

Salap očuta.

"Nikada nisam voleo priče o Čičku", reče Kortland. "Zahtevaju suviše razmišljanja za jednog čoveka."

"A Lamarkija nije takva?" nasmejah se.

"Lamarkija liči na Lenka", reče mornar. "Dobročudna je, ali puna

iznenađenja."

"Zelenilo", reče Salap.

"Da", reče Kortland. "Zašto zelenilo?"

Salap ne odgovori.

Stjuard Risin i dalje je hrkao.

Odremao sam nekoliko sati i probudih se tik pred jutro. Kroz prozor se videla prirodno crvenkasta kamena površina prošarana duguljastim tamnozelenim obličjima nalik na razliveno lišće paprati. Lupnjava iz dvorišta probudila je Salapa, Risina i Kortlanda. Svi se izređaše kraj česme u uglu, pa stadosmo kraj vrata, očekujući doručak, slobodu ili već ono što bi moglo da se pojavi.

Stražar debelog lica otvori vrata i dade nam znak da iziđemo. Stajali smo, žmirkajući i protežući se, gledajući ostale kako se pojavljuju kroz vrata oko čitavog dvorišta. Salap namesti dugačku košulju i pantalone, primeti da ga gledam i nasmeši se sopstvenoj nameri.

U sredini dvorišta bili su namešteni stolovi. Širla je stajala kraj njih, i ja pogledah stražare, koji su, izgleda, imali druga posla - raspravljali su sa poslužiteljima u plavim keceljama ili prebrojavali ljude koji su izlazili kroz vrata. Pređoh preko kamenom popločanog dvorišta i zagrlih Širlu.

"Nije bila prijatna noć", reče ona, privijajući se uz mene. Blago se stresla, pustila me i osvrnula se po dvorištu, čvrsto stegnutih usana. "Ali nismo mrtvi. Ovo mi liči na doručak..."

Poslužitelji su doneli tanjire na stočičima s točkovima i hranu u velikim keramičkim činijama. Rendal, sav raščupan, sede za sto preko puta nas. Opet smo dobili povrće i kašu. Stražari su se držali u pozadini kao da mi nismo važni ili kao da čak i nismo tu. Svi su bili naoružani.

Rendal je ćutke jeo, zagledan u prazno. Širla je pričala o smeštaju, bio je kao i naš, a onda upita: "Vidim Salapa, ali gde je Šatro?"

"Nije tu", reče Rendal.

"Zašto?"

"Rekao je da ima nešto da kaže Brionu. Stražar ga je noćas pustio." Rendal uperi kašiku i pogled u mene. "Reći će im za tebe."

"Šta za tebe?" upita me Širla.

Namrštih se i gadljivo odmahnuh glavom. "Glupa priča", rekoh.

Rendal se ponovo zagleda u prazno.

Pogrbljeni oficir otišao je do severnog kraja dvorišta, praćen stražarom koji je nosio omanji sanduk. Stražar položi sanduk na tlo i oficir se pope na njega, prebacujući iz ruke u ruku neobičan, zakrivljeni štap. Šikara iznad i iza zgrada na zapadnom delu dvorišta blistala je zlatnozeleno na jutarnjem suncu.

Svuda unaokolo prigušeno brujanje mešalo se sa tihim, brzim pucketanjem - to su bili prvi zvuci ovog ekosa koje sam čuo.

"Pozdrav", reče oficir svima oko stola. Premestio se sa noge na nogu, stežući štap obema rukama; očito mu je bilo neprijatno. "Znam da je ovaj deo vašeg boravka bio pomalo dosadan, ali nadam se da nas razumete. Mogu da kažem da se razgovori između ser Sposobnog i ser Briona dobro odvijaju." Tu zastade, a mi se zgledasmo, očito ne baš ohrabreni.

"Nema nikakve opasnosti. Mi se možda ponašamo malo grubo, ali ne mislimo ništa loše. Morali smo da na teške okolnosti reagujemo povećanom odlučnošću i disciplinom. Ne bi trebalo da verujete u sve priče... o onome za šta nas optužuju." Ovi nespretni izrazi kao da su ga iznervirali, pa se namrštio, zakačio štap za petlju na jakni i sklopio ruke pred sobom. "Sad kad ste završili obrok, rasklonićemo stolove, i vi ćete..." obratio se stražaru, koji mu šapnu nešto na uho. "Okupićete se u ovom kraju dvorišta." Ponovo izvuče štap i pokaza ka severozapadnom uglu.

"Šta mu je to, do đavola?" upita Širla. "Bič?"

"Izgleda kao tanak bumerang", reče postarija žena-mornar kraj nje.

"Molim vas, da počenemo", završi oficir. Potom kao da se setio još nečega. "Moje ime je Pit, Sulejman Ab Pit. Vaši domaćini će vam odgovoriti na pojedinačna pitanja."

Širlina zabrinutost zbog neudobne noći pretvori se u tihi prezir. "Kakvo ponašanje", promrmlja. "Smatraju nas za idiote."

Stražari nas, uz lažne osmehe, požuriše da ustanemo i pođemo ka dvokrilnim vratima na daljem kraju dvorišta, koji je još bio u senci. Pomislih da Brion svakako ima nekog razloga što pridošlice tera da

stalno prolaze kroz neka vrata, ali nisam mogao da smislim nijedan. Moj stari cinizam vratio se u punoj snazi. Ništa nije imalo smisla. Pokušao sam da ostavim um prazan. Jedina pozitivna stvar u ovom oblaku negativnih osećanja bila je Širlina blizina. Činilo mi se da preko nje mogu da se vežem za činjenicu da sam ljudsko biće; ma koliko mi ružnih stvari palo na pamet, ona je uspevala da ih odagna.

No, ni Širla nije bila optimistički raspoložena. Pođosmo kroz široka vrata za pogrbljenim oficirom, Pitom, okruženi stražarima, po četvoro i petoro, i iziđosmo na zelenu ravnicu sa druge strane. Za trenutak nisam mogao da poverujem sopstvenim očima, ali video sam da je to zaista to: dobro održavan travnjak, od možda pedeset hektara. Na sve strane je drveće - zemaljske vrste, hrastovi, javori, brestovi - bacalo senku kroz sve jaču prizemnu izmaglicu. Po ivicama bašte dizala se jarkozelena šikara, kao dvadesetmetarski zid, bacajući i svoju senku preko trave. Stražari dozvoliše da prošetamo travnjakom. Salap se saže i dodirnu travu, i pogledi nam se susretoše. Činilo mi se da me uvek gleda kad susretne nešto neočekivano, kao da bih ja mogao da mu nešto objasnim.

"Nije trava", doviknu.

Širli zadrhtaše ramena, a onda se sva strese, kao da je videla duha. "Nikada nisam videla travu", reče.

"Nismo doneli sa sobom ovakvu travu", reče Rendal. Mornari i ostali članovi posade stajali su kao ovce na ovom neočekivanom mestu, ne znajući šta da rade.

"Brion vam pokazuje lepote sveta kakav može da stvori", uzviknu Pit. Nije mu pristajala uloga ceremonijal-majstora. Oči su mu ostale stroge, a ramena opuštena, bez obzira na to koliko mu osmeh bio širok i glas dobroćudan. "Sklopili smo savez sa ekosom, i on radi sa nama, za nas."

Salap odmahnu glavom, još u neverici. Jedan po jedan, postideeni, ali sve hrabriji, ljudi su se spuštali na kolena i opipavali travu, ili prilazili najbližem drveću i dodirivali koru, granje i lišće.

Svaki listić stajao je kako treba, a travnjak je bio besprekoran, kao tepih.

Kleknuh i dodirnuh vlati trave. Bile su hladne i krute, mnogo kruće nego trava po kojoj sam šetao u parkovima na Čičku.

Na južnom kraju bašte poče neko komešanje. Podigoh pogled sa nekoliko vlati koje sam otrgao: polako su mi se uvijale među prstima, kao sićušni crvi.

Keo i Ferijer raspravljali su se sa nekoliko stražara. Pit im brzo priđe, nalik na visoku, sivu vranu, držeći štap oboren u ruci. Ponovo razgovor. Salap i Rendal priđuše bliže Širli i meni. "Neko je uznemiren", reče Salap.

Visoka žena zlatnosmeđe kože i dugačke, crne kose, u raskošnoj belosivoj haljini, uđe u baštu i odvede Pita u stranu. Pit ju je pažljivo slušao.

Keo i Ferijer kao da su bili zadovoljni. Posada je ukočeno stajala, rasuta po lažnom travnjaku, gledajući ženu i Pita kao da nam od tog razgovora zavise životi.

Konačno, Pit priđe skupini od četvoro stražara i izdade im neko naređenje. "Desio se nesporazum", povika on. "Neka istupe sledeće osobe." Uzeo je od Kea spisak i pročitao: "Nusbaum, Grolije, Salap, Rendal, Olmi, Šatro."

Širla mi pusti ruku i odmače se od mene. Pogledah je, zbunjen, ali ona mahnu glavom ka Ferijeru, Keu i Pitu. "Idi", reče mi.

Nisam hteo da je ostavim. Salap pođe nekoliko koraka, pa stade, gledajući nazad. Rendal mu se pridruži, a Širla me blago gurnu. "Možda je nešto važno", reče. "Vrati se da mi kažeš."

Keo i Ferijer pozdraviše Nusbauma i Grolijea, a onda se okrenuše ka nama. "Sposobni Lenk nije očekivao da će vas odvesti sa broda", reče Keo, polazeći ka kapiji. "Veoma je uznemiren." Svi pođosmo za njim. Visoka žena u belom i sivom ostade pozadi, i dalje razgovarajući sa Pitom. "Pozvao je svoje istraživače. Gde je Šatro?"

"Sinoć je izišao", reče Rendal. "Ne znamo kuda su ga odveli."

"Pa, naći ćemo ga. Videli smo prilično gadne stvari. To nam menja perspektivu, verujte mi."

Prođosmo kroz vrata i središnje dvorište.

"Trava", reče Ferijer, začuđeno odmahujući glavom.

19.

"Brion je priznao da je slao gusare", reče Keo. Išli smo između trojice stražara, a iza žene kestenjaste kose, čije prisustvo nam još nije bilo objašnjeno. Nismo znali ni kako se zove. "Svi drugi to poriču. Mislim da je on pomalo lud."

"Nije on lud", oštro reče žena. Držala se vrlo uspravno, koračala je ljupko i precizno, naprosto klizeći tlom, a njena tamnocrvena haljina šuškala joj je oko članaka nalik na talasanje vode. Koža joj je bila toplo smeđa, a oči duboko crne, okružene beonjačom boje slonovače. Izgleda da uopšte nismo ostavili utisak na nju.

Keo se nakašlja i podiže obrve. Stigosmo do zida od okruglog kamenja veličine ljudske glave i glatkog kao biser, međusobno povezanog prozirnim, svetlucavim cementom. Zid je bio visok najmanje petnaest metara, a na vrhu je bio prošaran obličjima nalik na razmazanu paprat, koja sam video kroz prozor sobe. U podnožju zida bila je probijena rupa, a preko nje bila su postavljena vrata od uglačane ksile. Izgledala su kao da su na pogrešnom mestu. Salap u prolazu dodirnu okolno kamenje.

Oči su nam se polako privikavale na tamu iza vrata. Žena kestenjaste kose uze sa zida svetiljku i uključi je. Kamenje je sa svih strana bacalo prigušene odsjaje, okružujući nas hiljadama nejasnih, sanjivih očiju. Kamenje je činilo nepravilan luk visine desetak metara. Iza luka nalazili su se stubovi, pružajući se u nepravilnim razmacima u tamu razbijenu sa svega nekoliko svetiljki. Pod je delovao elastično pod nogama.

Duboko sam sumnjao da je ova građevina delo Brionovog naroda. Izgledala je nezgrapno prilagođena ljudskoj upotrebi. Ako je arhitektura ličila na nešto, ličila je na palate na Martinom ostrvu. Doduše, ove komore bile su prazne, ali ne i urušene. Hsia je, izgleda, gradila za večnost.

Žena nas povede između stubova, ka jednoj narandžastoj svetiljki, okruženoj neobičnim zrnastim oreolom, na oko dvadeset ili trideset metara od nas. Svetlo i oreol pretvoriše se u veliku svetiljku usađenu u biserni zid kraj još jednih probijenih vrata. Zid oko

svetiljke nejasno je svetlucao, a kroz prozirni cement probijalo se sunčevo svetlo.

Priđe stražar da otvori vrata. Za trenutak zaslepljeni dnevnim svetlom, iziđosmo u bogati splet zelenih lijana, glatkih grana, raširenih listova, spiralnih puzavica i vazdušnih korenova, guste paprati, lelujavog, kao voštanog voća: orgija zelenog bilja.

Blistavo prepodneвно sunce bacalo je mrlje šarene svetlosti po tepihu opalog i uvelog lišća i grančica. Rendal promrmlja nešto što nisam dobro čuo. Salap se mudro smeškao, kao da ga više ništa ne može iznenaditi.

"Ovo je vivarijum", reče žena. "Moja sestra je tu provodila mnogo vremena, dok nije umrla."

"Čudesan je", reče Salap.

Žena pođe napred.

Nekoliko desetina metara dalje naiđosmo na čistinu pokrivenu istom onom krutom, dobro održavanom 'travom' koju smo videli i ranije. Mreža glatkih, jasno zelenih grana, nalik na pletenu korpu, natkriljavala je i zaklanjala tri sive kvadratne zgrade na ivici čistine.

"Ovde su smešteni neki od vaših", reče žena kestenjaste kose. Zastala je kraj vrata najbliže zgrade, i dalje odbijajući da gleda u nas.

Stražari se ukloniše i mi uđosmo. Unutra se nalazila mala, kvadratna soba sa uzanim prozorima, osvetljena dvema električnim svetiljkama na šipkama, opremljena kaučima i dvema stolicama.

Kroz vrata sa druge strane uđe Alrika Fasid, bleđa i sa dubokim borama na čelu, oko nosa i usta. Šapnu nekoliko reči Keu, a onda pogleda Salapa, Rendala i mene. Isturila je ramena napred i nakrenula glavu, gledajući u stranu, kao devojčica koja mora da izvede nešto neprijatno. "Jedan od vaših istraživača pokušao je da vidi Briona. Izgleda da ga je Brion primio. Ne znamo o čemu su govorili." Lice joj je bilo napeto i gledala nas je u oči, ali ubrzo joj se vratio unaj umorni izraz. "Da li vam je ser Keo rekao šta smo saznali?"

"Samo da je Brion nešto priznao", reče Rendal.

"U neku ruku", reče Fasid. "Ja bih to nazvala hvalisanje. Kad vidim taj njegov osmeh, naprosto poželim da ga ubijem." Frknula je i zabacila glavu, a glas joj postade jači. "Izneo je neke neverovatne

tvrdnje. Potrebno nam je svo moguće znanje da bismo mogli da procenimo istinu."

"Učinili su neverovatne stvari sa ekosom", reče Salap. "To je očito."

Fasid pogleda Salapa pravo u oči i tiho, drhtavo uzdahnu. Videlo se da je progutala ponos, bes i osujećenost, i zbog tog napora izgledala je kao marioneta u rukama nervoznog lutkara. "Izvinjavam vam se. Volela bih da mogu da se izvinim i kapetanu Kajzer-Bahu."

Salapov osmeh nestade. Zurio je u nju potpuno bezizraznim pogledom za koji sam već znao da označava iznerviranost. "Zašto?" upita.

"Brion nas je iznenadio", reče Fasid. "Da smo znali više... o Lamarkiji, o Hsii, mogli smo da očekujemo nešto od onoga što smo videli poslednjih sati..."

Salap prekrsti ruke, kao da ne uživa u ovoj pobedi. "Kako možemo pomoći cenjenom Lenku?" tiho upita.

20.

Lenk je stajao kraj prozora, gledajući vivarijum. Nameštaj i ukrasi u prostranim, ali polupraznim odajama dodeljenim Lenku i njegovim pomoćnicima odražavali su opšti utisak izandžalosti koji je bio svuda prisutan. Brion nije raspolagao luksuzom.

Na Lenku se sada videlo svih njegovih osamdeset četiri godine, ako ne i više. Povijenih ramena i sagnute glave, sa bradom privučenom tik uz vrat, izgledao je bolno star.

"Brion neprekidno pominje svoj trijumf", reče Fasid, pritiskajući prozor prstom dok nije pobeleo. "A kaže i da je to njegova greška. Kaže da je dao Hsii ponude. Nekako je uspeo da sarađuje... Da se udruži sa ekosom."

"Je li to sigurno?" upita Salap. Sedeli smo na stolicama preko puta prozora, okupani hladnim, zelenim svetlom iz vivarijuma punog jedrog rastinja.

"Tako on kaže", promrmlja Lenk.

"A šta kaže vaš istraživač?" upita Salap.

"Ser Rastin ne želi da iznese mišljenje", reče Lenk.

"Brion i njegova žena nekako su ubedili ekos da im gaji hranu", nastavi Fasid. "Spasli su Nadervil od najgore gladi, ali po našim obaveštajcima Brion se našao gotovo pred pobunom. Dosta njegovih je mislilo da je izvršio svetogrđe."

"To nismo čuli od Briona", suvo reče Keo.

"Brionov boravak ovde uopšte nije glatko tekao. No, naši podaci o Hsii uvek su bili samo delimični", reče Fasid. "Još manje smo uspevali da saznamo otkako je Brion predao gotovo sva ovlašćenja Bejsu."

Salap odmahnu glavom, očito pokušavajući da preskoči ono što je po njemu bilo nebitno.

"Moramo da se nosimo sa toliko svojih bolova", reče Lenk, drhtavim glasom.

"Znate li gde je sada ser Šatro?" upita Rendal.

"Ne", reče Keo. "Naš glavni pregovarač kaže da je ponudio svoje usluge Brionu."

"Imao je mnogo teškoća u poslednje vreme", brzo reče Salap, kao majka koja štiti nevaljalo dete. Ta iznenadna blagost iznenadila je i Rendala i mene. Salap nas je gledao poluzatvorenim očima, a na usnama mu se pojavio vilenjački osmeh. "Sada nam ni ne bi bio od neke pomoći. On je samo tehničko osoblje. Nema u njemu bistrine." Salap preplete prste u krilu.

Otvoriše se vrata i uđe jedan visok, rasklaćen muškarac otprilike mojih godina, sa svetlo smeđomkosom i širokim licem nalik na ovcu, a za njim niska jedna mlada žena inteligentnog pogleda. Fasid nam predstavi muškarca: Lenkov glavni istraživač, Georg Raj Rastin. Salap i on su se, izgleda, poznavali, i Rastinu kao da nije bilo prijatno što je Salap tu.

"Nismo saznali ništa novo", reče Rastin Lenku, Keu i Fasidovoj. "Ili bar ništa iznenađujuće."

Salap se okrete ka Lenkovom istraživaču. Rastin je putovao na 'Kravi' i do sada se nismo sreli. "Ser Rastine, pretpostavljam da ćemo raditi zajedno..."

"Ovo ne prevazilazi moje sposobnosti", brzo reče Rastin, pogledavši Fasid i Lenka. Potom, svestan da je suviše očit pokazao podozrenje, pokuša da se popravi. "Naravno, rado ću čuti vaše mišljenje."

"Da li mislite da je ovaj ekos razumeo naš genetski jezik?"

"Nikako", reče Rastin. "Sve što su nam dosad pokazali moglo bi biti obična imitacija. To smo vidali i ranije. Imitacija spoljašnjeg fizičkog oblika sciona, ali ne i njihove unutrašnje strukture."

Salap nakrenu glavu. "Ovi oblici koji liče na zemaljske biljke... Da li je to samo imitacija?"

"Uspeo sam da izvršim samo preliminarna ispitivanja, a ona žena, Čung, stalno se motala oko nas... ali da, rekao bih da su to samo imitacije, sa vrlo malo dubljih sličnosti."

"Jesu li Brionovi istraživači saznali da li ti novi oblici... ti saradivači, da ih tako nazovemo... Da li koristite naše genetske metode? Zemaljsku genetsku sintaksu?"

Rastin ponovo odmahnu glavom. "Nikako. To su megacite, sa sunderastim tkivima punim tečnosti, a ne sa pravom ćelijskom strukturom. Potvrdili smo to na uzorcima koje smo propustili kroz

naše priručne laboratorije." Crvenokosa mlada žena podiže crnu kutiju u kojoj se verovatno nalazila takva laboratorija. Kao da je želela i da kaže nešto, ali protokol ju je sprečavao.

"Jeste li pomislili šta Brion smera sa tim novim oblicima?"

Rastin odmahnu glavom. "Osim onoga što su nam rekli... ne."

"Pa", reče Salap, "vi nikada niste bili tip koji ide dalje od raspoloživih dokaza i izvlači dalekosežne zaključke."

Rastin nije znao treba li to da shvati kao kompliment.

"Jesu li ovi novi, zeleni scioni slični hranljivim oblicima za koje Brion tvrdi da su ih spasli?"

"Ne znam", reče Rastin.

"Jeste li u imitacijama našli hlorofil?"

"Istražili smo čitav spektar pigmenata. Osim uobičajenih oblika lamarkijskih pigmenata, sadrže i alfa i beta hlorofil. Ti pigmenti ne javljaju se nigde drugde na Lamarkiji", reče Rastin.

"I šta vam to govori?"

Rastin je nervozno žmirkao. "To je novo", reče. "Moguće je da je Brion nekako uspeo da..." Podigao je ruku i nejasno mahnuo. "Preda ekosu ključ. Ali ne vidim kako."

Salap se okrete crvenokosoj ženi. "Vi ste Džesika Mekol, ako se dobro sećam?"

"Imate fantastično pamćenje", reče žena, očito zadovoljna što se našla pred njim.

"Šta vi mislite, ser Mekol?" upita Salap.

Mekol brzo pogleda Fasid i Rastina, potom Lenka, koji nam je okrenuo leđa. "Veoma sam zabributa, ser Salape. Ako ekos shvati blagodeti ovih mnogo delotvornijih fotosintetičkih pigmenata..."

"I ja sam zabrinut", prekide je Salap. "Ser Rastine, dobro ste obavili posao."

"Brionovi ljudi uopšte ne saraduju", reče Rastin. A onda više nije mogao da se savlada. "Ona Hiša Čung pravi posebno mnogo problema. Tvrdi da je vivarijum zadužbina njene sestre. Ne dozvoljava da izvedemo podrobna proučavanja fantastičnih sciona iz njega."

Salap promrmlja nešto i klimnu glavom. Porom se obrati Lenku. "Voleo bih da reorganizujem ovu istraživačku ekipu... Da što

delotvornije iskoristim sve naše nadarenosti."

"Zašto?" upita Rastin, a Adamova jabučica mu je poigravala, kao da je uplašen ovim iznenadnim zahtevom.

Lenk tužno pogleda Salapa; jedan kapak mu se trzao. "Ako je neophodno", reče.

"Jeste", reče Salap.

Rastin poče da muca nešto o ostavci. Salap mu mirno položi ruku na rame. "Nemamo vremena za društvene igre", reče.

"Zasluzio sam ovaj položaj i uvek sam uživao poverenje Sposobnog Lenka!" povika Rastin, a niz pljosnate, crvene obraze tekle su mu suze.

"Svi možemo da budemo od koristi", zaključi Salap posle jednog trenutka bolne tišine. Rastin obrisa usta nadlanicom, užurbano žmirkajući.

"Bio bih počastvovan kad bi mi ser Salap rekao šta se ovde dešava", reče Lenk.

"Očito je da nam Brion otkriva deo istine", reče Salap. "Svakako postoji nekakav oblik saradnje."

"Mogu li da učine i nešto više?" upita Fasid.

"Šta se plašite da će učiniti?"

"Pomenuli ste da je Martino ostrvo stvaralo čovekolike scione."

Salap odmahnu glavom. "To ovde ne bi ništa značilo. Ono što Brion čini možda je mnogo opasnije. Brion je možda u pravu - ovo bi stvarno moglo da bude i trijumf i greška."

"Njega nije lako razumeti", reče Fasid.

"Ja ga sasvim dobro razumem", reče Lenk.

"Šta je još Brion rekao?" upitah pre nego što sam razmislio šta ću tačno kazati.

Fasid me pogleda kao da sam nekakva bučna buba.

"Ser Olmi je prisustvovao smrti čitavog sela, pre svega nekoliko meseci", reče Rendal, lako me opravdavši što sam progovorio tamo gde nije trebalo. Svi sem Lenka i Fasid saosećajno zaklimate glavom. U ovoj sobi bilo je mnogo dubokih strujanja, i nisam mogao da ih sve pratim.

Lenk se opet okrete ka prozoru.

"To je dobro pitanje", reče Keo. "Brion je svu vojnu i većinu

građanske vlasti predao generalu Bejsu. Bejs je donosio sve važnije političke odluke u poslednje dve godine. Pre godinu dana počeo je da šalje brodove da prikupljaju zalihe - to jest, da pljačkaju sela. Ove godine i sam je pošao sa pljačkašima, planirajući da primora Sposobnog Lenka da preda vlast. Pljačkao je po čitavoj Elizabeti i otimao je decu. Gradio je barže kraj obale i njima slao u Nadervil opljačkanu opremu i hranu i otetu decu. Deca su živa, kaže Brion, i dobro su negovana."

"Roditelji su im mrtvi", ogorčeno reče Fasid. "Prezirem tog čoveka."

"Zašto je Bejs otimao decu?" upitah. Lenk pogleda pravo u mene, kao da proverava ono što je ranije video. Rendal i Salap su napeto piljili u mene, što je moglo značiti divljenje, ali i upozorenje. "U gladi su izgubili više od pola svoje dece", reče Keo. "Tako je strašno bilo."

"Nije došao kod mene", reče Lenk. "Da smo znali, podelili bismo s njima ono malo što smo imali."

"Nije hteo vašu pomoć jer bi onda izgledao slab", reče Fasid. "Bejs nije imao direktna naređenja, ali je znao šta Brion želi. Budućnost, ljude kojima će vladati."

"Decu su držali u zgradi gde smo mi proveli noć", reče Rendal.

"Da. Neka od te dece su ovde", reče Lenk. Začkiljio je i grlo mu se vidljivo steglo. "To veoma komplikuje stvari. Imaju taoce."

Deca ne bi mogla biti taoци osim ako Lenk bude primoran da nešto preduzme, da pristane na nešto - ili ako je planirao da sam primeni silu, i ako je mislio da će Brion da ga odbije.

"Mislim da ovo ne vodi nikuda", reče Rastin. "Došli smo da razgovaramo o ekosu i onome što je Brion postigao."

"Tako je", reče Salap.

Lenkovo lice postade mlitavo, gotovo mrtvačko. Opet ugledah lice onog vojnika na pramcu barže. U zagrljaju nadmoćne istorije. Nije bila rečena sva istina; možda je bilo rečeno i vrlo malo.

Nadao sam se da ću se diviti Lenku bar u nečemu, zbog njegovog predvodništva i prisustva kao snage divarikatskog društva. Umesto toga, bilo mi je neprijatno kraj njega. Osećao sam njegovu moć, morao sam da poštujem njegovo prisustvo, ali činilo mi se da je pred nama samo polovina čoveka. Druga polovina je skrivena i

nikada se neće pokazati.

"Nemamo zakazane naredne sastanke", reče Fasid. "Brion je otkazao sutrašnji sastanak sa Sposobnim Lenkom. Predložio je da o izvesnim pitanjima razgovaramo sa generalom Bejsom..."

"Neću ni da vidim tog čoveka", reče Lenk.

"Ne, složili smo se da moramo razgovarati baš sa Brionom", dodade Keo uz žalostiv uzdah. "On je zagonetan i težak čovek, a ta žena Čung je još jedna zagonetka."

"Ona vas je dopratila ovamo", objasni nam Fasid. "Ona je sestra Kaitle Čiung, Brionove žene. Mislim da mu je takođe ljubavnica. Ali to je teško proceniti - on može da ima tako mnogo žena."

Na Lenkovom licu odigra se nagla i vrlo kratka promena. Umesto dosadašnjeg praznog umora, ugledah drhtaj dubokog gneva. Umor se vratio za tren oka.

21.

Probudio sam se u mraku i nisam mogao odmah da se setim gde sam, odnosno gde sam bio. Sećao sam se da sam bio u nekom dugačkom, jarko osvetljenom hodniku, možda na putu u drugu sobu. To je bio san. Konačno sam počeo da sanjam.

Nisam se obradovao kad sam se setio gde sam: još u Brionovom košmaru. Jasno sam osećao da će se uskoro otvoriti nova kapija i da ću biti odveden da podnesem izveštaj premijeru. To će biti mračna priča, ali ne toliko mračna kao strah koji sam osećao u snu, pri pomisli na ulazak u onu drugu sobu. Prevrnuo sam se na ležaju i snažno se uštinuo za uho, trudeći se da razbistrim misli.

Tamu razbi elektirčno svetlo.

Sedoh u krevetu. Soba je izgledala još praznije i bezličnije nego prethodne noći. Salap, Rendal i ja dobili smo smeštaj blizu glavne zgrade, dalje od kamene palate i vivarijuma. Nije bilo prozora; malo se razlikovalo od zatvorske ćelije, sem po nameštaju, koji je bio bar udoban, iako izandao.

Električna svetiljka na tavanici tiho je zujala. Kroz vrata se začu ženski glas. "Ser Olmi, očekuju vas." Bila je to Hiša Čung.

"Ko to?"

"Ser Brion i general Bejs."

Brzo ustadoh iz kreveta. "Oblačim se", rekoh. "Koliko je sati?"

"Rano je jutro."

Kad sam izišao, Čung me je posmatrala sa bar malo zanimanja. "Košulja vam je ispasana pozadi", reče. Od nje je to zvučalo kao izjava dubokih osećanja. Delovala je gotovo šarmantno.

Upasah se i pođoh za njom iz zgrade, prljavom stazom između visokih zidova od cigle. Iza njih je počinjala visoka, gusta šikara, a potom uđosmo u tunel kroz prepletano rastinje. Zidovi tunela tiho su šuškali dok smo prolazili, tamne prepletene grančice pomerale su se za manje od centimetra dok je ogromna masa šikare nad našim glavama vršila sitna podešavanja.

"Da li se ovi tuneli ikada ispune ili zarastu?" upitah je.

"Ne", reče ona.

Sreli smo Salapa i Rendala na raskrsnici četiri tunela. Njih su pratila dva stražara muškarca. Svaki je imao pištolj u futroli. Električne svjetiljke visile su sa tavanice razgranatih tunela, okačene na suve, grube grane debljine ljudske noge. Čung skrete u levi tunel - činilo mi se da vodi ka jugu, ali nisam bio siguran - i mi pođosmo za njom, a stražari za nama.

Pedeset metara dalje stigismo do krivine, a iza nje se videlo dnevno svetlo. Tunel se završavao, i mi izbismo na dno plitkog kratera, možda kilometar u prečniku. Stajali smo na mestu gde se zid kratera urušio, a pukotinu je ispunila šikara.

Vazduh je ovde bio vreo i nepomičan. Šikara iznad i iza nas šuškala je kao talasi na dalekoj obali.

U središtu kratera nalazila se masa sjajno crnih polulopti, prošaranih šiljcima i lukovima, nalik na hrpu ogromnih mrtvih paukova. Stenovitim dnom kratera do njih je vodila staza. Čung pođe stazom, i mi ponovo krenusmo za njom. Pitao sam se da li uživa u ulozi nemog vodiča.

Krater je izgledao jalov. Podsetio me je na Martino ostrvo, ali ponegde su se iz pukotina u tlu i dalje dizali para i pramenje sumpornog gasa.

"Dolazite li često ovamo?" upita Rendal.

"Suviše često", odgovori Hiša Čung.

Staza je zaobilazila jedan blistavi luk, razapet između dveju crnih polukugli savršenih kao da su od duvanog stakla, i zaustavismo se pred malom, niskom, belom kućom koja je sve do sada ostala skrivena.

"Ovo smo mi sagradili", reče Čung. Otvorila je dvokrilna vrata od ksile iz šipraga, pažljivo nameštena, i mi uđosmo u svežu, mračnu odaju koja je snažno mirisala na pokošenu travu. Iz dugačkih pukotinama u tavanici dopiralo je dovoljno sunca da osvetli jasne šare na podu od lavinog šljunka.

Kad sam podigao pogled sa sjajnih pruga, ugledah dvojicu ljudi u senci, kraj stola u središtu belo okrečene sobe. Pređosmo preko prostorije, dok nam je šljunak škripao pod nogama, ošamućeni blistavim prugama sunca.

U sobi su se još nalazile police sa velikim bocama punim tečnosti,

uglavnom zelene ili smeđe. Gladak betonski pod bio je iskošen ka odvodu u središtu. Pod je bio pokriven zelenim i smeđim mrljama, iako se videlo da je sveže oriban. Vlažne mrlje i potočić vode su to potvrđivali.

Vazduh se snažno osećao na bilje. Upališe se tri električne svetiljke na tavanici, i prvi put videh jasno dvojicu ljudi u središtu odaje.

Desno od stola stajao je onizak, žilav muškarac, mršavog lica sa prćastim nosom i visokim jagodicama koje su mu davale preterano detinjasti izraz, gotovo majmunski. Na prvi pogled izgledalo je da je moje visine, ali pokazalo se da je nekoliko centimetara niži. Ravna, smeđa kosa visila mu je oko ušiju. Izgledao je spreman da se nasmeši na svaki nagoveštaj: kao da mu je bilo drago da nas vidi, kao da smo stari prijatelji koji stižu posle dugog odsustva. Nosio je jednostavan, srebrnosivi kaput i pantalone, a kaput je spreda bio poluraskopčan, otkrivajući belu košulju bez okovratnika, a na rukama je nosio otrcane smeđe rukavice. U jednoj ruci držao je komad kanapa, koji je obmotavao i skidao sa prsta druge ruke.

"Ser Brione, generale Bejs, ovo su ser Salap, ser Rendal i ser Olmi." Brion pogleda pravo u mene, trljajući jednom rukom rame kao da ga boli, a onda poče da tapka prstima po mišici. Priđe mi i odmeri me kao da odlučuje hoće li me kupiti. Potom se nasmeši. "Generale?"

Bejs je nosio sivo civilno odelo. Bio je nešto viši od Briona, nabijen i širokih ramena, kao malil bik, snažan, sa debelim, mišićavim rukama. Oči su mu bile gotovo vesele, duboko usađene u beloputo lice sa rumenim obrazima. Bejs sleže ramenima. "Retko mogu da procenim ljude na prvi pogled. Tako dobro umemo da se krijemo."

Rendal je kruto stajao, ruku stegnutih na leđima, gledajući mehanički ostale, jednog po jednog. Po njegovom držanju i po beskrvnim, čvrsto prepletenim prstima video sam šta misli o Bejsu i Brionu.

Brion podiže oči i pogleda pravo u mene, iskreno se smešeći, a oči su mu blistale od zanimanja. "U redu. Pokažite mi nešto. Ubijte me sada, bolje nego da čekamo. Siguran sam da su vas Lenkovi

ljudi nakljukali mržnjom."

Čini mi se da je napola očekivao da ću pružiti prst i pretvoriti ga u pepeo. Kao da mu se to dopadalo, i kao da je bio pomalo razočaran kad nisam ništa učinio. Oči su mu potamnele, a osmeh je izbledeo.

"Ne želite da me ubijete?"

"Ne."

"A da želite, da li biste mogli da me ubijete?"

"Nemam nikakvo oružje", rekoh.

Ponovo me je odmerio, kao da prvi put nije bilo dovoljno. "Spolja ili iznutra?"

"Nemam oružje", ponovih.

On se iznenada usmeri na Salapa. "Vi ste Mansur Salap. Znam vaše ime, naravno. Vaš pomoćnik, Šatro, bio mi je od koristi. Zapravo, već neko vreme sam svestan prisustva ser Olmija na Lamarkiji."

Ponovo okrete pogled ka meni i poče sve šire da se smeši, kao da mi čita misli. "Obično čujem za folirante i nesrećnike. U vašem slučaju, moji obaveštajci naišli su na pravu stvar." Smešio se sve šire. "Koliko ste dugo ovde?" upita.

"Sto četrdeset tri dana."

"Zna li Lenk ko ste?"

"Ne znam."

Brion uzmače, ali i dalje je zurio u mene. "Očekivao sam da će Heksamon poslati čitavu vojsku da nas kazni i odvede nazad na Čičak."

"Ja to nikad nisam očekivao", blago reče Bejs.

"Pa, ja sam se nadao tome", reče Brion. Dade nam znak da sednemo u stolice od ksile. Posedasmo u krug oko stola na sredini kvadratne sobe. "Ser Šatro je mislio da će steći neku korist ili da će se osvetiti ako vas prijavi. Ne voli vas. Čini mi se da on nikoga ne voli. Veoma je razočaran."

"Nije mi bio među najboljim studentima", reče Salap.

"Zanimljivo, prvi put kad imam priliku da se sretnem sa Lenkom, on dovodi ljude koji su zanimljiviji od njega... A među njima, ključne naučnike spasene iz brodoloma. Sa broda kapetana Kajzer-Baha. Rado bih se sreo sa njim. Žao mi je što je stradao. Čast mi je da vas

upoznam, ser Rendale, i vas, ser Salape. Imam primerke svih vaših knjiga i članaka."

Salap klimnu glavom, ali očuta. Moje priznanje unelo je zbrku u sastanak. Izgleda da je samo Brion sačuvao osećanje pravca.

Okrenuo se ka meni, sa rukama na kolenima. "Jeste li došli da nam sudite?" upita me.

"Došao sam da vidim jesu li ljudi naudili Lamarkiji."

"Potrajalo je dok su uspeli da nas nađu", reče Brion. "Dovoljno vremena da se rodi novo pokolenje - i da mnogi od nas umru. Hoće li nas Heksamon napasti da povрати planetu?"

"Nisam u vezi sa njima."

"Imate li ključnjaču?"

"Ne."

"Nemate nikakvog načina da razgovarate sa Čičkom?"

"Ne", rekoh.

"Je li Lenk poneo svoju ključnjaču na brod?" upita Brion Bejsa.

"Da", odgovori general, podigavši bradu i češući se po vratu. Njegovi prsti ostavljali su beličaste tragove na rumenoj, naježenoj koži. Oči su mu izgledale premale za tako široko lice; jedno oko mu je bilo smeđe, a drugo svetloplavo.

"Ona više ne radi", obznani Brion. "I dalje je nosi sa sobom, ali slomio ju je u naletu besa, pre više godina. To bi trebalo da bude tajna." Brion frknu i prenese pogled na mene, brzo kao ptica. "Znači, ako niko ne dođe po vas, ne možete se vratiti u Put. Sad ste jedan od nas."

Bejs odmahnu glavom. "On nikada ne može biti jedan od nas. Šatro kaže da ste prisustvovali uništenju jednog sela na reci Tera Nova."

"Tako je", rekoh. "Sela Mesečina."

"Jeste li došli da nam sudite zbog toga i da javite Heksamonu da smo zločinci?"

Nisam odgovorio.

Bejs polako odmahnu glavom. "Nešto je pošlo naopako, zar ne?" upita. "Oni misle da nije potrebno slati vojsku."

"Možda ne mogu da dovoljno dugo drže otvorenu kapiju", reče Brion.

"Imao sam petnaest godina kad su me roditelji doveli ovamo", reče Bejs. "Gladovao sam i bolovao. Gledao sam kako mi majka i sestra umiru na porođaju. Lenk nam je to učinio. Ako Heksamon dođe, spreman sam da mi sude. Uradili smo ono što smo morali da bismo preživeli." Okrete se od mene. "On je agent", zaključio, gledajući u pod. "Ima taj izgled. Ostali nemaju. Verovatno bi trebalo da ih sve pobijemo."

Briona kao da je ovaj predlog uznemirio. "Ne verujem da nam mogu nauditi."

Vesti - ili glasine - o Lenkovoju ključnjači polako su mi se slegale. Ako je polomljena, i ako do sada niko drugi nije stigao na Lamarkiju, bilo je vrlo malo izgleda da ću okončati svoju misiju.

Ili, bolje rečeno, misija je postala moj život.

To me je uznemirilo više nego što sam želeo. Morao sam da ostanem smiren pred ovim detinjastim, majmunolikim čovekom i pred veselim, krupnim Bejsom, sa njegovim rumenim obrazima i smrtonosnim rečima.

"Ipak, vi ste zanimljivi", reče Brion. "Već godinama poštujem ser Salapa. Neki njegovi radovi pružili su mi saznanja potrebna za moja najveća otkrića. General Bejs je takođe zaslužan. On mi je dao vremena da se usredsredim."

"Nadam se da ćemo, kasnije, imati vremena za dug razgovor", reče Bejs. "Žao mi je što ne mogu duže da ostanem. Rado bih čuo šta se dešavalo na Čičku i u Putu."

"Treba se baviti diplomatijom, treba razgovarati sa Lenkom", reče Brion. "Ako se to može nazvati razgovor. Sposobni Čovek ne sluša baš mnogo. Toliko toga treba isplanirati, toliko pripremiti. Svi moramo da budemo na oprezu. Ser Salape, zašto ste došli na Lamarkiju?"

"Verovao sam u Lenka", reče Salap.

"Verujete li u ovo što ovde vidite - u vivarijum, u sav naš rad?"

"Da."

"U saradnju, u komunikaciju?"

Salap klimnu glavom.

"Ser Rendale?"

"Izgleda mi stvarno", reče Rendal.

Brion se nasmeja. "Sve ovo - krater, kamene komore - bilo je dom

majke semena. Pre više hiljada godina majka semena preselila se na drugo mesto, gore uz kanal. Poći ćemo tamo. Hoću da vam pokažem šta smo još učinili. Moja žena i ja. Mesecima nisam išao uz kanal. Ali uz ovako učenu gospodu, i ser Olmija, kao vrlo posebnog gosta, mislim da pregovori mogu da sačekaju." Odlučno je klimnuo glavom. "Ono što smo uspeli da učinimo važnije je od svega što vidite ovde."

Brion se nagnu ka meni, kao da se obraća detetu. "Ne mogu da pogodim šta mislite. Imate karakter i disciplinu, ser Olmi. To vas čini drugačijim od većine nas ostalih. Ovamo nas je dovela budala, obećanjima koja su prekršena čim smo stigli. Otada polako tonemo. Hodite sutra sa mnom uz kanal, pa ću vam pokazati koliko još treba da idemo dok ne stignemo do dna.

General Bejs me je posmatrao sitnim, duboko usađenim očima i naborao rumene obaze u prijateljskom osmehu. Klimnuo je glavom kao da se oprašta od kolege vojnika.

Stražari su nas ovoga puta ostavili u zajedničkoj sobi u nekom drugom tunelu, verovatno bliže jezeru. Te noći nisam mnogo spavao. Ležao sam na uzanom, tvrdom krevetu i pitao se šta bi drugi agenti učinili da su poslani na Lamarkiju. Da li bi se tako beskorisno otkrili?

Salap se meškoltio na krevetu iznad mog. Konačno se spustio niz merdevine. "Čini mi se da je jutro", reče. "Osećam se kao đubrivo zatvoreno u šupi." Kad je sišao, uredio je svoje crno odelo i provukao prste kroz kosu, a onda je otišao do umivaonika i ispljuskao lice vodom.

Rendal prebaci noge preko ivice svog donjeg kreveta i proteže se. "Šta mislite da smeraju?" upita.

"Ne znam", reče Salap. "Ne dam da me iznenade."

Rendal uperi pogled u mene. "Možeš li ti da izvedeš nekakvo iznenađenje?" upita.

"Ne verujem", rekoh.

"Koliko se uopšte razlikuješ od Mansura i mene?" upita on.

"Nikada nisam tvrdio da se razlikujem."

"Samo su to mogli da pošalju - izviđača, da proveriti teritoriju? I nikoga posle tebe?"

"Pretpostavljam da je tako bilo."

Salap je stajao oslonjen rukom o zid.

Rendal pogleda zid, vlažnih očiju. "Sve ove godine čekali smo kao deca nekoga ko će nas spasti od naše sopstvene gluposti. A Heksamon je poslao jednog jedinog čoveka."

"Smrtnika, kao što smo i mi", promrmlja Salap.

"Vi ste obojica adventisti?" upitah.

Salap klimnu glavom.

"Ja sam bio simpatizer", reče Rendal, "ali znao sam kojoj strani treba da se priklonim."

Salap se nasmeši kao đavo koji suviše dobro razume ljudsku prirodu. "Mislite da je ser Šatro slušao, onda na splavu?"

"Očito", rekoh.

"Možda bi bilo bolje da si prvoj osobi koju si sreo rekao ko si", reče Rendal.

"Prva osoba koju sam sreo bila je Larisa Strik-Kašemu", rekoh. "U tom trenutku mi se nije činilo kao dobra zamisao."

22.

Čamac je čekao kraj pomoćnog doka na kanalu, sa dvočlanom posadom u besprekornim belim uniformama. Čamac je imao deset metara, bio je načinjen od belo obojene ksile sa jednim metalnim jarbolom na sredini, a na njemu se vijorila siva zastava sa belim krugom u sredini. Na zadnjem kraju, u golom metalnom odeljku, nalazila su se dva električna motora. Beli baldahin ispred jarbola zaklanjao je tapacirane klupe postavljene u kvadrat, spuštene ispod nivoa palube. Ispred baldahina bile su mala kabina i kuhinja za Briona i njegove goste.

Salap i ja siđosmo dokom i ukrcasmo se, praćeni stražarima. Randal nije bio pozvan.

Ono što je Briona činilo drugačijim - po čemu je više ličio na Lenka nego na bilo kog vođu sa Čička - bila je njegova jasno istaknuta uloga predvodnika u kultu ličnosti. Vođe na Čičku uglavnom su vladale kao birokratski upravnici - što se videlo i po nepretencioznim titulama. Brion je bio plemenski vladar, kome je njegov narod dao neograničenu vlast, ali sa ograničenim sredstvima i ograničenim brojem podanika. Ako uspem da ga razumem, da znam šta da kažem i šta da očekujem, to bi moglo da nam spasi živote. Nadao sam se da i Salap slično razmišlja, i bilo mi je drago što Randal ne ide sa nama. Rendalu je bilo dosta Nadervila, Lenka i Fasidove, kao i zbrke u linijama sveta Lamarkije. Možda ne bi mario o tome šta bi moglo da pokrene Brionov gnev.

Brion je stigao nekoliko minuta posle nas, sa četiri naoružana vojnika i sa sitnim, smeđim čovekom šiljate, kratko podšišane, crne kose. "Ovo je ser Frik", reče Brion. "Sa mnom je već mnogo godina, još otkako sam stigao u Godvin."

Predstavili smo se jedni drugima kao da idemo na turističko krstarenje, a onda se smestismo na tapacirane klupe, dok se naši stražari i trojica vojnika vratiše na dok.

Brion je nosio rukavice, pantalone kaki-boje i tamnosmeđu košulju. U jednoj ruci nosio je komad kanapa, čvrsto obmotan oko kažiprsta.

Frik je nosio tanak, komotan crni kaput, bledoružičastu košulju i vrećaste tamnosmeđe pantalone. "Danas će tamo uz kanal biti toplo", reče Frik, smeštajući se na klupu. "Ona već nedeljama održava toplotu."

Brion klimnu glavom i zagleda se preko kanala u suprotnu obalu, podigavši jednu obrvu. Namotavao je i odmotavao onaj kanap.

"Koliko dugo traje put?" upita Salap.

"Dva dana donde i dva nazad", reče Frik.

Pilot uključi električne motore i čamac se otisnu u glavni tok, koji se udaljavao zapadno od unutrašnjosti Hsie.

"Ta žena je užasna", reče Brion nekoliko minuta kasnije, podigavši bradu sa ruke i uspravljivši se u sedištu.

"Koja žena?" upita Salap.

"Fasid. Raspravljali smo se jutros, vrlo nepravedno. Juče sam podrobno objasnio svoj položaj, valjda, rekao sam da malo šta mogu da učinim čak i ako bismo mesecima pregovarali. Oni su ponovo zahtevali da zadržim ovde generala Bejsa i vojnike, a ja sam im rekao da to nisam u stanju."

"Bejs je otimao decu i ubijao seljane", rekoh.

"Ne branim sve njegove akcije, ali on mi je suviše koristan da bih ga tek tako povukao. On je trn u Lenkovom oku." Brion me nije gledao u oči, ali lice mu se svaki čas trzalo i mrštilo dok je gledao preko reke. "Ne verujem da bih mogao da branim i svoje akcije, ako odlučite da me izvedete pred sud Heksamona", nastavi on.

Salap je sedeo kao strpljiva mačka, opuštenog lica, ali pažljivih očiju. Obojica smo znala da bi ovaj čovek mogao svakog trenutka narediti posadi da nas ubije i baci u vodu, i da zbog tog ne bi trpeo gotovo nikakve posledice.

Pojaviše se oblaci iznad kanala i okolne šikare-silve. Kako je čamac napredovao uz kanal, tamne litice arborida smanjiše se do visine ispod deset metara, a velike površine bile su spaljene i raščićene za farme. Otvorene njive od bele šljake ispod šikare očito su mogle da daju vrlo male prinose u smislu ratarstva, i zemlja je izgledala napuštena, ostavljajući duž kanala žalosne, gole ožiljke.

Stjuard u beloј bluzi iziđe iz prednje kabine i posluži nas čašama vode i kriškama slatkog zelenog voća nalik na dinju. Dok smo jeli,

Frik se uporno raspitivao za pojedinosti o Čičku.

"Kako je sada tamo? Pokušao sam da shvatim vremenske raspone u geometrijskim naslagama... Koliko je tamo prošlo godina od našeg odlaska?"

Smatrao sam da nema razloga da lažem. "Pet godina, po vremenu Puta."

Frik se duboko razočarao. "Tako malo? Proveo sam ovde čitav život, a imam manje od pet godina..."

"Niko nije znao šta nas ovde čeka, pogotovo ne Lenk", reče Brion.

"Verujem da Sposobni Lenk shvata svoje greške", tiho reče Salap. "Prekasno je baviti se optužbama i osvetama."

"Ako mi odlučujemo ko će voditi, i ko će nadvladati kada se moraju doneti važne odluke", reče Brion, "onda moramo da sudimo. Greške su važne."

"Lenk žali što vam nije poslao veću pomoć", reče Salap.

Brion začkilji, a usne mu se prezrivo izviše. "To je bila politika, a ne previd. Prvo Godvin, pa onda Nadervil, predstavljali su napad na njegovu vlast, na njegovu istoriju."

"Mene brine ono što ćete nam pokazati", reče Salap. "Ne brine me da li ćete se vi i Lenk složiti, niti ko će nadvladati koga."

"Cenim vašu otvorenost", reče Brion. "To sam i očekivao od vas, ser Salape. Tako malo ljudi mi se otvoreno obraća. Prema meni se ponašaju kao prema svojeglavom detetu. Nisam baš toliko nepredvidljiv." Kao da se opustio. "Ne brinu me moje greške prema Lenku, ni greške mojih prethodnika. Mada su oni odabrali izolaciju pre nego što sam ja uošte došao... Ali možda ste u pravu. Nema kraja takvim prebacivanjima. Lenk nije svetac. Uopšte."

Savladah želju da upitam za naređenja izdata generalu Bejsu, kao i to da li će on ikada biti procenjivan i prozivan. Ma koliko Brion dobro primio Salapove reči, na moje će možda reagovati sasvim drugačije.

Stjuard donese na poslužavniku hleb i sitno, plavičasto voće nalik na grožđe.

"Potpuno smo pogrešno razumeli ovu planetu", reče Brion. "Ja sam kriv koliko i svi drugi. Gledali smo je zaslepljenim očima,

očekujući jednostavne odnose između jednostavnih organizama, ma koliko veliki bili. Stalno smo razmišljali o središnjoj vlasti, o samosvesnoj inteligenciji ili ličnosti. Na Lamarkiji ne postoje samosvest ni ličnost. Postojao je vitalni pravac, red stvari, i naravno, promena. Ponekad divlja promena. Ali ništa što bismo mogli nazvati ličnost."

"U čemu ste vi grešili?" upita Salap posle trenutka tišine. Upitah se da li je Salap toliko dobar izbor. Čak i Rendal bi bio diskretniji. Nadao sam se da je svestan šta radi i koliko nas to može koštati.

"Bio sam u žalosti", reče Brion. "Nisam bio pri sebi. Osećao sam da nemam prijatelje na ovom svetu, osim zemlje, ekosa. Osećao sam se blizak njemu. I dalje se tako osećam. To mi je najveća greška."

"Zašto u žalosti?" upitah.

"Kaitla je umrla", reče Brion. "Moja žena. Hišina sestra. Rodili smo se u istoj trijadnoj porodici u Elizabetinoj Zemlji, zajedno smo odrasli, živeli smo zajedno bukvalno čitavog života. Mi smo prvi putovali do kraja kanala. Zavisio sam od nje."

Frik, iza Brionovih leđa, podiže prst na usne i polako odmahnu glavom, upozoravajući nas da se manemo te teme.

Odjednom više nisam mario za tajne Lamarkije, kao da su ih Brionovo zanimanje i strast pokvarili.

Sat za satom, kilometar za kilometrom, kanal se provlačio kroz unutrašnjost Hsie, ka istoku, uz niz jedva primetnih skretanja, blagih krivina na mirnom putovanju. Voda ovuda teče, kako reče Brion, najmanje deset miliona godina; kanal je imao stotine ogranaka koji se napajaju njegovom vodom, odvodeći je duboko u unutrašnjost kao krv u tkiva. Nekada je sve to pripadalo prirodnom rečnom slivu, ali ekos ih je prilagodio svojim potrebama.

"Voda je sve donedavno nosila rezervne scione, u lebdećim paketima nalik na splavove", reče Brion. "Kanal ih je bio prepun."

Voda je sada bila bistra i prazna.

"Šta se desilo?" upita Salap.

"Prestali su da silaze pre oko mesec dana. Nešto se dešava, možda pretapanje. Nekoliko meseci nisam išao uzvodno, u Dolinu

zore... ostavio sam tamo Kaitlu... i... valjda nisam imao hrabrosti da se vratim. Osim toga, pripreme za Lenkovu posetu bile su obimne. Sad kad je došao, pitam se zašto sam se toliko trudio."

Frik pokušava da promeni temu, da se vrati na priču o Čičku, bilo šta, samo da Brion ne priča to, ali ovaj se stalno vraćao na isto.

"Postao sam usamljen bez svoje žene." Lice mu postade prazno dok je piljio u mene. "Kad si sa njom, to je druga vrsta usamljenosti."

"Sa vašom ženom?" zbunjeno upita Salap.

"Ne", zamišljeno reče Brion. "Kaitla je umrla."

"Veoma me zanima trenutni stav Neksusa prema Lamarkiji", reče Frik, vrpoljeći se na klupi. Brion se okreće ka njemu, sa krupnim, zelenim očima toliko punim bola kao da ga je Frik nečim uvredio. Frik počne ozbiljno da se tresu. Za trenutak pomislih da će iskočiti iz čamca.

Brion skrete pogled sa Frika i zagleda se u mene.

"Postajem veoma mračan kad mislim na to", reče. "Osećam se tako podređen. A naporno sam radio da zalužim ovo. Preuzeo sam rasulo koje sam našao u Godvinu, i sve zakrpio i vodio ih kroz gadne oluje. Čudo da je iko od nas živ - i to ne zahvaljujući Lenku. Trebalo bi da imam pravo na svoj ponos, ali ona mi ga je uzela. Siguran sam u to. Kanal je prazan već nedeljama."

Salap me sumnjičavo pogleda ispod oka. Razgovor je zamro, na veliko Frikovo olakšanje.

Sunce proviri iza oblaka i vazduh postade gust i vlažan. Prolazili smo kraj pustoline napuštene farme. Crne litice šikare duž obale bile su visoke po trideset i četrdeset metara, a voda je odjekivala i pljuskala, kuljajući iz bočnih tunela kao da beži iz gladnih grla.

Stjuard položi na palubu vreće za spavanje, i mi prenoćismo pod dvostrukim zvezdanim lukom. Zurio sam u zvezde kroz retku izmaglicu nad kanalom, pitajući se hoću li ponovo sanjati kad zaspim.

Majka bi me sada poznala. Bespomoćan, smrtan, sanjiv, i sa snovima.

Kanalska voda je pljuskala o oplatu broda, uspavljajući me. Brion i Frik su spavali bliže pramcu, i jedan od njih je tiho hrkao. Salap je

ležao na krovu kabine. Ako je i spavao, nije hrkao.

"Ako ne znaš gde si, ne znaš ni ko si."

Počeo sam da saznajem gde sam.

Probudismo se u zlatnoj magli. Magloviti jutarnji vazduh plamteo je nad kanalom zlatnim sjajem. Stjuard donese vrelu, penastu kašu u srebrnoj posudi i usu je u šolje, a potom posluži tople, ruštave kolače. Sedeli smo pod baldahinom dok se magla razilazila, svi sem Briona, koji je ostao na pramcu.

Frik je vedro brbljao o sitnicama, popunjavajući vreme pričama o bezveznim društvenim događajima oko Briona. Nisu mi bile zanimljive, ali su ubijale vreme i nikom nisu smetale.

Zadnjica me je već bolela od sedenja. Ustadoh i pođoh pozadi, pa se zaustavih blizu krme da gledam naš trag u praznoj vodi.

Na obalama kanala šikara je postala čvornovata, a crne, oštre ivice postajale su svetlopurpurne i nadute. Samo jednom primetih nešto kako se kreće kroz granje, nalik na veliku, smeđu, kišnu glistu. Salap priđe da sedne kraj mene, a sati su se vukli ka večeri.

"Kapetan i ja proučavali smo ovu obalu pre više godina", reče on. "Iako nikada nismo pošli uz ovaj kanal, pa čak ni do jezera. U šikari postoje desetine tipova sciona. U to vreme je Lenk pokušavao da se umili ženi koja je upravljala Godvinom. Da ih vrati pod svoje okrilje... ali sada ne vidim mnogo aktivnosti sciona. Možda je Brion u pravu, možda se priprema neka vrsta pretapanja."

"Jeste li sigurni da na Hsii ne postoje drugi ekosi?" upitah.

"Nije otkriven nijedan. Ovaj je star, star, možda stariji od svih drugih na Lamarkiji. Bejker je mislio da je ovaj možda predak svih ekosa. Ja verujem da pokriva čitav kontinent."

To popodne prošli smo kraj velike barže natovarene brdima tamne, fine prašine - nekom rudom. Brion je sedeo na pramcu, obgrlivši kolena, i gledao je kako odmiče niz kanal. Nekoliko ljudi sa barže, nagih do pojasa, veselo je mahalo, i Brion im uzvрати jednim pokretom. "Opet manji tovar", reče on Friku. "Ne nagomilava je više kao nekada."

Salap čučnu kraj mene i namršti se. "Ko je ta 'ona' o kojoj stalno govori?" šapnu mi. "Kakve veze ima 'ona' sa hrpama prašine? Muka

mi je već od tajni."

"To je njegova predstava", rekoš i poimislili na More Bez Ribe i njegovu tajanstvenu privlačnost.

Pred večer prođe još jedna barža, napola natovarena hrpama smeđih i crvenih debala nalik na lepo složene kobasice.

"Hrana", reče Frik. "Više nego što bi ikada mogli sami da uzgajimo." No, nešto na barži mu je smetalo, i on pođe napred i sagnu se ka Brionu. Neko vreme su šapatom razgovarali, i Brion postade uznemiren; na kraju mahnu rukom Friku da se udalji.

Kanal se pred nama proširivao u malo jezero. Svuda unaokolo iz vode su se pomaljale duguljaste, tamne strukture, nalik na velike čaure, sa vlaknastim, sivim zidovima. Između njih bilo je dosta praznog prostora, a u jednom od njih, podalje od obale, nalazila se ploveća dizalica sa lopatom, koja je vredno skupljala rudu sa četiri brdašca i tovarila je u treću baržu. Ruda je ležala u sve manjim hrpama na čistini gde je nekada bilo sigurno preko deset brda slične veličine.

"Jeste li radoznali?" doviknu nam Brion.

"Veoma radoznali", odgovori Salap.

"Neka raste, neka samo raste", reče Brion. "Retko imam toliko inteligentnih svedoka. Dozvolite mi malo dramatike."

Salap je tapkao prstima po ogradi, pognute glave. "Jadni mi, ser Olmi. Lenk se uvek ponašao kao neka vrsta deteta. Brion je druga vrsta."

Na predavanjima iz političke nauke na Čičku često se ponavljala izreka: oni kojima se vlada uobličuju svoje vladare. To nije baš isto kao kad se kaže da narod ima vladara kakvog zaslužuje, ali ima sličan smisao. Meni su najviše smetali bol i patnja nedužnih, onih koji su bili suviše mladi da odaberu, onih rođenih na Lamarkiji.

Ali i Brion je spadao među njih.

"Da sam bio naučnik na Čičku ili u Putu", reče Salap, "koliko bi inteligentnijih, sposobnijih muškaraca i žena bilo ispred mene, zauzimajući najbolje položaje, objavljujući najveća otkrića?"

"Dakle?" zbunjeno upitah.

"Poznajem sebe, ser Olmi. Ja sam jedan od najinteligentnijih ljudi na ovoj planeti."

"I to vas brine", reko.

"Užasava me. Čeznem za nadređenima." Zagledao se preko mirne vode, u obale ovog neobičnog jezera. "Ko vadi rudu? Odakle ona potiče?"

"Ona je vadi", reko. "Njegova mrtva žena, Kaitla."

"Nalazimo se u zemji snova, ser Olmi", zamišljeno reče Salap.

Jezero ostade za nama, a kanal je postajao sve uži i dublji, i više nismo sretali barže, niti bilo kakve čamce. Pilot je lako napredovao uz miran tok vode, električni motori su brujali, elise su ostavljale za sobom svetlucavi trag, prošaran draguljima vatre zbog sunca na zalasku. Sunce je i Salapa pretvorilo u pozlaćenog gusara. Malo šta smo govorili.

Mislim da smo obojica očekivala da ćemo uskoro umreti; ili će Brionovo predosećanje promene biti tačno, i promena će nas ubiti, ma kakva da je, ili će se promeniti sam Brion, pa će nas on ubiti...

Činilo nam se da imamo vrlo malo izgleda.

Često sam pomišljao na Širlu, nadajući se da prema njoj dobro postupaju, ali, zapravo, svi ljudi koje smo ostavili za sobom - živi ili mrtvi - kao da su se polako povlačili dublje u sećanja. Moja vasseljena svela se na čamac, kanal, Salapa i Briona. Svi ostali - čak i Frik i posada - bili su prekobrojni.

Frik je često dolazio na krmu da razgovara sa nama. Kao da je bio još svesniji svoje smrtnosti. Njegovo nervozno brbljanje počelo je da nas nervira, a davao je vrlo malo podataka. Nije hteo da odgovara na direktna pitanja, nego se povlačio kod Briona, koji je sedeo na pramcu kao žalostan, neutešan majmun.

Pre nego što je poslužena večera, pođoh napred i zaustavih se kraj njega. Salapovo raspoloženje prelazilo je i na mene i postajao sam nestrpljiv. On me pogleda sa očekivanjem.

"Svi su zbog vas nervozni", reko tiho. "Da li to želite?"

"Ja sam moćan čovek, ser Olmi. Ali nisam ćudljiv. Vladao sam ovim delom Lamarkije čvrstom rukom i dobro mi je išlo, s obzirom na okolnosti. Gruba vremena zahtevaju grube odluke."

"Rizikovaću da vas naljutim, ali opisaću vam prizor koji sam video uzvodno od Kalkute."

Brion se okrete od mene i prevrte očima. "Svakako neko delo generala Bejsa", reče.

"Ne neki naročit uspeh."

"Nisam razgovarao sa generalom Bejsom o takvim stvarima", reče Brion.

"Naredili ste mu da traži sirovine, da sakuplja decu i opremu iz nebranjenih sela?"

"Dobro ga poznajem. On nije čudovište. Odabrao sam ga posle najgore gladi, pošto je izgubio ženu i decu... Tada nije uopšte imao porodicu. U njegovim očima video sam pogled koji mi je rekao da će biti od koristi. Nije više imao za šta da živi."

"Stigao sam na Lamarkiju blizu sela po imenu Mesečina. Gotovo svi iz sela bili su ubijeni. Nisu pristali da daju Bejsu ono malo rude što su imali. Pretpostavljam da je Bejs hteo da uzme rudu na svoju ruku, bez razgovora sa Lenkom... jer ova ruda koju dobijate odavde nije dovoljna."

"Hoćete li me podvrći inkviziciji? Odustao sam od samokritike otkako je Kaitla umrla."

"Samo hoću da podelim sa vama ružnu uspomenu."

On polako trepnu. "Ako baš morate."

Pričao sam mu o leševima nagomilanim u zgradama Mesečine, o neumoljivim vojnicima na baržama duž Tera Nove, o zamci kod Kalkute i o deci u reci. Opisao sam mu izraz lica vojnika dok je sistematski i bez milosti pucao sa pramca barže. "Pucao je u sve redom. Čak i na decu u reci."

"Bio je uplašen do ludila", reče Brion.

"On je bio vaša ruka", rekoh. "Vaša ruka za ubijanje." Tako naglo sam se razbesneo da sam čuo šištanje u ušima, srce mi je ubrzano lupalo, i morao sam da se ugrizem za usnu kako bih se savladao.

Briona sam jedva čuo. "Ne razumem kako to mislite. On je bio vojnik", govorio je on.

"Vi ste ga stvorili", tiho rekoh. Priđe nam i Salap, zabrinut. Ugrožavao sam obojicu. Trebalo je da ja ostanem na obali.

No, Brionovo lice bilo je mirno, gotovo veselo. "Kažite mi da mislite kako sam ja odgovoran za sve na Lamarkiji", reče on. "To je zanimljiva zamisao."

"Od kakve su koristi vašem narodu ta čudovišta i budale što ih šaljete da ubijaju bez potrebe i uništavaju ono što ne mogu da upotrebe?"

"Od Heksamona sam očekivao nešto bolje. Jeste li sigurni da niste varalica?" Nasmejao se i odmahnuo glavom.

Bio je u pravu, naravno. Nisam se dovoljno jasno izrazio. "General Bejs nije ničim pomogao ni Nadervilu ni vama", rekoh. "Izazvali ste bezrazložno ubijanje. Otvorili ste vrata staroj, užasnoj istoriji. Nećete moći da ih zatvorite kad Lenka više ne bude."

Brion se naže napred, raširenih oštih očiju, usana izvijenih u divlji osmeh. "Dugo i mnogo sam razmišljao o tome, ser Olmi. Ono što vi zovete 'stara, užasna istorija' zapravo je rast i sazrevanje malih skupina ljudi. Ako Lamarkija ikada bude gusto naseljena kao Čičak, ponašaćemo se drugačije. Lenk je otvorio vrata istorije kad nas je doveo ovamo, četiri hiljade ljudi usamljenih na ogromnom svetu. Ako hoćete da nađete oca tog sirotog kopileta sa barže, ne gledajte mene... gledajte Lenka."

Tu odmahnu rukom, i Frik nas žurno povede ka klupama na sredini, pod baldahin, pričajući neku besmislenu priču o bezbrojnim proslavama kada su stigle prve barže sa hranom.

Pred večer počeo kiša. Brion je ostao napolju, zagledan u severnu obalu kanala, povremeno brišući kišu sa lica odmerenim i uvek istim pokretom ruke.

Stjuard, koji se odlikovao delotvornošću i tihom povučenošću, i čije je prisustvo prolazilo potpuno nezapaženo, posluži nas crnim, slatkim pivom i hladnim kolačima sa sirupom oštrog ukusa. Uključio je i svetla duž čamca. Držali smo se sredine kanala, motori su brujali i potiskivali nas brzinom od sedam ili osam čvorova, a čamac je predstavljao svetlu mrlju u nepomičnom i beskrajnom moru tame.

Brion se vratio na sedišta pod baldahinom, sav natopljen vodom; kosa mu je visila, crna i svetlucava, i stjuard mu dodade peškir.

"Ja nisam čudovište", reče Brion.

"Nisam čudovište", ponovio je kad sede, uzevši čašu slatkog piva. "Nisam došao da bih nametnuo filozofiju jednogumlja, čuda i neobičnosti. Nisam ubedio četiri hiljade ljudi da je svaka moja reč istina i da je svet u kome su odrasli, koji im je uobličio način

razmišljanja, zlo mesto puno zlih sistema od kojih treba pobeći."

"Krivite Lenka za sve to", rekoh. "Čak i za ono što ste vi učinili ili naredili da se učini." Frik se na to povuče u senku. Salap prormrlja da je takav razgovor beskoristan.

Ali Brion planu. "Znate li kako je sve ovo počelo, ser Olmi? Da li je iko otkrio moj mali, lični deo istorije u Lenkovoju ličnoj vlasti? Kaitla i ja voleli smo se od detinjstva. Pošli smo u Atinu kao učitelji u Lenkovoju školi i imali smo povlasticu da se sretnemo sa Lenkom lično, sa Dobrim Lenkom, Sposobnim Lenkom. Lenk se zaljubio u Kaitlu i njenu sestru..."

"Ser Brione..." Frik je pokušao da ga prekine. Ponovo je izgledao spreman da iskoči iz čamca.

"Ovo je moja priča, prokleti da smo", reče Brion, odgurujući Frikovu pruženu ruku. "Ako je ser Olmi iz Heksamona, onda je ovde kao sudija - Mora biti! Ne može biti drugačije! - u ime naroda sa kojim bih najviše želeo da se nadmećem. Bio sam veoma mali kad su me roditelji doveli ovamo - bilo mi je sedam godina. Nisam imao izbora. Kao ni Kaitla."

Zavalio se u naslon i prostrelio me pogledom, a onda je tiho opsovao i nagnuo se napred, sklopivši ruke kao u molitvi, dodirnuvši nos palčevima. "Lenk se zaljubio u Kaitlu. Počeo je da joj se zvanično udvara. Već je bio oženjen, naravno, i ona ga je odbila. Nije prihvatio odbijanje. Bio je star i poštovan, i mi smo ga poštovali. Hiša je znala da se nas dvoje volimo i otišla je kod njega. Uzeo ju je... Ali nije mu bilo dosta. Želeo je Kaitlu. Na kraju, Kaitla i ja nismo imali drugog izbora do da napustimo Atinu. Nismo mogli da odemo ni na jedno mesto pod Lenkovom vlašću, jer bi nas našli i vratili nazad. Nije hteo da nas ubije, ne, nije on takva vrsta čudovišta. Ali smatrao je da ima pravo na neke povlastice, kao nadoknadu za ono što je, na ono što znači svom narodu. Uzeo bi poneku sitnicu s vremena na vreme, da nadoknadi sebi jade što je vođa, prorok, gotovo bog. I zato smo ukrali čamac i otišli na Hsiu, u Godvin. Tako je sve počelo, ser Olmi. Pre deset godina."

Frik zatvori oči i sede preko puta Briona, drhteći kao da i njega muči neki jad.

"Odrasli smo na Lamarkiji. Kad sam bio mlad, činilo mi se da je

ovo bogato i čudesno mesto koje se ne bori protiv nas, ali nas ni ne prihvata. Rano sam naučio da mi nismo deo tela ovog živog mesta. Patili smo i umirali jer smo se nalazili između dve filozofije - da li da osvojimo ovo mesto za sebe, da ga prilagodimo našim pravilima, ili da ga pustimo da se razvija kao da mi ni ne postojimo. Lenk... nije mogao da se odluči." Zagledao se u mene, a beonjače su mu sijale.

"Šta ste vi odlučili?" upitah.

"Ja sam sav za Lamarkiju", reče Brion. "Ali borio sam se protiv nje, naređivao sam da joj kidaju tkivo i da se zemlja ogoljava za ljudske farme, za proizvodnju ljudske hrane - i kada su usevi umirali, pokušavao sam da zauzdam ekos, da uklopim svoj narod u ono što stoji na raspolaganju... I opet smo gladovali. Pošto sam voleo svoj narod, obesvetio sam ovaj kontinent, kao i drugi pre mene. Sve dok nisam shvatio da postoji drugi put. Nisam se klanjao Lenku, nisam hteo da mu prepustim svoju ženu, i zato je on pustio moj narod da umire, a da nije ni prstom mrdnuo."

"On tvrdi da niste tražili pomoć", reče Salap.

Ovo konačno potpuno razbesne Briona. Okrenuo se ka Salapu, zgrčenog lica, crvenih obraza, sa crvenim mrljama po licu i nabrekli venom na čelu. "Sudbine mi i Daha, rekao sam mu šta se dešava! I ja imam odgovornost. Zamolio sam za pomoć, iako sam ga mrzeo. Između nas nije bilo tajni o tome koliko moj narod pati!"

Salap je ostao hladan kao led. Njegovi tanki crni brkovi jedva da su se trzali u uglu. "Bez obzira na to da li je ser Olmi došao da sudi, ja svakako neću suditi, a izišao sam iz politike toliko davno da više uopšte nisam upućen u nju."

Brion je zurio između nas dvojice sa divljim, očajničkim izrazom lica, i to je potrajalo nekoliko dugih, bolnih sekundi. Potom mu lice opet ostade oprezno i hladno, brzinom koja se mogla objasniti samo velikom veštinom, ili postojanjem dubokog ponora u njegovim osećanjima, neke vrste pukotine kroz čitavu ličnost. Viđao sam tu sposobnost kod drugih vođa, toliko često i toliko ubedljivo su stavljali maske da više ni sami nisu znali šta zaista osećaju. Iskrenost pred samim sobom jeste luksuz koji vođe retko mogu sebi da dozvole, niti da podnose. No, kod Briona je ta nadarenost postala nešto više, možda čak i bolest.

Sada sam odmerio Briona. Nije bio veliki čovek, čak ni u nesigurnom smislu podsticanja ili predvođenja velikih događaja. Posedovao je male, osobene nadarenosti. A bio je strašno uplašen. Nisam mogao da procenim je li nam rekao istinu, ali bol je bio stvaran.

"Lamarkija će procvetati", tiho reče on. "To smo učinili Kaitla i ja, bar to. A kada procveta, kakvo mesto će nam ona dati, kakvo mesto možemo imati?"

Predeo pokriven šikarom, crne i purpurne ivice koje su se dizale duž kanala kao ukrasni zidovi žive ograde, završio se kada je jutro odmaklo. Probudio sam se iz sna u kome sam ponovo bio u hodniku sa nekim neprijatnim vratima; osetio sam miris kolača u rerni, i još nešto snažno i biljno, nalik na sveži, vreli katran pomešan sa crnim čajem, melasu sa ružama, četinarsku smolu sa mirisom sveže pokošene trave - miris koji više nikada nisam uspeo da osetim, ni u životu ni u sećanju; miris živih palata velikih majki semena čitave Hsie.

Zašli smo u veliko unutrašnje more ili jezero slatke vode, čija se južna i istočna obala nisu ni videle, a severna je bila blizu, na možda dva kilometra od nas. Talasi koji su zapljuskivali čamac bili su kristalno plavi, a sa obale - blistavozele obale, niske i ravne, pokrivene beskrajnim tepihom zelenih stabljika nalik na izdanke mladih biljaka, samo bez lišća - dopirao je talasav, šuštav, ćurlikav zvuk, tuđinskiji od svega što sam ikada čuo na Lamarkiji.

"Zemlja je bila zeleni svet" rekla je Nimcijan na Martinom ostrvu. Nigde na Lamarkiji nikada nije bilo ovoliko zelenila.

Brion je stajao na pramcu, poluodeven i opčinjen prizorom. Salap se mirno umivao u jezerskoj vodi, bacajući pogled na mene dok sam oblačio košulju i uzimao od stjuarda šolju sa penušavom kašom.

"Pogledajte šta je sve učinila!" uzviknu Brion. "Prošla su samo tri meseca, a koliko je hiljada hektara promenila!"

Salap stade kraj mene, tik uz jarbol, i zagleda se u obalu, čkiljeći. Stjuard donese poslužavnik sa kolačima i ponudi nas. Frik se oslanjao na baldahin. Laki vetar mrsio mu je kosu, ružičasta košulja bila mu je otkopčana, i cerio se kao da je pijan.

"Kako tvrdite da ste ovo izveli?" upita Salap Briona.

"Ne tvrdim", reče Brion. "Znam istinu, jer pošto je ona stvorila stvari po našem obličju, pokazali smo joj gde je pogrešila... Pošto nam je napravila hranu koju smo mogli da jedemo i filtrirala iz tla rude i smestila ih tamo odakle smo mogli da ih uzmemo, uzvratio sam joj. Godinama sam je proučavao, i znao sam gde joj je slabost, gde je nedelotvorna." Zurio je u Salapa, brzo trepćući.

"Šta ste joj dali?" upita Salap.

"Ko je ona?" upitah ja u isti mah.

Brion odmahnu glavom, očito zadivljen i čak pomalo uplašen onim što je video na obali. Oteturao se na sredinu čamca i zgrabio kolač sa poslužavnika, gutajući ga kao ogladnelo dete.

"Više nego što sam mogao da zamislim", reče on. "Zaboravite pokušaj da zamenimo našu mrtvu decu. Zaboravite pokušaj da naučimo njene scione da govore. To joj ništa nije značilo. Nije razumela. Mogla je da oponaša, ali nije mogla da razume. Tek je našu bocu primila i usvojila."

"Ni mi ne razumemo", strpljivo reče Salap.

"Destilovao sam ga i pročistio iz trave u bari ispred naše spavaće sobe. Ukrasne trave koju je Lenk poneo sa Čička, ljupke i jednostavne biljke. Bilo je lako izolovati ono što joj je trebalo i dati joj to u boci, koncentrovano, nepogrešivo."

"Hlorofil", reče Salap.

Brion se nasmeši. "Slabost Lamarkije", reče, a mrve su mu ispadale iz usta. "Ne samo hlorofil, nego i hloroplasti, čitava precizna fotosintetska struktura naših biljaka, izolovana, ali potpuna. Skrob i šećeri, čitav ciklus, sve u jednoj boci. I razumela je. Dala nam je opite koje ste videli u Nadervilu. Kaitlina bašta. Leteće fitide-čistači. Još hrane. Mogao sam javiti Bejsu da se vrati kući, jer sam znao da smo pobedili. Mogli smo da hranimo narod, i da pravimo mašine, i da stvorimo svoju nišu... Nije nam trebao niko drugi."

"Ali niste ga pozvali", rekoh.

"Nisam. Kaitla je rekla da moramo održati svoje obećanje. Morali smo da potražimo vas, ser Olmi, agenta ili agente Heksamona, i morali smo da oborimo Lenka, da jasno pokažemo da ljudi ovde ne mogu da opstanu. A onda bismo ostavili Lamarkiju sa poklonom koji

smo joj dali."

"Stalno govorite ona. Ko je ili šta je ona?" ponovo upitah. "Majka semena, kraljica?"

Brion pokaza na istok. Iznad plave izmaglice na horizontu ugledasmo sedam debelih, crnih debala ili kula dublje u unutrašnjosti. Svako je bilo visoko najmanje pet stotina metara, sa prečnikom od sedamdeset do sto metara. "Ne znam tačno šta je ona. Koji deo je ona, sa novim oblikom. Ne znam ni da li je sasvim nova. Možda još nije sasvim stvorena. Ali znaćemo kad je vidimo."

Brion se okrete ka Salapu i meni. Preletao je pogledom sa jednog na drugog, a onda se zapilji u mene sa izrazom odlučnosti i očajanja. "Heksamon mora da dođe i odvede nas nazad. Ona je dobila ono što joj treba. Sada nijedan ekos ne može da je izazove."

Pilot uvede čamac u uzano ušće zaliv koje je skretalo na istok, a potom na sever, sve dalje od obale jezera. Tiho smo brujali između gustih zidova tamnozelenog rastinja, širokih listova nalik na paprat, sa blistavim kapima vode na bezbroj vrhova, zatim tankih spiralnih stabljika što su se uvijale kroz rastinje i dizale desetinama metara iznad pokretne, drhtave mase, pa ogromnih zelenih peteljki ili izdanaka koji su se izdaleka videli, sa pupoljcima veličine divovskih sekvoja. Salap je imao izraz lica kakav nisam video ni kad smo našli homunkuluse na Martinom ostrvu: zapanjeno čuđenje. "Ovo je nova silva", reče on. "Sve je drugačije."

Prepodnevno sunce obasjavalo je ovo sveže obilje zelenila, i mi smo izgledali kao stvorenja što plivaju u okeanskom plićaku. Brionova beličasta koža naročito je dobila zeleni preliv. Čučao je na pramcu, sa laktovima na kolenima, savijajući i ispravljajući prste kao pauk noge, i neprekidno ližući usne.

"Nadam se da ćemo naći pristanište", doviknu nam. "Sad više nije daleko... Nadam se da ga ona u svom oduševljenju nije pregradila."

Scioni u vivarijumu oponašali su određene vrste zemaljskog biljnog života. Ovde je imitacija bila ovlašna ili uporedna. Šta god je kontrolisalo ovo bilje, očito je počelo od jednostavnih stvari i stvaralo nove planove i sheme sve bržim tempom.

Nebom su promicale senke: ogromni baloni prolazili su iznad

nove silve, vukući dugačke, crne konpoce, a donja strana bila im je načičkana čipkastim kotaricama punih zelenih loptica veličine pesnice. Konopci su se savijali i poigrali nad silvom, spuštajući se, grčeći, povlačeći balon čas u jednom čas u drugom pravcu. Baloni su leteli brzinom od pet ili šest čvorova, i dok smo stigli do pristaništa koje je Brion tražio, nad nama su prošla tri balona.

Pilot je pažljivo manevrisao napred-nazad dok nismo lupnuli o ivicu doka od ksile, gotovo potpuno zaraslog. Brion iskoči na dok i podiže ruke. Gusti splet listova nalik na paprat i žutozelenih stabljika zguri se i razdvoji pred njegovim nogama kao trava smotana na dlanu.

"Seća se!" reče Brion. "Hajdemo. Nije daleko odavde - do kula ima tri kilometra."

Posada čamca i Brionovi čuvari nisu pošli sa nama. Kao da im je laknulo.

Frik uze od stjuarda nekoliko torbi sa hranom i četiri čuture; stjuard je nervozno odmeravao silvu. Pre nego što siđosmo sa čamca, Frik izvuče iz džepa tablicu i otvori je, a onda dade znak Salapu i meni da pogledamo ekran. Crnokosa žena, ozbiljna i ledeno lepa, pomalo nalik na Hišu, gledala nas je skeptičnim očima. "To je bila Kaitla", tiho reče Frik. Potom nam dade znak da pođemo.

Brion se probijao stazom između razdvojenog bilja manijačkom energijom, nalik na čamac koji na obrnutom filmu plovi sopstvenim tragom. Posle nekoliko minuta više nismo mogli da ga vidimo, ali išli kroz silvu njegovom stazom. "Otkuda zna kuda da pođe?" upita Salap Frika.

"Ona pravi stazu. Pokazuje nam kuda da idemo", reče Frik, znojeći se u vlažnoj vrelini. Osetih blagi miris sumpora - opet vulkanska aktivnost. Svakih nekoliko desetina metara prolazili smo kraj čistina gde su se novi zeleni scioni držali tla, i odatle su se videle kule. Bile su obrasle gustim puzavicama, ali ne zelenim, nego purpurnim i crnim. Nismo išli ka njima u pravoj liniji, ali približavali smo se.

Nad nama je prolebdeo još jedan crni balon, noseći teret ka zapadu.

"Ona vrši opite novim zelenim oblicima", reče Salap, "ali središnji

deo ostavlja neizmenjen." Pokazao je ka kulama. "Da li nas tamo vodi?" upita on Frika.

Frik klimnu glavom. "Bio sam ovde sa njim pet puta", reče. "Nikad nije izgledalo ovako."

Posle petnaest minuta neprekidnog hoda ugledasmo Briona. Stajao je, okrenut ka severu, na vrhu brda koje se dizalo desetak metara nad okolnim tlom, pokriveno dugačkim, zelenim puzavicama nešto debljim od kanapa; dopirale su mu do kolena. Okrenuo se i povikao nizbrdo ka nama: "Sad vidite šta ona namerava. Odavde se vidi čitav plan."

Popesmo se na brdo i stadosmo kraj njega. Miris puzavica, pritisnutih našim nogama, bio je snažno voćan, a sitni oblaci crvene prašine podizali su nam se iznad kolena. Pošto smo se našli na istoj visini kao većina nove silve - samo su ogromni zeleni pupoljci bili viši od brda - ugledasmo široki tepih duboke plavozelene boje, prošaran koncentričnim krugovima svetlije, žutozelene. Videli smo na severu kraj zelenila i granicu između stare i nove silve - posle zelene nastupala je smeđa, crna i purpurna šikara. Preko čitavog predela, probijajući se između sedam kula, masa od više stotina crnih, purpurnih i crvenih transportnih balona trzavo se kretala ka spoljašnjim ivicama, zamenjujući iz vazduha mrtve scione novim.

"Koliko će trajati dok ovo stigne do Nadervila?" upita Frik.

"Ne znam", reče Brion.

"Nedelju dana ili manje, rekao bih" reče Salap. "Je li vaš narod spreman?"

"Ne znam kako da budemo spremni", reče Brion. Pošao je nizbrdo sa druge strane brega. Okrenuo sam se i pogledao sa ovog srazmerno visokog mesta. Video sam zaliv, vodu jezera koje je dosezalo do horizonta na jugu, a onda se ponovo okrenuh ka stubovima. Zadihan, drhtav zvižduk, tih i žalostiv, dopro je sa juga, možda sa obale jezera. Uzdrhtah od tog zvuka. To što tolika moć i pokretna promena stvaraju tako jednostavan, pticolik zvuk, bilo je istovremeno tipično za Lamarkiju i zastrašujuće.

Na zapadu su kumulusi i blistavi olujni oblaci stvorili meku planinu. Brion nas pozva sa ivice silve, koja se opet razdvoji pred njim. "Ekos stvara sopstvenu klimu. Za nekoliko dana biće kiše -

čekajte pa ćete videti."

"Da", promrmlja Salap. "Iskusili smo već tu pojavu."

Trebalo nam je oko pet minuta da sustignemo Briona. Stajao je u ćorsokaku, jer su scioni pred njim odbijali da se razdvoje. On je koračao gore-dole, a sa lica mu je tekao znoj. Frik mu dodade označenu čuturu i on prilično otpi, pa obrisu usta rukavom. Frik nama dade druge čuture - Brion je pio samo iz svoje lične.

Brion duboko uzdahnu. "Ne bi nas dovela ovako daleko, a onda prestala..." Nastavio je da korača, gurkajući me u prolazu. Opet se sa juga začu zadihano ćurlikanje. Salap iskoristi zastanak da pažljivije prouči morfologiju ovih novih, zelenih sciona.

"Izgleda mi da su to probne varijante za stvaranje hrane", zaključio on. "Ona - mislim, ekos - vrši opite sa najdelotvornijim strukturama. Skladište hranljive materije, koriste ih za podsticanje stvaranja sciona u središtu... Tamo kuda idemo."

Pod našim nogama, smeđi komadići i krpice nalik na izuvijane i izlomljene grančice stvarali su podnožje silve. Kroz taj talog protezale su se bele cevi. Tamo gde je neko stao na cev što se nalazila blizu površine, iz nje je potekla mlečnobela tečnost, ravnomerno kapljući. Salap stavi jednu kap na jezik. "Slatko je", reče.

Nova mašina, novi opit.

"Da li biste vi učinili ovako nešto?" upitah Salapa dok je Brion neumorno koračao stazom, dovoljno daleko da nas ne čuje.

"Ne znam", zamišljeno reče Salap. Podiže obrvu i zagleda se u mene. "Da sam se setio toga, ko zna šta bih uradio. Ne znamo kako se on pogađao... Sa kakvim su oblikom ili organizmom razgovarali on i njegova žena. Niti kako su razgovarali."

"Ja sam ih video", javi se Frik, čučeci. Klimnuo je glavom i obrisao čelo krpom. "Sitni, crni crvi, sa po sedam ili devet nogu. Zvučali su nalik na ljudski govor, i uzimali su stvari od nas, našu hranu i opremu, i za uzvrat donosili druge stvari. Brion i Kaitla pokazivali su im biljke u saksijama i bocama, i crni crvi bi za nekoliko dana donosili imitacije. Kaitla je bila oduševljena. Kasnije, treći put, video sam prvog koji je pokušavao da deluje kao čovek. Čak je pokušao i da govori. Razgovarali smo pokretima, ali ono nije imalo

prave oči. Ono... ona - pokušavalo da izgleda kao žensko - izgleda da nas je pratilo pomoću toplote. Ser Brion i Kaitla pokazali su mu nove biljke. Kaitline omiljene. Napravilo je nekoliko boljih imitacija i mi smo ih poneli za vivarijum. Ali nju nikada nisam video. Onu kojoj se on nada. Kada smo poslednji put bili ovde, kad je Kaitla umrla, ja sam ostao na čamcu. Ove džungle uopšte nije bilo."

"Da li se on nada da će dobiti nešto nalik na njegovu ženu?" upitah. "Imitaciju?"

Friku se to nije nimalo dopadalo. Premestio se sa noge na nogu, onako čučajući, i obrisao oči prstima, kriveći lice. "Poznavao sam Kaitlu", reče. "Bila je stroga, ali dobra žena. Divno je odgovarala ser Brionu. Kada je umrla, svima nam je teško palo. Ser Brion je bio očajan. I Hiša."

Nisam mogao da povežem ovo sa pljačkama i ubistvima. Usred ovolikih promena, smrt, okrutnost i nesposobnost mogu da izgube značaj. Moja smrt mogla bi da bude potpuno prigodna, ili besmislena. Mogao bih da prestanem sa ispitivanjem uzroka okrutnosti. Posle onog ispada pred Brionom, izgubio sam svako osećanje misije i svoje uloge; nisam bio ništa bolji, ništa moćniji od Frika. Konačno sam stekao poniznost, savršeno osećanje smrtnosti.

Pitao sam kako bi bilo ostati usred ove rastuće, sve zelenije silve, i ostati tu danima ili nedeljama.

Širla je bila jedina tačka oslonca koje nisam mogao da se otremem. Želeo sam da je vidim, da se uverim je li joj dobro. Kad bismo mogli da se ponovo sretnemo, stekao bih novo držanje, novo osećanje svrhe, oslobođen Čička i Puta.

Brion se vratio do drhtave barikade i tu je ćutke stajao, pognute glave. "Ja sam strpljiv", mrmljao je. "Ja sam strpljiv."

Barikada je i dalje bila tu.

"Imamo dovoljno hrane i vode", reče on. "Čekaćemo do sutra. Žao mi je. Ovo se ranije nije dešavalo."

"Ništa od ovoga se nije ranije dešavalo", reče Salap.

Spavali smo na zemlji, dok je silva drhtala i rasla oko nas. Svakih nekoliko sati, nagli pokret u zidovima oko staza stvarao je zvuk nalik na vetar koji duva kroz drveće. Nemirno sam spavao i nisam se

sećao da sam sanjao, a probudio sam se iznuren i potpuno nepripremljen za bilo šta. Nekoliko minuta po buđenju, pošto smo pojeli po kolač i otpili iz čuture koju smo delili ja i Salap, vratila mi se pažnja. Sledovanje vode bilo je nedovoljno i bio sam žedan, ali ne preterano.

Brion je klečao pred barikadom. "Ona priprema nešto", reče. "Ne bi nas dovela ovako daleko samo da bi nas blokirala."

"Znači, ona je inteligentna?" upita Salap.

Brion se nasmeja i odmahnu glavom. "Koliko puta sam se to upitao? Koliko puta smo Kaitla i ja pričali o tome? A pošto je Kaitla umrla... Naravno, želeo sam da je povratim. To bi bilo divno. Da je imam, upijenu u svoj njenoj lepoti, sa svim mislima... u nečem većem. Inteligentnom."

Pomislih na raspravu na 'Obazrivom'. Lamarkija je bedna zamena za večno blaženstvo, ali sasvim dovoljna u poređenju sa ništavilom smrti.

Svi smo istovremeno začuli ljudske glasove na stazi iza nas. Brion se naglo trže i okrete. Izraz panike u njegovim očima, i panično pretraživanje podledom po šapćućim, drhtavim zidovima oko staze, pogodiše me gotovo kao nož. To je bilo lice čoveka koji, zapravo, ne želi da vidi duha koga želi više od svega.

Friku je savest, izgleda, bila mirna. U svakom slučaju, on je prvi poznao glasove. "To je Hiša", reče on. "I Grado, čini mi se... i Ulman."

Na krivini oko deset metara od slepog kraja staze pojavi se visok muškarac kratko ošišane crne kose i sumnjičavih, crnih očiju. Ugledao nas je i stao. Pogledao je udesno, niz stazu, i načinio mali pokret polupodignutom desnom rukom, kao da je naišao na divlje zveri, pa upozorava one iza sebe da budu vrlo tihi.

Smirena, ozbiljna žena kestenjaste kose, Hiša Čung, zaobišla ga je bez oklevanja i prišla nam; zapravo, prišla je Brionu, jer nije uopšte obratila pažnju na Friku, Salapa i mene.

"Ne bi trebalo da si tu", grdila je. "Prokletog ti daha, ne bi smeo da budeš ovde, pogotovo ne sada!"

Brion podiže ruke kao da se brani. "Tamo se ništa ne dešava", reče.

"Šta je to važnije i hitnije ovde?" upita ona. Za trenutak je izgledalo da primećuje moje posotjanje, jer kao da me je pogledala uglom oka, ali onda se još više namršti i nagnu se ka Brionu, koji još više podiže ruke. "Lenk se pakuje i vodi sve svoje na brodove. Fasid kaže da im tvoje odsustvo ne ostavlja drugog izbora."

"Neće da pričaju sa Bejsom?"

"Zašto si mislio da bi hteli?"

"Bejs se stara o svemu tome. Kakve veze ima to gde sam ja?" upita Brion. "I šta Lenk tu može?" Pred ovom odlučnom ženom njegov glas zvučao je kao glas deteta koje se brani.

"Otkuda ti znaš šta Lenk može ili ne može?" nastavi Hiša, gotovo se unevši Brionu u lice. "Nije u pitanju samo ova čudovišna silva."

"Pogledaj kako se izmenila", reče Brion, držeći se što je bolje mogao pred ženom višom od sebe, ali nadajući se da će je ubediti, a ne nadjačati.

Frik je pratio ovaj razgovor kao da se dosađuje. Čungova nije ostavljala utisak na njega - bar dok je videla samo Briona.

"Baš me briga da li se izmenila." Glas joj se slomio, i sad ga je uhvatila za obe ruke. "Šta možeš da radiš ovde?"

"Ovde je naša baština", reče Brion. Lice mu se izboralo kao meka koža i blago je zatresao rukama, ne da bi se oslobodio njenog stiska nego da bi načinio neki besmislen gest. "Ona je ovde. Nadao sam se da ću ubediti Heksamon..."

Sada se Čung okrete ka meni, puna prezira i besa. "Fasid mi je rekla za ovog varalicu", reče. Potom pokaza Salapa. "Bili su postićeni zbog njega i njegove gluposti. Čak ni Lenk nije mogao da smisli kako da ga upotrebi protiv nas. A ti veruješ!"

"On nema nikakav dokaz", reče Frik vedrim glasom, "ali vrlo je ubedljiv. Mislim da je ser Brion u pravu."

Ona zamahnu rukom i gotovo ga udari po licu. "Nije bitno ko je i šta je on. Gde je vojska, gde je moć koja će nas izvući odavde?"

"Nisu došli", reče Brion kao da je to nebitno.

Ona začkilji i izvi usne. Gledala me je uglom oka. Nisam mogao da kontrolišem svoju reakciju. Nikada nisam bio veliki kavaljer kad se suočim sa divljim besom žene. Zapravo, histerija i nije bila redovan deo mog života na Čičku.

Nasmejao sam se. Čung se nije pomerila i nije promenila izraz lica.

"Vi ste mrtvi", reče tiho Salapu i meni. "Nijednu našu reč nećete odneti Lenku."

"Hiša", reče Brion, vukući je za ruku. "Ništa od toga nije važno. Nije važno šta radi Lenk, a ni ja... Ništa nije važno. Pogledaj zelenilo. Ja sam joj dao alat. Prednost. Jasno sam izneo svoj zahtev."

"Kaitla je mrtva", reče Čung. "Moja sestra se neće vratiti."

Zeleni zid na kraju staze snažno se zatrese, i u sredini se stvori pukotina, šireći se, povlaćeci ivice u stranu. Pred ovim zelenim morem što se razdvaja, naš biološki Mojsije izgledao je iznenađen koliko i mi. U vazduhu ostade oblak crvene prašine, polako se spuštajući na tle. Staza se uskoro pružala stotinak metara od mesta gde smo stajali, ka unutrašnjoj ivici nove silve i ka početku terena čiji su granični kamenovi bili visoki stubovi.

"Meni nije htela da se otvori", reče Brion Hiši. "Otvara se pred tobom. Oseća tvoj miris. Mirišeš kao Kaitla."

Čung je piljila niz stazu, a bes i prezir kao da su popuštali. Njeno dostojanstvo nestade; ruke su joj se tresle dok je gledala Salapa. "To je besmisleno", reče ona.

"Idemo da vidimo", reče Salap, pošavši za Brionom, koji je već nastavio put.

"Ona je mrtva", reče Čung Friku i meni, nimalo uvereno. "Ništa ne može da je vrati."

23.

Na kraju staze ležalo je pusto polje od komada lave, veličine šake, pravilnog kao šljunak na dnu reke. Pružalo se nekoliko kilometara, a na njemu se nalazilo šest zdepastih crvenkastosmeđih brda, od po pedeset ili šezdeset metara visine, sa kraterima ovičenim bledožutom bojom, nalik na minijaturne planine sa prljivim snegom. Na vrhu su izbijali topli izvori, stvarajući nepravilne tamne pruge po padinama i praveći barice u podnožju.

Raspoređeni po obodu polja lave, puzavicama pokriveni purpurni i crni stubovi bacali su dugačke prepodnevene senke preko šljunka i dva brda. Nova zelena silva oko polja bila je u oštrom kontrastu sa tamnim bojama lave i blistavim žutobelim pokrivačima na ivici brda.

Na nebu se, kako je sunce jačalo, povećavao broj balona koji su nosili toware larvi sciona, sa užadima spuštenim pravo do lave; samo su se vrhovi pokretali, pažljivo dodirujući neudobni šljunak i trzajući se kao oprezni krajevi oktopodskih pipaka iščupani iz poznatog mora. Stotine balona podizale su se iz središta polja, skrivenog od pogleda najbližim brdom.

Salap nije mogao da savlada oduševljenje. "Videli smo neverovatne stvari i preživeli ih, ser Olmi", šapnu mi on. "Ali nikada nismo videli nešto ovakvo."

Tačno pred nama nalazilo se jezero crvenkasto-smeđe tečnosti - ne lave, već prezasićene, mineralima bogate tople vode, nalik na otopljeno staklo; mirovalo je između komada lave i očvršćavalo uz sitne pucketave zvuke, a glatka površina tamnela je i maglila se. Iza tog jezera nalazio se niz drugih, već očvrsljih, koja su ličila na stazu kroz šljunak. Brion stade na zamagljenu smeđkastu površinu, a onda lako zakorači na sledeće.

Staklasta jezerca vodila su nas oko najbližeg brda. Sumporasta voda, penušava i puna pare, klizila je niz padinu brda na jedva deset metara od nas. Sa druge strane pružao se jasan pogled na središte polja. Tamnocrvena polukugla veličine stadiona ležala je na kraju staze kao ogroman mehur krvi, jedino što je bila čvrsta i što je blistala pod suncem.

Oko polukugle, natovareni baloni podizali su se polako, teturavo, iz crveno oivičenih kratera, i počinjali lagani let ka zelenoj silvi i iza nje.

"Nije drugačije. Osim balona, ništa se nije promenilo", doviknu Brion preko ramena, napredujući u skokovima.

Sva lica dobiše krvavi preliv dok smo se približavali kupoli. Hišina malopredašnja odvažnost je nestala; sad je sve posmatrala sa tihom, nervoznom pažnjom. Brion je, s druge strane, pomahnitao, jurcao je napred-nazad pod crvenom svetlošću polukugle, očiju sjajnih od suza, kao da je konačno stigao kući.

Salap se odvojio od nas, zadubljen u misli, pažljivo koračajući, kao da bi smeđi oslonci staze mogli da puknu i sve nas usisaju. Frik se držao blizu mene.

Staza se završavala isprekidanom linijom nalik na ožiljak na kupoli. Brion ga dodirnu, ali nije mogao da ga otvori.

Salap uze Hišu pod ruku i gurnu je da stane kraj Briona. "Tu ti je mesto", promrmljao je kad je počela da se opire.

"Oseća tvoj miris", reče joj Brion. "Veruje u nas."

Kad se Hiša približila, ožiljak se razdvoji uz tihe, cektave zvuke, i ivice se povukoše kao zavesa oko glatkog, okruglog otvora u boku polukugle.

Uđosmo unutra. Oči su nam se brzo privikle na senovitu unutrašnjost boje krvi. Prozirni lukovi podizali su se iz poda sa leve strane, pridržavajući savršenu spoljašnjost kupole. Nekoliko desetina metara zdesna nalazio se još jedan niz lukova. Između lukova, okačene o debele, čvornovate držače ili pravo na unutrašnju krivinu lukova, visile su ogromne vreće nalik na izduvane balone, sa donjim krajem nadutim od sakupljene tamne tečnosti.

Na obe strane pod je bio načičkan prozirnim mehurima širine tri-četiri metra, koji su nam dopirali otprilike do pojasa. Unutar mehurova, smotane cevi i spljošteni ovali bili su pritisnuti uz membranu, sasvim bleđi, ali okruženi tamnom, gustom tečnošću nalik na naftu.

Desetak koraka dalje lukovi su se spajali u unutrašnjoj komori, zidova zakrivljenih ka unutra, nalik na kvadratni presek šest ogromnih mehurova. Sve površine unutar polukugle bile su odsečci

velikih mehurova, vešto izrađeni i isečeni ili prosečeni drugim mehurovima različitih prečnika. Kao da smo ušli u unutrašnjost ogromne radiolarije, jednog od mikroskopskih silikatnih morskih bića iz zemaljskih okeana.

Polako smo prolazili kroz masu čuda. U vazduhu se osećao novi miris, sladak kao mošusni parfem.

"Spoljašnji veo. Pomirišite samo", reče Brion, mašući rukom. "Postoji osam velova, osam lebdećih slojeva mirisa. Jednom sam doneo ovamo malog sciona, pre šest meseci. Vrteo mi se u rukama, i kada je prošao kroz treći mirisni veo, pretvorio se u gustu tečnost i iscurio mi kroz prste. Ono što se nalazi unutra ne podnosi svoju decu... osim ako ih samo pozove. A jedini scioni kojima dozvoljava da uđu jesu uhode, uzorkovači i sakupljači koji donose podatke. Ono što leži unutra uvek želi nove sheme, planove, dijagrame... podatke."

Na pola puta ka unutrašnjosti ugledasmo skladište ploča i gromada - krečnjaka, kvarca, konglomerata i ko zna čega sve još - nagomilanih u hrpe naizgled bez ikakvog reda, površine možda stotinu kvadratnih metara ispod glavnog luka. Hrpe su u središtu bile više od nas, a sa strane je stajao scion veličine slona sa mnogo kandži, nepomičan osim lakog podrhtavanja prednjih udova; kandže sa mnogo šiljaka dužine ljudske noge, a neki nastavci više su ličili na dleto. Pred njim je ležao rascepljen komad kamena, otkrivajući prelepe fosile u unutrašnjosti. Brion prođe između dve hrpe i izvuče tanku krečnjačku ploču stranice oko trideset centimetara. "Ona sakuplja to kamenje i donosi ga ovamo. Koristi ga kao neku vrstu biblioteke."

Pružio nam je ploču. Bila je teška bar dvadeset kilograma. U njoj se video crni obris mnogonogog zglavkara okruženog širokim, perastim pipcima. "Kada smo moja žena i ja prvi put došli ovamo, ona nije videla. Čuvala je ove fosile i proučavala ih bez očiju, ukusom i dodirrom."

Salap stade kraj Briona, pruženih ruku, gramzivo raširenih prstiju. Uzeo je fosil, gotovo iskolačenih očiju. "Je li to bio scion?" upita.

"Ne znam", reče Brion. "Star je svakako desetinama miliona godina. Ako je stariji, znači da potiče iz razdoblja školjkastih stvorenja koja su pokrila najveći deo Lamarkije gustim slojem

krečnjaka, pa je zato teško naći metale i druge minerale. Šta vi mislite, koliko su ekosi stari?"

"Verovao sam da su u pitanju stotine miliona godina..." reče Salap.

Brion odmahnu glavom. "Hsia je bila prva, a i ona je mlađa od dvadeset miliona godina. Što se tiče ostalih, oni su uglavnom stari tek po koji milion godina. Život je pre Hsie bio sitan i vrlo jednostavan. Kad se Hsia uputila na suvo, bilo je veoma malo kiseonika, a u gornjim slojevima atmosfere nije uopšte bilo ozona. Zato se pokrila debelim zaštitnim slojem. Bilo je potrebno možda petnaest miliona godina da kiseonik dostigne ovaj nivo."

Spreda je dopirao oštar, sladak miris. Dok smo ulazili u unutrašnju kocku, prošli smo kroz nekoliko varijanti istog mirisa, nalik na velove mirisa oko tela poštovanog sveca.

Brion stade. U podnožju luka ležali su zborani komadi nečega nalik na ljudska tela. Luk se dizao najmanje šezdeset metara do nejasne, crvene tavanice kupole. Tela su bila raznih veličina, od manje od metra do preko dva metra, a isušeno tkivo bilo je zategnuto preko unutrašnje strukture koja je samo pomalo ličila na kostur. Prazna, sasušena lica zurila su u nas staklastim očima, kao neuspele lutke koje je zanatlija odbacio.

"Ovo su bili opiti", tiho reče Brion. "Pokazala nam je nekoliko kad smo prvi put došli ovamo. Znala je šta želi - nešto preko čega će razgovarati sa nama. Znala je da mi nismo deo nekog ekosa, i očajnički je želela da otkrije šta smo. Najbolji način da uči... njen način učenja... bio je da nas oponaša."

Sledeća kockasta odaja bila je veća i udaljenija nego što je u prvi mah izgledalo. Nalazila se na pedeset ili šezdeset metara iza groblja odbačenih čovekolikih oblika. Poslednji jasan miris još je lebdeo oko nas, istovremeno primitivno jak i zapanjujuće privlačan; kao svež hleb, vreli katran, metan i heksan, mirišljave soli, i još mnogo šta.

Brion priđe okviru u središtu polukugle, koračajući kao umoran starac. Pokušao sam da zamislim njegovo emocionalno stanje, ali nisam mogao. Ono što je očekivao, što je bilo moguće da zatekne, oteralo bi mnoge u ludilo. Dok je išao pred nama, isprekidano je objašnjavao svoju poslednju posetu. Uneo je svoju umiruću ženu u

polukuglu boje krvi, ostao je sa njom i slušao njene poslednje reči i poslednji dah.

"Bila je u bolovima", reče promuklim i drhtavim glasom. Obrisao je oči nadlanicom, a kanap mu je još bio obmotan oko prsta. "Niko ne bi mogao da je spase." Dodirnuo je opnasti zid okvira i pogledao u mene. "Ona je bila izuzetna. Oboje smo se molili da Heksamon dođe i donese medicinu Čička koju je Lenk ostavio za sobom. Konačno je uspeo da nam se osveti. Mnogi su umrli tako kao ona. Ona je izdržala duže od većine. Jetra i bubrezi su joj trulili. To bi se na Čičku tako lako izlečilo. Ali niste došli. Kada je umrla... umrla je." Spustio je ruku. "Bilo je to olakšanje. Osećao sam da sam umro sa njom, a i to je bilo olakšanje. Ostavio sam je na podu, unutra... Ostavio sam je i logorovao sam pet dana na ivici polja lave. Ser Frik mi je donosio hranu sa broda. Ništa se nije desilo; niko nije izišao iz kupole. Nisam mogao da ponovo uđem unutra. Svi smo se vratili u Nadervil."

Frik je zurio u duboke senke, plašljivo čkiljeći. Hiša Čung se držala blizu Briona. Kad me je pogledala, u njenim očima bila je samo mržnja. Predstavljao sam sve izgubljene nade, konačno razočaranje. Ja sam značio poraz svih njih: nema ekspresnog spasa, nema promene i objašnjenja, nema povratka u zagrljaj sigurnih i sveznajućih roditelja.

"Ona je tamo unutra", promuklo reče Brion. "Mislim, ona je svuda okolo, ali srce njenog srca je unutra. Srce života Hsie."

Oblaci mora da su pokrili sunce iznad polukugle, jer nas je obavila senka. Tamnocrveni i smeđi polumrak bio je svuda unaokolo prošaran slabim svetlucanjem, nalik na zvezde na nebesima. Unutar okvira poigravao je ljubičasti sjaj. Pod nogama osetismo drhtaj dubokog zvuka. Na nekoliko metara od nas, iza nekoliko slojeva prozirnih zidova i podupirača, nešto je narastalo kao grlo ogromne kreketuše, a onda se vratilo, ispuštajući slatkast, odbojan miris katrana i izgorelog suvog grožđa.

Brion se nasloni na zid, vidljiv kao bled oblik na tamnoj membrani. Ovog puta nije bila potrebna Hiša. Zid kao da ga je upio, i tkivo pod našim nogama ponovo zagundā.

Začusmo neobičan glas, i Salap poskoči kao da ga je neko

munuo u rebra. Visok, umilan, nalik na zujanje velikog insekta pomešano sa flautom, detinjast, ali odmeren i zreo, dopirao je iza membrane.

"Imena sada jasna", reče glas. "Imena sva jasna jesu?"

24.

Vreme je postalo veoma nejasno. Moj opravak teče glatko, kažu mi bolničari. Ja sam slavan u Heksamonu. Janoš lebdi kraj mog ležaja.

"Je li to bila Brionova žena?" pita me Janoš.

Nalazimo se u Putu, u slobodnom padu, u bolnici Osnog Grada. Ne znam sigurno da li sanjam, ili sam možda i mrtav. Sećam se da sam pričao svoju priču Janošu, a možda i drugima, ali potrajalo je neko vreme - neko neodređeno vreme - dok sam stigao dovde. Događaji su ispreturani.

Janoš se promenio. Uzeo je starije lice, da bi ostavljao utisak mnogih donetih odluka, utisak političke zrelosti. Ovde je prošlo samo nekoliko godina, možda deset. Šta to znači?

"Je li to bila Brionova žena?" ponovo me pita, vrlo strpljivo. On je prvi pomoćnik novoizabranog gešelskog premijera, ali provodi mnogo vremena u mojoj sobi, pričajući sa mnom, čekajući da mi se vrate sva sećanja.

Znam da sam starac, da imam devedeset ili devedeset jednu lamarkijsku godinu. Mora da sam mrtav, ili umirem, i ovo je samo trenutak bunila.

"Bila je mrtva", uspevam da kažem.

"Šta je onda govorilo?"

Njegova radoznalost mi smeta, kao da njegova želja da sazna kako izgleda majka semena ili kraljica odaje detinjasto i lakomisleno stanje uma. Toliko drugoga je važnije. Ono što je učinio Lenk, i ono što je dopustio svojim ljudima da učine. Zelenilio, talas promene, pretapanje kroz pokolenja, način na koji je Hsia upotrebila Brionov poklon, njegovo ime.

Sve mi deluje zbijeno, i moram da prikupim misli i ponovo pronađem nit. Beg, uz bol i glad. Seobe sa svakog mesta koje je napalo zelenilo, gde je Hsia pobedila. I kako je ovoj plimi dato ime Brionove žene, pa je izmenjeni ekos nazvan Kaitla, ogroman, jarki spektar koji je bio u tolikoj vezi sa tim glasom, a ni u kakvoj vezi sa samom Kaitlom, jer ona je bila mrtva. Njeno telo je ležalo nedirnuto

tamo gde ga je Brion ostavio, unutar membrane, u dubinama arene majke semena, u ogromnom mehuru boje krvi.

"Nije bilo nikog iza glasa", kažem.

"Misliš, nije bilo inteligencije."

"Nije bilo mene, ni tebe. Ni nje." Sećam se bola u nogama, u rukama, svi zglobovi mi gore, goreli su godinama. Taj bol je sad nestao. Pokrećem prste, i zglobovi se savijaju glatko, sa lakoćom koju sam zaboravio.

"Ja imam mnogo posla, Olmi", kaže Janoš. "Ne mogu večito da ostanem ovde. Jesam naredio ogromne radove da bi se geometrijske naslage otvorile. Nisam zaslužan što si predložen za drugu inkarnaciju. Zaslužio si to, i Neksus se složio, i to se čak neće računati u ponovna rođenja na koja imaš pravo..."

Nisam zahvalan. Rezumem vrednost smrti. Moje telo - telo koje više nemam - pripremalo je moju dušu za raspad tokom punog prirodnog životnog veka. Posle toliko godina gladovanja i bega, iskušenja i bola, moje telo je postalo čvrsto, i odbilo je da lako umre. Ali moj um je znao vrednost smrti. Nisam zahvalan što mi je život vraćen.

Nadživeo sam dve žene. Moj narod se smestio na Kupovim ostrvima, zaklonjenim Magelanovim rtom na jugu Elizabetine zemlje. Sećam se samo iskidanih slika kako su Janoševi agenti ušli u moju kolibu i našli me na mekom ležaju od vlakana i trske, naročitom krevetu za samrtnike.

"Elizabeta je znala kako da umre", kažem Janošu.

"Ekos", kaže on.

"Da. Ekos. Moja žena se zvala Rebeka."

"Ona nije htela da dođe ovamo", kaže Janoš. "Rekla nam je da smo anđeli i da možemo da te uzmemo, da te odvedemo tamo gde si rođen."

"Da."

"Ona ti je bila treća žena."

"Da", kažem. "Hoćeš li da ti ispričam sve što se desilo? Živeo sam vrlo dugo, Janoše."

Janoš kao da se ozbiljno uznemirio. "Nismo te namerno zaboravili, Olmi. Moraš nam verovati. Na vlast su došli Naderiti i

godinama nismo mogli da se pokrenemo. Kada su Gešeli povratili vlast, potisnuli su nas Jarti. A kada smo se konačno vratili, geometrijske naslage postale su još prepletenije, i nismo mogli da otvorimo kapiju. Mislili smo da je Lamarkija izgubljena."

"Razumem", kažem. I dalje imam starčaki ton, mada mi je glas mlad. Ne želim da okrivljujem. Imao sam dug i ispunjen život. Poznavao sam Širlu, a posle nje Sikaju, i na kraju Rebeku, koja je bila starica kad sam otkrio njenu lepotu i zavoleo je.

Kad umrem, konačno ću postati čovek. Znaću gde sam.

"Više nema polja ni kupole", kaže Janoš. "Stubovi su goli, kupole nema. Džungla je sve pokrila. Ostaje samo ono što si ti video i zapamtio."

Kaže džungla, a ne silva. To je i postala. "Sve je zeleno. Poslednje od stare Hsie."

Vidim oko njega duhove, bestelesne slike drugih kako slušaju. Pričam čitavom Heksamonu. Ja sam slavan.

25.

Prišao sam zidu. Hiša nije htela da uđe. Frik je pošao za Brionom, jer on je već bio ovde. Nije mu se dopadalo što je tu, ali bio je odan Brionu. Salap je bio u ekstazi. Lice mu je blistalo od oduševljenja, blede kože sa smeđim senkama u crvenilu i polumraku, dok su gomile olujnih oblaka prelazile nebom iznad kupole. Potapšao me je po ramenu, široko se smešeći, i prošao kroz opnu otvorenu kao zavesa, pravo u unutrašnju komoru. Membrana se glatko zatvorila za njim, kao unutrašnji zid debelog mehura sapunice.

Glas se ponovo začuo, visok i savršen. Čuo sam Briona kako jeca kao dete. Gurnuo sam šaku kroz membranu, osetio je kako mi klizi oko prstiju i zgloba i ruke, nalik na usnu glatke kože.

Ona je stajala unutra, usred mase od sjajnih crnih polukugli, prošaranih crnim šiljcima i natkriljenih crnim lukovima. Nije imala odeću i koža joj se kretala, lako se talasajući kao da je u pitanju loše projektovana slika.

Brion je stajao na dva koraka od nje, a Frik kraj njega. Brion je odmahivao glavom, a grudi su mu se trzale od jecaja. Salap priđe bliže ženskom obličju, sa bradom u ruci, i poče da je zagleda. Kosa joj je visila, dugačka i blatnjavo crvena, nepokretna i ravna, u šiljcima i kolutima, sve do ramena. Lice joj je bilo grubo načinjeno, kao lice lutke koju je napravio nadareni amater. Nije obraćala pažnju ni na koga od njih.

Kad je progovorila, usne joj se nisu micale. "Ne zna imena." Ili je možda bilo "Nema imena."

"Smem li da joj se obratim?" upita Salap.

Brion pade na kolena i spusti čelo na pod, sa dlanovima položenim na neravnu površinu koja ga je polako dizala i spuštala kao da je na morskim talasima.

"Nije se tome nadao", reče Frik.

Salap priđe obličju. "Ja se zovem Mansur Salap. Voleo bih da razgovaram sa tobom", reče, kao da se predstavlja na sedeljci.

Obličje nagnu glavu ka njemu, ali oči - blede, sivoplave pod

nepokretnim kapcima, bezizražajne - nisu gledale u njega. Nedostajala im je prefijenost i nisu mogle da iskažu ništa ljudsko, osim vrlo grubo. Šta god da je naučilo, bilo je potpuno nedovoljno.

"Ti predstavljaš nekog drugog, zar ne?" upita Salap.

"Brion imena ne", reče glas, dopirući odasvud unaokolo. Zidovi komore vibrirali su kao dijafragme, stvarajući glas, ali i druge zvuke: lahorasti šapat, stalno duboko kreketanje.

"Poznaješ li Briona?" upita Salap.

"Priča."

"Ja pričam i moje ime je Salap."

"Doveo sam ovamo Kaitlu. Gde je ona?" upita Brion. Povukla se druga membrana, i ugledasmo telo na uzdignuću živog poda, mlitavo u smrti, poodmaklo na višemesečnom putu sopstvenog razlaganja.

"Ti nas razumeš", reče Salap.

Hiša je ušla dok nisam gledao i stala je jedan korak iza mene. "Zvezde mi, Sudbine i Daha", reče.

Prilika se okrete ka njenom glasu. "Dva govore daju i koriste šta koriste. Dva sada ovde."

Hiša kao da se užasnula što su je opet pobrkali sa sestrom. "Ja nisam Kaitla", reče ona. "Ti si htela da postaneš Kaitla." Ona se okrete ka Brionu i poče da viče. "Ona je mrtva, a ti si hteo da je vratiš!"

Brion je prestao da plače i sad je stajao pred prilikom, kritički je razgledajući. "Trebalo bi da pokušaš ponovo. Više rada... više pojedinosti."

"Potrajaće dok nas razume", reče Salap.

"Zašto?" upita Brion. "Zašto tako dugo? Uzima nam uzorke, mora da zna kakvi smo..."

"Sve vreme smo grešili", reče Salap.

Sad primetih da prilika nije koračala. Rasla je iz poda i nije mogla da pokreće stopala. Bila je tek nešto malo bolja od odbačenih ljuski iza nas.

"Kaitla i ja dali smo joj hlorofil", poče Brion da raspravlja. "Uzela je bocu i upotrebila je. Stvorila je Kaitli biljke za baštu, radeći sa pravim biljkama koje joj je Kaitla pokazala."

Salap pogleda mene. "Možete li vi da mu kažete, ser Olmi? Da

donesete prefinjenost Čička ovom malom primeru čudovišnosti?"

Za trenutak nisam imao pojma šta Salap hoće da kažem. A onda se na površinu probi misao koja je već mesecima lebdela u podsvesti. "Oni nikada nisu uzimali uzorke naše genetske strukture."

"Da?" ohrabri me Salap, ponovo sijajući. Prilika uzdrhta, verovatno zbog nekog sitnog podešavanja pritiska.

"Uzorkovanje je način da se identifikuju drugi scioni. Svaki ekos nosi svoje markere, svoju hemijsku shemu. Mi se ne uklapamo u te sheme. Ne dolazimo iz drugih ekosa. Ne mogu da analiziraju našu strukturu na osnovu genetskog materijala. I zato moraju da nas kopiraju na osnovu drugih čula."

"Ali šta je bilo sa hlorofilom?" upita Brion.

"Oni razumeju hemiju. Mogu da testiraju i nađu primenu za organske materije. Mora da ste obezbedili sve potrebne elemente... Dali ste pigmentima kontekst koji je ekos mogao da razume. Ali našu genetsku šifru nisu mogli da otkriju. Suviše smo drugačiji."

"Imena", reče obličje. "Imena znati ne."

Hiša je bila zgrožena. "Zar ona zaista razume o čemu razgovaramo? Ili samo... samo niže reči?"

"Razume", reče Brion.

"To je čudo samo po sebi", reče Hiša. Prišla je bliže obličju i Brionu, savladavši deo odbojnosti.

"Sa čime ste ranije razgovarali?" upita Salap Briona, pokazujući obličje: pre nego što je stvoreno ovo.

"Kad smo Kaitla i ja došli ovamo, ova unutrašnja soba bila je puna tkiva... alata. Kao fabrika prototipa. Na jednom mestu rastao je jedan deo sciona, na drugom drugi... Videli smo kako ih ogromne dlake - cilije - nose preko prostorije i spajaju sa drugim delovima. I gledali smo kako se rastvaraju u velikim bazenima, kako se pretvaraju u želatin ili sluz. Odbačeni.

Kaitla je shvatila šta je to. Rekla je da se nalazimo u velikoj ćeliji, u kojoj su uvećani svi delovi, i baš zato više nije ćelija... Nismo znali zašto nas je pustila da uđemo ovamo. Kad smo došli poslednji put, pre nego što se Kaitla razbolela, majka semena..." pokazao je po komori. "Pokazala nam je svoje najbolje čovekolike scione, još gore od ovog. Mogli su samo da bruje, da zvižde i da izgovaraju poneki

slog. Kaitla je ostala nedelju dana da ih uči, da uči nju, a onda smo morali da se vratimo u Nadervil. Znali smo da ona želi da razgovara neposredno sa nama."

"Doneti", reče glas. "Doneti zna imena."

"Doneo sam Kaitlu ovamo kad je umirala. Kaitla mi je rekla da je ostavim ovde. 'Stavi me tamo gde smo stavljali moje biljke', rekla je. Znali smo da ona može mnogo bolje."

Brion se okrete i zagleda u crvene zidove. Kao da nije bio siguran treba li da se obrati obličju ili zidovima, kupoli kao celini. "Toliko mnogo još možeš da uradiš!"

"Za ovo dete nema više", reče glas, uz drhtaj kao kod violončela. Bilo je u njemu prizvuka koji bih, da je posredi bilo ljudsko biće, nazvao ubeđenje. "Nova imena, nema više, nema više, za ovo dete."

"Zašto?" razočarano upita Brion.

Obličje ponovo naraste, ispunjavajući se svežom tečnošću iz dubine. Podiglo je ruke. Boja tena se poboljšala, a pokreti kože oslabiše, sada koordinisani, više nalik na pokrete mišića. Obuzet mučninom i divljenjem, gledao sam kako se razvijaju crte lica, pojedinosti trbuha i grudi, još kao u lutke, ali ipak mnogo bolja imitacija onoga kako je mogla izgledati Kaitla. Ili Hiša.

"Uči od tebe", reče Salap Hiši. Ona je gledala mračnu tavanicu, tražeći oči među svetlucanjem nalik na kamenje morskog dna.

Briona to kao da je štrecnulo. Ustuknuo je. "Ovo nije Kaitla", reče.

"Nikad neće ni biti", reče Salap. "Pogrešno ste shvatili šta ekos može da uradi... Svi smo pobrkali svoje nade i svoje košmare."

Obličje okrete glavu, otvori usra, i glas sada dopre iz njih. "Zvuci kao miris, imena dublja nego znam. Dvoje nisu jedno, ali stoje. Naprave treće, ali unutra. Treće je dete, ali nije kao ovo dete. Ne kao ja, ne kao svako ja, odavde."

Potom dodade, naglašavajući kao pitanje: "Koje odavde?"

Niko nije razumeo.

"Mi nismo sa ove planete", tiho reče Brion, kao da je to užasno priznanje. Čini mi se da je pokušavao da se otrese poslednje nade za Kaitlu, i da ga je to skupo koštalo. Ostalo mu je još malo hrabrosti ili još malo radoznalosti, kad se ipak usudio da priča sa obličjem.

"Postoji samo. Postoji samo." Obličje podiže jedno stopalo, lako

se okrete na drugom i nespretno spusti slobodnu nogu, nagnuvši se napred da zadrži ravnotežu. Potom se vratilo u početni položaj, ali tamo odakle se podiglo stopalo ostala je pukotina. Iako je znao da obličje Kaitle/Hiše nikada neće proći, nikada neće ući u neotkriveni ljudski svet, ekos je još dovršavao ovog sciona, sklop svoje bezlične i večite radoznalosti, najčistije, potpuno biološke potrebe za znanjem.

"Ima još", šaptao je Brion. "Planete i planete i planete. Na nebu. Gde god ima zvezda."

Na pomen zvezda, svetla u unutrašnjoj komori, nasumično rasuta oko podupirača i zidova, sinuše iznenada mnogo jače.

"Zvezde", reče obličje.

Brion se okrete ka Friku i Hiši. "Znam da to nije Kaitla. Znam da više nikad neću videti Kaitlu. Ali mogao bih da ostanem ovde i da je učim. Bio bih srećan."

Frik protrlja ruke, ne uživajući u onom što će morati da kaže. "Ser Brione, potrebni ste drugde. Potrebni ste nama."

Brionova kratka nada nestade. Zgrčio je lice i ponovio Frikov pokret trljanja ruku, a onda pritisnuo nos vrhovima prstiju. "Neka se Bejs postara za to", reče.

"Premnogo prepuštaš Bejsu", reče Kaitla. "Jednog dana će otkriti da mu niko od nas nije potreban."

Brion na to naglo podiže glavu, kao da će oštro odgovoriti, ali pogled mu skrete ka obličju, i lice kao da mu se rastopi.

"Imate druge odgovornosti", reče Salap, kao da ga teši. "Svi koji su ovde imaju i druge dužnosti. Niko od vas... oprostite, ser Brione, čak ni vi... nije spreman da ovde proučava i poučava. Samo ja."

"Čemu biste je učili?" upita Brion neprijateljski, očito nespreman da odustane od ove poslednje mogućnosti ispunjenja i mira.

"Proučavao bih je", reče Salap. "A onda bih je gledao kako umire. Mislim da ova palata, čitavo polje, neće još dugo živeti, niti išta drugo širom Hsie. Vi i Kaitla dali ste joj vrlo moćno 'ime'. Mislim da kad kaže 'ime' ona misli na hlorofil koji ste joj dali. Upotrebila je ime. I to sve menja."

"Baloni", rekoše ja.

Salap klimnu glavom. "Oni nose larve majki semena, ne samo

scione. Ako sam u pravu, sve ovo će uvenuti za nekoliko nedelja."

"Stara imena umru", reče obličje.

"Košmar", reče Brion, glasom punim razočarenja. "Sve ovo je košmar." Potom se okrete ka meni. "Ser Olmi, vi poznajete istoriju. Tolika promena znači smrt i uništenje na sve strane. Heksamon mora da dođe. Rekao sam to... osećao sam to. Morate popraviti Lenkovu ključnjaču, morate reći Heksamonu šta se ovde desilo."

Nisam mogao ništa da kažem. Izgledalo mi je besmisleno da Brion nešto moli u ime svih ljudi na Lamarkiji. Ali bio je u pravu. Ostala je još samo jedna stvar: trebalo je naći ključnjaču i videti može li se popraviti.

Brion priđe bliže obličju i dodirnu mu lice. Nije reagovalo; još dog ga je gladio, ponovo je progovorilo: "Ima još imena? Donesi još imena."

Ostavili smo Salapa sa hranom za nekoliko nedelja, uzetom sa dva čamca, Brionovog i onog koji su donele Hišu Čung i njene pomoćnice.

"Neću umreti ovde, nemojte se plašiti", reče mi Salap dok me je pratio kroz more zelenila. "Ja sam otporan matori vukodlak, što svakako već znate. Što se tiče Briona..."

Brion se vratio u čamac kao u transu, ne obraćajući pažnju na nas, i čučao je na pramcu, zagledan nizvodno. Pustio je da se kanap odmota i sad ga je držao između palca i kažiprsta, puštajući da stvori labave kolute po uglancanoj i lakiranoj palubi od ksile.

"Pazite ga", reče mi Salap. "On i dalje ima opasnu političku moć, kao i Lenk. Moraju se osloboditi toga istovremeno... ili svaki za sebe."

Stajali smo na obraslom doku, a nova silva - džungla - šuškala je kao trava na vetru, iako vetra gotovo da nije bilo. Salap me uhvati za ramena. "Čak i ako nikada ne stigneš do Heksamona, čak i ako oni nikad ne dođu, neki od nas će preživeti."

26.

"Jesi li uopšte našao ključnjaču?" pita Janoš. Završavam priču izvan bolnice. Janoša su odvukle važnije dužnosti, i kad se vratio video je da napredujem. Izlazimo iz bolnice da vidimo neke od lepota Osnog Grada.

Odvajam se od uspomena iz dugog i teškog života.

Sada lebdimo jedan kraj drugog u Valdu, ogromnoj bestežinskoj i užasno zelenoj šumi u Osnom Euklidu. Moje telo je toliko slađe i udobnije, ali ipak mi nedostaje moj stari život, moja sigurna smrt, i to toliko da me stalno opsedaju misli o samoubistvu. Kad bih se vratio kroz kapiju na Lamarkiju i pokušao da nađem Rebeku...

Ali to ne mogu. Janoš mi kaže da je kapija povremena, da su na Lamarkiji minule godine otkako su me vratili. Ne želim novi život, ali neću ga odbaciti. U tome imam osećanje dužnosti prema nečem mnogo višem od Heksamona.

"Našao sam je", kažem. Zelenilo Valda me pritiska, kao na Lamarkiji, gde smo bežali sa kontinenta na kontinent, a na kraju i sa ostrva na ostrvo...

Bežali smo od moći 'imena' hlorofila.

"Šta si učinio?" pita Janoš.

Zapravo bi hteo da zna jesam li konačno nešto preduzeo. Priča koju sam dosad ispričao jeste priča o posmatranju i skrivanju, o pokušajima da se sastave delovi i razume sistem. Ali nikada nisam potpuno razumeo. Delovi se nikada nisu glatko uklapali.

Doneo sam odluku u neznanju i nesigurnosti.

27.

Brion nikome nije rekao ni reč tokom osamnaest sati koliko nam je trebalo da preplovimo kanal na putu za Nadervil. Zelenilo je napredovalo desetinama kilometara kroz silvu, a duž njegove granice sa šikarom staro rastinje je venulo, oslobađajući mesto za novo. Baloni su načičkali horizont i preletali iznad nas, lako se podižući od zemlje, nošeni sve dalje vetrom.

Gledao sam to sa mračnom tupošću i osećanjem bednog neuspeha. Nisam mogao da procenim Briona kao nekada; ako se išta promenilo, postao sam još bešnji na Lenka. Ali Lenk je bio star i nije mogao da snosi svu krivicu.

Bilo je jasno koliko je uzalud kriviti nekoga, ali to mi nije pomagalo. Bila mi je potrebna Širla, da bi mi vratila osećanje života i stvarnosti.

Frik je primao šifrovane poruke preko radija u kabini, i nosio ih Brionu na čitanje. Ovaj ih je čitao i vraćao ih njemu, odmahujući glavom. Frik je postajao sve uznemireniji. Nešto se dešavalo.

Brion je sedeo na pramcu, obgrlivši kolena, i zurio u zalazak sunca, gotovo sklopljenih očiju, usana stegnutih u majmunskom izrazu zbunjenosti.

Prošli smo kraj ulaza u jezero. Pokušao sam da ubedim Frika da me vrati na jezero kako bih mogao da odem na brodove koji su tamo bili usidreni. Frik je pogledao Briona, odmahnuo glavom kao da sam nekakva dosadna muva, i na kraju je prestao da obraća pažnju na mene.

Stražari su stajali na zadnjoj palubi malog, elegantnog čamca, pažljivo me gledajući. Pomislih da skočim u kanal i otplivam na obalu, ili ka ulazu u jezero, ali znao sam da bi pucali za mnom.

Kad smo se približili Nadervilu, ugledasmo dim iza visoke litice silve, ali sam grad ostao je skriven još nekoliko minuta. Prvo ugledasmo luku, punu jedrenjaka. Izbrojao sam ih osam, deset, dvanaest, i kad se videla cela luka, sedamnaest - svih vrsta, velikih jedrenjaka, škuna, krupnih brodova sa četiri jarbola, malih barki. Sa boka nekih brodova videle su se munje, praćene teškim

eksplozijama topovske vatre i jasnim zviždanjem granata. Sa obale su se videli drugi blesci, oblaci dima, a duboka tutnjava označavala je eksplozije.

Pilot je smesta povećao brzinu Brionovog čamca, a Hišin čamac požuri da ga sustigne. Dok su čamci izlazili iz kanala, ponovo ugledah Nadervil, stotine domova i zgrada poređanih na nekoliko brežuljaka, okruženih visokom, tamnom šikarom.

Plameni jezici puzali su iz ulice u ulicu, uzbrdo, i padalo je sve više granata, odnoseći krovove sa kuća i začinjući nove vatre. Na kraju je trećina grada bila u plamenu. Uzvici i vriska pronosili su se lukom, daleki i tanki. Brion je piljio u crne stubove dima sa zapanjenim, povređenim izrazom lica, a onda je polako pošao na sredinu čamca i zatražio dvogled.

"Lenk je lagao", reče on prigušeno, prelećući dvogledom tamo-amo po gradu. "Koristio je sebe kao paravan."

Potom spusti pogled i prodera se preko vode. "Zašto Bejs nije znao? Generale Bejs, gde si?"

Okrenusmo se ka severnoj obali i usidrismo se rano uveče, na malom privatnom doku. Hišin čamac bio je kraj nas, i ona nas je gledala, mračna i uplašena. Njeni pomoćnici, Ulman i Grado, iskočiše iz čamca i privezaše ga, a onda joj pomogoše da iziđe.

Na stotinu metara od nas gorela su skladišta, izbacujući crne oblake gustog, kiselog dima. Kuća kraj doka već je počinjala da gori, jer joj je ugljevlje padalo na krov.

Brion stade jednom nogom na ogradu i prezrivo me pogleda. "Ti nisi ništa", reče. "Heksamon nam nije poslao ništa." Kao da je bio spreman da naredi da me ubiju, ali samo je odmahnuo glavom i prihvatio Frikovu ruku kako bi izišao na obalu.

Brion, Hiša, Frik i ostali iskočiče na dok, ostavljajući me samog u čamcu. Potrčaše putem koji je vodio u Nadervil.

Nekoliko minuta nisam mogao da se pomerim. Ruke i noge su me bolele. Bio sam opčinjen gledanjem vatre kako se spušta ka doku i čamcima; ksila je gorela slabim, neravnomernim, narandžastim plamenom, a gust, uljast dim polako se dizao ka tamnoplavom nebu. Na kraju iziđoh iz čamca i popeh se na put. Vetar mi je duvao u leđa, hitajući da podstakne plamen u Nadervilu.

Žena u dugačkoj, crnoj haljini sa crvenim šalom trčala je putem, sama; ovaj deo grada već je bio evakuisan, verovatno čim su se brodovi pojavili u luci.

Prva pomisao bila mi je da se vratim u čamac i pređem preko luke, da sačekam na južnoj obali dok se borbe ne stišaju. Znao sam kakva mi je misija: ne treba da se uplićem i treba da dostavim Heksamonu podatke. A to neću moći ako poginem.

Potražih među brodovima u luci 'Koragosa' i 'Kravu', ali kao što sam i očekivao, njih nije bilo. Lenk ih je očito držao izvan luke i dalje od borbe. Nadao sam se da je Širla sa njim, i, naravno, Rendal.

Bilo mi je muka od divarikata i njihove politike; od Lenkovih opsesija i proračuna, koji su svi pošli naopako, i od njegovog proganjanja Briona i Kaitle (ako je to uopšte bilo istina). Nisam mogao da shvatim zašto je Brion predao vlast Bejsu, a to što je poklonio zelenilo Hsii činilo mi se vulgarno, kao poslednja majmunska uobraženost.

Da se tada otvorila kapija i povukla me sa pilotskog mesta na čamcu, i zauvek se zatvorila nad Lamarkijom, ne bih požalio što odlazim...

Osim zbog Širle. Ona je bila najbitnija, uporište pred ovim upadom u ludilo. Nije bila naročito lepa, niti naročito inteligentna; ništa na njoj nije blistalo neugasivim plamenom. Bila je obična žena sa pristojnim sistemom predrasuda i jednostavnim ciljevima. Želela je da živi među prijateljima i rođacima, da živi sa poštenim čovekom koga voli, da podiže decu da postanu ljudska bića na poznatom i dobro znanom mestu.

Gnušao sam se svakog dela sebe koji sam prepoznao u Lenku i Brionu. Njihova uskogrudost i porazi mogli su biti i moji. Čak i Brionova tuga za Kaitlom činila mi se obezvređena njegovom uobraženošću, njegovom pretpostavkom da ljudi na visokom položaju ne treba da umru, da ih neka magija mora održati u životu.

Po čemu se razlikovao od mene? Na Čičku bih se svakako prijavio za podmlađivanje - produženje života, pa čak i za zamenu tela.

Kaitla i Brion delali su u skladu sa svojim uverenjima, ma koliko bila pogrešna ili nastrana, a ja do sada nisam učinio ništa - nisam

koristio svoje znanje, nisam pokazao nijednu od svojih (ma koliko malobrojnih) sposobnosti, i uvek sam uspevao da se nađem u takvom položaju da povučenoost bude najbolja taktika.

Lenk je svojim aktivnostima doveo svoj narod ovamo i izložio ga ogromnim patnjama. Brionova militantnost i naopaki porivi doveli su do rata i ubijanja, kulminiravši ludilom širenja zelenila. Ono što je nekada stajalo u srazmernoj ravnoteži sada je bilo izokrenuto i više nije moglo da se ponovo postavi.

Moje nedelovanje je u poređenju sa time bilo svetačko.

U mislima mi se stalno pojavljivalo Širlino lice.

Moja misija je okončana.

Morao sam da donesem odluku, ili ću biti samo čovek ispunjen vakuumom, bezličnost koja uvek stoji na nekoj tankoj liniji.

Ustuknuo sam od naleta plamena kad se zid kuće srušio. Talas vrelog vazduha i ugljevlja me je trgao, pa sam krenuo ka doku.

Dok je plamen besneo iza mene, razgledao sam luku, procenjujući strateški položaj brodova i čamaca, i plan samog Nadervila. U gradu su besnele borbe - video sam trupe kako se kreću ulicama, čuo sam pucketanje i štektanje paljbe iz ručnog oružja.

Lenk je zaista lagao Briona, ili je očekivao najgore i bio je spreman. Držao je u rezervi mornaricu skrpljenu od trgovačkih i transportnih brodova. Sada su spremali opsadu Nadervila. Četrnaest brodova uvuklo se u luku pre nekoliko sati, možda po odlasku dva diplomatska broda, 'Koragosa' i 'Krave'. Parobrodi se nisu videli - mora da ih je Bejs izveo iz luke, možda da pojačaju pritisak na Džakartu. Lenkovi brodovi iznenadili su slabe odbrambene snage i iskrcali su nekoliko stotina vojnika. Sve se dešavalo vrlo brzo.

Na Lamarkiji nije bilo gospodara, samo dece. No, neka deca su bila spretnija nego što sam mislio. Lenk je na kraju ispao mudriji - ili srećniji - od Briona. Smatrao sam da Lenk ima jače snage, odabrane među sposobnim i besnim građanima Tasmama i Elizabetine zemlje. Brionove snage - sudeći po onoj sirotoj budali u barži - mogle su se pokazati kao slučajni odabir, loše obučene i surove, nedorasle osvetničkom gnevu.

Brionova nepobedivost možda je uništena. Konačni poraz

uplašenog, ožalošćenog, besnog čovečuljka bio je ispisan po svim bregovima i ulicama Nadervila.

Kad je srušena kuća iza mene zapucketala i eksplodirala, vratio sam se do napuštenih čamaca i proverio rezerve energije na njima. Baterije u Hišinom čamcu bile su gotovo prazne. Brionov je imao rezervni par, potpuno puv. Preneo sam ga u Hišin čamac - manje upadljiv od Brionovog elegantnog brodića - skinuo zastavu sa pramca i pripremio se za polazak. Tiho sam plovio kroz oblake gustog, zagušljivog dima, ne ka južnom kraju luke, gde je bilo svega nekoliko zgrada i gde se nisu videle ni borbe ni bombardovanje, nego na zapad, duž obale, ispod linije vatre brodova u luci.

Svetlo je brzo nestajalo. Zaobiđoh zadimljenu olupinu koja je nekada bila drveni trgovački brod. Nakrivljeni jarboli virili su iz vode kao slomljeni prsti. Želeo sam da proučim stratešku situaciju, da nađem najbolje mesto, a onda da pođem u grad i pridružim se Lenkovim trupama.

Otvarač kapija zaista me je smestio u vrlo zanimljiv trenutak, ubacivši me unutra kao muvu u ćilibar. Neće biti povratka.

Nadervil je počivao na dva glavna brda, sa nizom nižih bregova duž poluostrva između luke i okeana na severu. Istočno od glavnih brda, između samog grada i jezera sa Citadelom, ostavljen je delić šikare. Silva je svakako izbušena brojnim tunelima, i ako su Bejs ili njegovi potčinjeni postavili preostale odbrambene snage - ili su se nadali da će izvesti konačan obračun - pretpostavljao sam da će se kriti u tom komadu šikare, ili možda u samoj Citadeli, a kada se steknu okolnosti, svakako posle artiljerijske vatre, jurnuće uz jedno ili oba brda.

Ugledah skupinu vojnika kako marširaju niz ulicu sa brda, gotovo skriveni u senci niza zgrada, još celih. Nalazili su se na otprilike kilometar i po od čamca. Nisam mogao da vidim čija je to vojska, naravno - moguće je da niko u Lenkovim četama nema uniformu, ali nisam mogao da razaberem ni kroj odeće, pa čak ni boju.

Bilo je neophodno da razgledam grad dalje sa juga, kako bih bolje osmotrio ulice i kuće, mesta mogućih sukoba. Vozio sam čamac na jug, dalje od Lenkovih brodova. Za trenutak sam blokirao kormilo i pretražio kabinu, pa sam našao komad papira u ladici i brzo

sam skicirao luku, grad i vidljive ulice. Pojedinosti sam osmotrio dvogledom - uglavnom upravne zgrade, vodotoranj i nešto nalik na radio-antenu na zapadnom kraju grada. Sve su to mogli da budu ključni objekti.

Već sam počeo da privlačim neželjenu pažnju Lenkovih brodova, na manje od dva kilometra od mene. Jedan tobdžija je gađao čamac i granata je pljusnula na svega desetak metara od mene. Nisam znao kakve topove imaju, ni koliko su precizni, ali nisam smeo da rizikujem i da još ostanem na vodi. Ponovo se uputih ka dokovima. Nova granata me popraska vodom. Bio sam na manje od deset metara od obale kada direktni pogodak rascepi čamac napola i baci me poleduške u vodu.

Ošamućen, plutao sam na leđima u crnoj vodi luke nekoliko minuta pre nego što sam otplivao do obale. Popeo sam se lestvicama i zaustavio se u tami između dva skladišta, od kojih je jedno bilo pogođeno, ali ne i zahvaćeno plamenom. Pokušao sam da se saberem. Komad ksile dobro me je zasekao po čelu. Obrisao sam krv mokrim rukavom. Mapu sam izgubio, ali uglavnom sam zapamtio pojedinosti.

Nadervil je bio podeljen sa četiri glavne ulice, u pravcu istok-zapad, i sedam ili osam širokih ulica koje su vodile sa severa na jug, od luke do bregova. Zgrade koje su najverovantije bile upravne - još cele, začudo - ležale su na padinama najistočnijeg brega, kraj bulevara sever-jug. Pošao sam tamo.

Nekoliko civila je još ostalo u gradu, a prizori koje sam video, krenuvši ka istoku, mogli su biti stari hiljadama godina. Tela u malom dvorištu gde je eksplodirala granata: dva velika i dva mala. Deca. Upitao sam se da li je Lenk ubio neko od svoje dece.

Pet starijih muškaraca i sedam žena, glava umotanih krpama zbog dima, gurali su svoju imovinu na improvizovanim kolicima kroz hrpe otpada od ksile i cigli.

Sakrio sam se u poluotvorenom ulazu urušene kuće da bih izbegao nepravilnu kolonu mladih muškaraca i žena, ne znajući jesu li vojnici; išli su ulicom istok-zapad, dovikujući jedni drugima ohrabrenja. Nekoliko ih je nosilo električne svetiljke.

Pod sjajem svetiljke prepoznah jedno lice - Keo, jedan od

Lenkovih pomoćnika, koji je pratio kolonu na začelju. Pozvah ga po imenu i on se trže i okrete, a onda podiže svetiljku i primeti me u vratima.

"Olmi! Tako mi Sudbine i Daha", reče on. "Još ste živi! Bili smo sigurni da ste svi pobijeni čim je napad počeo. Stanite!" povika za mladićima i devojkama. Oni se okrenuše i okupiše oko nas; beonjače su im sijale kao u uplašenih srna, bili su zadihani, istovremeno preplašeni i samouvereni.

"Šta se dešava?" upitah.

"Gde je Salap?" uzvрати on pitanjem.

Nisam hteo da traćim vreme na objašnjavanje. "Je li grad osvojen?"

Nekoliko vojnika odmahnu glavom. Nekoliko ih se nervozno nasmeja, zvukom nalik na lavež. Prebrojah ih: osam muškaraca, pet žena.

"Ne još", reče Keo. "Ima okršaja oko Sunčevog puta. Mnogo otpora. Bejs je bio na moru - promašio je naše brodove - ali okrenuo je na severnu stranu poluostrva i iskrcao trupe. Oni se sad vraćaju u grad, da zamene vojnike koji su otišli na zapadno poluostrvo. Diverzija. Lenkovi plaćenici - sad smo svi plaćenici - tamo su nasukali mali brod i spalili neke kuće. Nisam znao za to..." Grudi su mu se trzale. Prebrzo je disao, od nervoze. "Rendal reče... pre nego što je otišao, i... za vas..."

"Je li Širla sa Lenkom?"

Keo se smrači. "Žena? Ne", reče. "Nju i Rendala odvela je Brionova policija pre dva dana, tek što ste vi i Salap otišli sa Brionom."

"Moramo da krenemo", povika jedan mladić, mornar novajlija sa neke škune, ako je suditi po odeći. Stao je pred mene. "Ko god da ste, ne možemo ostati ovde da brbljamo - moramo da podnesemo izveštaj o tome ima li vojske da dolazi sa istočne strane grada."

"Tačno", reče Keo kome je očito teško padalo da bude vođa.

"To je čovek iz Heksamona", reče jedna mlada žena, radoznalo me zagledjaući. Njeno mršavo lice bilo je umrljano prašinom i znojem, i izgledala je zaglupljena od straha i uzbuđenja. "Bio je na 'Koragosu'. O njemu su govorili."

Jedva sam ih slušao. Žurno sam mozgao, pokušavajući da smislim kuda su mogli odvesti Širlu. Možda je još na jezeru, skrivena u zgradama unutar stare palate majke semena.

"Bio sam u luci i video sam da na istoku nema okršaja - zasad", rekoh. "Ali možda na jezeru postoje snage. Bejs ih može iskoristiti da nas sve pritegne... Gde su mu parobrodi?"

"Severno od ostrva, kad smo ih poslednji put videli."

Bejsov najverovatniji plan - najbolji plan u ovim okolnostima - jasno mi se ocrtao u glavi. Iskrcao je na severu vojnike koji su plovili brodom, možda dve čete dobro uvežbanih muškaraca i žena, prilična snaga pod ovim okolnostima, ali ne i dovoljna da imaju presudan uticaj. Odredi u staroj palati mogu da broje i stotine ljudi. Pošto je grad jedva branjen - usredsređenošću trupa u Bejsovim brodovima i oko Brionovog obitavališta - najverovatnije Bejs ima na raspolaganju nekoliko stotina vojnika. Ostali su po svoj prilici na Tasmanu i Elizabetinoj zemlji.

"Koliko vojnika ima Lenk?"

Keo se zapilji u mene, nesiguran, znojeći se. Zvezde su provirivale kroz oblake dima. Artiljerija je prekinula paljbu. "Vi ste vojnik Heksamona", reče on. "Na čijoj ste strani?"

"Protiv Briona", rekoh. "Hoću da nađem Širlu... a vi hoćete da obezbedite grad. Kao što rekoste, ja sam vojnik - imam mnogo bolju obuku nego Lenk i verovatno bolju nego Bejs."

Lako sam mogao da pogodim Keove misli. Dobio je komandu nad ovim mladim ljudima, ali nije imao vojno obrazovanje - imalo ga je vrlo malo useljenika. Bili bi u najmanju ruku nasumična sila. Ja nisam imao pojma o nivou njihovog strateškog planiranja - Bejs je očito bio nepripremljen za nešto ovako, ali najverovatnije će uskoro uspeti da sklopi kakvu-takvu odbranu. Keo je bio dovoljno pametan da to uvidi.

"Lenk nam se nije poverio do poslednjeg časa", reče on. "Imamo možda šest stotina dobrovoljaca."

"Sedam ili osam četa", rekoh ja.

"Lenk ih je drugačije rasporedio."

"Ko mu je general?"

"On je planirao operaciju. Pomagala mu je Fasid."

Gadljivo odmahnuh glavom. Keo je zaustio da brani Lenkovo sveznanje, ali ga presekoh. "Morate postaviti snažnu odbranu u istočnom delu grada. Najmanje dvesta vojnika. Bejs će gotovo sigurno razviti snage na jezeru. Imate li radio?"

"Da", reče Keo. Jedan od njegovih vojnika - gotovo dečak, zapravo - podiže malu kutiju. "Nažalost, nema veliki domet."

Mladići i devojke okupiše se oko nas, ne buneći se više. Osećao sam vrtoglavu oduševljenje.

Ovde, među amaterima, protiv kasapina koji je u najboljem slučaju lukav, mogu da budem od koristi. Lenkovi vojnici zauzeli su rt i podbrđe, reče Keo. Na zapadu i severu položaji još nisu bili učvršćeni.

"Treba mi petoro ovih dobrih vojnika", rekoh. "Treba da se razdvojimo u dve skupine."

"Imam mapu... nekakvu", reče Keo, podigavši platnenu torbicu i vadeći iz nje malo, presavijeno parče papira. Raširio ga je pod sjajem svetiljke. Bio je to originalni crtež olovkom i mastilom, sa mnogo više pojedinosti nego što sam ja video iz luke, pogotovo o putevima kroz silvu, između Nadervila i jezera. Citadela nije bila prikazana.

"Biće od koristi. Vi uzmete jednu skupinu i pazite na istočni kraj grada. Ja ću povesti mojih pet, i mi ćemo pročešljati silvu između Nadervila i jezera. Zasad recite Lenkovim komandantima - ili samom Lenku, ko god da je dežuran - da mora poslati najmanje stotinu dobro naoružanih vojnika da se sretnu s vama na ivici grada."

"Ne verujem da imamo stotinu dobro naoružanih vojnika", reče Keo. "Bar ne slobodnih."

Ono što je u početku izgledalo kao veličanstven potez postajalo je sve nesigurnije. Nema gospodara, samo dece. "Nemojte to reći Bejsu", rekoh. Odabrah petoro koji su mi izgledali najprikkladniji i najspremiji, pa Keova i moja skupina potrčaše ulicom u dve kolone, dok nismo stigli do čistine iza poslednjih kuća. Iza nje je ležala strma ivica šikare silve sa tamnim rupama dva tunela.

"Srećno", reče mi Keo.

Osećao sam se neverovatno živ i veoma, veoma glup.

28.

Napredovali smo niz Sangerov put, kroz tunel u šikari. Sanger je bio jedan od dva uporedna puta koji su, po mapi, vodili do jezera. Svetla u tunelu bila su ugašena; koristili smo svetiljku. Očekivao sam da svakog časa sretnemo Bejsovu vojsku.

Noćna šikara bila je tiha. Išli smo putem kroz tunel oko trideset minuta, a smo onda se pojavili pod blistavim ozvezdanim nebom, sa dvostrukim jarmom koji je izlazio na istoku. Nalazili smo se na prostranoj čistini, nekada možda farmi, sada jalovom polju. Put je presecao polje prema novoj šikari, možda kilometar daleko, i tu je ulazio u novi tunel. Pretpostavljao sam da Citadela leži na oko dva kilometra odatle.

Nisam dobro poznavao područje palate; lako smo mogli da se izgubimo.

Sitna devojka po imenu Meg, glatkog, tamnog lica i krupnih očiju, držala se blizu mene. Nosila je jednu od tri puške, koliko je Keo bio voljan da nam da. "Hoće li biti gadno?" upita me ona.

"Verovatno", rekoh.

"Znate li kuda idemo?"

"Bio sam tamo."

"A kažete da ima puno vojnika."

"Meg brine za sve nas", reče najstariji mladić, visok, pogrbljen momak od dvadeset pet godina, po imenu Broč.

"Ima puno vojnika", rekoh. "Ali mi ćemo ih izbeći. Nećemo da se borimo; samo da saznamo stvari."

"Kako?" upita Meg, oblizujući usne i zureći napred, u zid narednog parčeta šikare silve.

"Krićemo se između otvora dva tunela. Zapravo, to ćete vas petoro. Možda ću povesti jednog sa sobom. Ja idem u staru palatu. Vojnici će verovatno proći kroz jedan ili oba tunela. Sa mesta gde ćete se kriti videćete oba puta. Ako se pojave pre nego što se ja vratim, pošaljite najbržeg trkača..."

"Znači, Juk", reče Meg, pokazavši sitnu, mršavu devojku sa licem kao faun.

"Juk", rekoj joj, "trči ispred vojnika i javi ser Keu. On će preneti upozorenje preko radija."

"A šta ako budu u kamionima?" upita Juk.

"Onda ćemo promeniti plan. Ali vojska će verovatno ići pešice." Po onome što sam dosad video, Bejs je usredsredio ono malo dragocene tehnologije tamo gde će biti dobro vidljiva. Sumnjao sam da imaju više kamiona i automobila nego u Kalkuti.

"Šta ćete vi?"

"Idem u staru palatu", ponovih. "U Citadelu."

"Stalno govorite 'palata'... kakva je to palata?" upita Rašnara, najniži mladić.

"Tamo Brion živi", rekoj. Nije bilo potrebe za opširnim objašnjenjima.

Dok smo se približavali ulazu u sledeći tunel, presekli smo krivinu puta bliže guštari između severnog i južnog otvora. Jednom sam se spotakao i Juk mi je pomogla da ostanem na nogama. Tle je bilo neravno, kredasto i mesecima neorano, možda i čitave godine. Držali smo se šikare, leđima uz spoljašnja stabla arborida koja su se prepletala u ravan, crni zid.

"Zašto nas je ser Keo predao vama?" upita Meg.

"Ne bismo smeli da postavljamo pitanja", reče Broč.

"Ovo je dobro pitanje", rekoj. "Uvek pitajte."

"Pa, zašto?" upita Meg. Nalazili smo se na pedesetak metara od oba puta. Jasno smo videli kaldrmu, dve tanke svetlosive linije na crnosivom tlu.

"Zajednički prijatelj rekao mi je da sam nekada pripadao braniteljima Puta."

Broč frknu u tami. "Zar ste toliko stari?"

"Ne", rekoj. "Nisam toliko star." Nisam mnogo stariji od ove dece, pomislih.

"Pa šta vam to onda znači?" Meg je bila uporna.

Primetih da nešto zaklanja zvezde i podigoh pogled. Pod noćnim nebom lebdeli su baloni. Jedan je spustio viseće pipke na polje, dodirujući prašinu na jedva dvadeset metara od mesta gde smo čučali.

"Šta je to?" upita Olivos, kuštravi momak oštre brade. Juk ustade

da potrči i pogleda, ali ja je zgrabih za ruku.

"Dolaze iz unutrašnjosti", rekoh. "Nova vrsta nosača." Ustadoh i pogledah naniže u njih. "Ser Broč, imaš pušku. Da li bi pošao sa mnom?"

"Pitate umesto da naređujete?" u neverici me upita Broč.

"Da, zato što je ono što moram da uradim delom lična stvar."

Broč ustade. "Bili ste branitelj Puta?" upita.

"Nekad davno."

"Poći ću", reče on.

"Ako se ne vratimo za dva sata, možete pretpostaviti da smo zarobljeni", rekoh ostalima. "Meg, ti komanduješ."

"Hvala, valjda", reč Meg. "Ima li neko sat?"

Niko nije imao.

"Onda počnite da brojite", rekoh.

Broč i ja pošli smo severno od puta Godvin i zaustavili smo se nasred kaldrme od kamenih ploča i šljunka, zagledani u neprozirnu tamu tunela. Nismo imali svetiljku. Tunel je bio tih, osim zvuka kapanja vode. "Hajdemo", rekoh.

"Šta ćemo da radimo?" upita on.

"Da vidimo šta smeru vojska i da spasemo prijatelja", rekoh. "Ako su uopšte još tamo."

"Mislite da su možda pošli vodenim putem?"

"Ako su pametni, nisu. Luka zasad pripada Lenku." Izgledalo je verovatno da Bejs pokuša da preotme luku. Nadao sam se da ćemo se vratiti pre toga. "Dok smo u tunelu, nećemo pričati, u redu?"

Broč klimnu glavom.

"Dodiruj rukom levu stranu. Ja ću biti desno."

Hodali smo pedeset metara u potpunoj tami. Vazduh je bio sve gušći i mirisao je ustajalo. Broč se zakašljao i šapatom se izvinio. Dublje u tunelu naiđosmo na amonijačni zadah, težak i vrlo neprijatan. Čuli su se zvuci odozgo: šuškanje i pokreti. Uz dosta olakšanja stigismo do kraja tunela i zaustavismo se na otvorenom. Na drugoj strani gorelo je nekoliko električnih svetiljki, njišući se, i čuli smo prigušene glasove.

Sa zapada su se čule nove eksplozije i daleka topovska paljba.

Pretpostavljao sam da se nalazimo na severnom kraju jezera, zapadno od Citadele. Jedva sam mogao da razaberem crne obrise zgrada. Na nekom dalekom prozoru upali se svetlo. Začu se uzvik, i svetlo se brzo ugasi.

"Brionovi vojnici", šapnu Broč, primakavši mi se.

"Možda su evakuisani civili", rekoh. "To još ne znamo."

Verovao sam da nas niko neće videti ako presečemo udesno, gde je silva ponovo stvarala masivan zid. Uz nekoliko reči i pokreta objasnih put, i pođosmo preko ravnog, pustog polja koje nikada nije bilo uzorano.

"Daj mi pušku", rekoh.

"Zašto, ser?"

"Želiš li da ubiješ nekoga?"

Dao mi je pušku. Bila je teška, kratke cevi i vrlo jednostavna.

Polako smo išli uporedo sa šikarom, pokušavajući da se ne spotičemo po neravnom tlu. Na nekoliko metara ispred sebe primetismo obličje ispruženo u prašini, crnu mrlju u tami osvetljenoj zvezdama. Za trenutak pomislih da je to ljudsko telo, ali odavalo je težak zadah amonijaka. Sagoh se za trenutak nad njim i ugledah splet udova, dugačko, cilindrično telo, oštre bodlje za kopanje duž repa. Naježih se. Bio je to mrtav scion. Ništa nije došlo da ga pokupi i odnese. Ovo je bio zadah smrti na Lamarkiji. I u tunelu je bila smrt.

"Sudbine mi i daha", reče Broč, "Šta je ovo?"

"Scion", rekoh. "Mrtav je."

"Zašto ga čistači nisu odneli?"

"Stvari se menjaju", rekoh. Zaobiđosmo ga. Nisam sumnjao da je u pitanju bio pokretni scion iz šikare, inače retko vidljiv izvan spleta arborida. Šikari silve, posle više desetina miliona godina, naređeno je da umre.

U zgradama sleva začusmo korake i glasove, izdavanje naređenja. Vojnici su se organizovali. Začuh odlomke razgovora. "... Uhvatićemo ih u tesnac u Džalipatu..." "Budale. Blesave budale su to." "Kod koga je četni radio?"

Ovo je, dakle, bila vojska, uglavnom sastavljena od stražara iz stare palate. Nisam mogao da procenim koliko ih je; svakako najmanje stotinu.

"U stroj!" reče jasan, odsečan ženski glas. "Na zapad za deset minuta."

Staduh i Broč nalete na mene. "Jesi li čuo?" šapnuh mu vrlo tiho, na samo uho. On klimnu glavom. "To smo hteli da znamo. Trči nazad i reci ostalima da ovo jave ser Keu."

"Vi nećete sa mnom?" upita on. Očito mu se nije dopadala pomisao da se vraća sam; pogotovo kroz smrdljivi tunel. "Mislio sam da sam vam potreban."

"Bio si mi potreban za ovo. Vreme je", reko. "Ti imaš svoju dužnost. Ja ću da nađem svoje prijatelje." Daduh mu pušku. "Ponesi i ovo. Nadam se da ti neće trebati."

Broč je oklevao jedan trenutak, počeo da se povlači prekrštenih ruku, a onda ih je spustio, okrenuo se i pošao u tamu. Zaobišao je mrtvog sciona i više nisam mogao da ga vidim.

Nekako sma uspeo da ponovo ostanem sam. Oduvek sam najviše voleo da radim sam, čak i kao branitelj Puta. Pitao sam se da li je nečija životna priča ishod urušavnaja linija sveta usled najobičnije snage karaktera. Dilemu nije rešilo ni hiljadu godina ljudske filozofije.

Tiho i brzo prođoh između dve zgrade. Izišao je jedan mesec i dodao malo svetlosti. To nije valjalo. Pokušao sam da kad god mogu ostanem u dubokoj senci. Mora da sam se nalazio već stotinu metara unutar stare palate.

Uđoh u dvorište kroz uzani otvoreni hodnik. Vodoskok u središtu dvorišta prskao je stalnu traku vode uvis, pljuskajući i mrmljajući za sebe. Držeći se zida, lako vukući noge po šljunkovitoj stazi, prođoh kraj niza vrata i zatamnjenih prozora, pa kroz novi hodnik. U ulici između dvorišta i zida poigralo je nekoliko svetiljki. Pribih se uz zid i osetih krupno, glatko, oblo kanenje: stara palata. Svetlo - dva muškarca sa svetiljkama - prolazilo je kraj ulaza u ulicu.

Ako onaj ko komanduje smatra da je situacija očajna, i ako Brion više nije ovde, ovo mesto mora da je gotovo napušteno.

Za nekoliko sati praskozorje će osvetliti nebo. Pođoh uz zakrivljeni zid još pedeset ili šezdeset metara i stigoh do kapije. Kraj nje su stajala tri čoveka, tiho razgovarajući u mraku. Podesih glas do odgovarajućeg tona strepnje.

"Izvinite. Ne brinite. Ser Frik..."

Sve tri puške se istog časa uperiše u mene, i začuh tri istovremena klik-klak otpuštanja zatvarača.

"Ja sam jedan od Brionovih gostiju. Nisam naoružan. Ser Frik me je ostavio u čamcu u Nadervilu."

"Ko si ti?"

"Zovem se Olmi", rekoh.

"Frik nije ovde", reče najviši stražar, široka senka grubog glasa.

"Kuda onda da pođem?"

"Nemamo nikakva uputstva za tebe."

"Ser Brion mi je rekao da se vratim ovamo vodenim putem, ali čamac je uništen... Morao sam pešice. Bilo je strašno."

"Bio si sa Brionom?" upita stražar grubog glasa.

"Čuo sam za tebe", reče drugi glas, i oni se šapatom posavetovali. "Pošao si sa Frikom i ser Brionom... zar ne? Kuda ste išli?"

"Uz kanal", rekoh.

"Hodi ovamo."

Priđoh, i visoki stražar me za trenutak osvetli tankim mlazom svetlosti iz proreza na svetiljki.

"Mislim da je to on", reče drugi stražar.

"Idi unutra i vidi treba li on nekom."

29.

Hiša Čung stajala je u vivarijumu, a praskozorje je bacalo plavu, mutnu svetlost preko bašte njene sestre. Zadah je bio strašan - amonijak i nepomičan, ustajao vazduh. Bašta je svuda oko nje ležala u tamnim hrpama. Dvojica stražara koji su me dopratili pokriše nos krpama kako bi izbegli prašinu koju smo dizali svakim korakom.

"Jesi li već našao svoju kapiju za povratak u Put?" upita Čung, umornim, ali i dalje otrovnim glasom.

"Ne", rekoh. "Došao sam da vidim gde su mi prijatelji. Žena po imenu Širla. I Rendal, naučnik koji je radio sa Salapom."

Hiša je nekoliko trenutaka ćutala, a onda otpusti stražare pokretom ruke, rekavši da me zna i da nisam opasan.

Stražari se udaljiše, i mi ostadosmo sami u plavičastoj tišini.

"Uspeo si da uđeš ovamo, a da ne pogineš. To je prava magija", reče ona.

"Bio sam glup i nedužan", rekoh. "Izgubio sam se."

"Ti si možda jedina nedužna osoba na ovoj planeti", reče Čung. "Nedužnost je luksuz za strance."

"Zašto si ovde?" upitah.

"Ne želim da gledam borbe."

"Gde je Brion?"

"U Nadervilu. Možda ga je Bejs pokupio. Zapravo, nemam pojma gde je. Tvoja žena i tvoj prijatelj Rendal... mislim da ih je Bejs odveo na brodove."

Obuze me mučnina. "Zašto?"

"Ne razumem dobro Bejsa. Nismo se mnogo voleli." Osvrnula se, zureći stegnutih usana u mrtvu baštu. "Balon-nosač je ovde juče bacio nekoliko larvi majki semena. Sva Kaitlina dela... umrla su za nekoliko sati. Zalihe hrane... nestale. Istrulile. Dosad je verovatno u čitavom Nadervilu ostalo vrlo malo hrane. Vazduh je pun uputstava od zelenih majki semena... naredbi da sve umre i istrune, da bi se stvorile hranljive materije za nove oblike."

"Jesi li sigurna da Širla i Rendal nisu ovde?"

"Baš me briga gde su. Ionako ćemo svi umreti, osim ako Lenk

pobedi, pa nam pošalje hranu, ili ako pobedi Brion, pa svi otplovimo na Elizabetinu zemlju ili na Tasmana. Ona nam je ovo učinila." Potom mi priđe bliže i unese mi se u lice. "Ti mrziš Briona, zar ne?"

"Da", reko. Osećanja nisu bila tako jasno izražena, ali sve drugo što bih rekao bila bi laž.

"Da li bi ga ubio da možeš?"

"Ne", reko.

"A Bejsa?"

"Nisam došao ovamo da ubijam", reko.

"Misliš da je Brion sad slab, i da će se Bejs vratiti i potpuno preuzeti sve."

"Već je preuzeo, zar ne?"

Hiša Čung se ugrize za usnu, a oči joj se ispuniše suzama. "Slutim šta bi Kaitla osećala", reče. "Sve je propalo, sva ona patnja i umiranje. Ona se posvetila Brionu. On ju je veoma voleo. Ali ljubav ne može nikome da bude izgovor, zar ne?"

"Ne može."

"Ipak si nas osudio, zar ne?"

"Tebe nisam", reko. "Ne znam mnogo o tebi."

"Saučesnik" promrmlja ona. "Hoće li nas Lenk povesti sa sobom?"

"Ne znam", reko.

Dodirnula je prstom obraz i razmazala suze. "Ne veruješ u dramu, zar ne? Brion veruje, mislim isuviše. Ali Bejs je kao ti... Ima tvoju ženu i tvog prijatelja. Možda će te očekivati. Idi i ubij Bejsa."

30.

Zora je obojila nebo na istoku u sivozeleno. Kad sam odlazio, stražari su stajali kraj glavnog ulaza u staru palatu, bez reči, pušaka podignutih nešto iznad horizontale. Očekivao sam svakog časa metak u leđa. Staza koja je između zgrada vodila do puta bila je pusta. Vojska je otišla iz Citadele pre više sati.

Na putu Godvin, ka zapadu, nađoh na polju dva tela: Broč, licem u prašini, pogođen u grudi i vilicu. Juk, mlada trkačica, ležala je sa druge strane puta, na leđima, mirenih očiju zagledanih u pepeljasto jutarnje nebo. Ispred i iza mene, šikara je stvarala ružne zvuke, stenjanje i zveket, izduvavala se i ispuštala oblake sive prašine. Tunel je bio pravi košmar, pun prašine nalik na pepeo, sa napola urušenim delovima, vazduh gotovo nepodnošljiv. Poverovao sam da ću se ugušiti pre nego što se ponovo isteturam na svetlost dana. Tunel se iza mene srušio i nađoh se okružen gustim oblakom smrdljive prašine i amonijaka. Zatvorih oči i potrčah, a potom se nađoh na kolenim na putu, dahćući; oči su me pekle, pokrivene lepljivom sluzi. Koža me je strašno svrbela.

Poslao sam Broča u smrt, uputio sam Juk, a možda i ostale u smrt, i nisam znao jesam li išta postigao. Vojnici su prošli putem i možda su već sad u Nadervilu, bore se protiv Keovih nepripremljenih mladića i devojaka. Lenk će izgubiti; Bejs će doći na vlast.

Pomislih da je Širla već mrtva, kao i Rendal. Dok sam se teturao putem, češući se po rukama, glavi i grudima, prekidoh češanje koliko da pružim ruke ka nebu i povičem: "Dođi i uzmi me! Gde si? Uzmi me odmah!"

Mislim da sam molio da se otvori kapija, ali možda sam prizivao i smrt.

31.

Janoš i ja sedimo u zaklonjenom delu Valda. Ručamo i delimo bocu vina. Prekinuo sam svoju priču, pokušavajući da zadržim smirenost, čak i posle toliko decenija, čak i već sazreo u novom životu.

Janoš priča nekoliko minuta o mesecima koje je proveo kao pomoćnik premijera. Potom nastupa tišina i, konačno, kao da hoće da me pokrene, on kaže: "Slušam."

Znam da će mi biti veoma teško da opišem ovaj deo. Od tog dana je prošlo preko šezdeset godina, po vremenu mog starog tela, sada negde odbačenog, sa svom njegovom istorijom pretvorenom u beskorisno tkivo.

"Grad nije bio lep, je li?" pita Janoš.

"Brodovi su uništili otprilike polovinu. Vojnici iz stare palate probijali su se kroz istočni deo grada da bi otišli na sever. Na severu su još trajale borbe. Bitka između Lenkove vojske i vojnika iz stare palate... brza i krvava. Našao sam Kea, mrtvog, i dva njegova mladića kako se teturaju oko tela svojih prijatelja. Lenk nije poslao pojačanje."

Janoš gleda preko zelenog prostranstva trave i okruglog drveća i velikih, debelih puzavica i dugačkih, prepletenih stabala koja čine čipkastu ogradu po ivici bestežinskog Valda. "Neko bi možda rekao da je takvo uništenje sitnica u poređenju sa onim što se dešavalo između nas i Jarta. Pre dve godine već smo pomislili da će osvojiti Osni Grad..."

Ljutito odmahujem glavom. "Nije sitnica ništa što pogled ispunjava užasom. Ovo je bilo toliko da sam se gotovo mogao navići. To me je užasnulo."

"Znači, Lenk je već neko vreme spremao oružje", kaže Janoš. "Tajno."

"Znao je da Bejs i Brion neće slušati. Napravio je topove od granja katedralnog drveća, očvrnutih zagrevanjem nad vatrom i potom uparavanjem. Svaki je mogao da opali samo četiri ili pet puta, ali brodovi su bili puni rezervnih..." Ne volim da pričam o taktici i

logistici. To mi je sve nejasno i nezanimljivo. Kada se ljudi usmere na nešto, kada smo saterani u ugao, možemo da izvedemo fantastično uništenje.

"Pričaj mi šta je bilo sa Širlom. Mora da je bila sjajna žena."

"Bila je obična. Kada sam bio sa njom, i ja sam bio običan."

"Pričaj mi", kaže Janoš.

Ponovo sam u Nadervilu. Neobično liči na moje prve sate u Mesečini. Vratio sam se tamo gde sam počeo na Lamarkiji.

Po ulicama su ležala tela, muškarci i žene, poneko dete. Brion je ranije cenio svoje građane, pogotovo decu, jer su mu bili potrebni za budućnost Lamarkije od koje je kasnije odustao, a sad su ležali mrtvi, brojni, odbačeni, pomešani sa telima Kea i njegovih mladića i devojaka. Borbe su bile jake, i Keo je poveo mnoge sa sobom.

Išao sam ulicama, plačući, i na kraju više nisam mogao da gledam mrtve. Medicinske ekipe - nisam znao jesu li brionisti ili civili - postavile su šatore u centru grada, u podnožju niskog brega; odneo sam tamo nekoliko ranjenika iz obližnjih zgrada koje su bile potpuno razorene bombardovanjem. Niko nije pitao ko sam ni za koga sam.

Nadervil je bio gotov. Brionov politički pokret bio je okončan. Silva je svuda oko grada postajala siva i krta. Ogromna, tamna šikara se urušavala, putevi su bili blokirani njenim rušenjem, baloni su bacali svoj teret, a neki se čak popadali usred ruševina grada.

Morao sam da pođem tamo gde su trajale borbe. Čuo sam pucnje i topovsku vatru sa severa, i pošto sam učinio ono malo što sam mogao u istočnom kraju, pođoh na sever.

Prazne zgrade, tržnice, ruševine javnih zgrada, sve sam ih prošao, a misli su mi se polako razbistrile. Sa vrha zapadnog brda pogledao sam luku i video jedan parobrod kako pristiže oko zapadnog rta, ostavljajući za sobom trag sivog dima. Većina Lenkovih brodova napustila je luku. Ostala su samo četiri, i oni smesta otvoriše vatru na parobrod. Nekoliko granata odmah ga je pogodilo. No, parobrod je i dalje mogao da puca, i približavao se.

Veliki topovi opališe jednom, i direktan pogodak rascepi napola najjužniji Lenkov brod.

Preostala tri broda nastaviše paljbu. Parobrod je bio pogođen još

dvaput, i nekoliko minuta je usporavao, nošen zakrivljenom putanjom ka sredini luke. Ispuni me radost; nadao sam se da je onesposobljen. No, topovi se ponovo oglašiše, napred i nazad, i još dva broda su bila pogođena, jedan u sredinu, a jedan napred, tako da je izgubio pramac.

Preostao je jedan brod. Nisam hteo da dalje gledam, ali nisam mogao da odem. Bilo je sasvim verovatno da se Rendal i Širla nalaze na parobrodu i da su već ranjeni ili poginuli od granata.

Poslednji jedrenjak u luci opalio je još dvaput. Prva granata podigla je vodoskok na pedeset metara ispred parobroda. Druga je raznela most. Parobrod je plutao prvo ulevo, potom udesno, ostavljajući uskomešanu brazdu u vodi, a onda se nasukao na peščani greben i prevrnuo se na bok. Krma se našla pod vodom.

Preostali jedrenjak pošao je izvan luke, pobedonosno, ali samo na trenutak. Na palubi je izbio požar i brzo se širio. Jarboli i smotana jedra takođe su se zapalili, i dim se valjao lukom ka jugu. Sad mi je bilo dosta.

Prošao sam još jedan blok kuća u Sunčevoj ulici, do mesta odakle sam mogao da vidim severni kraj poluostrva na kome se nalazio Nadervil. Tamo je okean bio pokriven gustom maglom, ali i kroz nju se čula topovska paljba, i videli su se narandžasti blesci. Gljivasti oblak dima i otpada podigao se nad maglom, na oko tri kilometra od obale.

Začula se zaglušujuća tutnjava, kao da je bila tik kraj mene. Okrenuh se da pogledam levo, duž severozapadnog dela ostrva. Lenji pramen dima i ostatak plamena još su lebdeli na mestu gde je opalio veliki top. Dovukli su ga na točkovima, prašnjavim putem, i kamuflirali ga, zaklonjenog gustim, niskim arboridima na vrhu brega zapadno od onog na kome sam stajao. Pitao sam se ko zapoveda topom i brzo sam zaključio da su to svakako Bejsove snage.

Magla će se uskoro podići. Negde tamo napolju najverovatnije je i drugi parobrod koji uništava Lenkove jedrenjake. Top je zasad bio beskoristan, opalio je samo jednom za probu, ali kada se magla podigne, brzo će obaviti posao.

Potrčah ulicom ka istoku, kraj izbezumljenih civila koji su se vraćali u ovaj deo grada pošto su bombardovanje i borbe prestali.

Prve redove Lenkovih trupa sreo sam na početku niskih bregova. Znao sam da pripadaju Lenku jer nisu imali uniforme, za razliku od Bejsove vojske, i zato što im je disciplina bila potpuno pokvarena.

Videli su da nemam oružje, a bili su suviše iznureni da me dalje zagledaju. I ovde su borbe bile strašne, i po niskom sloju fitida i arborida u podnožju bregova ostalo je mnogo tela. Nekoliko kuća bilo je pretvoreno u ruševine, a muškarci i žene - uglavnom muškarci - sedeli su među njima dok su se drugi motali okolo sa vodom i lekovima. Ranjenici su ječali i vrištali, položeni u nizovima po tlu, a negovali su ih iscrpljeni bolničari.

Izgledalo je kao svaka drevna bitka, kao bilo koji odlomak iz davno prošlih ratova, nešto za šta sam nekada mislio da se više nikad neće ponoviti među ljudima, pogotovo među ljudima rođenim na Čičku.

Naiđoh na četvoricu muškaraca koji su stajali kraj usamljenog kamenog zida, dodajući bocu jedan drugom. Sumnjičavo su me odmerili kad sam im prišao.

"Ko komanduje?" upitah.

"Sad niko", reče jedan od njih. "Oficiri su se vratili na rt ili su mrtvi. Čekamo da nas povuku... kuda bilo. Ko si ti?"

Rekao sam svoje ime i objasnio da je veliki top namešten i da će uskoro otvoriti vatru na flotu. Spremao sam se da iznesem plan za osvajanje topa, znajući da moram početi odnekud, kad krupajlija čupave brade i gustih obrva podiže krupnu pesnicu i uperi prst u mene.

"Ti si agent Heksamona, zar ne?" upita. "Otvorićeš kapiju i vratićeš nas sve na Čičak."

Za trenutak sam piljio u njega, zaprepašćen, ne znajući šta da kažem ili uradim.

"Muka nam je od ovog", reče krupajlija. "Danas sam ubio četvoro ljudi. Ubio sam ženu. To je smrtni greh." Ustuknuo je i oborio glavu. "Ubio sam ženu."

"Možeš da nas vratiš nazad, zar ne?" Najmlađi u skupini zgrabi me za ruku. Šok od borbe i nada dali su njegovom licu bleđi sjaj. "Moramo da idemo kući. Ovde se dešava nešto strašno. Zar ne možeš da osetiš?"

"Da li si stvarno to što kažu?" upita najviši i najstariji od njih. Bio je možda mojih godina, sa previjenom rukom i nogom. "Ne znam šta ćemo raditi ako se pokaže da si bio samo varka."

Začuh komešanje iza leđa. Nekoliko ljudi sa puškama trčalo je da presretne skupinu uniformisanih brionista, njih deset ili dvanaest. Držali su nekoliko belih zastava i nisu nosili oružje. Brzo su ih opkolili, i vika se pretvorila u napetu raspravu, pritiskanje cevi o podignute ruke, pružene dlanove, pognute glave, brzu razmenu tihih reči.

"Nemoguće da se predaju", gundao je čovek sa zavojem. "Samo se odmaraju pre nego što nas potisnu do mora."

Vetar je donosio odlomke razgovora, a ja sam pošao do skupine. Opet sam osećao mučno uzbuđenje, golicavo osećanje da se dešava nešto značajno.

"To je on", reče jedan brionista, pokazujući me dok sam se približavao skupini. Prepoznao sam oficira koji se obraćao posadi sa brodova u Citadeli i pokušah da se setim njegovog imena: Pit, pomislih. Uniforma mu je bila pocepana i blatnjava. Prišao mi je pruženih ruku. "Znam ko ste vi. Svuda se priča da ste tu." Zurio je u mene kao gladna zver. "Zovete se Olmi. Znete šta se dešava. Silva umire. Znete."

Ruke počеше da mi pulsiraju. "Znam", rekoh, prepustivši se nekom dubokom nagonu, dubljoj ličnosti. "Došao si sa vojskom iz Citadele?"

Pit klimnu glavom. "Borili smo se zapadno odavde." On kratko osmotri muškarce i žene oko sebe, brzo prelećući pogledom preko ukočenih, bezosećajnih lica. "Šikara umire. Oseća se. Scioni izlaze na sve strane i umiru. Hrana trune u skladištima."

"Jesi li ti komandant?" upitah.

"Ja sam kapetan, drugi po rangu u četi."

"Da li prekidate borbu?"

"Kakve svrhe ima borba? Šta da radimo?" žalostivo upita on. "Hrana se kvari. Hrana u našim rancima pretvara se u prašinu. Od sinoć... Sva hrana iz silve, baš sva. To nam je osnova. Ima tako malo bilo čega drugog..."

Većina pokretnih muškaraca i žena sa brda, njih oko sto pedeset,

okupila se oko nas, očekujući objašnjenje od mene. Glasovi su postavljali pitanja. Video sam sive uniforme brionista utopljene u masu Lenkovih vojnika, jer iznurenost i zajednički strah porušili su barijere.

U ušima mi je tutnjalo i za trenutak mi se vidno polje suzi dok mi je krv navirala u glavu. Ugledah nizak, polusrušen zid i pažljivo se popeh tamo. "Slušajte", povikah, podižući ruke. "Ser Brion je pustio nešto novo na Hsiu. Razgovarao sam sa njim; video sam to. Ekos je u jeku pretapanja. Za nekoliko dana ili nedelja neće biti nikakve hrane iz ekosa, i vrlo malo ljudi će preživeti. Bitka je završena."

"Umire", uzviknu nekoliko glasova.

"Moramo svima javiti da bi se borbe prekinule."

"Nemamo više radio", povika čovek sa zavojima. "Ostao je kod oficira."

Pogledah Pita. "Imate li vi radio?" upitah.

On odmahnu glavom. "Njih kontrolišu pomoćnici generala Bejsa."

"Gde je Bejs?" upitah.

"Na brodu '15'", reče Pit, pokazavši ka severu. "Hoće da potope ostatak Lenkove flote. Nadaju se i da će uhvatiti Lenka i ubiti ga."

"Sposobnog Lenka", promrmlja jedna žena. Nisam uspeo da razaberem da li time prebacuje Pitu zbog nepoštovanja ili ga, naprotiv, sama izražava.

Nagnuh se sa zida i spustih ruku Pitu na rame. Uspeo sam da izgubim svako osećanje svojih ograničenja. Tihi, racionalni glas reče u meni: Sad si potpuno isti kao Lenk i Brion.

Ali nisam mogao ništa drugo da učinim, nije bilo ničeg drugog, mogao sam samo da pratim unutrašnji pritisak. Postao sam otelotvorena legenda, nekada strašna, bauk sa drugog mesta i iz drugog vremena. Osećao sam zračenje sa podignutih lica, očajanje, nadu i umor svuda oko sebe, slabost i strast u koje bih mogao da se uklopim bolje od bilo kog drugog.

"Koliko vojnika će poći sa tobom?" upitah Pita.

"Pedeset", reče on. "Čekaju da se vratim po njih. Setio sam te se kad je počeo da se širi glas. Bila je poruka iz Citadele o tebi. Neki kažu da su te videli kako ideš kroz grad."

Ponovo razgledah masu, tražeći lice previjenog vojnika, ali video

sam mnogo rana i prljavih, uplašanih lica dok nisam našao baš njega. "Koliko ljudi će me pratiti?"

"Šta ćemo da radimo?" upita on.

"Na brdu do nas je ogroman top. Pomoći će Bejsu da potopi Lenkove brodove. Ti brodovi nam trebaju. Moramo da zarobimo taj top."

Pitovo lice se opet nabora, ovog puta od iskrene strepnje. Ponovo se sagnuh i čvrsto ga protresoh za rame. "Imao si razlog što si došao ovamo", rekoh. "Bejs se nikada neće predati, zar ne?"

"Ne znam šta će Bejs učiniti", reče Pit.

Setih se reči onog bradatog krupajlije. "Bejs vas je naveo na smrtni greh."

Pit zatvori oči i duboko uzdahnu, mršteći se.

"Ako brodovi potonu... šta ćemo onda?" upitah.

"Top im ni ne treba. '15' može sam da uništi većinu brodova." Pitovo lice opet sinu vojničkim duhom. "Lenk se ušunjao brodovima u luku dok su naši parobrodi bili na moru. Bejs se vratio čim je čuo, a Lenk je na to naredio da njegovi brodovi iziđu iz luke. Bejs ih je ipak uhvatio u zamku severno od poluostrva, i sada kao da su već potopljeni."

"Bejs nikada neće odustati", ponovih.

Zavladala je tišina. Lenkovi ljudi znali su da je to istina, a Brejsovi i Brionovi vojnici razmišljali su o posledicama.

"Je li to ser Brion učinio?" upitaše glasovi među uniformisanima. "On je otrovao silvu?" Odmahivali su glavom i sašaptavali se.

Pit se pribra, donevši odluku uz kratak grč čitavog tela. "Pre dve godine imali smo pobunu. Smatrali smo da će se ekos iskvariti. Upozorili smo i njega i njegovu Kaitlu Čung, ali onda nam je Brion doneo hranu. Bili smo gladni."

Masa je ćutke dočekala ovaj podatak. Ispitivao sam lica, pokušavajući da uočim tok slaganja i strasti. Jedna pogrešna reč, prejak izraz, razbiće ovu gomilu kao kristalnu vazuu. Brionisti će biti pobijeni, bitka će se nastaviti, a ja neću ništa uspeti da postignem. Pomislih na zajedničke patnje i duboki strah.

"Nema više hrane", rekoh.

"Pridružite nam se!" povika čovek sa zavojima.

Masa se sabi oko mene, podignutih ruku, šireći i stežući pesnice kao da hvataju vazduh. Jedva sam mogao da poverujem sopstvenim očima. Masa se pretvorila u jedno i bili su spremni da prime još.

32.

Topu se, kako reče Pit, moglo prići samo putem. Magla severno od poluostrva već se proređivala, videli su se delići okeana i nekoliko brodova, a dan je odmicao ka podnevu. Imali smo Pitovih pedeset vojnika, i pedeset Lenkovih, prilično iza njih, a svi su slušali mene.

Pažljivo sam razmotrio situaciju. Ako onesposobimo top, Bejsovi parobrodi i dalje mogu naneti znatnu štatu Lenkovoju floti. Pošto su u luci potopljena četiri broda, koji su sa svoje strane onesposobili '43', u magli je još bilo deset brodova, ozbiljno ugroženih.

Situacija bila jasna i Pitu. Sedeo je na kamenu u podnožju puta uzbrdo, odmah ispod skupine zadužene da čuva put. Već je razgovarao sa njima i prepoznali su ga.

Sedoh kraj Pita. Kristof Ab Seidža, vojnik sa zavojima, stajao je iza nas.

"Mogu još da pričam sa njima", reče Pit, "ali ne znam čemu bi to služilo. Oni su poseban odred. Primaju naređenja samo i jedino od samog Bejsa. Posle parobroda, top je njegov najveći ponos."

"Nemamo mnogo vremena", rekoh.

Top izbacila ogroman stub vatre i dima. Granata polete preko vode, zvučeći kao ogromna cipela koja gazi po šljunku. Posle nekoliko sekundi, na više kilometara odatle, eksplozija odgovori istim zvukom drobljenja šljunka.

"Može da gađa na sedam kilometara", reče Pit. "Možda i više."

"Možda ćemo morati da ih ubijemo", reče Seidža.

Pit zagnjuri lice u šake i počeo da trlja oči. "Nije to lako", reče.

"Ubiti ih?" upita Seidža.

"Biti izdajnik", oštro odvrati Pit i pogleda u mene, moleći me pogledom za nekakvo nadahnuće. I ja sam bio u sličnom položaju; više nije bilo povratka.

Pažljivo sam osluškivao sukobljene glasove u sebi, pokušavajući da nađem ubeđenje u neizbežno kakvo sam ranije imao.

Osetih da se opet ježim. Zanimljivost. Reč koja tako mnogo znači, a tako malo objašnjava. Iz udoline između brda začuše se novi glasovi, uglavnom ženski.

Bradati vojnik, Hamsun, potrča ka nama. Straža na putu poče da se meškolji, spremnog oružja, osećajući da će se nešto desiti.

"Žene", reče Hamsun, sav zadihan. "Iz Nadervila. Starice. Vraćaju se. Sad kad su borbe prestale."

U malom gradu kao što je Nadervil svi se poznaju. Delili su jad i bedu; pokušao sam da zamislim dubinu društvenih veza, uticaj kakav bi mogli imati neki ljudi. Bejs je možda bio običan izrod, bez pravog oslonca; tupa smirenost na licu onog vojnika u barži možda je bila samo mirenje sa sudbinom.

A sad su tu bile žene, možda je među njima bila majka ili sestra tog vojnika. Za trenutak sam bio izgubljen u novom saosećanju. Sve ono energično gnušanje koje sam držao u sebi ostavilo je za sobom zbunjujuću prazninu.

"Ser Pite", rekoh, "možeš li da ženama objasniš situaciju? Da dovedeš njih nekoliko ovamo?"

"Hoćete da one prve pođu putem?"

"Majke, sestre, supruge", rekoh.

Pit ustade. "Pokušaću da im objasnim", reče. "Poznajem neke artiljerce. Znam im porodice."

Janoš pokušava da shvati. "Znači, postao si general", kaže. "Naučio si da pokrećeš masu."

U njegovom glasu ima ironije, možda i malo neverice. "Pit i ja pošli smo sa ženama. Išli smo putem. Vojnici nisu mogli da pucaju u svoje žene."

"Rekli ste im za hranu", kaže Janoš.

"Ne samo za hranu", kažem ja. "Posredi je bila iznurenost, kao i trideset sedam godina osujećenosti, međusobnog optuživanja i bede. A sad je bilo ukaljano nešto sveto."

"To mi je najteže da shvatim", kaže Janoš. "Kako iko može da poštuje nešto kao ekos? Zar nije ekos bio deo njihove bede?"

"Ne", kažem, ne znajući kako da objasnim. Janoš nikada neće videti kakvi su bili ekosi. Niko ih nikada više neće videti.

Žene su prošle kraj stražara i preko ograde od lanca, sve do topa. Lenkova vojska ostala je u pozadini; nisu ni bili potrebni.

Posada topa nije se sastojala od divljih boraca, kako je mislio Bejs. Brzo su popustili pred molbama svojih žena i majki, i tražili su uputstva od broda '15'. Bejs nije mogao da objasni svojim vojnicima pretapanje, niti zašto bi trebalo da nastave da se bore za Briona kada srž njihove zemlje truli.

Top više nije opalio. Bejs je izgubio poverenje, a glasovi protiv Briona nastavili su da se šire.

Kasnije je Pit ponovo sedeo sa mnom, a kapetan artiljeraca pridružio nam se u senci ogromnog topa, gledajući preko okeana parobrode i Lenkovu zarobljenu flotu. Kapetan je bacio svoju kapu u prašinu kraj ogromnog točka. "Imam dvoje mališana", reče, gledajući me kao uplašeno, stidljivo dete. "Moja žena nije se vratila sa ostalima." Mahnuo je rukom ka ženama na putu. "Ako su još živi, kuda će poći? Šta će jesti? Pokušao sam da govorim sa Bejsom, ali on se ne javlja radiom otkako smo prekinuli paljbu."

"Postoji li neki čamac?" upitah.

"Na obali", reče kapetan, pokazavši nizbrdo.

Barka je nekada služila gradskim vlastima na severnoj strani poluostrva. Bila je manje otmena od Brionove, ili Hišine, ali i dalje je imala pun akumulator i dobar električni motor. Pit se ukrca sa mnom, noseći radio koji su nam dali artiljerci. Hamsun je isto pošao. Seidža je ostao na kopnu da održava mir između Lenkove vojske, artiljeraca i ostatka brionista, od kojih su mnogi posle više dana prvi put videli majke i žene.

Barka je na obali ležala okružena prizorom potpunog uništenja. Šikara oko obale bila je mrtva. Jedan balon izbacio je tu poslednju larvu majke semena i sada je ležao, poluizduvan, na komadu crnog peska i lave, potiskivan sporim, upornim talasima. Nova, mlada majka semena smestila se sinoć u spletu fitida i smesta ih porobila, kako bi se zaštitila od eventualnog lošeg vremena. Fitide su stvarale mali krov nad njenim nežnim, zelenim telom, a u sredini je već raslo široko, zeleno lišće, šireći se pod popodnevnim suncem.

Balon se zborao, brzo se izduvavajući i tumbajući se na niskim talasima. Dok smo se spremali za ukrcavanje, zeleno središte pod suvim, uvenulim zaklonom od fitida eksplodiralo je i izbacilo sitno semenje oblika kukuruznog klipa. Odmah je ispustilo sitne pipke u

vlažan pesak.

Pit je sa gađenjem posmatrao novi ekos. Nisam se trudio da mu objasnim šta je posredi; nismo imali vremena.

Parobrod je plovio u uzanom krugu na četiri kilometra od obale. Poslednji jedrenjaci koji su iskrkali Lenkovu vojsku i bombardovali Nadervil našli su se u nezgodnom položaju, zatvoreni u zatonu koji se protezao nekoliko kilometara severno od poluostrva. Po pretećem položaju i strateškoj poziciji parobroda bilo je jasno da će bombardovati jedrenjake ukoliko pokušaju da odu, i da će ih verovatno uništiti. Ali za sada nije preduzimao ništa. Jedrenjaci nisu mogli da gađaju parobrod sa tolike daljine, ali on je mogao da puca na njih, a Bejs je, izgleda, odmeravao situaciju.

Hamsun i Pit zahtevali su da oni upravljaju čamcem. "Vama treba vremena da razmislite", reče Pit. Njegova pokornost učinila me je nervoznim. Opet sam izgubio svo samopouzdanje. Od Pitovog pogleda mi se grčio želudac.

Užasavao sam se od pomisli na susret sa Bejsom. Znao sam koliko zlo u njemu može da nadvlada ono malo moje nadarenosti za politiku i ubeđivanje. On će znati da ja nisam prorok; možda će me naprosto ubiti ili će narediti da me ubiju. No, nisam se toga bojao. Smrt mi je bila najmanja briga.

Nadao sam se da je Širla na brodu, kao i Rendal. S druge strane, bilo mi je neprijatno od pomisli da će me ona videti u ovoj novoj, lažnoj ulozi, kao diplomatu i pretećeg glasnika. Smesta će znati da je to folirancija. Ako Bejs vidi njenu reakciju, znaće i on.

A ipak - šta Bejs može? Može da nas pobije. Može da otvori vatru na jedrenjake. Ali Lenk i 'Koragos' nisu bili u zatonu. Bez podrške iz Nadervila, Bejs je običan pirat. Njegova snaga brzo će nestati.

Situacija u Nadervilu, opet, nije bila ni izdaleka stabilna. Brion se svakog trenutka može pojaviti, iz ko zna kakvog skloništa, i ponovo privući svoje ljude, po navici odanosti stalnom vladaru i pravilima. On je u svojoj ulozi bio daleko bolji od mene. Bejs je možda u vezi sa Brionom; svi misle da su protivnici, a možda već pletu mreže između sebe, kao severni i južni pol, planirajući da povrate ne samo Nadervil, već i sve druge ljudske naseobine.

Pit je javio parobrodu da stižemo i da sam spreman na

pregovore. Stajao je na pramcu kraj mene; Hamsun je upravljao čamcem sa krme.

"Hoće li nas razneti?" upita Pit.

"To sam je tebe hteo da pitam", rekoh.

"Muka mi je", reče Piot.

"I meni."

Pit začkilji u mene. "General je moćan", reče. "Mislim da će me zgaziti kao bubu."

"U šta on veruje?" upitah.

Pit se namršti. Bio je mršav, umoran birokrata u uniformi koja mu više nije pristajala. Dugačke ruke virile su mu iz prekratkih rukava, i sad je nevozno stezao prste. "Pre nekoliko sati rekao bih da veruje u Briona i Nadervil. U racionalno planiranje i razvoj Lamarkije. Bio sam student, pre regrutacije. Smatrao sam da je moja dužnost u Nadervilu... Ostao sam tu i gledao sam kako se stvari menjaju. Brion je postajao sve nemarniji, a Bejs sve prisutniji. Nisam se bunio. Da li je trebalo?"

Odmahnuh glavom. Ako nisam mogao da sudim Brionu, svakako neću moći ni ovom čoveku, niti bilo kome nalik na njega. I dalje je trajala zbunjujuća praznina.

Ne postoji ni dobro ni zlo, samo sile prirode, kao vetrovi koji nas nose tamo-amo. Želudac mi se još jače zgrči. Bili smo na manje od kilometra od '15'. Parobrod je usporio. Spustio je morsko sidro da bi zadržao položaj. Pit protrlja nos i reče da je to dobar znak.

"Dobili smo dozvolu za pristajanje", doviknu Hamsun sa krme.

Pit popravi uniformu i zagladi kosu, raščupanu od morskog vetra. Zadah amonijaka i ustajalosti osećao se čak i ovako daleko od obale; na kopnu mora da je bilo grozno.

"Neki od nas su obožavali Hsiu", reče Pit. "Nije ona kriva što nije mogla da nas hrani. Neki su mislili da je učinila sve što je mogla, i da smo mi prešli granicu. Zato je nastupila uznemirenost kad je Brion rekao da će je učiniti plodnom, da će je promeniti. Brion je tada umalo sve izgubio. Ali doneo je hranu kanalom, u brodovima, a tako dugo smo bili gladni... Pobuna se završila pre nego što je, zapravo, i počela. Poslednja dva dana... ne znam. Proveo sam ovde čitav život. Šikara je tu milionima godina, tako kažu. Da sam drugačiji, plakao

bih. Kako je Brion mogao to da učini?"

Nisam imao odgovor na to.

Barka se zaustavila kraj parobroda, i do nas spustiše mostić. Pridosmo i popesmo se. Kraj ograde nas ukočeno pozdravi čovek uskog lica sa krutom, smeđom kosom.

"General Bejs je trenutno zauzet. Brzo će doći."

Povedoše nas napred, kraj velikoog prednjeg topa, morskog blizanca onog na brdu. Mora da je bio ogroman napor napraviti takdvo oružje, a ipak su brod '43' potopili obični topovi od ksile. Nisam mogao da zamislim razloge za tolike vojne napore. Da li su Brion ili Bejs očekivali velike pomorske obračune?

Smeđokosi vojnik predstavio se kao major Somfa i poveo nas je do posmatračkog krovica nameštenog kraj prednjeg topa. "Je li tako gadno kao što izgleda?" upita tiho, pokazavši glavom ka kopnu. Sa mesta gde se nalazio '15', delovi silve izgledali su bleđi i nepravilni, a oštro izražene granice postajale su pepeljasto sive kako je dan odmicao.

"Sve se menja", reče Pit.

"Šta je najgore? Malo šta sam čuo."

"Hrana", reče Pit. Hamsun opisa situaciju u skladištima. Major Somfa je to primio što je mirnije umeo, ali očito je bio potresen. Zapitao je za svoju porodicu u Nadervilu.

"Neki se vraćaju u grad, ali..." Hamsun odmahnu glavom.

"Jeste li vi za Lenka?" upita me Somfa.

"Ne", reko.

"Kaže da je iz Heksmaona", reče Pit. "Mnogi mu veruju."

Somfa klimnu glavom, sklapajući činjenice i izvlačeći svoje zaključke. "Mislim da mu general Bejs veruje", reče. "Zašto bi vas inače pustio ovamo? Čekamo večer, a onda ćemo potopiti Lenkovu ružnu flotu, brod po brod."

"Nema hrane", zastenja Pit. "Zašto bismo potopili brodove koji mogu da odvedu odavde bar neke od nas ili da donesu hranu sa Tasmana i Elizabete?"

"Lenk ranije nije hteo da nam pomogne", reče Somfa.

"Moram da saznam nalaze li se na brodu dve osobe", prekinuh ga, pošto me je strpljenje izdalo. "Muškarac i žena. Ona se zove

Širla Ap Nam, a on Ervin Rendal."

"Taoci", reče Somfa. "Tu su. Bejs ih drži dole. Možda stvarno brine zbog vas." Slegnuo je ramenima i ostavio nas da sedimo u senci krovića.

Prošao je jedan sat, i Somfa se vrati sa čašama vode. Stajao je sa nama nekoliko minuta, mračno gledajući pepeljastu obalu. "Izgleda kao posle ogromnog požara", reče. "Mislite da se to dešava svuda?"

"Desiće se", rekoh.

"Uplovljavamo u luku sutra ujutro, pošto potopimo ove brodove", reče Somfa. "Moram lično da vidim."

Vratio se kroz jedan sat. Daleka obala izgledala je mlečno bela pod jakim popodnevnim suncem. Sunce je počelo da se spušta ka zapadu. Lenkova flota usidrila se u zatonu.

Ljudima na tim brodovima, pomislih, sigurno izgleda da je došao kraj sveta. Verovatno će pokušati da se probiju za sat ili više, računajući da će Bejsov čudovišni top promašiti bar nekog, da neće moći da ih prati, ili da će moći da uzvrate vatrom koliko da onesposobe parobrod. Zamislih sebe na jednom od tih jedrenjaka.

"General Bejs kaže da je sad spreman za sastanak sa vama", reče Somfa. Ustadosmo, i Somfa stade ispred mene. "Ako ste sudija iz Heksamona, moram nešto da vam kažem. Mojoj ženi i meni naredili su da uzmemo troje dece sa Elizabrtine zemlje", reče. "Naredili su nam. Dobro smo se brinuli o njima."

Za trenutak smo se gledali u oči, a onda se Somfa okrete. "Samo sam hteo da to znate", mrmljao je.

Poveo nas je na most, uz uzane stepenice, pa kroz spoljašnji prolaz do kabina na gornjoj palubi. Tu je otvorio jedna vrata, i ogromna crna žena, viša od mene i verovatno jača, zagleda se u nas oštrim, bistrim očima pre nego što se sklonila u stranu.

General Bejs sedeo je za stolom. Sve u kabini bilo je obojeo u belo, i sto je bio pokriven belim platnom. Na stolu su se nalazili bokal sa vodom i nekoliko čaša, a okolo su bile sklopive stolice od ksile.

Bejs se zagleda u ljude kraj mene. "Ti si kapetan Sulejman Pit. Ne sećam se imena ovog čoveka..."

"Hamsun, ser. Tarvo Hamsun."

"Je li na obali gadno kao što izgleda?"

"Da, ser", reče Pit.

Bejs nam pokaza da sednemo. Njegovi rumeni obrazi postali su za ovih nekoliko dana bledoljubičasti, a koža mu je bila požutela od umora. Leva ruka upadljivo mu je drhtala na belom stolnjaku sve dok je nije sakrio ispod stola. "Brion je trebalo sve da vas pobije, zajedno sa Lenkom, još pre dva dana", reče Bejs. "Imali smo Lenka u rukama. Obojica smo pogrešno procenili, veoma pogrešno."

"Čemu još ubijanja?" upitah.

"Moja greška", kratko reče Bejs, isprekidanim, ali mirnim glasom. "Potcenio sam Lenka, a u mom zanatu to je zločin."

Nagnuo se napred. "I dalje nema pomoći od Heksamona? Lenkova ključnjača vam nije dobra?"

"Nisam je ni video", rekoh.

"Brion vas je poveo uz kanal i pokazao vam više nego što ste želeli da vidite, kladim se."

"Poveo nas je uz kanal", rekoh.

"Naučnik, Salap... šta je rekao?"

"Još je tamo."

"Je li Brion odgovoran za ovo što se dešava na obali? On i njegova žena?"

"Tako izgleda", rekoh.

"Znao je, proklet bio", reče Bejs, pogledavši u plafon, a onda ponovo u mene. "Ponašao se kao dete čije će prljave, male tajne uskoro biti otkrivene. Zna li gde je on?"

Odmahnuh glavom.

"Ne znam ni ja. Ne mogu da ga dobijem preko radija, a niko na obali nije ga video." Bejs se zavalio u stolici i prostrela pogledom Pita i Hamsuna. "Izlazite napolje", glasno im naredi. Oni brzo ustadoše, a krupna, crna žena isprati ih kroz vrata. "Afra, zatvori vrata za sobom i ostani i ti napolju."

"Da, ser", reče žena.

Bejs položi obe ruke na sto. "Sad smo jednaki. Prokleta sudbina onoga ko bude lagao."

"U redu", rekoh.

"Zavet se podrazumeva", dodade on, namršteno zureći u mene.

"Zavet se podrazumeva."

"Brion vam je napričao da sam ja kriv za čitavu zbrku, zar ne?" upita Bejs.

"Verujem da ste na svoju ruku tumačili neodređena uputstva."

Bejs isturi vilicu i zabaci glavu. "Je li vam Brion pokazao kakvu vojsku želi da stvori? Odnosno, da mu stvori majka semena? Je li vam pokazao nacрте za oružje vojnika-sciona?" Pažljivo je gledao moju reakciju.

"Ne", rekoх.

Njegov izraz pretvori se u gađenje. "Hteo je da počne ispočetka. Hteo je da svi Lenkovi ljudi shvate šta nam je Lenk učinio. Sve što bi mu u tome pomoglo... bilo je opravdano. Želeli smo da stabilizujemo sve ljudske naseobine na Lamarkiji, da izmenimo planetu. Hrana je bila prvi uspeh. Vojnici scioni bili bi sledeći. Ali onda mu je umrla žena. To ga je slomilo. Mislio sam da je snažan, inače se ne bih udružio sa njim, ali to ga je slomilo."

Pošto sam ćutao, on nabra gornju usnu i počе da pucka jezikom. "Ako uništим ovu Lenkovu flotu za sledećih sat, šta ćete vi učiniti?"

Izbegao sam neposredan odgovor na pitanje; počeo sam da pričam o larvama majki semena i o truljenju sciona stare Hsie. "Svi u Naderviulu će gladovati", rekoх.

"Ako pustim Lenka da ode... ako učinim ono što vi smatrate časnim ili pravednim, šta ćete onda?"

"Nadervil će morati da se evakuiše. To će trajati mesecima. Mnogo ljudi će umreti, ali neće svi."

Bejs se zamisli nad tim, trljajući obraz kratkim, debelim prstom. Potom podiže jednu obrvu. "Šta biste vi uradili, da ste na mom mestu?"

"Zašto ste toliko ubijali?" uzvratih pitanjem.

Bejs se lako trže, ali izraz lica mu je ostao isti.

"Zašto ste ubijali odrasle?" upitah, menjajući pristup.

"Zbog iracionalne odanosti Lenku i svemu što on zastupa", reče on.

"Da, ali zašto ste ih ubijali?"

"Da okončam staro i započnem novo. Kako biste vi to učinili, da ste bili na mom mestu?"

"Zapravo, ne znate zašto ste naredili ubijanje, zar ne?"

Bejs spusti kapke i sad je ličio na sanjivu domaću životinju, psa ili ovcu. "Sudite mi. Jeste li sudili Brionu?"

"Nisam ja sudija", rekoh.

"Brion je verovao da nemate nikakvu moć", reče on. "Mislio je da ste slučajni ostatak nekog velikog, propalog poduhvata. Rekao sam mu da Heksamon ne radi tako. Nasmejao se i kazao mi da sam idealista. Ja mislim da samo treba da trepnete na pravi način, i svemu ovom doći će kraj. Zašto ne trepnete?"

Nisam odgovorio.

On je izbegavao da me gleda u oči, i primetih da se znoji. "Imam nešto za vas. Brion je tražio da dovedem na ovaj brod vaše pratioce, Ap Namovu i Rendala. Shvatio je da ste vi i Ap Nam ljubavnici. Oni su tu."

"Voleo bih da ih vidim", rekoh.

Bejs oštro kucnu po stolu člancima stegnutih ruku. "Sve bih dao da nisam uopšte došao ovamo. Napredovao bih među braniteljima Puta." Glas mu postade napet. "Nalazim se u mrtvaji, nemam kuda da odem. Kad mi je porodica umrla, imao sam samo Briona."

"Pokažite mi Širlu i Ervina", rekoh.

"Ako vam ih dam, i ako pustim flotu da ode, šta onda?"

Nisam oklevao da izgovorim polulaž. "Onda vas neću predati pravdi Heksamona."

"Gde ću živeti?"

"Kuda god možete da odete bez moje pomoći."

Bejs se zamisli. "Možete da uzmete ovaj brod. Grozno ga je održavati. Ja bih uzeo jednu Lenkovu škunu i posadu od deset ljudi. Deset će mi biti dovoljno. Ako hoćete, potopiću ovaj brod."

"Trebaće nam svi brodovi", rekoh.

Njegovo nekada rumeno lice sada je dobilo boju bajate kaše. Bejs me pogleda u oči. "Mali brod. Čamac. Kuda mi predlažete da pođem?"

"Nije me briga", rekoh.

"Znate, Lenk je možda bombardovao sopstvenu decu", promrmlja Bejs. "Možda su držana u u Nadervilu, zaštite radi."

"Jesu li?"

"Da sam se setio, naredio bih da ih drže ovde, ali kad je napad počeo, bio sam šezdeset milja daleko, na moru. Išao sam za Džakartu, a potom za Atinu."

Odmahnuh glavom.

"Ostaću ovde na Lamarkiji, šta god se desilo. Nećete dozvoliti da me vratite u Put."

"U redu", reko.

Bejs podiže ruke sa stola. Neka mi Zvezda, Sudbina i Pneuma budu milostivi, rukovao sam se sa tim čovekom.

Širla i Rendal stajali su u senci zadnjeg topa, sa tri stražara u smeđem i sivom, a Pit i Hamsun čekali su u blizini. Pođoh ka zadnjoj palubi. Širla me ugleda i potrča napred. Niko nije pokušao da je zaustavi. Zgrabila me je, i ja je čvrsto stegnuh, zagnjurivši lice u njen vrat i oznojenu kosu. Nismo ništa govorili.

"Jesi li i ti zarobljenik?" konačno upita ona.

"Mislim da nisam", reko.

"Hoćemo li se sada vratiti u Liz? Stalno pričaju da nikako ne možemo ostati ovde, da je ekos bolestan."

Znači, vest se širila po brodu. Pitao sam se mogu li Bejs i Brion uošte ostati živi.

"Nadam se da možemo da pođemo, i to brzo", reko. "Ima još mnogo posla. Mnogo priprema."

"Nema magije?" upita ona.

Odmahnuh glavom. "Bojim se da nema."

"Samo ti?"

"Samo ja", reko.

Rendal priđe bliže da nam se pridurži. "Nadam se da će i to biti dovoljno", reče.

33.

Janoš i ja smo upravo stigli u moj novi stan. On će uskoro morati da ode; premijer mu je dozvolio da se prilično dugo bavi mnome, zbog nege i ispitivanja, ali ima mnogo drugih stvari, a Janoš može da ostavi samo ograničen broj bestelesnih duhova da rade njegov posao dok njegovo fizičko prisustvo ne postane neophodno.

Za deset goina u Heksamonu se mnogo promenilo. Umetnost duhova - projektovanja delimičnih ličnosti da obavljaju nečiji posao - napredovala je do neverovatne prefinjenosti.

"Jesi li ikada saznao zašto je Lenk uništio ključnjaču?" pita Janoš.

Širla je bila sa mnom kada smo se iskricali, sa Lenkovom glavnom skupinom, da odamo počast mrtvima. Brion, Hiša Čung i Frik nađeni su ubijeni i unakaženi. Lenk je tvrdio da su ih našli i ubili dezerteri iz Brionove armije. Nikada nisam imao razloga da poverujem u nešto drugo. Njihovim navodnim ubicama sudiće se na Tasmanu.

Sahranjeni su sa punim divarikatskim, naderitskim obredom, što je omogućilo Lenku da pokaže kako vreme i čast mogu da zaleče sve rane.

Nekoliko dana kasnije, 'Koragos' je otišao sa Hsie. Zbog neobičnog pretapanja, poslali su brodoovi sa Tasmana i Elizabetine zemlje, i počeli su prilični naponi za evakuaciju stanovnika Nadervila. To će trajati mesecima, a Lenk nije hteo da bude tu ako nešto pođe naopako. Zahtevao je da ga Širla i ja pratimo do Tasmana.

Bejs je napustio Nadervil u maloj škuni, sa posadom od pet ljudi. Samo toliko ih je htelo sa njim.

Nikoga od njih više niko nije video.

Širla je sedela na palubi 'Koragosa' u maloj sklopivoj stolici, pijuckajući čaj iz šolje. Nasmejala mi se kad sam prišao, uplašena, ali odlučna da to ne pokaže. Seo sam kraj nje, pa je i meni ponudila šolju. Otpio sam malo.

"Kada će nam pokazati?" upita ona.

"Večeras. Sada je zauzet organizovanjem stvari. On je i dalje

Sposobni Lenk."

Širla se zagleda preko mora i poče da cvokoće zubima. Trgla se i savladala, ali izgledala je jadno. "Uskoro ćeš otići", reče. Imali smo tako malo vremena za razgovor, toliko sastanaka i dogovora pre odlaska sa Hsie. Između sebe još ništa nismo uspeli da sredimo.

"Mislím da neću", rekoš.

"Ako možeš da popraviš ključnjaču..."

"Ferijer kaže da ne veruje da je to moguće."

"Ali ako možeš... vratićeš se u Put."

Uzeh je za ruku. "Ne znam šta će se desiti."

"Dolaziš sa mesta većeg nego što mogu da zamislim", reče Širla. "Čitavog života su me učili da se bojim tog mesta, da ga prezirem. Sada si ti moja ljubav, a došao si odande."

"Svi smo došli odande", rekoš.

"Ali ja ne moram da odem tamo. Ti moraš."

Stegoh je za ruku. Zapravo, niko nije znao šta će se desiti. "On hoće da i ti dođeš", rekoš.

"Dobri Lenk me je pozvao?"

"Jeste."

"Olimi", reče ona, stavivši drugu ruku preko moje, "želela sam..."

Odvažno je pokušala još jednom.

"Želela sam..."

Suze su joj tekle niz obraze.

"Želela sam", konačno je uspela, i čitava se stresla da bi se oslobodila napetosti. "Nikad, nikad, nikad nemoj želeti nešto čitavim srcem, nikada. Nikad nemoj želeti. Uzeće ti to. Otići ćeš."

"I ja želim. Sada znam gde sam", rekoš.

"Pa onda, ko si?" upita ona.

Lenk je sedeo u kabini gde smo se prvi put sreli, činilo mi se pre mnogo godina. Alrika Fasid stajala je kraj njega, ali je izišla kad smo Širla i ja ušli. Na stolu pred Lenkom bila je ukrašena kutija od ksile.

"Niko ne može da dokaže da si zaista iz Heksamona", reče on kad sedosmo preko puta njega. "To je neobično. Prihvatam da si odande, zbog onoga što si učinio. Znam puteve istorije, i meni sve ovo miriše kako treba." Okrenuo se ka Širli.

"Ti si dobra žena i nikada nisi želela ništa drugo do da imaš porodicu i da pristojno živiš."

Širla zažmirka, a onda pogleda mene, suviše zapanjena da bi odgovorila.

"Zar nije tako? Ne moraš da se stidiš."

Ona klimnu glavom. Bilo je upravo tako. Lenk je dobro poznavao svoj narod.

"Vodila si ljubav sa ovim muškarcem, na neki način, u teškim okolnostima, i to znači da si vezana za njega, i veruješ da je on vezan za tebe. Da li smatraš da je on to što jeste?"

"Mislim da nismo došli da pričamo o tome", tiho reče Širla.

Lenk uperi u mene pogled duboko usađenih očiju pod tamnim kopcima. Za trenutak je neverovatno ličio na mrtvaca. "Čujem da su Brion i Bejs verovali da možeš da javiš presudu, da se Bejs plašio da ćeš ga rascepiti kao zrelo voće. Oni su bili kukavice. Heksamon ne može da nam sudi."

Nagnuo se napred i otvorio kutiju. Unutra je ležala ključnjača u bezbroj komada, a mnogi su bili rastopljeni. Čak i posle toliko godina, na kraju dveju projekcija unutar napukle kugle videla se slična iskra, poslednji trag malog, konačnog, veštačkog svemira povezanog sa Putem. No, više uopšte nije bilo kontrola, i video sam da se ključnjača nikako ne može poraviti.

"Bilo je glupo što si došao sam", reče Lenk. "Ko god da te je poslao, bio je budala. Odupirao sam se Lamarkiji, i izdaji, i đavolima sopstvene prirode. Ne bojim se ni tebe ni Heksamona. Brion je mrtav, i to je pomalo šteta - mada je u njemu bilo suviše Heksamona - a Bejs je nestao. Pa, šta sad da radimo, ti i ja?"

Gledao sam preko stola, u čoveka koji je sve ovo započeo, video sam njegov umoran otpor i njegovu snagu. Video sam da mu se Širla još divi. On je imao svoje središte moći; snaga potrebna da se on te moći liši izazvala bi nova krvoprolića, a pošto se čitava Lamarkija menjala, to nikome ne bi donelo ništa dobro.

"Napravio si svoj početak", reče Lenk. "Sakupio si sledbenike. Možeš da postaneš kao Brion, samo što verujem da bi bio hladniji od njega, i ne bi ukazao poverenje nikome nalik na Bejsa. Mogao bi da budeš užasan, Olmi."

Zagledah se u Lenka i osetih da se ostaci moje mržnje tope, ne zato što su se smanjili prezir i gnev, nego zato što je on bio deo reke ljudske istorije koji ne može da se ukloni bez ogromnog bola. On nije bio najbolji ni najgori; ali svakako je bio na svom mestu, a moje protivljenje začelo bi novu vrstu okrutnosti, ne prema njemu - on bi verovatno uživao u borbi - nego prema njegovom narodu.

Prema Širli.

Ništa nisam mogao da jemčim. Heksamon možda nikada neće doći, i ja se neću vratiti u Put.

Moja misija je bila okončana.

Trenutak kasnije, Lenk se ponovo zavalio u stolicu. "Hvala ti za ovo što si dosad postigao. Blagosloven bio tvoj rad. Ti si pametan i pristojan čovek, ser Olmi, ali nisi kao ja, ni kao Brion. Idi i živi sa ovom ženom."

Nisam hteo da imam dece na Lamarkiji. Širla je želela decu; pronašli smo kompromis.

Širla i ja živeli smo u Atini deset godina. Tu smo usvojili našeg prvog sina, Riku, jednog od mnogih siročića koje su zvali Bejsova deca. Vremenom sam gotovo zaboravio Heksamon. Ponekad nedeljama nisam ni pomišljao na prošlost. Gde god smo živeli, bio sam dobro poznat kao agent Heksamona, ali čak i u najgorim vremenima niko mi to nije prebacivao, ili bar ne u lice. Adventisti, ono malo što ih je preostalo, povremeno su dolazili, a Lenk se nije protivio tome. Znao je da ih neću ohrabrivati.

Kada je Lenk umro, vlast je ne neko vreme preuzela Alrika Fasid, ali kad je počela prva glad, pet godina kasnije, izvršila je samoubistvo. Potom su došli drugi. Divarikati su zadržali svoj politički sistem, a ja nikada u tom sistemu nisam osetio mesto za sebe. Širli je zbog toga bilo drago.

Napustili smo Tasman kada je i on počeo da se pretapa. Svog drugog sina, Henrika, usvojili smo u Kalkuti.

Kako su prolazile godine, promene su se sve više širile. Ogromna lepota i raznovrsnost Lamarkije povlačili su se pred Brionovim darom zelenog. Ono što ih je zamenjivalo bilo je jednostavno i neposredno, sićušni ekosi, na svega nekoliko hektara, i postajali su sve manji.

Neki scioni - fitide, čak i pokretni oblici - izgledali su nezavisni, možda su se čak sami i razmnožavali. Randal ih je pažljivo proučavao i pisao je nove radove. Često smo se posećivali.

Širla i ja smo, sa svojom dvojicom sinova, proveli najsrećnijih pet godina u Džakarti. Petenova zona opirala se zelenilu duže od svih, osim ostrvskih zona na jugu, gde se većina preživelih decenijama okupljala. Za tih pet dobrih godina, ipak, Džakarta je postala čudesno živ grad, ostrvo stvaralačkog previranja i srazmernog napretka unutar promene.

Ponovo smo videli i Salapa. Da! - preživeo je i vratio se u postaju Valas, ali doputovao je u Džakartu.

Mnogi su umirali od novih imunih promena dok je Peten isprobavao razne vrste odbrane od Hsie i zelenog. Salap je kartirao širenje nove scionske hemije, i stigao je kad se Širla ozbiljno razbolela, samo da bi nas video, verovatno, ali mislim da je to bilo i u interesu nauke.

Širla i ja smo ga dočekali u njenoj sobi. Henrik i Rika, tada je jednom bilo deset, a drugom petnaest godina, ulazili su i izlazili, noseći hranu, čistu posteljinu, vodu. Širla im je postala prava majka, a ja sam učinio sve što sam mogao, na svoj neodređeni način, da im budem pravi otac.

Salap je izvršio testove, uzeo uzorke iz njenog uvelog tela, rekao nam da će za nekoliko meseci možda postojati lek. Pusta nada, kako se pokazalo.

Salap nam je na kraju ispričao priču o svojim poslednjim danima sa onim ženskim obličjem iz polukugle. "Borila se da postane ljudsko biće", rekao je. "Pošto je videla sestre Čung i Briona, a na kraju i mene, jedini preostali model - posmatrala me je dok sam ja posmatrao nju - naučili smo jedno drugog mnogim stvarima. Ali ona nikako nije mogla da razmišlja kao mi, a pogotovo ne da nas razume. Bila je samo podroban i vešt posmatrač, bez cikličnog čvora samosvesti koji će nas zauvek odvajati od ekosa. No, na kraju je oslobodila i drugu nogu i nekoliko dana je bila nezavisna. Uspevala je da hoda. Sasvim dobro joj je išlo, s obzirom na okolnosti."

"Šta je želela?" upitala je Širla.

"Ekos je posmatrao ljude kako vode ljubav. Zanimao ga je taj

proces. Mislio je da bi time možda stekao novo 'ime', kao što je bio Brionov hlorofil. Na kraju je zaista postala zavodljiva." Naizmenično je piljio u nas dvoje. Prvi put sam video da je Mansuru Salapu neprijatno.

"Pa, jesi li?" upitala je Širla.

Salap se nasmešio i nakrenuo glavu. "Tri meseca po vašem odlasku, polukugla je uvenula", nastavio je. "Proizvedeni su i poslani vetrom i poslednji baloni."

"Šta se desilo sa njom? Sa imitacijom Kaitle?" upitala je Širla.

"I ona je uvenula. Pokazivala je zanimanje do samog kraja, pokušavala je da govori, da stvara biološke sekrete, želela je novi poklon, novo 'ime'. Na kraju više nije mogla da se kreće i proizvodila je samo promuklo zviždanje i kreštave zvuke nalik na lavež. Kada je umrla, rasekao sam je i proučio, ali u njoj anatomiji nije bilo ničeg naročito novog. Sahranio sam je kraj tela Kaitle Čung, u novoj silvi."

"Ona je bila kraljica", rekla je Širla. Progutala je knedlu i zagledala se u tamnu tavanicu od vlakana, a potom je pogledala mene. "Video si pravu kraljicu, Olmi. Volela bih da sam je i ja videla. Mislim da više nikada nećemo imati takvu priliku."

Širla je te zime umrla. Te zime su mnogi umrli, jer se i vreme menjalo, i Peten je počeo konačno opadanje. Zelenilo je stiglo sa sopstvenim, katastrofalnim prolećem, ali tada sam već bio drugačiji čovek, bez Širle. Tekao sam sa ljudima, Lenkovom rekom istorije.

34.

Putujem sa Janošem niz Put, tokobrodom do kapije u geometijskim naslagama. Transportni brodovi ukrcavaju poslednje izbeglice sa Lamarkije. Tamo je situacija postala kritična, i Heksamon je naredio da se svi sklone.

Zbog nevolja sa kapijom u geometrijskim naslagama, prošlo je petnaest godina otkako sam se vratio. Rebeka je umrla.

Samo tri stotine od preostalih devet hiljada Lamarkijanaca nije prošlo kroz kapiju. Moja dva sina nisu ovde. Odlučili su da ostanu, da istrpe najgore promene, mada su im izgledi za opstanak gotovo ništavni. Nekako osećam da sam im dao deo sebe, da sam ih učinio sličnim sebi, i da im time nisam učinio nikakvu uslugu.

Gledam iz deltoidne letelice kako poslednji agenti Heksamona evakušu kapiju.

Kapija se zatvara sama od sebe, naslage postaju nestabilne uprkos ogromnim naporima najboljih otvarača kapija.

Zid Puta blista jarkoljubičastom bojom, potom sledi blesak bogate, žive zelene. Jamica se ispunjava i izravnavava, i površina zadobija boju sveže izlivenne bronzne.

Zeleni blesak mi lebdi u oku.

Postajem ono što sam sada.

Sadržaj

UVOD: PUTOVANJE, 753. GODINA

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.
- 31.

32.

33.

34.